

al. kirîțescu

881

al. kirîțescu
gaițele

al. kirîțescu

Lei 5

editura minerva

Ipocrizia fie înveșmîntată în mantia papală, fie în armura nobiliară, fie în cumsecădenia moralistă a boierului provincial este una din sursele esențiale ale umorului în teatrul lui Al. Kirîțescu. Dramaturgul are voluptatea demitizării și reușește tot timpul! să sfarme aparențele de gravitate, de sfințenie, de solemnitate, de largheță. Din punct de vedere teatral planurile sînt tăiate brusc, net. Este unul din constructorii de teatru care nu au numai sensul arhitecturii ci și al detaliului semnificativ care — paradoxal — la el pornește din zonele banalului, ale obișnuitului.

VALERIU RĂPEANU

Ilustrația copertei: *Dan Matache*

alexandru kirîtescu

gaițele

**EDIȚIE ÎNGRIJITĂ ȘI TABEL CRONOLOGIC DE
VALERIU RÂPEANU ȘI SANDA RÂPEANU
PREFAȚĂ ȘI NOTE DE VALERIU RÂPEANU**

**BIBLIOTECA PENTRU TOȚI • 1976
EDITURA MINERVA • BUCUREȘTI**

PREFATĂ

Sinonim în conștiința publicului românesc cu comedia *Gaițele*, confundându-se cu ea pînă la ignorarea aproape totală a ceea ce a mai scris — Alexandru Kirițescu e unul din autorii reprezentativi ai atmosferei teatrale dintre cele două războaie mondiale. A început să iubească scena și să se lase prins în angrenajul ei spiritual în epoca dominată de Pompiliu Eliade, Alexandru Davila și Iancu Bacalbașa, cei trei oameni de teatru dinaintea primului război mondial care i-au marcat drumul. A debutat atunci¹ dar opera reprezentativă a fost creată, jucată, între cele două războaie mondiale și în cei patru ani care au urmat perioadei. Aici îl aflăm pe adevăratul Alexandru Kirițescu cel ce și-a trăit epoca escaladîndu-i culmile, înțelegîndu-i sensurile pozitive de afirmare și dezvoltare, fiind unul din acei care i-au conturat direcțiile majore. Dar a trăit cu mai multă exuberanță decît alții ceea ce epoca avea caduc, inconsistent, frivol chiar. Ființa lui era construită pe aceste două dimensiuni și cînd îi urmărești traiectoria vieții, cînd îi cercetezi manuscrisele te aștepti să vezi cît de profund putea să se aplece asupra unui subiect, cît de adînc cerceta, cît de scrupulos era în reconstituirea istorică, de pildă, și cu cîtă ușurință, cu cîtă dezinvoltură, cu cîtă nepăsare aluneca în zonele facilului, a tratării spumoase, a glumei galante, a apropoului inconsistent. Din nelinistea, din virtețul, „anilor nebuni“, cum s-ar putea numi și la noi epoca de teatru ce a urmat primului război mondial, el a fixat de cîteva ori elemente durabile și astăzi dar s-a lăsat prins

¹ În anul 1914 cu piesa *Invinșii*. (Vezi note și comentarii, la p. 533--535).

uneori prea mult în zonele instabilității, a zburat cu dezinvoltură din floare în floare, și chiar a fost condus de neastîmpărul de a spune cît mai mult, cît mai repede, de a fi mereu prezent, de a nu scăpa momentul, de a folosi orice mijloc de expresie: piesa de teatru, dramatizarea, prelucrarea, textul de estradă revuistică, articolul serios sau cel ce își propunea doar să vehiculeze glume. Nu a fost singurul, și poate cel mai apropiat de el din acest punct de vedere este Tudor Mușatescu deoarece Victor Ion Popa care ne uimește prin amplitudinea preocupărilor sale, era o structură enciclopedică a teatrului contemporan însușindu-și și asimilînd cu repeziciune noutatea, în ciuda fondului său prim literar de natură sămănătoristă. Deci nu dispersarea — caracteristică aproape tuturor oamenilor de teatru ai generației lui — ci faptul că darurile sale de adevărat dramaturg au fost erodate și nu s-au fructificat la potențialul lor maxim datorită ușurinței de a construi care, dacă pînă la un moment constituia o calitate, a ajuns apoi să se transforme în facilitate, în lipsă de consistență.

Viața lui însă a trecut dincolo de hotarele ultimului război mondial cu mai bine de un deceniu și jumătate (născut în 1888, a încetat din viață la 7 aprilie 1961), fiind unul din dramaturgii care la aproape șaiszeci de ani s-a alăturat cu un entuziasm juvenil teatrului ce începea să-și afirme alte rosturi și să ocupe un loc nou în structurile sociale și spirituale ale țării. La începutul acestei noi epoci de teatru și anume în perioada de tranziție (1944—1948) două din piesele sale *Nunta din Perugia* și *Michelangelo* au constituit alături de *Bălcescu* al lui Camil Petrescu, *Haiducii* lui Victor Eftimiu — punțile de legătură între o generație cu statut de maeștri, de scriitori recunoscuți prin creațiile lor dintre cele două războaie și cei ce erau chemați să aducă în luminile reflectoarelor o lume nouă. Dar piesele lui au fost și contraforții dramaturgiei ce începea să-și definească sensurile și structura. Piesele lui Alexandru Kirițescu scrise mai demult, continuînd și desăvîrșind „trilogia Renașterii“ aparțineau prin toate datele lor tipologice, prin construcția lor, prin modul de a înțelege istoria (în afara unor replici adăugate cu destulă ostentație) tot perioadei dintre cele două războaie. Mai ales *Nunta din Perugia* care alături de *Ultima oră* a lui Mihail Sebastian încheia acea epocă a teatrului românesc pe care amîndoi o ilustraseră strălucit. Și o încheiau într-o tonalitate majoră. *Nunta din Perugia* și *Bălcescu* fiind piesele

cele mai reprezentative ale perioadei 1944—1949. Dar mai departe de pragul anului 1948 Alexandru Kirițescu nu a mai trecut. Cu toate că și după aceea a scris mult, că a abordat toate genurile¹ — de la comedia muzicală pînă la piesa istorică — toate modalitățile — de la prelucrarea unor texte celebre pînă la piesa într-un act — că a mărturisit în repetate rînduri intenția de a scrie despre oamenii de astăzi pe care a vrut să-i cunoască și să-i înțeleagă. Dar ceea ce a scris, ceea ce i s-a tipărit, ceea ce i s-a reprezentat nu mai păstra decît în tușa cîte unui portret, în scînteierea unei replici amintirea unui talent ce dovedise cu ani înainte o acuitate deosebită în surprinderea malformațiilor psihologice a mentalității de clan. Istoricul literar detecta cîteodată în șirul acesta de prelucrări, dramătizări, piese originale un meșteșug de constructor ce atinsese odinioară virtuozitatea. Eclipsa nu a fost efemeră ci totală. Alexandru Kirițescu a trăit în acești ani ca și confracții săi de generație sau cei mai tineri decît el — Camil Petrescu, ne referim aici doar la cariera dramaturgului, nu și a romancierului ilustrată de romanul „Un om între oameni“, Victor Eftimiu, Mihail Sorbul, G. Ciprian, Tudor Mușatescu — satisfacția recunoașterii plenare a ceea ce au scris altă dată prin reprezentarea pieselor din trecut în serii neistovite de ordinul sutelor de reprezentații ca apoi să fie reluate de fiecare nouă generație regizorală și actoricească pe scenele a numeroase teatre din țară, devenind astfel permanențe ale repertoriului național. Independent, în volume selective, în serii de opere alese, în colecții de mare tiraj, piesele lor de atunci s-au bucurat de o circulație pe care între cele două războaie nu o avuseseră. Radioul și televiziunea au desăvîrșit această răspîndire pe scară națională. Spectacolele erau întîmpinate cu entuziasm de public, criticii au scris nu numai cronici ci și studii în care se conferea autorilor respectivi statut de maeștri, piesele erau considerate modele, personajele simboluri sociale și morale. Nu un succes de stimă, deferent ci o apreciere a creației lor dintre cele două războaie mondiale drept o izbîndă artistică deplină care formează alături de cea a dramaturgilor secolului al XIX-lea: Alecsandri, Hasdeu, Caragiale, Davila ca și a confracțiilor de generație prematur dispăruți George Mihail-Zamfirescu, Victor Ion Popa, Mihail Sebastian — temelia reper-

¹ A se vedea note și comentarii, la p. 536 — 539

toriului național. Au avut un amurg glorios de carieră încununat de recunoașterile publice și oficiale, și-au văzut numele și creația din trecut înscris în fluxul dezvoltării vieții noastre spirituale iar opera lor aparținând istoriei literaturii române și nu unor direcții laterale, cum fusese considerată chiar de unii din contemporanii lor. Aceasta este de pildă și perspectiva lui George Călinescu în *Istoria literaturii române* asupra celor mai mulți dramaturgi și mai ales asupra fenomenului ca atare din epoca respectivă. Am putea spune chiar că abia acum, creația lor a căpătat un statut literar, a devenit o modalitate estetică egală în drepturi cu proza și poezia, personajele au fost citate alături de alte expresii caracteristice pentru sufletul românesc. E aici un paradox: cei numiți printre care și Alexandru Kirițescu și-au cucerit un statut literar și artistic pentru opera lor anterioară, momentul recunoașterii acestui statut necorespunzând unei perioade creatoare. Ceea ce au scris Al. Kirițescu, Camil Petrescu, Victor Eftimiu, Tudor Mușatescu, Mihail Sorbul, Ion Luca — unii mai puțin alții foarte mult — nu îi mai caracterizează decât în măsură în care reiau neconcludent unele motive ale pieselor dinainte. O istorie literară amănunțită — ca să folosim o expresie a lui Nicolae Iorga — va face loc la capitolul bibliografic acestor piese și le va menționa pentru a defini un proces de involuție, care nu a fost caracteristic unor prozatori ca George Călinescu, Camil Petrescu, unor poeți ca Tudor Arghezi, Al. Philippide, Voiculescu.

Am căutat să schițăm această *situație* a lui Alexandru Kirițescu pe un fundal general cu intenția de a circumscrie cu mai multă claritate locul său în evoluția dramaturgiei noastre, perioada maximă a eflorescenței talentului său, relațiile față de alți dramaturgi alături de care a parcurs același drum. Cauzele involuției generației lor sînt mai multe și de sorginte diferite. Vom enunța cîteva dintre ele fără a avea bineînțeles nici intenția, nici pretenția unor răspunsuri exhaustive. Mai întîi cred că se poate vorbi de o rapidă epuizare biologică pe planul creativității a dramaturgului român. Cu excepția lui Vasile Alecsandri, scriitorii noștri de teatru s-au epuizat după cele dintîi creații, perioada lor de maximă desfășurare fiind de ordinul a cel mult două decenii.

Uneori — și cazul lui Caragiale ne-o demonstrează dar și al lui Mihail Sorbul, Camil Petrescu, Tudor Mușatescu — această perioadă fertilă abia dacă trece hotarele unui deceniu. Un reviriment precum *Bălcescu* nu infirmă ci dimpotrivă confirmă regula deoarece el rămâne o excepție. În orice caz, aproape fără excepție, dramaturgii noștri — și Ion Luca Caragiale este cel mai elocvent — s-au consumat într-un interval scurt și pe o distanță mică după care au supraviețuit operei creată în anii tinereții. Uneori încetind să mai scrie teatru — deși tentative de a reveni au existat și în cazul lui Caragiale — altele scriind dar la un nivel din ce în ce mai coborât cum s-a întâmplat cu aproape toți ceilalți. Această epuizare biologică a cunoscut-o și Alexandru Kirițescu, deși la prima vedere perioada creativității sale a fost mai lungă decât a lui Mihail Sorbul, de pildă. Dar nu-i mai puțin adevărat că între *Gaițele* și *Borgia* (1937) și *Nunta din Perugia* (1947) se situează un deceniu de piese ne semnificative, dramatizări, de activitate publicistică. *Nunta din Perugia* are așa cum am arătat ca și *Bălcescu* o punte în timp, o excepție și nu începutul unui reviriment. De fapt dacă privim cu atenție faptele vedem că și Caragiale când a încercat după mai bine de un deceniu să revină în dramaturgie a reluat personajele celor două mari comedii *O scrisoare pierdută* și *O noapte furtunoasă* în alte împrejurări. Bălcescu și mai ales epoca lui reprezenta nu numai o preocupare dar chiar o obsesie a lui Camil Petrescu iar problematica personajului era similară cu aceea a lui Gelu Ruscanu transpusă la mijlocul secolului al XIX-lea. *Nunta din Perugia* și *Michelangelo* continuau și desăvârșeau aceeași viziune asupra Renașterii pe care o inaugura *Borgia* (1936). Chiar și condeie de o mare vivacitate ce au îmbrățișat formule atât de diferite de expresie dramatică precum Victor Eftimiu nu s-au abătut de la regulă reluând fie teatrul de inspirație folclorică (*Haiducii*), fie satira mediilor politice (*Parada*). Exemplele ar putea să fie înmulțite dar ceea ce vrem să demonstrăm aici e faptul că după o perioadă de criză creatoare sau de productivitate neconcludentă încercarea de revenire în cazul celor mai elocvente destine dramatice — și unul dintre ele este și cel al lui Alexandru Kirițescu — s-a realizat prin recursul la vechiul material uman, la ceea ce conferise statutul de dramaturg și dăduse posibilitatea realizării unor creații majore, dar fără rezultatele obținute înainte.

Se mai adaugă și o circumstanță tot de ordin general: nici unul din dramaturgii noștri n-a izbutit să treacă din punct de vedere estetic dincolo de epoca în care s-a format. În primul rînd Caragiale care în momentul apariției teatrului naturalist, căruia îi datorează totuși *Năpasta*, și al celui simbolist, după cîteva săgeți îndreptate împotriva lor, a renunțat la tentativa de a-și aduce eroii în secolul al XX-lea la care nu a aderat și pe care nu l-a înțeles nici social nici artistic. El rămăsese din toate punctele de vedere un scriitor al veacului al XIX-lea. Mihail Sorbul crescut la școala lui Ibsen (vezi *Patima Roșie*), la aceea a romantismului (vezi *Letopisești*) și a comediei de moravuri periferice caragialești (vezi *Dextorul*) nu mai reușește după 1920 să se integreze noii problematice a teatrului românesc ci produce doar variante din ce în ce mai lipsite de consistență pe aceste teme. Nici Camil Petrescu nu izbutește după *Bălcescu* să treacă limita unei problematice tipică pentru perioada dintre cele două războaie mondiale: drama intelectualului într-un anume climat social. Ceea ce ne-a dat după aceea sînt doar reconstituiri istorice și acelea discutabile deoarece urmau o altă concepție decît cea caracteristică gîndirii sale pe care el și-o construise teoretic și o ilustrase dramatic în perioada antebelică.

În cazul lui Alexandru Kirițescu faptele sînt și mai evidente. El ca și Tudor Mușatescu, Mircea Ștefănescu, Victor Eftimiu a resimțit mai mult decît alți confrăți influența de ordin negativ a atmosferei teatrale dintre cele două războaie mondiale. A unei atmosfere care chema spre grabă, spre tratarea pamfletară, spre preponderența panășului. Chiar creația sa dintre cele două războaie e grevată de aceste două direcții: una în care se manifestau drumurile fertile ale dramaturgiei de atunci, alta în care se vedeau toate poncifele și clișeele de succes aparținînd mai ales teatrului de revistă. Pentru că Alexandru Kirițescu a fost în timpul și după primul război mondial unul din autorii trupelor de revistă unde revărsa un umor spumos, o vervă îndrăcită dar trecătoare. A avut și voluptatea efemerului accentuată de trecerea timpului. După *Michelangelo* ceea ce a scris și ceea ce i s-a reprezentat relua temele și modalitățile caracteristice pieselor sale satirice (*Moș Teacă*), evocarea istorică (*Ruxanda și Timotei*), istorie tratată într-o manieră de operetă (*Tarsița și Roșiorul*) etc. Dar și reînvierea trecutului și satira social-politică erau grevate de o demonstrație mult prea evidentă,

subliniată prea apăsător și agrementată cu procedee de un humor inconsistent.

Am început studiarea creației lui Alexandru Kirițescu urmînd o cale inversă: am pornit de la un sfîrșit încununat de glorie dar steril din punct de vedere literar și am căutat să-l explicăm nu ca pe o figură singulară ci ca pe un dramaturg al cărui destin artistic a fost asemănător pînă la identitate — în elementele esențiale — cu al celorlalți confracți. Am ales această cale și pentru a putea proiecta fascicolul analizei critice asupra a ceea ce reprezintă adevărata dramaturgie a lui Alexandru Kirițescu și a înlătura din sfera creației sale ceea ce nu era decît un ecou tardiv și din păcate atît de neizbutit al unei epoci de glorie care — așa cum am văzut — nici ea n-a fost ferită de mari oscilații calitative.¹

Se formează în atmosfera teatrală a primului deceniu al secolului nostru ca și Mihail Sorbul sau Victor Eftimiu dar după o primă piesă neconcludentă *Învinșii* ce i-a fost reprezentată pe scena Teatrului Național se dedică revistei ca să revină iarăși pe prima noastră scenă în anul 1929² deci cînd confracții săi încheiaseră seria marilor creații. Mihail Sorbul dăduse pînă atunci *Patima Roșie* (1916), *Dezertorul* (1917), *Letopiseți* (1918). Cînd după primul război mondial numele său revine în atenția lumii teatrale trei piese jucate la distanțe mici de timp *Anișoara și ispita*, *Gaițele* și *Florentina* piese ce vădesc în primul rînd trăsătura definitorie a personalității sale: *satira*. În *Anișoara și ispita* și *Florentina* Alexandru Kirițescu atestă predilecția spre cazurile de bovarism încheiate în prima piesă prin reîntoarcerea ispășită, prin fuga de mediul ce o aruncase în ispită și sfîrșită pe muchea de cuțit a tragicului în *Florentina*. Piese se înscriau pe coordonatele epocii fără să o depășească net ilustrînd-o dintr-o perspectivă ce merită atenție.

Marcel & Marcel sau Anișoara și ispita este povestea unei provinciale venită în mediul bucureștean frivol, scînteietor în aparențele

¹ Interpretarea operei sale trebuie să utilizeze cu multă prudență numeroasele interviuri, declarații, articole pe care Alexandru Kirițescu le-a publicat după 1948 și în cadrul cărora a căutat să-și confere statutul unui scriitor aflat într-o dușmănie ireconciliabilă cu societatea burgheză, mereu urgisit, persecutat, interzis etc.

² Vezi note și comentarii, la p. 509

lui, plin de făgăduințe în ceea ce privește perspectivele unei vieți ușoare, lipsite de griji în care luxul și aventura ocupă primul plan. Anișoara este o provincială epatată de sclipirile unei capitale fastuoase, populate de oameni curtenitori și galanți, maeștri ai bunelor maniere, arbitrii ai eleganței, trăind într-o lume inaccessibilă „oamenilor de rînd”. *Florentina* este femeia care în lipsa soțului — un om practic — întreține o viață aventuroasă, se încredințează unor escroci, provoacă moartea fiicei sale salvată ca prin minune. Anișoara e o naivă prinsă în virtejul lumii mondene. *Florentina* o bovarică ce mimează o stare socială solidă pentru a trăi o viață ușoară. Un fond onest în cazul primeia, un fond corupt în cazul celei de a doua. Optica autorului este în ambele cazuri moralizatoare datorită faptului că Alexandru Kirițescu s-a format în atmosfera teatrului francez tezist de la începutul secolului nostru. Anișoara este și un *Pygmalion* de București care se va întoarce la adevărata ei condiție de provincială cuminte, bovarismul fiind stîrnit doar de aparențele casei de modă „Marcel & Marcel” ce ademenea prin strasurile și paielele ei orice femeie tină ră sufocată de monotonia provinciei. *Florentina* însă e o expresie feminină degradată descinzînd parcă din *D-ale carnavalului*, apropiată de condiția mahalagioaicei. Problematika primei piese este comună epocii și va genera în perioada respectivă o întreagă literatură de la Cezar Petrescu pînă la Octav Desilla. Alexandru Kirițescu era împlîntat în maniera teatrului de revistă pentru a pătrunde mai adînc în resorturile și în motivația psihologică a personajului principal: pe el îl atrăgeau în special scenele hazlii în care timida provincială sau opulenta negustoreasă de periferie se lăsau eplate — nu fără comice considerații din partea ultimei — de defilarea toaletelor promise doamnei ministru X sau doamnei ambasador Y. „Pocăința” Anișoarei e în nota aceiași teatru francez al epocii Bataille — Bernstein ca și a omologului lor român A. de Herz pe care Alexandru Kirițescu îl prețuia. Bucureștiul se arată a fi ca și în proza lui Cezar Petrescu sau Felix Aderca o sodomă de care un suflet cîstit trebuie să fugă după ce-a trecut prin toate întîmplările hazlii și dureroase pe care le-a provocat inocența și bovarismul său lipsit de agresivitate. Bovarismul se evidențiază numai în contact cu mediul frivol de care se lasă sedusă ca un antidot al monotoniei provinciale a unui fel mai

direct, mai primitiv de comportare al bărbatului în „societate“ față de „galanteria“ și „rafinamentul“ bucureșteanului. Dacă Anișoara este încercată de „ispită“ și îi cade în mod nevinovat victimă, Florentina are un simț moral perversit, bovarismul a atăcat însăși ființa spirituală profund mahalagească. Duce o viață amorală, se pretează chiar la furt în favoarea unui individ dubios, amantul ei, și ajunge să facă gestul fatal, într-un moment de disperare. Piese se completează, *Florentina* demonstrând — pentru că teza e evidentă — consecințele tragice ale unei comportări lipsite de echilibru și simț moral. Și aici întâlnim influența amintită a teatrului lui Bataille și Bernstein. Florentina e o *Maman* Colibri lipsită de noblețea frământării sufletești avînd doar remușcări tardive. Nu-i o temperamentală acționînd sub puterea instinctului ci o femeie debusolată care nevrînd să-și accepte condiția mediocră crede că și-o poate ameliora pe calea aventurilor sentimentale. Ajunși aici putem îngloba ultima filă a „trilogiei burgheze“ *Gaițele* pentru a discuta locul specific al lui Alexandru Kirițescu în dramaturgia antebelică. Ceea ce se poate observa atît în „trilogia burgheză“ cît și în „trilogia Renașterii“, dealtfel în întrecaga sa operă e faptul că Alexandru Kirițescu nu e atît un creator de tipuri, de individualități precum au fost confrății săi care au conturat simboluri de viață, idealuri morale prin personaje precum Gelu Ruscanu, Andrei Pietraru, Pietro Gralla, Tofana, Domnișoara Nastasia, Marin Miroiu, Alexandru Andronic, Silvestru Trandafir, Șbilit, Spirache, Chirică. Reușitele lui Alexandru Kirițescu sînt de ordinul relevării mentalității de clan, de familie, de grup uman. De aceea de la el ca prototip în comedia românească nu rămîne o individualitate ci *gaițele* deci o mentalitate, un anume mod de a privi viața. În altă piesă a sa elaborată aproximativ în aceeași perioadă tipologia e tot colectivă. *Lăcustele*¹ reprezintă o familie de noblete autohtonă decăzută în urma unei vieți ușoare și care speculează pasiunea unui om onest pentru fiica lor. *Borgia* nu aduce în prim plan pe unul din membrii vestitei familii ci ne dă imaginea unui clan sfîșiat de patimi, ros de ambiții sau de slăbiciuni fiziologice. Ca dealtfel și *Nunta din Perugia* a cărei sîngeroasă desfășurare

¹ Vezi note și comentarii, la p. 535.

are ca punct de pornire rivalitățile familiei Baglioni. Iar *Michelangelo* nu rezistă din perspectiva reliefării dramei omului de geniu ci prin atmosfera conturată. Pentru că talentul lui Alexandru Kirițescu se realizează plenar în momentul în care creatorul tipologiei de grup se întâlnește cu cel pe știe să evoce atmosfera specifică. De aceea *Gaietele*, *Borgia*, *Nunta din Perugia* sînt piesele cardinale ale creației lui. *Anișoara și ispita*, *Florentina*, *Lăcustele* întrunesc și ele aceste condiții dar sînt tratate în gama secundă a scrisului său, cea în care prevalează atmosfera, fără incizia psihologică nemîlțasă ce îi este proprie. El rămînea aici în limitele opticii prin care era văzută viața într-o dramaturgie ce-și propunea o privire etică asupra lumii fără însă să discute condiția umană a acestor lumi cum se întîmplă în celelalte piese. Pentru că ceea ce îl deosebește iarăși pe Alexandru Kirițescu de confracții săi este faptul că eroii reprezentativi nu au precum cele mai multe din personajele antebelice un ideal care să nege condiția de viață, situația lor morală pentru un alt ideal superior. Gelu Ruscanu, Tofana, Domnișoara Nastasia, Carmen Anta cad la capătul unei lupte fie cu o întoarcere socială în cazul celui dintîi, fie cu convenții tiranice cum se întîmplă cu eroinele lui Sorbul și Victor Ion Popa, fie cu o lume imundă cum este alit de aprigul exemplar feminin ce dă titlul piesei lui George Mihail Zamfirescu. Sînt oameni de voință ca Andrei Pietraru învingînd condiția, timiditatea și bariera de clasă ce păreau de-a dreptul inexpugnabile mai ales pentru situația lui socială, frîng prejudecăți rasiale în dragoste ca tinerii ce declanșează sfada din *Take, Ianke și Cadir*, dragostea îi transfigurează și îi face să trăiască o nouă viață cum se întîmplă cu Ion și Frosa din *Idolul și Ion Anapoda*. Sau sînt victima unor nobile idei fixe, a unor iluzii: cred în existența unei *stele fără nume*. După cum uneori își împlinesc visul datorită unei confuzii, unei întîmplări absurde cu Marin Miroiu sau Chirică. Eroii lui Alexandru Kirițescu nu-și pun problema depășirii condiției de viață. Aventura lor e terestră: o toaletă, o escapadă sentimentală, un drum la Paris sau pe Coasta de Azur. Anișoara vrea să iasă din mîzga provinciei dar pentru a cunoaște luxul, rafinamentul, viața paradisiacă a lumii bucureștene, spoiala, partea superficială a vieții. Florentina expusă unui trai meschin, tracasată de mizeriile prozei cotidiene își imaginează o existență confortabilă, luxoasă, petrecută în localuri de noapte pentru realizarea

căreia devine aptă de orice imprudențe. Margareta Aldea ca și soțul ei Mircea, dealtfel personajele cele mai puțin realizate din *Gaițele*, vor să evadeze din cuibul cu viespi fără să aibă alt orizont, iar perspectivele pe care Wanda le oferă ziaristului sînt tot ale unei vieți ușoare, pline de fast și lipsită de griji, dar foarte efemeră. Membrii familiilor Borgia și Baglione se sfișie nu în numele unor idealuri deosebite ci a unor rivalități izvorite din mindrii jignite, dorințe refulate, sete de putere. De aceea nici unul din ei nu cade ca urmare a unei înfrîngerii sublimă precum Ruscănu, Domnișoara Nastasia sau Carmen Anta. Sinuciderea Margaretei Aldea e gestul neputincios al unei femei funciarmente minată de slăbiciunea fizică și morală care la prima confruntare cu viața face gestul disperat, fiica *Florentinei* alege aceeași cale deoarece trebuie să ascundă catastrofa greșală a mamei. În *Borgia* și *Nunta din Perugia* se moare în urma luptelor fratricide, la capătul unui lung șir de fărădelegi sau în cazul lui Griffone atunci cînd află că descinde dintr-un criminal și soarta lui este biologic pecetluită. Diferențele, luptele, sfișierile se petrec înlăuntrul familiei, al clanului, cînd se produc alăturări de poli opuși (cum se întîmplă în *Lăcustele*) atunci clanul își face imediat apariția. Cînd integritatea materială e amenințată membrii familiei intervin cum intervin în *Gaițele* desconspirînd idila Wanda — Mircea Aldea; cînd puterea papei Alexandru Borgia se află pe marginea prăpastiei cel abia întors din surghiun, cel menit să ocupe locul secund în drepturile de moștenire și anume Cezare Borgia salvează puterea familiei, iar soțul Anișoarei o absolvă de păcatul în care lunecase din pricina mirajului Capitalei. De aceea *Gaițele* au și rămas ca una din piesele cele mai reprezentative ale dramaturgiei românești. Dacă, piesa nu a impus tipuri ea a reușit să creeze — cum nici un alt dramaturg român n-a reușit imaginea unui univers închis de o perfectă etanșeitate morală, imun la tot ceea ce poate veni din afară.

S-a reproșat piesei (mai ales la reluările ei după 1963), lipsa de acțiune și descendența ei vădit caragialească prin humorul verbal cultivat. E adevărat *acțiunea*, lovitura de teatru — de esență melodramatică — se leagă de personajele cele mai puțin izbutite pe plan psihologic: Margareta, soțul ei Mircea și femeia fatală Wanda. Ca dealtfel și în *Nunta din Perugia* cuplurile căsătoriților sînt intruchipările unui ideal

de frumusețe, castitate ce atinge perfecțiunea, diafanul dar nu sînt viabili artistic. Prezența și nunta lor e un pretext pentru declanșarea conflictului. *Gaițele* reprezintă un univers închis în care oamenii se macină verbal, se tachinează spunînd reciproc adevăruri unul despre altul. Intrusele Colette și Wanda sînt supuse aceleiași canonade condusă de Aneta Duduleanu dar marile sincerități, dezvăluirile scandaloase sînt posibile tot prin apartenența acestora la familie. Cînd Ianache încearcă să pună frîu cascadei de relatări incomode pe care Aneta începe să le facă despre aventuroasa viață sentimentală a Wande, bătrîna matroană îi răspunde: „Lasă, frate, că sîntem în familie.“ E drept, protagonista, prima vioară, cea care dă replica groasă fără menajamente și spune adevărurile cele mai crude este Aneta. Dar ea nu poate fi înțeleasă decît în acest cadril care îi pune în valoare apetitul mitocănesc și îi declanșează reacțiile grosolane. În *Gaițele* aspectele morale și cele de tehnică teatrală — stăpînite magistral de autor — sînt perfect îngemănate. Membrii clanului spun unii despre alții adevărurile cele mai cumplite, nu își aruncă insulte gratuite ci scormonesc toate racilele, toate viciile, întrecuța față nevăzută a comportamentului lor, tot ceea ce se cerea ascuns pentru păstrarea aparențelor. De fapt aici ca și în *Borgia* definirea personajelor se face prin negativul imaginii. Ceea ce reușește Alexandru Kirîțescu la nivelul maxim al talentului său în *Gaițele* este surprinderea prototipului acestui clan, a specificității lui mitocănești, a unui mod obtuz și grosolan de a concepe viața și de a privi relațiile dintre indivizi — în afara unei intrigi propriu-zise. Piesa este într-adevăr statică. Sinuciderea Margaretei nu a fost dorită nici de mama sa, ea însăși nu a premeditat-o. Dezvăluirea scrisorilor urmărea doar alungarea „intrusului“ Mircea Aldea care nu făcea corp comun cu spiritul lucrativ, întreprinzător și econom al familiei, înfipt bine în niște realități terestre ce nu îngăduiau evadări, nici cel puțin cu imaginația, pe alte tărîmuri. Sinuciderea a reprezentat o hotărîre instantanee ca urmare a fragilității caracterului Margaretei. Faptul în sine nu are nici o consecință: plecarea lui Mircea era oricum dorită și durerea lui nu stîrnea nici un fel de compasiune. Familia își duce viața mai departe după moartea Margaretei: scena parastasului fiind un prilej pentru a dezvălui cu și mai multă atrocitate războiul intern, trăsăturile individuale și cele ce unesc clanul care în fața mor-

mintului proaspăt deschis nu face altceva decât să-și continue cu o violență sporită acuzele reciproce ce duc la dezvăluiri „senzaționale“, să-și afirme, prin Aneta, tăria de a eluda asemenea dureri (numărul celor „îngropați“ de ea este evocat cu mândria unei performanțe), iar scena finală e un chef în toată puterea cuvintului în care amintirile galante se împletesc cu laudele oenologice și gastronomice. *Gaițele* reprezintă în dramaturgia română antebelică o demonstrație de virtuozitate caracterologică, de gravare cu cei mai inalterabili acizi ai unui climat spiritual în care predomină acea agresivitate și mulțumire de sine tipic mitocănească. Autorul e un virtuos al realizării caracterelor în afara acțiunii prin virulența replicii, prin elocvența fiecărei fraze dramatice. Tiparul caracterologic e atât de ferm croit încât nici moartea unei ființe iubite nu-l mai poate altera. Dimpotrivă orice nouă ocazie îl pune în evidență cu o forță a răului neobișnuită.

Faptele care privesc cele trei *gaițe*, băieții, nurorile și copiii lor sînt insignifiante, piesa neurmind regulile unei construcții dramatice obișnuite: ea începe în timpul unui joc de cărți și se încheie în toluș unui chef, replica finală a lui Georges „Mircea, vino de bea și tu o tescovină cu noi!“ lăsînd deschisă acțiunea, care poate reîncepe oriînd și continua la infinit. Din acest punct de vedere *Gaițele* e o piesă modernă: ea nu propune nici o soluție și nu oferă nici o perspectivă, ea nu afirmă nici un ideal, eroii își distilează otrăvurile morale într-un adevărat recipient al răului etanșeizat, contemplînd după ferestre nenorocirile vieții pe care le comentează nu cu îndurerare și afecțiune, ci le înregistrează din punct de vedere al performanțelor spectaculare, cu voluptatea participării la încă o nenorocire. Voluptate ce se transformă într-o adevărată frenezie macabră la parastasul Margaretei. Un univers închis în care eroii nu sînt torturați ca în piesele moderne de spaime existențiale și metafizice. Ei au o robustețe susținută pe plan material de certitudinea parvenitului în bunurile sale (familia Duduleanu reprezintă pe jupînii Dumitrache ai mediului moșieresc), de lipsa de anvergură morală care să le creeze seisme spirituale și de orizont sufletesc (totul e meschin și mărunț în viața lor cotidiană, totul se leagă de întîmplări anodine) și de absența problematicei intelectuale. Ei supraviețuiesc prin „defularea“, prin eliberarea pe care o produce răutatea

*spusă. Lumea familiei Duduleanu, lume a provinciei nu numai geografice dar mai ales spirituale nu trăiește molcom și echilibrat, nu este inobilată de nici-o undă de poezie, nu tresare la nici o adiere a frumuseții ca aceea a lui Victor Ion Popa. Răutățiile pe care le spun nu sînt inofensive ci dimpotrivă ating zone sensibile. Lumea *Gaițelor* se află la confluența a două moduri de a înțelege viața: bogăția existentă și noblețea dorită. E o lume bogată care se laudă cu soliditatea stării ei materiale sporită și întreținută chibzuit fără excentricități și fără risipă. „Muncește și sporește-ți avutul“ spuse Ianache cumnatului său Mircea. Dar nu e o lume aristocratică — așa cum interpretîndu-se eronat datele sociologice ale piesei s-a spus la un moment dat. Georges și Ianache sînt din aceeași plămădă sufletească, cu aceeași optică marginală și obtuză ca și soții Anișoarei sau Florentinei. Aneta Duduleanu simte o adevărată voluptate pulverizînd violent „pretențiile“ aristocratice ale nurorii ei. Deși unul din cei doi frați se laudă cu studiile la Paris, afirmă totuși ca suprem titlu de mîndrie faptul că stă la țară și „își vede“ de moșie. E o lume care n-a deprins plenar gustul vieții și nu îl are deloc pe cel al aventurii. De aici oroarea pe care le-o stîrnește visurile Wandei și ale lui Mircea — ca și ale Margaretci și brutalitatea cu care resping dorința nurorii Colette de a merge la Paris („Ei, dar ce aveți toate, frate, cu Parisul!“). Criteriile morale care la prima vedere par extrem de ferme sînt în fond foarte labile și conciliante: nu admit adulterul lui Mircea dar îi află scuze la parastas pe baza unor principii de un realism zdravăn („Bărbatul fără ibovnică, ca piftia fără usturoi“).*

Ipocrizia fie înveșmîntată în mantia papală, fie în armura nobiliară, fie în cumsecădenia moralistă a boierului provincial este una din sursele esențiale ale umorului în teatrul lui Kirițescu. Dramaturgul are voluptatea demitizării și reușește tot timpul să sfarme aparențele de gravitate, de sfințenie, de solemnitate, de largheță. Din punct de vedere teatral planurile sînt tăiate brusc, net. Este unul din constructorii de teatru care nu au numai sensul arhitecturii ci și al detaliului semnificativ care — paradoxal — la el pornește din zonele banalului, ale obișnuitului.

Protagonistii din *Gaițele*, de pildă, se laudă cu forța lor economică dar nu disprețuiesc micile învîrteli, căutînd fiecare „să pună mîna“ pe

bunuri stăpînite încă de bătrîna Aneta — și pentru a le avea devin liagșitori — mama la rîndul ei cîntînd să profite cît mai mult de pe urma gospodăriei fiilor care nu uită să țină o socoteală strînsă a ceea ce dau. Sociologic vorbind, Alexandru Kirișescu are în vedere două lumi: cea a Dudulenilor, boieri proveniți din oameni înstăriți, avînd o concepție de a înțelege viața, orizont și comportament, toate caracteristicile acestei pături sociale și alta reprezentată prin Colette, aceea a boierilor scăpătați nevoiți să accepte mezalianța cu oameni bogați dar fără ascendență nobilă și să le suporte afronturile numeroase ce izbesc nemilos. Boierimea de aici nu-i aici din stîrpea lui Dinu Murguleț, nici a baronului Barbu Z. Barbu eroul lui Ion Marin Sadoveanu. Ea nu-i sleită, subțiată, dispozitivă vitală. Bărbații au mîndria vinlității („Într-o noapte la șantan la Gaizer, două febe s-au tăiat cu cuțitele pentru mine“), femeile pe cea a unei maternități rodnice („am fost fătătoare ca niște iepuroaice“). Chiar durerea supremă le mărește apetitul de viață („Să taie numaidecît curcanul al mare“ — spune Aneta plecînd spre biserică unde trebuie să se oficieze parastasul pentru fiica sa — și trimite pe Cristea la Georges după varză. „Nu știu cum o fi lumea aială dar pe mine durerea mă lezuiește la stomac!“ (s.n.). Sănătoasă fizicește ea continuă un drum femeinic așezat chiar atunci cînd accidente pe parcurs lovesc în ramurile cele mai plîpînde ale familiei cum ar fi Margareta. Vorbele ce și le aruncă în față, adevărurile crude pe care le spun unii despre alții au rolul unui adevărat *catharsis*. Dacă din punctul de vedere al configurării unei mentalități de grup, al definirii unei psihologii *Gaișele* dovedesc luciditatea cutremurătoare și spiritul analitic profund al autorului, mijloacele cu care sînt puse în valoare aceste atribute se află la înălțimea lor fiind de o perfectă coerență.

Om de teatru prin excelență, Alexandru Kirișescu are acest dar într-adevăr rar de a stăpîni replica și virtuțile ei expresive astfel încît personajele să se definească extrem de repede, să-și afle o stare civilă din primele schimburi de cuvînte. Am folosit adeseori pe parcursul analizei noastre expresia *atroce*. Într-adevăr, aici Alexandru Kirișescu se dovedește neîntrecut. Nici un alt dramaturg dintre cele două războaie n-a avut o asemenea artă de a răscoli vermina sufletescă, toate defectele imaginabile — folosind atît de puține mijloace. Comicul este

bineînțeles cel verbal în descendența directă a lui Caragiale. În fond scene întregi din *O noapte furtunoasă* se bazează numai pe stilierea cuvintelor și pe înțelegerea anapoda a sensului lor. Lumea lui Kirilescu nu este atât de analfabetă și agramată ca aceea din „Noaptea furtunoasă” dar este infinit mai rea, mai sadică, mai perversă.

Înainte de a se căsători, Ianache „voiaja de două ori pe an în străinătate”, făcuse chiar un doctorat la Paris. Colette pare să fie o Zița dintre cele două războaie mondiale. Lectura Ziței era *Dramele Parisului*, a Colettei romanele lui Paul Bourget. Este dealtfel singura care face o referință livrescă. Umorul verbal are mai multe surse începînd cu cele obișnuite și frecvente pe vremea aceea și anume efectele hazlii rezultate din limbajul guvernantelor străine în țara noastră și care ocupă un spațiu destul de întins în piesă. Dar esențialul este altceva: hazul nu rezultă din insolitul combinațiilor lexicale. Alexandru Kirilescu nu are geniul lui Caragiale nici în ceea ce privește surprinderea distorsiunilor fonetice nici în crearea unor combinații surprinzătoare de tipul „curat murdar”. Talentul său trebuie căutat în abilitatea cu care știe să folosească pentru a evidenția comicul un material lexical obișnuit pînă la banalitate. Întorsăturile sînt cele ale limbajului comun culese din conversația uzuală. Desprinse din context unele par puerile dar „cad” perfect în dinamica piesei și mai ales se mulează pe structura personajelor definindu-le cu pregnanță. Limbajul Anetei, al celorlalte gaitē, e limbajul unor femei fără pretenții de cultură (mama persiflează franțuzismele celor tineri), un limbaj care are o suculență provincială, neaoșe și poate transforma orice situație în reversul ei. Limbajul nu are farmecul argotic insolit al *Domnișoarei Nastasia* ci, dimpotrivă, recurge la o vorbire curentă punctată fulgerător de replici de o uimitoare vigoare, de o putere a deriziunii și a răsturnării termenilor ecuației care pun în evidență fie vulgaritatea abia disimulată a șefei clanului — Aneta Duduleanu — fie caracterul tern, șters, insignifiant și tocmai de aceea vantard al celorlalți și toate laolaltă definesc personaje memorabile. Esențială mi se pare știința teatrală pe care Alexandru Kirilescu a avut-o în ceea ce privește construcția pieselor sale cele mai izbutite. Lipsa acțiunii e suplinită magistral de replica mustoasă, vie, care destramă o atmosferă de falsă solemnitate și transformă în

grotesc orice încercare de a realiza un moment grav și — mai ales — realizează o trecere instantanee din registrul tragic în cel comic.

Ceea ce se întâmplă și în *Borgia*. Aici ca și în *Nunta din Perugia*, Alexandru Kirițescu pornește de la date și de la realități istorice. Dar ceea ce interesează nu este cîtimea de adevăr deoarece piesele nu-s o reconstituire documentară ci o transpunere în registrul sensibilității sale a unor evenimente. Ce l-a făcut pe Alexandru Kirițescu să se apropie de această epocă a Renașterii, el dramaturgul ce trăia atît de plenar o realitate românească și după cum am văzut în piesele de pînă atunci îi pusese în lumină atîtea trăsături caracteristice. Apropierile pe care le făceam între *Gaițele* și *Borgia*, piese care se succed la o mică distanță de timp (între ele se situează *Lăcustele*) nu sînt fortuite. Dimpotrivă se marchează o continuitate. Explicația principală a alegerii acestor subiecte e după părerea noastră una de natură psihologică. Alexandru Kirițescu, așa cum l-a cunoscut în amurgul vieții sale și generația noastră, așa cum ni-l arată și amintirile tovarășilor săi de drum, era un om de o delicatețe deosebită, avînd în ființa lui ceva feminin chiar, înclinat mai ales spre aspectele fastuoase ale vieții spre cele ce reclamau un anume panas. Nu era un leneș și un contemplativ, dimpotrivă, a scris mult dacă ne gîndim și la publicistica lui atît de abundentă și astăzi practic necunoscută. Deși inegală, deși mai puțin elocventă și mai puțin substanțială după 1936, publicistica lui cunoaște multe momente de culme ale inspirației. Ca și în teatru, observăm o înclinare marcată pentru definirea tipologiei sociale, a metehnelor și năravurilor unor grupuri, în special cele aparținînd păturii parvenite, care sînt caracterizate cu acuitatea celor mai penetrante pagini ale teatrului său. Inegalitatea valorică este însă și aici evidentă, paralelismul între ziăristica și creația lui dramatică putînd fi dus mai departe deoarece diminuarea forței expresive a mers în același ritm. Ceea ce am putea reține iarăși e faptul că atunci cînd a vrut să evoce figuri din trecut, mai ales personalități din lumea teatrului, în chip ciudat, Alexandru Kirițescu nu a mai avut aceeași percutanță portretistică dovedită în caracterizarea fizionomiei „de grup“, ci a colportat mai ales anecdote.

Dar cine parcurge paginile sale publicistice, observă aceeași oroare pe care i-o stîrnește malformația morală, abjecția socială, turpitudinea

sufletească. O cunoaștere mai adincă a tot ceea ce a scris el ne îndreptățește deci să constatăm existența unei unități depline pornită din structura personalității lui. De aceea putem spune că spiritul *Lăcustelor*, al *Gaițelor* și mai ales al *Borgiei* și al *Nunții din Perugia* era contrariul firii sale. Personajele în care îi recunoaștem firea sînt din punct de vedere artistic inconsistente: Mircea Aldea sau Astore Baglione. El n-a reușit să ne dea expresia artistică a firii lui elegante, cultivînd frumosul ci a alunecat ori de cîte ori a căutat să se autoportretizeze spre ceea ce personalitatea lui avea inconsistent și fragil. Bărbatul în opera lui în afara cazurilor amintite este fie un tip tern (vezi piesele *Anișoara și ispita*, *Florentina*), fie un individ obtuz și plin de sine (Georges și Ianache), fie un dezlănțuit pătimaș, irațional chiar (Cesare Borgia, Griffone Baglioni). Cei care întruchipează idealul său au o slăbiciune și o lipsă de voință aproape feminine ceea ce întărește încă o dată părerea noastră cu privire la trăsătura personalității lui în care elementele masculine erau minoritare.

Cred că putem avansa ideea că aceste două piese, dar și *Michelangelo* într-o mai mică măsură, reprezentau o defulare, o compensație pentru caracterul și persoana sa marcată de acea feminitate despre care vorbeam. Și ca o consecință a acestei trăsături este înclinația evidentă în piesele Renașterii pentru redarea fastului, o voluptate chiar pentru ceea ce purta însemnele unei vieți trăite sub semnul unei opulențe revărsate în cortegii, sărbători, podoabe, vestimentație bogată, interioare luxuriante de palate. Pe fondul acesta scinteiește, peste care se revărsă toate darurile oamenilor și ale naturii se potrec marile uneltiri, marile crime, marile nunți singeroase. Personajele din *Gaițele* se caracterizau printr-o violență verbală, personajele din trilogia Renașterii trec amenințările în domeniul faptelor. E o sete de putere pe care pentru a reuși să o aibă, eroii nu se dau în lături de la nimic. Cesare Borgia, de pildă, nu poate suporta intrarea într-un con de umbră, postura de vioară a doua, el vrea să domine: „Vreau să stăpînesc! Vreau să înfăptuiesc!” Dar pentru aceasta nu-și alege mijloacele mergînd pînă la înfruntarea directă cu tatăl său. Sfătuitorul lui e Niccolo Machiavelli care îi oferă un suport filozofic și moral gîndurilor sale explozive și învîlmășite: „sînt crime pe care împrejurările le fac cinstite și aducătoare de slavă”. Unitatea Italiei pe care el o dorește, rein-

vierea gloriei antice nu însemna însă și folosirea unor mijloace pe măsura acestor idealuri nobile deoarece chiar el mărturisește că pentru îndeplinirea lor și-ar bate joc de orice drepturi și de orice principii. Autorul de comedie, care în mod funciar a fost Alexandru Kirițescu, alege mereu din cronica acelor timpuri faptele cele mai paradoxale, contrastele dintre aparențe și adevăr, dimensionează pînă și în construcția frazei atmosfera de cucernicie, smerenie, umilință, reculegere pentru a o strămuta subit în contrariul ei. Piese (mai ales *Borgia* și *Nunta din Perugia*) sînt exemplare în primul rînd din acest punct de vedere: modul în care autorul știe să îngemăneze contrastele. Din această succesiune perfect marcată a aparenței și esenței avem imaginea adevărului și rezultă comicul. Numai că de data aceasta comicul este de-a dreptul atroce, nemilos față de condiția umană. Cele mai drastice dezvăluiri ale Anetei Duduleanu și ale gaițelor în general nu ajungeau la atrocitatea situațiilor în care se află personajele din *Borgia* mereu coborînd de la înălțimea unor principii înalte la adevăruri de o cruzime și o josnicie iremediabilă. Comicul este aici de natură tragică. Imaginea epocii așa cum a surprins-o Alexandru Kirițescu este una de înfruntări crude și violente, de răsturnări spectaculoase. Cînd Papa Alexandru Borgia pierduse totul, cînd din toată splendoarea pontificală nu mai rămăsese decît o penibilă încercare de a salva cît mai multe obiecte și de a găsi ieșirea cea mai dobnică pentru a nu cădea în mîinile francezilor — salvarea îi vine de la o armată de adunătură, pleava umană chemată la luptă de unul din plămada lor sufletească și anume Cesare Borgia. Grotescul se prezintă într-un adevărat aliaj cu tragicul iar piesa are din acest punct de vedere o cadență ce nu slăbește nici un moment, iscusita îngemănare a planurilor dînd sentimentul unei perfecte organicități a viziunii autorului asupra acestei epoci. Familia Borgia nu este numai ea tarată ci și cei care intră în rîndurile ei dovedesc vicii de care nu se pot debarasa. Nora papei Alexandru — Sancia este o roabă a instinctului, o posedată a desfrîului, care nu se dă în lături de la nimic. Ea face parte din categoria morală a „frumoaselor zile” ca să împrumutăm titlul cărții lui J. Kessel apărută cu cîțiva ani înaintea piesei *Borgia*. Pe Alexandru l-am comparat cu Aneta Duduleanu dar gaița de provincie românească scormonește păcatele altora și le spune cu voce tare trăind o

bucurie eliberatoare care se consuma fără alte repercusiuni, Alexandru Borgia are aceeași aptitudine demistificatoare dar el nu se oprește în momentul respectiv ci ea are un alt scop: raptul, deposedarea. A spune adevărul pentru el este un mijloc de șantaj. Scenele respective sînt construite cu o mare abilitate în reliefaarea nuanțelor sufletești, autorul surprinzînd cu o mină de maestru ipostazele ipocriziei încununată de cruzimea cea mai abjectă. Dar în același timp *Borgia* ca și *Nunta din Perugia* sînt piese de atmosferă, în care Alexandru Kirițescu se dovedește un stăpînitor al pastei dense, al culorii abundente. Dar nu tabloul romantic aureolat de nimbul gloriei ci imaginea complexă în care sublimul se îmbină cu josnicia umană coborîtă în zonele patologicului.

Nunta din Perugia nu mai are decît în prima parte note comice și ușor grotești. Esențialul aici este confruntarea tragică dintre membrii familiei Baglioni. Nunta dintre Astorre Baglione care ar întruchipa imaginea unui principe ideal străjuit de lumina cărții și Lavinia Colonna, în loc să prilejuiască împăcarea dorită de toți între taberele rivale, duce la un masacu sălbatic pricinuit de spiritul vindicativ al unui refulat cu o ereditate încărcată și anume Griffone Baglionni. Ce putem observa ca trăsătură generală: și aici ideea de familie este prezentă. Dar familia e sfîșiată ca și la Borgia de lupte fratricide care ajung la crimă. În al doilea rînd se poate urmări în creația lui Alexandru Kirițescu ideea neputinței realizării fericirii atunci cînd cei doi termeni ai unei căsnicii mărturisesc aceleași idealuri, aceleași sentimente. Aceste cupluri sînt urmărite de neșansă, de o soartă tragică cum se întîmplă cu Mircea și Margareta din *Gaițele* și cu Astorre și Lavinia din *Nunta din Perugia*. În această din urmă piesă figura centrală devine Griffone care ca și Cezar Borgia nu poate accepta un rol secundar ci vrea să escaladeze culmile puterii. De aceea încă de la început Griffone e împotriva împăcării propusă de rudele sale cu inamicii de pînă atunci, împăcare ce avea să fie consfințită de nuntă. Piesa cea mai tensionată din creația lui Alexandru Kirițescu — și una din cele mai bine construite ale dramaturgiei noastre — are o gradație savantă, cu momente de poezie diafană, de sublimă speranță și de violență ieșită din comun. Griffone nu este numai, așa cum mama lui se destăinuie la sfîrșitul piesei, un om cu ereditatea încărcată (în fond fiul unui tilhar), ci și un complexat sexual. Soția sa nu se putea apropia de el,

de aceea sentimentul că este un uzurpat de către verii și unchii săi se accentua prin umilința îndurată. De aceea el nu vrea o împăcare între clanurile rivale care ar fi dus la anihilarea puterii sale de războinic, a dorinței sale perpetue de răzbunare și, mai ales, nu și-ar fi putut pune în aplicare setea sa de putere („Perugia este moștenirea mea“). Dar reacția lui se amplifică și din pricina faptului că Zenovia nu vrea să-i fie cu adevărat soție văzînd în el pe criminalul, omul cu conștiința încărcată. Puternicul gonfalonier este în fond un Vulpașin al Renașterii italiene care înfruntat cu demnitate de soția sa ce nu voiește să împlinească legămîntul nunții izbucnește neputincios în plîns. De aceea se războiește atît de cumplit în ziua nunții vărului său. El era un refușat social și sexual în același timp. Acest cumul face ca reacțiile lui să fie de natură paradoxală, iar sfîrșitul său tragic.

Dacă *Borgia* și *Nunta din Perugia* aduc un univers tensionat bîntuit de furtunile răzbunării, fulgerat de gesturi nemiloase, *Michelangelo* continuă și încheie trilogia într-o altă tonalitate. Atmosfera nu se transformă brusc, apar și aici urmăriți în tenebrele nopții, lupte între cetățile italiene, dar accentul cade pe drama artistului. Aceasta a fost intenția autorului realizată mai ales în primele acte și în scenele în care dușmănia dintre Bramante și Michelangelo declarată în termeni vehemenți, de totala negare reciprocă și privirea suspicioasă dintre Rafael și autorul Capelei Sixtine. De asemenea, ni se pare emoționant episodul dragostei dintre artistul mistuit de patima creației și cortegiana Brigida. Piesa urma anilor petrecuți în Italia, despre care Alexandru Kirișescu a scris numeroase pagini de evocări și note de drum între 1940—1944 — și dacă atmosfera, culoarea vădește aceeași densitate a pastei ca și în *Nunta din Perugia* de data aceasta construcția este izbutită doar pe tablouri și acte. Compozițional piesa se și „rupe“ după plecarea artistului de la Roma, partea ultimă cea florentină pare mai degrabă adăugată. Drama lui Michelangelo pusă atît de sever în ecuație la începutul piesei se diluează pe parcurs prin repetarea aceluiași idei și prin didacticismul cu care sînt exprimate gîndurile artistului. Ideia piesei ca și dilemele personajului sînt cit se poate de generoase. Și Alexandru Kirișescu a izbutit să „prindă“ cîteva din datele sale sufletești, să releve titanismul artistului, uitarea de sine într-o muncă ce-i absorbea întreagă ființă. Dar piesa care purta atît de mult

atributele marei perioade a dramaturgiei sale marca și „începutul sfârșitului“. Adică al amurgului său creator grevat de didacticism și demonstrație sociologică. Începea și bătrînețea propriu-zisă, declinul biologic care în cazul lui a fost evident și a făcut ca autorul *Gaișelor* să străbată în ultimii ani drumul gloriei trecute care i-a răscumpărat neputința de a mai cuceri noi înălțimi.

Piese care compun Trilogia Renașterii reprezintă una din pietrele de temelie ale teatrului istoric românesc modern, în vădită opoziție cu viziunea romantică dominantă atunci pe acest tărîm. Păstrînd proporțiile, am putea spune că *Borgia* și *Nunta din Perugia* marchează o fericită întoarcere la o atitudine shakespeariană, în a cărei rază de iradiație se înscriu. Rază care a pătruns atît de rar în dramaturgia noastră, în afara unor scene ale teatrului lui Nicolae Iorga și a unor sugerări involuntare din dramaturgia lui Ion Luca. Mă gîndesc la ceea ce spunea Ion Marin Sadoveanu despre *Doamna lui Ieremia* de N. Iorga, în actele căreia descifra ael „caier tragic de simțăminte“ pe care numai un dramaturg adevărat ce trăiește istoria în dimensiunile sale profund umane le putea pune în evidență. Și Alexandru Kirițescu a avut, în ciuda aparențelor sale nonșalante și mondene, darul neobișnuit de a surprinde toate contrastele firii omenești îngemănate adeseori pînă la contopirea într-un suflet. Chiar și primele tablouri din *Michelangelo* atestă această calitate. Dar piesa marchează și întoarcerea la romantism, în care se întrevede și toată recuzita de „capă și spadă“. De aceea piesele sale istorice care-au urmat lui *Michelangelo* vor cădea numai în conul de umbră al unui romantism desuet și convențional.

Dar nu acestea din urmă aveau să-l reprezinte pe Alexandru Kirițescu, ci piesele incluse în selecția noastră, a căror prezență în repertoriul românesc i-au asigurat un loc de primă mărime în istoria dramaturgiei naționale. După 1948, Alexandru Kirițescu cucerește popularitatea pe care a rîvnit-o atîția ani, devine un nume de respectată notorietate. Posterității îi lasă o operă însemnată din care o bună parte avea să devină o permanență a literaturii noastre iar nu puține pagini să furnizeze materia primă din care se construiește imaginea de ansamblu a ceea ce numim teatrul românesc dintre cele două războaie mondiale, una din marile epoci de cultură din istoria țării noastre, la definirea căreia dramaturgia și-a adus contribuție deloc neglijabilă.

VALERIU RÂPEANU

TABEL CRONOLOGIC

1888. 28 martie Se naște, la Pitești, Alexandru Kirițescu.
- 1903 26 iunie Termină cursurile gimnaziului la Liceul „Gheorghe Lazăr” din București.
- 1914 10 ianuarie Debutul lui Alexandru Kirițescu: piesa *Încinșii* pe scena Teatrului Național din București.
- 1915 Absolvă cursurile Facultății de drept.
- 1929 30 ianuarie Pe scena Teatrului Național din București — premiera piesei *Anișoara și Ispita (Marcel & Marcel—Rochii și mantouri)*. În stagiunea 1929—1930 la Teatrul Regina Maria (compania Bulandră, Manolescu, Maximilian, Storin) are loc premiera comediei *Cuibul cu viespi* (titlul inițial al piesei *Gaițele*).
- 1931 2 martie 1931 La Teatrul Național din București premiera piesei *Florentina*.
- 1933 6 martie Teatrul Național din București prezintă premiera comediei *Gaițele* cunoscută până atunci sub titlul *Cuibul cu viespi*.

- 1934** 22 ianuarie Premiera comediei în două acte *Lăcustele* pe scena Teatrului Național din București.
- 1936** 10 februarie Premiera piesei *Borgia* pe scena Teatrului Național din București.
- 1938—1940** Al. Kirilășescu funcționează ca atașat cultural al României la Roma.
- 1943** 25 ianuarie Premiera piesei *Intermezzo* pe scena Teatrului Național, sala Studio din București.
- 1945** 25 octombrie Premiera piesei *Dictatorul*, la București.
- 1947** 19 ianuarie Premiera, pe scena Teatrului Național din București, a dramei în două acte *Nunta din Perugia*.
- 1948** 10 aprilie La Teatrul Național din București are loc premiera piesei *Michelangelo*.
- 1953** august „Debutul editorial” al lui Alexandru Kirilășescu. În 1953 apare, în volum, piesa *Gaițele* (Editura de stat pentru literatură și artă, 93 p., tiraj 5.100 ex.) cu un cuvânt înainte al autorului, datat mai 1953. „În luna martie a acestui an s-au împlinit douăzeci și doi de ani de când *Gaițele* au văzut, pentru prima oară, lumina rampei, la Teatrul Național din București. Cu vreo trei ani înainte, compania teatrală Bulandra-Storin-Manolescu-Maximilian reprezentase o primă versiune a acestei piese, sub titlul *Cuib de viespi*, în care actul trei alcătuia doar un tablou, concluzie a celor dintii”. În încheierea cuvintului înainte autorul menționează: „*Gaițele* fiind, dealtfel, prima dintre lucrările mele care vede lumina tiparului”.

1956 . Apare în Editura de stat pentru literatură și artă prima culegere din *Teatrul* lui Alexandru Kirițescu (studiu introductiv de S. Alterescu). Volumul cuprinde piesele: *Borgia*, *Nunta din Perugia*, *Michelangelo*, *Gaițele*, *Dictatorul*. În *Gazeta literară* (nr. 32, 9 august 1956) Valeriu Râpeanu publică o recenzie elogioasă, care timp de câteva luni rămâne singura semnalare a volumului. Dramaturgul are sentimentul unei nedreptăți, stare sufletească mărturisită și într-o dedicație datată 21 decembrie 1956: „Lui Valeriu Râpeanu, celui care, în câteva rinduri bine simțite, a fost singurul glas în tăcerea care mi-a întâmpinat apariția”. De fapt volumul va fi comentat pe larg abia în anul următor când N. Barbu publică în *Iașul literar* (nr. 2, februarie 1957) studiul *Modalități ale satirei dramatice*; Mihai Florea o recenzie în revista *Teatrul* (nr. 3, 1957, p. 106) și Mircea Tomuș o cronică în *Steaua* (nr. 1, 1957).

Volumul este distins cu „Premiul I.L. Caragiale” al Academiei Române.

1957 În Editura de stat pentru literatură și artă apare poemul dramatic *Ruxanda și Timotei*.

1958 Alexandru Kirițescu împlinește 70 de ani. Cu acest prilej este decorat cu *Ordinul Muncii*, clasa I, „pentru merite deosebite în domeniul creației literare”. Se publică interviuri cu scriitorul în *Contemporanul* (29 martie 1958); *Teatrul* (mai 1958) etc. În *Gazeta literară* (28 martie 1958) Horia Stancu publică articolul *Aniversarea unui dramaturg*: „În sufletul simplului spectator de teatru, de numele lui Al. Kirițescu vor fi pentru totdeauna legate câteva din cele mai frumoase succese ale scenelor noastre”.

Unul din cele mai subtile studii îl scrie Radu Stanea în *Tribuna*, (5 iulie 1958) la rubrica *Profiluri lite-*

rare cu titlul Note despre teatrul lui Al. Kirițescu: „Spirit prin excelență de teatru, Al. Kirițescu acoperă poate tocmai prin aparența de «teatralitate» a scri-sului său, virtuțile adânci și frumusețile strict literare ale operei. Și totuși aceste frumuseți nu cedează la lectură și, dincolo de patosul grandilocvent al discursului scenic, lasă să se întrevadă o vibrație autentic literară și o gândire cuprinzătoare și profundă. «Teatralul», în sensul cel mai bun al cuvântului, e structural literaturii lui Al. Kirițescu.“

1960 10 aprilie Premiera piesei *Moș Teacă* pe scena teatrului din Pitești.

1961 9 aprilie Alexandru Kirițescu încetează din viață la spitalul de urgență din București. Este înmormintat la cimitirul Bellu. La ceremonia funebă vorbesc Mihail Davidoglu și Al. Sahighian. *Gazeta literară* (an VIII, nr. 16 (370), 13 aprilie 1961) publică articolul *Al. Kirițescu* de Valeriu Râpeanu.

1963 75 de ani de la nașterea scriitorului. În *Gazeta literară* (nr. 13, 28 martie 1963) Valeriu Râpeanu publică articolul *Un gând pentru Al. Kirițescu*: „L-am privit cu stringere de inimă în ultimele luni, când știam că boala care îl chinuia — însă fără să-l demobilizeze, fără să-i întunece gândirea — era una din acelea grăbite și necruțătoare. Știa și el acest crud adevăr dar nu voia să-l creadă. Ținea nespus de mult la viață, își făurea nenumărate planuri, și, mai ales, gindea că mai are încă multe de spus. De aceea, când la patul suferinței, îi vorbeai despre teatru, îi aduceai ecouri din lumea scenei, fața lui răvășită de boală se însuflețea deodată. Și nu era o părere! Iubise cu prea mare intensitate teatrul ca să nu-i închine pînă și ultimele gânduri.

A scris mult, e drept. S-a cheltuit și s-a risipit cu o dărnicie pe care n-ar trebui să i-o iertăm. A dat și lucruri de moment, spumoase, spirituale, dar din păcate trecătoare. Avea patima scrisului. De pe urma lui au rămas prin ziare și reviste mii de pagini de articole, cronici, pamflete, note. Cele mai bune, cele în care spiritul său caustic s-a concentrat cu maximum de eficacitate, vor trebui odată aduse la lumină. Recitindu-le, vezi că măcar un mănunchi dintre ele nu merită să rămână pe tărîmul uitării. Avea vină de pamfletar adevărat, deși uneori i-a dăunat, poate, prea repede alunecare a condeiului. Dar după Arghezi și Cocea, după Camil Petrescu, numele său nu-și află un loc prea îndepărtat în familia scrisului bătaios.

V.R.

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Cînd Eugen Lovinescu începea paragraful dedicat dramaturgului în *Istoria literaturii române contemporane* (1957) spunînd: „Nu credem că textul vreuncea din piesele lui Al. Kirițescu să fie publicat: nu putem, așadar, vorbi de activitatea sa decît din amintiri“ — definea un statut care nici astăzi nu-i total modificat. Într-adevăr dacă destinul scenei al teatrului său a fost cît se poate de generos, destinul lor editorial a fost de-a dreptul ciudat. A contribuit la aceasta și o anumită nonșalanță a autorului, o anumită lipsă de interes pe care oamenii de teatru o manifestau atunci pentru cuvîntul scris. Editorial destinul lui Al. Kirițescu începe după 1953 (vezi pentru aceasta cronologia). Chiar și acum față de confracții săi (Victor Eftimiu, Mihail Sorbul, Tudor Mușatescu, G.M. Zamfirescu etc.) situația editorială a lui Al. Kirițescu este net defavorizantă pentru scriitor deoarece în afara ediției selective *Teatru* (Editura de stat pentru literatură și artă, 1956, 419 p. + sumarul), cuprinzînd *Borgia*, *Nunta din Perugia*, *Michelangelo*, *Gaițele*, *Dictatorul*, studiu introductiv de S. Alterescu, au fost tipărite mai ales piese într-un act pentru amatori, total nesemnificative pentru creația sa.

Ediția noastră care apare la două decenii de la tipărirea primei și singurei sale ediții selective urmărește să dea o imagine reprezentativă a creației lui Al. Kirițescu. De aceea publicăm cele două mari trilogii care definesc structura creației sale: trilogia burgheză (*Anișoara și ispita*, *Florentina*, *Gaițele*) și trilogia Renașterii (*Borgia*, *Nunta din Perugia*, *Michelangelo*). Astfel pentru întîia oară

cititorul are imaginea evoluției creației sale timp de două decenii 1929—1948 adică perioada cea mai fertilă care delimitează liniile de forță ale evoluției talentului său. Chiar dacă în cadrul fiecărei trilogii sînt evidente diferențe valorice (*Gaițele* față de *Anișoara și ispita* sau *Florentina*; *Borgia* și *Nunta din Perugia* față de *Michelangelo*) ele formează un tot unitar, manifestă o continuitate tipologică internă, oferă o imagine artistică inedită asupra celor două lumi. Din sumarul ediției 1956 am renunțat la *Dictatorul* piesă de circumstanță, lipsită de valoare, pamflet în gama minoră a scrisului său și am adăugat *Anișoara și ispita* și *Florentina* piese pe nedrept considerate atunci ca aparținînd sferei „tematicii comediei satirice mic-burgheze, alegîndu-și subiecte dintr-o lume reală, dar nu cea mai caracteristică”. Ori, așa cum demonstrăm pe larg în prefață, cele două piese deși nu se ridică la atrocitatea viziunii comice din *Gaițele*, se înscriu în același perimetru tipologic și atestă calități comice care chiar dacă nu ajung la virtuozitatea piesei sale cele mai reprezentative se situează la nivelul mediu al genului dintre cele două războaie.

Textul urmează pentru *Gaițele* și trilogia Renașterii textul ediției din 1956. Ținem însă să subliniem faptul că mai ales în ceea ce privește transcrierea numelor onomastice, toponimice din trilogia renașterii, ediția se prezenta cu numeroase neglijențe ce schimbau nu odată locul acțiunii sau numele unor personaje istorice. A fost deci necesară o operație de reverificare a denumirilor de orice natură din text pentru a le restitui forma exactă. Cît privește *Anișoara și ispita* și *Florentina* am folosit drept text de bază două exemplare din arhiva autorului aflată în păstrarea regizorului Virgil Sacerdoțeanu. S-au păstrat, bineînțeles, particularitățile fonetice cu intenție folosite de autor pentru a defini structura personajelor. Stabilirea textului a avut în vedere nu numai unificarea ortografică dar și o atentă revizuire a textului, o revedere a lui cu grija de a înlătura greșelile și neglijențele edițiilor anterioare. Ediția noastră este din prima care restituie după criterii științifice textul pieselor reprezentative ale dramaturgiei lui Alexandru Kirițescu.

Dat fiindcă nici una din edițiile de pînă acum nu și-au propus un minimum de aparat critic, cum nu exista pînă în prezent nici

un studiu critic biobibliografic asupra scriitorului am căutat să redactăm un aparat minimal de note și comentarii împărțit în două secțiuni: piese incluse în volumul de față și piese neincluse în antologia noastră.

Cum prefața noastră a fost concepută ca un eseu, notele sînt complementare. Dat fiind tipul colecției în care apare această ediție notele nu sînt exhaustive, ci stabilesc deocamdată doar cîteva repere esențiale: premiera absolută, distribuția, numărul de reprezentării (acolo unde a fost cu puțință reconstituirea lor), unele amintiri ale autorului ca și extrase critice. Astfel cititorul are pentru prima dată o imagine asupra situației dramaturgiei lui Al. Kirițescu, asupra ecoului ei. Bineînțeles nu am dat extrase din toate cronicile dramatice ci am selectat — aici din nou profilul colecției și-a spus cuvîntul — cele mai autorizate glasuri ale epocii: Camil Petrescu, G.M. Zamfirescu, Victor Ion Popa. De asemenea, am folosit aprecieri ale istoricilor literari care s-au ocupat de opera lui Kirițescu (de la Eugen Lovinescu la Ov.S. Crohmălniceanu) și ale criticilor contemporani fie cu prilejul reprezentării, fie cu prilejul tipăririi lor. În felul acesta aparatul de note completează studiul introductiv dînd posibilitatea cititorului să aibă la îndemînă și aprecierile cele mai autorizate ale criticii de ieri și de azi. Notele nu conțin date despre piesele într-un act pentru teatrul de amatori și despre traduceri.

Tabelul cronologic cuprinde datele esențiale de natură biografică și bibliografică.

Ordinea pieselor ține seama de data reprezentării lor; avînd în vedere faptul că publicăm ultima versiune, *Gaițele* a fost înserată în volum după *Florentina*, *Cuibul cu viespi* fiind doar o primă versiune a piesei, așa cum mărturisește și autorul.

Îngrijitorii ediției mulțumesc regizorului Virgil Sacerdoțeanu care ne-a încredințat materialele din arhiva Alexandru Kirițescu ce se află în păstrarea sa ca și textele pieselor amintite.

VALERIU și SANDA RÂPEANU

ANIȘOARA ȘI ISPITA
(MARCEL & MARCEL — ROCHII ȘI MANTOURI)
COMEDIE ÎN TREI ACTE

P E R S O A N E L E

MARCEL

DOMNUL ÎN FRAC

DODO

GROOMUL

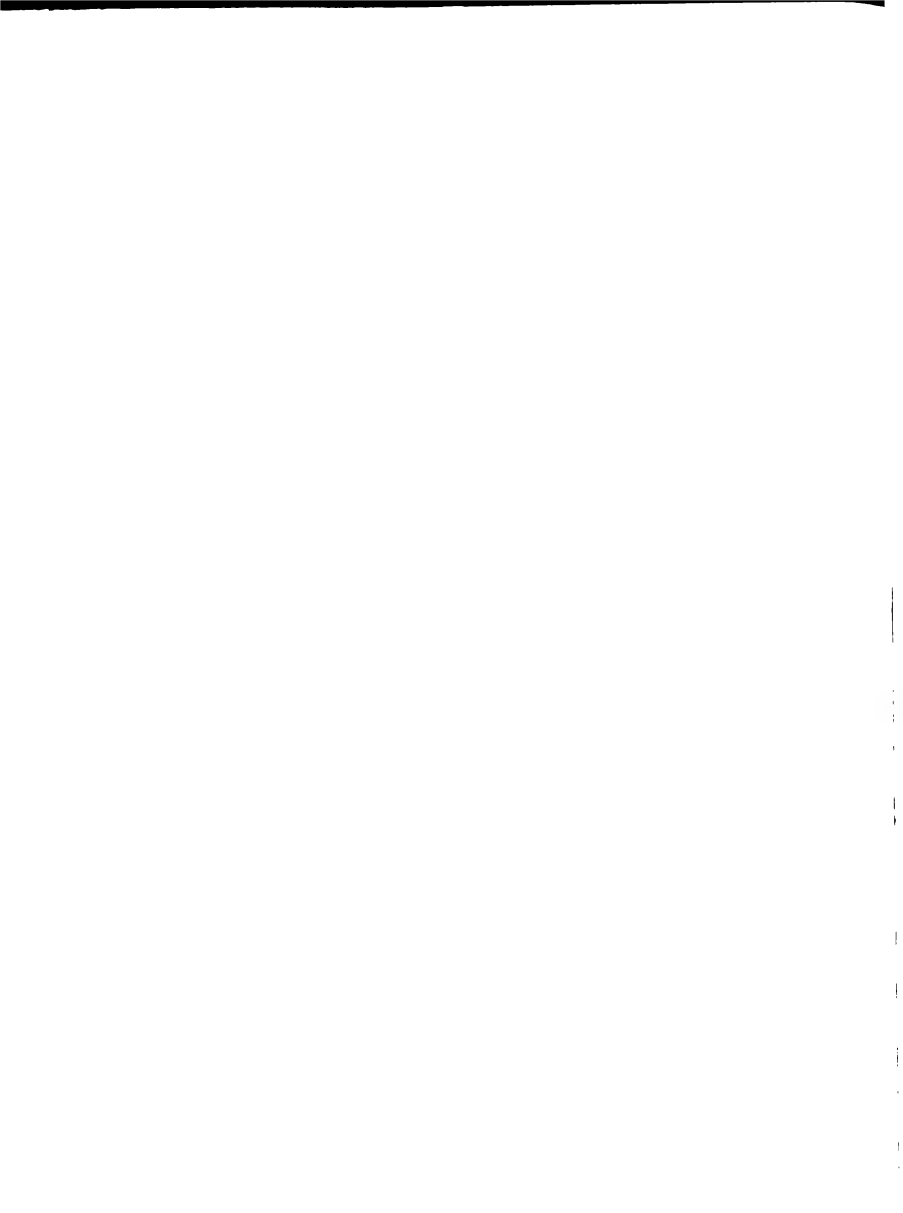
DINE VASILIU

ANIȘOARA VASILIU

DODEL AUGUSTIN

MILE BÉATRICE

MILE BLANCHE

ACTUL I

Salonul mării case de confecțiuni pentru dame „Marcel & Marcel“. În fund, două mari vitrine care dau în stradă, despărțite prin ușa de intrare. Într-una din vitrine un manechin drapat cu o fișie de mătase. În dreapta, planul I, o ușă care dă în biroul magazinului. În planul II, altă ușă care dă în al doilea salon de încercat. În stînga, planul II, o scară care duce la o galerie interioară.

În scenă, spre dreapta, un mare paravan în dosul căruia o măsuță, un taburet, o oglindă Brot. Cîteva taburele ici și colo. Pe paravan, aruncate de-a valma, cupoane din mătăsuri de diferite culori.

Interior de-o eleganță discretă... tonuri *gris-perle*... aplice de bronz... simplitate de bun gust.

(La ridicarea cortinei, sînt în scenă Mlle Béatrice, premiera magazinului și o fetiță purtînd o cutie în care se livrează comenzile.)

BÉATRICE (*strigînd*): Mlle Blanche... Mlle Blanche... (*Apare sus la galerie Mlle Blanche.*)

BLANCHE: Doriți ceva, Mlle Béatrice?

BÉATRICE: M. Marcel... Unde este M. Marcel?

BLANCHE: Este în atelierul de modelaj. Supraveghează comanda doamnei Valentin.

BÉATRICE: Roagă-l să vie pînă jos.

(Dar Marcel s-a și ivit la balustradă.)

MARCEL: Ce este, Mlle Béatrice?

BÉATRICE: Cit facturăm, vă rog, mantaua de lînă a doamnei Iliescu?

MARCEL: Patruzeci de mii. Facturile în suferință le-a achitat?

BÉATRICE: O, de-acum trei zile. Iar a dat o lovitură.

MARCEL: Da? *(Coboară repede.)*

BÉATRICE: S-a îndrăgostit de dînsa nebun un angrosist de cafea de Brazilia din fasole prăjită. *(Suspină.)* Nu știu ce face femeia asta...

MARCEL: Nu face nimic... Dacă ar face ceva, ar strica tot. Dumneata ai luat lecții de înot?

BÉATRICE: Nu.

MARCEL: Cele dintîi recomandații pe care ți le face profesorul sînt: Nu încorda mușchii... nu zgîrci picioarele... lasă-te în voia apei... lasă-te în voia apei... Ei bine, doamna Iliescu se lasă în voia apei... *(Trece în biroul din dreapta.)*

BÉATRICE *(fetei)*: Ții minte adresa, fetițo? Str. Dionisie 89... Dionisie 89, etajul II... întrebi portarul...

(Apare Marcel cu un plic, pe care îl întinde fetei.)

MARCEL *(fetei)*: Ține factura... *(Béatricei.)* Am facturat-o șazeci de mii.

(Fetea ia factura, iese prin fund.)

BÉATRICE: Ne lăsăm și noi în voia apei... *(Apoi.)* Dar à propos, M. Marcel. Ce ne facem cu Mlle Varlam de la Teatrul Mărunt? Iar mi-a comandat două rochii de seară pentru piesa cea nouă, care se pune în repetiție. Eu i-am răspuns că ne este imposibil s-o satisfacem pînă nu achită cel puțin jumătate din conturile în suferință. S-a rugat... a stăruit... a plîns...

MARCEL *(cu imputare)*: Cum se poate! Ai făcut-o să plîngă...

BÉATRICE: O, plînge așa de ușor!...

MARCEL: Primește-i comanda, însă cu o condiție: să puie pe afișe și pe programe că toaletele domnișoarei Varlam din piesa cea nouă sint creațiunile casei „Marcel & Marcel.”

BÉATRICE: Da, dar nu joacă în piesa cea nouă...

MARCEL: A, nu joacă?

BÉATRICE: M-a rugat chiar să stărui pe lângă dumneavoastră să vorbiți pentru ea cu directorul... spune că sinteți prieteni...

MARCEL: Foarte buni prieteni...

BÉATRICE: ... Să-i dea rolul principal. I se potrivește ca o mânășă... ar fi foarte fericită să joace într-o piesă originală.

MARCEL: Bine, dar după cîte știu eu, la piesele originale autorul face distribuția. Să se înțeleagă cu el.

BÉATRICE: Imposibil, își adoră nevasta.

MARCEL (*înalță ochii la cer*): ... Idiotul!...

(*Béatrice urcă, intră cu factura în birou. Sus la balustradă a apărut Mlle Blanche.*)

BLANCHE: M. Marcel...

MARCEL: Da.

BLANCHE: Cu ce brodăm rochia doamnei Manoliu?

MARCEL: Cea de majunga *bleu*, sau cea de crepalga *sang-de-boeuf*?

BLANCHE: Cea de crepalga.

MARCEL: Dublu metraj încrustațiuni de *jaqueline marron* pe *marron* și te rog bagă de seamă dacă bufează suficient, Mlle Blanche.

BLANCHE: Bufează, bufează, M. Marcel... Dar mi-e teamă, cum doamna e grasă, să nu pară ca un cîrnat.

MARCEL (*supărat*): Cîrnat? Cîrnat, Mlle Blanche? Ți-am mai spus, Mlle, că ai un fel de-a te exprima care nu cadrează deloc cu stilul și distincțiunea casei noastre.

BLANCHE: Scuzați, M. Marcel...

MARCEL: Sper că este ultima oară când mă văd pus în trista necesitate de a-ți face observațiuni de asemenea natură. Te rog foarte mult, Mlle, să-ți schimbi sexul... pardon genul.

(*Béatrice se întoarce cu factura... o întinde fetei*).

BÉATRICE: Ține, fetițo, și bagă de seamă să nu pierzi banii pe drum.

(*Fetița ia factura, urcă spre ieșire... Dar când să iasă pe ușa mare, o doamnă grasă o dă în lături, aproape îi dă brinci și pătrunde în interior... Este urmată de o altă doamnă slabă, îmbrăcată sărăcăcios... Marcel o vede... în șoaptă către Béatrice*):

MARCEL: Cine-or mai fi și fenomenele astea?

BÉATRICE (*idem*): Habar n-am. Nu le-am văzut în viața mea.

MARCEL (*idem*): Primește-le, te rog, dumneata. Și nu uita să recomanzi cu insistență godeurile. Când godează rochia... (*gest*) godează și prețurile. (*Urcă spre birou... salută în drum pe cele două.*) Madame... Mademoiselle... (*Intră.*)

BÉATRICE (*foarte volubilă*): *Bonjour, Madame, bonjour, Mademoiselle...*

DOAMNA GRASĂ: Ce „madmazel“ ? Că are trei copii și al patru-lea e pe drum.

DOAMNA SLABĂ: Vai, tanti, și dumneata...

BÉATRICE (*doamnei slabe*): O, să vă trăiască, doamnă...

DOAMNA SLABĂ: Mulțumesc... și dumneata...

BÉATRICE: O, eu... (*Apoi doamnei grase.*) Doamna are și dînsa copii?

DOAMNA GRASĂ: Eu? M-a ferit Dumnezeu! Vorba românului: cine are, să-i trăiască, cine nu, să nu-i dorească.

BÉATRICE: Și doamna are dreptate. (*Apoi.*) Mă rog, ce doresc doamnele?

DOAMNA GRASĂ: Ce să dorim? Rochii. Că dacă doream siminichie, ne duceam la spițarie.

BÉATRICE (*deodată foarte de sus*): Doamnele sînt recomandate de vreo clientă de-a casei?

DOAMNA GRASĂ: Nu sînt recomandată de nimeni. Eu nu am nevoie de recomandății. Eu mă recomand singură. Vasilescu-Otopeni, piei și mațe *en gros*. (*Cu un aer de dispreț spre tovarăsa ei.*) Dumneaei este o nepoată de-a lui Otopeanu. Bărbatu-său e controlor la S.T.B. Se uită dacă ai bilet la tramvai. Dacă ai, stai... dacă n-ai, te dă jos din tramvai. (*Apoi.*) Te rog, să-mi arăți rochia a mai scumpă pe care o ai în prăvălie.

BÉATRICE (*foarte ironică*): Doamna este în curent cu prețurile casei.

DOAMNA GRASĂ (*categorică*): Cît o fi, plătesc.

BÉATRICE (*idem*): Casa noastră are doar modele din străinătate.

DOAMNA GRASĂ: Ce-are a face? Doar n-o fi cu poalele în sus și cu gura în jos.

BÉATRICE (*vexată*): Mă rog... (*Apoi.*) Avem modele cu douăzeci de mii și cu treizeci de mii... (*moale*) și cu patruzeci de mii... cincizeci...

DOAMNA GRASĂ: Arată-mi de cincizeci de mii.

BÉATRICE (*în cîlmă entuziasmului, deodată strigînd*): Mlle Blanche, Mlle Colette, Mlle Zette...

(*Blanche se arată la balustradă*).

Mlle Blanche, caută te rog, în modelele cele noi care ne-au sosit chiar azi, rochia preferată a lui M. Marcel... cea de albenă striată cu bolero *hidalgo*, cazacă din motive de perle negre...

BLANCHE: Numaidecît. (*Dispare sus.*)

BÉATRICE (*celor două*): Doamnele au șansă, doamnele au șansă... Am primit chiar azi niște modele delicioase. Nici nu le-am facturat încă. Vai, dacă ar afla doamna marchiză de Bellevue... Doamna o cunoaște, sînt sigură, pe doamna marchiză de Bellevue... Soția consilierului

delegație al Franței... ar fi furioasă că nu le-am rezervat pentru dînsa... Sînt creațiunile cele mai lansate la Paris... de la casa „Jeanne Lanvin“... doamna cu siguranță că s-a îmbrăcat la Jeanne Lanvin... Au făcut mare senzație la gala de la contesa de Clermont-Tonnerre... Doamna, cu siguranță, o cunoaște pe contesa de Clermont-Tonnerre... *(În crema asta, Mlle Blanche a coborît cu rochia îmbrăcată și începe să se plimbe prin fața celor două, cu poze de manechin, legănîndu-se din șolduri.)* Priviți ce linie, ce stil... Una în același gen, dar mai puțin reușită, am livrat acum trei zile doamnei ministru... Observați, vă rog, șuta pliurilor la spate... doamnei ministru Albuleț... Mlle Blanche, întoarce-te rog, spatele la doamnele... Ce linie, ce grație, nu?

DOAMNA SLABĂ *(fascinată)*: Vai, ce frumoasă e...

BÉATRICE: Nu e așa, doamnă? A, doamna are gustul fin... știam eu că doamna are gustul fin...

DOAMNA GRASĂ *(Béatricii)*: De unde știai, că acușică o vezi întîia oară în viața d-tale?

BÉATRICE *(lingușitoare)*: Vai, ce-are aface? Numai privind pe doamna, cineva obicinuit să observe își dă imediat seama că doamna este o persoană de gust.

DOAMNA GRASĂ *(celei slabe)*: Nu te mai scîlfosi așa. Nu vezi că-și bate joc de tine?

BÉATRICE: Vai, cum poate spune doamna așa ceva...

DOAMNA GRASĂ *(Blanchei)*: Ia întoarce-te nițel...

BÉATRICE: Mlle Blanche, mai întoarce, te rog, spatele la doamnele...

DOAMNA GRASĂ: E frumoasă, nu zic, dar pentru mine e prea sucălită.

BÉATRICE *(cască ochii)*: Sucălită...

DOAMNA GRASĂ: Prea strîmtă...

BÉATRICE *(și mai volubilă)*: O, asta să n-o îngrijească pe doamna... Se poate aranja pe doamna foarte lesne... Mai adăugăm doamnei pe șolduri o serie de faux-

plis-uri din crêpe-Georgette în ton și o să-i vie doamnei foarte bine... Doamna să nu stea la îndoială pentru atîta lucru... Doamna ar face bine să se decidă pentru modelul acesta.

DOAMNA GRASĂ: Bine, dar pliurile o să mă îngroașe.

BÉATRICE: Ce idee! Cum poate spune doamna așa ceva!... Pliurile noastre nu îngroașă niciodată... Avem clientele mult mai forte ca doamna... Avem pe doamna contesă...

(Marcel apare din dreapta.)

MARCEL *(salută foarte grațios, apoi)*: Ce este, Mlle Béatrice?

BÉATRICE: Doamna s-a decis pentru modelul acesta de la „Jeanne Lanvin...”

DOAMNA GRASĂ: Stai, că nu m-am decis. N-o lua înainte cu Doamne-ajută.

BÉATRICE *(imperturbabil)*: Doamna ar prefera modelul acesta, dar cum e prea strîmt doamnei, am propus doamnei să-i adăugăm două *faux-plis-uri* pe șolduri, însă doamna se teme să n-o îngroașe.

MARCEL *(suveran)*: *Faux-plis-uri* pe șolduri? Nici nu se poate ceva mai adecvat!

BÉATRICE: Mai ales că doamna are șoldurile tombante...

MARCEL: Tombante... Cînd ai să te hotărăști, Mlle, să vorbești românește? Doamna are șoldurile căzătoare...

DOAMNA SLABĂ *(timidă)*: Am vrea să mai vedem și alte rochii... Nu e așa, țăță?

DOAMNA GRASĂ: Desigur, ce e graba asta, că nu dăm în foc!...

MARCEL: Inutil, doamnă. În materie de toalete trebuie să urmați prima inspirație... lovitura de trăsnet. Ce-ar însemna să mai vedeți și altele? Impresia s-ar risipi, n-ați mai avea senzația aceea totală, copleșitoare, care este secretul marilor pasiuni pentru o toaletă, ca și pentru un vagmistru de cavalerie. Mlle Béatrice, oîț e marcată rochia?

BÉATRICE: Prețul l-am spus doamnei... Doamna a acceptat prețurile noastre. Doamna piei și mațe *en gros*, plătește oricît. Cincizeci de mii.

MARCEL (*revoltat*): Cincizeci de mii? Dar e imposibil, Mlle Béatrice. Totdeauna îmi faci încureături cu clientele, Mlle!... O să opresc diferența din salariul duminical.

BÉATRICE (*dezolare prefăcută*): Vai, nu vă supărați M. Marcel... N-am știut. Modelcele acestea nu sînt încă facturate... i-am spus doamnei că de-abia ne-au sosit. Dar, vă rog eu, M. Marcel, vă rog din suflet... fiindcă eu am avut plăcerea s-o servesc pe doamna... N-aș vrea ca doamna să plece nemulțumită de la noi...

MARCEL: Dumneata, Mlle Béatrice, îmi ceri un sacrificiu... un mare sacrificiu... Iată, consimt.

BÉATRICE (*cu efuziune*): O, mulțumesc, M. Marcel...

MARCEL (*cu gesturi învâluitoare*): Dar numai pentru doamna. Doamna știe să poarte toaleta cu atîta distincțiune... Nu regret că modelul acesta a ajuns la doamna... Doamna este atît de... alurată!... Pentru altă clientă n-aș fi lăsat-o din șaptezeci de mii. (*Béatricei.*) Și pentru ca doamna să fie pe deplin mulțumită, îi vei factura doamnei și un mic combinezon în preț...

BÉATRICE (*în extaz*): Și un mic combinezon! O, M. Marcel...

MARCEL: Condu pe doamna în salonul fragă storcoșită și ia măsurile doamnei. Nu uita să amintești doamnei că obiceiul casei este de-a nu începe executarea unei comenzi fără un aconto care să reprezinte cel puțin jumătate din preț.

DOAMNA GRASĂ (*urcînd scara la dreapta cu Béatrice, bate cu palma peste poșeta voluminoasă*): Dacă vrei, îți dau toți banii acușica.

MARCEL (*se înclină*): Mlle Béatrice va lua ordinele doamnei... (*Apoi către cea slabă.*) Doamna n-alege nimic din colecțiile noastre?

DOAMNA GRASĂ (*în ușa din dreapta rîzînd*): O nimeriși ca Ieremia cu oiștea-n gard. Asta e săracă de n-are după

ce bea apă! La mine doarme, la mine mănincă, și ea și prăpăditul de bărbatu-său... (*Intră în salonul din dreapta planul II, urmată de Béatrice și de doamna slabă.*)

(*Rămas singur, Marcel ridică brațele într-un gest de mare plictiseală... suspină... prin fund intră Dodel Augustin, foarte elegantă.*)

DODEL: Bună ziua...

MARCEL (*cu elan*): O, ce bine-ai făcut că ai și venit!... Uite, prezența d-tale a luminat tot împrejurul meu... Mulțumesc.

DODEL (*ride*): Dar ce, aici s-a făcut noapte? Nu s-ar zice!

MARCEL: Cumplită! (*Arată spre salonul de încercare din dreapta.*) Am alături o clientă, Dumnezeuule, ce meserie! Ești silit cîteodată să-ți prostituiști talentul... Ah, dacă toate ar fi ca dumneata!

DODEL: Ca mine? Dacă toate clientelele dumitale ar fi ca mine, n-ai fi avut în doi ani palatul din parcul Filipescu, ferma de la Băneasa, castelul de la Poiana Brașovului, două automobile...

MARCEL: Se poate, dar în schimb aș fi respirat mereu farmecul negrăit al unei nesfîrșite realizări în artă.

DODEL (*rizind*): Bagă de seamă, ceea ce spui ar putea avea urmări serioase pentru dumneata. (*Apoi.*) Ce zici?

MARCEL: Aștept.

DODEL: Îmi trebuie pentru diseară o rochie foarte elegantă.

MARCEL: Pentru diseară? Și-abia acum îmi spui? Dumneata nicio dată nu-mi dai timp să prezint o operă desăvîrșită. Mă silești mereu să improvizez.

DODEL: O, nu-i nevoie de prea multă bătaie de cap. N-ai nimic gata?

MARCEL: Ce zici de-o nocturnă...

DODEL: De Chopin?

MARCEL: De mine, în *tulle* albastru închis, bordură lată de buioncure încrustate cu strasuri... centură de...

DODEL: Aș vrea ceva mai greu, să cadă bine la dans.

MARCEL: Atunci în trionfantă pralinată...

DODEL: Dar nu prea pralinată, fiindcă o să semăn cu o tortă de zi onomastică.

MARCEL (*galant*): Atit cit trebuie ca farmecele dumneavoastră să ciştige în savoare şi în fondant.

DODEL (*lirică*): Eşti unic maestru, cînd devii comestibil...

MARCEL: Ce vrei, avem şi noi, marii croitori, momentele noastre de lirism. (*Deodată sever*). Dar te poftesc ca mine dimineaţă să mi-o trimiţi înapoi.

DODEL: Negreşit. M-ai prins vreodată că nu m-am ținut de cuvînt?

MARCEL (*aproape brutal*): Şi te mai rog pentru ultima oară să fii mai cu băgare de seamă. Rochia pe care ți-am împrumutat-o săptămîna trecută mi-ai înapoiat-o cu o pată de vin roşu. A trebuit s-o dau s-o decoloreze şi s-o vopsească din nou.

DODEL: Idiotul de Georges Manoliu s-a apucat să discute la masă nu ştiu ce timpurii cu Jean Hartmann. Mi-a dat peste mînă tocmai cînd duceam paharul la gură. Nesimţitorul! Nu mă mai prinde la masă cu el!... Închipuieşte-ţi că în automobil mi-a făcut observaţii că de ce am comandat la desert piersiei Melba care costă cinci sute de lei porţia. Ce viaţă!... A început să mi se urască, îţi spun drept. Şi-acum dumneata... (*Implorătoare.*) Dar îţi jur că n-o să se mai împline. N-o să-ţi mai pricinuiască nici o neplăcere.

MARCEL: Şi sper că n-ai uitat recomandările mele...

DODEL (*cu o voce distinsă, gesturi manierate*): Eu draga mea rămîn credincioasă lui „Marcel & Marcel”. Este singura casă cu adevărat şic din Bucureşti... (*urmînd, vizibil enervată*)... calea Victoriei 120, fost 134, parter... Fac şi eu ce pot. N-ai să pretinzi să-mi atîrn şi un afix pe piept?

MARCEL: Astă-seară poţi să anunţi!... Unde eşti invitată?

DODEL: Bridge dansant la Yvonne Răzvan.

MARCEL: ... poţi să anunţi că am început să prezint colecţia cea nouă.

DODEL: Fii pe pace, n-am să uit nimic.

MARCEL: Am tot aşteptat zilele astea pe Sanda Valentin.
Ţin foarte mult s-o smulg de la „Popescu-Socurs.”

DODEL: Mai ai niţică răbdare. De câte ori o văd, îi spun că nu-mi plac rochiile ei, că o îngroaşă, că o îmbătrânesc... dacă o văd astă-seară, îi spui că i-a crescut şi o co-coaşă. Dar ţi-am găsit o altă clientă, nu aşa de somptuoasă, însă patru-cinci rochii...

MARCEL: Pe lună?

DODEL: Pe sezon, tot ai sigure.

MARCEL (*neglijent*): Capitală, provincie?

DODEL: Până acum au locuit în provincie, dar şi-au luat apartament în Bucureşti.

MARCEL: Avere?

DODEL: Două sute de pogoane rămase după expropriere, toate arabile.

MARCEL (*mutră*): Nimica toată.

DODEL: Dar foarte bine aşezate... lângă gară.

MARCEL: Aş fi preferat ceva în petrol sau în crescătorie de porci.

DODEL: La urma urmei, bărbatu-său, care o adoră, poate face pentru ea sacrificii destul de serioase.

MARCEL: Mulţumesc. Prima rochie *comptant*, restul cind o vinde porumbul de la moşie. (*Apoi.*) Frumoasă?

DODEL: Destul de inteligentă.

MARCEL: Cultă?

DODEL: Educaţie de pension. Dar tot ştie trei limbi: franceză, nemţeşte şi româneşte.

MARCEL: Semne particulare.

DODEL: Femeie cinstită. (*Niţel mai înainte, în vestibul, în faţa uşii celei mari din fund, s-a oprit o pereche... şovăie... are aerul că citeşte firma... Dodel îi vede.*) Mi se pare că ea este. (*Mirată deodată.*) Dar ce, îl aduce şi pe bărbatu-său?

MARCEL (*rizind*): Ei nu, că provincialii ăștia sînt delicioși...

(*În vremea asta Dodel care și-a recunoscut oamenii, urcă repede în fund, deschide ușa.*)

DODEL (*noilor sosiți*): Hai, intrați, aici este...

(*Perechea intră în magazin. Anișoara și Dinu Vasiliu sînt tineri și stîngaci în mediul evident nou pentru ei. Anișoara este tipul provincialei demodate: rochie lungă și strîmtă, o jachetă scurtă și largă, pălăria de fetru așezată în echilibru pe o claie de păr informă. Dinu are un pardesiu care-i bate călciile, poartă guler înalt scrobit care-i martirizează bărbia.*)

DODEL (*foarte volubilă, Anișoarei*): Vai, *chérie*, dar ce-ai întîrziat atîta! Credeam că nu mai vii. Toemai mă pregăteam să plec. Mai am două ceaiuri pînă la ora dineului.

DINU (*posac*): Dar multă apă fiartă mai băgați în voi la București!

ANIȘOARA (*gentilă lui Dodel*): Veneam mai devreme, dar nu i-a fost bine lui Micu. L-a durut capul toată după prînza. Am avut iahnie de minătărci la dejun și lui îi cad greu minătărcile.

DINU (*idem*): Ba nu-mi cad deloc greu, cînd sînt bine făcute. Bucătăreasa noastră de la Slatina le pune să se inmoaie de cu seară. Nebuncle astea de la București...

DODEL (*care l-a băgat de seamă pe Dinu, către Anișoara*): Da' ce, singură nu puteai să vii?

DINU (*brusc*): Mica nu merge nicăieri fără mine în Bucureștiul ăsta.

DODEL (*ride*): Serios? Știi că și surorile siameze s-au despărțit într-o zi!

MARCEL (*dînd semne de nerăbdare*): Doamnă, Augustin...

DODEL: Ai dreptate. Iartă-mă, dragă prietene. (*Celor doi.*)

Noi pierdem vremea flecărind și minutele lui M. Marcel sînt numărate. Nu vă eunoașteți: M. „Marcel & Marcel“, verii mei, doamna și domnul Dinu Vasiliu.

MARCEL (*înclinându-se*): Încîntat, doamnă, dezolat, domnule... (*iute*) că v-a durut capul. (*Apoi, rece lui Dodel.*) Pentru ca să scurtăm preliminariile, doamna dorește, dacă mă înșel...

ANIȘOARA (*timid*): Aș dori o toaletă...

MARCEL: Ce fel de toaletă, doamnă?

ANIȘOARA (*încurcată*): Ce fel? (*Lui Dinu.*) Tu ce zici, Micule?

DINU (*cu un gest de oarecare dispreț către Marcel*): Mă rog... Să spuie dumnealui... Dumnealui știe ce are în prăvălie...

MARCEL (*o violentă tresărire de revoltă*): Prăvălie! (*Apoi Anișoarei.*) A, doamna n-are nici o preferință? Doamna lasă la alegerea noastră?

DINU (*lui Marcel*): Doamna vrea să vadă ce-i arăți dumneata.

MARCEL (*foarte repede și mecanic*): Toalete de dimineață pentru cumpărături, șosea, calea Victoriei, aperitive, la Capșa, vernisaje... Doamna conduce?

DINU (*încruntat*): Ce să conducă?

MARCEL (*gest*): Automobilul.

DINU (*apăsător*): Doamna nu conduce automobilul, doamna conduce gospodăria.

MARCEL (*suspînă, apoi reia pe același ton precipitat și monotonic*): Toaletă pentru după amiază, ceaiuri, matineuri dansante sau muzicale, conferințe, garsoniere, recepțiuni de gală sau simple, *jours fixes*, mari toalete pentru seară, dineuri de gală sau intime, serate sau baluri de ceremonie, ambasade sau legațiuni.

DINU: Așa ceva care să meargă la toate.

MARCEL (*cu un suris ironic*): O să fie cam greu.

DODEL (*conciliantă*): Stați. Să lămurim întii principalul. Dimineața, după prînz sau seara?

DINU: După prînz, fiindcă noi seara nu ieșim. Nouă nu ne place să ne pierdem nopțile pe la serate și pe la baluri cu toți neisprăviții.

DODEL (*cu vivacitate*): Se poate dragul meu, dar n-oi pofti s-o aduci pe nevastă-ta la dineu la „Athénée-Palace“

în *tailleur* sau în rochie de lină cu mâneci... (Lui Marcel.) Ceva de seară, fără mari pretenții, decolteul de-abia accentuat.

MARCEL (*Anișoarei*): Doamna să n-aibă nici o grijă. Eu știu să dau decolteului o interpretare care să satisfacă toate gusturile.

DINU: Se poate, dar soția mea nu poartă decolteu.

DODEL (*Anișoarei*): Nu porți decolteu? De ce?

DINU (*lui Dodel*): Întreabă-mă pe mine, n-o întreba pe ea. Are plăminii slabi și capătă guturai numaidecît.

ANIȘOARA (*inecată*): Dar n-am plăminii slabi...

DINU: Știu eu mai bine ca tine. Eu alerg după doctor cînd te îmbolnăvești și eu plătesc farmacia.

ANIȘOARA: Uite ce zic eu. Rochia poate fi decoltată, dar o să-l rog pe domnul să-mi facă și un plastron de leză, să-l prind, cînd vreau, în capac.

MARCEL (*cu un ton de supremă uimire*): Ce e aceea... „leză“?

DODEL: Un fel de dantelă, de guipură... se purta pe vremea bunicii.

MARCEL: Aha!...

DINU (*violent*): Și la urma urmei, o să-mi îmbrac nevasta cum vreau eu, nu cum vrei dumneata.

MARCEL (*profund vexat*): Din moment ce domnul a avut amabilitatea să facă apel la gustul și competența noastră, înțeleg s-o îmbrac pe doamna astfel încît să nu treacă neobservată nici chiar în societatea cea mai elegantă.

DINU (*spumînd*): Noi nu dorim deloc să fim observați și nu ne place să ieșim în lume. Avem cuibul nostru, gospodăria noastră, familia mea — fiindcă soția mea este din provincie.

MARCEL (*mare suris ironic*): Domnul este bucureștean...

DINU: Născut în București, dar educația și cultura mi le-am făcut, din fericire, tot în provincie. (*Apoi.*) Soția mea e prea serioasă și prea bine crescută, și nu țin deloc s-o văd preschimbata în păpușă de modă, cu rochia peste

genunchi, cu spinarea goală pină la cingătoare, asta nu!...

(A spus asta pe un ton convulsiv, violent. Tăcere uimită la toată lumea... Dodel privește discret pe Anișoara care pleacă capul... Dinu a observat, face un gest, reia apoi cu un ton schimbat, silit amabil, ca și cum ar vrea să șteargă impresia proastă pe care „ieșirea“ lui a produs-o.)

Vara noastră Dodel ne-a invitat într-o seară împreună la restaurant. Și cum soția mea avea nevoie de o rochie mai elegantă, după recomandăția dinșii... (lui Marcel) am venit la dumneavoastră.

MARCEL: Mă rog... *(apoi, trecându-și mîna pe frunte.)* Ziceam atunci...

DODEL: O rochie de dîneu, raionul moașă cu diplomă.

(Din salonul de încercat ies cele două Doamne, cea grosă și cea slabă, urmate de Mlle Béatrice. Marcel, după ce le salută.)

MARCEL: Mlle Béatrice...

BÉATRICE: Monsieur...

MARCEL *(pe un ton de mare plictiseală)*: Arată, te rog, rochiile de dîneu pentru doamna. *(Foarte ușoară înclinare... intră în biroul din dreapta.)*

BÉATRICE *(Anișoarei)*: Mătase, catifea, lameu, crêpe-de-Chine...

DINU: Catifea.

ANIȘOARA *(dulce)*: Micule, nu e prea groasă? Aș vrea ceva mai subțire.

BÉATRICE: O mătase subțire? Avem țesături de o transparentă... *(Lui Dinu.)* Domnul o să fie mîndru.

DODEL: Nu, că domnul e soțul.

BÉATRICE *(repede)*: Pardon. *(Apoi.)* Culoarea?

DINU *(tăios)*: Neagră.

DODEL: Oho!...

BÉATRICE *(conciliantă)*: De ce se miră doamna? Domnul are perfectă dreptate. Pentru dîneuri, mai ales, se pun

numai toalete negre, brodate cu argint, aur, sau perle de diferite culori. (*Grațioasă, lui Dinu.*) Văd că domnul se pricepe la toalete mai bine ca doamnele.

DODEL (*exasperată Béatricei*): Vai, domnișoară, ai început să mă scoți din minți!... Propui negrul, crezînd că faci plăcere lui văru-meu. Cînd știi prea bine că se poartă culorile și imprimeurile cu fel de fel de motive.

BÉATRICE (*dulce*): Noi o să arătăm doamnei și rochii negre și rochii din alte culori... (*Strigă.*) Mlle Blanche! (*Apoi.*) Și doamna o să aleagă.

DODEL: După cum văd, mai mult domnul alege.

BÉATRICE: Bineînțeles -că și domnul o să-și dea părerea.

DODEL: Bărbatul n-arê să se amestece în felul cum ne îmbrăcăm. Asta ne privește pe noi.

BÉATRICE: Eu cred dimpotrivă că are tot dreptul să-și dea părerea, să cunoască pînă în cel mai mic detaliu rochiile femeii pe care o scoate în lume. Nu cunosc nimic mai trist decît priveliștea unei perechi pătrunzînd într-un salon sau într-un restaurant, femeia îmbrăcată ca o paparudă și bărbatul roșu pînă-n virful urechilor, numărînd privirile ironice și surisurile de batjocură. (*Către Mlle Blanche care a coborît.*) Mlle, te rog, rochia de *façon noir pointillé*, cu eșarfă de *tulle* verde. (*Lui Dinu.*) Este o rochie foarte elegantă și în același timp destul de *habillée*. (*După ce Blanche a urcat să se îmbrace, Anișoarei.*) Eu să fiu în locul doamnei, aș fi foarte fericită că soțul meu se îngrijește așa de aproape de mine. (*Ambilor.*) Sînteți căsătoriți de curînd?

ANIȘOARA: De doi ani.

BÉATRICE (*exclamație de extaz*): O, ce pereche asortată! De cînd lucrez aici, n-am văzut o pereche așa de asortată! Ceva moștenitori?

ANIȘOARA (*lasă ochii în jos*): Pînă acum, nu.

BÉATRICE: O, doamna să nu fie dezolată. Mai e timp. Și apoi cum spunea o clientă care a plecat adineaori: cine

are, să-i trăiască, cine nu, să nu-i dorească. (*Amabilă.*)
Dar doamnele și domnul nu iau loc?

(*Cei trei se așază pe taburele, unul lângă altul... conversație pe șoptite.*)

DINU (*Anișoarei*): Mie nu-mi bate ochiul deloc aici. Nu m-ai ascultat pe mine să ne întoarcem acasă.

DODEL (*lui Dinu*): După ce-am anunțat pe M. Marcel că o să-i aduc pe Anișoara? Frumoasă figură aș fi făcut.

DINU (*lui Dodel*): Nu te-am rugat noi să ne anunți! Singură te-ai oferit.

ANIȘOARA: Haide, nu vă mai certați. La urma urmei, tot dăm banii. Luăm cel puțin ceva bun.

DINU (*Anișoarei*): Dacă e calitate solidă, o poți la anul întoarce pe dos.

ANIȘOARA (*profund satisfăcută*): Vezi, Micule... (*a coborât Mlle Blanche îmbrăcată cu rochia cerută.*)

BÉATRICE: Am primit-o chiar azi de la Paris... nici n-am facturat-o încă. Una în genul acesta, dar mai puțin reușită, am livrat doamnei principese... (*Dar Dodel începe să ridă... ofuscată.*) De ce rideți, doamnă?

DODEL (*gest*): Dă-i înainte...

BÉATRICE (*severă*): Dacă i s-ar aduce la cunoștință lui M. Marcel atitudinea dumneavoastră, n-ar fi deloc, dar deloc mulțumit. (*Cu alt ton, adresându-se Anișoarei.*) Dar doamna are șansa că este prezentată de doamna Augustin, care este printre cele mai bune cliente ale casei. (*Dodel iar pufnește de ris... Béatrice turbează. Anișoarei.*) Prin urmare, dacă toaleta place doamnei...

DODEL (*ironică*): ... Și domnului...

DINU (*deodată, aproape strigând*): V-am spus că nu vreau prea decoltată. Eu nu-mi expun nevasta goală.

BÉATRICE: Vai, domnule, dar nu este prea decoltată. Nițel „*en coeur*” și-atît... nu vă pot oferi altceva. Domnul ar dori poate un decolteu „*en bateau*”, dar *bâteaux*-urile nu se mai poartă. N-ar avea nici un „*cachet*”. Apoi, dacă

domnului i se pare că doamna este prea goală, doamna n-are decît să-și acopere pieptul și umerii cu o eșarfă. (*Lui Blanche.*) Acopere-te, Mlle Blache! Vedeți, foarte discret și foarte elegant. (*Scurtă pauză.*) Ce zice domnul?

DINU (*se scoală brusc de pe taburet*): Eu vă las. Alegeți dumneavoastră.

ANIȘOARA (*alarmată, sare și ea de pe taburet*): Eu nu aleg fără tine. Eu nu rămîn singură aici.

DODEL (*revoltată*): Vai, *chérie*, dar ești ridicolă. Lasă-l să se ducă. Spuneai că-l doare capul. (*Lui Dinu.*) Nițel aer ți-ar face bine.

DINU (*spumînd*): Tocmai mă duc să iau aer.

ANIȘOARA: Nu-l crede, Dodel... e supărat. Îl cunosc eu pe el cînd e supărat. (*Vine la Dinu.*) Micule dragă, dacă nu vrei tu, nu iau nici o rochie.

DINU (*încăpăînat*): Ba nu sînt supărat deloc. Din moment ce ați venit aici, rămîneți și isprăviți într-un fel.

ANIȘOARA: Dar vii să mă iei?

DINU: Vii.

ANIȘOARA: Peste douăzeci de minute?

DINU: Peste douăzeci de minute.

ANIȘOARA: Atunci, la revedere, Micule.

DINU: La revedere, Mico. (*Se înclină ușor la Dodel și la Béatrice, urcă spre ieșire.*)

ANIȘOARA (*cînd să iasă*): Pa, Micule.

DINU (*din ușă*): Pa, Mico. (*Iese.*)

BÉATRICE: Domnul doamnei nu e ușor de minuit.

ANIȘOARA: O, e așa de drăguț! Are ciudățeniile lui, însă... Azi, de altminteri a fost toată ziua indispus. (*Dodel ride.*) Nu ride, Dodel. De-ai ști ce mult mă iubește...

DODEL (*imitînd-o*): De-ai ști ce mult mă iubește! Și vrea să te scoată în lume ca pe-o sperietoare! Așa sînt dumnealor. Fostul meu bărbat mă purta numai cu corsaje pînă-n bărbie și cu fusta pînă-n călcîie. Mă scotea numai la măsă și de cîte ori se frîngea turtă la cîte-un copil

în familie. În schimb, dumnealui cutreiera restaurantele și cafeurile-șantan cu metresa lui înmuiată în lameuri și mătăsuri. Și mie mi se jura de zece ori pe zi că mă adoră și că n-a iubit altă femeie în viața lui decît pe mine. Mulțumesc de-așa iubire!

BÉATRICE (*Anișoarei*): Doamna rămîne la toaleta aceasta?

ANIȘOARA (*cu teamă parcă, dar cu o reală dorință*): Mie mi-ar plăcea...

DODEL (*Béatricei*): Atunci domnișoară, încearcă-i rochia. Vreau să văd și eu cum îi vine. E tirziu, și trebuie să plec. (*Se uită la gurmătă.*) Vai, șapte fără zece.

BÉATRICE (*Anișoarei, arătîndu-i spre paravan*): Sinteți bună, doamnă? (*Anișoara, urmată de Blanche, trece după paravan. Béatrice închide paravanul, apoi vine la Dodel care a scos bastonul de roșu și-l trece peste buze.*) Aveam să-ți spun ceva, dar fiindcă m-ai supărat, nu-ți mai spun nimic.

DODEL (*înaltă din umeri*): Nu sînt curioasă.

BÉATRICE: Știi că iar am primit un buchet.

DODEL (*ride*): Nu mai spune.

BÉATRICE: Tuberoze amestecate cu gladiole... splendide.

DODEL: Flori pentru mort... Îi foarte mulțumesc.

BÉATRICE: Și-un crocodil.

DODEL (*speriată*): Ce crocodil?

BÉATRICE: O cutie crocodil de la „Capșa“.

DODEL: Vai, cum m-am speriat!

BÉATRICE: ... plină cu ciocolată *sortes* Dodel Augustin.

DODEL (*atentă*): S-a și interesat. Va să zică nu se lasă!

BÉATRICE: Ce să se lasel... Din zi în zi pare mai înflăcărat.

Îmi scrie că vrea neapărat să te cunoască. Dacă vrei, îți arăt scrisorile.

DODEL: Nu e nevoie.

BÉATRICE: Ce stil... ce termeni! „E femeia cea mai elegantă pe care am văzut-o“!

DODEL: Și asta s-a îndrăgostit de rochiile mele.

BEATRICE: Stai, că n-am isprăvit. „E cea mai frumoasă femeie din București“.

DODEL: Adevărat? Nu e de la dumneata?

BÉATRICE (*vexată*): Cum îți vine să...

DODEL: Lasă că te știu eu... ai obiceiul să le inflorești... (*Apoi.*) Cunosc cîntecul. (*Apoi.*) Dar lasă-l să se mai facă.

BÉATRICE: Cum să se mai facă? Doar nu e Camembert!

DODEL: Ce ocupație are?

BÉATRICE: Afaceri.

DODEL: Vag.

BÉATRICE: Așa e de greu să știi cum cîștigă cineva banii în ziua de azi. Dar se vede că stă foarte bine. Are un Buick decapotabil minunat.

DODEL: Nou îmbogățit.

BÉATRICE: Se poate; dar ăștia sînt aristocrații noi care-au pus stăpînire pe Bucureștii vechi. Aristocrații vechi s-au mutat toți la Bucureștii noi.

DODEL: Tinăr? Bătrîn?

BÉATRICE: Cam între două vîrste. (*Iute.*) Dar foarte bine conservat.

DODEL (*după o scurtă gîndire*): Dumneata ce crezi?

BÉATRICE: Ce să cred? Contul la noi se urcă și M. Marcel... O, dînsul e atît de amabil... mai ales cu doamna... Dar trecem și noi printr-o criză... ca toți negustorii, de altminteri... Doamnele, chiar cînd au bani, se hotărăsc așa de greu să plătească...

DODEL: Ai dreptate. A fost destul de acru cu mine adineaori... Apoi m-am săturat să tot fac pe manechinul lui în saloane.

BÉATRICE: Nu, să vă spun drept, m-am și mirat că doamna a consimțit ... nu e o meserie pentru doamne... Cînd ați putea așa de ușor...

(*Un groom intră și aprinde aplicile electrice și lustra cea mare... iese... în același moment apare după paravan Mlle Blanche foarte agitată.*)

BLANCHE (*către cele două*): Îmi este imposibil să-i încerc doamnei rochia de *façonné noir*... (*Béatrice uimită.*)
Cu *dessous*-urile pe care le are doamna, îmi este imposibil să încerc doamnei rochia de *façonné noir*...

DODEL: Ce *dessous*-uri?

BLANCHE (*și mai agitată*): Nu pot să vă descriu, doamnă, ce *dessous*-uri are doamna!

(*Iese din biroul din dreapta Marcel.*)

MARCEL: Ce este? Ce s-a întâmplat? Doamna a terminat de încercat?

BLANCHE (*strigînd*): Vai, dar nici n-a început. M. Marcel, doamna are niște *dessous*-uri cum n-am mai pomenit de cînd servesc la dumneavoastră. Doamnele care vin la noi ar trebui să-și îngrijească...

MARCEL (*autoritar*): Mlle Blanche, ce înseamnă tonul ăsta?

BLANCHE (*deodată potolită*): Scuzați M...

MARCEL: Trebuie să-ți repet pentru a o suta oară Mlle că politețea cea mai desăvîrșită este apanajul casei noastre? Doamna n-are *dessous*-urile convenabile? Poate găsi la noi altele cu prețuri convenabile. D-ta ai uitat că avem tot ce trebuie unei clientele elegante, de la diadema pentru cap, pînă la ciorapul de mătase? Ai uitat, Mlle?

BLANCHE: N-am uitat.

MARCEL (*Béatricei*): Două mii de lei amendă lui Mlle Blanche. (*Apoi.*) Avem aici vreo garnitură din cele sosite săptămîna trecută?

BÉATRICE: Desigur, M. Marcel. Le-am așezat chiar eu în comoda de dincolo.

MARCEL: Atunci... (*Béatrice merge la salonul din dreapta. Marcel către Blanche.*) Treci după paravan și ajută doamnei să schimbe lenjeria. (*Blanche trece după paravan.*)

ANIȘOARA (*de după paravan*): Dodel... Dodel...

DODEL: Ce este?

ANIȘOARA: Dodel, nu mă schimb... nu vreau să mă schimb...

DODEL: Anișoară, nu face să-mi blestem ceasul cînd te-am adus aici.

ANIȘOARA (*strigînd de după paravan*): Dodel, nu mă schimb!...

DODEL: Dar ce, ai inebunit? Rîde M. Marcel de tine.

(*Se întoarce Béatrice cu un combinezon de mătase... vine la Dodel.*)

BÉATRICE (*lui Dodel*): Am primit un *choix* extraordinar... tocmai vream să-l arăt doamnei... *crêpe-de-Chine* cu incrustațiuni de *valenciennes véritables*... O poezie de combinezon...

(*Dar Marcel îi smulge combinezonul, îl aruncă peste paravan... În același moment Blanche aruncă din dosul paravanului o cămașă din pînză albă, enormă, cu dantele și fioncure roz.*)

DODEL (*rîzînd, privind cămașa pe care a prins-o Béatrice*): Vai, ce oroare. Asta trebuie să fie cămașă de nuntă a mă-sii mari. Ei nu, că are haz. Ia uite-te, *mon cher*...

MARCEL (*liric*): Eu găsesc, dimpotrivă, că are ceva înduioșător.

BÉATRICE (*exaltată*): Nu e așa, M. Marcel? Parecă este a mea, cînd am venit întii la București. (*Tandă.*) Mai țineți minte, M. Marcel?

MARCEL (*stînjénit*): Să lăsăm asta acum...

BÉATRICE (*examinînd cămașa*): Torșon de mină! Am lucrat și eu torșon acasă, la Birlad! (*Emoționată.*) Ce amintiri! Vedeți, M. Marcel, nu e tocmai vesel să te reîntilnești cu torșonul copilăriei tale... (*Emoționată, se șterge cu cămașa la ochi... Marcel intră în birou.*)

BLANCHE (*iese după paravan*): Gata! (*Dă paravanul în lături. Anișoara se privește complet transfigurată în toaleta neagră. În lumina electrică, scipește de grație și de tinerețe. Zîbind, se îndreaptă spre Dodel.*)

DODEL: O, dar ce bine-ți vine în negru!...

BÉATRICE (*exuberantă*): Eram sigură să negrul o s-o avantajeze foarte mult pe doamna.

ANIȘOARA (*fericită, vrînd să pară degajată, de o volubilitate stingace... vorbește, privind-se mereu în oglindă*): Negrul vine bine la toată lumea și e distins. Ați ris de Micu al meu, dar el știe ce spune. La Slatina, Vladimiroaicele se îmbracă numai în negru. Sint două surori și două cumnate, dar noi le zicem la toate „Vladimiroaicele“... Sint cele mai distinse din Slatina și nu sint în relații cu toată lumea. Dar la mine, de cîte ori le-am invitat, au venit. Sosese la primiri cele din urmă și toate patru deodată. Cînd bate ceasul șapte punct, hop și ele! Frumoasă rochie! Așa e obiceiul lor... Fiecare cu obiceiul lui, nu?... Nimeni la Slatina nu le poate suferi, dar mie-îmi sint simpatice, fiindcă sint distinse! A, dacă m-ar vedea în rochia asta, ar crăpa de necaz!... Dar mai bine că nu mă văd, că mi-ar copia-o numaidecît!... (*Face cîțiva pași spre oglindă.*) Au o croitoreasă, domnișoara Lămbrița, care lucrează numai pentru ele!... șaizece de lei să-i dai pe zi și nu pui mîna pe ea!... Și dibace... numaidecît copiază orice. Credeți că-mi vine bine? Nu mă închide? Ce credeți? A venit *madame* Kindilidis cu o rochie de la Craiova (*lui Dodel*) a lui Iancu Kindilidis grînarul... trebuie s-o cunoști!...

DODEL (*cu dispreț*): Habar n-am cine e *Madame* Kinidi!...

ANIȘOARA: Kindilidis... Ei bine, după o săptămînă, toate Vladimiroaicele aveau rochii la fel ca *madame* Kindilidis, ... *Madame* Kindilidis a întîlnit-o pe domnișoara Lămbrița „La Pălăria de Italia“ și i-a tras o bătaie... Era în dreptul ei, nu? (*Apoi.*) E-adevărat că-mi vine bine? Nu vă bateți joc de mine? A, tot Bucureștiul o ca e!... (*În acest moment Marcel iese din birou... o vede pe Anișoara.*)

MARCEL: E fermecătoare!...

BÉATRICE: *N'est-ce pas M. Marcel, qu'elle est ravissante?*

MARCEL (*deodată Anișoarei*): Dezbracă-te!

ANIȘOARA (*speriată*): Ce?

MARCEL: Dezbracă-tel! Rochia asta este o oroare.

ANIȘOARA: Nu mă dezbrac. Mie-mi place.

MARCEL: Lasă, că dumitale îți place și Micu.

ANIȘOARA: Nu mă dezbrac... (*Dar e întreruptă de un gest autoritar al lui Marcel.*)

MARCEL (*pasionat*): Vreau să drapez nuditatea dumitale în falduri care n-au mai mulat încă nici o formă de femeie... Simt că voi crea ceva inedit... Te vreau... (*la o mișcare violentă a Anișoarei*) nu te speria, lasă-mă să urmez... Te vreau... (*idem*)... dar lasă-mă să urmez... într-un salon fulgurînd de lumini de gală, înfășurată în aur ca un idol, sau filliind din museline moi în jurul pulpelor dumitale, armonioase, de liră răsturnată și eu ascuns undeva, într-un ungher, să-mi șoptesc, să-mi strig, să-mi urlu: e opera mea... e creația mea...

DODEL (*ride*): Te-ar da afară din salon... (*Apoi.*) Eu vă las. (*Lui Marcel, arătîndu-i pe Anișoara.*) Pune-o să-ți povestească chestia lui *madame* Kinici... Kikini... Kinini... delicioasă... (*Anișoarei.*) La revedere, *chérie*.

ANIȘOARA (*alarmată*): Dodel, nu mă lăsa singură. Stai cu mine pînă vine Micu să mă ia.

DODEL: ...vine Micu s-o ia! Dar știi cît e ceasul? Știi că ai haz! Șapte și un sfert. Nu mai găsește pe nimeni la Jeana Armașu! La revedere M. Marcel și nu uita: la opt și jumătate.

MARCEL (*care tot timpul n-a făcut decît s-o contemple pe Anișoara din față, din profil... evaziv*): Regret foarte mult, dar prevăd că n-o să fiu liber.

DODEL (*ride*): Nu dumneata, n-am nici o pretenție... Rochia pe care mi-ai promis-o. La revedere Mlle Béatrice. (*În șoptă.*) Ai d-ta grijă, fiindcă patronul dumitale... (*Face semn vag la cap; Anișoarei.*) Îți telefonez mîine dimineată să luăm întîlnire pentru masa de la „Athénée-Palace“. (*Urcă.*)

ANIȘOARA (*aproape strigând*): Dodel, nu mă lăsa... Dodel...
Do... (*Dar Dodel a ieșit prin fund.*)

MARCEL (*Anișoarei dulce, persuasiv*): Vă rog, vă implor, doamnă, nu vă fie frică... Am oare o înfățișare atât de fioroasă? Orice altă clientă în locul dumneavoastră ar fi măgulită de atita atenție... Sint care ar da oricît pentru asemenea... (*Iute, și în spate, Béatricei.*) Mi-e teamă să nu-i vie rău. Ai flaconul cu săruri la dumneata?

BÉATRICE (*idem*): Nu, dar îl aduc numaidecît. (*Intră în birou.*)

MARCEL (*și mai cald și mai stăruitor*): Croitorul unei femei frumoase este cel mai bun prieten al ei... Duhovnicul ei... animalul ei supus și credincios... Vă plac cîinii? Atunci vă plac și croitorii!... (*Anișoara surîde.*) Zăresc pe buzele dumneavoastră un suris... V-a trecut spaima? O, noi sîntem făcuți să ne înțelegem. O clientă frumoasă și un croitor frumos... Nu mă găsești frumos? (*Merge la oglindă, se privește.*) Ai dreptate. Sint palid. M-am surmenat astăzi... Sint palid... Vai, ce palid sint... Ori poate emoția că mă găsește aproape... (*Se apropie și mai mult de Anișoara.*) atât de aproape... (*idem*) cît mai aproape de dumneata. (*În urechea ei.*) Apoi nu e ora mea... ora cînd pot fi văzut... atunci sint fermecător... Ora inimii... o să bată în curînd... (*Béatrice vine cu flaconul.*)

BÉATRICE (*în șoaptă*): Sărurile...

MARCEL (*idem*): Nu mai e nevoie... (*Urcă Béatrice. Anișoarei.*) Nu e bine să fii atât de timidă. În saloanele din București, timiditatea trece drept lipsă de inteligență și, ca să ai succes în lume, trebuie să fii foarte inteligentă: să scuturi scrumul de țigară în farfuria de fursecuri, să înțepi cu scobitoarea în ceafă pe vecinul de masă... și să rizi... să rizi într-una și de orice. N-ai idee ce spiritual răspuns la toate întrebările alcătuiește un îndoit șirag de dinți scînteietori! La urma urmei, ce

înseamnă pudoarea asta exagerată! Pudică să fie o femeie urită! O femeie frumoasă să aibă mindrie... aş putea adăuga: obrăznicia darurilor minunate cu care a înzestrat-o natura. *(Cu un gest brusc, smulge de pe umerii Anișoarei eșarfa de muselină verde cu care ea, la începutul scenei, își acoperise, ca și cum ar fi fost "o broboadă, umerii și gîtul gol... Mîngiind muselina verde.)* Crîmpeiul ăsta de muselină a mîngîiat umerii... gîtul d-tale... *(Apoi se așază pe taburel în fața ei.)* Ești de mult în București?

ANIȘOARA: De-o lună.

MARCEL: De unde vii?

ANIȘOARA: De la Slatina.

MARCEL: Am băgat de seamă, de cum ai intrat pe ușă, că ești provincială. Foile acelea caraghioase, corsajul în care putea intra Casa de Depuneri... Parcă erai o preoteasă în luna de miere.

ANIȘOARA: Totuși croitoreasa mea, domnișoara Mia, îmbracă tot *high-life*-ul din Slatina. Soțul meu este foarte mulțumit de ea.

MARCEL *(incrunțat deodată)*: Soțul dumitale.

ANIȘOARA: Da... Micu...

MARCEL: Dar Micu ăsta n-are pic de simț estetic.

ANIȘOARA: Vă înșelați. E foarte fin... foarte delicat... A tipărit și un volum de versuri.

MARCEL: Tot la Slatina?

ANIȘOARA: Nu, că la noi nu e tipografie. Dar în ce privește rochiile de cucoană... *(Ride încetișor.)*

MARCEL: Acum rizi și dumneata... Dar să știi că nu e deloc de ris. Felul cum te înfățișezi în lumea asta este un lucru foarte serios... *(Se scoală, cu un gest spre pieptănătura Anișoarei.)* Dar unde sînt bucele? Nu mai văd bucele...

ANIȘOARA *(își pipăie pieptănătura)*: Mi le-a dat jos Mlle Blanche.

MARCEL *(mirat)*: Cum ți „le-a dat jos“?

ANIȘOARA: D-apoi nu sînt ale mele.

MARCEL (*înveselit*): Nu?

ANIȘOARA: Sint ale cumnati-mi. Mi le-a împrumutat pină la București. Dar trebuie să i le trimit înapoi, fiindcă duminica viitoare are o nuntă la Balș.

(*În vremea asta Marcel merge spre paravan, ia bucățile de mătase ce atîrnau pe marginea lui, vine la Anișoara.*)

MARCEL: Uite trandafirul acesta... culoarea feciorelnică... pardon, am uitat că nu mai ești fecioară... (*Aruncă mătasea... ia alta.*) Heliotrop... nuanța amorului depravat și venal... nu e încă pentru dumneata... (*O aruncă și pe asta, acum Marcel ia o altă bucată... este un muselin imprimat cu flori.*) Am găsit... am găsit... în sfîrșit ce căutam. E o rochie de-abia schițată... cîteva însăilări, o frază muzicală, pe care poți broda... broda... (*Afară, în stradă, se aude un cîntec foarte lunguros... Marcel rîde încetîșor.*) Am pomenit de muzică și... Peste drum e un magazin de patefoane. Patronul, un băiat tînăr, e îndrăgostit... așa cred, cel puțin, fiindcă seara, înainte de-a închide, stinge luminile... lasă un singur bec și pune plăcile care, fără îndoială, plac iubitei lui... iubita lui care, aplecată pe undeva, la o fereastră, ascultă... Ori poate, nu-i decît un sinistru maniac tulburînd liniștea vecinilor... Nu, îl prefer îndrăgostit... (*desface imprimeul.*) Ia privește, ce bogăție de culori! Pare un boschet de feerie... o pajiște de rai... Aivăzut la Florența, la Ufizzi, *Primăvara* lui Botticelli? E o femeie tînără ca dumneata, frumoasă ca dumneata... cu aerul dumitale, nițel sălbatic... înfășurată într-o tunică subțire smălțată de flori... pe cap poartă o cunună... (*Apoi.*) Mlle Béatrice! (*Béatrice iese din birou.*) Ajută doamnei să schimbe rochia...

BÉATRICE: Dacă doamna e așa de bună să treacă după paravan...

(*Marcel, cu un gest galant, întinde mîna Anișoarei. Aceasta, supusă, parcă hipnotizată, înaintează spre paravan... Béatrice*

deschide aripile paravanului, dispare cu Anișoara.) (Marcel se apropie în vremea asta în virful picioarelor de paravan... în șoaptă.)

MARCEL: Mlle Béatrice...

BÉATRICE (*de după paravan*): Da...

MARCEL: Etofată?

BÉATRICE: Nu prea... dar cu un regim mai substanțial...

MARCEL: De cărnuri în singe, poate fosfat de fier... Bustul?

BÉATRICE: Nițel cam lung...

MARCEL: (*decețional*): Cum se poate?...

BÉATRICE (*repede*): ... dar foarte bine prins.

MARCEL: Spate? ..

BÉATRICE: Musculos!

MARCEL: Dar nu prea musculos...

BÉATRICE: Tocmai cît trebuie.

MARCEL: Șolduri?

BÉATRICE: Admirabile...

MARCEL: Nu exagerezi? Mai uite-te o dată.

BÉATRICE (*cu un mare elan*): Admirabile.

MARCEL: Amănunte caracteristice?

BÉATRICE: Nimic... (*Iute.*) Ba da... stai... o aluniță pe sinul stîng...

MARCEL (*printre dinți*): Timpito!... (*Apoi.*) O, doamnă, ce soartă minunată v-a adus la mine! Puteați nimeri la „Ionesco — Socurs“, care fac decolteuri care cascade, sau „Tinea et Tinea“, unde croiesc mincile astfel încît clientele lor par că umblă cu ceafa înainte. Și în afară de asta femeile între ele, e îngrozitor! E de ajuns să fie frumoasă clienta, ca s-o slujească... O fac fără să vrea... din instinct... e gelozia care se trezește pînă la urmă și-o ia înaintea interesului profesional... Pe cînd croitorul bărbat... Ați observat că cele mai frumoase romane despre femei sînt scrise de bărbați? E în ordinea lucrurilor... Bărbatul croitor adaugă creațiunii lui un interes pasional care magnifică toaleta, mai ales cînd persoana căreia îi este destinată are corpul dumneavoastră pro-

porționat de Junonă adolescentă. spatele dumneavoastră musculos și-o aluuită pe sinul stîng... (*Dă paravanul în lături. Anișoara e în rochia de muselină imprimată, o rochie cu lungi părți desfăcute pe care Marcel le va fixa în timpul replicilor ce urmează.*)

MARCEL: Mlle Béatrice, o pelotă cu ace. (*Anișoarei.*) Trebuie modelată pe dumneata. (*Béatrice i-a adus pelota.*) Acum, nici o mișcare... Așa... bărbia mai sus... Privește înainte... departe... O, ce ochi copilărești și uimiți... Spune versuri în gînd... dar nu de-ale soțului dumitale... Sau mai bine gîndește-te la ceva dulce... dulce... la mine! Nu mișca, ți-am spus să nu miști... pe urmă nu mai garantez de reușită... Așa... e o noapte cu lună... te plimbi pe o alee de palmieri... (*Îi apucă brațul drept.*) Îmi dai voie? (*Îi ridică brațul.*) Nu știu cine a spus: corpul femeii e o priveliște a naturii... (*Dar cum a devenit prea insistent, Anișoara îi dă peste mînă... cu un strigăt de durere.*) Au...

ANIȘOARA (*speriată*): Ce e?

MARCEL: Mi-ai dat peste mînă și m-am înțepat.

ANIȘOARA (*dezolată*): Vai, ce rău îmi pare. Iartă-mă.

MARCEL: Nu e nimic. (*Patetic.*) O biată picătură de singe...

ANIȘOARA: Cere repede să-ți aducă tinctură de iod...

MARCEL: Nu e nevoie. (*Aplică batista pe deget.*) S-a dus...

ANIȘOARA: Nu fi încăpățînat, pune tinctură, fiindcă altminteri se poate infecta... Te rog...

MARCEL (*o privește drept în ochi*): Ți-e milă de mine... (*Anișoara pleacă capul.*) Mulțumesc. (*Apoi cu un ton profesional.*) Decolteul foarte larg... la spate doar o mică buclă de stras, mai jos de lombes, dar nu mai sus de sacrum.

ANIȘOARA: Ești bun să-mi arăți? (*Marcel fixează un punct pe spinare. Alarmată.*) Nu vreau așa decoltat...

MARCEL: De ce?

ANIȘOARA: O să se supere Micu și n-o să mă lase s-o port.
MARCEL (*supărat*): Ei, dar m-ai scos din minți cu Micu al dumitale! Micu nu vrea așa... n-o să-i placă lui Micu...
Parcă Micu o să poarte rochia! Ei nu, cum i-ar sta cu spinarea goală cu epoaleți de stras...

ANIȘOARA (*ride*): Te rog foarte mult să-l lași în pace pe Micu.
Ce ți-a făcut săracul de el?

MARCEL: Ce mi-a făcut? Mi-a făcut ghinion! Dacă mai intră o dată aici, dau faliment! (*Gesturi.*) O să se supere Micu. Dar dă-ți seama că domnul acesta este un tiran nesuferit!... N-ai pic de mindrie?! Nu poți să-ți impui și d-ta gusturile cele mai inocente? Nu-i plac toaletele dumitale? Spune-i și dumneata că nu-ți plac gulerele lui scrobite și înalte de scriitor de percepție... Ce bărbat! Micu ăsta nu e sigur pe el nici de două parale, dacă se încapăținează cu tot dinadinsul să te ție prost îmbrăcată, prost hrănită...

ANIȘOARA (*uimită*): Eu, prost hrănită?

MARCEL: Lasă, a avut dreptate Mlle Béatrice că nu ești suficient etofată. Dar eu socoteam că nu este pentru un bărbat orgoliu mai legitim, chiar cînd e neligitim, decît acela de-a vedea pe femeia lui elegantă, admirată, curtată... Dar poate Micu al dumitale nici nu e bărbat!...
(*Îi cade în genunchi.*)

ANIȘOARA (*speriată*): Ce faci?

MARCEL: Stai dreaptă... Înseamnă lungimea exactă... (*Ride.*)
Credeai că vreau să-ți fac o declarație de dragoste?
Nu se mai poartă.

ANIȘOARA: Știi că nu m-ar fi mirat deloc.

MARCEL: Atunci îmi pare rău că am pierdut prilejul.

ANIȘOARA (*îndrăzneată*): E singurul prilej pe care l-ai pierdut de cînd sînt aici.

MARCEL: Bravo!

ANIȘOARA: De ce „bravo“?

MARCEL: Așa-mi vine mie să strig citeodată: bravo! bravo! bravo! Ce lucru ciudat! Acum o oră nu știam unul de existența celuilalt, acum sîntem cei mai buni prieteni din lume. (*Apoi.*) Foile, bineînțeles, or să fie foarte, foarte largi... numai falduri... o corolă... Gata. (*Se scoală în picioare.*) Acum să vedem efectul. (*Aproape lipit de Anișoara, se contemplă cu ea în oglinda Brot.*) Îți place?

ANIȘOARA (*brusc*): Ce-ai spus?

MARCEL: Îți plac... faldurile? Nu-i așa că e minunată?

ANIȘOARA (*în extaz*): Minunată!

MARCEL (*lipit de ea, cu ochii în oglindă*): Ce pereche delicioasă am face amîndoi!

ANIȘOARA (*se dă brusc în lături, agitată*): Și-acum am terminat; cheamă, te rog, să-mi ajute să mă dezbrac.

MARCEL (*întunecat*): Numaidecît... Mlle Blanche...

ANIȘOARA (*ca să zică ceva*): Mă mir că soțul meu nu e aici.

MARCEL: Mă mir și eu. Unde nu dă Dumnezeu să-l fi călcat vreun autobuz... Cum sînt sigur că nu știe să treacă strada...

ANIȘOARA: Vai, nu vorbi așa...

MARCEL (*către Mlle Blanche care a venit*): Mlle, un buchet de flori. Și roag-o pe Mlle Béatrice să aducă mantaua de lamé de argint. (*Anișoarei.*) Vrei să faci cîțiva pași?

(Anișoara înaintează în mijlocul salonului. Este alta... altă tinută, capul mîndru și nu știu ce mlădiere cochetă a șoldurilor.)

Minunat... Așa... întoarce-te din profil... Ușor... O, ce schimbare! De pe acum ești alta!...

ANIȘOARA (*încîntată*): Crezi?

MARCEL: Vai, ce o să-mi pățească sufletul cu dumneata!... Săracele inimi de bărbați! Săracii de noi! (*Blanche a*

adus buchetul de flori artificiale, el i-l prinde la cingătoare.) (Privind-o intens.) Primavara!

ANIȘOARA (după o clipă): A, da... Boticelu...

MARCEL: Nu Boticelu, Botticelli...

(Vine Béatrice cu o manta de argint.)

ANIȘOARA (speriată): Ce, și o manta?

MARCEL: Nu te speria. Nu e pentru dumneata. O simplă viziune pentru mine. *(I-o pune pe umeri.)* Șicul cel mare la o manta este s-o ții astfel încît mereu să faci impresia că e gata să cadă de pe umeri... Un domn galant se repede să ți-o ridice... E un mijloc foarte comod de a intra în relațiuni...

BÉATRICE: O, ce splendid o avantajează pe doamna...

MARCEL: Mle, închide gura și deschide carnetul de comenzi... Doamna...

ANIȘOARA: Anișoara Vasiliu...

MARCEL (în extaz): Te cheamă Anișoara... (Apoi.) Două rochii pentru doamna...

ANIȘOARA (protestînd vehement): Cum două? Eu am venit pentru una.

MARCEL (se înclină foarte negustor): Pentru doamna, casa „Marcel & Marcel“ e dispusă să facă cele mai mari concesiuni, în speranța că și doamna va face casei „Marcel & Marcel“ cele mai mari concesiuni. *(Béatricei. Aceasta notează într-un carnețel care-i atîrnă de cingătoare.)* Rochie muselină imprimată, epoleți și buclă de stras... manta de lamé argint... dai dispoziție să se adauge un guler de chinchilla veritabil... toate le facturezi... *(și spune ceva la urechea Béatricei, aceasta de uimire scapă carnetul din mîini. Anișoarei.)* Acum, doamnă, sîntei gata. *(Cu un gest circular.)* Lumea se deschide înaintea dumneavoastră îmbrăcată minunat... porniți mindră, fascinantă, nepăsătoare... O suverană care ia

cunoștință de suveranitatea ei! Rochia, mantaua de gală... *(Culege dintr-un vas un trandafir.)* Sceptrul.

(Anișoara a luat trandafirul și rămîne nemișcată într-o splendidă atitudine de grație și de orgoliu. În acest moment intră prin fund, asudat, gîftind, Dinu Vasiliu... se oprește, scoate o batistă mare colorată, se șterge de sudoare... dar înlemnește... a văzut-o pe Anișoara.)

DINU *(neputînd crede ochilor)*: Anișoara... ce înseamnă asta?

ANIȘOARA *(scurt, de sus)*: Te rog să mă lași în pace, că ai început să mă plictisești...

ACTUL II

Un budoar în apartamentul lui Dinu și Anișoara Vasiliu. În fund, simetric așezate în dreapta și în stînga două uși-baies care dau, cea din stînga în vestibul, cea din dreapta în salon. În dreapta planul I, ușa ce dă în biroul lui Dinu, astupată cu o draperie. În stînga planul I, ușa de la dormitor... Spre stînga o măsută cu telefon... fotolii... Un scaun așezat lângă ușa ce dă în salon... Orele zece seara.

DINU (*în frac... Anișoara într-o elegantă rochie de interior*):
Cui telefonezi?

ANIȘOARA (*formînd numărul*): Lui Marcel.

DINU: I-ai mai telefonat de trei ori azi dimineață.

ANIȘOARA (*lasă receptorul*): Uf, nesuferiți mai sînt bărbații fără ocupație. Spuneai într-o vreme că ai să începi să ieși lecții de gitară... Dar mai ieși din casă... Mai lasă-mă în pace... Du-te de te plimbă pe calea Victoriei, sau la cinematograful... E la Arpa un film cu pieile roșii... Mi-ai spus că te înnebunești după pieile roșii.

DINU (*uimit*): Eu mă înnebunesc după pieile roșii? (*Apoi.*)
La ora asta și în frac? Or să înceapă să sosească invitații.

ANIȘOARA: Dacă îți închipui că or să bage de seamă lipsa ta...

DINU: Mulțumesc.

ANIȘOARA: Nu pot face un pas, să scot o vorbă, mereu în spinarea mea! Mă simt umilită... spionată... Nu telefonam lui Marcel. Ți-am spus așa ca să văd ce cap o să faci. Eram sigură că o să sari în tavan. (*Formează iar numărul.*)

DINU: Nu știu ce plăcere găsești să mă superi într-una.

ANIȘOARA: Dar tu pe mine? Nesuferitule! De câte ori am lume, mă faci să plîng... Da, da, am băgat eu seamă. Ca să fiu urită, cu ochii umflați și cu nasul roșu. (*În aparat.*) Alo! Casa Capșa?

DINU: Iar Capșa?... Ți-am spus că am găsit o cofetărioară pe Buzești...

ANIȘOARA (*în aparat*): Vă rog, ce e cu comanda mea? Sint orele nouă. *Ici madame Vasiliu*. Nu Aglăița Vasiliu, Anne-Marie Vasilio. (*Către Dinu.*) Mă confundă mereu cu luminăreasa aia... (*În aparat.*) Și vă rog să nu mai trimiteți pesmeți cu susan, că nu fac elegant.

DINU: Nici cu sare, că îndeamnă la băutură.

ANIȘOARA (*bate din picior, nervoasă*): Bine, aștept. (*Lui Dinu.*) Asta e fericirea pe care mi-ai făgăduit-o înainte de căsătoria noastră! (*Îl imită.*) Te voi face femeia cea mai fericită... Vei fi mai fericită ca o... (*În aparat.*) Tot eu. Pornește chiar acum? Merci, merci, *mille fois* merci, Mlle... Și te rog să mai adaugi două kilograme de trufe de ciocolată...

DINU (*însălmîntat*): Anișoara, pentru numele lui Dumnezeu...

ANIȘOARA (*în aparat*): *À propos*, ce *garçon* trimiteți ca să servească? Cum, n-aveți nici unul liber? Vai, dar ce mă fac eu, că n-am decît pe fata din casă și pe bărbatu-meu.

DINU (*din bojoci*): Arde-l-ar focul de București!...

ANIȘOARA (*în aparat*): Pe Georges? Îmi trimiteți pe Georges? Merci, Mlle. (*Așază receptorul.*) Dar ce ți-a făcut Bucureștiul?

DINU: De cînd m-am mutat în București, parcă am intrat într-un balamuc. Cînd mă gîndesc la căsuța noastră

de la Slatina, îmi dau lacrimile... Trebuie să fi înflorit vanilia și regina nopții în grădină. Ții minte când se deschidea regina nopții pe inserate? Te îmbăta de miros... se opreau trecătorii la gard să miroasă și ei...

ANIȘOARA (*ironică*): Săracii...

DINU: Și chioșcul acoperit tot de zorele... Aici florile n-au miros... parcă sint de ceară... (*Suspînînd.*) Ce pace!... Ce odihnă!

ANIȘOARA: Numai la somn te gîndești...

DINU: Și n-am dreptate? De-o lună n-am închis ochii ca oamenii. Și nu, numai noaptea. Dimineata nu sar din pat de la șase? După masă pot eu să ațipesc un minut? (*Cu un gest spre tavan.*) Radio al.dumnealor! Cum de nu înnebunesc de atîtea hore, sirbe, romane și concerte, nu pricep... Cînd se pornesc și țircovnicii ăia de conferențieri!...

ANIȘOARA: Nu poți opri oamenii să facă ce vor în apartamentul lor.

DINU: Dacă ar avea pic de omenie s-ar gîndi și la liniștea vecinilor. (*Gest.*) E el mitocanul cum e, dar mitocanul cu radio...

ANIȘOARA (*furioasă*): Te poftesc să nu-i faci mitocanii! Sint foarte drăguți și bine crescuți. Azi dimineată m-am întîlnit cu ea în ascensor. De unde la început se făcea că nu mă vede, de data asta... m-a salutat foarte grațios.

DINU: Au aflat că-i rost de mîncare și băutură.

ANIȘOARA: Tu nu te-ai întîlnit niciodată cu el? Ți-a întors vreodată spatele?

DINU: Eu nu umblu cu ascensorul... mă sui pe picioare.

ANIȘOARA (*mirată*): De ce? Acum aflu întîia oară...

DINU: Fiindcă băiatul de la ascensor nu-i niciodată acolo...

ANIȘOARA: Dar singur nu poți să te sui? Apeși pe buton...

DINU: Să mă trîznească? S-a mai întîmplat... cu electricitatea să nu te pui...

ANIȘOARA (*ride*): Ești ridicol. (*Se aude sus o răbufneală violentă de radio.*)

DINU: Auzi? Au început. (*Se scoală din fotoliu... merge la sonerie.*)

ANIȘOARA: Ce vrei să faci?

DINU: Trimit pe Veta să le spuie...

ANIȘOARA (*sare din fotoliu*): N-ai să trimiți nici o Vetă. Vreau să intru în relații cu ei.

DINU (*coboară*): Tot găsești că n-avem destule... (*gest*) relații! În două luni relațiile tale mi-au mâncat izlazul de la Desnățui. Să vedem ce-or să pască oile de-acum înainte.

ANIȘOARA: Vinde și oile... pentru ce brinză fac...

DINU (*posac*): Da... vinde, vinde! (*Apoi.*) Așa e, cînd se ia bărbatul după nevestă. (*O imită.*) Trebuie să ne facem și noi un cerc de prieteni...

ANIȘOARA: Firește. Ai și tu nevoie de cunoștințe... de legături... să-ți faci un nume în literatură...

DINU: Frumoase legături! D-aia mi-ai adus în casă pe contele ăla de la Mediaș!... Dumnezeu să mă ierte, dar eu cred că el este asasinul tutungioacei de pe Bulevard pe care-l caută poliția de o lună...

ANIȘOARA: Ce?

DINU: De la o vreme fumează numai țigări cu virful aurit.

ANIȘOARA: Vai, cum exagerezi!

DINU: Să vedem ce-o să răspunzi nașului Angheluș, cînd te-o întreba de scrumiera de argint pe care ne-a dat-o cadou de nuntă. Eu îl bănuiesc pe spălăcitul ăla, care se laudă că este nepotul ministrului de finanțe.

ANIȘOARA (*violent*): Dinule, nu-ți dau voie să te atingi de prietenii mei!

DINU (*batjocoritor*): Da? De cînd așa prieteni?

ANIȘOARA (*importantă*): Nu trebuie multă vreme ca oameni cu adevărat bine să se aprecieze și să devină intimi... (*Apoi.*) Du-te și dă lumină în salon, și vezi să nu mai incureci lucrurile musafirilor, ca data trecută... A trebuit să plătesc cinci mii de lei mânușile doamnei Rusescu.

DINU: Escroaca aia? N-a avut nici o mănuișă. (*Se îndreaptă spre salon, dar intră Dodel.*)

DODEL (*care s-a întâlnit nas în nas cu Dinu*): Bună-seara, Dinule. (*Apoi se prăbușește la pieptul Anișoarei.*)
Bonsoir, chérie...

ANIȘOARA (*intr-o mare efuziune, spre cea mai mare neplăcere a lui Dinu*): *Bonsoir, ma chérie...*

DODEL (*Anișoarei*): Dar ce e capul ăsta pe tine? (*Lui Dinu.*)
Iar n-ai fost cuminte?

ANIȘOARA (*gest ostentiv*): Mai spune-i și tu, că eu degeaba...
(*În fund a năvălit Dodo, băiat foarte tânăr și frumos. Cum Dinu stă în dreptul ușii, ti azvîrlă pardesiul în brațe și-i aruncă pălăria pe cap.*)

DINU (*luptîndu-se să-și scoată de pe cap pălăria, care s-a înfundat pînă la urechi*): Domnule, nu-ți dau voie să-mi arunci pardesiul în brațe și să...

DODO: Să nu strigi la mine, slugoi...

(*Anișoara și Dodel încep să ridă cu poftă.*)

ANIȘOARA: E soțul meu...

DODO: Ce? Credeam că e valetul tău!... (*Lui Dinu.*) Iartă-mă, domnule... Te văzusem numai din profil... Din față însă ciștiți enorm... (*Îi întinde mîna.*) Poți să mi-o dai și fără chitanță, că ți-o dau înapoi.

DODEL (*văzînd că Dinu nu întinde mîna*): O, Dinule... nu fi nesuferit... Tu nu știi de glume?

DINU: Dar sînt glume și glume...

ANIȘOARA: Lasă-l că așa a fost toată ziua...

(*Dinu se uită la Anișoara, apoi întinde mîna lui Dodo.*)

DODEL (*lui Dinu*): Și vă rog foarte mult să deveniți prieteni buni, buni de tot. Dodo e cel mai spiritual din banda noastră. (*Se trîntește pe canapea*). U, am venit într-un suflet. Eram tare îngrijată de tine.

ANIȘOARA: Îngrijată? De ce?

DODEL: Migrena ta.

DODO (*Anișoarei, încet*): Nici nu-i venea să se îmbrace. Credea că ai contramandat serata. (*Cu o privire spre Dinu.*) Ce cap!... Asta e bun când ai lume multă și mincare puțină... Le piere pofta numai privindu-l. (*Se trîntește pe canapea, între Anișoara și Dodel.*)

ANIȘOARA (*ride încet*): Să nu fii obraznic, că te dau afară.

DINU (*Anișoarei*): Micule, du-te de te îmbracă... stau eu cu dumnealor.

DODEL: Ia las-o în pace! De noi o să se sinchisească acum!

DINU (*apăsător*): Micule, du-te...

DODO (*Anișoarei, încet*): Du-te, că iese bătaie...

ANIȘOARA (*se scoală de pe canapea*): Am înțeles. Dar mai întâi, am de descursat aici. (*Lui Dodel aproape răstit.*) Despre ce migrenă vorbeai? Isprăvește și tu odată...

DODEL (*înțepată*): Dar ce strigi așa la mine? Știi că ai haz și tu? Dar ce, toți aveți nervi astă seară? (*Apoi.*) Ți-am telefonat azi după prânz că viu să te iau la ceaiul de la Melody...

ANIȘOARA (*incredulă*): Mi-ai telefonat tu azi după amiază?

DODEL (*cu mari gesturi indignate*): Vai, dragă... nu sint nebună... Pe la patru. Și servitoarea ta mi-a răspuns că ești în pat, fiindcă te doare capul îngrozitor.

ANIȘOARA (*uimită*): Pe mine? Dar n-am avut nimic!... (*Apoi.*) Ți-a răspuns Veta că eu sint în pat? Asta e nostim.

DODEL: Ea cu gura ei. Ție nu ți-a spus că am întrebat de tine?

ANIȘOARA: Nu mi-a spus nimic. (*Apoi, cu o mare violență lui Dinu.*) Cine a învățat pe Veta să-i spuie lui Dodel că am migrenă și că stau în pat?

DINU (*oribil de încurcat*): Euuu? De ce mă întrebi pe mine? Eu... eu... nu știu nimic. Iar vreo neghiobie de-a ei...

ANIȘOARA (*urcă repede*): Mă duc s-o aduc încoace. S-o spuie de față.

DINU (*ii taie calea*): Las-o... iar ai să te superi. Mă duc s-o întreb eu... descurc eu... (*Iese prin salon.*)

ANIȘOARA (*izbucind*): Minte! Ați văzut ce laș e? El a învățat-o...

DODEL: Crezi?

ANIȘOARA: Nu cred, sînt sigură! Nu poate să te sufere! Turbează cînd ies cu tine în oraș. (*Se plimbă agitată.*) Uf, Dodel, nu mai pot! Simt că am să fac o nebunie!...

DODEL: Spui copilării...

ANIȘOARA: Nu, de data asta e foarte serios.

DODEL: La urma urmei, fă ce vrei, dar nu e nevoie să strigi pe toate acoperișurile, să te audă vecinii.

DODO (*suprem*): Provinciile astea cu mania gesturilor excesive...

DODEL: Vrei să-ți lași bărbatul? (*Anișoara tace.*) Numai la Slatina femeile își mai lasă bărbații. La București îi ținem cu dinții. Bărbatul e un paravan în dosul căruia te poți dezbrăca atît de ușor!

ANIȘOARA: Vreau să fiu liberă, mă înțelegi? Nimeni să nu mă mai certe, să nu mai dau socoteală nimănui...

DODO (*lui Dodel*): Și cu bărbatul, dumneaei nu poate să fie liberă...

ANIȘOARA: Ați fost martori...

DODEL: Ei bine, să stăm de vorbă după primul amant.

ANIȘOARA: Dar atunci tu, de ce-ai divorțat?

DODEL (*arătîndu-l pe Dodo*): Întreabă-l pe domnul.

DODO (*supărat*): Să nu fii de rea credință.

DODEL: Eu?

DODO: Mi s-a urit de cînd îmi tot scoți ochii cu divorțul tău. (*Anișoarei.*) M-a furat!

DODEL: Te-am furat... eu?

DODO (*idem*): M-a așteptat cu automobilul în colț la Venus, cînd ieșeam cu băieții de la fotbal... M-a suit la ea, la al cincilea... Soțul doamnei a dat peste mine... *Et voilà...*

DODEL: Lasă că te duc la toamnă la Bruxelles și te aduc după șase luni licențiat. (*Printre dinți, în vreme ce*

Anişoara urcă la măsufă.) Ai să mi-o plăteşti dumneata.

DODO (*candid*): Dar ce-am făcut?

DODEL (*idem*): Mai întrebi? (*Anişoara vine la ea, îi întinde o cutie de ţigări.*) Mulţumesc.

ANIŞOARA: Dar ce, te-ai lăsat? De cind?

DODEL: Nu mai fumez de două săptămîni. (*Arătînd pe Dodo.*) Nu poate suferi să-mi miroasă gura a tutun.

ANIŞOARA (*lui Dodo*): O, dar mofturos mai eşti...

DODEL (*înalţă din umeri*): Dar nu e vorba de el... Asta ar mai lipsi...

DODO (*Anişoarei*): E vorba de... elefant.

ANIŞOARA (*casecă ochii*): Ce „elefant“?—

DODO (*Anişoarei*): Copiii nu trebuie să ştie toate. (*Încet lui Dodel.*) Iar ți-a trimis cincizeci de cearşafuri...

DODEL: Mie? Ai înnebunit?

DODO: Nu minţi! Am găsit avizul de la bancă...

DODEL (*furioasă*): O s-o omor pe Kety... i-am spus să-l arunce în foc.

ANIŞOARA (*vine cu cutia la Dodo*): Atunci d-ta...

DODO: Nici eu nu fumez, că nu poate suferi să-mi miroasă gura a tutun.

DODEL (*ca o tigresă*): Cîne?

DODO: Nu te priveşte pe dumneata.

DODEL (*strigînd*): Dodo, să nu faci glume de prost gust cu mine!

DODO: De... glumele mele sînt de prost gust... în schimb, ale dumitale sînt de un gust foarte rafinat... O să vezi dumneata dacă am eu gusturi așa de proaste cum îți închipui.

ANIŞOARA: Nu e frumos să mă lăsați singură. (*Trage cu poftă din țigară... prin fund intră Dinu. Cu o iuțelă extraordinară Anişoara ascunde țigara.*) V-am spus că a fost o prostie de-a Vetii... (*Toți îl privesc nedumeriți.*)... (*Dinu urmează.*) Telefonul de azi după amiază...

- DODO (*vine la el, în nasul lui*): Asta să i-o spui lui Mihai Viteazul de pe bulevard — el e statuie, că are stomac de bronz.
- DINU (*are o mișcare de furie, dar se stăpânește. Anișoarei*): A venit și jazzul... Dacă mi-or cere capacele de la bucătărie, să le dau? (*Ride singur, într-o mare tăcere glacială.*)
- DODÔ (*deodată, în bătaie de joc*): Hî... hî... hî...
- DINU: Numai invitații nu mai vin... Bucureștenii ăștia sînt învățați să vie la miezul nopții, ca la șantan. (*Apoi, deodată, cu o violență extraordinară.*) Cine a fumat aici?
- DODEL (*hotărît*): Eu.
- DINU: Nu e adevărat.
- DODO: Eu am fumat.
- DINU: Pe dumneata nu te-a întrebat nimeni.
- ANIȘOARA (*sfidînd*): Eu am fumat... Și ce poțesteți?
- DINU (*urlînd*): Știi că te-am oprit să fumezi.
- ANIȘOARA (*cu o supărare afectată*): O, iartă-mă, Micule, am greșit. Dar nu mai fac altă dată! (*Ride cu hote și trage din țigară.*)
- DODEL (*ride și ea*): Ei nu, că asta e comic. (*Anișoarei.*) Ai fost delicioasă.
- DINU (*spunînd lui Dodel*): Și dumneata o încurajezi? (*Dodel ride și mai tare.*) Rizi? Găsești că e vesel? (*Arătîndu-i pe Anișoara care, prăbușită pe canapea, are o criză de ris isteric.*) Privește în ce hal ai adus-o!
- DODEL (*frîgîndu-se de ris*): Eu? Asta-i și mai comic.
- DINU (*exasperat de risul general*): Degeaba rizi! Crezi că eu nu bag de seamă?...
- ANIȘOARA (*strigînd*): Dodel, lasă-l să se ducă. Nu vezi că nu știe ce spune?
- DINU (*din ușa biroului se întoarce*): Eu nu știu ce spun? (*Cu un gest în dreptul gurii, lamentabil.*) Boul are limbă lungă, dar nu poate vorbi. (*Mare explozie de ris la Anișoara, Dodel, Dodo... exasperat vine la*

Dodo.) Dumneata să rîzi mai puțin, fiindcă... (*Îi arată ușa.*)

ANIȘOARA (*țipînd*): Dinule, să nu fii prost crescut...

DINU: Pe mine n-ai să mă mai vezi astă-seară... Primește-ți singură invitații... (*Urcă la birou... din ușă, cu un mare gest de scîrbă spre Dodel și Dodo.*) Invitații... (*Iese.*)

ANIȘOARA (*după ieșirea lui Dinu, se calmează numaidecît*): Imbecil!

DODO (*lui Dodel, comic*): În ce casă m-ai adus? Știi că am inima slabă. Ori faci într-adins, ca să scapi de mine? Aer, mă înăbuș... am nevoie de aer...

ANIȘOARA: Nu vrei să treci nițel pe la bufet?

DODO: Sandviciuri cu icre sînt?

ANIȘOARA: Nu, cu ficat...

DODO: La pesmeți de post să te vîd. Nu mă duc.

ANIȘOARA (*deodată*): Vai, copii, și eu nu sînt îmbrăcată...

DODEL: Bine că ți-ai adus aminte.

ANIȘOARA: Un minut... trec în dormitor să-mi pun rochia, că la picioare sînt gata. (*Trece în dormitor în dreapta. Dodo profită de asta, merge repede la scaunul din fund, unde Dinu i-a aruncat pălăria și pardesiul, le ia, evoluează în vîrfurile picioarelor spre salon... Dar Dodel îl vede.*)

DODEL: Încotro?

DODO: Dodel, un sfert de ceas numai... aici simt c-o să mor. Dau o raită pe la...

DODEL: Ce-ai spus? Știi că ți-am îngeris să mai calei prin tripouri.

DODO: Lasă, că împart cu tine. Ai văzut că mă țin de vorbă.

DODEL: Mulțumesc. Miercuri ai pierdut zece mii de lei.

DODO: Da, dar joi ți-am adus trei poli și jumătate.

ANIȘOARA (*prin ușa deschisă a dormitorului*): Dodel...

DODEL: Da.

ANIȘOARA (*idem*): Tu ce-ai făcut azi?

DODEL: Am dormit pină la trei după prinz.

ANIȘOARA: Oho...

DODEL: Eram morți după bahul *Sporting-clubului*.

DODO: Erai moartă tu...

DODEL: Ne-a adus Kety ceaiul la pat cu două felii de
șuncă și gata... Te înștiințez că mi-e foame...

DODO: Ai nimerit-o... sandviciuri cu ficat... (*Anișoarei.*)
E de giscă?

ANIȘOARA: Ce?

DODO: Ficatul...

ANIȘOARA: Nu, de pore... (*Dodo a început să ridă... repede se îndreaptă spre ieșire... lui Dodel.*) Să-l mă-ninci sănătoasă.

DODEL (*încet*): Să vii numaidecît lingă mine, repede...
N-am poftă de scandal în casă străină. (*Dodo se supune.*)

ANIȘOARA: Pe la Marcel ai mai fost?

DODEL (*lui Dodo, încet*): Vai ce nervi îmi mai dă timpita asta! (*Apoi.*) Ai spus ceva, *chérie*? (*Lui Dodo, care s-a așezat pe un scaun în fund, lingă ușă.*) Nu acolo, aici lingă mine. (*Dodo vine și se așază lingă ea, pe canapea.*)

ANIȘOARA (*lui Dodel*): Te-am întrebat dacă ai mai fost pe la Marcel, *chérie*...

DODEL (*lui Dodo*): Vai, cum pisează, idioata! (*Anișoarei.*) Da, *chérie*... Mi-am ales o rochie pentru mine seară la Materna. (*Apoi intenționat și apăsător.*) Nu știu ce l-a găsit pe iubitul nostru Marcel, că de unde începuse să-mi facă mizerii, acum se poartă cu mine ca un înger.

ANIȘOARA: *Tiens... tiens...*

DODEL: Și asta de cînd te-am adus pe tine.

DODO (*lui Dodel*): Frumoasă meserie ai început să faci.

DODEL: Cum?

DODO: Se cunoaște că ai început să îmbătrînești.

DODEL (*furioasă, sare în picioare*): Ce-ai spus?

DODO: Dacă vrei să repet...

DODEL: Îndrăznește...

(*Dodo a sărit în picioare pe divan... În momentul ăsta intră din dreapta Anișoara într-o splendidă rochie de seară... îl vede pe Dodo.*)

ANIȘOARA (*mirată*): Ce faci acolo?

DODO: Vremuri de bejenie... m-am retras în munți. (*Co-boară.*) Hm, frumoasă rochie.

DODEL (*cu necaz*): Îți vine bine că ești blondă.

DODO (*examinînd-o*): Ai putea să mai dai cu nițel ceai de muștel pe la ceafă. Ești cam vanilie cu ciocolată.

ANIȘOARA: Las-că mă duc mine să-i trag un *henné*!... (*Apoi.*) A cincea rochie pe care mi-o livrează în două săptămîni. E draguț M. Marcel, nu?

DODO: Eu cred că-ți face curte.

DODEL: Eu sint incredințată că e îndrăgostit de tine.

ANIȘOARA (*incredulă*): Credeți?

DODEL: Nevinovat! Jură că n-ai băgat de seamă!

ANIȘOARA: Tu vezi dragostea pretutîndeni, ca bețivul care toarnă sare și pe plăcinta cu cremă.

DODEL (*revoltată*): Lasă dragă, numai oarbă să nu mă crezi. Cum intri pe ușa magazinului, parcă își iese din minți. Pentru o probă de zece minute te ține două ceasuri... și șoapte... suspine...

ANIȘOARA (*atînsă*): Asta nu e adevărat.

DODO: Mă rog... mă rog... nu e nevoie să ne faci confidențe...

DODEL (*completîndu-l*): ...că avem și noi informațiile noastre.

ANIȘOARA (*aproape agresivă*): Ce informații?

DODEL: ...cu dovezi la mînă și astea, bineînțeles, n-o să le poți tăgădui. Mi-a arătat Mlle Béatrice.

ANIȘOARA: Ce ți-a arătat Mlle Béatrice?

DODEL: Conturile tale. O rochie de douăzeci de mii, trecută cinci mii și o manta de patruzeci de mii, șase mii cinci sute.

ANIȘOARA (*deodată palidă*): Ce spui? (*Face câțiva pași.*) Așta ar fi... Asta ar fi... (*Se oprește în dreptul lui Dodel.*) Poate ai dreptate... (*Izbucnește.*) Ei, dar are haz... Ei, dar asta-i culmea! Dar ce? Își închi- puie că sînt ca toate femeiuștile care roiesc printre mătășurile și muselinurile lui? A, nu... e nebun! E nebun de legat! (*Cu gesturi mari.*) Sînt iubită de M. Marcel! M. Marcel, rochii și mantouril!

DODEL: Omagiile unuîi bărbat, draga mea, oricine-ar fi el, trebuie să ne facă totdeauna plăcere. Uite, eu cînd trec prin dreptul Cercului militar și se uită cite un șofer după mine, îți spun drept că mă simt fericită. (*Dar are o privire repede spre Dodo*).

DODO: Mă rog, mă rog, nu te uita că sînt de față... Fă ca la dumneata acasă!

DODEL: Dacă ai început să-i placi, nu e vina lui! Ești frumoasă și de cîtva timp ai cîștigat un haz...

(*Sună telefonul. Anișoara merge la aparat.*)

ANIȘOARA (*în aparat*): Alo... Da, casa Vasiliu... Doamna? Chiar doamna e la telefon... A, M. Marcel?

DODEL (*lui Dodo*): Eram sigură.

(*Cu mina rămasă liberă, Anișoara face semn lui Dodo să tragă draperiile de la biroul lui Dinu... Dodo execută.*)

ANIȘOARA (*în aparat*): Bună seara, M. Marcel. O, nu e nevoie să te deranjezi chiar dumneata... Rochia pentru Materna? Mi-o poți trimite printr-o premieră. A, ai vrea să cunoști atmosfera în care trăiesc? (*Ride*). Pentru cîteva toalete de interior? Atmosfera în care trăiesc eu? Destul de înăbușitoare, te asigur! Ții cu tot dinadinsul să vii la mine astă-seară? Dar am invitați. Știi?

DODEL (*sare din fotoliu... vine repede la ea... pe șoptite*):
Invită-l și pe el.

ANIȘOARA (*cu receptorul în mână, lui Dodel*): Ei aș! Ar fi culmea! Ce-ar zice lumea cealaltă?

DODEL (*șoptind*): Bagă de seamă că te aude. (*Apucă receptorul din mîna Anișoarei, astupă pilnia cu palma*). N-o să zică nimeni nimic. E invitat în toate saloanele. Toate clientele lui se bat să-l aibă la dineuri și la serate. Acum trei seri l-am întilnit la prietesa Răzvan.

ANIȘOARA: Adevărat?

DODEL: Dar ce, m-ai prins vreodată cu minciuni? Mai ales în colonia străină e ca la-el acasă. Străinii n-au prejudecățile noastre idioate. Nevasta ministrului Angliei i-a spus într-o seară, la legăție *my dear...* Să-l vezi în frac, e delicios! Haide, nu mă supăra, invită-l! (*Îi trece receptorul.*)

ANIȘOARA (*în aparat*): Alo... Da, eu — vrei să-mi faci plăcerea să vii și dumneata astă-seară la mine? A, ești la atașatul comercial italian? De-acolo telefo-nezi?

DODEL (*triumfătoare*): Ți-am spus eu! (*Apoi.*) Oricum, pentru tine poate face un mic sacrificiu.

ANIȘOARA (*repetînd cu oarecare greutate în telefon*): Ori-cum pentru mine poți face un mic sacrificiu. Fără îndoială?

DODO: Atît aștepta! Să facă micul sacrificiu.

ANIȘOARA (*în aparat*): Te aștept cu plăcere.

DODEL (*apăsător*): Cu cea... cea mai mare plăcere.

ANIȘOARA (*repetă și ea apăsător*): Cu cea mai mare plă-cere. La revedere M. Marcel... (*așază receptorul.*) Ce era să fac? Aproape s-a invitat singur. (*Merge și dă în lături draperiile care ascundeau ușa de la biroul lui Dinu.*)

DODEL: Foarte bine-ai făcut.

DODO: Mie nu-mi place să mă amestec în treburile altuia, însă dă-mi voie să-ți dau un sfat: ca să te dezbrace găsești destui... Ca să te îmbrace mai greu!

(În momentul acesta Dinu iese din birou trântind ușa cu violență... poartă pe braț pardesiul și pălăria o ține în mână. E oribil de încruntat. Învăluie pe cei trei într-o privire aspră și iese prin fund... tăcere scurtă.)

DODO: Se duce să numere lebedele în Cișmigiu.

ANIȘOARA (chinuită): Dodel, ai văzut ce uitătură? Niciodată nu s-a uitat așa la mine! Doamne, Doamne, ce-o să-mi facă după ce vom rămâne singuri! Unde să fug, să nu mă găsească la întoarcere?

DODEL: Lasă-mă, dragă, pe ăsta l-aș înșela nu cu Marcel, dar cu sergentul din colț, numai să-l fac de ris! *(O vede pe Anișoara plângând.)* Ei nu, că ești bine, tu! *(Vine la ea și cu pudră din poșeta ei o pudrează, apoi o sărută, o pudrează din nou, iar o sărută. De câteva minute a încetat să cînte jazzul în salon. Intră prin stînga un domn în frac.)*

DOMNUL (către toți): Am venit mai devreme, fiindcă se-rata muzicală de la Gaby Ruseșcu s-a contramandat.

DODEL: Le-a murit cineva în familie?

DOMNUL: Nu, dar Gaby a fugit la Sibiu.

DODEL (înveselită): Ce?

DOMNUL: Bărbatu-său ne-a arătat la toți biletul pe care l-a găsit, cînd s-a întors acasă, pe consola din salon: „Nu încerca să mă aduci înapoi. Mi-am găsit în sfîrșit fericirea. Plutesc în al șaptelea cer.”

DODEL: Ce, a fugit cu un aviator?

DOMNUL: Nu, cu un fabricant de salam.

DODEL: Bietul Georges!

DOMNUL: Nu-l plinge, fiindcă e foarte liniștit. Ne-a spus că e hotărît s-o aștepte oricît... chiar pînă la sfîr-

șitul vieții. Cum nu puteam aștepta cu el, am venit încoace.

ANIȘOARA: Încă un scandal bucureștean.

DOMNUL: Scandal? Pentru ce? Pentru că Gaby s-a dus să ia nițel aer? Treaba ei! A, că a plecat întovărășită? Dar sint atâtea femei cărora le e frică să petreacă noaptea singure, într-o cameră necunoscută! Că a ales un fabricant? Asta înseamnă că sub înfățișarea ei ușuratică, se ascunde un deosebit simț practic. Că e fabricant de salam? Probabil că-i place salamul! De altminteri și eu mă înnebunesc după salam.

ANIȘOARA: Dumneata înfățișezi gestul lui Gaby ca o întâmplare despre care poți vorbi cu surisul pe buze. Eu cred dimpotrivă că a fost un lucru foarte serios, că a avut motivele ei, motive puternice, ca să-și părăsească soțul și hotărîrea ei de a pleca n-a luat-o decît după ce s-a gîndit adînc la urmările faptei sale.

DODEL (*ridică din umeri*): Gaby și motive puternice! Cît despre... adîncimea gîndurilor ei... se vede că n-o cunoști!

ANIȘOARA: Oricum, în ce situație s-a pus! Ia gîndiți-vă, dacă vreodată se va mai întoarce în București...

DOMNUL: Dar va fi binevenită!... Tuturor ne era dragă, toți îi făceam mai mult sau mai puțin curte... Va fi copilul risipitor în cinstea căruia cel puțin zece tați vor tăia cite un vițel gras. Îți dai seama cite șnițele face asta? (*Apoi.*) Mai pot să adaug că a făcut bine că n-a fugit cu nici unul din banda noastră. S-ar fi găsit poate printre noi vreun rival de prost gust care să se arate gelos.

ANIȘOARA: Bine, dar ceilalți...

DOMNUL: Care „ceilalți“?

ANIȘOARA (*gest*): Lumea... cunoștințele...

DOMNUL: Cunoștințele? Or să se ferească cităva vreme să pomenească în fața ei de Sibiu sau de salam. Deși sint incredințat că ea, cea dintii, se va grăbi să ne vorbească de frumusețea orașului, de Dumbravă, de colecțiile de artă ale muzeului Bruckenthal... deși n-o prea văd pe Gaby cercetînd muzeele. Dar călătoriile formează spiritele.

DODO: Și deformează geamantanele. .

DOMNUL (*Anișoarei*): Prin urmare, scumpa mea doamnă, în ziua în care te va ispiti și pe dumneata ideea să pleci într-o excursie...

ANIȘOARA (*suris*): Sint foarte leneșă din păcate și peisajele noi mă intimidază.

DOMNUL: Nu știu cine a spus: Un peisaj este o stare sufletească. Astfel încît, dacă te găsești în fața celor mai felurite priveliști ale naturii — chiar cu același suflet — totul va căpăta contururi de feerie și se va scărda în raze de auroră.

DODEL: Ispitește-o! Ispitește-o! E o pradă foarte ușoară. N-ai idee cum își urăște bărbatul!

ANIȘOARA (*muștrătoare*): Dodel!

DOMNUL (*Anișoarei*): Atunci ești o pradă prea ușoară și îndrăznesc să adaug: Nu mă interesezi. Am ajuns la vîrsta cînd în dragoste prețuiește mai mult goana decît vinatul.

DODEL: Vă sfătuiesc totuși s-o luați la goană, fiindcă zărese în salon cîteva umbre învîrtindu-se ca niște pești într-un *acvarium*. (*Anișoarei.*) Au început să-ți sosească invitații.

*(Domnul în frac oferă galant brațul Anișoarei, care i-l ia...
urcă împreună spre salon... ies)*

DODO (*lui Dodel*): Mă duc și eu să beau ceva rece.

DODEL: Dar nu prea rece. Știi că ai laringele delicat.

DODO (*făcînd pe copilul mic*): Je sais, maman... (*Urcă...
intră în salon. Rămasă singură, Dodel merge la*

oglindă, se privește, se pudrează... În arcada din fund se profilează deodată Marcel. Dodel îl vede prin oglindă, dă un mic țipăt de spaimă.)

DODEL: Vai, cum m-ai speriat!

- MARCEL: Sint atât de fioros?

DODEL: Nu, dar ai intrat cam... pe furiș... Parcă ai venit să furi ceva.

MARCEL (*cu un suris*): Cine știe! Ce făceai singură aici?

DODEL: Îmi refăceam fațada; pentru asemenea îndeletniciri n-ai nevoie de parteneri.

MARCEL (*cu un gest spre salon*): Cam pustiu...

DODEL: Stai să vezi mai târziu.

MARCEL: Crezi?

DODEL: Bufetul nu e prea ales, însă cine se mai uită la asta! Principalul e să se sature și cred că nu va pleca nimeni flămînd.

MARCEL: Ai dreptate. Saloanele de azi sint niște restaurante foarte frecventate. Șic?

DODEL (*ride*): Cu întrebarea asta îmi aduci aminte de răspunsul pe care l-a dat Mimi Rateș cuiva care dorea să știe ce fel de lume era la o petrecere la care fusese invitată. „Din lumea bună nu eram decît eu și cu mamă”. (*Gest.*) Cred că te-ai lămurit. Din lumea bună... (*Apoi.*) Iată-te și aici!...

MARCEL: Ce vrei să spui?

DODEL: Lasă că m-ai înțeles destul de bine. Și cu toate că sintem obișnuți de multă vreme să ne facem servicii reciproc...

MARCEL (*o intrerupe*): Ba să mă ierți...

DODEL: Atunci mă refer numai la mine...

MARCEL: Așa da.

DODEL (*foarte cochetă*): Astă-seară simt așa ca o pișcătură la inimă...

MARCEL: Oho!

DODEL: Sint anumite lucruri care nu se uită.

MARCEL (*ironic*): Crezi?

DODEL: Există o memorie a inimii, ciudată și necruțătoare...

MARCEL: Ești romantică astă seară.

DODEL: Ești tulburător astă seară.

MARCEL: O...

DODEL: Și tânăr... tânăr... Ce faci, că ai mereu treizeci de ani?

MARCEL: Urmez rețeta pe care mi-ai dat-o dumneata.

DODEL: Ești bun să mi-o aduci aminte? Fiindcă eu am uitat-o cu desăvîrșire.

MARCEL: Sireatol!... Un nevinovat regim și-atît. Să te scoli de la masă și să te smulgi din brațele unei femei înainte de a fi sătul cu desăvîrșire. Asta-ți conservă talia și inima.

DODEL: Și eu care am obiceiul să mă servesc de două ori din felurile care-mi plac...

(În vremea asta, Dodo, în cîrful picioarelor, intră din salon, înhață de pe fotoliul de lângă ușă pardesiul și pălăria, și iese tiptit prin stînga.)

MARCEL: Mesalină!

DODEL: Brumell!

MARCEL (*sarcastic*): Un Brumell care a venit într-o seară de bal să livreze unei cliente o rochie de bal... Bietul Brumell.

DODEL (*neîncercătoare*): Ei, nu te mai prefac. Între noi e caraghios!

MARCEL: Dar nu mă prefac deloc. Groomul meu e în anticameră. Dacă vrei, îi dau ordin să aducă aici cutia.

DODEL (*indignată*): Lasă-mă, dragul meu, că ești revoltător.

MARCEL (*candid*): Eu?

DODEL (*ca mai sus*): Ce înseamnă punerea asta în scenă? Servilismul ăsta de funcționar comercial, vulgaritatea asta studiată, voită, pe care o afișezi și sub

care se ascunde atîta grație, un farmec atît de pătrunzător, o știință a lumii atît de rară și de rafinată?

MARCEL (*înclinîndu-se*): Mă copleșești...

DODEL: Crezi că e nevoie de toate astea, ca să cucerești o inimă de femeie?

MARCEL (*rar și grav*): Oricîte arme ai întrebuinta, tot nu sînt de ajuns spre a birui o inimă de femeie...

DODEL (*rea*): Se poate, dar atîrnă și de femeie...

MARCEL (*categoric*): Dacă-mi dau atîta osteneală, înseamnă că o merită.

DODEL: Oho... ești prins rău!...

(*Anișoara s-a ivit în pragul salonului... Marcel o vede.*)

MARCEL (*iute și în șoaptă lui Dodel*): Uite-o! Șterge-o!

DODEL (*tresare*): Cum?

MARCEL (*apăsă*): Șterge-o numaidecît!...

(*Dodel îl măsoară furioasă, apoi urcă spre Anișoara... Cînd ajunge în dreptul ei îi șoptește.*)

DODEL: E prins rău... (*Iese.*)

(*Scurtă pauză... Anișoara este palidă, s-a oprit lipită de zid... Marcel în dreptul canapelei, se înclină profund.*)

MARCEL (*foarte ceremonios*): Vă mulțumesc, doamnă, pentru marea cinste pe care mi-ați făcut-o, invitîndu-mă. Și mă folosesc de împrejurarea aceasta...

ANIȘOARA (*că într-un vis*): Nu vrei să trecem în salon... a început să vie lume.

MARCEL: Numaidecît. (*Reia cu tonul de mai sus.*) M-am folosit de împrejurarea asta, doamnă, pentru a vă aduce rochia dorită de dumneavoastră...

ANIȘOARA (*cu un suris*): Mai bine zis... de dumneavoastră.

MARCEL (*iși trece mîna pe frunte*): Aveți obiceiul de-a întrerupe, doamnă...

ANIȘOARA (*deodată, mînată de o curiozitate mai tare ca
coînța ei*): Unde este?

MARCEL: Imediat! (*Țreacă repede spre stînga, face un semn,
întă groomul cu o cutie. Marcel îi face semn s-o
așeze pe masă; groomul se execută, salută și iese tot
prin stînga.*)

ANIȘOARA (*ahțiată*): Vreau s-o văd numaidecît... (*Se
repede la cutie.*)

MARCEL (*cu un gest foarte elegant o oprește*): Îmi dați
voie, doamnă? (*Ridică capacul și începe să arunce
afară, una cîte una, multe foițe de hîrtie din mătase.*)

ANIȘOARA (*uimită*): O, ce de foițe!

MARCEL (*cu un ton de prestidigitator*): Foițele acestea,
doamnă, sînt piedicile treptate așezate între toaletă
și persoana căreia îi e destinată. Piedici aproape
nepipăibile dar îndestulătoare spre a trezi starea
sufletească fără de care livrarea unei toalete pierde
din voluptatea ei cu totul inedită. (*Cu o mimică
susținută, aruncînd foițele una după alta.*) Curiozi-
tate... nerăbdare... nervii se întărită... imaginația se
înlăcărează... simțurile toate se ascut, devin nespuse
de primitoare... Nu numai cel vizual, dar și cel tac-
til, cel olfactiv, ca și cel muscular. Cunoașteți, cred,
noua teorie a stofelor muzicale și a culorilor cu mi-
ros? Iar cînd corpul, întregul corp este gata spre a
primi senzația totală, rochia iese la iveală! (*Cu un
gest prompt scoate rochia din cutie*) Voilă!

ANIȘOARA (*uimită*): Galbenă...! Culoarea mea preferată!
(*Dar se stăpînește deodată cu o voce moale.*). Fru-
moasă...

MARCEL (*amărit*): Nu v-ați sugestionat îndeajuns, doamnă,
v-ați gîndit la altceva...

ANIȘOARA: Se poate...

MARCEL: E cea mai reușită din creațiunile mele. Nu do-
riți s-o încercați?

ANIȘOARA (*uimită*): Acum? (*Apoi, ironică.*) Credeți că este așa de grabnic?

MARCEL: Oarecari mici modificări...

ANIȘOARA: Dacă sînt atît de mici, mai pot aștepta.

MARCEL: Din moment ce sînt aici, n-aș vrea să pierdem vremea. (*Tandru, arătînd spre birou*). Dormitorul e alături, nu?

ANIȘOARA (*malicioasă*): Nu, acolo e biroul soțului meu.

MARCEL: A...

ANIȘOARA (*foarte stăpîină de casă*): Dar nu luați loc?

MARCEL: Vă mulțumesc. (*Mai înainte a așezat rochia în evidență pe un fotoliu.*)

ANIȘOARA (*privind rochia*): E într-adevăr foarte frumoasă. (*Apoi cu intenție.*) Dar e prea bogată pentru mine.

MARCEL (*cu avînt*): Nimic nu e prea bogat pentru dumneavoastră.

ANIȘOARA (*cu un suris*): Mi-e teamă să nu vă înșelați asupra resurselor mele, domnule.

MARCEL (*alarmat*): Fizice, doamnă?

ANIȘOARA: Bănești, domnule.

MARCEL (*cu un suspin de ușurare*): Uf, respir.

ANIȘOARA: Ei, să nu-mi luați în nume de rău dacă vă fac o destăinuire, oarecum intimă...

MARCEL: Vă ascult, doamnă.

ANIȘOARA: Soțul meu...

MARCEL (*iute*): E același, doamnă?

ANIȘOARA: Cum „același”, domnule?

MARCEL: Tot cel de-acum o lună?

ANIȘOARA: Bineînțeles, domnule.

MARCEL (*dezvădăjduit*): Atunci, urmați doamnă...

ANIȘOARA: ...soțul meu, cu drept cuvînt, a început să se neliniștească din pricina cheltuielilor pe care de la o vreme le fac cu modesta mea persoană.

MARCEL: Dar soțul dumitale nu are nici un motiv să se neliniștească.

ANIȘOARA (*de sus*): Ce vreți să spuneți?

MARCEL (*cu o amabilitate expres negustorească*): Condițiunile, pe care casa „Marcel & Marcel” înțelege să le facă pentru doamna, sînt cum nu se poate mai blajine pentru doamna. Domnul doamnei nu are nici un motiv ca să...

ANIȘOARA (*întrerupîndu-l foarte de sus*): Pot ști căruia fapt dătoresc favoarea aceasta, cu totul specială?

MARCEL (*ca mai sus*): Interesul pe care casa „Marcel & Marcel” îl are — interes foarte important pentru ea — ca cele mai reușite creațiuni ale sale să fie purtate în lume de o clientă a cărei grație le acordă un prestigiu fără pereche.

ANIȘOARA (*cu un suris din care răzbate o involuntară cochetărie*): Pentru o biată provincială de-abia debarcată în București, ceea ce spuneți dumneavoastră e uimitor.

MARCEL: De ce, doamnă? Grația bucureșteană nu e un lucru cu care te naști.

ANIȘOARA: Nu?

MARCEL: E un lucru care se capătă.

ANIȘOARA: Atît de ușor?

MARCEL: Nu atît de ușor ca rujeola dar, ca și ea, e de natură contagioasă.

ANIȘOARA: A...

MARCEL: Este de ajuns să petreceți cîteva momente în intimitatea unei persoane contaminate. Și eu sînt printre subiectele cele mai contaminate...

ANIȘOARA: Cum?

MARCEL (*se înclină*): ...de grație bucureșteană! (*Apoi.*) Și-acum, după ce m-ați silit să intru în anumite detalii profesionale...

ANIȘOARA (*deodată violentă*): ...căroro persoane din imediata dumneavoastră apropiere le dau o publicitate scandaloașă.

MARCEL (*alarmat*): Ce spuneți?

ANIȘOARA (*fremătind de indignare*): Mlle Béatrice, funcționara dumată, a arătat registrul de conturi — în sfârșit, nu știu cum se cheamă la dumneavoastră — în care toaletele livrate mie sînt trecute cu prețuri ridicole.

MARCEL (*incrunțat*): Mlle Béatrice?

ANIȘOARA: Chiar dumneaei.

MARCEL: Și cui a arătat, dacă-mi permiteți această întrebare?

ANIȘOARA: Verei mele, Dodel Augustin.

MARCEL (*cu un suris*)... și d-na Augustin v-a spus dumneavoastră...

ANIȘOARA (*exasperată de calmul său*): Și mine o să spuie la toată lumea, o să strige la toate răspintiile, că Anișoara Vasiliu se bucură de un tratament de favoare la casa „Marcel & Marcel“, și-o să insinueze lucrurile cele mai odioase pe socoteala mea.

MARCEL: O să facă asta?

ANIȘOARA: Sînt sigură.

MARCEL: Poate vă speriați degeaba.

ANIȘOARA: E cea mai bună prietenă a mea.

MARCEL (*simplu*): Atunci aveți dreptate. (*Scurtă reflecțiune.*) Doamnă, totul nu este încă pierdut. (*Scoate din buzunarul de la piept al fracului un porte-cartes.*) Am întîmplător aici conturile dumneavoastră... conturile cele originale... Îmi dați voie? Ori vă stînjenesc acum...

ANIȘOARA: Deloc, domnule...

MARCEL: Poate vă așteaptă dincolo invitații...

ANIȘOARA (*crispată*): Vă rog, domnule...

MARCEL (*scoate un carton din porte-cartes, se prefăcă că citește, foarte repede*). Șapte toalete de seară, diverse mătăsuri... și garnituri... vă scutesc de detalii... Ori, poate, doriți detalii?

ANIȘOARA (*exasperată*): Domnule...

MARCEL: ...o manta de *lamé*, o manta din vizon de Virginia...

ANIȘOARA (*il întrerupe*): Mantaua de vizon mi-ați spus că mi-o împrumutați numai... că o primiți oricând înapoi...

MARCEL (*prefăcut deznădăjduit*): Îmi pare foarte rău, doamnă, dar din moment ce-ați îmbrăcat-o...

ANIȘOARA (*repede*): doar de patru ori...

MARCEL: ...cel mult de două ori... regula casei. (*Profund.*) Îmi pare rău doamnă, din suflet...

ANIȘOARA (*cu lacrimi în ochi*): Vă rog...

MARCEL (*socotind înainte*): Două taioare de... patru cazace de... (*Sebate un creion și scrie.*) ...și două rochii de interior pe care le comandați acum.

ANIȘOARA: Eu?

MARCEL: Apartamentul acesta trebuie să aibă curenți. Sînteți ușor gripată. Vorbiți cam din gît. (*Apoi, după ce s-a prefăcut că socotește.*) Opt sute șaiszeci de mii de lei.

ANIȘOARA (*ingrozită*): Cît?

MARCEL: ...și treizeci de centime... (*Imperturbabil.*) Plus șase sute de mii mantaua de vizon... aici consimțim un rabat de cinci sute de lei... Sînteți mulțumită? Plus cifra de afaceri, adiționalul de 4%, suplimentul la adițional de 5%, acestea, le plătește de obicei casa, dar ca să nu vă compromiteți, le veți plăti dumneavoastră. Total, un milion trei sute de mii de lei.

ANIȘOARA (*încremenită*): O...

MARCEL: Iertați-mă, m-am înșelat!... Un milion cinci sute de...

ANIȘOARA (*terorizată*): Dumnezeuule! ... Cum o să plătesc eu suma asta?...

MARCEL (*rupe cartonul... foarte elegant*): S-a achitat, doamnă.

ANIȘOARA (*tristă*): Domnule, m-ai jignit adînc și...

MARCEL (*cu o prefăcută uimire*): Eu, doamnă?

ANIȘOARA (*intr-o mare furie dezlănțuită*): Te mai și miri?
Nu zău, ce ți-ai închipuit? Spune te rog, spune! Că
imediat ce-ai rupt contul...

MARCEL: N-a fost cont.

ANIȘOARA (*eu ochi mari*): Nu?

MARCEL: A fost *menu*-ul de la atașatul comercial american. Fantastic: potirnichi cu sos de *whisky*, fazan
împănat cu vanilie, iar ca desert... (*Izbucnind cu
ochii la cer.*) Dar e îngrozitor ce trebuie să vă treacă
prin minte în minutul acesta!... (*Apoi privind-o.*)
Cum v-ați putut gândi la... (*Ridică brațele în sus.*)
Dumnezeule, cum a fost eu puțință?...

ANIȘOARA: ...a fost cu puțință, fiindcă am tot dreptul
să mă mir de purtarea dumitale față de mine.
(*Energic.*) Da... da!... De cităva vreme se petrece în
jurul meu ceva... (*Duce mina la frunte.*) Nu deslu-
șesc prea bine ce...

MARCEL: Spuneți, poate vă deslușesc eu...

ANIȘOARA: Mă simt învăluită, copleșită ca de-o amenințare!
E ciudat ce-ți spun, nu? (*Cu putere.*) Domnule, în
minutul acesta îmi dau seama de toate! (*Cu o mare
deznădejde, aproape plângind.*) Ce înseamnă amestecul
acesta continuu, neîndurător, în existența mea? Ce
înseamnă graba dumitale suspectă de-a mă servi mai
mult decît trebuie și mai mult decît aș fi visat? Iscușința
dumitale de a-mi ghici fiecare gînd, fiecare dorință?
De unde-ai știut că galbenul e culoarea mea preferată?
Sînt atîtea culori pe lume! (*Înăbușită.*) E de nesuferit!

MARCEL: Doamnă...

ANIȘOARA (*grozav de întăritată*): Te rog să nu mă întreru-
pi!... De cînd am trecut pragul magazinului dumitale,
am impresia că trăiesc un vis diabolic.

MARCEL (*întunecat*): O...

ANIȘOARA: ...și îmbătător!...

MARCEL (*luminat*): A...

ANIȘOARA: Un vrăjitor fermecător, da, fermecător, fiindcă nu tăgăduiește că ești fermecător, domnule, ai risipit dintr-o singură mișcare de baghetă tot ce alcătuia trecutul, liniștea și poate sentimentele mele... Mă simt alta, nouă, mizerabilă, nou-născută la toate instinctele, voluptățile și ardorile vieții, înverșunată, dirză, nedreaptă și arogantă.

MARCEL (*în extaz*): O, doamnă...

ANIȘOARA: M-am descoperit pe mine și această descoperire mă înfioară.

MARCEL (*liric*): Și pe mine, doamnă...

ANIȘOARA (*idem*): Și cine-a făcut toate acestea? (*Marcel este întins cu toată făptura spre buzele ei, ca pentru a-i dicta răspunsul.*) Dumneata, cu cîțiva metri de mătase, cu o eșarfă de aur, cu cîteva crîmpeie de dantelă... cu un evantai! Nu e caraghios, caraghios din cale-afară? E-adevărat că minciunile acestea sclipitoare, mizerabile, somptuoase, sînt toate femeia? Uite, cînd mă gîndesc, îmi vine să rid de bucurie și să plîng de rușine!...

MARCEL: Doamnă, mă simt nespus de mișcat...

ANIȘOARA (*îl intrerupe cu ironie și indignare*): O, să nu-ți închipui că ai vreun loc în toate astea! Cele ce se petrec în sufletul meu sînt numai ale mele... în afară de dumneata și eu mult, cu mult deasupra dumitale! (*Își șterge lacrimile.*) Ce tristete!

MARCEL (*profund*): Aveți dreptate, doamnă.

ANIȘOARA: Înțelegi de ce trebuie să încetăm — eu, cu nebuniile mele mondene, dumneata cu complezențele... (*Frîgîndu-și mîinile.*) Îmi vine să te bat.

MARCEL: Nu mă bateți, doamnă, că înțeleg și nebătut. Ba mai bine, bateți-mă!...

ANIȘOARA (*furioasă*): Ce înțelegi? Nu înțelegi nimic. Nu-ți dau voie să înțelegi nimic.

MARCEL (*care pînă acum a jucat tot timpul comedie, devine decodată foarte serios*): Înțeleg că sînt prea jos, prea nedemn, prea mizerabil, pentru că rivna mea arzătoare de

a vă dăruî un pic de mulțumire să ajungă pînă la dumneavoastră. Îndeletnicirea mea se leagă de prejudecăți...

ANIȘOARA (*incepe să rîdă nervos*): Dar cine ți-a vorbit de asta? Dar cine ți-a vorbit de asta?

MARCEL (*ca pentru el*): Un meseriaș... un croitor...

ANIȘOARA (*ii întoarce spatele*): Domnule, nu-mi cruți nici o ispășire.

MARCEL (*cu foc*): Dar există o chemare mistuitoare, lăuntrică. (*Arătînd rochia pe scaun.*) Și pentru noi, feeriile acestea, cum le numești dumneata, ca și pentru muzică, pentru poezie... Un moment de inspirație te face nemuritor, ca pe orice artist. Devii părintele, cu nervii, cu singele tău, al unei capodopere — capodoperă scînteietoare și fragilă, care durează o seară și dispăre, dar seara aceea a fost îmbătătoare de melodii, de lumini și de parfumuri... (*După o scurtă pauză.*) Uite, am convingerea că rochia dumneavoastră cu maimuță egalează... *Miorița* lui Alecsandri și mantaua de *lumé* bate *Asaltul de la Grivița* al lui Grigorescu. Și, orice s-ar spune, creația lui* în *Apus de soare* nu se poate egala cu creația mea din *Senin de lună*, rochia dumneavoastră de crep alb cu cristale și perle în ton. (*Anișoara întoarce capul surîzînd.*) Așa e că sînt spiritual?

ANIȘOARA (*din nou încruntată*): Nu.

MARCEL: Și... delicios?

ANIȘOARA (*ii întoarce din nou spatele*): Nu... nu... nu!...

MARCEL (*cu o mare forță de convingere*): Și nu e omenesc, și nu e elegant ca omagiul acesta mereu innoit al simțirii și gustului unui biet artist — de o categorie aparte, recunosc — să fie primit cu un soi de grație și de îngăduință de dumneavoastră, doamnă? O poemă scrisă pentru dumneavoastră v-ar jigni la fel? (*Autoritar.*) O, trufia dumitale ascunde o sete cumplită de viață și de bucuriile ei!

* Probabil C.I. Nottara. Lacună în text (n. ed.).

ANIȘOARA (*rezemată acum de fotoliu, cu mâinile atârîndu-i într-un săvîrșit abandon*): Cine poate spune!

MARCEL: Eu! (*Cu ardoare.*) O! Te-am ghicit de cum te-am văzut! N-a mai existat un gînd de-al dumitale care să nu fie al meu! O năzuință de-a dumitale pe care să nu pun stăpînire și să nu o îndrumez cum vream...

ANIȘOARA (*zbătîndu-se*): Nu crezi că este enorm ce spui, că este nebunesc și cutezător?

MARCEL: Nu, fiindcă sînt în măsură să cunosc cum nu se poate mai bine inima de femeie!...

ANIȘOARA (*într-un strigăt neîntrerupt*): Eu nu sînt dintre femeile acelea! Eu nu sînt dintre femeile acelea!

MARCEL (*cu patimă*): Ești femeia cea mai curată și mai nobilă de pe lume, prin urmare, cea mai slabă...

ANIȘOARA (*strigînd*): Dar nu sînt slabă... mi-ai spus asta din prima zi cînd m-ai văzut...

MARCEL (*urmînd pe același ton*): ... și cea mai înduioșătoare dintre femei! Dar toate, absolut toate, vă dați seama că anii zboară și frumusețea trece, că surîsurile se ofilesc și ochii îngheață, că viața nu e decît un minut... și minutul acela vreți să-l prindeți din zbor, să vă bucurați de el, să vă amețiți, să cîntați, să iubiți!... (*Cu un soi de revoltă.*) Ei nu zău, pentru ce dumneata, cea mai fermecătoare dintre toate, ai sta de-o parte, în vreme ce pe dinaintea dumitale trece farandola despletită a lumii? Întrebarea asta singeroasă ți-o pui în fiecare zi, în fiecare clipă...

ANIȘOARA (*cu deznădejde*): Nu-i adevărat!... Nu-i adevărat!...

MARCEL (*cu autoritate*): Prea tirziu! Mîndria mea nu mai cunoaște margini, după cele ce s-au desăvîrșit între noi!

ANIȘOARA (*ca mai sus, cu un soi de frenezie*): Ce știi dumneata? Ce insinuezi dumneata?

MARCEL (*cu un mare avînt*): A, nu tăgădui, nu încerca să mai dai înapoi!... Prea tirziu, după cele ce văd, după

cele ce presimt! (*Anișoara, ostentivă de-a mai lupta, s-a lăsat pe canapea, cu ochii închiși, cu mâinile atârându-i ca niște biete lucruri moarte. Orchestra în salon cîntă. Marcel urmează, plin de trufia triumfului apropiat.*) Nimeni nu te-a înțeles, niciodată...

ANIȘOARA (*intr-o suflare*): Nimeni...

MARCEL (*se zvrle la picioarele ei*): Îți mulțumesc... îți mulțumesc... Uite îmi vine să strig de fericire și totuși de-abia îndrăznesc să suflu ca într-o biată rugăciune de copil... ca într-un suspin... (*Foarte dulce.*) Anișoara, te iubesc... (*Apoi îi prinde mâinile, le strînge într-ale lui, le sărută.*) Ce mâini calde ai... ce minute calde ai...

ANIȘOARA (*zbătîndu-se*): Lasă-mă... Ce faci? E nebunesc... Dă-mi drumul.

MARCEL (*mîngîindu-i mâinile*): Mai lasă-mi-le... Simt cum îți bate inimioara în virful degetelor... Și nu știu ce fluid tinerească, ce fioruri binecuvîntate se preling prin virfurile lor, într-ale mele... Uite, de cîteva clipe mâinile mele au devenit trandafiri și miros îmbătător... Sînt sigur că au devenit mâini miraculoase și dacă le-aș plimba în minutul acesta pe pleoapele unui orb, și-ar recăpăta vederea! (*Pasionat.*) Micuța mea... dragostea mea!

ANIȘOARA (*cu mare tristețe*): O, dar nu este generos și cavaleresc ceea ce faci, domnule!... Am avut nenorocul să te văd în seara aceasta, cînd sînt mai singură și mai nenorocită ca niciodată. Am ris totuși, am vorbit, am glumit. O, de cînd mă știu n-am ris, n-am vorbit ca astă-scară! (*Duce mîna la inimă.*) Fac un zgomot nebun în jurul suferinței mele, pentru ca nimeni să nu audă ce plînge și strigă în inima mea! Bărbatul meu adineori mi-a făcut o scenă... Dumnezeu!

MARCEL (*amenințător*): A îndrăznit?

ANIȘOARA (*privindu-l*): Ce-ți trece prin cap?

MARCEL (*idem*): Unde e?

ANIȘOARA: A ieșit să ia aer... (*Apoi.*) Iată, ți-am spus și asta fiindcă, după cum văd, dumitale nu ți se poate ascunde nimic. Și m-ai amestec cu vorbele dumitale care mi s-au suiat la cap ca un vin prea tare cu care nu sint obișnuită. (*Apoi își trece mîna pe frunte, și cu un soi de veselie prefăcută.*) Dar iată, ce ciudat... aburii s-au risipit și beția a trecut.

MARCEL (*dezamăgit*): Așa de iute?

ANIȘOARA: Te miră?

MARCEL: Mărturisește.

ANIȘOARA (*se scoală de pe canapea*): Dar e îngrozitor ce mi se întâmplă...

MARCEL: Îngrozitor? Nu crezi că exagerezi?

ANIȘOARA (*se plimbă prin odaie*): Zadarnic îmi frămînt mîntea... încerc să-mi aduc aminte un gest cu care să fi provocat această...

MARCEL (*cu nechez*): ...această grozăvie... această oroare...

ANIȘOARA: Caut... caut...

MARCEL (*ușor sarcastic*): Vrei să cîntăm nițel împreună? Sint anumite lucruri pe care le niți. (*La o mișcare a ei.*) O, fără să vrei... așa ca pe-o pereche de mînuși pe un fotoliu...

ANIȘOARA (*vehement*): Nu-mi găsesse nici o vină!

MARCEL: Ah!

ANIȘOARA (*idem*): Nu-mi găsesse nici o vină!

MARCEL: Iar? Ei bine, cu vorbele-astea poți călea peste inimi cu zimbetul pe buze, dorința mea... (*Cu un gest spre salon, cu un ton de mare dezamăgire.*) Și-acum fiindcă trebuie să te întorci la invitații dumitale...

ANIȘOARA: Adevărat. Ce-or fi zicînd că am stat alita vreme împreună? (*Se uită spre salonul gol.*) Nu zic nimic, se îndoaie la bufet.

MARCEL (*încîntat*): O, ce complicitate dulce începe să se creeze între noi.

ANIȘOARA (*începe să rîdă cu hohote*): Dar ești extraordinar!... Nu zău, ce-ți închipui dumneata?

MARCEL: Eu? Nimic.

ANIȘOARA: Bravo!... Atunci...

MARCEL: Atunci îmi dai voie... pot să...

ANIȘOARA: Ce?

MARCEL: ...pot să sper?

ANIȘOARA (*apăsât*): Nu spera nimic.

MARCEL (*cu mare avînt*): O, nu mă așteptam atît de iute și atîta de frumos!... Ce grație nouă, neprevăzută, pui în promisiunile dumitale. (*Scurt.*) Cînd ne mai vedem?

ANIȘOARA (*răspicat*): Ni-cio-da-tă!

MARCEL (*idem*): O, e prea curînd. Îți dau timp să te reculegi. Vezi ce drăguț sînt? Vreau ca darul făpturii dumitale să fie ceva serios... cugetat, un act solemn și radios, asupra căruia să nu mai poți reveni. (*Scurt.*) Mîine seară.

ANIȘOARA (*subjugată de siguranța lui*): Mîine seară?

MARCEL: E o redută mascată la legația italiană. Elegantis-sima... de-abia am obținut două invitații... pentru dumneata.

ANIȘOARA: ...și pentru dumneata.

MARCEL: Nu, că eu întru cu bani... e o serbare de binefacere.

ANIȘOARA: Atunci cea de-a doua invitație?

MARCEL: Pentru soțul d-tale. Dar maschează-l bine, să nu-l recunoască cineva. Va fi frișca societății bucureștene.

ANIȘOARA: Poate să fie.

MARCEL: Ți-am imaginat un domino de-o distincție supremă.

ANIȘOARA (*ușor mușcător*): Tot ce imaginezi dumneata este suprem!

MARCEL: O patriciană venețiană într-o seară de *veglione*.

ANIȘOARA: *Veglione*.

MARCEL: Așa se chemau la Veneția balurile mascate.

ANIȘOARA (*îmbufnată*): Știam.

MARCEL: V-am adus aminte... nu e nici o supărare... Manta de satin negru... Efectul va fi uimitor...

ANIȘOARA: Mai ales pentru dumneata.

MARCEL: Pentru toată lumea. De ce numai pentru mine, doamnă?

ANIȘOARA: Pentru că nu viu, domnuțe.

MARCEL (*cu un strigăt de ușurare*): A, de aceea?

ANIȘOARA (*apăsător*): De aceea!

MARCEL: Atunci mâine seară la legația italiană. Voi fi în salonul albastru din stînga, transformat în bar... La orele douăsprezece punct... Eu voi fi travestit în rege asirian. (*Repetă.*) Ține minte: Rege asirian... barbă lungă, inelată...

ANIȘOARA: Cu barbă? O să fii înfiorător.

MARCEL: De aceea vă spun dinainte, ca să nu vă speriați. (*Scoate din buzunarul de la piept al fracului două cartoane și le așază în evidență pe masă.*)

ANIȘOARA (*agresivă*): Ce pui acolo?

MARCEL: Cele două invitații. (*Anișoara se repede spre masă.*) Nu le rupe că nu mai am altele.

(*În salon s-a ivit Dodel, care stă de vorbă cu un invitat.*)

ANIȘOARA (*o vede, o strigă*): Dodel... Dodel... (*Intră Dodel.*)

DODEL: Dodo nu e aici?

ANIȘOARA: Nu.

DODEL (*idem*): Iar a fugit! Uite — așa îmi face totdeauna! Nu-mi spune măcar, să nu-mi ies din minți ca o nebună! A, copilul ăsta o să mă bage în mormînt! (*Apoi.*) Dar ce, tot împreună?

ANIȘOARA (*ridică invitațiile de pe masă*): Dodel, M. Marcel are două invitații pentru reduta de mâine seara la legația italiană. Și nu știe cui să le ofere... Tu n-ai fi...

DODEL (*fericită*): Cum de nu? Mă mai întreb? De cînd mă lupt să fiu și eu invitată... Dar cercurile astea diplomatice sînt așa de închise... (*Vede invitațiile.*) Astea sînt? Mersi, M. Marcel... (*Se repede la Anișoara, dar rămîne locului pironită de o privire a lui Marcel... bîlbîie.*) Adică stai... Poimîine seară ai spus? Vai, ce rău îmi pare... Dar sînt invitată în altă parte... la... la... și nu

pot să refuz. Vai, ce rău îmi pare... (*Apoi cu ochii în ochii lui Marcel care o aprobă discret din cap.*) Cea mai elegantă reuniune a sezonului... Sînt prietene de-ale mele, care au pus tot Bucureștiul în picioare ca să fie invitate... Vai, ce minunat aș fi petrecut... Știi, o invitație la o legăție te înalță în ochii lumii... Am auzit că au adus stridiile și *plum-cake*-ul cu *Expresul-Orient*... Aveam ocazia să-l cunosc și pe consilierul cel nou, contele de Caraccioli Bonaventura... a înnebunit toate femeile... (*Aici Marcel are o mișcare de ciudă... repede.*) Cu toate că femeile din București se înnebunesc și după un monstru, numai străin să fie... Și-acum vă las.

ANIȘOARA: Cum, pleci?

DODEL: Nu mai pot, stau ca pe ghimpi. Mă duc să-l caut pe Dodo. (*Lui Marcel.*) *À propos*, m-a întrebat dincolo Irena Tomașiu de dumneata. A pus la cale cu Jean Albini o *surprise-party* la prințesa Răzvan la Herăstrău. E roșt de petrecere pînă dimineța.

MARCEL: Cu-atît mai bine. (*Profund.*) Tot n-o să pot închide ochii toată noaptea...

DODEL: Atunci, dacă-ți suride combinația, du-te de le spune — sînt în sufragerie cu toată banda lor. (*Marcel urcă, iese, Dodel vine la Anișoara, încet.*) O să-ți pară rău! (*Apoi, îndreptîndu-se spre stînga.*) Dar am de alergat pînă la ziuă. O, Dodo ăsta... Dodo ăsta...

(*Anișoara rămîne o clipă pe gînduri... Apoi ia rochia adusă de Marcel și-o duce în dormitor... Prin stînga în fund a intrat Dinu cu figura răvășită, cu gulerul pardesiului ridicat... se așază istovit pe canapea... intră Anișoara... îl vede.*)

ANIȘOARA: A, tu ești, Micule?

DINU (*crunt*): După cum vezi...

ANIȘOARA (*vine și se așază lîngă el drăgăstoasă*): Tot supărat ești pe mine? (*Dinu nu răspunde.*) Iartă-mă, am fost o proastă. (*Mai insinuant.*) Iartă-mă, Micule... Te rog... te rog mult... (*Tăcere.*) Dar ce, sînt așa de

vinovată? Se puteau întâmpla între noi lucruri și mai grave... Ce vrei, sînt o biată femeie... Ție nu ți-e milă de-o biată femeie? (*A spus asta lipită de el.*) Nu mă săruți? (*Dinu o respinge.*) Nu ești draguț de loc.

DINU (*întunecat*): Știi că m-am gîndit foarte serios la ceea ce ni se întîmplă.

ANIȘOARA: Ce?

DINU (*disprețuitor*): Mă mai întrebî? (*Anișoara pleacă capul.*)

M-am frămîntat îndelung ca să găsesc o soluție.

ANIȘOARA: Și... și ai găsit? (*Ton nedefinit.*)

DINU (*o fulgeră cu privirea*): O să-ți trecă dumitale pofta de spirite... (*Apoi.*) Am telegrafiat mamei...

ANIȘOARA: Ai telegrafiat soacră-mi?

DINU (*apăsător*): Soacră-ti! (*Apoi.*) Să ne pregătească cele două camere din față.

ANIȘOARA (*deodată înlemnită*): Vrei să...

DINU: ...plecăm din București! Pînă în zece zile sîntem mutați. Împachetăm ce putem... ce nu, vindem.

ANIȘOARA: Foarte bine!

DINU (*batjocoritor*): Nu mă așteptam să consimți așa de ușor.

ANIȘOARA (*începe să-și bată joc de el*): Eu? Cum vorbești, Micule... Oriunde, numai să fiu cu tine!

DINU: Dacă mai ai poftă de distracții, sînt destule și la Slătina.

ANIȘOARA (*mușcătoare*): Ba bine că nu! Trebuie să fi început la Primărie matineurile tuberculoșilor, cu iepure cu măsline și cu sarailie, oferite de doamnele din comitet.

DINU (*care n-a înțeles tonul ei*): Pe urmă șezătorile de duminică de la prietenii științei... te mai instruiești și tu... mai afli ceva nou...

ANIȘOARA: Unde toată lumea te roagă să reciti versuri de-ale tale... (*Dinu începe să rîdă din senin, cu hohote.*) De ce rizi?

DINU: Să-l mai aud odată pe nenea Angheluș imitînd pe prefect la... (*Se îneacă de rîs.*)

ANIȘOARA: Vai, ce rîs idiot ai, dragul meu...

DINU (*tot rîzînd, vede cele două invitații de pe mîsuță*): Dar astea ce mai sînt?

ANIȘOARA: (*deodată cu teamă*): Două... invitații... pentru, pentru mîine seară la... legația italiană.

DINU: Nu cunosc. Mă mir că mi le trimite fără să mă cunoască.

ANIȘOARA: Mă cunosc pe mine. (*La un gest al lui Dinu, stăruitoare.*) Te rog, Micule, pentru ultima oară... pentru ultima oară, fă-mi plăcerea asta...

DINU: Aha! (*Categoric.*) Am încheiat-o cu recepțiile și cu petrecerile dumnealor! (*Ia cartoanele și le rupe în bucăți.*)

ANIȘOARA (*albă de furie*): Ce-ai făcut? Ești un grosolan!

DINU: Cum ai spus?

ANIȘOARA: Un grosolan și o brută!

(*Acum jazzul cîntă tare de tot, astfel încît acoperă strigătele lor.*)

DINU (*urlînd*): Și tu, o nesimțitoare!

ANIȘOARA: Nu striga așa, că te aude dincolo...

DINU (*idem*): Și o înconștientă fără pereche...

ANIȘOARA: A, frumoase planuri ți-ai făcut... Pe mine m-ai întrebat?

DINU: Crezi că e nevoie de părerea dumitale!

ANIȘOARA: Mă sui în tren ca pe-o valiză de mină și... la Slătina!... Te-am lăsat să vorbești ca să văd de ce ești în stare!

DINU: Cum? Îndrăznești?

ANIȘOARA: Nu plec din București! Să-ți iasă din minte așa ceva!

DINU: Ba ai să pleci?!

ANIȘOARA: Crezi că ai să mă iei cu sila? Caraghîiosule! (*Dinu crecă să se repeadă la ea... pune mîna pe o statuie.*) Să nu te apropii, că-ți crăp capul.

DINU (*dezmeticit*): Mico...

ANIȘOARA: Prea tîrziu. M-am saturat!

DINU: Atunci plec singur! (*În salon, mari hohote de rîs, larmă.*) Rămîi eu aștia să cînteieri balurile și dancingurile...

ANIȘOARA: ...Balurile și dancierurile...

DINU: Goală și vopsită ca o cocotă...

ANIȘOARA: ...goală și vopsită ca o cocotă...

DINU: Înghesuită prin colțuri de toate haimanalele...

ANIȘOARA (*exasperată*): ...haimanalele ...Ce cauți?

DINU: Pălăria!...

ANIȘOARA (*îi culege de pe canapea pălăria... i-o azvârle la picioare*): Poftim pălăria!

ACTUL III

Același decor ca în actul I, dar într-o atmosferă de melancolie și de tristețe. Toate culorile deschise au dispărut... pe paravan numai bucăți de mătase neagră și violet... Seara... Afară în stradă un bec aprins, departe. În scenă Marcel și Béatrice, complet negru.

MARCEL (*pe un scaun Béatrice, care ține în mână un registru mare*): Soldăm, Mlle Béatrice... soldăm. Te rog să faci la fiecare rochie o bonificație de 80%.

BÉATRICE (*uimită*): Optezeci la sută, M. Marcel?

MARCEL (*mercu cu un glas de sfîșietoare melancolie*): Da, *mademoiselle*. Vreau să fie ieftin, ieftin, la îndemina pungilor celor mai modeste. Dar ce, soția unui funcționar, a unui meseriaș, nu poate purta o rochie semnată „Marcel & Marcel“?

BÉATRICE (*arătînd un maldăr de rochii zvîrlite pe paravan*): Vorbiți, bineînțeles, de modelele acestea? Vai, ce beneficii puteam realiza! Modelele cele mai noi, de-abia sosite! Și eu am mai anunțat expoziția în ziare.

MARCEL: Prea târziu, Mlle... Ne-a pierdut trufia noastră! (*Rîde sarcastic.*) Sintem casa cea mai șic din București... cea mai scumpă. (*Cu ochii în sus, cu brațele ridicate spre cer.*) Binecuvîntez cerul care mi-a hărăzit un

suflet umil și înduioșător!... Urmînd pilda Mintuitorului, pot spune și eu: Lăsați femeile să vină la mine!

BÉATRICE: Cum vă înțeleg, M. Marcel...

MARCEL (*dolent*): Că și dumneata ai avut un amante?

BÉATRICE: O, M. Marcel... un prieten, un coleg. E șef de raion peste drum, la „șicul botoșenean“...

MARCEL: A...

BÉATRICE: Mă adora... nu știa ce să-mi facă să-mi fie pe plac... Cum era la raionul de pielărie, îmi făcuse o colecție de poșete cum nu le posedă nici o cucoană în București... (*Înecată.*) De două zile n-a mai dat semn de viață!

MARCEL (*sare din fotoliu cîne la ea, o apucă de mîini*): Ți-a căzut în brațe, ți-a jurat că va veni la dumneata, că va fi a dumitale?

BÉATRICE (*speriată*): Cine, M. Marcel?

MARCEL (*dezmeticit își trece mîna pe frunte*): Așa e! Nu mai știu ce mai spun. Întoarce-te la poșetele dumitale!

BÉATRICE: Vă văd atît de emoționat, încît nu îndrăznesc să mai urmez. (*Mișcată.*) Cum să vă mulțumesc pentru partea care-o luați la nenorocirea care m-a lovit?

MARCEL: Continuînd a fi nenorocită, Mlle... (*Se apropie în dreptul rochiilor, le ridică una cîte una, apoi le aruncă dezgustat în brațele Béatricei.*) Ce culori... Dumnezeule, ce nuanțe!... *Rose, bleu, galben*... Fiecare din aceste culori este o insultă pentru durerea mea!... Ia-le de aici, să nu le mai văd... (*Béatrice urcă, dar o întoarce.*) Stai! Am uitat pe cea mai insolentă. (*Apucă furios o rochie roșie.*) (*I-o aruncă.*)

BÉATRICE: Și cu expoziția pe care am anunțat-o, ce ne facem?

MARCEL: Dăm o fițuică în ziare că s-a contramandat din cauză de deces.

BÉATRICE: Deces?

MARCEL (*strigînd*): Dar d-ta nu vezi, Mlle că aici este un mort?

- BÉATRICE (*speriată*): Unde? (*A dat drumul rochiilor din brațe.*)
- MARCEL (*se bate cu pumnul în dreptul inimii*): Aici, înăuntru... Un mort frumos și tânăr, pe care-l pling cu toate lacrimile ochilor mei!... Uite, nu știu ce mă împiedică să trag obloanele!...
- BÉATRICE: Destul că ați dat ordin să se tragă storurile pe jumătate. Au început să se adune vecinii. E tocmai ca anul trecut, cînd ați prins pe clienta aceea cleptomană.
- MARCEL: Și-acum e vorba tot de-o cleptomană, dar care mi-a furat ceva mai mult decît o diademă de cilic.
- BÉATRICE (*bucuroasă*): O, M. Marcel, ce bine-mi pare! A început să vă revie memoria!
- MARCEL: Toate vor reveni Mlle... numai că nu va mai reveni niciodată... (*Coboară Blanche.*)
- BLANCHE (*înecată*): M. Marcel...
- MARCEL (*cu glas absent*): Ce dorești, domnișoară?
- BLANCHE (*idem*): M. Marcel... (*Dar izbucnește într-un plîns zgomotos.*)
- MARCEL (*cu o mare grațitudine*): Mulțumesc, Mlle. (*Béatricei.*) Mlle Béatrice, o mie de lei gratificație lui Mlle Blanche, domnișoarei Blanche.
- BLANCHE (*plîns și mai tare.*)
- MARCEL: Inutil, că nu trec peste mine—(*Blanche a spus ceva Béatricei.*)
- BÉATRICE (*lui Marcel*): Spune că a primit o telegramă, că a murit bunică-sa la Vaslui și cere un concediu.
- MARCEL: A, de-aceea plîngea? (*Blanchei supărat.*) Poți să pleci de tot, Mlle, ai un suflet nesimțitor... M-am convins încă o dată... (*Blanche urcă. Béatricei.*) A se lua mîia înapoi. (*Dar ușa se deschide în fund... în șoaptă:*) Cine a intrat?
- BÉATRICE (*care nu distinge bine în penumbră*): O... doamnă...
- MARCEL (*cu un strigăt*): E ea!... Eram sigur! (*Urcă repede, dar dă nas în nas cu Dodel.*) Dumneata erai... (*Se depărtează supărat.*)

DODEL (*coborînd, ținătoare*): Vai, dar ce s-a întimplat? Gogeamite așise pe vitrine, perdelele pe jumătate trase... mi-ați tras o spaimă...

BÉATRICE (*duce un deget la gură-n șoaptă*): Dacă doamna ar binevoi să zbiere mai încet... M. Marcel este într-o stare sufletească îngrozitoare.

DODEL (*aproape în șoaptă, cu o privire îngrijorată spre Marcel*): Dar încă o dată, pentru numele lui Dumnezeu, ce s-a întimplat?

BÉATRICE: Doamnă, este într-o stare... Nu pot spune că se întimplă pentru prima oară... M. Marcel are un suflet atît de simțitor și de nobil... (*Repetă tare și apăsător, ca să audă și Marcel.*) ...Atît de simțitor și de nobil... DODEL (*enervată*): Simțitor și nobil... am auzit.

BÉATRICE (*urmînd*): ...un adevărat suflet de artist... de mare... mare artist... (*Apoi din nou în șoaptă.*) Și decepțiile amoroase l-au deprimat totdeauna grozav. Dar niciodată, niciodată, n-a mers pînă la 80% reducerii!... Dacă nu mă înșel, după dumneavoastră a fost maximum... 7%. E cea mai mare soldare pe care o cunosc de cînd sînt în magazin, douăzeci de ani... (*Iute.*) E drept că am intrat la zece ani. (*Gest dezolat.*) „Marcel & Marcel“! Ce bucurie pe „Tinca & Tinca“!...

DODEL: Am înțeles... (*Gest.*) Ce putem face! Sînt fapte de acelea imposibile cu care, oricîtă silință ți-ai da, tot n-o poți scoate la capăt.

BÉATRICE (*cu dispreț*): N-avea destulă stofă în ea!

MARCEL (*care a auzit dolent din colțul lui, cu glas înăbușit*): Oricît de puțină și tot mă simțeam capabil să scot ceva sortabil. Cîteva *faux-plis*-uri... (*Gest de profundă zădărnici. Lui Dodel.*) Ai încercat s-o vezi, după cum te-am rugat?

DODEL: Negreșit. I-am telefonat de două ori alaltăieri... Nu mi-a răspuns nimeni. Azi dimineață am trecut pe-acolo... În fața casei un camion încărcat mobile...

MARCEL (*înecat*): Pleacă...

BÉATRICE (*imprudentă*): Una pleacă, zece-n loc!

MARCEL (*formidabil*): Cum, Mlle? Ce-ai spus? Ce-ai îndrăznit să spui, Mlle?

BÉATRICE (*tremurînd*): M. Marcel, iertați-mă că îndrăznesc... dar admirațiunea mea pentru dumneavoastră... devotamentul meu... Fiindcă, oricît m-aș sili, tot nu înțeleg ce-ați găsit, un creator ca dumneavoastră, un estet, ca dumneavoastră, la persoana aceea defunctă... Nici frumoasă...

MARCEL (*amenințător*): Nu era... frumoasă? Mlle Béatrice, îndrăznește de repetă...

DODEL (*dînd în lături pe Béatrice. Împăciuitoare*): Nu poți să spui... era frumoasă, dar avea în ea ceva neșlefuit, neterminat... nepus la punct... Nu știi dacă o să mă înțelegi... era ca trandafirul de dulceață pe lingă cel de Bengal...

MARCEL (*se strîmbă*): Dulceață... am priceput.

BÉATRICE (*încurajată*): Nici destul de inteligentă. De zece ori am învățat-o cum să îmbrace rochia *sable* cu Veneția *rose*. Degeaba, o pune mereu cu Veneția la ceafă.

MARCEL (*vehement*): Schimbă orașul, Mlle... schimbă-l pînă mai e timp...

BÉATRICE (*îngrozită*): Ce oraș, M. Marcel. Nu vă pricep...

MARCEL: Florența, Milano... dar nu Veneția! ... (*În reverie.*)
O patriciană venețiană într-o seară de *veglione*...

DODEL (*suspînă*): Eu să fi văzut cum aș fi purtat rochiile pe care i le-ai confecționat ei...

BÉATRICE: Vai, dar toate clientele s-au mirat de atîta înflăcărare pentru o...

MARCEL (*deodată atent*): Toate clientele?

DODEL (*importantă*): Neapărat. Cîteva sîntem chiar jignite și pe bună dreptate. Prințesa Răzvan a socotit capriciul dumatăle drept o ofensă personală.

MARCEL: Dacă era prințesă veritabilă, ar fi fost și ea de mult metresa mea.

- DODEL: Da, dar mă tem că o să treacă într-o zi la „Popesco-Soeurs“.
- MARCEL: Eu nu mă tem. Am polițe de-ale ei pentru șapte sute de mii de lei.
- DODEL: Cît despre mine, să-ți spun drept: am găsit o singură justificare nebuniei dumitale. Între o metresă înaltă și una scundă, ai ales una scundă, fiindcă întră material mai puțin.
- MARCEL (zîmbet): Ce idei! Au fost rochii în care s-a băgat pînă la douăzeci de metri de *crêpe-de-Chine*.
- DODEL (sufocată): Douăzeci de metri! Poftim recunoștință! Și fără să încerce să te mai vadă, fără să serie un rînd...
- MARCEL: Ba mi-a scris.
- DODEL (foarte curioasă): Da?
- MARCEL (cu un glas înflăcărat): „Nu încerca să mă revezi. Adio!“ (Gest.) Și cînd mă gîndesc că datorită d-tale am cunoscut-o!...
- DODEL (dezvinovățindu-se cu violență): Vai, dar ce sînt eu vinovată? Am adus-o cun am adus atîtea alte cliente, și mult mai bine ca ea. De unde puteam să bănuiesc că lucrurile vor lua o întorsătură atît de tragică? (Înaintează.) O să mă interesez dacă mai e în București contesa aia poloneză. Ce femeie!
- MARCEL (duios): Îți mulțumesc, scumpă și înțelegătoare prietenă, dar rămîn la durerea mea. Fără intervenția dumitale miraculoasă, n-aș fi știut ce înseamnă părerea de rău, melancolia sfișietoare a așteptărilor zadarnice! O, mai ales așteptările! Ce deliciu! Îmi voi petrece de-acîi înainte viața numai așteptînd! N-o să uit nici odată cît îți datorez!
- DODEL (sinceră): Aș prefera să uiți cît îți datorez eu...
- MARCEL (care s-a prefăcut că n-aude, îi prinde mîna): Cu ce-ți pot dovedi recunoștința mea?
- DODEL: Mai întrebi? Cu o rochie!
- MARCEL (repede lasă să-i cadă mîinile): Cu un combinezon nu te mulțumești? (Apoi.) Aceeași ai rămas! În starea

în care mă găsesc, să mă ocup de asemenea fleacuri...
(*Sarcastic.*) Și ce culoare ai vrea, mă rog?

DODEL (*uimită de tonul lui*): Ce culoare?

MARCEL (*și mai sarcastic*): Nu-mi răspunde, fiindcă-ți cunosc gusturile de chivuță cu flori.

DODEL (*indignată*): Eu, chivuță cu flori! Dragul meu, dă-ți seama... (*Dar Béatrice îi face semn că-i deranjat la cap.*)

MARCEL: O, te cunosc de mult, și știu că n-ai nici o personalitate, că ești o biată păpușă în mîna pontifilor de prost gust...

DODEL (*uimită*): Bine, dar uiți că și d-ta...

MARCEL (*violent*): Dar cine-ți vorbește de mine? (*Suprem*) Eu am evoluat... m-am subtilizat! (*Apoi.*) Ce culoare? (*Béatricei.*) Mlle Béatrice, ești martoră. (*Cu sarcasm.*) Roșie, verde, galbenă...

DODEL (*izbucnește deodată într-un plîns zgomotos*): Neagră.

MARCEL (*cu o uimire jignită*): Ce, ai evoluat și dumneata? Te-ai subtilizat și dumneata? Mă mir!

DODEL (*plînge și mai tare*): M-a părăsit.

MARCEL: Cine?

DODEL: Dodo.

BÉATRICE (*lui Dodel*): Și pe dumneata? Întocmai ca pe mine...

DODEL (*cascadează ochii*): Cum, trăia și cu dumneata?

BÉATRICE (*indignată*): Cine, secătura aia? Prietenul meu a fost serios, doamnă...

DODEL (*printre sughituri de plîns*): De trei zile n-a mai dat pe la mine.

BÉATRICE (*ștergîndu-și ochii*): Ce soartă să fim părăsiți cîteșitrei în aceeași zi!

MARCEL (*lugubru*): Ar trebui să ne fotografiem în grup.

DODEL: M-am ocupat să-l urmăresc... am cutreierat ca o nebună hotelurile, restaurantele...

MARCEL: Ai uitat tripourile...

DODEL: Nu, că-l dăduse afară din toate... Cînd, ieri, pe la cinci, în holul de la „Athénée-Palace“, îl văd... ieșea din

ascensor cu o ciură... o căzătură... o oroare... (*Béatrice.*) Trebuie să aibă vîrsta dumitale... (*Tingindu-se.*) Cum de nu i-a fost milă de mine! Aveam în poșetă o sticlută cu fenol concentrat... am destupăt-o... Dar n-am putut... mi s-au legat mîinile. Sticluta s-a vărsat în poșetă și mi-a ars-o toată. O poșetă splendidă de șopîrlă veritabilă. (*Plînge mai tare.*)

MARCEL: Haide, nu mai plînge. Nu pot să te văd plîngînd. Dacă plîngi dumneata, eu ce trebuie să fac? Să țip, să urlu? Hai, fă-ți curaj... ia pildă de la mine. Un altul în locul meu ar fi înnebunit, s-ar fi sinucis... sau s-ar fi înșurat! (*Suspină adînc, cu glas dolent.*) Am fost la Belu și-am luat schițe de pe cele mai caracteristice monumente! O! Am văzut pe un soclu o femeie drapată într-un *peplum*... făcea un fald *de côté*... dar ce păcat, că sub fald era o inscripție: „Adio Take în curînd ne vom revedea“. Apoi la „Muzeul Simu“, am contemplat o admirabilă „Coborîre de pe Cruce“. Am notat jocul pliurilor și decolteul Mariei Magdalena. (*Către Béatrice, care tot timpul a ascultat, cu adevărată teroare pe figură, noile teorii ale lui Marcel.*) Mîle Béatrice...

BÉATRICE (*tresare, ca trezită dintr-un vis*): M. Marcel...

MARCEL: Charmeuza neagră din cea care ne-a sosit azi dimineată. (*Lui Dodel.*) Ai noroc, de-abia am scos-o de la vamă.

DODEL: Azi am toate noroacele...

BÉATRICE (*lui Marcel*): Din cea cu luciu sau mată?

MARCEL: Cu luciu... e o diferență de șase mii de lei la luciu, dar face mai distins...

DODEL (*repede*): Nu... nu... prefer pe cea mată... (*Dolentă.*) Face mai sfișietor.

BÉATRICE (*lui Dodel*): Și bandă neagră de perle negre... (*Lui Dodel.*) Te anunț că perlașul costă zece mii de lei...

DODEL (*iute*): Prefer jeuri... ceva gata... face mai de văduvă.

MARCEL: Fie și jhuri. Dar să știi că dacă-mi tot modifici ideea, nu mai garantez de reușită... (Apoi.) Dodo era cel cu banii?

DODEL (mare suspin): Nu, celălalt.

MARCEL (bucuros Béatricei): O eșarfă de crêpe englezesc, de cel de opt mii de lei metrul... lungă, lungă, să facă trenă...

DODEL: De altminteri și de cel cu bani m-am despărțit.

MARCEL (subit atent): A, și de cel cu bani? (Fără să-l vadă Dodel, face semn lui Béatrice, să anuleze comanda.)

DODEL: L-am trimis la plimbare... Nu puteam să-l mai îndur. Dodo îi zicea urangutanul. Ce spirit avea micuțul meu! Nu puteam, nu puteam să-l mai îndur... ducă-se dracului cu banii lui cu tot... (Concludent.) Toți bărbații sînteți niște porci!

MARCEL (profund jignit): Mulțumesc. (Apoi cu un ton foarte rece.) Și cum în minutul acesta vă văd pentru ultima oară...

DODEL (speriată): Cum, pentru ultima oară?

MARCEL (apăsător): ...ultima oară ...îmi permit să vă cer un mare serviciu...

DODEL (înțepată): Anume...

MARCEL: Recomandînd casa „Marcel & Marcel” cu deosebire la persoane care au suferit mari nenorociri în familie: de preferință asasinate, un subsecretariat de Stat, accidente de tren, înecuri... Ținem la dispoziția persoanelor care ne vor mîngîia cu prezența lor o colecție de modele de prim ordin.

DODEL (ironică): Da? Și cam la ce prețuri? Nu de altceva, dar...

MARCEL: Ghicesc: comisionul. De la cincizeci de mii în sus. Broderia și perlașul în plus...

DODEL: Oho...

MARCEL (sfîșietor): Ceea ce am pierdut mă costă atît de scump... (A dus mîna la inimă.)

DODEL. (*ride cu hohote*): ...că ai urcat prețurile ca să-ți scoți paguba... Ești delicios...

MARCEL. (*foarte acru*): Toemai! Și ca să vezi că nu te-ai înșelat... (*strigă*) Mlle Béatrice... Te rog să pregătești toate conturile doamnei Augustin.

DODEL: Ce conturi? După ce trei ani de zile am făcut pe manechinul dumitale prin saloane și ți-am adus o mulțime de clientele?

MARCEL. (*se înclină*): Doamnă, trecutul e mort pentru mine. (*Intră în birou dreapta.*)

DODEL. (*în culmea furiei*): Asta pune virf la toate! Numai la asta nu mă așteptam! Conturile mele! Cine știe la cîte sute de mii de lei se urcă! (*Cu necaz.*) O, timpita aia' de Anișoara! N-a fost în stare să-și facă rosturile, treaba ei! Dar ca să le strice pe-ale altora... (*Chinuită.*) De unde scot eu acum atîția bani? Nu-mi ajunge ce pătîmese din pricina lui Dodo...

BÉATRICE (*filozoafă*): O nenorocire nu vine niciodată singură.

DODEL. (*furioasă*): Mulțumesc. Altceva mai idiot nu găseai? Lasă că știu eu ce-am să fac! O să-i iau toate clientele...

(*Iese. Béatrice se uită după ea*)

BÉATRICE (*pe urma ei*): Ordinaire! (*Merge apoi la ușa biroului... încet.*) M. Marcel... (*Nici un răspuns... mai tare.*) M. Marcel... (*Idem mai tare.*) M. Marcel... (*Îngrozită.*) Dumnezeu, dacă o fi înghițit o pastilă de stricnină? (*Se așeză spre ușă, începe să bată cu pumnii, strigînd.*) M. Marcel... M. Marcel... (*Dar ușa se deschide cu violență.*)

MARCEL. (*nimit*): Ce urli așa, Mlle?

BÉATRICE: M. Marcel, senzați dar...

(*Se aude o ploșă de telefon cu o muzică duioasă.*)

MARCEL: A, nu, nu pot îndura... E prea mult... Mlle... du-te, spune din partea mea băiatului ăluia... că-l rog... pentru astă seară, să înceteze cu serenadele... Lămurește-i starea mea. Dumnezeuule, ce dulce cin-tă...

(Béatrice urcă spre ieșire... dar cum s-a făcut întuneric se oprește și aprinde lampa pe-o măsuță... lampa are un abajur roz... iute se repede, ia o bucată de muselină liliachie și o azvirle pe deasupra... pornește. Dar ușa de la intrare se deschide încet-țișor, intră Anișoara. Béatrice tresare... face câțiva pași spre Marcel... dar acesta s-a întors brusc... o vede pe Anișoara.)

MARCEL *(surd)*: Dumneata...

ANIȘOARA *(mișcată la culme)*: Am venit să-mi iau rămas bun... pentru că... pentru că la noapte plec...

MARCEL *(lugubru)*: Pleci... la Slatina?

ANIȘOARA: Da, la Slatina. Dar nu cred că voi rămâne nici acolo.

MARCEL: Te duci mai departe?

ANIȘOARA: Mult mai departe.

MARCEL: În străinătate? Unde?

ANIȘOARA: La Pirlîții din deal, moșioara mea de zestre din Mehedinți.

MARCEL: A...

(Béatrice s-a întors... în vârful picioarelor urcă scara la galerie... dispăre.)

ANIȘOARA: Soțul meu spune că cine s-a fript cu ciorba, suflă și-n iaurt. Slatina e iaurtul.

MARCEL: Și Bucureștiul e ciorba. Tot poet a rămas!

ANIȘOARA: De aceea, înainte de a ne despărți pentru totdeauna...

MARCEL *(își afundă deodată capul în mâini)*: O...

ANIȘOARA *(sfîșiată de emoție)*: M-am gândit la datorie...

MARCEL *(ridică iute capul)*: A, da... Mlle Béatrice!...
(Aceasta a apărut la balustradă.)

ANIȘOARA (*scoate din pungă batista... cu greutate*): ... datoria imperioasă...

MARCEL (*gentilom*): Te rog...

ANIȘOARA (*ștergîndu-și ochii*): ... pe care conștiința mi-o impune...

MARCEL (*pricepînd*): A... (*Béatricei.*) Nu mai e nevoie.
(*Béatrice dispăre.*)

ANIȘOARA (*urmînd*): ...față de dumneata, care ai fost cu mine atît de delicat... de generos...

MARCEL: Să nu mai vorbim de asta, vrei? Lasă-mă să mă bucur în liniște de minutul acesta sfișietor... ești în fața mea... te privesc... (*Deodată.*) Nu-mi place cum cade jupa în partea asta... Trebuie desfăcută și încrețită din nou... să mi-o trimiți mîine dimineată...

ANIȘOARA (*trist*): Mîine dimineată...

MARCEL: A da, Pirlîții din deal!...

ANIȘOARA: De altminteri este singura rochie pe care am păstrat-o de la dumneata...

MARCEL (*atent*): Pe celelalte le-ai vîndut?

ANIȘOARA: Le-am dăruit.

MARCEL: A...

ANIȘOARA: Micu mi-a impus să nu mai păstrez nimic din toaletele mele, din amintirile scurtei mele șederi în București. Am împărțit creațiunile dumitale la servitoarele de la toate etajele. Stăpinele sînt furioase, fiindcă au devenit mai elegante decît ele. Înainte de-a le dăruî, le-am scos etichetele dumitale, „Marcel & Marcel“, rochii și mantouri... Cocardele de la singurul bal al tinereții mele... (*Apoi, la o întrebare mută a lui Marcel.*) Ce era să fac? Plecase la hotel... Credeam că m-a părăsit pentru totdeauna... Cînd, a doua zi dimineată, m-am pomenit cu el. Dumnezeu, ce figură avea cînd a intrat pe ușă!... Mi-a

arătat un revolver și mi-a spus: Dacă mă lași, mă împușc!... (*Deznădăjduită.*) Atunci...

MARCEL: Și eu aveam un prieten care, după ce a pierdut la cărți o sumă considerabilă, a venit la mine să-mi ceară un revolver, să-și zboare creierii. I-am împrumutat un *browning* admirabil, care mă costase 8000 lei. A doua zi...

ANIȘOARA (*ingrozită*): Nenorocitul...

MARCEL: L-a vîndut pe cinci sute de lei. Țștia nu se omoară niciodată.

ANIȘOARA: Poate ai dreptate... dar ce vrei, nu-l puteam pune la încercare.

MARCEL: Păcat. Îți făceam rochii de văduvă... dar acum e prea tîrziu.

ANIȘOARA: Ce vrei? N-am avut noroc. Am căzut din cele dintîii zile ale sosirii mele într-o lume... Asta este așa-zisa lume bună a Bucureștiului? Ai văzut la mare cite-un colț pierdut de țărîm, unde se adună, după nopțile furtunoase, alge putrede, meduze, sfărîmături din cine știe ce barcă înecată... Te întrebî cu uimire, valurile acestea, albastre, neîntinate, mînite să frîngă în jocul lor spumos razele soarelui și scăpărarea fulgerelor, e cu puțință să rostogolească în adîncul lor atîtea necurățenii, atîtea lucruri moarte? A, București, cite inimi moarte, cite scînduri risipite pe apele tale de naufragii tragice sau imunde, înalți o clipă pe creasta măririlor, pe culmea bucuriilor și bunurilor vieții, într-un vârtej ameteitor, în care vai! am fost prinsă și eu!... (*Apoi încet.*) Iartă-mă.

MARCEL: Te iert, cum te-am iertat de toate... De speranțele pe care mi le-ai năruit ca și de toaletele pe care le-ai dăruit... Dar mai ales de seara aceea înspăimîntătoare... (*O imită cu un soi de sarcasm lugubru.*) Mîine seară voi fi la dumneata... voi fi a ta!...

ANIȘOARA: Îmi zdrobești inima!

MARCEL: Nu te mai cred. O, cum te-am așteptat în încăperea asta... Tremuram tot în costumul meu de mascaradă... parcă aveam friguri și mă treceau nădușile... Barba de rege asirian — mă deghizasem în rege asirian — mi s-a dezlipit de două ori și n-am mai avut eter s-o lipesc a treia oară... Dădusem ordin să nu se tragă obloanele și lăsasem toate luminile aprinse... Sergentul din colț mi-a dresat proces-verbal că țin deschis peste ora legală... Când, deodată, sună... Mă reped ca un nebun ca să deschid... În locul dominoului elegant, vibrând de dorinți pe care îl așteptam și care erai dumneata... intră pe ușă o făptură hidoasă... cu barbă și cu mustați... servitoarea d-tale... Îmi întinde un bilet... O, minutul atroce; cînd mi-am dat seama că te pierdusem pentru totdeauna, deși nu fusesesi a mea niciodată!... *(Cu un gest circular.)* Aruncă-ți ochii pe semiobscuritatea din încăperea aceasta, luminată doar de abajurul de mătase, ca un astru liliachiu. Astfel va fi sufletul meu de aci înainte: liliachiu!

ANIȘOARA: N-aș fi crezut niciodată că ceea ce părea un capriciu trecător, o încăpăținare de bărbat lingușit și răsflătat...

MARCEL: Așa crezi dumneata? Ai fost în viața mea femeia fatală.

ANIȘOARA: Eu?

MARCEL: Nu te compar, bineînțeles, cu marile îndrăgostite ale istoriei, care în realitate erau mari fiindcă posedau cite ceva mare: Cleopatra avea un nas enorm. Acelea erau întruparea timpurilor în care trăiau. Azi, la vremuri mici, nasuri mici! *(Anișoara involuntary își pipăie nasul.)* Cite, trăiești liniștit, existența ta se scurge domoală în hurelul mașinilor de cusut, preocupat doar de un singur lucru: afacerea să meargă! Când, deodată, intră pe ușă o făptură: stingace, prost îmbrăcată, mirosind a parfum cu

gramul, cu tocurile nesigure... Nu-i dai nici o atenție... Și, deodată, un gest, o privire... o inflexiune mai muzicală a vocii... și te-a prins! Și te ametește, și te înnebunește, și minécile de la corsajul doamnei Asvarian le pui la corsajul doamnei Tacorian și pisica de la mantoul doamnei Alexiu uiți s-o facturezi drept hermină veritabilă. (*Scurtă pauză.*) Ai băgat de seamă ce ravagii ai făcut pe-aici?

ANIȘOARA (*candidă*): Nu.

MARCEL (*preocupat subtil*): Trebuia să comand afișe mai mari. (*Apoi cu deznădejde.*) Soldez.

ANIȘOARA: A...

MARCEL: Anul acesta soldez mai devreme ca totdeauna. Și nu numai rochii. Este un soi de lichidare a tot ce alcătuia trecutul, gusturile și poate sentimentele mele.

ANIȘOARA (*cu un suris trist*): O, cînd mă gîndesc la avîntul, încrederea dumitale de-atunci, înflăcărarea dumitale... M-ai îmbrăcat într-un veșmînt scilpitor care era țesut din vorbele dumitale!... Și eu mă ridicam în virful picioarelor, de teamă să nu-l tirăsc pe podele!... (*Cu un ton ironic.*) Femeia cea mai elegantă, cea mai dorită din București!... Și ceea ce e mai caraghios, este că am crezut! Unei făpturi naive îi trebuie foarte puțin ca să-și piardă mințile! Uite, mă întreb dacă nu-și băteau joc de mine cei care îmi spuneau că sint frumoasă.

MARCEL: Nu-și băteau din moment ce de-abia așteptau să ți-o dovedească.

ANIȘOARA: O, săracii! Cînd mă gîndesc ce-ar fi fost prima mea aventură! (*Cu o jovialitate nervoasă.*) Mă văd întrebînd pe toți gardiștii de stradă adresa domnului cu care aveam de gînd să păcătuiesc... Ajunsă la adresă, aș fi sunat la zece uși înainte de-a o nimeri pe cea adevărată. Amantul meu m-ar fi primit în pijama...

MARCEL: Aşa e în romanele lui Bourget. În realitate e şi mai rău.

ANIŞOARA: Numai la priveriştă asta sînt sigură că aş fi luat-o la goană înapoi! Şi chiar dacă izbutea să mă reţie în garsoniera lui. Vai! ce tristă pradă aş fi înfăţişat, cu părul vilvoi, cu obrajii dogorind, sorbindu-mi lacrimile şi gîndindu-mă că la plecare am uitat să spui Vetii să nu puie ceapă la soteul de dovlecei.

MARCEL (*cu un gest nestăpînit de repulsie*): Aşa s-ar fi petrecut lucrurile?

ANIŞOARA: În aceeaşi seară chiar, cluburile şi localurile de noapte ar fi aflat că nu merit fursecurile şi paharul de Malaga pe care le consum. Poftim de mai cucereşte Bucureştii, cu o reputaţie ca asta!

MARCEL (*profund atent*): Eşti sigură că aşa s-ar fi petrecut lucrurile?

ANIŞOARA (*aproape veselă*): Îţi jur... mă cunosc atît de bine...

MARCEL (*pare că se gîndeşte profund, apoi cu un gest de necaz*): Acum e prea tîrziu.

ANIŞOARA: Ce e prea tîrziu?

MARCEL (*pentru el*): Acum nu mai pot schimba nimic. (*Anişoarei.*) Am înfiinţat un departament întreg de rochii de doliu...

ANIŞOARA (*uimită*): De doliu?

MARCEL (*sumbru*): În memoria dumatăle.

ANIŞOARA (*şi mai uimită*): În memoria mea...

MARCEL: O, dacă aş fi ştiut...

ANIŞOARA: Ce?

MARCEL: Nasul roşu, Malaga, dovleceii... (*Brusc.*) În-
toarce-te la poetul dumatăle dotat! Pentru el trebuie să fii femeia unică, întruparea visurilor şi ambiţiilor lui.

ANIŞOARA (*cu un ton ambiguu, privindu-l pe furis*): Da, mă adoră. La urma urmelor, e aşa de odihnitor să

te simți învăluită de un sentiment tandru și tihnit.
E cum ai sta mereu la gura sobei...

MARCEL (*printre dinți*): Gura sobei! Cine m-a pus să contramandez expoziția de modele...

ANIȘOARA (*urmînd*): ...în vreme ce afară urlă crivățul vieții ...aseară, chiar după ce terminasem de împachetat, și mobilele porniseră la gară, apartamentul era gol... zgomotul pașilor pe parchetul fără covoare răsuna lugubru... Aș fi vrut să mor! El se apropie încetîșor și pleacă fruntea pe umărul meu și, cu ochii plini de lacrimi, îmi șoptește: „Tu ești cerul meu spuzit... de stele!“ Așa că e minunată imaginea asta: cerul spuzit de stele?

MARCEL (*batjocoritor*): Minunată! (*Apoi cu necaz.*) Și-am comandat două vagoane de flori artificiale la Viena...

ANIȘOARA (*surprinsă*): Două?

MARCEL: Bine că n-am comandat un tren întreg! (*Apoi învăluind-o într-o lungă privire ironică.*) Iată-vă, prin urmare, din nou liniștiți! Dumneata, femeia care îi trebuia... și el (*cu un soi de repulsie*) bărbatul care ți-a trebuit totdeauna.

ANIȘOARA (*suris*): Cum ai ghicit?

MARCEL: Crezi că era greu? N-am decît să te privesc mai bine.

ANIȘOARA (*atînsă*): A...

MARCEL: Acum te privesc înțîia oară...

ANIȘOARA (*se scoală din fotoliu*): Și-acum de-abia îți dai seama că te-ai păcălit. Dumneata care pretindeai că ai ochi! (*Rîde nervos.*)

MARCEL (*vine deodată la ea, îi apucă mințile*): Minți!

ANIȘOARA (*îi piere rîsul*): Cum?

MARCEL (*cu putere*): Minți! Mi-ai fabricat o serie de minciuni caritabile, ca să mă faci să sufăr mai puțin! O, suflet milostiv, o să ajungi în rai pentru fapta asta milostivă! Dar eu nu sufăr! Nu sufăr! Să-ți iasă din minte așa ceva! Ar fi ceva necunoscut pentru

mine... Ar fi întâia oară! Nu te mai uita la mine cu privirile acestea de copil care-a înțepat un fluture cu un ac și-l urmărește cum bate nebun din aripi și se bucură de agonia lui! Ar fi ridicol din cale afară și „Marcel & Marcel“ nu poate fi ridicol! Apoi sintem doi! Și chiar dacă unul din noi e lovit și cade la pământ, celălalt îl apucă de braț și-l repune pe picioare! Credeai că ai de-a face numai cu un om? Cu un biet om? Nu, sintem o firmă comercială! Nu te așteptai la asta, nu-i așa? La asta nu te... (*Dar deodată duce mâna la ochi.*) Lacrimi... (*Cu un soi de jovialitate prefăcută.*) Am tăiat toată ziua numai rochii de dohă și negrul obosește teribil ochii.

ANIȘOARA (*cu un mare strigăt*): Marcel!

MARCEL (*sclipitor de speranță*): Ce e?

ANIȘOARA: Marcel, taci, fiindcă nu mai pot să rabd, taci, fiindcă mă înăbuș! Marcel, te iubesc și eu! (*Marcel ar vrea să se repeadă... ea întinde mâinile spre a-l opri.*) Nu te apropia de mine, fiindcă nu mai spun nimic, și ceea ce vei auzi nu ți-a mai spus-o nici o femeie și nu ți-o va mai spune! Te iubesc ca o nebună, fiindcă ești cea dintâi și singura mea iubire!... Ce-a fost pînă la tine, s-a dus... nu știu cum se mai cheamă, nu mai știu pe unde e! Ești visul meu de femeie, intrupat aievea, minunea după care am suspinat, și-am rîvnit, și-am așteptat... făcută om! (*Marcel vrea să se așinte spre ea.*) Nu te apropia fiindcă nu-ți mai spun nimic! (*Reia.*) De cum te-am văzut, m-ai copleșit, m-ai robit! (*Strigă aproape deznădăjduită.*) Ce demon e în tine, Marcel? Ce farmece și ce pierzanie? M-am dat ție și m-am contopit în tine și tot ce nu erai tu, a fost pentru mine ca o zi fără soare, ca o floare fără miros! Dar fug, fug din iubirea asta ca dintr-o casă în flăcări, mă scol de la ospățul inimii mele înainte de-a fi dus la buze întîiul pahar, fiindcă... fiindcă... (*acum continuă în-*

fiorată toată din creștet pînă în tălpi)... după tine ar fi urmat o nenorocire... o pustiire, o nemernicie, o înjosire atît de mare, încît n-aș mai fi avut puterea să mă omor!

MARCEL: Bine, dar...

ANIȘOARA (*într-o mare frenezie dezlănțuită*): Spune-mi, Marcel, că am dreptate... (*Profund.*) Fie-ți milă de mine. Spune-mi că m-ai fi părăsit într-o zi.

MARCEL: Nu te-aș fi părăsit niciodată.

ANIȘOARA (*tragic*): Jură-mi.

MARCEL: Îți jur că nu te-aș fi părăsit niciodată!

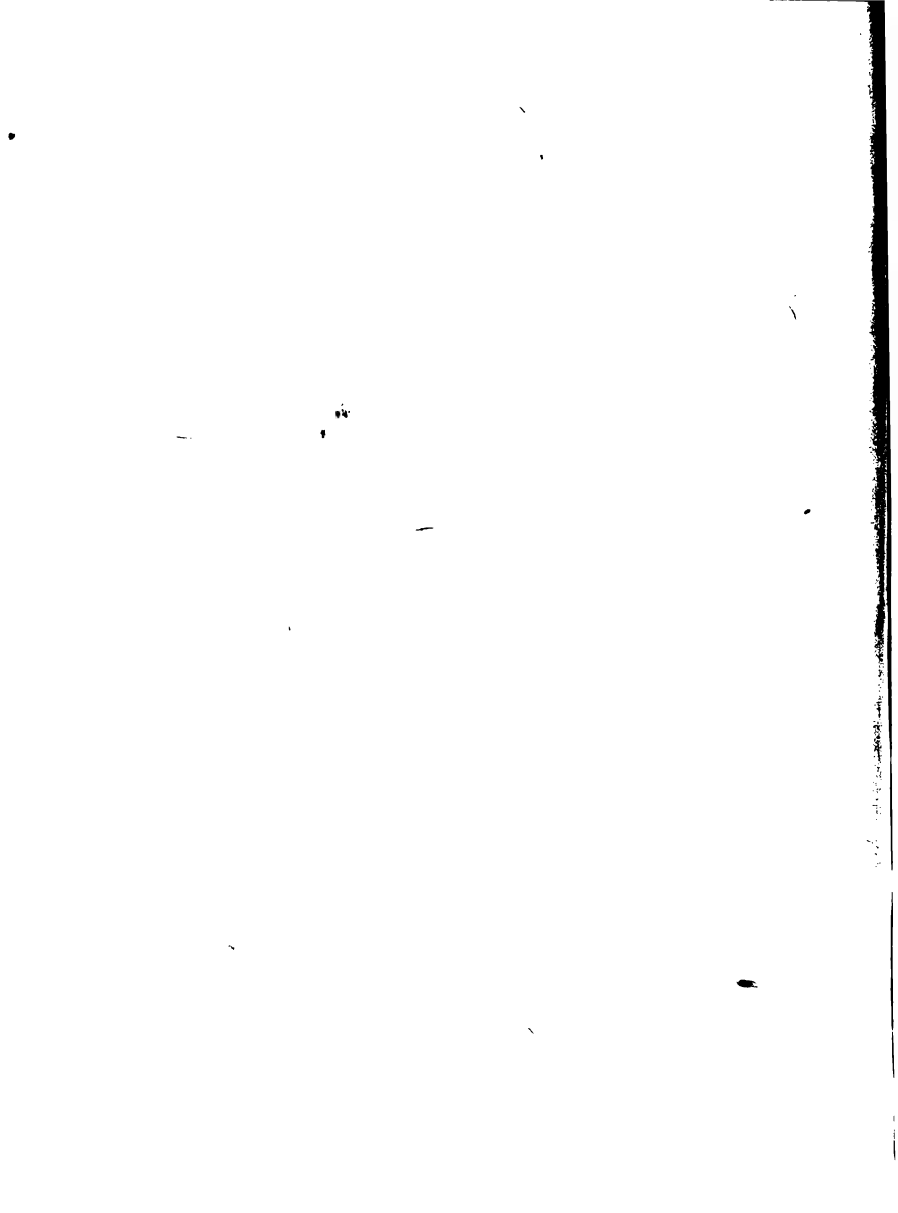
ANIȘOARA (*cu un mare strigăt de triumf*): Mă iubești și tu în clipa asta! Mulțumesc! Mulțumesc! Pentru minciuna asta, pentru minunea asta, pentru zădărnicia asta, fii binecuvîntat, Marcel... Marcel, adio!.. (*Urcă în goană, iese prin fund.*)

MARCEL (*se ia după ea*): Anișoara!

(Dar ea a dispărut în noapte. El se reazemă de ușă, începe să plîngă zgomotos... intră apoi iute în birou. Scurtă pauză. Muzica de disc se aude din nou... intră prin dreapta Mlle Béatrice îmbrăcată, iese prin fund... Apoi intră groomul, fluierînd încet aria de patefon... Merge la vitrină, lasă storul, apoi ridică manechinul din vitrină, care înfățișează o femeie tînără și aproape goală, îl aduce în mijlocul magazinului, se înalță în virful picioarelor și acoperă de sărutări chipul de ceară... În momentul acesta Marcel a ieșit din birou cu pardesiul cu gulerul ridicat, cu pălăria înfundată pe ochi, îl surprinde.)

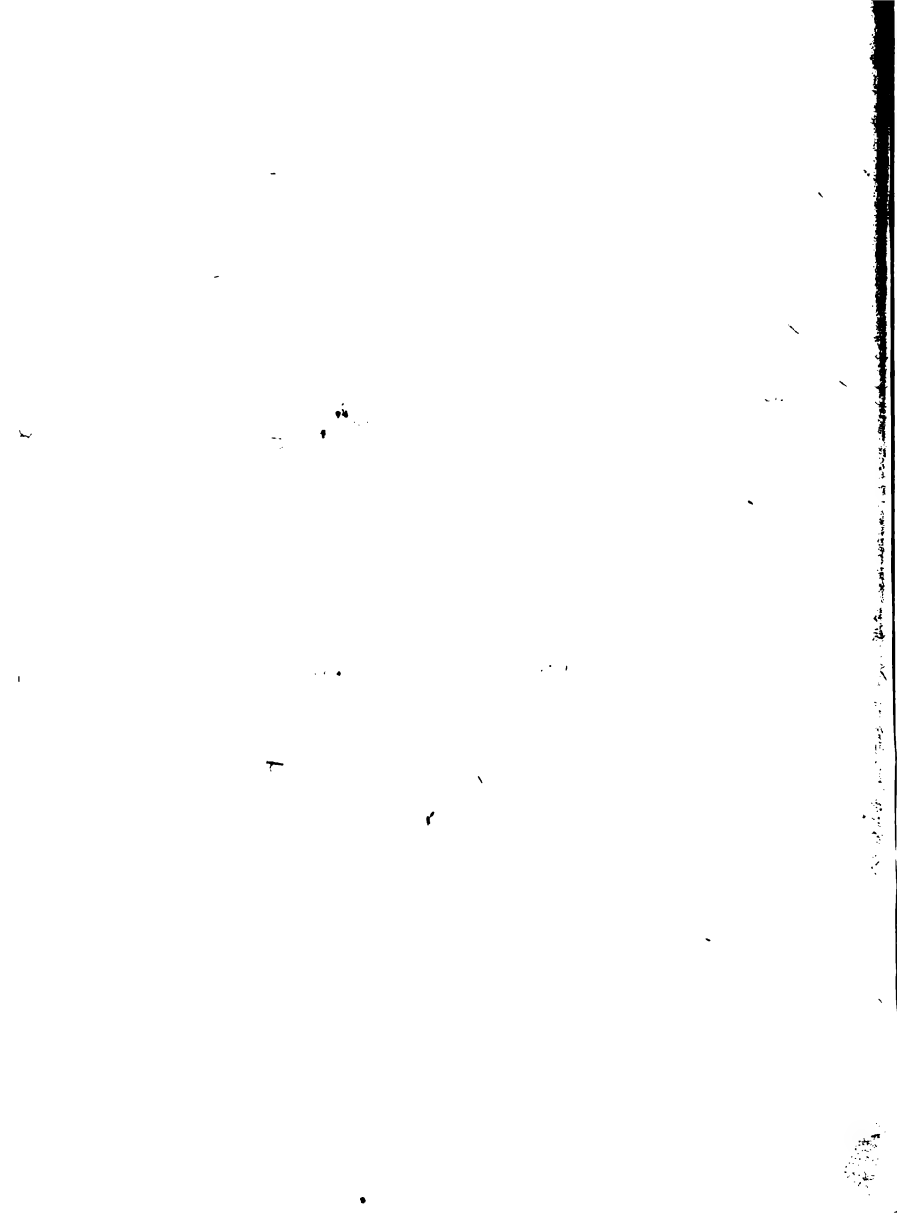
MARCEL (*cu voce amară*): Idiotule!

CORTINA

FLORENTINA

PIESĂ ÎN TREI ACTE

P E R S O A N E L E

FLORENTINA

LENUTA

PUIA

MOATA

IORGU

JEAN

DIMITRIU

SERGEANTUL

ACTUL I

O cameră în apartamentul Florentinei, un mic apartament la al cincilea etaj, într-o casă de raport periferică. Destul de spațioasă. În fund o ușă care dă într-un balcon vizibil din sală. În dreapta planul I o mică ușă mascată care dă în bucătărie; în planul II, altă ușă cu geamuri, cu perdelețe portocalii; aceasta este intrarea principală. În stînga planul I ușa de la camera de culcare a Florentinei, iar în planul II, ușa dè la dormitorul fetelor. O masă în mijlocul încăperii, un garderob cu oglindă între cele două uși din dreapta, iar între cele două din stînga un mic divan cu perne. Apoi o măsuță cu patefon, o etajeră de cărți în zid.

Impresie de sărăcie și de prost gust. Culori țipătoare, funde roze la cheia garderobului și oriunde este cu puțință. La ridicarea cortinei sînt orele nouă seara. Prin fereastra de la balcon vine muzica unui taraf de lăutari și, din cînd în cînd, o voce bărbătească cîntînd o romanță. O singură lampă de tavan deasupra mesei...

La masă Moața, fetița de șapte ani, se trudește să scrie pe o tăbliță cu un condei...

MOAȚA (*scriînd*): Ba, ba, B, a, be, B, i, Bi... (*Vorbind.*) Bibi, ea pe fata aia Bibi, pe care a bătut-o doamna Marinoiu cu linia la palmă. (*Apoi reia.*) B,i..Bibi...

Bibi..B, o... Bo... B, u... Bu... (*Bate cu pumnul în masă.*) Bu... bu... bu!

(*Intră Lenuța, tip de servitoare obraznică de casă prost condusă. Foarte vopsită, rochie peste genunchi, foarte desmățată.*)

LENUȚA (*intrînd din bucătărie*): Bu... bu... altceva mai știi? Ai să isprăvești odată? Crezi că o să te aștept să buchisești pînă mîine dimineață?

MOAȚA: Îmi fac lecția.

LENUȚA: Nu mai spune! Te-a găsit vrednicia! Hai adună-ți hîrtoagele, vă pui masa, să mînceți...

MOAȚA: Să vie și Puia... fără ea nu mîncînc.

LENUȚA: Dar ce, iar a șters-o?

MOAȚA: S-a dus să vadă cît e ceasul la ceasornicăria Unirii.

LENUȚA: Ba s-a dus să caște gura la lăutari cu băiatul cofetarului de la răscruciul ăl mic... O s-ajungă și asta o poamă... Vorba ăluia: ce naște din pisică...

MOAȚA (*indignată*): O faci pe mămica mea pisică?

LENUȚA: O fac...

MOAȚA: Atunci, dacă mămica e pisică, tu ești cățea.

LENUȚA (*urlînd*): Ce-ai zis? Eu „cățea”? Știi tu cu cine vorbești? Stai că-ți arat eu... (*Se repede. Moața începe să țipe. Prin dreapta planul II intră Puia, doisprezece ani, rochie și șorț de școală.*)

PUIA (*Lenuții*): Lenuțo... (*Lenuța se trage înapoi.*) Ce ai cu fata?

LENUȚA: M-a făcut cățea.

PUIA: Și dacă te-a făcut? Tu îți pui mintea cu ea?

LENUȚA: Dar ce e de trei zile? Să ia seama la ce vorbește, că e fată mare.

PUIA: Pleacă de-aici și vezi de mîncare, că pun eu masa.

LENUȚA (*răpăită*): Ia auzi-o și pe dumneaei! Pleacă de-aici! Cum s-ar zice, mă dai afară? Să dai afară pe slujnica voastră, nu pe minel!

PUIA: Dar ce, nu ești slujnică? Ești cucoană?

LENUȚA: Sint. (*Puia și Moața rid în batjocură.*) Ca voi cucoană tot sint. N-oi fi ca alea, care schimbă zece rochii pe zi și nu se mai dau jos din mașină...

MOAȚA: Mămica noastră umblă numai cu mașina...

LENUȚA: Da, cînd găsește cine să-i plătească... Cînd nu, ia setebeul cu arendă și-i bine!... (*Tot vorbind, merge la garderob și scoate o față de masă.*) Mi s-a urit de voi ca de mere acre. Să mi se împlinească luna și, adio și n-am cuvinte... Plecam eu de la Paști, dacă avea cucoana bani să-mi plătească... îmi datorează pe șase luni și i-am mai împrumutat cinci mii să-și scoată mantoul de la croitoreasă. Dar de rîndul ăsta mă lipsesc și de bani și de (*Puia, furioasă, îi smulge fața de masă din mîină... Acesteia.*) Poftim, ești fată mare... Așa, fă treabă... nu să te zgîiești la lăutari, cu băiatul cofetarului!

PUIA: Eu, cu băiatul cofetarului?

LENUȚA: Lasă, nu mai tăgădui că-mi vine... (*Dar Puia o întrerupe exasperată.*)

PUIA: Ai să taci odată? Pleacă de aici că-ți dau cu ceva în cap!

LENUȚA (*sfidînd*): Dă! (*Vine și-și apleacă capul spre ea.*) Dă!... Dă, dă!... (*Pauză.*) De ce nu dai? (*Puia, frîntă de nervi, cade pe un scaun, începe să plîngă.*) Proastă mai ești! (*Apoi trece la garderob, se privește în oglindă. Rar și tărăgănat.*) Astă seară mă duc la cinematograf, la „Gloria“, cu un băiat frumos... (*Puiei.*) Tu ai vrea să mergi cu noi la cinematograf?

PUIA (*înecată*): Lasă-mă în pace!

LENUȚA (*ca mai sus*): Pe urmă mîncăm mititei la Marinică și bem bere... halbe d-alea cu guler... și aburite... (*Puiei.*) Tu ai vrea să bei bere?

PUIA: Nu.

LENUȚA: Pisica unde n-ajunge, îi miroase... Tu ai vrea să bei bere, Moața?

MOAȚA: Mie nu-mi place berea, că-i amară. Eu aş vrea mai bine bomboane.

PUIA (*scoate brusc din buzunarul șorului un cornet mic cu bomboane... îi întinde Moaței; cu necaz.*) Na bomboane și tacă-ți gura.

LENUȚA (*Puiei*): Adică, cum vine asta? N-o lași să facă conversație cu mine? Îi cade grantu? Binec, domnișoară Puio... o să-ți vie-matale roaga la Lenuța! (*imitînd-o*) Lenuțo, dă-mi patruzeci de lei, să-mi cumpăr un caiet de dictando, că mă bate doamna cu linia la palmă. Și Lenuța, proastă, îți dă... Lenuțico, să nu mă spui mămişii, că m-am parfumat cu parfumul ei... (*Ia un vaporizator de pe măsută, se parfumează copios.*) Și Lenuța tace, ca să mă ocărasească coana pe mine... (*Merge și pulverizează și pe Puia.*) Ia vezi ce bine miroase. (*Puia îi întoarce spatele.*) Ia vezi, Moațo, e mai fin ca al de săptămîna trecută.

MOAȚA (*încîntată*): O, ce frumos miroase... Așa e. E mai fin ca al de săptămîna trecută.

LENUȚA (*expansivă*): Nu e așa? Asta știe ce e fin, mîncea-o-ar mama de fată s-o mănînce! (*O sărută.*) Asta e fata mea... Nu e așa, Moațo, că tu ești fata mea? Pe domnișoara Puia nu pot s-o mai văz. Mi-e neagră înaintea ochilor. (*Cu o privire galeșă spre Puia.*) Uricioasa de Puia... Dar pe tine o să te cer cucoanei să mi te dea de suflet... (*O apucă pe Moața de cap și-o sărută iar des.*) Cine e mică și peltică... (*Apoi.*) Ai să vezi tu ce băiat frumos și-a găsit tața Lenuța... Uite, dacă-mi spui că-ți place, să știi că-mi place și mie... Că tu ai gust... ești fată subțire... (*Amîndurora.*) Acum să stați cuminte aici, să vă aduc mîncarea, c-acu îmi pică băiatu' și trebuie să mă duc. (*Iese prin dreapta planul I. Scurtă pauză.*)

PUIA: De ce te-ai lăsat să te sărute?

MOAȚA: Ce era să-i fac? Dacă a vrut ea...

PUIA (*strigă*): Dacă a vrut ea!... Ești o proastă și o...

MOAȚA (*începe să plîngă*): De ce mă cerți? Ce-am făcut eu?
O să te spui mămişii că m-ai certat...

PUIA: Și dacă mă spui? O să-i spun și eu mămişii c-ai umblat la parfum cu Lenuța...

MOAȚA (*speriată*): Să nu mă spui... Să nu mă spui mămişii că nici eu nu te spui pe tine... (*Începe să plîngă mai tare.*)

PUIA (*cu o undă de adîncă dragoste*): Ei, ce te-a găsit? Hai, nu mai plînge... Hai, Moțișor... că ți se umflă nasul și iar îți zic fetele la școală Moața cu nasul roșu... ca atunci cînd ai plîns că ți-a ascuns Marinescu Elvira penarull!... Hai, nu mai plînge... Vrei să ne jucăm de-a puia? Nu? Atunci de-a uliul și porumbelul... (*O mîngîie.*) Eu te iubesc pe tine... Te iubesc și te ador din inimă și din suflet... nu mă crezi? Uite, dacă nu mai plîngi, îți cumpăr miine la școală ce vrei tu...

MOAȚA (*neîncercătoare, ridică capul*): Îmi cumperi? Dar ai bani?

PUIA (*scoate din buzunarul șorțului câteva monede de cinci lei*): Uite banii. Îți cumpăr din ei ce-oi vrea tu.

MOAȚA: Bigi-bigi.

PUIA: Bine, bigi-bigi. Ba nu, mai bine mă duc la cinematograf...

MOAȚA (*iar gata să plîngă*): Dar eu? Pe mine nu mă iei la cinematograf?

PUIA: Lasă că-ți spui ce-oi vedea. Ții minte ce bine ți-am spus filmul... *Răpirea miresei piratului negru?*

MOAȚA (*rugîndu-se*): Mai spune-mi o dată...

PUIA (*lirică*): Ah, cum se plimba piratul negru cu fata aia blondă în pădure și o dată s-au repezit din tufiș soldații și au prins pe piratul negru și l-au trîntit la pămînt și... (*Vine la Moața și-o apucă de gît cu amîndouă mîinile.*) Uite-așa l-au strîns de gît...

MOAȚA (*șipă*): Aoleu, mi-e frică...

PUIA: Proasto, nu i-a făcut nimica... au ieșit o dată din alt tufiș prietenii piratului negru și-au pus pe fugă pe soldați...

(*Intră Lenuța cu o farfurie cu mâncare de morcovi*)

LENUȚA: Dar ce, n-ați pus masa? Îmi stați la taifas, domnișoarelor!... (*Pune farfuria pe masă.*) Atunci să mîncăți și fără față... că nu vă vine ameteală... Dar să băgați de seamă să nu pătați masa, că dați de dracu cu cucoana, cînd se întoarce. (*Moața s-a instalat la masă.*)

MOAȚA: N-am farfurie.

LENUȚA: Mîncăți amîndouă dintr-asta, că n-are cine să vă spele maldărul de vase.

MOAȚA: N-am furculiță...

LENUȚA: Stai, c-o să ai!... (*Merge tot la garderob.*) Ce e graba asta, că nu te-ai sculat după lingoare! (*Caută în garderob, scoate un maldăr de tacîmuri la un loc cu panglici, o pereche de mănuși etc... rîde.*) Vai n-am mai văzut cucoană mai zăpăcită ca asta!... Zvirle mănușile peste tacîmuri. (*Pune tacîmurile pe masă... apoi examinează mănușile.*) Noi, nouțe... ba sînt plesnite la un deget... Ce-are a face!... Nu se remarcă! (*Le vîră în bluză.*) Uite furculițele... (*Dă un cuțit Puiei.*) Taie tu carnea și dă-i și Moaței... (*Cu dezmierdări.*) Moața mamei, Moața mică... (*Apoi*) Tii, de cînd caut eu panglica asta... Dar cui să-i dea în gînd că e la un loc cu cuțitele și cu furculițele? (*O vîră tot în sîn. Fetelor.*) Și-acum mîncăți frumos... Aoleu, piinea! Unde păcatele o fi piinea?

PUIA (*arată spre masa cu patefonul*): Uite-o colo, după patefon.

LENUȚA: Așa e, uitasem. (*Puiei.*) Va să zică i-ai dat de urmă, zgripturoaică? A, nu poate omul să ascundă nimic de voi în casa asta! (*Urcă spre măsuță.*) Să nu mă fi lăsat fără piine ca aseară, că v-o scot cu cleștele din burtă! (*Aduce de după patefon un sfert de franzelă... amenințătoare.*) Ce e asta?

MOAȚA (*speriată*): Eu n-am luat... (*Arată la Puia.*) Ea mi-a dat.

PUIA: Dacă ne-a fost foame...

LENUȚA (*zbiară*): V-a fost foame? Dar nu v-am dat la cinci un corn cu halva? Nu v-am spus de o sută de ori să nu v-atingeți de franzelă fără știrea mea?

PUIA: Dar ce, e franzela ta?

LENUȚA: Dar a cui e?

PUIA: A noastră și a mămichii. Tu ai pîinea ta.

LENUȚA: Pîinea aia s-o mînceați voi cu mămica voastră. Eu nu mănînc pîine neagră. Să mînceați voi, sărăciilor!... Cînd am venit aici, întindeați cîteșitrele dintr-o pîine neagră. (*Apoi.*) Înghițiți mai iute, că n-am vreme să mă țiu de coada voastră. (*Taie sfertul de pîine în două, le dă la fiecare. Moața infometată, începe să mănînce. Puia stă nemișcată cu mîinile pe genunchi.*) Dar ce, dumneata nu mănînci... (*accentuînd*) domnișoară Puio?

PUIA: Nu-mi plac morcovii.

LENUȚA: Să-i spui mămichii să-ți dea roșcove prăjite și ecocostirci umpluți cu coconare. Cu două sute de lei pe zi n-o să vă dau chefal și limbi de canar. Cumpăr și eu ce e mai ieftin... Și tot sînt datoare la preocupet patru poli și jumătate... (*Puiei.*) Ce-i pasă cucoanei! Dumneaei mănîncă la prînz la Modern, după prînz ia ceaiul la Anghelescu, seara o întinde pînă la Suzana sau la Brotăcei... Acasă cînd vine, vine cu prăjiturile în carton și cu sticla infundată la subțioară. (*Puiei.*) Dacă nu-ți place morcovii, spune-i să te ia cu dumneaei la birt... mănînci și tu o dată bine la viața ta! (*Moaței.*) Ai isprăvit, fato? Halal să-ți fie! Știu că nu te încurci!... (*Ia farfuria, o privește.*) Parc-au lins-o cîmii... (*Puiei.*) Dumneata, domnișoară, mai ai nițică răbdare pînă se rumenesc alivencile în cuptor, că necoapte îți cad greu la stomachicon! (*Se îndreaptă cu farfuria spre ușă.*)

PUIA (*înecată*): Lenuța...

LENUȚA (*se oprește*): Ce poștești?

PUIA (*timidă*): Un pic de brinză n-ai?

LENUȚA: N-am.

PUIA: Mai rămăsese de azi...

LENUȚA: Am mincat-o eu. (*Triumfală.*) Va să zică ți-a venit roaga la Lenuța, ahi? N-are Lenuța brinză! Dacă vrei piine neagră de-a mea... (*Apăsind.*) de slujnică!... (*Iese.*)

MOAȚA (*Întinde Puiei un colț de piine*): Uite franzelă.

PUIA (*înecată*): Am. Dar mi-era poftă de brinză de aia nouă... e moale de se topește în gură... (*Cu un mare suspin.*) O!

(*Intră Lenuța cu o farfurie pe care este o bucată de brinză.*)

LENUȚA (*rîzind înăbușit, întinde farfuria Puiei*): Poftim. (*Puia se scoală de la masă, se zvîrle de gîtul ei.*) Oho, că mă înăbuși!

PUIA (*intr-o mare efuziune*): Mersi, scumpo, mersi, adorato!

LENUȚA (*se desprinde*): Da, acum sînt scumpă și adorată... și adineaori ai uitat ce vorbe ți-au ieșit din gură... Ființă ingrată și infidelă ce ești!

PUIA: Ei lasă-mă, așa sînt eu! Cum zice mămica: n-am inimă rea, dar sînt violentă, pasionată, pe urmă îmi pare rău! (*Începe să mănînce cu poftă.*)

LENUȚA (*merge la garderobul cu oglindă, încearcă panglica în jurul gîtului*): Vă pare rău... vă pare rău... dar întoarceți omul cu rînza pe dos!.. (*Se întoarce spre Puia cu panglica la gît.*) Îmi șade bine?

PUIA (*cu gura plină*): Splendid...

LENUȚA: Nu minți? Crezi că mă avantajează blio jandarmu?

PUIA: Splendid...

LENUȚA: Și eu sînt convinsă că blio jandarmu mă avantajează splendid! (*Începe să fredoneze.*) Am să te învăț un cîntec nou care-a ieșit acum...

PUIA: Bine... dar eu aș vrea să te rog foarte mult ceva.

LENUȚA: Ce? Să te mai las la lăutari?

MOAȚA (*îpă deodată Puici*): Nu vreau să te duci la lăutari, că mie mi-e frică noaptea singură acasă.

LENUȚA (*Moatei*): Și dacă rămii singură, ce? Slava Domnului, casa e doldora de lume... Până la noi, la al cincilea, numai ietaje pline de chiriași...

MOAȚA (*Lenuței*): Nu vreau să se ducă la lăutari.

PUIA (*Moatei*): O, că nu mă duc!...

MOAȚA: Așa zici și cum pleacă Lenuța, o ștergi și tu.

PUIA (*bate din picior*): Când îți spui că nu mă duc, nu mă duc. Înțelege odată românește! Eu o vorbă am! (*Apoi.*) Lențico dragă...

LENUȚA (*nerăbdătoare*): Ce e? Spune odată, că trebuie să mă duc să mă îmbrac...

PUIA: Dacă vrei tu să-mi faci o mare plăcere și să-mi dai romanul tău să citesc urmarea.

LENUȚA: Aha... Unde ai ajuns?

PUIA: Unde se întâlnește Andreas cel roșcat cu contesa răpită de cavalerul Edgar de la mama ei, când avea trei ani...

LENUȚA: Îmi pare foarte rău și regret din suflet, dar tocmai partea asta am împrumutat-o Angeliei de la al treilea...

PUIA: Vai, sint nenorocită, Lenuțico scumpă...

LENUȚA: Dar dacă vrei... mă duc să i-o cer înapoi...

PUIA: Te rog din suflet și din inimă, Lenuțica mea iubită... (*Lenuța ieșe prin dreapta planul I. Moatei.*) Tu ce mai stai? Du-te de te culcă.

MOAȚA: Nu mi-e somn.

PUIA: Urcă-te-n pat, că-ți vine somnul.

MOAȚA: Nu mă culc, până nu vine mămica.

PUIA: Mămica nu mai vine astă-seară, dacă n-a venit până acum.

MOAȚA (*cu o mare părere de rău*): Iar nu vine...

PUIA (*o imită*): Iar nu vine!... (*Apoi.*) Treaba dumneaei!... Mămica e mare... face ce vrea.

MOAȚA: Când oi fi mare, o să fac și eu ce-oi vrea.

PUIA: Pină atunci, du-te de te culcă. (*Cu rățoieli imitate de la Lenuța.*) Ah, Moața, nu mă enerva și tu, că sînt destul de enervată... (*Apoi răstit.*) Ia stail... Ți-ai făcut lecția?

MOAȚA: Mi-am făcut.

PUIA (*încovoia arătătorul de la mîna dreaptă*): Să se facă așa cine minte?

MOAȚA: Să se facă... (*Merge, ia tabla de pe mîsuță, i-o întinde.*) Uite tabla.

PUIA (*examinînd tabla cu atenție... importantă*): Hm, nû e grozav. Dar e mai bine ca ieri. Bagă-ți mințile în cap și învață bine carte, că știi ce ți-a spus mămica: dacă mai rămlî și anul ăsta repetentă, te dă la stăpîn, să te faci servitoare ca Lenuța.

MOAȚA: (*apăsă*): Mai bine.

PUIA: Cum mai bine?

MOAȚA: Mai bine servitoare ca Lenuța.

PUIA: Ce? Ai înnebunit?

MOAȚA: Lenuța mănîncă ce vrea, pină se satură... Lenuța se duce la plimbare cînd vrea... Pe Lenuța n-o bate nimeni... O să-i spui mămichii să mă bage la stăpîn la madam' Schwarz, cîrnățăreasa... să-mi dea să mănînc și eu crenvirși și parizer d-ăla cu fisticuri... ce bun trebuie să fie!...

PUIA: Vai, nu ți-e rușine să vorbești așa?

MOAȚA: Nu (*din bucătărie intră Lenuța... dar se oprește în prag.*)

LENUȚA (*către o persoană invizibilă*): Stai un minut, ai răbdare și tu... (*Apoi fetelor.*) Dar ce, tot aici sînteți? Vă arde de sindrofie? Nu e chip să vă duceți și voi o dată la culcare, fără să-mi scoateți sufletul din mine? (*Întinde Puiei o fascicolă.*) Uite romanul... Și-acum somn ușor și vise plăcute. (*Fetele intră în stînga planul II. Lenuța merge la ușa bucătăriei.*) Intră Mișule, c-am scăpat de ele. (*Intră un fercheș sergent de cavalerie. Arătîndu-i un scaun.*)

LENUȚA: Stai nițel jos, că numai decît sînt gata. (*Merge la garderob, îl deschide.*)

SERGEANTUL: Știi că era să nu mă mai vezi...

LENUȚA (*împă*): Vai de mine!

SERGEANTUL: Astă-seară.

LENUȚA (*cu mîna pe inimă*): Ce dracu' mă emoționezi și tu așa!

SERGEANTUL: Era să mă învîrtesc de trei zile de carceră.

(*Lenuța a luat din garderob o rochie, trece în bucătărie cu ea.*)

LENUȚA (*din bucătărie*): Cum se poate?

SERGEANTUL: M-am certat cu platonierul ăl nou. Nu știu ce are, de se ține de sufletul meu... Ba caii nu sînt pansați, ba rația de ovăz nu e reglementară. Mi-o coace și gata!... Mi-a spus că-mi face raport... (*Suspînă.*) Viață de mascat, ce să faci!

LENUȚA (*idem*): A propoz, dar cu chestia aia nu mi-ai spus nimic.

SERGEANTUL: Ce chestie?

LENUȚA (*intră*): Chestia cu Marioara de la spălătoria „Ideal” și cu băiatul ăla de la escortă, prietenul tău.

SERGEANTUL: Îți spun acum... (*Face un semn spre dormitorul fetelor.*) Dar mi-e că aud domnișoarele...

LENUȚA: Ce să audă, sînt în pat. (*Urcă spre dormitorul fetelor... deodată.*) Ai dreptate... Asta e Puia... a lăsat ușa deschisă, ca să audă ce vorbim... (*Închide cu zgomot ușa.*) O să ajungă și asta o poamă și jumătate... (*Merge acum la mîsuță, ia un vaporizator.*) O s-o întreacă pe cucoana... (*Se vaporizează copios.*)

SERGEANTUL: Dar cum e cucoana?

LENUȚA: Mai întreb și tu... (*Îl vaporizează și pe el.*)

SERGEANTUL: Ho, că mă leoreai tot!

LENUȚA: Lasă, că miroși frumos.

(*Dar ușa de la intrare se dă de perete. Foarte dezinvoltă intră Florentina, femeie tînă și frumoasă, elegantă, însă cu o pronunțată notă, în ton, gesturi, de cocotă... Este urmată de Jean, gen de sportiv interlop.*)

FLORENTINA: *Bonsoir (Apoi Lenuței.)* A, fetele s-au culcat... foarte bine... Moaței i-a trecut durerea în gît? (*Lui Jean.*) Ah, ce de griji, monșer... În oraș de mai răsufli și eu... Că de îndată ce trec pragul... Am ajuns să-mi urâsc casa ... (*Apoi.*) Ai putea să seoți pălăria, că la mine nu e grajd.

JEAN (*surîde, scoate pălăria*): Scuzați...

FLORENTINA (*a căzut pe sergent, care la intrarea ei a urcat și acum stă în fund. Lenuței*): Cine e ăla?

LENUȚA (*scurt*): Văru-meu!

FLORENTINA (*ironică*): Văru-tău? Ți-am mai spus să nu-mi aduci „verii” în casă... Miine, poimîine, o să mă pome-nesc cu ei în patul mîeu.

LENUȚA (*obraznică*): Las-că n-ai să regreti.

FLORENTINA (*înăbușit, spumînd*): Ce-ai spus?

LENUȚA (*idem*): Popa nu toacă de două ori pentru o babă surdă.

FLORENTINA (*idem*): Ei nu, că ai devenit de-o obraznicie...

LENUȚA (*idem*): Cui îi place, cui nu...

FLORENTINA (*o întreprinde*): Dar asta ce e?

LENUȚA: Ce?

FLORENTINA (*arătînd rochia de pe Lenuța*): Rochia mea.

LENUȚA: Dacă n-am ce pune pe minel!

FLORENTINA: Și trebuie să iei rochiile mele?

LENUȚA (*obraznică*): Dă-mi bani să le scot pe-ale mele de la croitoreasă.

FLORENTINA (*deodată, cu alt ton, coborînd*): Va să zică n-o mai doare în gît? Moața mamii adorată și scumpă!... (*Lui Jean.*) Toată lumea spune că seamănă cu tată-său... Dar are ceva și de la mine: ochii și gurița... ca o fragă... Moața mamii dragă... Ea mă mai ține pe lume... Dacă n-o aveam pe ea, de mult m-aș fi omorit.

JEAN: Fii serioasă!

FLORENTINA (*tragică*): Vai monșer, dar ce e viața? Un val de chin, o mare de lacrimi... E un model de fată... pre-miul întii cu cunună... O s-o facă mama doctoriță,

să-și câștige cinstit viața... (*Apoi.*) Ce-au mâncat astă-seară?

LENUȚA (*batjocoritor*): Morcovi.

FLORENTINA: Dar la dejun?

LENUȚA: Tot morcovi. Ce am pățit cu ele! Moața ce-a mai infulecat, că domnișoara Puia.. spune că dumnceai nu-i plac morcovii.

FLORENTINA (*furioasă*): Îi plac, nu-i plac, trebuie să mă-nînce... Încăpățînată și prost crescută!

JEAN: E tot a ta?

FLORENTINA: Bineînțeles că e tot a mea... Ce întrebare!... Credeai că am adumat-o de pe drumuri...

LENUȚA: Fată mare de doisprezece ani și n-are minte...

FLORENTINA (*o întrerupe furioasă*): Cît? Doisprezece ani? De unde ai scos-o și p-asta? D-abia împlinește opt ani la Duminica Tomei... (*Rîde, lui Jean.*) Am eu aerul că am o fată așa mare? Ei, nu, cîți ani îmi dai? (*Se pudrează.*) Deși am o prietenă cu fată măritată și nu-i dai mai mult de treizeci de ani...

JEAN: Totdeauna ai vîrsta pe care n-o arăți.

FLORENTINA (*lui Jean*): Vara le dau să mănînce numai legume: o zi morcovi, o zi cartofi... Să se facă voinice și frumoase, nu ca fata ministrului Varlam, văru-meu, cu gîtul găurit de scrofulă...

JEAN: Ești rudă cu Varlam?

FLORENTINA (*dezinvoltă*): Vai, după mamă-mea... o contesă italiancă! O, a fost o chestie întreagă... familia s-a opus... Nu e așa că am tipul italienesc?

JEAN: Care familie s-a opus?

FLORENTINA (*nervoasă*): Ah, parcă aș fi la judecătorul de instrucție! (*Reia.*) Familia tatii! (*Gest larg.*) Toată familial... N-au vrut să mă recunoască, deoarece căsătoria a fost secretă... (*rîde*) ca în romane... (*Apoi.*) A fost o chestie! Ți-o spun eu ție! Dar să nu spui la nimeni... Îmi juri? Cu toate că jurămintele voastre, ale bărbaților... (*Deodată Lenuței.*) Le-ai adus aminte

să-și facă înainte de culcare rugăciunea pe care le-am învățat-o eu? (*Cu ochii la cer, cu o voce serafică.*)

Doamne, Doamne, ceresc tată,
Noi pe tine te rugăm,
Lumineaz-a noastră minte,
Lucruri bune să-nvățăm...

(*Apoi scurt.*) Adu sticla de Cointreau și două pahare! (*Iese Lenuța în bucătărie.*) Greu să crești copii! Au parte cu mine, că mă devotez și nu trăiesc decît pentru ele! Aș vrea să le văd cu o altă mamă! (*Intră Lenuța cu o sticlă de Cointreau, pahare.*) Pune aici și du-te!

JEAN (*Lenuții*): Dar camaradul unde e?

LENUȚA: M-așteaptă alături, să mergem în oraș.

JEAN: Cheamă-l încoace! (*Iese Lenuța.*)

FLORENTINA (*mirată*): Dar ce te-a găsit?

JEAN: Parcă mi-e mutra cunoscută.

FLORENTINA: Se poate, dar nu înțeleg să-l aduci aici, în intimitatea noastră.

JEAN: Vreau să văd dacă sînt bun fizionomist. (*Intră sergentul urmat de Lenuța.*) Din ce regiment ești, camarade?

SERGEANTUL (*militărește*): Din trei roșiori.

JEAN (*jubilînd, Florentinei*): Vezi, știam eu că l-am văzut undeva. Și eu am fost locotenent în trei roșiori. Dar mi-am dat demisia. Ce escadron?

SERGEANTUL: Doi.

JEAN: Ce ofițer ai? Tot pe Dumitrescu Virgil?

SERGEANTUL: Domnul locotenent Virgil Dumitrescu a trecut la aviație. Acum e domnul locotenent Pop Dumitru.

JEAN: Nu-l cunosc.

SERGEANTUL: Dar înaintea lui a fost domnul căpitan Tolea Mihai.

JEAN: Tolea? Țsta mi-e prieten. Am fost amîndoi la opt călărași. Ce mai băiat de viață!... (*Lenuței.*) Mai adu un pahar. (*Iese Lenuța.*) Tii, ce mai viață am tras cu

el la Oradea! (*Ride.*) O îndrăcită de unguroaică!
(*Toarnă în paharul adus de Lenuța... întinde Sergentului.*) Ține camaradel

SERGEANTUL (*la paharul*): Să trăiți! (*Bea.*)

JEAN (*Florentinei*): Era și cu el și cu mine! Dar nu știam unul de altul! Când vrea femeia...

FLORENTINA (*scîrbită*): Cum pot exista asemenea creaturi?

JEAN: Lasă, că toate sînteți la fel!... (*Apoi sergentului.*)
Pînă a aflat Tolea... i-a spus un maior, care și el umbla după ea... Era cît p-aci să ieșim pe teren... După o lună de rapoarte și de anchete m-a mutat la trei roșiori.

SERGEANTUL (*atent*): Vă rog, dacă nu e cu supărare, care e numele dumneavoastră?

JEAN (*ușor zăpăcit*): Locotenent Porumbescu... Nu-ți aduci aminte de mine?

SERGEANTUL: Nici nu v-am văzut vreodată, nici n-am auzit de numele dumneavoastră în regiment...

JEAN: Se poate... dar eu te cunosc... (*Apoi.*) Însă cum am venit la unitate mi-am dat demisia.

SERGEANTUL: A, poate d-aia...

JEAN: Femeile, femeile m-au mîncat, camarade.

SERGEANTUL (*rizind*): Viață de mascat, domnule locotenent.

JEAN: Frumoasă viață, camarade! De cînd sînt în civilitate, parcă mi-e rușine să ies pe stradă. Îmi zboară picioarele în pantalonii ăștia, parcă sînt damblagiu! Șantiul săracul!... Ține chișița și simți colo pulpa!

FLORENTINA (*enervată, Lenuții și sergentului*): Ei, acum vă rog să mă lăsați, că trebuie să mă schimb. (*Lenuța îi face un semn elocvent, că-i trebuie bani... Florentina se dă lîngă Jean... în șoaptă.*) Chéri, passe-moi cinci sute de lei. (*Jean scoate portofelul, îi dă.*) Mersi... (*merge la Lenuța, îi dă bacnota.*) Ține. Și cumpără-le pe mîine vreun rasol, sau vreo bucată de friptură la oropsitele alea... (*A arătat spre dormitorul fetelor.*) Că or să cadă de pe picioare...

LENUȚA: Vai, coniță, lăsați pe mine... am eu grijă... (*Face semn sergentului să iasă.*)

SERGEANTUL (*foarte galant Florentinei*): Sărut mâinile, coniță... Să trăiți, domnule locotenent...

JEAN: La revedere, camarade și... (*Cu înțelesuri.*) Petrecere bună.

SERGEANTUL (*din pragul bucătăriei*): Viață de mascat, ce să-i faci! Să trăiți! (*Iese după Lenuța.*)

JEAN (*în vreme ce Florentina a urcat la garderob și a deschis ușa*): Dă mai iute că se urcă contorul taxiului.

FLORENTINA (*închide trîntind ușa garderobului*): Dar știi că ești nostim? Eu am chemat pe... (*gest*) golanul ăla să-l țiiu la taifas și să-mi bea Cointreaul? Ce gust să te înjosești cu toți camarazii!

JEAN: Ba să mă ierți... E grad inferior! Și eu tot din grad inferior sint parvenit.

FLORENTINA (*mutră*): Nu știam.

JEAN: Militarii între ei sint camarazi, orice grad ar avea. Așa scrie la regulament, madam!... O să te învăț eu miliția pe dumneata! (*O înlănțuie.*)

FLORENTINA (*se smucește*): Lasă, că mi-ai stricat dispoziția!... O să fiu urită la masă.

JEAN: Ei, iartă-mă... prea ești sensibilă și pui toate la inimă... (*O sărută.*) M-ai ftertat?

FLORENTINA (*suride*): Da. (*Apoi.*) Unde mergem astă-seară?

JEAN: Unde vrei tu. La „Mirador“?

FLORENTINA: Aș prefera la „Modern“.

JEAN: Vezi, nu prea sint în fonduri pentru „Modern“.

FLORENTINA (*dezamăgită*): Iar?

JEAN: Am dat o șuetă la „Clubul Vinătorilor“ și m-am curățat.

FLORENTINA: Dacă ai văzut că n-ai șansă, de ce nu te-ai sculat?

JEAN: Nu puteam... (*Duce mîna dreaptă la obraz.*) Cheres-teaua.

FLORENTINA: Fie și la Mirador. Dar pe urmă mă duci la Alcazar...

JEAN: Te duc, cu toate că mai datorez lui Ioșca trei mii de lei...

FLORENTINA: Lasă că te mai așteaptă... (*Acum lipită de el.*)
Și-mi dai o sticlă de șampanie?

JEAN: Asta mai greu... îți spusei...

FLORENTINA (*se desprinde bosumfaltă*): Vezi cum ești, mă faci să mă îmbrac, îmi promiți că ai să fii drăguț cu mine și pe urmă mă ții pînă la ziuă prin localuri cu un pahar de lichior dinainte. Mulțumesc de așa petrecere! Lichior am și-acasă. (*Își toarnă Cointreau din sticlă.*)
Tu mai vrei?

JEAN: Nu, că e îndoit cu apă.

FLORENTINA: Ce? (*Bea cu atenție.*) Ai dreptate! Știu eu cine e! A, sînt furată aici mai rău ca-n codru! (*Trîntește paharul pe masă.*) O să innebunesc, or să mă ducă cu duba la Măreuța!

JEAN: Ei, hai, potolește-te, că-ți dau...

FLORENTINA (*iluminată deodată*): Șampanie?

JEAN:... o grasă Brătianu.

FLORENTINA (*disprețuitoare*): Grasă să-i dai Lenuții.

JEAN: Care Lenuța?

FLORENTINA: Servitoarea mea... (*iute*)... adică menajera mea, că servitoarea e alta, Ileana, e dusă cu bucatăreasa la cinematograful... Trei, trei slugi am și tot prost sînt servită.

JEAN (*care în vremea asta s-a trîntit pe divan*): Va să zică o cheamă Lenuța...

FLORENTINA (*privindu-l lung*): Ai fi în stare...

JEAN (*în reverii*): Cînd eram călăreț, la manevre, se nimerca și mai rău.

FLORENTINA (*urcînd din nou la garderob*): Încefează că mă desguști...

JEAN: Ce să-i faci! Viața de mascat, cum spunea camaradul. Deștept băiat!

FLORENTINA (*căutînd în garderob, scoate o rochie*): Am observat că nu-ți mai venea să te desparti de el... Căscăse niște ochi Lenuța... (*Coboară cu rochia.*)

JEAN: Îi căsca la mine. (*Apoi.*) Frumoasă fată!

FLORENTINA (*trîntește furioasă rochia pe un scaun*): Ai să isprăvești odată?

JEAN (*ca s-o întărite*): Și e mai tînără ca tine.

FLORENTINA (*deodată ca o fiară*): Ce-ai spus?

JEAN (*se întinde, cască*): Nimic.

FLORENTINA (*vine la divan, se pleacă asupra lui*): Îndrăznește de mai spune o dată! (*Jean tace... ea îi întoarce spatele, merge la un scaun, se trîntește.*) Nu mai merg nicăieri!... Du-te singur unde poțestești! (*Printre dinți.*)
Toapă!

JEAN (*se scoală de pe divan, vine la ea, pe la spatele scaunului, îi înconjoară gîtul cu brațele*): Ei haide, că-ți dau și șampanie... dar o să te doară iar capul mîine dimineată.

FLORENTINA: N-o să mă doară nimic mîine dimineată... Mă doare acum inima, cînd te-aud cum vorbești! (*Se întoarce spre el, îi prinde capul în mîini.*) Uriciosule! Așa mă răsplătești pentru sacrificiul pe care l-am făcut pentru tine?

JEAN (*uimit*): Ce sacrificiu?

FLORENTINA (*se scoală de pe scaun... cu patos*): Sacrificiul vieții mele...

JEAN (*înveselit*): Ce?

FLORENTINA (*urmînd, cu gesturi teatrale*): Sacrificiul vieții mele tihnite, fără remușcări... al demnității și reputației mele... (*Jean a început să rîdă cu hohote.*) De ce rizi? Nu-ți dau voie să rîzi...

JEAN (*printre hohote*): Mi-ai plăcut cu reputația... Mai spune o dată cu... reputația!

FLORENTINA (*furioasă*): Să nu fi obraznic!... Cu cine crezi că ai de-a face? Cu cine crezi că ai de-a face... (*Dar văzîndu-l cum rîde, începe și ea să rîdă.*) Caraghios ești... dă-mi o țigară...

JEAN (*ti întinde port-țigaretul de metal*): Poftim și îmbracă-te odată, că mă înăbuș în chițimia asta...

FLORENTINA: Plătește-mi tu altele mai spațioase. Eu cred că m-ai ține într-un bordei... și mai faci pe grozavul!... (*Ia o țigară.*) Plugar! (*Cu dispreț.*) D-astea să dai la orbeți ca tine. (*Aruncă țigara.*)

(*Jean, deodată în culmea furiei, trîntește cu violență port-țigaretul, pe masă, care sparge un pahar... ea alarmată.*)

Stai că sperii fetele... Ce te-a găsit?

JEAN (*spumînd*): Ai noroc că ești în casă la tine, fiindcă altminteri...

FLORENTINA (*ca o leoaică, urlă*): Ce, „altminteri“? Dacă eram la dumneata, m-ai fi bătut, nu-i așa? M-ai fi umplut de singe, spune drept? (*Țipă de-a binelea.*) Ai mai bătut ca mine? Ce taci? Ce taci? Brută!

JEAN: Brută ești tu!

FLORENTINA: Mă și insultă va să zică? Nesimțitul!

JEAN: Nesimțită ești tu... și nevropată!

FLORENTINA (*dezlănțuită*): Să nu mă faci nevropată, că-ți crăp capul, m-auzi?

JEAN (*imperturbabil*): Nevropată și...

(*Dar Florentina, în prada unei adevărate crize de nervi, se repede la ce-i cade sub mînă: sticla de Cointreau, pălăria lui Jean, care era pe un scaun, rochia ei, le azevră pe jos.*)

FLORENTINA: Vai ce îndrăzneală... ce îndrăzneală... Eu nevropată? Vai ce...

(*În clipa asta se aude strigînd în dormitorul fetelor!.. vocile speriate ale Puiei și Moaței răzbesc pînă în cameră.*)

VOCI: Mămico dragă... Mămicol! O omoară pe mămica...

FLORENTINA (*ca turbată se repede în stînga planul II, deschide ușa de la dormitorul fetelor, zbiară*): Ce v-a găsit? Și voi ați innebunit astă-seară? Băgați capul în pernă și potoliți-vă, că vă arunc pe fereastră... (*Trîntește înapoi*

ușa... coboară, deodată calmată.) Mare noroc am avut și cu tine! (*Fringându-și mâinile.*) Doamne Dumnezeu, cu ce ți-am greșit, de mi-ai dat un destin așa de afurisit?

JEAN (*hotărît, apăsător*): Mie femeii cu mofturi și cu nervi nu-mi trebuie. (*Își culege pălăria de pe jos.*) Adioli (*Urcă.*)

FLORENTINA (*dintr-un salt e în fața lui, îi taie drumul... giftind*): Jeane... Ce faci Jeane?... Ești copil? Unde te duci, nebunule?

JEAN: Nu te privește... (*Cum ea l-a apucat de mineca vestonului, se smuțește.*) Dă-mi drumul!

FLORENTINA (*zbătându-se în prada unei frenezii demente*): Jeane, iubitul meu... neprețuitul meu... Îți pui mîntea cu o proastă ca mine? (*Începe să plîngă cu lacrimi mari.*) Hai fii cuminte... iartă-mă, am fost enervată... fetele... servitoarea... crede-mă și tu... (*Ride, printre lacrimi.*) U, dar iute îți sare muștarul, domnule locotenent... nici una nici două... Noroc că nu mai porți sabie... mă tăiai în bucăți...

JEAN (*brutal*): Dă-mi drumul și încetează cu prefăcătoriile deplasate. Destul teatru am înghițit pînă acum.

FLORENTINA (*urlă*): N-ai să ieși de-aici, de-aș ști că ridice casal! Calcă-mă în picioare, omoară-mă, dar de-aici n-ai să ieși!... Nu mă crezi? Nu mă crezi?

(*Dar ușa de la dormitorul fetelor se deschide în lături și năvălesc în încăpere Puia și Moața în cămășuțe de noapte, cu chipurile smolite de lacrimi, cu ochii holbați de spaimă... amîndouă sînt în picioarele goale.*)

PUIA (*într-o panică mare*): Mămico... te bate, mămico... MOAȚA (*vine și ea în goană, dar se împiedică și cade... urlînd*): Să nu bați pe mămica mea...

PUIA (*s-a repezit la balcon, se apleacă, strigînd*): Sergent! Domnule sergent... Domnule...

(*Dar Florentina a și apucat-o de ceafă.*)

FLORENTINA (*o aduce de spinare în cameră*): Cine te-a chemat aici? Cine ți-a dat voie să ieși din odaia ta? Așa exemplu dai tu ăleia mai mici? (*O imită.*) Te bate, mămico! (*Cu alt ton.*) Pe mine nu m-a bătut nimeni în viața mea, dar pe tine o să te bat eu, că ești cogeamite trup și n-ai minte de două parale!... (*Începe să ridă nervos.*) I-auziți ce i-a trecut prin minte!... Să strige după sergent!... Să-mi aducă poliția în casă!...

(*Puia începe să plîngă și ea.*)

JEAN (*cine și le desparte*): Florentino, ce faci? Fii cu judecată... Aduni mahalaua... (*O dă în lături pe Florentina, apucă pe Puia de braț, o împinge spre stînga împăciuitor.*) Hai, domnișoară, fii cuminte, du-te de te culcă... (*Apoi o ridică pe Moața.*) Pleacă și tu broască. (*Le împinge de la spate.*) Așa, culcați-vă frumușel... Nani, nani, puii mamii...

(*Fetele îi surid printre lacrimi... intră în camera lor... Jean coboară ridicînd brațele spre cer.*)

FLORENTINA (*care e la oglindă și se pudrează*): Ești bun de guvernantă.

JEAN: Mai ai mutră să faci spirite.

FLORENTINA: Mai potolește-te odată, că ești urît cînd te superi.

JEAN: Ești tu frumoasă!

FLORENTINA (*potrivindu-se mereu în oglindă*): Să știi că sînt frumoasă! (*Apoi.*) Și-acum Florentina să se facă și mai frumoasă, pentru Jean al ei! Nici una să nu fie mai frumoasă ca mine astă-seară la Alcazar... A, mi-e o poftă de șampanie... dar nu de-a românească, bragă d-aia... vreau franțuzească... *Rhein*... Lasă, știu eu că mă iubești, lighioană... Poți să te juri cu crucea în brațe că nu e-adevărat. (*Coboară.*) Dar unde am pus rochia? (*O vede trînită pe jos... o ridică, o scutură.*) E cam prea decoltată la spate, dar nu sînt două cu spatele meu în București. O să-i spun lui Mimi...

JEAN: Care Mimi?

FLORENTINA: Capelmaistrul... să-mi cînte tangoul *Vis de amor...*

JEAN: O să te asculte pe tine...

FLORENTINA (*surîzînd*): Mie Mimi nu-mi refuză nimic. (*Apoi.*) Păcat de mine și de... (*A ajuns în ușa dormitorului din stînga planul I.*)

JEAN: Iar începi?

FLORENTINA: O, oală cu lapte, că iar dai în foc! (*Intră în dormitor, dar iese iar în ușa.*) Pune o placă de patefon.

JEAN: Alta acum!

FLORENTINA: Fii dulce și tu o dată, ce Dumnezeu!

JEAN: Ce placă vrei?

FLORENTINA: Ceva cu dragoste.

JEAN: Ești apucată rău... (*Merge la patefon, pune o placă.*)

FLORENTINA (*care a intrat din nou în dormitor, prin ușa deschisă*): Așa sintem noi. (*Apoi.*) Să știi că noaptea asta o fac lată. Am un chef de petrecere... O să dansez...

JEAN: Poți să dansezi cît poțestești...

FLORENTINA: Și cu dansatorul?

JEAN: Cu cine îți cere inima.

FLORENTINA: Știi că e băiat frumos... N-o să fii gelos? (*Intră, coboară la Jean*). (*Foarte tandră.*) Spune, n-o să fii gelos? Îmi dai voie să te mîngii? Da? (*Îl mîngie pe păr.*) Dar să te sărut? Mersi. (*Îl sărută... apoi.*) Nu vrei să te potrivești nițel? Îți stă părul zbîrlă. Parcă acum te-ai dat jos din pat... (*Jean scoate un pieptănaș din buzunar, și-l trece prin păr, Florentina merge la punga ei, scoate puful, i-l întinde.*) Uite pudră.

JEAN: Nu-mi trebuie.

FLORENTINA: Dă cu un pic de pudră... parcă nu te-ai ras azi...

JEAN: Așa-mi crește mie.

FLORENTINA: Ești păros ca o maimuță.

JEAN: Jură-te că nu-ți place...

FLORENTINA: Prea vrei să știi multe dumneata... (*Merge la oglindă.*) Păcat că n-am un colier de perle...

JEAN: Îți cumpăr eu unul, doi sutari, cât alunele turcești.

FLORENTINA: Galanton ești! (*Potrivindu-se mereu în oglinda de la garderobă.*) Cît de mici, numai să fie veritabile! Ah, mi-a dat mama unul, cînd m-am măritat, o splendoare!... De două ori îl petreceam după gît și tot atirna... (*Jean începe să ridă.*) De ce rîzi?

JEAN: Așa mi-a venit mie.

FLORENTINA: Iar era să spui o grosolănie... Teribil ești! (*Apoi.*) Dar mi l-a vîndut procopsitul de bărbatu-meu... (*Văzîndu-l că privește ceva pe etajeră.*) Ce-ai văzut acolo, de te uiți așa de atent?

JEAN (*arată o fotografie pe etajeră*): Cine e ăsta cu ochelari și cu cioc?

FLORENTINA: Bărtatu-meu.

JEAN: În lege? Cu cununie?

FLORENTINA (*demnă*): Desigur... ce-ți inchipui? Tatăl fetelor.

JEAN: Și cum îl cheamă?

FLORENTINA: Ca pe mine.

JEAN: Dar pe tine cum te cheamă?

FLORENTINA: Cum, nu știi?

JEAN: Știu că te cheamă Florentina... încolo...

FLORENTINA (*cu oarecare rușine*): Mărchitănescu.

JEAN (*învăselit*): Cum Marchită... Ce nume! Miroase a stambă! (*Apoi.*) Și ce face?

FLORENTINA: Are mină.

JEAN: De simburi de corcodușe?

FLORENTINA: De aur.

JEAN: (*atent*): Ce?

FLORENTINA: Lîngă Baia-mare... A cumpărat-o imediat după război... Făcuse cîteva zeci de mii în timpul războiului și și-a băgat toți banii într-o coabe de munte... bineînțeles în tovărășie cu un capitalist din Cluj... S-a îngropat în datorii, iar eu cu fetele tragem pe dracul de coadă aici în București.

JEAN: El vine pe acasă?

FLORENTINA: De patru-cinci ori pe an... Stă cite-o săptămână și o tulsește înapoi. Mai bine n-ar mai veni.

JEAN (*contemplînd fotografia*): Are un cap...

FLORENTINA: Și sanchiu... nesuferit... Dumnezeu s-o ierte pe biata mamă-mea...

JEAN (*ironic*): Contesa...

FLORENTINA (*urmînd*): ...că m-a dat cu sila după el...

(*Apoi.*) Degeaba faci pe ironicul, că era contesă...

(*Apoi.*) Cade tavanul pe mine cînd îl văd intrînd pe ușă. Și de fiecare dată îmi umple capul de povești... Fel de fel de planuri și de proiecte... Acum a angajat un inginer tînăr, care a învățat în Germania și care i s-a jurat că mina e doldora de aur... Acum o săptămână mi-a scris că au descoperit chiar un filon... Așa se zice?

JEAN (*important*): Așa.

FLORENTINA: Bine că știi și tu ceva. (*Apoi.*) Că o să scăpăm de sărăcie cînd nici nu ne-am gîndi... că o să-mi cumpere un palat în parcul Filipescu... o mașină de un milion...

JEAN: Te iubește?

FLORENTINA: Mă adoră.

JEAN: Dar pînă azi, nix!

FLORENTINA: Nix! Nici întreținerea fetelor nu mi-o trimite regulat. Cit despre Palatul din Parcul Filipescu, o să mă văd mai curînd într-un palat din patru scinduri.

JEAN: De ce nu divorțezi?

FLORENTINA: Și ce câștig? Rămîn cu două ghiulele de picior! Pe cînd așa, dacă nu curge...

JEAN: Pieă.

FLORENTINA: Grozav! (*Merge la patefon, pune o nouă placă.*) Nu știu cum fac altele de se procopsesc într-un an, doi... Hai să dansăm... numai un pic... fă-mi plăcere...

JEAN: Dacă ții mult... (*Vine la ea, o înlănțuie... dans.*)

FLORENTINA (*în extaz*): Ah, de ce n-am avut parte de un bărbat ca tine...

JEAN: Aoleu...

FLORENTINA: Nu fi copil! Aș fi fost femeia cea mai supusă, cea mai exemplară de pe lume! Eu nu te-aș fi lăsat să demisionezi din armată.

JEAN: Îți place uniforma...

FLORENTINA: La nebunie... după părerea mea, numai ofițerii sînt cu adevărat bărbați. (*Se lipește de el... pasionată.*) Să te îmbraci într-o zi în uniformă... Trebuie să-ți stea divin...

JEAN: Nu mă mai încape vestonul... m-am îngrășat...

FLORENTINA (*ride excitată*): Serios? Ce spui minciuni, nu ți-e rușine? Tu gras? Ai un corp... (*Apoi.*) A, micule, ce fericită sînt!... (*Cu patimă.*) Te iubesc... te iubesc, Jeane, cum n-am mai iubit pe nimeni pe lume... Plutesc în culmea fericirii... Sînt în stare să fac pentru tine orice... să fur... să ucid... Nu mă crezi? Aș vrea să mor aici, pe pieptul tău... Să nu mă lași... să nu mă lași niciodată... M-auzi? Niciodată...

(*Deodată jos, în stradă, un claxon prelung și iritat.*)

JEAN: Taxiul. (*Se desprinde.*)

FLORENTINA (*cu necaz*): Domnul a pierdut răbdarea... putea să mai aștepte...

JEAN: Putea, dar așteaptă pe franci. Ne-a apucat ziua aici cu aiurelile tale. Ești gata?

FLORENTINA: Gata, să-mi iau mantoul... (*Se repede la garderobă... caută febril.*) Unde mi-e mantoul? (*Încrămenește.*) Să știi că mi l-a luat pungăsoaica de Lenuța!... (*ridică din umeri.*) Merg și fără mantou... E cald de te înăbuși!... Haidem!... (*Țrăcă spre dreapta planul II... dar se oprește.*) Un minut!... (*Se repede la dormitorul fetelor... Deschide ușa, cu o mare dulceață.*) Noapte bună, adorabilele mămicii... somn ușor, îngerașilor... Ia vino, Jeane, să vezi ce frumos dorm... gură în gură și îmbrățișate... Ah, de ce nu le vede un pictor!... Ce

tablou divin ar face!... (*Implorînd.*) Vino frate de le vezi...

JEAN: Te-a găsit dragostea de mamă la spartul târgului... Eu m-am dus. (*Iese.*)

FLORENTINA (*coboară după el*): Așteaptă nițel să sting lumina, că nu-mi plătești tu la societate... (*Stinge, iese.*)

(*Scurtă pauză... o lumină difuză, de mare oraș noaptea, ineacă balconul... se aud din nou lăutari și o romanță de dragoste cîntată din gură... Ușa de la dormitorul fetelor se deschide încetîșor... intră Puia urmată de Moața.*)

PUIA: A plecat...

MOAȚA: Și pe noi nu ne-a luat.

PUIA: Parcă ne-a mai luat vreodată, ca să ne ia și acum.

MOAȚA: Și pe noi ne lasă singure noaptea, acasă... Lasă, că o să spui eu lu' tăticu cînd o veni... O să vezi cum o s-o bată tăticu...

PUIA: Da, o batel N-ai văzut cum o sărută și-i face toate gusturile? (*Apoi profund.*) Asta nu e mamă! (*Deodată sonerie în stînga.*)

MOAȚA: A sunat.

PUIA: Cine o fi sunat?

MOAȚA (*șipă*): Hoțul...

PUIA: Ce hoț? Numai hoți visezi!

MOAȚA: Mie mi-e frică!

PUIA (*o imită*): Mie mi-e frică! (*Apoi.*) De ce să-ți fie frică? Frică! Altceva mai știi? (*Altă sonerie mai puternică.*)

MOAȚA (*șipă*): E hoțul și ne omoară... a aflat că sîntem singure acasă!

PUIA: De ce să ne omoare? Ce, noi avem bani? Au omorît-o pe tutungioaica aia bătrînă, că avea bani mulți... (*Acum mari bătăi în ușa de afară. Decisă deodată.*) Bate în ușă... Eu mă duc să deschid.

MOAȚA (*se agață de ea*): Nu deschide... nu deschide...

PUIA (*O dă în lături pe Moața, merge spre bucătărie, dar se oprește... se sprijină de pervaz... cu o voce nesigură*): Cine e acolo? (*Mai tare.*) Cine e acolo? (*De-afară se-aude o voce puternică.*)

O VOCE: Poșta! O telegramă!

PUIA (*cu un strigăt de ușurare*): O telegramă! (*Iese repede... se-aude o scârlă concorbire... apoi Puia intră cu o telegramă în mână.*) S-o deschid?

MOAȚA: N-o deschide că se supără mămica.

PUIA: Lasă c-o lipesc la loc. Știu eu cum fac... (*Deschide telegrama... merge și dă lumină... citește.*) „Sosesc mâine joi cu acceleratul. Vă sărut! Iorgu.“ (*Cu un mare strigăt de fericire.*) Vine tăticu! (*Începe să sară cu telegrama în mână, făcând înconjurul mesei, odăii...*) Vine tăticu!... Vine tăticu!

MOAȚA (*aleargă și ea după Puia*): Vine tăticu!...

ACTUL II

Acceași încăpere din actul I. A treia zi, la orele două după amiază... Împrejurul mesei din mijloc Iorgu, Florentina, Puia, Moață... Dejunul e pe sfîrșite.

FLORENTINA (*Puiei*): Mai vrei o felie de mușchi, fetițo scumpă? Una fără grăsimi și bine friptă, cum îți place ție... (*Puia întinde farfuria... O servește.*) Dar cartofi vrei? (*Apoi Moaței.*) Ce e cu dumneata de te uiți așa la mine? Poțesteți ceva?

IORGU (*bărbat de patruzeci de ani, cioc, ochelari*): Las-o... (*O mîngîie pe Moața.*) Mie nu-mi place fata asta... N-a mîncat nimic.

FLORENTINA: Ce tot spui? S-a îndopat cît zece... mă mir unde mai bagă în ea.

IORGU (*o mîngîie pe Moața pe ținple*): Parcă-i ard ținplele.

FLORENTINA (*alarmată*): Vai de mine! (*Sare de pe scaun, vine la Moața, îi pune mîna pe frunte.*) Ai dreptate... (*Începe să-și frîngă mîinile.*) Dumnezeuule, ce mă faci eu... e fata bolnavă.

IORGU: Dar ce te sperii și tu așa? Un purgativ și gata!

FLORENTINA (*și mai agitată*): Ce purgativ... ce purgativ! (*Apoi.*) Să știi că a luat tifosul de la fata plăpumarului de peste drum. Ieri a îngropat-o mititica... Ce gust s-o gătească cu beteală și cu flori de lămîiță... Să te fe-

rească Dumnezeu de gustul mitocanului! (*Moaței.*)
Scoate limba! (*Moța, înlemnită de spaimă, abia cascadează... ea furioasă.*) Mai... ce vrei să ți-o trag eu, că ți-o trag eu beregată cu tot! (*Moța începe să plângă.*)
Are limba albă... albă...

IORGU: Florentina, pentru numele lui Dumnezeu, sperii fata...

FLORENTINA: Mai bine să se sperie ea acum decît să-mi iasă din minți pe urmă.

IORGU (*Moaței*): Hai, pușorule, spune tu lui tăticu... Te doare capul?

MOAȚA: Nu.

IORGU: Dar burta?

MOAȚA: Nu.

FLORENTINA: I s-a aplecat.

IORGU: Din ce?

FLORENTINA (*agresivă*): Din ce-ai adus tu din oraș... salam, ghiudem... numai lucruri grele... Și mai ai pretenția să crești copii! Eu le dau numai lucruri ușoare!... Într-o zi pui, într-alta creier sau vițel de lapte... Toate gătite cu unt proaspăt... La mine în bucătărie nu se pomenește untură... și slavă Domnului că nu mă răsfăț în milioane! (*Suspină.*) Mă strîng de-mi sar ochii! (*Iorgu ia sticla de vin de pe masă, o întinde spre Florentina.*) Ce vrei?

IORGU: Paharul tău.

FLORENTINA (*cutremurîndu-se*): Vin? Ai uitat că nu pun vin în gura mea?

IORGU: N-am uitat, dar după friptură... Hai, numai o jumătate de pahar... torni și apă...

FLORENTINA (*categorică*): Nici picătură!... După partea mea, ar putea să se usuce rădăcina vițel!... (*Se scutură.*)
Brr!

IORGU (*în vreme ce-și toarnă*): Uite, nu m-am gîndit... Zăpăcit sînt și eu...

FLORENTINA: Ce?

IORGU: Trebuia să aduc o sticlă de șampanie.

FLORENTINA (*casca ochii*): Ce să faci cu șampanie?

IORGU: Să bem aici cu fetele... să sărbătorim sosirea mea!

FLORENTINA (*ridică brațele spre cer*): Șampanie acum! Dar ce, te dau banii afară din casă? Ce ți-ă venit cu șampanie? Nu pot s-o sufăr! Ce haz îi găsiți, eu nu înțeleg! De-altminteri i-am uitat și gustul... N-am mai băut șampanie de la nunta noastră.

IORGU: Ba ai mai băut.

FLORENTINA (*arsă*): Când am mai băut? Te rog să-mi spui când am mai băut?

IORGU: La botezul fetelor. (*Ride*).

FLORENTINA (*ride* și ea): Uitasem. (*Apoi, cu giumbuș-lucuri.*) Ți s-a făcut chef de șampanie, hai? Obiceiul, săracul! Pe-acolo, numai șampanie oi fi bind dumneata! Auziți fetelor, taticu vostru se scaldă în șampanie și noi tragem pe dracu de coadă.

IORGU (*cu imputare*): Florentina...

FLORENTINA (*scurt*): Am glumit.

IORGU (*grav*): Așa crezi tu, că eu acolo...

FLORENTINA (*răstită*): Când îți spui că am glumit...

(*Intră din bucătărie Lenuța.*)

IORGU (*Lenuții*): Poți să strângi... și adu farfurii de desert.

LENUȚA (*în vreme ce strânge*): De unde să aduc farfurii de „desert”? De la mama? E în groapă, săraca, și-a crescut bozul pe ea de un stinjen.

FLORENTINA (*lui Iorgu*): O auzi, ce obraznică e?

IORGU (*Lenuții*): Răspunde frumos că nu sînt farfurii de desert și adu altele obișnuite. (*Florentinei*) Am avut serviciu complet... eu l-am cumpărat.

FLORENTINA: Știu că l-ai cumpărat... Dar ce, ține ceva în casa asta? De fier să fie și le dă gata!

IORGU (*deodată Lenuței*): Ce mănincă fetele dimineața cînd pleacă la școală?

LENUȚA (*buimăcită*): Ce mănincă fetele dimi...

FLORENTINA (*o intrerupe cu un gest... lui Iorgu*): Ce-o întrebi pe ea? Știi că ești nostim și cu picățele? Parcă ea are grijă de ele!

LENUȚA (*în batjocură*): Eu n-am grijă! Conița are foarte mare grijă de domnișoarele!

IORGU (*sever*): Lasă pe conița și răspunde ce le dai domnișoarelor dimineața. Azi au plecat flămînde la școală.

LENUȚA (*Florentinei*): Spune dumneata.

FLORENTINA (*Lenuței*): Ba spune tu, că pe tine te-a întrebat conașu. Eu sînt a șaptea roată la căruță în casă la mine! (*Lui Iorgu.*) Mă mir că n-ai întrebat pe librăreasa din colț!... (*Apoi răspicat.*) Dimineața le dau cacao sau ciocolată cu cozonac... (*Dar vede pe Lenuța pufnind, pufnește și ea.*) Să nu fi obraznică, să rizi cînd vorbesc eu... (*Lenuța iese repede, rîzînd cu hohote.*) Rîde și slujnica de mine! În așa hal am ajuns... (*Către Puia, care parcă ar vrea să spuie ceva.*) Ce este? Ce doarește domnișoara?

PUIA (*subit încruntată*): Nimic.

FLORENTINA: Credeam că te mănîncă limba, că era să te scarpîn! (*Apoi.*) Mereu închisă și vrăjmașă... (*Lui Iorgu.*) Asta-ți seamănă ție.

IORGU (*rîzînd*): Mulțumesc. (*Apoi.*) Dar tu, Moața? Mai vrea ceva fetița tăticului? Nu mai vrea nimic? Nițică prăjitură?

(*Intră Lenuța cu o farfurie cu prăjituri și farfurii pentru toată lumea.*)

FLORENTINA: Iorgule!

IORGU (*mingîind pe Moața*): Lasă, știe ea că tăticu a glumit! Ea e fată cuminte! (*Lenuței*). Ce-ai adus acolo?

LENUȚA (*boșumflată*): Ștrudel.

IORGU: Cu mere, cu brînză?

LENUȚA (*în batjocură*): Cu mere, cu brînză...

IORGU (*Moaței*): Auzi, Moața, matale îți place, ștrudelul cu brînză?

MOAȚA: Îmi place tăticule, îmi place foarte mult...

FLORENTINA: I-o fi plăcînd dumneaei, dar nu-i dau eu.

MOAȚA (*gata să plîngă*): Nu-mi dai? De ce nu-mi dai?

FLORENTINA: Fiindcă ești bolnavă, și-ți cade aluatul greu la stomac.

MOAȚA (*cu tărie*): Nu sint bolnavă, mămico dragă... n-am nimic.

FLORENTINA: Spune-i lui tăticu... tăticu spune că ești bolnavă.

IORGU: Numai un pic de brînză, mămico dragă...

FLORENTINA (*ridică din umeri*): Despre partea mea...

IORGU (*pune prăjitură în farfuria Moaței, apoi Puiei*): Dă farfuria, fetiço...

PUIA: Mulțumesc foarte mult, tăticule, dar mie nu-mi place ștrudelul cu brînză... dacă era cu mere...

FLORENTINA: Ai auzit... Ce zici de asta?

IORGU (*Puiei*): Atunci o să trimeată tăticu pe Lenuța la cofetărie să cumpere prăjituri pentru mata.

FLORENTINA (*sare ca arsă*): Vai, Iorgule, n-o mai răsfăța așa, că-mi vine nebunia. Vrei să mi se urce în cap?

Dă-ți seama pentru numele lui Dumnezeu, că nu e treaba ta să te amesteci în creșterea fetelor! Tu vezi-ți de afacerile și de încurcăturile tale, că ai destule!

IORGU (*subit iritat, scurt Lenuții*): Du-te de cumpără două ecleruri, sau două indiene cu ciocolată.

FLORENTINA (*bate cu pumnul în masă*): N-ai să cumperi nimica! Să faci bunătatea să nu te miști de-aici!

LENUȚA (*sfidînd-o*): Dacă mi-a poruncit conașu, trebuie să ascult de conașu.

FLORENTINA (*violent*): În casă la mine, eu poruncesc. Conașul să poruncească la mina lui de aur! (*Începe deodată să ridă cu hohote.*) Aur! Ha... ha... ha...

(*Lenuța se pornește și ea pe ris... iese repede cu un maldăr de farfurii, dar în bucătărie îi cad din brațe pe ciment... zgomot de vase sparte.*)

IORGU (*scos din fire, bate violent cu pumnul în masă de se cutremură odaia, apoi urlă*): Ce înseamnă asta? Ce sint eu, batjocura slugilor? Lenuțo! Să vii imediat încoace! Lenuțo! (*Azvrle șervetul, se scoală.*)

FLORENTINA (*sare înaintea lui*): Și ce strigi așa? Nu poți să vorbești mai frumos? Vrei să mi-o gonești? De-abia o țin! (*Cade iar pe scaun.*) Fie-vă milă de mine, că o să mă faceți să mă arunc de pe balconul ăla... (*a arătat balconul din fund*) să isprăvesc odată cu chinurile și suferințele!

IORGU (*vine speriat la ea, o mîngie*): Oho, dar ce e asta? Flor... fetițo dragă... Iartă-mă, nu știu ce mi-a venit și mie așa, deodată... Eu care sint atît de calm de obicei...

FLORENTINA (*ridică capul, surizînd*): Ai băut cam mult.

IORGU (*uimit*): Eu? (*Arată sticla de vin.*) Nici sfertul ăsta nu l-am isprăvit.

FLORENTINA (*surizînd*): Atunci ai venit cherchelit din oraș. (*La un gest de tăgădă al lui.*) Ei lasă, că duhneai a băutură cînd m-ai sărutat...

IORGU (*confuz*): Am luat un singur pahar cu pelin cu inginerul la Mircea.

FLORENTINA: Unul, zece, treaba ta! Dar nu e cuvînt să-mi faci mie viața nesuferită! Masă a fost asta, ori iad? (*Plîngărează.*) Și numai Dumnezeu știe cu ce dragoste te aștept să vii, cu ce nerăbdare! Tu ești totul pentru mine în viață! (*Apoi, arătîndu-i un scaun depărtat de masă.*) Trece pe scaunul celălalt. (*Nedumerit, Iorgu se scoală de pe scaunul lui, se așază pe cel arătat de Florentina.*) Așa! (*Zglobie, frecîndu-se în palme de bucurie, se repede și se așază pe genunchii lui Iorgu.*) Tu ești singura mea dragoste... singurul meu sprijin pe lume... Telegrama ta de alaltăieri seara, am sărutat-o de zece ori pe toate părțile... Toată noaptea n-am închis după aceea ochii de bucurie... „Îmi vine Iorgu!... Îmi vine dragostea mea!...” (*Deodată bagă de seamă că fetele*

sint de faţă... răstită.) Hai în odaia voastră... Aţi min-
cat, aţi băut... Ce mai poftiţi? (*Fetele nu se mişcă.*)
Ce, nu vă mişcaţi? Sinteţi bătute în cuie? (*Lui Iorgu
la ureche.*) Trimite-le tu de-aici, că numai de tine as-
cultă.

IORGU (*întoarce capul spre fete*): Haide, ingeraşilor, ascu-
taţi de mămica. Vine şi tăticu numaidecît să se joace
cu voi. (*Fetele s-au sculat bucuroase*): D-a baba
oarba, tăticule?

IORGU: D-a baba oarba şi d-a învîrtecuş, alunecuş. (*Ies
fetele.*)

FLORENTINA (*se cîlbăreşte la pieptul lui Iorgu*): Uriciosule!
Nu te gîndeşti şi la mine? Atîta fericire am, cînd eşti
lingă mine... încolo trăiesc ca o pustnică... Nu-mi des-
chide nimeni uşile! Mahalaua îmi zice Barbara Ubrich...
aia care a stat treizeci de ani sechestrată într-o
hrubă... (*Ride.*)

IORGU: Foarte rău.

FLORENTINA: Ce, foarte rău?

IORGU: De ce nu mai ieşi din casă? Uite, du-te pe la nenea
Toma, pe la Amelia...

FLORENTINA (*cu vioiciune*): Dar parcă am timp? Fetele
şi bucătăria, bucătăria şi fetele!... Alta şi-ar fi luat
de mult lumea în cap! (*Îşi ascunde capul la pieptul
lui.*) Dacă mă crezi, mă lipsesc pe mine de multe ori
seara de mîncare, numai să le ajungă lor. (*La o mişcare
a lui Iorgu.*) Nu spui asta ca să te învinuiesc pe tine...
Faci şi tu ce poţi... (*Înăbuşit.*) Am ajuns să spăl şi
rufe... (*Îi apropie palmele de ochi.*) Priveşte!...

IORGU (*îi sărută palmele*): Nu se prea cunoaşte.

FLORENTINA (*îşi trage supărată mîinile*): Dar ce, ai poftă
să fie plină de băşici, ca la spălătorese? Tot nemulţumit...

IORGU (*îi cuprinde capul... o sărută*): Lasă, fetiço, în curînd
o să se schimbe şi soarta noastră.

FLORENTINA (*tandără*): De câte ori mi-ai spus același lucru.

Nu te mai cred. (*Îl mîngîie.*) Amăgitorule!

IORGU: De data asta e sigur.

FLORENTINA: Lungeste-mi, Doamne, zilele...

IORGU (*serios*): Degeaba glumești. Azi dimineată am avut o conferință, o conferință foarte importantă cu directorii Băncilor Unite. Le-am arătat eșantioanele de pepite pe care le-am extras în ultimul timp și au rămas uimiți. Bineînțeles nu s-au descoperit ei numaidecît...

FLORENTINA: Sint șmecheri...

IORGU (*zîmbește*): Cum ai zis?

FLORENTINA: Șmecheri!...

IORGU: Adineaori ai mai spus o vorbă: cherchelit... N-am mai auzit asemenea vorbe la tine...

FLORENTINA (*nervooasă*): Bine că n-ai auzit... (*Apoi.*) Zi...

IORGU: Dar am ghicit că afacerea e serioasă, după graba cu care-au trimis pepitele la analizat. Le-am cerut și un avans de opt sute de mii de lei pentru a activa săpăturile, pe care am convingerea... (*Florentina îl intrerupe cu un gest.*) Ce e?

FLORENTINA (*care a simțit că Lenuța s-a furișat în încăpere și trage cu urechea*): Ce faci acolo?

LENUȚA (*nevinovată*): Strîng masa.

FLORENTINA (*șuierătoare*): Te-a găsit strînsul! Pleacă de-aici, te chem eu. (*Iese Lenuța cu farfurii. Lui Iorgu.*) Își făcea de treabă, ca să tragă cu urechea.

IORGU (*zîmbind*): Cum le știi tu toate...

FLORENTINA: Îmi cunosc oamenii. (*Sare de pe genunchii lui... merge la oglindă, se privește.*) Și ți-a dat avansul?

IORGU: Am lăsat pe inginer să discute cu ei condițiile tehnice și să schițeze un proiect de asociație cu banca. Ce să-i faci!... Trebuie să-i luăm tovarăși pe de-a gata. (*Cu regret.*) Dacă n-avem capital.

FLORENTINA (*coboară... cu oarecare șovăială*): Și-o să ciștigi mult?

IORGU: Destul de mult.

FLORENTINA: Cam cit, așa, tanto pe tanto?

IORGU: Opt... nouă...

FLORENTINA: Milioane?

IORGU (*zîmbind*): sute de mii...

FLORENTINA (*dezamăgită*): A...

IORGU (*urmînd*): ...pe an. Bineînțeles că venitul total va fi considerabil, dar sint eu, asociatul vechi de la Cluj, un alt capitalist pe care l-am luat tovarăș acum cinci luni, acum intră la parte și Băncile Unite, afară de inginer, căruia i-am promis și lui un beneficiu...

FLORENTINA (*sarcastică*): Dar mulți orbeți mai sinteți...
(*Apoi tărăgînat*) Căfea vrei?

IORGU: Da, dar aștept s-o iau cu inginerul.

FLORENTINA (*uimită*): Ce, l-ai poftit la noi?

IORGU: De ce nu?

FLORENTINA: În mizeria asta?

IORGU: Unde vezi tu mizerie? E foarte cuviincios... Nu zie, nițel mai multă rînduială...

FLORENTINA (*întepată*): Rînduiala se face cu slugi... O nenorocită avem pe care-o întindem în toate părțile.
(*Apoi scurt.*) Aș fi preferat să dai întîlnire inginerului dumitale la cafenea.

IORGU (*supărat*): Nu-mi place să stau prin cafenele.

FLORENTINA (*enervată*): Atunci șterge puțină de-aici să string masa.

IORGU (*se scoală*): Mă duc să mă spal nițel pe mîini la noi...
(*Florentinei.*) De ce rizi?

FLORENTINA (*ridică din umeri*): Ce-mi spui mie că te speli pe mîini?

IORGU (*termină posomorît*): Pe urmă trec la fete...

FLORENTINA (*în momentul cînd el e în ușa dormitorului... în treacăt*): E tînăr... bătrîn?

IORGU (*se oprește... se întoarce*): Cine?

FLORENTINA (*cu un evident dispreț*): Inginerul tău.

IORGU: Treizeci de ani, de-abia a terminat Politehnica la Charlottenburg. O să-ți placă.

FLORENTINA (*ambiguă*): Crezi?

IORGU: E un băiat cu idei moderne. (*Intră în dormitor.*)

FLORENTINA: Mie îmi plac ideile mai ruginite.

(*Iese din odaia ei Puia cu șorțuleț, pălărie, ghiozdan... O vede pe Florentina, dar trece înainte, străbătind ieșapănă încăperea.*)

FLORENTINA: Încotro, domnișoară?

PUIA (*scurt și posomorît*): La școală.

FLORENTINA: Așa devreme?

PUIA (*idem*): Azi. sint monitoare. (*Pornește spre ieșire.*)

FLORENTINA (*șuierătoare*): Ia stai! (*Puia se oprește.*) Cînd îți spun eu să stai (...îi barează drumul.)

PUIA (*vîntă*): Ce poștești?

FLORENTINA (*lividă*): Ce poftesc? (*Dar se stăpînește*).

Ce spun copiii părinților cînd pleacă la școală?

PUIA (*idem*): Spune tu.

FLORENTINA: Ba tu ai să spui.

PUIA (*sarcastică*): Eu nu știu... Spune tu, că tu știi să ne dai... (*Gest.*) creștere!

FLORENTINA (*spunînd*): A, mă sfidezi, domnișoară? Profiți că este tăticu-tău alături și mă înfrunți? Ce poftesc eu, mama ta? Așa vorbești tu cu mine?

PUIA: Așa.

FLORENTINA: Puio, să nu mă scoți din minți... (*Ridică mîna*).

PUIA (*pricînd-o drept în ochi*): Dă!

FLORENTINA (*lasă să-i cadă mîna*): Dumnezeule, ce făptură... (*Apoi.*) Mă duc să chem pe tăticu...

PUIA: Lasă pe tăticu că o să-ți pară rău!

FLORENTINA: Mă ameninți? Ce o să-mi pară rău? Ce ai clocit în contra mea? Vrajmașă! Vrajmașă! Viperă!... Poftim ce-am încălzit la sinul meu! (*La o mișcare a Puiei, o apucă de mîneca șorțului.*) Nu așa! N-ai să pleci! Să-mi spui numaidecît de ce-o să-mi pară rău! Ce-am făcut, ca să-mi pară rău?

PUIA (*rar și amenințător*): Știi tu ce.

FLORENTINA (*izbucnește într-un ris sarcastic*): Și-o să te creadă pe tine?

PUIA (*nemaiputându-se stăpîni, într-o mare dezlănțuire nervoasă*): Dacă n-o să mă creadă pe mine, o s-o creadă pe Moața, și pe Lenuța, și pe Mme Schwartz, cîrnă-tăreasa, și pe coana Aglaia a lui domnu Costică de la Mielu Alb, și pe toată lumea care te știe și care spune despre tine... care spune... (*Dar ea începe deodată să plîngă tumultuos, prinde mîinile Florentinei și le sărută cu foc.*) Iartă-mă, mămico, iartă-mă mămico... iartă... (*O ia la fugă spre stînga, iese.*)

(*Scurtă pauză!.. Florentina se clatină, parcă ar fi primit o grea lovitură, suspină lung, își trece mîna pe frunte, privește rătăcit în jurul ei... Intră Lenuța.*)

LENUȚA: Acum pot să string?

FLORENTINA (*o privește... face doar un gest... cade pe un scaun*):
O... O...

LENUȚA (*mai tare*): Pot să string?

FLORENTINA (*cu o voce de altă lume*): Stringe. (*Apoi deodată.*) Dă mai iute, că nu-ți sînt mîinile țepene.

LENUȚA: Ho, că de-abia începui... Că doar nu dăm în foc... (*Apoi în vreme ce stringe tot de pe masă... cu înțeleșuri.*)
Cine știe ce slujenie o fi...

FLORENTINA (*mașinal*): Cine?

LENUȚA: Ia... inginerul lui conașu.

FLORENTINA (*se scoală în silă*): Ce are-a face inginerul...

LENUȚA (*cu înțeleșuri*): Are...

FLORENTINA (*supărată*): Lenuțo, ai început să treci măsura!
Te poftesc să fii mai cuviincioasă! Nu abuza de bună-tatea mea, că...

LENUȚA: Dar ce, am zis ceva? Dumneata mereu cu gura pe minel... Era să mă bată adineaori domnul din pricina dumatile. (*Apăsat.*) Dar și dacă mă bătea...

FLORENTINA: Ce-ai fi făcut?

LENUȚA (*cu un ton plin de amenințări subînțelese*): Șiu eu ce...

FLORENTINA (*printre dinți*): Alta!

LENUȚA (*urcă cu ultimele farfurii în brațe*): Dar ce, așa ai de gînd să-ți primești musafirul?

FLORENTINA: N-oi pofti să mă pui în rochie de bal!

LENUȚA (*arată spre oglindă*): Uite-te în gardirob! (*Iese prin dreapta planul I.*)

FLORENTINA (*se uită în oglinda de la garderob*): Are dreptate. Vai ce cap am!... Uite în ce stare te aduc copiii!

LENUȚA (*care a auzit prin ușa întredeschisă a bucătăriei*): Dar ce păcatele-au mai făcut?

FLORENTINA (*brusc*): Nu e treaba ta. (*Sonerie în dreapta planul II la intrarea principală. Lenuța iese în goană din bucătărie... în vreme ce aleargă.*) Inginerul... el trebuie să fie... (*iese prin dreapta planul II... după o clipă se întoarce tot în goană.*) Domnul inginer... (*Apoi duce două degete împreunate la buze*) Boboc!

FLORENTINA (*Pufnește*): Pleacă de-aici de stricată! (*Apoi.*) Poștește! (*Cu mare febrilitate își potrivește părul, etc. Intră inginerul Dimitriu, înalt, arătos.*)

DIMITRIU (*se oprește în ușă... se înclină*): Doamnă...

FLORENTINA (*foarte femeie de lume*): Domnul inginer... dacă nu mă înșel...

DIMITRIU: Inginer Dimitriu.

FLORENTINA: Mă iertați, soțul meu m-a anunțat că o să ne faceți plăcerea să veniți la noi, dar nu mi-a spus cum vă numiți.

DIMITRIU: Domnul Mărchitănescu este acasă?

FLORENTINA (*uimire grațioasă*): Desigur. Unde vreți să fie? E în odaia copiilor. Azi am dat drumul guvernantei... e ziua ei de ieșire în oraș, și Iorgu se joacă cu fetița noastră cea mică, pe care am oprit-o acasă, fiindcă nu e tocmai bine... Cea mare e la școală. A plecat mai devreme, fiindcă e monitoare. În fiecare zi e monitoare

și în fiecare zi pleacă mai devreme. Nu-i tihnește nici masa, adorata mami! A, e un copil minunat. (Apoi.) Dar nu luați loc?

DIMITRIU (*se așază dar se ridică repede*): O furculiță...

FLORENTINA (*ii ia furculița din mână*): Cum se poate? Fata din casă, când a strins masa... Azi am mîncat aici, în buduarul meu, fiindcă în sufragerie se schimbă tapetul. (Apoi.) Te-ai întepat?

DIMITRIU: O, doam...

FLORENTINA: Ei, nu te mai rușina, că nu ești fată mare! (Apoi.) Știi că n-arăți.

DIMITRIU (*teribil de încurcat*): Ce, doamnă?

FLORENTINA: Treizeci de ani.

DIMITRIU (*mirat*): De unde știți vîrsta?

FLORENTINA: Mi-a spus-o soțul meu... Numai de dumnealta mi-a vorbit azi. Mi-a spus toate intimitățile dumitale.

DIMITRIU (*ingrozit*): Toate...

FLORENTINA (*ride*): Bineînțeles, nu toate... toate... (De sus.) Nu i-aș fi îngăduit eu... Soțul meu vă adoră.

DIMITRIU (*încîntat*): Adevărat doamnă?

FLORENTINA (*stîns*): Adevărat. Ce, credeți că eu umblu cu minciuni? Mi-a vorbit de dumneavoastră în niște termeni... (Apoi *încăluindu-l într-o privire galeșă*.) Și văd că n-a exagerat.

DIMITRIU (*confuz*): O, doamnă, sinteți prea bună...

FLORENTINA: O, domnule, eu sînt o persoană sinceră. Ce-am în gușă și-n căpușă. Nu sînt o rafinată și o prefăcută cu ascunzișuri și tertipuri, care una spune și alta gîndește. (Cu *sîrguință*.) Femei de care vă plac dumneavoastră.

DIMITRIU: Mie, doamnă?

FLORENTINA: Dumneavoastră bărbaților!

DIMITRIU (*deodată*): Îmi dați voie... Domnul Mărchitănescu...

FLORENTINA: O, dar nerăbdător mai ești să-l vezi pe Domnul Mărchitănescu! Nu l-ai văzut șase luni de zile?

DIMITRIU: Eu sînt la mină numai de două luni, doamnă...

FLORENTINA: Atunci dumneata ai descoperit filonul? Mare procopseală!

DIMITRIU (*surîs jignit*): După cum văd, domnul Mărchitănescu v-a și pus la curent...

FLORENTINA (*se scoală demnă*): Ce, dumneata îți închipui că soțul meu are secrete față de mine? Soțul meu și cu mine facem un trup și-un suflet. (*Gest de orgoliu.*) Soțul meu mă divinizează.

DIMITRIU (*se înclină... ușoară ironie*): Și are dreptate, doamnă.

FLORENTINA: Mersi! (*Urcă spre camera copiilor și cu o voce foarte distinsă.*) Șeril Șeril... (*Deschide ușa.*) Șeri, a venit domnul inginer.

IORGU (*Intră... în șoaptă Florentinei*): Pe mine mă cheamă așa?

FLORENTINA: Ba nu, pe tata.

IORGU (*cu mîna întinsă la inginer*): Bine ai venit, prietene... (*Îl bate pe umeri.*) Ei...

DIMITRIU (*simplu*): Am terminat.

IORGU (*cu oarecare teamă*): În ce fel?

DIMITRIU: Am încasat și acontul.

FLORENTINĂ (*din fund, de unde se retrăsese*): Opt sute de mii de lei?

(*Inginerul se întoarce brusc, uimit de tonul ahtiat al Florentinei, apoi privește cu oarecare uimire pe Iorgu.*)

IORGU (*surîzînd*): O, soția mea...

FLORENTINA (*coboară... înțepată*): Domnului i se pare curios...

DIMITRIU (*cu imputare*): Doamnă...

FLORENTINA (*lui Iorgu*): Mi-a și trecut-o pe la nas... așa, subțire.

DIMITRIU (*foarte încurcat*): Eu, doamnă?

FLORENTINA: Ei, lasă, domnule, numai proastă să nu mă crezi...

DIMITRIU (*ca să se justifice lui Iorgu*): M-a uimit oarecum, vă mărturisesc, preciziunea cu care doamna a reținut o mulțime de detalii: vîrsta mea... (*Florentinei, cu o pronunțată ironie.*) Aveți memoria cifrelor, calitate destul de rară la doamne.

FLORENTINA (*îi face ștrecărește cu degetul*): O învîrtești bine, hoțul!

IORGU (*cu un suris*): A, va să zică... Atunci vă rog să deveniți prieteni buni, buni de tot!

FLORENTINA (*cochetă*): Asta atîrnă de domnul...

DIMITRIU (*galant*): Eu, doamnă, n-aștept decît să mă supun dorinței domnului Mărchitănescu.

FLORENTINA (*ride*): Iar?

DIMITRIU (*nedumerit*): Mă rog...

FLORENTINA (*gest*): Domnul Mărchitănescu! Vai, dar nu mi-a plăcut numele ăsta de cînd l-am auzit întîia oară! (*Arătînd pe Iorgu*). Întreabă-l să-ți spuie! De două ori l-am refuzat din cauza numelui!

IORGU (*cu gura căscată*): Ce?

FLORENTINA: Hai, nu te mai preface, că nu-ți stă bine... (*Inginerului.*) De cîte ori l-am rugat să-și schimbe numele... Cineva a spus chiar că miroase a stambă.

IORGU (*posac*): Cine?

FLORENTINA: O, cineva, foarte bine. (*Apoi sarcastică.*) Dar acum că ai devenit... arhimilionar, sper că ai să-ți-l schimbi! Mărchitănescu! Mi se pare atît de caraghios!

IORGU (*jignit*): Ce găsești atît de caraghios?

FLORENTINA: Nu știu cum pronunță domnul... (*Inginerului.*) Aveți o gură prea „minionă“ pentru un nume așa deșirat!

IORGU (*enervat, ca să schimbe convorbirea*): Vrei să suni să ne aducă cafeaua?

FLORENTINA (*din nori*): Ce cafea?

IORGU (*apăsât*): Nu ți-am spus că luăm cafeaua cu prietenul nostru?

FLORENTINA: Mie? Fă-mă zăpăcită cu domnul de față! (*Inginerului.*) Așa are obicei, domnule, să mă umilească în fața străinilor!...

IORGU (*uimit*) Eu? De unde ai mai scos și...

FLORENTINA (*îl privește de sus, îi întoarce spatele... Inginerului*): Vai domnule, e teribil acasă! Așa e și cu dumneata? Dar dacă ar fi așa, nu v-ați iubi atât de mult! (*Copilăroasă.*) Știi că sînt geloasă! (*Lui Iorgu*) Mă duc să poruncesc cafelele. (*Inginerului.*) Mai dulce, mai amară?

DIMITRIU (*se înclină*): Potrivită...

(*Iese Florentina prin dreapta planul I.*)

IORGU: E cam copilăroasă, dar în ziua de azi e mai bine așa. Cînd mă gîndesc peste ce puteam cădea, mai ales cum sînt silit să lipsesc mai tot anul de acasă...

DIMITRIU: Și 'o mamă admirabilă.

IORGU: De unde știi?

DIMITRIU: Mi-a vorbit adineaori de fetițele dumneavoastră în niște termeni... (*Apoi.*) Îmi dați voie? (*Îi întinde servieta.*)

IORGU: Vrei să numărăm acum banii? Mai avem timp.

DIMITRIU: Nu asta... i-am numărat eu la Bancă. Dar aș vrea să vi-i încredințez dumneavoastră.

IORGU: Mie?

DIMITRIU: Eu stau la hotel și mi-e cam teamă... Am observat că mi-au umblat la apa de Colonie. Apoi, nici nu pot încuia, fiindcă broasca servietei e stricată.

IORGU: Ai dreptate. Aici e în siguranță. (*Ia servieta.*)

DIMITRIU: Și vă rog ca pe la patru, patru și jumătate să treceți pe la Bancă să semnați și dumneavoastră scrisoarea de... (*intră Florentina.*)

IORGU: Fetițo dragă...

FLORENTINA: Ea.

IORGU: Uite, domnul inginer e de părere să lase banii la noi. Unde crezi tu că...

FLORENTINA (*după o scurtă privire prin cameră, cu vocea ușor alterată*): Unde? Unde... (*Iute.*) Aici în garderob!

IORGU: Crezi că...

FLORENTINA (*înșepată*): Ce să crez? Că o să-i fure cineva?

IORGU: Dar ce-ți trece prin cap...

FLORENTINA: Atunci...

IORGU (*șovăitor*): Servitoa...

FLORENTINA (*îi taie vorba, cu mari gesturi indignate*): Cine? Lenuța? Vai, dar un milion să-i lași pe masă și nu se atinge de-o centimă. Nici n-am avut slugă mai credincioasă ca asta! (*Inginerului.*) Un ban dacă găsește, la măturat mi-l aduce mie! (*Cu orgoliu.*) E muștruluiță de subsemnata!

IORGU: Atunci... (*Îi întinde servieta. Florentina o înhață cu un gest brusc, merge la garderob, o așază într-un raft... închide ușa.*) Nu încui?

FLORENTINA (*răstită*): De ce să încui? Casa mea e răspîntia de la Roata Lumii? Ești ridicol, dragul meu! (*Intră Lenuța cu trei cafele pe-o tavă.*) Nu se putea să nu le verși.

LENUȚA (*promptă*): Dar unde vezi dumneata...

FLORENTINA (*înăbușit*): Gura, că te plesnesc! (*Lenuța pune tava pe masă.*) Adu și trei pahare cu apă. (*Inginerului, în vreme ce Lenuța iese.*) Am avut și gheață, dar s-a consumat toată la dejun. Bărbatu-meu a adus șampanie... am făcut înghețată. Îți oprisem și dumitale, dar s-a topit! (*Împarte cafelele.*) Poftiți... așa... (*Apoi.*) Cîte un lichior doriți?

DIMITRIU: Dacă dorește și domnul... (*Ride.*) Uite, nu mai îndrăznesc să-i pronunț numele...

FLORENTINA: Pronunță... pronunță... te rog... (*Ia de pe etajeră o sticlă cu benedictină... vine la masă.*) Îmi vine să te sărut cînd te aud: Domnul Mărchitănescu...
IORGU (*cu un suris, o amenință cu degetul*): Aveai benedictină...

FLORENTINA: Sigur că aveam...

IORGU: Și mie nu mi-ai dat.

FLORENTINA: Bravo, era să stric orzul pe giște! (*Apoi inginerului.*) E benedictină veritabilă, expediată de la Paris prin curier diplomatic de vărul meu, secretarul de Legație... (*Îi face cu ochiul lui Iorgu, care o privește uimit.*) N-am decît două pahare... Eu și cu Iorgu o să bem dintr-un pahar... (*Trece lingă Iorgu... îl mîngîie.*) ca doi amorezați... (*Apoi inginerului.*) Să știi dumneata, domnule, că eu sînt foarte amorezată de bărbatul meu... Te anunț dinainte.

DIMITRIU (*bea*): O, doamnă...

FLORENTINA: Ca să n-avem vorbă pe urmă. (*Vine cu paharul la Iorgu... pe șoptite.*) Ce e capul ăsta pe tine?

IORGU (*tot în șoptă*): Ce cap?

FLORENTINA: Uite-te în oglindă. (*Îi întoarce spatele... inginerului.*) Dă-mi o țigară!

DIMITRIU: Numaidecît, doamnă... (*Scoate și-i întinde porte-țigaretul*)

IORGU (*mirat*): Ce, ai început să fumezi?

FLORENTINA (*luînd o țigară*): Oho, tu să fii sănătos!... (*Inginerului care îi dă să aprindă... chibritul se stinge.*) N-ai foc... (*În șoptă.*) Nu ți-e rușine! (*Apoi lui Iorgu.*) Toate femeile fumează. (*Inginerului care îi întinde alt chibrit... aprinde încet.*) Ce miini frumoase ai! (*Apoi dintr-un salt e lingă Iorgu, nerăbdătoare,*) Bea mai iute, ce mă ții cu gura uscată, că acum îi trag cu sticla!

IORGU (*îi întinde brusc paharul plin*): Poftim.

FLORENTINA (*ia paharul, îl dă dintr-odată pe gît, își toarnă altul. Lui Iorgu.*) Te-ai îmbufnat! A, turbezi, cînd mă vezi și pe mine nițel dispusă! (*Tare.*) Uite, mă bucur și eu că ne-a intrat un om în casă... cineva așa de simpatic ca domnul... Sînt fericită că ai dat și tu lovitura, după ce te-ai martirizat atîta! (*Inginerului.*) Despre mine și despre fete nu-ți mai spun ce-am suferit... (*Apoi.*) N-am dreptate, domnule, să fiu și eu nițel veselă? (*Bea... își toarnă iar.*)

DIMITRIU: Bineînțeles.

FLORENTINA (*triumfătoare, lui Iorgu*): Auzi? Bine c-am găsit și eu o ființă pe lume care să mă înțeleagă. (*Inginerului.*) Mai vrei un pahar?

DIMITRIU: Mulțumesc, nu.

FLORENTINA: Ei, nu mă mai supăra și dumneata acum. Hai, să mai bem cîte unul amîndoi! (*Dă paharul pe gît... apoi toarnă din nou în cele două pahare.*) Nu mă sperie el pe mine! (*Întinde paharul inginerului.*) Îi trece lui. (*Bea.*) Am eu sistemele mele, ca să-l impac! (*Bea inginerul... ea bea de asemenea... apoi.*) Mai dă-mi o țigară! (*Inginerul îi întinde din nou porte-țigaretul rămas pe masă... Iorgu e vizibil supărat, urcă spre fund, iese pe balcon.*) Dar ce, dumneata nu fumezi?

DIMITRIU: O singură țigară.

FLORENTINA (*se apropie de el, privindu-l*): Nu știu ce ai, că-mi vine să rîz cînd mă uit la dumneata. (*La o mișcare a inginerului.*) Vai, n-am spus cu intenția ca să te jignesc, dar așa... ca chestie... (*Iar își toarnă.*) Unde mergem deseară? (*Inginerul nu răspunde... Ea se întoarce spre balcon.*) Iorgule!... (*Iorgu întoarce capul.*) Vino-ncoace că-ți vine ameteală și cazi de la al cincilea pe trotuar... rămîn fără tine... (*Iorgu intră în fund în încăpere.*) Unde mergem deseară?

IORGU (*Profund preocupat, răspunde mașinal.*) Deseară?

FLORENTINA: Că între zidurile astea pleznesc de zăpușeală! (*Inginerului.*) Se încinge tinicheaua. Că nu e nici pod! Vai de mine ce pătesc cu întinsul rufelor! Nu le dau la spălătorie, că le taie. Fetele și cu mine așem numai rufărie de mătăse. (*Apoi lui Iorgu.*) Tu ce zici? Ieșim la Șosea? La Colonnade sau la Chateauhriand! Alegeți voi!

IORGU (*ursuz*): Mai bine stăm acasă cu fetele. Miine plec și...

FLORENTINA: Iar cu fetele? Nu ți s-a mai urit cu ele? Ai stat ieri și azi toată ziua, o să mai stai și mâine dimineată. Hai, micule, fă-mi plăcerea! (*Inginerului.*) N-am mai ieșit seara din casă de șase luni. Când vine el, mă mai scoate. Și cu ce greutate! Numai eu știu cit trebuie să mă rog și să-l lingusec! (*Concludent.*) Domnul vine ostenit din craicicuri!

IORGU (*nervos inginerului*): O auzi? Cine știe ce-și închipuie de noi?

DIMITRIU: Doamnă, patronul este foarte serios.

FLORENTINA (*ride*): Patronul! ' (*Apoi.*) Parcă o să-mi spui dumneata mie! Dracu a mai văzut să se dea de gol bărbat pe bărbat! Pe noi însă, femeile, ne faceti cu ou și cu oțet! (*De acum începe să-și piardă controlul din cauza băuturii, pupilele i s-au dilatat, corbește convulsiv, ride și face gesturi dezordonate... Iorgu urmărește cu groază și cu dezgust metamorfoza Florentinei. Ea încheie cu o sclipiră de ură în ochi.*) Dar și noi femeile, când ne vine bine... (*Inginerului.*) Acolo la dumneavoastră e șantan?

DIMITRIU (*neputînd crede urechilor*): Ce să fie, doamnă?

FLORENTINA: Șantan, d-ăla ordinarul, că doar n-oți avea pretenție de un Colorado sau Melody?... Nu e de nasul dumneavoastră, așa ceva! (*Ride.*) Cum am văzut unul la Cimpina! Vai, monșer, ce femeii... D-alea scoase la pensie, cu gura plină cu dinți de tinichea și vopsite... să le razi cu mistria, nu altceva!

Ce-am mai ris!... Vai, ce-am ris, șeri! (*S-a adresat lui Iorgu.*) M-a dus cu mașina o prietenă, o șatenă, cu care mă ondulez la coafor... (*Către inginer.*) Pe aia să ți-o recomand și pe urmă să zici mersi!... Cu toate că eu am început să cred că nici nu-ți plac femeile... (*La o mișcare a inginerului.*) Lasă, nu căsca ochii așa, că nu e nici o supărare... Cu toate că... un băiat frumos ca dumneata!... Nu te fistici, că ești băiat frumos! (*Apoi.*) Femei d-alea pentru mecanici și sondori!... (*Florentina, cum e răzimată de masă, întinde acum brațul fără să se întoarcă, caută sticla cu benedictină.* Iorgu i-a prins mișcarea, ia repede sticla, o ascunde sub masă... Florentina bijbie cu mîna pe masă, căutînd... apoi.) Ai ascuns-o, hoțul! (*Urmind.*) Aici la București avem numai localuri de lux... or fi și altele dar eu nu le știu... Unde se bea numai șampanie... (*Inginerului.*) Șatena pe care vreau să ți-o recomand este nepoată de protopop. Dar ce vrei? S-au scumpit toate într-un hal! (*Își ridică rochia peste genunchi... Îni Iorgu:*) Știi cît am plătit ciorapii ăștia de mătase? O mie două sute de lei perechea! (*Din nou inginerului.*) La Alcazar d'été ai fost? E la șosea, cum faci la stînga de la Arcul de Triumf! Dar unde-mi place mie mai mult, e la *Moara Roșie*! E o terasă, sus, pe acoperișul unei case de pe bulevard, înaltă... înaltă... (*Lui Iorgu.*) Ce zici e mai înaltă ca a noastră? (*Iorgu o privește întunecat.*) Dar ce știi tu pe lumea asta!... (*Reia.*) Se vede de-acolo tot Bucureștiul luminat... cerul de noapte parcă a luat foc, pîlpiie... numai pară roșie pînă-n slava cerului... Apoi... apoi, luminile verzi, roșii, albastre din gara de Nord... merg... merg... merg, drum de lumini pînă la Chitila... Te apucă un dor de ducă... Te-ai duce!... Te-ai duce!... Departele, la capătul lumii, să nu mai vezi, să nu mai auzi nimic... singură cu sufletul tău, rătăcitoare pe căi-

le lumii... (*Deodată se întuneacă.*) Sau mai bine, eu ce poftă te-ai azvîrli de-acolo jos, în stradă, pe caldarim, să isprăvești cu toate... s-o închei... s-o închei... (*Ochii i s-au umplut cu lacrimi... plînge de-a binelea... Cei doi bărbați o privesc încremeniți... Dar deodată se pare că Florentina s-a dezmeticit... își trece mîna pe frunte... se uită cu un surîs ceșted la Iorgu, la inginer.*) Ei decideți-vă odată, că ați început să mă plietisiți. Mergem la...

DIMITRIU (*foarte încurcat*): Eu, doamnă...

FLORENTINA: Am înțeles... Hai, te las să te duci singur unde poțeste. Vezi ce fată drăguță sînt?

DIMITRIU (*în culmea confuziunii*): Mie să-mi dați voie...

FLORENTINA: Da, am băgat de seamă că stai pe ghimpi...

DIMITRIU: Doamnă! (*Se înclină.*)

FLORENTINA (*îi întinde mîna*): La revedere... (*Inginerul îi strînge mîna... foarte jignită.*) Dar ce, la Charlottenburg nu se sărută mîna la cucoane? (*Inginerul, confuz, îi sărută mîna.*) E mină de femeie cîstită, de mamă de copii, domnule inginer... (*Foarte demnă, se retrage în camera ei de culcare.*)

DIMITRIU (*cine la Iorgu*): Nu uitați... la patru și jumătate...

IORGU (*vag, parcă trezit dintr-un vis*): Ce patru jumătate?

DIMITRIU: Trebuie să fiți la bancă...

IORGU (*idem*): A...

DIMITRIU (*apăsînd*): Neapărat. (*Apoi.*). Am obținut condițiuni de participare cum nu se poate mai favorabile pentru noi.

IORGU (*îl bate pe umeri*): N-am nici o grijă... din moment ce dumneata... (*Urcă cu inginerul spre dreapta planul I.*)

DIMITRIU (*din ușă*): Vă mai văd după ce ieșiți de la Bancă?

IORGU: Nu. La cinci se întoarce fetița cea mare de la școală. Vreau să mai stau cu ea. Pe cea mică am oprit-o acasă... *(Florentina s-a ivit în pragul ușii de la camera ei.)* Are temperatură...

(După o ultimă strângere de mână, iese inginerul, Florentina coboară... simte că o să fie ceartă, de aceea ia o atitudine provocatoare, legănându-se insolent pe șolduri... vorbește tărăgănat.)

FLORENTINA: Are temperatură, sau i-ai spus așa... *(gest)* inginerului?

IORGU: Nu i-am pus termometrul, fiindcă n-am. Dar cred că are.

FLORENTINA: Atunci să trimit după doctor... *(Tăcere.)* Să trimit după doctor?

IORGU *(cu o mare osteneală)*: Trimitel

(Florentina tresare deodată violent din creștet până-n tălpi... înalță capul într-o atitudine de sfidare și de triumf, ochii îi scînteie... o idee subită i-a străfulgerat în minte... merge iute la masă, caută, caută pe masă, pe divan, pe etajeră, găsește un caiet al fetelor și un creion... rupe o filă... se întoarce la masă, scrie, îndoiaie fila, se scoală și sună... intră Lenuța.)

FLORENTINA *(întinde fila împăturită Lenuții)*: Du-te numaidecît la doctor cu biletul ăsta.

LENUȚA: Ce doctor?

FLORENTINA: De oameni, nu de vite încălțate, ca tine... Ți-am dat pe Sfîntul Ștefan, pe care l-am chemat și la Puia.

LENUȚA: Ce număr?

FLORENTINA *(spumînd de nerăbdare)*: Citește pe bilet, că știi carte. *(Lenuța o privește nedumerită.)* Nu te zgii la mine, că iese o comedie de se adună vecinii *(Iese Lenuța... ea adună de pe masă o scrumieră... cu dezgust.)* Numai mucuri de țigăril... Parc-ar fi cafe-neă!... *(Trece cu scrumiera în bucătărie, o golește, se întoarce, pune scrumiera pe masă. Vede pe Iorgu care*

a rămas nemișcat în dreptul ușii de la camera de culcare... simte că el caută momentul ca ea să izbucnească, suride cu răutate, urcă la garderobă, se privește în oglindă, își trece degetele prin păr, se potrivește...)

IORGU (*deodată*): Ce-a fost asta?

FLORENTINA (*simplu, fără să întoarcă capul din oglindă*): Ce?

IORGU: Purtarea ta?

FLORENTINA: Ce purtare?

IORGU: Mi s-a urcat singele la cap.

FLORENTINA (*cu un gest spre bucătărie*): Du-te și pune ceafa la robinet, că-ți trece numaidecît.

IORGU (*dintr-un salt, e în spatele ei... o apucă de umeri*): Florentino, nu-mi arde de glume!

FLORENTINA (*deodată palidă, prinsă ca într-un clește*): Ce ai? Ce te-a găsit?

IORGU: Te-ai purtat ca o... (*Șovăie... ea prinde curaj.*)

FLORENTINA: Jos mîinile, că pe urmă... (*Dintr-o smucitură s-a desprins de el.*)

IORGU: Inginerul nu știa ce să creadă, iar eu am înmărmurit...

FLORENTINA (*coboară foarte murată*): Și pentru ce ai înmărmurit? Pentru că am fost și eu nițel mai... nițel mai expansivă? Trebuie să stau cu gura cusută și cu palmele cloșcă pe genunchi, ca mătușile tale de la Titu? (*Cu intonație comică.*) „Da, domnule... nu, domnule... Dacă vrea... (*gest spre Iorgu*) dumnealui... cum crede dumnealui... (*Apoi.*) M-am silit și eu să-ți fac fală! Am vrut să arăt inginerului dumitale... (*batjocoritoare*) grozăviei dumitale de inginer că are de-a face cu o hucureșteancă, nu cu timpitele voastre de la Baia-de-Criș. (*Ride deodată.*) Nu cumva și-o fi închipuit că m-am amoretzat de el! Parcă e un sparanghel fierț!... (*Apoi.*) Nu vezi cum te-ai sălbăticit și tu de cînd mucezești acolo? (*Sarcastic.*) Nu știe domnul inginer ce să creadă! Bine-

înțeles că nu știe ce să creadă! Se aștepta să găsească o madam, Mărchitănescu — pentru ultima oară te poftesc să-ți schimbi numele! — nesuferită și sălcie.... cînd colo... (*Cu grații și surisuri.*) Dă peste o persoană tinăra și distinsă, destul de frumoasă, spirituală, o femeie de societate, o...

IORGU (*îi taie vorba... formidabil*): O tîritură!

FLORENTINA (*albă de furie, de-abia articulînd*): O tîr... (*Apoi țipă.*) Vai... vai... ce mi-a fost dat să aud! Și din gura cui! (*Cade pe scaun, se răsuțește, urlînd ca de-o mare durere.*) Au... Au... Au!...

IORGU: Nu urla că degeaba urli.

FLORENTINA (*văitîndu-se*): Cum îți vine să mă insulti în halul ăsta? Ce-am făcut eu, nenorocita de mine, ca să merit asemenea insulte? Vai, simt că înnebunesc! (*Își apucă tîmplele în palme.*) Îmi pleznește capul! (*Sare de pe scaun, vine spre el.*) Să te explici, să te explici, numaidecit! Astăzi ți s-a încheiat cu mine! Să nu crezi că scapi cu una cu două. Mă improști cu murdăriile tale și... (*Îl apucă de piepții vestonului.*) Ce taci? Ți-a pierit glasul? Tîritură eu? Ce-am făcut de sînt tîritură?

IORGU: A fost de ajuns ca să dai pe gît un pahar de lichior. (*Sarcastic.*) Ce un pahar? Două, trei...

FLORENTINA (*îngînîndu-l*):... patru, cinci... mai sînt pînă la o sută.

IORGU: Dacă nu ascundeam sticla, o beai numai tu... și adineaori la dejun... (*O imită.*) „Eu nu beau vin!” Brrr! De multă vreme bănuiam eu... uite, data trecută, cînd am venit acasă... Dar acum... ești alta, schimbată... slujită... mișcările tale, vorbele tale, nu sînt ca mai înainte... Răzbate din făptura ta un dezmaț... Pînă și mîngîierile, îmbrățișările tale, au devenit atît de neașteptate... de iscusite...

FLORENTINA: Plînge-te... plînge-te... în loc să-mi fii recunoscător!

IORGU: Dezgustător de iscusite!... (*Gest larg.*) Duhnește aici un aer înăbușitor!

FLORENTINA (*strigă*): Cînd vii tu! Cînd vii tu!.. Mai bine n-ai mai veni!...

IORGU: Știu că asta vrei! Ce trebuie să fie în lipsa mea, Dumnezeu!

FLORENTINA: E ceva nemaipomenit în lipsa ta!

IORGU: Trebuie să fiu risul străzii, halimaua vecinilor!

FLORENTINA (*intinde brațul spre el*): Cum dracu să nu fii, cu o mutră ca asta!

IORGU: Cînd mă dau jos cu geamantanul la poartă, slugile de la toate etajele, negustorii din mahala trebuie să se ție cu minile de șale: Uite încornoratul, uite hahalera!... (*Rîde cu un rîs enorm.*) Hahahaha! Ahahahaha!

FLORENTINA (*înebunită*): Ascultați la el... ascultați la el! Cum vorbește! Nemernicule, nu ți-e frică de Dumnezeu să vorbești așa? Nu ți-e milă de mine, mama copiilor tăi?

IORGU (*apucă un scaun, îl înalță ameninșător*): Nu pomeni de fete, că te fac praf!

FLORENTINA (*se trage înapoi, înapăimîntată de-a binelca*): Dar ce-am făcut? Ce-am făcut?

IORGU: Iar? Ți-am spus ce-ai făcut!... Și asta n-ar fi nimic, pe lingă ce ți-a ieșit din gură.

FLORENTINA (*deodată cu expresiunea unei mari uimiri*): Ce mi-a ieșit din gură?

IORGU (*gest*): Mai știi cu ce?...

FLORENTINA (*ridică din umeri*): Nu știe și face scandal!

IORGU: Îmi urlă creierii și nu pot scoate nimic... (*Își trece mînă pe frunte.*) Alcazar... Moara Roșie... acolo nu se bea decît șampanie... dincolo se vede pînă la...

FLORENTINA (*cu un mare suspin de ușurare*): A... (*de aci înainte un soi de mare liniște surzitoare s-a coborît în făptura ei.*)

IORGU: Le știi cu amănuntul, după cum văd... Pe-acolo hoinărești în lipsa mea...

FLORENTINA (*foarte calmă*): Și pe-acolo și prin alte părți... (*gest.*) după cum se nimerește.

IORGU: Cu cine mă faci de ris? Cu tot Bucureștiul, fără îndoială.

FLORENTINA: Da, se bate Bucureștiul pe mine. S-ar cuveni să fii mîndru. Vezi ce soție ai?

IORGU: Dar ce-a pus virf la toate a fost șantanul de la Cimpina...

FLORENTINA (*înveselită*): Nu-i așa? Eram sigură că șantanul de la Cimpina o să aibă succes! (*Începe să ridă încetîșor, apoi din ce în ce mai tare... acum e un hohot isteric.*) Hahahahaha!

IORGU (*spumînd*): Uite cum ride! Scîrbă! Scîrbă! Pe cine am lăsat eu să-mi îngrijească fetele, pe cine am crezut, pe cine am prețuit! Priviți cum ride! (*Urlă.*) E de ris, nu?

FLORENTINA (*încetează deodată*): Nu e de ris... aici ai spus bine! (*Se avîntă în goană spre ușa de la balcon... Iorgu se repede la ea, o prinde de mijloc, tocmai cînd se aplecase mult- peste balcon, coboară cu ea în încăpă- pere.*)

IORGU (*surd*): Ce era să faci?

FLORENTINA (*în șoptă*): Ce-o să fac mîine, poimîine, cînd n-oi mai fi tu să mă împiedici.

IORGU (*learcă de sudoare se șterge cu batista*): Asta nu dovedește nimic.

FLORENTINA (*simplu*): Nici n-am ce dovedi. N-ai dovedit tu tot?

IORGU (*de-acum învîns cu desăvîrșire*): Va să zică, nu tă-găduiești?

FLORENTINA (*cade pe un scaun*): Nici nu mă gîndesc.

IORGU (*prostește*): Bineee...

FLORENTINA: Bine să fie.

IORGU: Acum știu ce-mi rămîne de făcut: mîine îmi iau fetele...

FLORENTINA: Chiar vream să te rog... (*Se îneacă.*) Să nu le adune vecinii după... după... (*Cu lacrimi mari.*) Ce ți-e scris, în frunte ți-e pus. (*Apoi cu un soi de pasiune sălbatică.*) Fetele mamii... Fetițele mămichii adorate... (*Urmează nemișcată cu ochii fixați în gol, pe un ton monoton.*) Pentru cine le-am crescut și le-am îngrijit, pentru cine m-am prăjit la bucătărie și m-am cocoșat la albia de rufe, pentru cine-am tremurat cînd erau bolnave și mi-am vîndut rochia de pe mine, după ce așteptasem zile întregi factorul cu mandatul care nu mai venea... Pentru cine mi-am pierdut tinerețea și mi-am ofilit frumusețea? Pentru cine? (*Se întoarce spre Iorgu... strigă.*) Pentru tine? (*Se ridică cu o mare oroare.*) Cine ești tu? Nu te cunosc... Piei din fața mea, vrăjmașule! Ucigașule! (*Scurtă pauză, apoi simplu.*) Ți-ai găsit alta.

IORGU (*căzut din plină tragedie, ride ușor*): E caraghios ce spui.

FLORENTINA (*urmînd*): Dar oricum, nițică omenie nu strica. O slujnică și n-o gonești cu insultele pe care mi le-ai aruncat mie. (*Ride încetișor.*) Doamne, Dumnezeu, de ce atîrnă soarta omului! (*Ca pentru ea.*) Dacă nu întîlneam pe Wilma la madam' Schwartz, n-ajungeam unde am ajuns! A, teribil destin am mai avut eu! Nenorocită m-a făcut cine m-a făcut!

IORGU (*se agață ca de-o scîndură de salvare*): Care Wilma?

FLORENTINA (*cu un ton de zădărnici și de iremediabil*): Wilma, nepoata lui madam' Schwartz, cîrnățarca... Are palat, automobil, bijuterii... Mahalaua o înjură, dar vorba ei: „Ce-i privește pe ei ce fac eu!“ (*Cu alt ton.*) Parcă ești mai ciștigată dacă ești cînstită!... (*Apoi.*) Ea ne-a spus de Alcazar, de Moara... cum Dumnezeu le mai cheamă! Se adunaseră vecinele ca la urs... da pe dinafară prăvălia cîrnă-

țăresii... (*Rizînd iar.*) Mi se făcuse poștă de șuncă, și m-am dus să cumpăr de la madam' Schwartz... dacă luam de la consumul lui Andreescu, mi se oprea în git!... Așa e cînd te trage așa!

IORGU: Și tu trebuia să repeți ce-ai auzit de la stricata aia? A fost purtare de femeie serioasă?

FLORENTINA (*uimită*): Dar ce, să creadă prietenul tău că n-am conversație? Am auzit că prin saloane se trîntesc și mai boacăn. (*Sonerie prelungă.*)

IORGU: Doctorul... și eu (*Scoate ceasul.*) Patru și zece... Peste douăzeci de minute trebuie să fiu neapărat la bancă... Primește-l tu... Ca să nu mai văză, o să ies prin dos... (*Își ia pălăria din cuier, se întoarce spre dreapta planul I din prag, grav.*) Să fii cuminte.

FLORENTINA (*ridică din umeri*): Mi-e scîrbă. (*Iese Iorgu. Florentina se repede în dreapta planul II, dă ușa de perete... intră Jean. Florentina se prăbușește la pieptul lui, cu patimă.*) Nebunule... adoratule... eram sigură că ai să vii. (*Ride cu lacrimi de fericire.*) Bine-ai venit, domnule doctor! Poftim, domnule doctor!

JEAN: Dar ce e? Ce s-a întîmplat? Și ce te-a găsit cu „doctorul”? Nu mai pricep... Dă-mi drumul că mă înăbuși...

FLORENTINA (*mereu încheștată de el*): Bărbatu-meu are bănuieli...

JEAN: Ei și!... (*Iritat.*) Dar dă-mi drumul o dată... (*Florentina se desprinde.*) Bănuieli... (*Coboară încordîndu-și mușchii.*) N-are decît să poftească.

FLORENTINA: Nu pe tine.

JEAN: A...

FLORENTINA (*gest*): În general...

JEAN: Atunci ce rost am eu... De ce m-ai chemat?

FLORENTINA: Așteaptă. Vai, ce mi-a făcut! M-a insultat, m-a batjocorit, ca pe ultima...

JEAN: (*întrerupe*): Și tu te-ai emoționat?

FLORENTINA: Nu vorbi așa... Nu-ți închipui ce-a fost! Nu știe pină acum mare lucru, dar peste un ceas, mîine... allă tot... (*Cu o reală deznădejde.*) N-am pe nimeni al meu în casa asta. Fetele mă urăsc...

JEAN: Prea îți închipui și tu...

FLORENTINA: Știu eu ce vorbește. Puia adineaori, aici, m-a amenințat că mă spune lui tată-său...

JEAN: Palavre de copil...

FLORENTINA: Copil! Dac-ai fi auzit-o! Lenuța mă vinde pentru o sută de lei! (*Violent.*) La urma urmi, mai bine că am ajuns aici! Începuse să-mi fie silă de mine!... Într-una minciuni, prefăcătorii! M-am hotărît... Neted, la lumina zilei!...

JEAN (*cu un gest*): Ghicesc unde vrei să ajungi...

FLORENTINA: Fug cu tine...

JEAN (*calm*): Papișo scumpă, eu n-am bani să te țin.

FLORENTINA: Am eu.

JEAN (*vulgar*): Cît? Cît ți-a lăsat bărbatu-tău pe mîine de coșniță?

FLORENTINA (*rar*): Opt sute de mii de lei!

JEAN (*pălește, o privește fix... cu vocea alterată*): Vorbești serios?

FLORENTINA: Nu fi caraghios.

JEAN (*prudent*): Sînt banii tăi?

FLORENTINA: Ai lui bărbatu-meu.

JEAN (*scurt*): Atunci e în regulă.

FLORENTINA: Cum?

JEAN: Soțul de la soție și soția de la soț...

FLORENTINA (*agățată de buzele lui*): Ei...

JEAN: Nu e furt!...

FLORENTINA (*cu un mare strigăt*): Adevărat?

JEAN: Întreabă orice avocat.

FLORENTINA: Atunci... (*Se îndreaptă spre garderobă... dar ușa de la intrare s-a deschis... Iute ca fulgerul, Florentina vine la Jean, care se găsea tocmai lângă ușa*

ce dă în bucătărie, o deschide, împinge pe Jean, închide ușa... Puia intră.)

PUIA (cu capul plecat... dulce): Sărut mina, mămico... (Intră în odaia ei... Florentina merge și deschide ușa de la bucătărie.) Vino, Jean, că nu te-a văzut.

FLORENTINA (intră Jean... ea merge la garderob, scoate servieta cu bani, o aduce pe masă, o deschide... scoate trei pachete de bancnote de o mie de lei... i le întinde lui Jean... acesta a rămas cu ochii holbați la bani.) Ține... Ce te uiți așa? Nu cumva vrei să-i numeri? (Jean ia banii.) Ai două buzunare la piept? (Jean bagă pachetele în buzunarul de la piept. Florentina îi întinde alte trei pachete.) Ai două buzunare...

JEAN: Dă... nu mă plictisi... (Bagă și pe celelalte trei pachete la piept. Florentina îi întinde acum ultimele două pachete.)

FLORENTINA: Astea în vestă.

JEAN (cu o voce răgușită, de nerecunoscut): Nu mă învăța tu pe mine. (Le vîră în buzunarul de la spate al pantalonilor.)

FLORENTINA (cu un ton de pasiune profundă): Acum ești al meu... numai al meu! N-o să mai scapi! N-o să-mi mai scapi! Ți-am spus că aș face orice pentru tine! De-acum, n-o să mi te mai ia nimeni! (Febril). Dă fuga acasă. Așteaptă-mă. Eu îmi string cîte ceva de pe aici și în zece minute sînt la tine... Hai, pleacă... (Dar i se zvîrlă de gît... îl sărută ca o nebună.) Sînt a ta pe vecie. (Îi dă drumul... Jean o ia la goană spre ieșire... iese. Florentina rămîne o clipă nemișcată, apoi își trece mîna pe frunte... pornește spre odaia fetelor... deschide ușa... din prag.) Ce faceți voi acolo? Jucați domino? Așa, stați potolite că vă trimite mămica acum cafea cu lapte și cozonac... (Închide ușa... întoarce cheia în broască... vine repede la masă... ia servieta goală... trece cu ea în dormitor o clipă... vine din dormitor cu servieta și cu un geamantan mic

de mină... lasă geamantanul lângă masă, urcă la garderob, bagă servieta înăuntru... apoi scoate rochiile, rufe, claie peste grămadă, vine cu ele... câteva cad pe jos... într-o dezordine și grabă cumplită vîră în geamantan ce se nîmerește... strigă.) Lenuță... Lenuță... (Se aude vocea Lenuței): „Viu numaidecît“. (Intră prin dreapta planul II Lenuța... acesteia.) Unde-ai fost?

LENUȚA: La madama de la al patrulea.

FLORENTINA: Va să zică n-ai fost în bucătărie?

LENUȚA: Nu... de ce? (Dar încremenește.) Ce faci, conîță?

FLORENTINA: Nu te privește.

LENUȚA (începe deodată să plîngă): Conîță, nu face una ca asta, numai asta să nu faci!

FLORENTINA: Așa mi-a fost scris! (Apoi înecată de o emoție nestăpînită.) Nu pleca și tu... Ai... ai milă de fete... (Profund.) Mamă păcătoasă! Dar lumea m-a făcut așa! (Închide geamantanul.) Du-l iute la un taximetru.

LENUȚA (ia geamantanul, merge spre bucătărie... din prag): Da' lui conașu ce să-i spun?

FLORENTINA: Nu știi, n-ai văzut... (Iese Lenuța cu geamantanul. Florentina dă fuga spre ușa din față, dar se oprește.) Le uitam încuiate. (Merge la ușa de la dormitorul fetelor, o descuie... apoi se clatină, se sprijină de pervaz, rămîne o clipă așa... se smulge, o ia la fugă prin dreapta planul II, iese. Scurtă pauză. Se înnoptează... prin ușa de la balcon, ca la începutul actului I vin acordurile lăutarilor... aceeași voce bărbătească cîntă o romanță... Intră prin dreapta planul I Lenuța. Oștînd, strînge lucrurile căzute din brațele Florentinei, le așază în garderob. Din odaia ei iese Puia. Acesteia.) Ce, te-ai și întors de la școală?

PUIA: Ne-a dat drumul mai devreme, fiindcă doamna Vasiliu e bolnavă.

LENUȚA (tot deretecînd): I-auzi... i-auzi...

PUIA: Lenuțico, Moaței îi e foame... E gata cafeaua?

LENUȚA: Ce cafea? (Merge și încuie garderobul.)

PUIA: Ne-a spus mămica că ne trimite cafea și cozonac.

LENUTA: Ei, dacă a spus că vă trimite, așteptați să vă trimeată... (*Iese. Intră Iorgu prin dreapta planul II.*)

PUIA (*cum îl vede, se repede la el, i se zvrle de gît*): Tăticule... Tăticule. Tăticul meu scump...

IORGU (*o strînge cu pasiune*): Fetița tatii cuminte și dragă... (*O privește.*) Mingîierea și bucuria tatii! (*I-au dat lacrimile.*) Singurică?

PUIA: Moața e în pat.

IORGU: ... Dar... (*șovăie*) mămica?

PUIA: Mămica? Nu știu.

IORGU (*tresare*): Cum nu știi?

PUIA: Cînd m-am întors de la școală era aici. (*Iorgu merge și sună... Intră Lenuța.*)

IORGU (*Lenuței*): Tu știi unde e conîța?

LENUTA: Unde să fie, că în bucătărie nu e. (*Iute.*) O fi ieșit în oraș.

IORGU: Cum, n-a spus nimic înainte?

LENUTA: Nimic, conașule.

IORGU: Nu bănuiești tu de ce-a ieșit? Avea ceva de cumpărat pentru casă?

LENUTA: Poate, conașule... De unde să știu eu!... Parcă dumneaei spune vreodată... Pune pălăria și p-aci i-e drumul...

IORGU: Bine... Du-te. (*Iese Lenuța, scurtă pauză... Iorgu se plimbă agitat.*)

PUIA (*întimidată, cu vocea tremurătoare*): Tăticule dragă, eu am să-ți spun ție ceva.

IORGU (*vine în fața ei*): Spune, fetiță...

PUIA: Dar să nu te superi pe mine... Nu te superi? Fiindcă n-aș vrea să te supăr pe tine...

IORGU (*vizibil iritat*): Haide odată... Ești fată mare... Ai început odată vorba, isprăvește!

PUIA: Am să te rog pe tine ceva foarte mult.

IORGU (*aproape strigînd*): Ce?

PUIA (*cu ardoare*): Să mă iei cu tine mîine, cînd pleci.

IORGU (*pironit locului, cu o mișcare instinctivă, își pune ochelarii*): Ce?

PUIA (*cu o mare deznădejde*): Vreau să plec cu tine, tăticule.

IORGU (*atent*): Dar cu mămica aici nu e bine?

PUIA: Ba da, tăticule.

IORGU: Atunci...

PUIA (*iute, ca pe-o lecție învățată pe dinafară*): Dar să vezi tăticule... mămica săraca își bate capul prea mult cu noi amîndouă. Eu m-am făcut mare... Pe mine mă iei cu tine să mă bagi internă într-o școală pe acolo...

IORGU (*drept în ochii ei*): Tu-mi ascunzi ceva...

PUIA: Eu, tăticule?

IORGU: De ce altceva vrei să pleci tu de acasă?

PUIA (*moale*): De ce, tăticule?

IORGU: Vezi că ai înmuiat glasul? (*Direct.*) Mămica nu se ocupă destul de voi.

PUIA (*de astă dată cu forță*): Ba da, tăticule dragă.

IORGU: N-aveți masă regulată... n-aveți...

PUIA (*îl întrerupe*): Ba da, tăticule. Avem de toate... Mămica nu știe ce să ne mai facă să fim mulțumite...

IORGU: Atunci? (*Rușinat de ceea ce face.*) Vă lasă singure? Iese mereu, ziua, seara?

PUIA: Nu, tăticule... Mămica nu iese niciodată. Nu se dezlipește de noi... Așa, pe la băcănie, ori... (*Dar ușa din fund se deschide, se ivește Florentina, o Florentină cu privirea rătăcită, frenetică, volubilă.*)

FLORENTINA: *Bonsoir*... Aici erați? Vai, mi-era teamă că am întirziat... Așa e cînd n-ai ceas... (*Lui Iorgu.*) Să-mi cumperi un ceas de mîină, cît mai ieftin! (*Se repedela Puia, o sărută.*) Vouă v-a dat ceva la cinci? Nu? Cum se poate! Zăpăcită e și Lenuța aia! (*Merge și sună... lui Iorgu.*) Am dat o fugă la croitoreasă... nu te speria, îmi prefac o vechitură... dar dacă nu mă duceam... Ce face Moața? E tot în pat? Știi că doctorul n-a venit... (*Se repede spre camera copiilor, deschide ușa.*) Moața

mamii cuminte, puiul mamei cel mic și drag... (*Intră în cameră. Apare Lenuța.*)

LENUȚA: Ați sunat?

IORGU (*arată spre camera fetelor*): Conița.

LENUȚA (*incrimenită*). Coni... (*dar cu o trombă Florentina a intrat în odaie... Lenuței.*)

FLORENTINA: Ei, da, conița! Ai rămas cu gura căscată? Ce ai pregătit fetelor? Moaței îi e foame... Ceai, miere, cafea cu ... (*Dar bate aerul cu mâinile... se prăbușește.*)

ACTUL III

Același decor ca la actul I. A doua zi. Sînt orele douăsprezece. Soare de vară. Pe ușa deschisă care dă în balcon vin strigătele obișnuite ale mahalalei: glasurile precupeților, un huriit de căruță pe bolovanii străzii etc...

La ridicarea cortinei, ușa din stînga planul I se deschide. Intră Florentina în rochie de casă, urmată de Iorgu care-și îmbracă vestonul.

FLORENTINA: Numai de n-ai întîrzia.

IORGU: Am destul timp.

FLORENTINA: Trebuie neapărat să mai treci pe la bancă?

IORGU: Dac-aș avea de unde telefona...

FLORENTINA: E telefon jos la farmacie.

IORGU: Atunci... Vreau să-i întreb ce-au înțeles printr-o cinci-me din partea de asociat... Dacă nu le lămuresc toate acum, așa rămîn. (*Apoi.*) E bine cravata?

FLORENTINA (*potrivindu-i cravata*): Tot tu a trebuit să bagi de seamă. (*Privindu-l.*) Acum ești frumos ca un prinț.

IORGU (*suride*): Frumos...

FLORENTINA: Ești distins și asta face mai mult decît frumusețea.

IORGU (*o privește*): Fetițo dragă... de-ai ști ce rău îmi pare...

FLORENTINA (*ii pune degetul ei pe buze*): Ssst! Nu mai po-meni! S-a dus... Am uitat tot... Uită și tu... (*Se cuibă-*

rește la pieptul lui cu ardoare.) O, cum aş vrea să luăm viața dacapo... de la începutul nostru. Să șterg tot... tot ... să nu mai rămâie nimic în urmă... numai minutul ăsta, cînd stau așa la pieptul tău. Ce adăpost poate fi un piept de bărbat... ce popas tihnit... *(Se vaită ușor.)* Vai... vai...

IORGU: Ce e?

FLORENTINA *(ridică capul)*: Ce?

IORGU: Nu te simți bine?

FLORENTINA *(se desprinde)*: Ce-ți veni 'să...

IORGU: Tot mi-e frică... după leșinul tău de-aseară...

FLORENTINA *(suride)*: A fost de căldură. N-avea nici o frică... *(Apoi suspinînd.)* Zi ca a de ieri, să nu-mi mai dea Dumnezeu! Altădată să-ți fie milă de mine!

IORGU *(cu o sinceră căință)*: Flor, am fost un...

FLORENTINA *(surizînd, îl împinge spre ușă)*: Hai, du-te... *(Apoi cînd el e gata să iasă prin dreapta planul II.)* La cit pleacă blestematul ăla de tren?

IORGU: La douăsprezece și jumătate.

FLORENTINA: Bine, dar atunci... *(Urcă repede la el.)* Mănincă cu noi, fă-mi plăcerea asta... Să vezi că or să se bucure fetele...

IORGU: Nu se poate. E prea devreme pentru masă... nici fetele nu sînt întoarse de la școală.

FLORENTINA *(iar lipită de el)*: Dar ce? Eu nu-ți ajung? Crezi că n-aș fi fericită să stau cu tine la masă, numai noi doi, unul în fața celuilalt? Îți aduci aminte la Comănești, în luna noastră de miere?

IORGU: Lasă fetiço, de ce să te încurc? Iau ceva în gară cu inginerul, sau mîncăm în vagonul-restaurant.

FLORENTINA *(il amenință cu degetul din ușă, după ce Iorgu a ieșit)*: Să nu te mai duci nicăieri de la farmacie... Să te sui numai de cit sus. *(Iorgu a plecat. Florentina coboară... figura i se descompune.)* Lenuțo!... Lenuțo!... *(Lenuța iese din bucătărie.)* Repede geamantanul... *(Lenuța*

iese, se întoarce imediat cu geamantanul cu care Florentina a plecat în actul II.)

LENUȚA: Dumnezeu ți-a dat gândul ăl bun! Când te-am văzut aseară, înapoi, era să leșin de bucurie... *(Pune geamantanul pe masă.)*

FLORENTINA: M-a văzut cineva ieri?

LENUȚA *(desfăcînd geamantanul)*: Ia... Marioara...

FLORENTINA: Care Marioara?

LENUȚA: Pistruita aia de la antrisol... Dar am pus eu capacu.

FLORENTINA: A băgat de seamă că am plecat fără pălărie?

LENUȚA: Aia să nu bage de seamă?... \

FLORENTINA: Și tu ce-ai spus?

LENUȚA: Ce să-i spun? „Ei, așa i-a venit dumneaei. *Părcă nu știi că e cam izăltată?*” *(Florentina o pleznește, în glumă.)*

Mersi și n-am cuvinte! Ajunsei să mă și bați! Proastă eu, că nu i-am spus lu domnu cînd ți-ai luat catrafusele și ai pornit-o într-aiurea! Se învîrtea ca un leu în cușcă... m-a răsucit și pe față și pe dos! *(O privește.)* Sigur că nu-ți mai pasă acum! Te-am scăpat eu ca o proastă! Că așa m-a făcut pe mine cine Dumnezeu m-a făcut. Să nu mă lase Maica Precista după inima mea!

(Florentina în vremea asta a mers la garderob... vrea să deschidă ușa... e încuiată.)

FLORENTINA *(deodată într-o mare panică, strigă)*: Cine a umblat la garderob? Cine a încuiat ușa? Cine a încuiat...

LENUȚA: Eu am încuiat... Ce strigi așa?

FLORENTINA: Cine ți-a spus să încui?

LENUȚA: Dar ce, era să las vraise? Dumneata ai tulit-o...

FLORENTINA *(idem)*: Unde e cheia?

LENUȚA *(o scoate din corsaj)*: Uite-o! *(Îi dă cheia... apoi își face cruce.)* Țipi și dumneata pentru toate alea!...

FLORENTINA *(vine la masă, ia lucrurile din geamantan, începe să le așeze în garderob... deodată)*: Pune-mi oala mare pe foc.

LENUȚA (*ia geamantanul gol, trece cu el în dormitor*): Ei, dumneata să fii sănătoasă... de cînd am aruncat-o la gunoi... (*Intră în dormitor.*)

FLORENTINA: Mi-ai găruit-o și p-ai-a!... O să ți-o pui în socoteală. (*Intră Lenuța.*) Atunci două mai mici.

LENUȚA: Două sînt mari și late... într-una am pus dovleceii...

FLORENTINA: Pune-o p-ailaltă... (*Strigă.*)

LENUȚA (*strigă și ea*): Dar în ce fierb supa?

FLORENTINA: Nu mai fierbi nici o supă...

LENUȚA: Dar ce mîncăți la prînz?

FLORENTINA: Răbdări prăjite. (*Apoi.*) Să pui să fiarbă apă și să-mi stringi toți ciorapii fetelor și-ai mei, batiste, toate mărunțișurile...

LENUȚA (*cască ochii*): N-oi fi avînd de gînd să...

FLORENTINA: Am. Nu te privește pe tine ce-am de gînd. (*Flutură o perdea, începe să tușească.*) Îți place nesimțire? M-a inecat praful! N-ai scuturat nenorocitele astea de perdele, de cînd ne-am mutat aici! Mă mir cum n-a dat tuberculoza peste noi! Dumnezeu ne-a păzit...! (*Zgomot de obiect de sticlă spart.*) Ce-ai spart acolo?

LENUȚA (*miorlăindu-se*): Dacă nu mă lași și dumneata păcatelor în pace...

FLORENTINA (*urcă la ea*): Pulverizatorul! Mai bine! Nu-mi mai trebuie! Trăiește omul și fără parfum! Am să vinz și patefonul.

LENUȚA: Ba asta să n-o faci. Atita distracție avem și noi.

FLORENTINA: Cine are poftă de distracție, să se ducă la complect! (*Merge spre dormitor.*) Stringe cioburile, ce aștepti? Să dea fetele în ele? (*Intră în dormitor, reapare legată la cap cu un prosop, cu un alt prosop în mînă începe să ștergă praful pe masă etc.*)

LENUȚA: Ce, cu prosopul ștergi praful?

FLORENTINA (*ștergînd de zor*): Nu mă învăța tu pe mine. Avea dreptate conașu că în casa asta nu e nici ordine... Adu mătura și fârașul... ce-mi stai și te uiți? Eu fac

treabă și ea se uită... (*Lenuța a intrat în bucătărie, revine cu mătura.*) Ai udat mătura? Ce te uiți așa la mine? Udă mătura! (*Iese Lenuța.*) Mă pui cu ea treaba pe tine! Fac eu din tine om! Să găsească conașu oglindă când s-o întoarce!

LENUȚA (*care s-a întors și începe să măture*): Da' ce, nu pleacă?

FLORENTINA (*supărată*): Și ce-ți pasă ție dacă pleacă sau nu pleacă? Măinecă imbucătura ta? I-auzi întrebare! (*A isprăvit de scuturat.*) Așa. Acum mai are chip de casă de om! (*Prin dreapta planul I a intrat Iorgu; Și mai activă la intrarea lui Iorgu.*) Ce-ai făcut?

IORGU: S-a aranjat! Ascultă-mă pe mine! Afacerea le convine. N-au ridicat nici o obiecțiune!... (*O privește.*) Dar ce e asta pe tine?

FLORENTINA (*măturînd de zor*): Ce?

IORGU (*ride*): Cu prosopul în cap!

FLORENTINA: A... (*Smulge prosopul.*) Am făcut curățenie. Am șters praful... (*Surîde.*) Vezi ce nevastă vrednică ai? Asta fac în fiecare zi în lipsa ta... cînd ești cu mine, mă mai zăpăcesc și eu! (*Strigă la Lenuța, care mătură înainte.*) Mai... mai apăsă, că nu-ți sînt mîinile moi... (*Lui Iorgu drăgăstos.*) Cînd te știu lîngă mine, îmi mai ies din obiceiuri...

IORGU: Însă te ostenești, și nu ești grozav de sănătoasă...

FLORENTINA: Eu?

IORGU: Știi ce, Florentino, mi-a venit o idee.

FLORENTINA: Ce idee?

IORGU: Dar mi-e că n-o să primești...

FLORENTINA (*cu un mare avînt*): Cum vorbești!... Ce spui tu, ce vrei tu, eu primesc dinainte.

IORGU: Vino de stai cu fetele o lună la mină.

FLORENTINA: Bravo, minunată idee! Vream să-ți propun eu, dar mi-era că te superi!

IORGU: Așa mă cunoști tu pe mine? Am o căsuță delicioasă... un fost pavilion de vînătoare al grofului... Patru camere, o vedere dumnezeiască și un aer ca la Sinaia...

- FLORENTINA (*cu o adîncă părere de rău*): Acum îmi spui...
IORGU: Crede-mă, am fost atît de ocupat... am avut atîtea griji... v-aş fi făcut viaţa nesuferită. Am socotit că e mai bine să vă las în linişte la Bucureşti.
- FLORENTINA (*profund*): În linişte... la Bucureşti. (*Apoi cu însufleţire*.) Viu... viu, nu pentru o lună... pentru totdeauna.
- IORGU (*incîntat*): Adevărat?
- FLORENTINA: Dar ce mă ţine pe mine în Bucureşti? Fetele? Sint şcoli şi pe-acolo. (*Frămîntînd*.) Să mă ocroteşti tu... să mă aperi tu... Îţi jur că n-o să mai mă cunoşti... O să fiu atît de bună... de ascultătoare. Dacă-mi va fi dat să trăiesc, lîngă tine... (*Cu un strigăt de deznădejde*.) De ce m-ai lăsat singură? Nu te-ai gîndit ce se alege de mine, singură în Bucureşti? (*Apoi*.) Cum or trece fetele examenele, să ştii că venim.
- IORGU: Atunci ne-am înţeles... (*Dar Florentina e atît de palidă, o priveşte*) Tie nu ţi-e bine...
- FLORENTINA (*îşi trece mîna pe frunte*): Mă doare niţel capul.
- IORGU: După masă, te rog să te odihneşti.
- FLORENTINA: Da, o să mă odihnesc...
- IORGU: Şi-acum în fugă, şi d-ale noastre. Tu cum stai?
- FLORENTINA: Nu pricep...
- IORGU: Cu banii.
- FLORENTINA: Ca totdeauna.
- IORGU: Ce datorii ai?
- FLORENTINA (*uşoară mirare*): Ce datorii?
- IORGU: La precupeţ, la băcănie, mai ştiu eu...
- FLORENTINA (*ris uşor*): Dar ce, tu aşa crezi că mă întind negustorii?
- IORGU: Nu, frate...
- FLORENTINA: Nu datorez un ban la nimeni.
- IORGU: Lenuţa cum stă cu leafa?
- FLORENTINA: La zi. Ba a mai luat şi trei mii înainte. O ţiu să slujească pe ei şi-i dau drumul.
- IORGU: Bravo! Nu te credeam aşa de socotită.

FLORENTINA (*ușoară imputare*): Mai și spui...

IORGU: Am dat ordin la bancă să-ți libereze treizeci de mii de lei.

FLORENTINA (*suride*): O avere.. Ai început să mă răsfеți...

IORGU: Puteam să-ți dau din banii de aici. Servieta este la locul ei?

FLORENTINA (*suride indulgent de teama lui*): Este... este...

IORGU: Dar n-am vrut să umblu la ei.

FLORENTINA (*merge la garderob, ia servieta*): Foarte bine ai făcut. Poftim. (*I-o întinde.*)

IORGU (*o ia*): Atîrnă cam greu... Tu ai văzut vreodată opt sute de mii de lei la un loc?

FLORENTINA (*simplu*): Nu.

IORGU: Vrei să-ți arăt?

FLORENTINA: Nu-mi mai arăta, că-mi fac inimă rea degeaba.

IORGU: Ai răbdare... o să ai curînd mai mult.

FLORENTINA (*se lipește de el*): Să te audă Dumnezeu!

IORGU: Și-acum, sună să-mi dea jos geamantanul.

FLORENTINA (*lipită de el*): Mai lasă-mă nițel așa...

IORGU: Micule dragă...

FLORENTINA (*din adîncul sufletului*): Aș vrea să rămîn mereu așa... să dorm așa... să mor așa... (*se smulge brusc, merge și sună, apoi rezemată de perete, cu ochii plini de lacrimi, cu o sinceră părere de rău.*) Pleci...

IORGU: Trebuie, fetițo... (*Apare Lenuța.*) Ia geamantanul din dormitor și du-l la mașină... e oprită în poartă (*Vine la Florentina, o strînge în brațe.*) Să veniți sănătoase.

FLORENTINA: Să te găsim sănătos.

IORGU: Sărută fetele mult, mult din partea lui tăticiu și spune-le că le așteaptă tăticiu lor la el la mină în iulie, cu lucruri bune, bune de tot.

FLORENTINA (*suride*): Le spui... le spui.

IORGU (*cînd să iasă*): Și scrie-mi chiar diseară cîm s-a simțit Moața pe ziua de azi.

FLORENTINA: *Îți scriu... îți scriu... (îi trimite o sărutare. Iese Iorgu. Cum rămîne singură, Florentina merge repede la telefon, pune o placă la întimplare. Este o melodie trepidantă... deodată descompusă, într-un soi de frenezie începe să fredoneze după muzică... e ceva nespus de dureros și dezordonat în cîntecul ei. Intră Lenuța... se oprește din cîntec, se repede la ea.) Iute, o mașină...*

LENUȚA: Ce?

FLORENTINA (*gîfîind*): Ia o mașină... găsești după colț... repede la Sfîntul Ștefan... unde ai fost ieri după prînz...

LENUȚA (*zbătîndu-se*): Nu mă duc...

FLORENTINA (*care nici n-a auzit-o, urmează*): ... întreabă pe proprietăreasă dacă domnul Jean a venit aseară acasă... dacă a dormit acasă azi noapte... Domnul Jean...

LENUȚA (*cu o mare energie*): Nu mă duc, trimite-mă unde poțtești, la capătul pămîntului, că mă duc pe jos... Dar d-alde astea nu mai fac... (*Apoi cu căldură.*) Dar dă-l încolo, conîță, n-ai atîta ambiție în dumneata? Eu că sînt o servitoare și n-aș răbda să-și bată joc de mine un... A, dacă vrei să-ți spui... că la urma urmelor vîz că nu poate omul s-o scoată la capăt cu dumneata... Mi-a spus Mișu al meu aseară... (*Aci Florentina, care purtată de demența ei fredonase tot timpul cît a vorbit Lenuța, amuțește deodată.*) ... că s-a interesat la regiment... dracu' l-a pus să spuie cum îl cheamă!? Îl cunose băieții ăilalți... gradații mai vechi... N-a fost nici locotenent... a fost dăia, ilev de administrație... (*Florentina iar începe să fredoneze.*) Și era să înfunde oena, că a jucat în cărți banii statului... A plătit pentru el șaptezeci de mii de lei o plăcintăreasă de la Brezoianu. (*Acum cîntecul ei e un vaiet nesfîrșit.*) Și-acum trăiește cu ea, că nu s-a plătit de datorie... Și se mai laudă că e prieten cu toți ofițerii...

(*În clipa asta, din dreapta planul II vine un strigăt, mai mult un urlat care se apropie... E glasul lui Iorgu.*)

IORGU: Florentino!... Florentino!... (*Iorgu a năvălit în cameră cu ochii ieșiți din orbite.*) Florentino, banii...

FLORENTINA (*cu o strîmbătură care să fie de uimire*): Ce bani! (*Oprește patefonul.*)

IORGU: Cei opt sute de mii de lei... mi s-au furat!

FLORENTINA (*țipă strident*): Ce?

IORGU (*flutură servieta*): Cum am trecut de bulevard, am deschis servieta... nu știu ce mi-a venit... m-am uitat înăuntru... un pachet de ziare...

FLORENTINA (*simplu*): Nu se poate.

IORGU (*scoale din servietă un pachet de ziare*): Poftim! (*Aruncă servieta pe jos.*) Mi-au furat banii! (*Cade pe un scaun.*) M-a nenorocit!

FLORENTINA (*nedumerită*): Cine? Cum? De unde?

IORGU (*se scoală deodată*): De-aici din casă!

FLORENTINA: Ce? Ai înebunit? Cine să-i fure din casă (*Rar.*) Ești tu sigur că banii erau în servietă, cînd ți-a încredințat-o inginerul?

IORGU (*aproape amenințător*): Ce vrei să spui?

FLORENTINA (*intimidată, cu jumătate de glas*): Dracu nu face biserici.

IORGU (*categoric*): Nici să nu te gîndești la așa ceva! Băiatul acela este cel mai cinstit suflet pe care l-am întîlnit vreodată pe lume. (*Se scoală.*) Banii mi-au fost furati din casă! De aici!... Trebuie să iasă banii, fiindcă altminteri o să vedeți ce n-ați visat.

FLORENTINA (*foarte atinsă*): Iorgule, ia seama la vorbe...

IORGU (*se înloarce spre ea*): Cum se poate să-ți închipui... (*Arată pe Lenuța.*) Dumneaei!

LENUȚA (*țipînd, apoi dă în plîns*): Auleu, conașule, nu-ți face păcat cu mine! Acum auz întîia oară de servietă și de bani! Nu mă vezi că am împietrit? Vai de mine și de mine!... Eu n-am furat un ac la viața mea!

FLORENTINA (*cu jumătate glas*): Laudă-te gură.

LENUȚA (*se înloarce spre Florentina*): De ce vorbești cu păcat, conia?

IORGU (*se scoală*): Mă duc să caut în boarfele tale.

LENUȚA (*iese după el*): Pofțiți de căutați (*Dar Iorgu o oprește.*)

IORGU: Să nu te miști de aici! (*Intră în bucătărie.*)

(*Cum au rămas singure, Florentina se așvârle pe Lenuța, îi apucă mâinile.*)

FLORENTINA (*intr-un spasm, bîlbîind de frică*): Spune că tu... Pentru numele lui Dumnezeu, spune că tu...

LENUȚA (*cu ochii cășcați de groază*): Vai, conîță...

FLORENTINA (*idem*): Spune că tu... te scap... te scap, să n-am parte... Uite, mă jur pe capul fetițelor mele, că te scap! Să-i treacă furia... îl întorc eu! Găsește el să puie la loc... Dar scapă-mă... îți dau ce vrei... îți fac casă... te fac cu avere... o să am bani... bani mulți... (*O prinde de umeri.*) Fie-ți milă de mine... fie-ți milă...

LENUȚA (*zbatîndu-se*): Nu fac una ca asta... Nu fac una ca asta... S-ajung în pușcărie? (*Dar se aud pașii lui Iorgu... Florentina se depărtează. Intră Iorgu.*)

IORGU: Nimic. I-a dus...

LENUȚA (*strigînd*): N-am luat nici un ban! N-am luat nici un ban! N-am văzut nici un ban! (*Lui Iorgu.*) O sută de lei pe care mi i-ați dat dumneavoastră.

IORGU: Dacă e așa, mă duc să chem poliția... O să spui dumneata cînd te-or întinde pe rogojină și ți-or trage cu vîna de bou...

LENUȚA: Faceți cu mine ce vreți... eu n-am furat nici un ban!

(*Pe aceste replici, au intrat pe ușa principală Puia și Moața, care se întorc de la școală... Rămîn în prag, zăpăcite de atmosfera din cameră... apoi Puia ia de braț pe Moața, trec furișîndu-se prin fund, fără ca cineva să le vadă și intră în camera lor. În tot cursul replicilor ce urmează, Puia scoate capul pe ușa rămasă deschisă a camerei lor și urmărește cu pasiune scena.*)

IORGU: Mă duc să aduc comisarul!

FLORENTINA (*ii iese înainte*): Stai, Iorgule! Dă-i nițel răgaz...

Te rog eu...

IORGU (*coboară... Lenuții*): Vezi garderobul de colo?

LENUȚA: Îl văz, că nu sînt oarbă!

IORGU (*se așvîrle*): Ce, mai ești și obraznică?

FLORENTINA (*aproape strigă*): Iorgule...

IORGU (*stăpînîndu-se*): În partea din... (*Ezită.*)

FLORENTINA: În partea din stînga sus, că în dreapta sînt rochiile...

IORGU: ...în partea din stînga sus, a pusconița ieri după prînz o servietă... (*Florentinei.*) În ce raft era?

FLORENTINA (*vizibil enervată, se scoală, merge la garderob, îl deschide*): Uite aici, raftul al doilea.

IORGU (*idem, către Lenuța*): Servieta avea în ea opt sute de mii de lei în hîrtii... (*Florentinei.*) În ce fel de hîrtii erau?

FLORENTINA (*exasperată*): Ce mă întrebi pe mine? Habar n-am. Nici nu m-am atins de servietă... Am pus-o în raft și...

LENUȚA: Nici nu știu ce e aia sirvietă...

IORGU (*ridică servieta de pe jos... i-o arată*): Nu știi? Asta e servieta și banii erau înăuntru.

LENUȚA: Or fi fost... acu o văz întîi la viața mea... Eu nici nu m-am atins de garderob.

FLORENTINA (*într-o izbucnire inconștientă*): Nu te-ai atins? Cine a încuiat atunci garderobul ieri după prînz, după ce-am plecat în oraș, cine mi-a dat cheia azi dimineață... cine?

LENUȚA (*spumînd, urlînd*): Coniță, d-apoi dacă e vorba așa...

(*Dar Puța înaintează spre Iorgu.*)

PUȚA: Tăticule!

IORGU (*răstit*): Du-te de-aici! Intră în odaia ta... aici nu e de tine!

PUIA: Tăticule dragă...

IORGU (*exasperat*): Du-te de-aici când îți spun odată!

PUIA (*fără să se miște, cu o mare liniște*): Tăticule, eu am luat banii!

IORGU (*deodată ca nebun se dă înapoi, ca în fața unei primejdii neprevăzute... urlă.*) Ce? (*Exclamația lui e repetată ca un ecou de Florentina, Lenuța... apoi deodată Iorgu apucă o cană de sticlă care era pe masă și o aruncă în față...*) Puia se ferește... cana se sfărâmă de zidul din față.)

IORGU: Ticăloaso!

FLORENTINA (*se repede, o prinde în brațe pe Puia, o apără cu trupul ei*): Iorgule, ce faci? Vrei s-o omori? Omoară-mă și pe mine atunci... (*Începe să plângă cu hohote, Lenuța de asemenea... Numai Puia stă mereu liniștită, dar cumplit de palidă.*) E copilul tău.

IORGU (*urlînd*): Nu mai e copilul meu! Nu mai e copilul meu! Luați-o de aici, să n-o mai văd. Du-o... Ticăloasă mică! Vai de mine, ce mi-a fost dat să aud!

FLORENTINA (*mereu cu Puia în brațe, mîngîind-o și parcă legănînd-o.*) Dumnezeu! de unde mai veni și asta... (*O mîngîie.*) Puio, fetițo, nu se poate să fi furat tu... Gîndește-te bine... tocmai tu... (*Iar o mîngîie.*) De unde mai veni și asta... de unde mai veni și asta... (*Iorgu se apropie amenințător, teribil de încruntat*) Iorgule, fie-ți milă de ea... fie-ți milă de mine și n-o bate... Ia-o cu binîșorul... Poate nu știe ce spune... Cu siguranță că nu știe despre ce e vorba... Las-o să spuie ea! (*Iorgu e acum în fața lor.*) N-o speria... Cum îi bate inima, sărăcuța...

IORGU (*poruncitor*): Dă-i drumul. (*Florentina se opune, urlînd.*) Dă-i drumul! (*Florentina se dă în lături... Puiei.*) Vino-neoace! (*O ia de mînă, o așază pe un scaun.*) Stai aici! (*apoi se așază în fața ei*) Acum spune, cum ai făcut?

PUIA (*cu aceeași extraordinară liniște*): Ieri după prinz, după ce-a plecat mămica în țirg, am umblat la garderob.

IORGU: Ce căutai la garderob?

PUIA (*șovăie*): Un... Un... (*iute*) sticla cu colonie...

IORGU (*Florentinei*): Minte! (*Apoi Puiei.*) Și-ai găsit sticla de colonie?

PUIA: Nu.

IORGU: După asta?

PUIA: Am văzut un ghiozdan...

IORGU (*nervos*): Ce ghiozdan? Ce ghiozdan? (*Apoi.*) A, servieta! Bine... Ce fel era?

PUIA: De piele.

IORGU (*enervat*): Bineînțeles că de piele...

FLORENTINA (*lui Iorgu*): Nu te enerva...

IORGU (*Puiei*): Te-am întrebat ce fel era, adică ce culoare? (*Face semn Florentinei să ascundă servieta.*)

PUIA: Cafenie.

IORGU: Exact. Și pe urmă?

PUIA: M-am uitat să văz ce e în ea și... (*Se oprește... începe să plângă. Florentina plinge și ea, cu ochii enormi pironiți pe Puia.*)

IORGU: După asta, după... (*O apucă de mână, o zguduie.*) Să nu-ți scot vorbele din gură cu cleștele...

PUIA: Am văzut că erau în ea bani...

IORGU: Ciți?

FLORENTINA: De unde să știe copilul ciți erau?

IORGU (*cu o privire spre Florentina*): Copilul? (*Apoi Puiei.*) Ciți bani erau?

PUIA: Mulți.

FLORENTINA (*lui Iorgu*): Nu vezi că ești absurd?

IORGU (*zbiară acum la ea*): Fără observații! (*Puiei.*) În ce fel de hirtii?

PUIA: În ce fel de hirtii?

IORGU: Ei da... de cîte o sută, cinci sute... de cîte o mie?

PUIA: De cîte o... mie!

IORGU: Ești sigură?

PUIA (*cu forță*): Da, tăticule!

IORGU (*urlînd*): Tăticule! Ticăloaso, eu nu mai sînt tăticul tău. (*Puia începe să plîngă mai tare.*) Hirtii mari, albastre?...

PUIA: Da, tăti... (*Se oprește.*) Trei pachete... și încă trei... apoi două...

IORGU: Ce cinism! Doamne, ce cinism! O auzi cu ce îndrăzneală și liniște răspunde? Asta o să ajungă criminală... La ocnă o să putrezească!...

FLORENTINA: Iorgule!

IORGU (*Puiei*): Pe urmă?

PUIA (*din nou, cu o mare siguranță*): Am scos pachetele din ser... ser...

IORGU: (*zbiară*): ...servietă!

PUIA (*reia*): ...din servietă, am pus servieta la loc... și...

IORGU (*urlă*): Ai pus servieta la loc și... (*Puia plînge cu hohote.*)

FLORENTINA: Stați!... (*Plîngînd cu lacrimi mari.*) Acuma lasă-mă pe mine. Tu n-ai să poți să-ți stăpînești nervii!... O, Doamne... Dumnezeule... Scoală... Lasă-mă pe mine... (*Iorgu, aproape împleticindu-se, se scoală. Florentina îi ia locul. Replicile următoare sînt rostite plîngînd de către mamă și fată... Un mare, un sfișietor mister se desfășoară acolo, între cele două suflete chinuite... Iorgu urcă spre fund... pare că se înăbușă... se oprește să respire în dreptul ușii ce dă în balcon... Cum din stradă vin zgomote, o închide... apoi o redeschide... Florentina se adresează Puiei... înecîndu-se printre sughițurile de plîns.*) Și-acuma, ce-ai făcut cu banii? Gîndește-te, fetița mamei... (*Cu nespusă adorație.*) Draga mamei mititică...

IORGU (*întoarce capul*): Ce, o mîngii?

FLORENTINA (*lui Iorgu*): Sssst!... (*Apoi Puiei.*) Spune... (*În șoaptă.*) Fetița mamei, puiule... spune, ce-ai făcut cu banii?

PUIA: Ce am făcut? M-am dat cu ei jos... în... în stradă...

IORGU: Cu toți banii?

PUIA: Cu toți...

IORGU: Ce vrei să faci cu toți banii? De ce i-ai luat pe toți cu tine? (*Puia nu răspunde... izbucnind.*) Instinctul... instinctul de criminală... Nu știa ce-o să facă, dar a fugit cu ei în stradă... (*Vine la cele două. Florentinei.*) Du-te de aici! (*o apucă pe Puia de braț... o zguduie cu violență.*) Pe urmă... pe urmă... Hai, dă-i drumul, nu te mai opri, că nu mai am răbdare... Te fac praf acum.

PUIA (*sfișietor*): Tăticule!

IORGU: Iar „tăticule”? Ți-am mai spus că nu mai sînt tăticul tău!... Eu nu sînt tăticul unei hoațe! (*Puia a tresărit violent.*) Hoațol! Hooțol!... Monstrule: Ești rușinea numelui meu cîstit și respectat. Plîngi? Ce te uiți așa la mine? Dă-i drumul! Dă-i drumul! (*zbiară.*) Ce-ai făcut cu banii? Ce-ai făcut cu banii?

PUIA (*deodată foarte senină, ca și cum și-ar fi adus aminte o lecție*): M-am gîndit că am făcut o faptă urită... (*Iorgu vrea să spuie ceva, Florentina îl apucă de braț, se stăpînește... Puia urmînd.*)... pe urmă mi-a fost frică că o să afli tu... am venit cu ei sus... am vrut să-i bag la loc în garderob... (*se uită la Lenuța*) dar ușa de la garderob era încuiată și (*foarte rar*) i-am azvirlit... în foc în mașina de bucătărie.

IORGU (*zbiară*): În foc! Piei de aici! Luați-o de aci! (*Formidabil.*) Eu i-am dat viață, eu i-o ridic!

FLORENTINA (*innebunită*): Iorgule, vino-ți în fire! E copilul tău!

IORGU: Nu mai e copilul meu! Am spus!

FLORENTINA (*strigă*): Asta s-o spui oricui, nu mie, mama ei! Ce, numai copilul tău e, nu e și-al meu? Eu ce sînt? Ce însemnează amenințările astea? Tu care mi-ai spus de-atîtea ori că îți iubești fetele ca ochii din cap? Închipuiește-ți că a dat peste ea o boală grea... o angină, o... Ții mințe cînd a avut tifos, cum stăteai la căpătîiul

ei și plingeai! Și-ți fringeai minile: „Scap-o, scap-o, Sfântă fecioară. Să rămie surdă, oarbă, idioată, dar numai să scape cu viață!“ Acum lași să moară copilul, fără să-i dai o mină de ajutor? Ascultă-mă și pe mine o dată! Uită-te și la mine în ce hal sint! Mă mir de unde mai sint în stare să... (*Duce brusc mina la inimă.*) U, ce junghi îmi trece prin inimă!... (*Tragică.*) Fă ce știi, dar o să ne ai pe conștiință pe amîndouă...

IORGU (*acum zdrobit*): Sint un nenorocit... (*Florentina face semn Puiei să intre în camera ei.*)

FLORENTINA: Nu... nu... nu spune asta... Orice se poate îndrepta... afară de (*cu o mare dragoste*) Puia noastră bună și dragăstoasă! Fetița noastră cea mare... (*Îa mîna lui Iorgu, o duce la buze.*) Tată, mila și bunătatea noastră...

IORGU (*cu ochii plini de lacrimi*): Nu mai pot... nu mai pot... Dumnezeu!... mă duc... am nevoie de aer... mă duc... (*Se scoală.*)

FLORENTINA (*dulce*): Du-te... așa, du-te... fă măcar cîțiva pași... Uite pălăria... Vrei să merg și eu cu tine? (*Se clatină.*) Nu pot... mi s-au tăiat picioarele... (*Iorgu a urcat.*) Pină te întorci, pun masa... (*Iorgu iese prin dreapta planul II. Florentina se întoarce din ușă... se clatină... se reazimă de garderobă... cu ochii înțepenii pe ușa odăii fetițelor.*) Puio! Puiuo! Puișor, scăparea mea... (*Apoi în goană trece în camera ei, foarte scurtă pauză... ușa de la dormitorul fetelor se deschide cu precauțiune... Puia scoate capul, inspectează încăperea, intră... e îmbrăcată cu șorțulețul de școală, pălăria pe cap. În mînă ține un plic... coboară în virful picioarelor... cu ochii în toate părțile... ținîndu-și răsufarea, ajunge la masă, așază plicul în evidență, răzimat de un vas, apoi iese în fugă prin fund. Florentina iese din camera ei... și-a dat cu apă pe față... acum își potrivește părul... străbate scena cu pași mari... murmură.*)

FLORENTINA: Dumnezeu! Dumnezeu!... (*Vede pe masă plicul lăsat de Puia, nu-i dă nici o atenție...*) Dumnezeu!!!!... (*Vede iar plicul.*) Ce e asta? (*Vine, ridică plicul... citește.*) „Doamnei Florentina... mămichiile mele personal“ (*Tresare.*) Ce? Ce înseamnă asta? (*Rupe plicul, scoate o bucată de hîrtie... citește.*)

„Mămica mea iubită, știu persoana care a luat banii din garderob și știu persoana care a plecat cu ei. Am văzut tot... că ușa de la odaia noastră nu era închisă (*Lividă, Florentina geme.*) Vai de mine!... (*Continuă lectura, tremurînd din tot corpul.*) Dar am spus lui tăticu că eu am furat banii, fiindcă am fost obraznică cu tine ieri, cum nu trebuie să fie un copil cu mama lui și-acum sînt sigură că ai să mă ierți... Fiindcă mi-a părut rău, mămică scumpă, că am fost obraznică cu tine... Și îmi ispășese crima, ca o criminală ce sînt, cum a ispășit-o și contesa Bianca din „Misterele Parisului“... (*Florentina duce mîna la gît, parcă s-ar înăbuși, urmează.*)

„Dar însă deoarece tăticu-meu, care îmi este mai scump decît lumina ochilor din cap, m-a făcut hoată și a spus că eu nu mai sînt copilul lui și el nu mai e tăticul meu adorat, eu mămică iubită nu mai vreau să trăiesc în viața asta amară. (*Giftie.*) Mă duc să mă arunc înaintea unui automobil, și orice se va întîmpla cu mine, iertați-mă de supărarea ce v-o procură... a ta nenorocită fiică...“ (*Rămîne țeapănă... scrisoarea i-a căzut din mînă... sughite.*) Pu... Puia... (*Se răsucesce deodată, se azvîrlă pe divan, își ascunde fața în perne, adună pernele pe cap... foarte clar un clacson de automobil începe să urle.*) Moațo... Moațo... Unde e Moața? Aduceți-mi pe Moața!... (*Moața intră speriată din camera ei, se uită în toate părțile, o vede pe Florentina, se repede la ea.*)

MOAȚA: Uite-mă, mămico, am venit! (*Florentina o înțeleștează sălbatic de gît, rămîne cu ea așa.*)

(*Scurtă pauză... ușa din fund se deschide; intră Iorgu*

aducînd pe Puia cu brațul trecut după gît... îi vorbește încetișor.)

FLORENTINA (*dintr-un salt e în picioare... cu un strigăt de fiară*): Puia!... Puia!... Puia!...

IORGU: Ei da... Puia... Am prins-o în mijlocul străzii... Era cît p-aci s-o calce uîn automobil. I-am spus eu să fie cu băgare de seamă cînd trece strada... (*Puiei*) Acum du-te de-ți spală frumos ochii.

FLORENTINA (*intr-un urlet de jubilație*): S-a întors, tăticle! Sărut-o, tăticle! Ia-o în brațe... E tot fetița ta! Cere-i iertare, tăticle! Cere-i iertare... Nu e vinovată! Moață, du-te și tu la tăticle! Așa, cîteșitrei! (*Apoi cu un mare strigăt.*) Eu am furat banii!... Eu am furat banii... și i-am dat amantului meu, care a fugit cu ei! Eu am furat! Eu am furat! (*Se repede la balcon, se azvîrlă peste balcon.*)

C O R T I N A

GAÎTELE

COMEDIE ÎN TREI ACTE

PERSOANELE

ANETA DUDULEANU
WANDA SERAFIM
MARGARETA ALDEA
COLETTE DUDULEANU
FRÄULEIN
LENA
ZOIA
ZAMFIRA
MIRCEA ALDEA
GEORGES DUDULEANU
IANACHE DUDULEANU

ACTUL I

O mare încăpere bătrinească. În dreapta-fund, scară ce duce în etaj. Sub scară, o ușă laterală. În stînga, *plan-coupé*, ușă mare ce dă în grădină. Masă rotundă, un bufet demodat, cădre pe pereți. Interior bătrînesc de oameni bogați. La ridicarea cortinei, Aneta, Zoia, Lena joacă cărți.

ZOIA: Ce faci tată, că ai adormit cu cărțile în mînă?

ANETA: Nu bat. Te uiți la mine să bat. Uite, nu bat. Cu ce să bat?

ZOIA: N-ai asul?

ANETA: N-am.

ZOIA: Mă mir.

ANETA: Dar ce, m-ai văzut că mă dau așii afară din casă?

ZOIA: (*Lenei*): Tu ce faci, Leno?

LENA: Ce să fac? Aștept.

ZOIA: Atunci bat eu.

ANETA (*cu necaz*): Așa te-am pomenit. (*Lenei.*) Avea mina plină de atale și mă întreba pe mine dacă am asu. (*Apăsât.*) Merg și eu.

LENA: Și eu.

ZOIA (*Anetei*): Dumneata cu ce mergi?

ANETA: Treaba mea.

ZOIA (*Lenei*): Merg cu mina goală și se mai miră că intră. (*Joacă.*)

ANETA: Cîntă-mi, cucuvaie ce ești... iar o să intru. (*Joacă.*)

ZOIA (*jucînd*): Dă, poate scapi la pică.

ANETA (*cu neacă*): Mai bate-ți joc de mine... frumos îți șade. (*Furioasă.*) Am intrat.

ZOIA: Dacă nu știi să joci!...

(*Intră prin dreapta Colette și Ianache.*)

COLETTE, IANACHE (*împreună*): *Bonjour.*

ZOIA (*văzîndu-i, exclamă*): Colette cu Ianache!

ANETA (*încet*): Iar m-a prins fiu-meu jucînd cărți...

LENA (*Anetei*): Dar ce, soro, nu ești stăpînă să faci ce vrei în casa dumitale?!

COLETTE (*vine la Aneta și o sărută*): *Bonjour*, mămișo.

ANETA: *Bonjour, madame.* Ți-ai mai adus aminte și de soacră-ta? A dat Dumnezeu să vii și pe la mine?

COLETTE: A, mămișo, sînt așa de ocupată! A plecat *miss* de la fete și trebuie să mă țin după ele toată ziua.

ANETA: Foarte bine. Mai vezi-ți și de copii. Nu toată ziua haimana prin oraș.

LENA: De ce a plecat, drăguțo? Că de-abia ați adus-o de la Paris?

COLETTE: I-a dat Ianache drumul. Vai, ce a mai plins, săraca!

IANACHE (*Lenei*): Seceta, țăță, seceta... Mai avea pretenția să-i plătesc și drumul înapoi la Paris. I-am arătat eu drum! Ei, trebuie să ne stringem, să facem economii... Vremuri grele!

COLETTE (*lui Ianache*): Se poate, dar eu fără guvernantă nu pot să stau.

ANETA (*batjocoritoare, Colettei*): Parcă acasă tot guvernantă ai avut. Crește-ți fetele cum ai crescut și tu.

COLETTE: Vai, mămișo... cum vorbești!... Dar *mademoiselle Marie* ce a fost? Că o știi și dumneata!

ANETA: Aia guvernantă? O prăpădită de belgiancă care vă spăla, vă călea, vă gătea și la bucătărie. (*Importantă.*) Guvernantele mele se puneau de la nouă dimineața în

corset și porneau cu fata în landou la parc. Oți fi voi boieri, dar...

COLETTE (*lui Ianache*): *Tu entends, Ianache, comme elle me blesse?*¹ (Se retrage în fund.)

IANACHE (*Anetei*): Mămițo, iar o superi? Și te mai miri că nu-ți vine prin casă.

ANETA (*revoltată*): Dar ce spusei, ce spusei, frate, păcatele mele! Nu mai pot să scot o vorbă din gură, că mi-o răsu-ciți pe toate părțile!... (*Zoiei*.) Cine face cartea, Zoico?

ZOIA: Cine-ntreabă.

ANETA: Ce, tot eu, soro, că o făcui și adineauri.

ZOIA: Pune-ți un fes în cap, să-ți aduci aminte.

IANACHE: Iar cărți! Toată ziua și toată noaptea, cărți!

ZOIA: O, că de-abia acum ne așezarăm. Atîta distracție avem și noi.

IANACHE: Distracție fără bani nu se poate?

ZOIA (*arătînd pe Aneta*): De, că nu ți-am ruinat-o, fii pe pace.

ANETA: M-a scuturat, Ianache, m-a scuturat.

ZOIA: Ce, țăță, nu ți-e păcat de Dumnezeu? Te-am scuturat eu?

ANETA: Uite, m-am așezat cu opt sute de lei în hîrtii și crei-tării ăștia... (*Ridică o cutie de carton*.) Poftim, fundul!...

ZOIA: Dar ce, eu ți i-am luat?

ANETA: Mîine iar te duci cu noaptea în cap la „Monde Elé-gant”² să-ți cumperi de rochie. (*La toți*.) Vine de la Caracal goală pușcă și pleacă cu geamantanul trosnind.

IANACHE (*Anetei*): Ți-am spus eu că o să te punem sub interdicție...

ANETA (*celor două bătrîne*): Îl auziți?

COLETTE: Are dreptate Ianache.

ANETA (*Colettei*): Se putea!... Parcă tu o să ții cu mine!... Am ajuns la mîna băieților!... Să mă ție băieții!... (*Lui Ianache*.) Bietul tată-tău, Dumnezeu să-l ierte,

¹ Auzi, Ianache, cum mă jignește? (n.a.)

² „Lumea elegantă” (n.a.).

putea să-mi lase și mie o moșie... a mai mică — Gubaucea — mă mulțumeam. Să am cu ce trăi. (*Întinde Zoiei packetul de cărți.*) Taie! (*Apoi.*) S-a priceput doar să serie la testament: „Rog pe scumpii mei fii să aibă grijă de iubita mea soție...” (*Zbiară.*) Taie, sorol

ZOIA: O, că nu dăm în foc. (*Taie.*)

ANETA: Frumos răspuns, n-am ce zice. (*Dă cărțile.*) Și scumpii lui fii îmi dau douăzeci de mii de lei pe lună!... (*Cu un ton de mindrie.*) Mie, Aneta Duduleanu, care am fost stăpînă a nouă moșii afară de alte douăsprezece pe care le ținea Tasse în arîndă. Șlepurile noastre porneau încărcate de trosneau, cu griu — numai griu de pe moșiile noastre, de la schelele noastre de la Bechet și de la Cetate — tocmai la Marsilia și la Amsterdam, plătit cu napoleoni de aur... (*Spumînd.*) Și am rămas în douăzeci de mii de lei pe lună!...

IANACHE: Da? Știi cît ai ridicat de la birou de la întîii ianuarie pînă astăzi?

ANETA: Cît?

IANACHE: Două sute de mii de lei.

ANETA (*revoltată*): Dar unde au intrat, frate, banii, că eu mă string cît pot.

IANACHE: Eu vrei să-ți spun? Te înștiințez că am dat ordin lui Vasilopol să nu-ți mai dea un ban fără știrea mea. Așa că, să nu mai trimiți degeaba scrisori funcționarilor în ascuns de mine.

ANETA (*furioasă*): Bineeee... (*Apoi Colettei.*) Merçi, norumeo!

COLETTE: Eu? Ce mă amesteci pe mine, mămițo? Mulțumește lui Georges al dumitale. I-a făcut un scandal lui Ianache la bilanț!... Așa e Ianache? Toate se sparg în capul lui Ianache. *N'est-ce pas, Ianache?*¹

IANACHE: Ba spa!...

COLETTE: El muncește pentru toți și...

¹ Nu-i așa, Ianache? (n.a.)

ANETA: Da, Georges aşteaptă să-i dați voi în gură.

COLETTE: Stă toată ziua la bodegă și bea cu toți mitocanii.

ANETA (*bate violent cu pumnul în masă, strigînd*): Colette, să nu te atingi de familia mea, că nici eu nu mă ating de a ta.

COLETTE: Dar ce are familia mea, să...

IANACHE: Mămițo, las-o-n pace, că plecăm. Dacă nu-ți face plăcere să ne vezi...

ANETA: Mie să-mi dați banii mei... (*Pocnește cu palma în masă.*)

IANACHE: Ce bani?

ANETA: Banii de pe prăvălia mea de zestre de la Bechet. De ce mi-a vîndut Tasse prăvălia? Rămăsese în prăvălia mea? (*Cu gesturi mari.*) Băieții!... Ei sînt ce sînt!... Să-i ducă numele mai departe... Numele de Duduleanu...

ZOIA (*deodată*): Dar ce Dumnezeu, țăță, joc e ăsta, ori foc? Pune platca.

ANETA: Ce platcă?

ZOIA: Dar ce? N-ai intrat? Te faci că uiți? (*Lui Ianache.*) Mai las-o și tu, Ianache, n-o mai stîrni... Că dacă o pornește, nu o mai oprești nici cu...

ANETA: Dar ce, Zoico, ai înnebunit?

ZOIA: Ba dumneata ai înnebunit.

ANETA (*zbiară deodată*): Așa vorbești tu cu sora ta mai mare?

ZOIA (*cu același ton ridicat*): Ei nu, că m-ai turbat cu „soră mai mare“! Oi fi fost soră mai mare!... Acum sînt și eu mare!... N-oi fi rămas tot mică la șaizeci și opt de ani!...

ANETA: Așa e dacă nu te-am bătut cînd erai d-o șchioapă. Dar o să te bat acum, să-ți bagi mințile în cap.

ZOIA: Ce, să mă bați dumneata pe mine?

ANETA: Te bat.

ZOIA (*strigă*): Țăță, dă-ți seama la ce vorbești, că te faci de ris!

ANETA (*strigă mai tare*): Zoico, să nu-mi faci tu mie morală că o să-ți pară rău...

- IANACHE (*urlă*): O, că v-aude lumea de pe bulevard! (*Zoiei.*)
 Țață Zoico, fii dumneata mai cu judecată.
- ANETA (*lui Ianache*): Va să zică, eu sint nebună? Frumos te exprimi despre mama ta...
- ZOIA (*Colettei, încet*): A ajuns în mintea copiilor.
- COLETTE: Eu am băgat de seamă de mult.
- IANACHE (*Anetei*): Te-ai schimbat grozav de la o vreme încoace. Nici nu te mai cunosc, ce să spui...
- ANETA: Bine că nu mă mai cunoști... (*Apoi.*) Lasă, știu eu ce să fac. Găsesc unul așa, de seama mea și mă mărit! (*Pufnesc toți în râs.*) Să aibă grijă de mine, să-mi aducă în casă ce-mi trebuie, să nu mai am nevoie de voi. (*Rîsete și mai mari. Ușa din dreapta se deschide. Intră Wanda Serafim. Tăcere generală. Aneta în șoptă.*) Cine mai pică, soro?
- IANACHE (*în vreme ce Wanda nițel intimidată, s-a oprit în ușă*): O doamnă...
- ANETA: Ce doamnă? (*Apoi tot în șoptă.*) Zamfira ce păzește, de a lăsat-o să se urce sus?
- LENA (*împă deodată*): E Wanda!... Bată-te norocul să te bată, Wanda!... Nu te mai cunoșteam!... (*Anetei.*) Wanda Maritii Arghiropol, nepoata lui nenea Tasse...
- ANETA: (*se scoală de pe fotoliu, amenințătoare Wandei*): Dacă te-ai făcut cuminte, să intri în casă la mine... Dacă nu, să ieși afară!... (*Îi arată ușa.*)
- WANDA (*coboară*): M-am făcut, tanti, m-am făcut... (*Vine și îi sărută mîna, salută pe celelalte bătrîne.*)
- LENA: U, dar cum te-ai schimbat, fetițe... Ai mai slăbit.
- WANDA (*zîmbind*): Traiul rău, tanti. *Bonjour*, Ianache.
- ANETA: Așa-ți trebuie. Ți-ai lăsat bărbatul cu două moșii și ai fugit cu golanul de băiat al Spiropoloaii... Unde avea sabie și pintenii.
- IANACHE: Mămițe...
- ANETA: Lasă, frate, că sintem în familie. (*Wandei.*) Ia spune, soro, cum ai sărit pe fereastră și ce a spus Spiropoloaia cînd s-a pomenit cu tine la miezul nopții, în cămașă?

WANDA: Vai, tanti, dar nu eram în cămașă...

ANETA: Nu mai tăgădui, că a urlat tot orașul. Am auzit că greaca ar fi zis lui fiu-său: „Mie să nu-mi aduci femei d-astea în casă, că la mine nu e tractir“.

ZOIA: Tată, cum îți vine să spui de-alde astea?

ANETA: Spui ce am de spus, n-ai să-mi pui tu botniță la gură! (*Apoi.*) Ascultă, Zoico, dacă nu-ți place în casă la mine, de ce ai venit, că eu nu te-am tras de minecă...

ZOIA: Cum, nu m-ai chemat dumneata? Ai uitat?

COLETTE (*lui Ianache*): Ianache, te rog să nu-mi prezinți pe vară-ta.

ZOIA (*către toți*): M-a turbat cu scrisorile: „Vino, surioară dragă, că sînt singură în cogeamite casa și mi-e urit de mor...“ „Vino, Zoîlico, că am tăiat porcul pe care mi l-a trimis Ianache...“

ANETA: Grozav porc. Se clătina pe picioare. (*Cu intenție, către Wanda, care s-a așezat lângă ea la masă.*) Pe ăl gras am aflat eu unde l-a trimis domnul fiu-meu.

COLETTE (*care a priceput, înțepată*): Te înșeli, mămițo, Ianache n-a trimis lui maman nici un porc. (*Lui Ianache.*) *Tu vois, je te l'avais bien dit...*¹

ANETA: Din partea mea, poate să trimită cui poștește... treaba lui. Mie cînd mi se face poftă de carne de porc, trimit în piață și nu cer la nimeni. Mi-a adus bucătă-reasa azi un tacîm, să-l mănîncei cu ochii. (*Zoiei.*) Lasă, că mîine ai caltaboși cu bojoc, cum îți plac ție... Vezi cum îți fac eu plăcere?

ZOIA (*bosumflată*): Mulțumesc... Am dat telegramă Angelii să vie să mă ia.

ANETA: Ai iernat la mine, și acum, cînd s-a încălzit, pleci ca țigani. (*Wandei.*) Zice că mi-e soră... Așa soră...

WANDA (*Anetei*): Doamna e sora dumatăle?

ANETA: Dar ce, n-o cunoști? E soru-mea a mai mică, Zoica. E de la Caracal.

¹ Vezi, am prevăzut eu... (n.a.).

WANDA: A, doamna locuiește la Caracal?

ANETA: Da, unde s-a răsturnat carul cu proști. (*Zoiei, care s-a pornit pe urlet.*) Nu mai chirăi, moară hodorogită, că mi-ai clintit creierii din cap. (*Wandei.*) Dar tu, cînd ai venit?

WANDA: Acum trei zile, tanti.

ANETA: De la București?

WANDA: De la Paris.

ANETA: Ei, dar ce aveți toate, frate, cu Parisul... Vă dați în vînt toate după Paris!... Parcă ești noru-mea Colette. (*Acesteia, gata pe cearță.*) Ascultă, madam, mi-a spus doftoroaia că i-a spus Tanța Bălan că ai fi spus la primirea de la Valerica Avramescu, că l-ai luat pe Ianache numai cu condiția să te ducă o dată pe an la Paris.

COLETTE: Și n-am dreptate? Înainte de a se însura, voiaja de două ori pe an în străinătate. De cînd m-a luat pe mine, nu m-a dus nici pină la Mehadia.

IANACHE: Dacă sar vara asta peste trei kile la pogon, te duc în septembrie... la Pucioasa...

ANETA (*lui Ianache*): Ai fi în stare să-ți lași treburile pentru capriciile dumneaei. Cine vede de moșii și de birou, dacă pleci tu?

COLETTE: Dar ce, mămișo, să mă sacrific mereu pentru treburile lui?

ANETA: Să te sacrifici că, pentru voi muncește, pentru tine și pentru fete.

COLETTE (*lui Ianache*): Nu merg la Pucioasa!... Să mă duci la Paris! Vreau să văd Parisul!...

ANETA (*deodată, ca o leoaică, Colettei, bătînd cu pumnul în masă*): De ce nu te-a dus tată-tu la Paris, că e boier!... Sînteți grozavi... Numai fumuri și pretenții... De noi spuneti în toate părțile că sîntem țărani îmbogățiți...

COLETTE (*albă de mînie*): Eu?

ANETA: Tu și cu... (*gest de dispreț*) neamul tău!... Mai bine țărani îmbogățiți ca noi, decît boieri care n-au după ce bea apă, ca voi!...

COLETTE (*exasperată*): Mămițo...

ANETA (*dezlănțuită*): Ce, mămițo? (*Arătînd pe Colette.*) Ieri am cerut doamnei automobilul, să mă duc la Tasse la cimitir... „Nu pot, că l-am promis lui *maman* !...” În automobilul meu au ajuns să se lăfăiască toate leși-naturile!

COLETTE (*țipă lui Ianache*): *Tu entends, Ianache, comme elle est ordinaire? Je m'en vais, où je la gifle. Je m'en vais.*¹ (*Tot lui Ianache, care vrea s-o urmeze.*) *Toi, reste ici avec ta famille*²... (*Anetei.*) Eu nu-ți mai pui piciorul în casă... Să știi! (*Iese trîntind ușa.*)

(*Tăcere grea.*)

ANETA (*calmă, deodată*): Pagubă-n ciuperci!...

IANACHE (*dezolat*): Ce fuse asta, mămițo?

ANETA (*surîde*): Ei, lasă că-i trece ei... E iute, dar se întoarce numaidecît. Uite, ca s-o împaci, du-i cerceii ăștia de la mine... (*Începe să-și scoată cerceii din urechi.*) Mii-a cumpărat Tasse de la Viena... paisprezece carate... (*Îi întinde lui Ianache.*) Să-i duci Colettei din partea mea... Vi-i dau mai bine vouă, că aveți fete... (*Ianache înhață cerceii, îi vîră în buzunar, apoi apucă mîna Anetei, îi pipăie ahtiat inelele.*) Ce, vrei și inelele? Așteaptă întii să mor, că pe urmă ți le dau...

IANACHE (*apucător*): Dar Colette îmi spunea nu știu ce... de o zaharniță...

ANETA (*grăbită*): A da... zaharnița veche de argint. (*Se scoală de la masă.*) Știu eu că mă iubește pe mine Colette... Dar îi place să mă supere din cînd în cînd... Păcat că e prea infumurată. (*Wandei.*) Ai băgat de seamă că a stat numai cu ceafa la tine? Boieroaică,

¹ Auzi, Ianache, ce vulgară e? Dacă nu plec, o iau la palme. Mai bine plec (n.a.).

² Tu rămii cu familia ta... (n.a.).

ce să-i faci... (*Merge la bufet, scoate zaharnița, vine cu ea la Ianache.*) Asta e. Mi-a spus ea mie că-i place... (*Wandei.*) Am auzit că vară-sa, prințesa Andronache, face trotuarul la Paris... E adevărat?

WANDA: Nu cred, tanti.

ANETA: (*privind-o*): Nu crezi? A, una pe alta vă cocoloșiți.

WANDA: Vai, tanti...

ANETA: Nu sări în sus, că știu eu ce poamă ești! Cui te-ai izbit, nu știu, că în neamul lui bietu nen'tău Tasse, toate femeile au fost cinstite. Am aflat noi despre dumneata ce faci pe la Paris.

LENA: Bagă-ți mințile în cap, fetițo...

ZOIA: Că ai să mori în spitale pe acolo...

IANACHE: Mă mir ce mai cauți pe la noi...

WANDA: Am venit să vinz Ciucea. Dar e așa de greu: autori-zăție, obște...

ANETA: Te învață Ianache ce să faci.

IANACHE (*tăios*): Eu nu te învăț să vinzi... Eu te învăț să cumperi...

ANETA (*Wandei*): O să bați în fund și Ciucei, cum ai bătut Prejbenilor și Butoeștilor. D-aia s-a căinit tată-tău o viață întreagă!...

LENA: Îmi spunea bietul Pandele al meu că trecea vara toată cu caracudă sărată și cu ardei roșu... Tăia un porc la Crăciun și-i ajungea slănina pină după treierat.

ANETA: Așa au făcut bătrînii milioane ca să le păpați voi. (*Apoi Zoiei.*) Îi vezi că nu iese nici unul din odaie?

ZOIA: Lasă-i în pace, că sint tineri... Or mai fi tăinuind și ei.

ANETA: Ba dorm butuc.

IANACHE: Pină la ora asta?

ANETA: Dorm aburiți, Ianache, pină la cinci. Halal trai pe ginere-meu Mircea.

WANDA: Care Mircea?

ANETA: Bărbatul procopsitei de Margareta.

ZOIA: Teribilă ești, țată...

WANDA: Adevărat, Margareta s-a măritat. Șed aici la dumneata?

IANACHE: Dar unde să stea? În drum?

ANETA: I-am băgat în casă... Mi-a fost milă de ea. Inimă păcătoasă de mamă!

WANDA: A, pe bărbatul Margaretei îl cheamă Mircea?

ANETA: Da, Mircea Aldea.

IANACHE: Derbedeu de București.

ANETA (*Wandei*): Ție o să-ți placă!

IANACHE: N-o pune la încercare.

WANDA (*zimbînd lui Ianache*): Nu e așa? Găsesc că e primejdios.

ANETA: Unde dă Dumnezeu să-mi scape fata de el.

LENA (*Anetei*): Decît ți-ai vorbi de rău ginerele, mai bine cheamă pe fraila să ne dea cîte o dulceață.

ANETA: Dă-o-ncolo, că iar sare-n sus.

LENA: Dar ce, țăță, ți-e frică de ea?

ZOIA: A, de cînd a murit nenea Tasse. ea e stăpînă în casă. Eu aș fi trimis-o de mult la nemții ei.

ANETA (*furioasă, Zoiei*): Da? Dar cine-mi ține casa? Mi-o ții tu? (*Wandei.*) Ea stă o lună, două, și p-acîi îi e drumul... N-o vezi cum s-a îngărășat? (*O apucă pe Zoia de gușă.*) Ce gușă a făcut? (*Apoi strigă.*) Fraila!...

(*Tăcere.*)

ZOIA: Se face că nu aude...

ANETA (*mai tare*): Fraila!... (*Vine un mormăit din odaia de sub scară.*) Ce faci, fraila? Nu vii să mai stai și cu noi? Avem musafiri... Pe Wanda, Wanda... nepoata lui Tasse și pe Ianache, dragostea ta...

(*Intră din odaia ei, Fräulein, o arătare de o slăbiciune cumplită; tricotează cu furie dintr-un ghem imens roșu, cu iglițe foarte lungi.*)

FRÄULEIN (*către Aneta*): Ați spus la Ianach se trimet unture, că se goliț garniț de tot?

ANETA: U, cerșetoare te-am pomenit! N-apuci să vezi omul, că...

IANACHE: Dar ce Dumnezeu, ați și isprăvit untura? Că acum trei săptămîni v-am trimis treizeci de kilograme.

ANETA (*jignită*): Lasă, lasă, că dacă nu-mi dai tu, am eu cui să cer. (*Lui Fräulein.*) Să se ducă Cristea la Georges să-i spuie că-mi trebuie untură. (*Apoi lui Ianache.*) Haide, dați-mi un hap, să scăpați mai iute de mine, că v-am sărăcit!...

(*În vremea asta Fräulein s-a înțepenit în fața Wande și o măsoară fioroasă din creștet pînă în tălpi.*)

FRÄULEIN (*Wandei*): *Sie sind die Wanda?*

WANDA: *Ja, Fräulein.*

FRÄULEIN: *Die Wanda, welche zu Mitternacht mit einem Kavallerieoffizier durchgebrannt ist?*¹

WANDA (*indignată*): O...

FRÄULEIN (*Wandei*): *Wie schamlos und verdorben Sie sind !...*²

ANETA (*către Fräulein*): O, moară neferecată... Decît ai trîncăni acolo, mai bine ai pune de dulceată.

FRÄULEIN (*spumegînd*): Eu dulceț? Eu nu ești servitor se pui dulceț... Dacă doriț dulceț, sunaț la Zamfir. (*Apoi pentru ea.*) *Verruchte Alte, welche sich einbildet dass ich eine Dienstmädchen bin !...*³

ANETA: Uite c-o sun, nu mai urla! Că parcă ai o gîjiitoare în git.

(*Fräulein a ieșit.*)

IANACHE: Asta e năroadă rău.

ANETA (*cu teamă*): Taci, că te aude.

ZOIA: Acum o să ne punem lacăt la gură, de frica ei!...

ANETA (*Zoiei*): Zoico, scoală și sună pe Zamfira.

¹ Wanda, care a fugit la miezul nopții cu un ofițer de cavalerie? (n.a.).

² Ce nerușinată și nebună ești! (n.a.).

³ Bătrînă smintită, să-și închipuie că eu sînt servitoare! (n.a.).

ZOIA (*furioasă Anetei*): Te-ai gîndit bine pînă să vor-bești?

ANETA (*țipă*): Ce vorbă e asta? Cum vine, adică?

ZOIA: Vine, că n-am să-mi calc pe dignitatea mea, să sun pe Zamfira, cînd e cine s-o sune.

ANETA: Și cine ai pofti s-o sune? Eu? Tot eu? Eu să le fac pe toate?

ZOIA (*arătînd pe unde a ieșit Fräulein*): Pe ea o doare mina să apese pe buton?

ANETA (*Zoiei*): Dar ție îți cade nasul să apeși?

ZOIA (*țipă*): Țață, să nu mă înjosești în fața slugilor!...

(*Intră Fräulein furtună, din odaia ei.*)

FRÄULEIN: Sluji? Care sluji?

ZOIA: Tu!

FRÄULEIN (*urlă*): *Was sagt das freche alte Weib? Der Teufel soll dieses freche alte Weib holen! Ich bin keine Wirtschafterin. Unverschämtes und verruchtes...¹ (Bombăne pe nemțește la infinit.)*

LENA: Huo, că sun eu...

ANETA: Cui dai cu „huo“, Lena? Ai înnebunit?

IANACHE (*în larma infernală de glasuri întăritate care se întretaie, urlă*): Lasă, mămițo, că sun eu! (*Merge și sună.*)

(*S-a restabilit din nou liniștea.*)

ANETA: De care-ți poștește inima Zoico?

ZOIA: Întreabă-ți nepoata și pe Ianache, ce mă întrebi pe mine?

ANETA (*apăsînd*): Te întreb pe tine, că tu ești cu pre-tențiile.

ZOIA: Da? Atunci șerbet de lămîie. Oi avea și eu dreptul, că eu m-am ars cu el la mașină.

¹ Ce spune obraznica asta de babă? Dracu s-o ia de babă smin-tită! Eu nu sînt servitoare. Nerușinată și smințită (n.a.).

ANETA (*Wandei și lui Ianache*): Zahărul meu, lămâia mea...

ZOIA (*întrerupînd-o*): ...tingirea dumitale... lemnele dumitale... Dă-i înainte.

ANETA: Și șerbetul e al ei. (*Intră, prin dreapta, Zamfira. (Acestea foarte dulce.)* Zamfirițo fetițo, fii tu bună și adu chiseaua cu șerbetul de lămâie... (*ironică*) al coanei Zoiei.

(*Aci se ridică o nouă viforniță de ceartă:*)

ZAMFIRA (*oțărîtă*): Eu nu știu care e șerbetul de lămâie. Să-l aducă fraila, că dumneaei știe.

FRAULEIN (*sare ca arsă*): Nu știi, țerane' pezevenchi? N-ai prins eu la tine cu dejet în porcan?

ZAMFIRA (*urlînd*): Pe mine, fraila? Ori ești izaltată, ori nu ți-e bine.

ANETA (*Zamfirei*): Dar ce, nebuno, așa vorbești cu fraila?

FRAULEIN: *Ich* izaltat? Insult tu la min' țiganka ce ești! Magariț!... *Ich werde wahnsinnig*¹, *ich werde wahn-sinnig*...

LENA: Fii mai supusă, fetico, că ești tină ră și șade rușine...

IANACHE (*se repede la Zamfira*): Obraznico, îți cîrpesc două perechi de palme de-ți sar ochii...

(*Aceste patru replici se spun deodată, într-un tumult ridicat de glasuri.*)

ZAMFIRA (*după ce larma s-a mai potolit, arătînd pe Fräulein*): Da' de ce umblă cu codoșii, coană Leno? Să nu umble cu codoșii, coană Zoico, că e păcat de Dumnezeu... Că eu sînt fată eînstită... Că eu un nasture dacă găsesc, viu și-l aduc coanii mari... (*Anetei.*) Taci, hai? Ții cu ea? De ea să ai parte! (*Apoi.*) Mîna să i se usuce cui s-a atîns de un cap de ață din casa asta... (*Merge spre ușă zbierînd.*) C-o dau dracului de casă!... Că numai zbierete și draci aud toată ziua!... (*Își scoate furioasă șorțul.*) Eu nu

¹ O să-mi ies din minți (n.a.).

mai stau... Mie să-mi dați banii mei, să-mi facă socoteala de la birău, și gata... Dar să nu vă bucurați la munca mea, cum faceți cu robii de pe moșiile voastre. Că eu o dau dracului de casă, eu fraila cu tot! (*Iese trîntînd ușa.*)

(*Scurtă pauză.*)

ANETA (*către Fräulein*): O auziși, madam, mi-ai gonit-o și p-asta!

FRÄULEIN: Dai la dracu de imputit. Mai bine pleci.

ANETA (*sarcastică*): Da? Dar îmi frezi tu parchetele și-mi speli vasele? Că nici patul nu ești în stare să ți-l faci (*Wandei.*) Ce, soro, eu țin slugi mai mult pentru ea, că și tronul mi-l scot singură! (*Fräulein mormăind a intrat în odaia ei.*) S-a supărat... s-a băgat la odaie... (*Wandei.*) Aici e ea la hotel... fiecare cu odaia lui. Colo... asta... (*arată spre etaj*) colo sus ăilalți... (*gest*) și eu, madamă la toți!... (*Apoi.*) Zoicuțo, fii tu drăguță...

ZOIA (*bosumflată*): Da, acum sint drăguță...

ANETA: Ești tu drăguță totdeauna, dar te apucă așa, năbădăile...

ZOIA (*o privește*): Și pe dumneata, nu te apucă...

ANETA (*îmbietoare*): Ba mă apucă și pe mine... (*Apoi.*) Uite, fii bună... Sint pahare, farfurioare, lingurițe, colo în bufetar... Fă și tu atita lucru...

ZOIA (*se scoală de la masă, gemînd*): Anleu, cum mă dor genunchii... Mi s-au umflat butuc.

LENA (*se ridică jumătate de pe scaun, căitîndu-se*): Stai tu... că mă due eu...

ANETA (*Lenei*): Las-o să se mai dezmoștească, că s-a întepenit de atita ședere. (*Zoiei, care a mers la bufet și a deschis ușa.*) Pe raftul al doilea e de toate... (*Celorlalți.*) A, să nu-i spui să facă ceva că ți-ai găsit beleaua cu ea... (*Apoi Zoiei.*) Unde cauți, zănatico?

ZOIA (*furioasă, trîntește ușa bufetului*): Dacă știi așa de bine, de ce pui pe alții să-ți facă treabă? Zănatică!... Îți ies niște vorbe din gură... Mă mir cum nu ți-e rușine, că ești femeie bătrînă!...

ANETA (*s-a sculat nervoasă, merge la bufet*): N-am îmbătrînit la ușa ta! (*Se încrucișează cu Zoia, îi dă brînci.*) Fugi de aici, că nu ești bună de nimic...

ZOIA (*recăpătîndu-și echilibrul, se închină*): Potolește-o sfîntă născătoare, potolește-o!

(*Coboară scara Mircea Aldea.*)

IANACHE (*batjocoritor*): Ei, ți-ai făcut somnul, domnule?

MIRCEA (*zîmbind*): Da. *Bonjour*, Ianache.

ANETA (*de la bufet*): Se vede. I s-au umflat ochii în cap.

MIRCEA: Sărut miinile, țăță Leno... (*Se oprește în fața Wandeii.*)

LENA (*lămurindu-l*): Wanda, nepoata lui socru-tău, a lui nenea Tasse.

MIRCEA (*se înclină*): Doamnă...

ANETA: Ce, „doamnă“? Că sinteți veri. (*Vine la Wanda cu chiseaua de dulceață în mînă.*) Wando, ia spune cum ai sărit la miezul nopții în cămașă pe fereastră, că pe urmă spui și eu ce-a spus Spiropoloaia... Să audă și Mircea... (*la un gest al Wandeii.*) Hai, fă-mi plăcerea...

LENA (*Wandeii*): Nu-i lua în seamă, că e bătrînă și s-a cam zăpăcit.

ZOIA (*Wandeii*): Ba așa a fost de cînd o știu. Nu-și ia seama la gură. Le trîntește hoderonc-tronc.

ANETA: Ei, haide Wando, dacă ții tu la mine... Cum ai sărit la miezul nopții în cămașă, că pe urmă spui și eu ce-a spus Spiropoloaia... Hai, soro, că sintem în familie...

LENA: Lasă asta, țăță... Mai bine să ne spuie Mirciulică ce mai e pe la moșie. (*Lui Mircea.*) Pe la voi a

plouat, drăguțule? Că la Floricel, la Adîncata, a turnat cu găleata.

MIRCEA: Nu știu, tanti, nu mi-a scris administratorul de zece zile. Dar cred că a plouat.

ANETA (*lui Mircea, răstită*): Să nu crezi, să vezi cu ochii tăi! Să nu te iei după ce-ți scrie administratorul, că moșia nu se îngrijește prin poștă. Bietul Tasse avea o vorbă: ochii stăpînului îngrașă vita! Wanda! (*Wanda nu-i răspunde și privește intens spre Mircea. Mai tare.*) Wando, ascultă ce-ți spun eu, nu căsca ochii la el.

WANDA (*plictisită*): Da, tanti.

ANETA (*arătîndu-i pe Mircea*): De doi ani are Galiciuica Margaretei de zestre și nu știe ce e aia miriște și ce e aia ogor.

MIRCEA: Ba știu, mămițo.

IANACHE (*izbucnind*): Știi din gură. Du-te la țară și vezi-ți de avere. Nu te plimba pe strada Mare cu ciinele în curea, că te-a luat cafeneaua Mercur la ochi. Muncește și sporește-ți avutul, nu da fuga la tribunal să ceri bani din zestrea Margaretei.

ANETA (*fîrtoasă*): Ce a făcut? Ce spui, Ianache?

IANACHE (*îndreptînd spre Mircea un deget teribil*): A cerut la tribunal trei sute de mii de lei, să se ducă la Karlsbad.

MIRCEA: Nu-i adevărat.

IANACHE (*înmuiat de tonul categoric al lui Mircea*): Despre partea mea faceți ce vreți. E averea voastră.

MIRCEA: Încă o dată îți spun că nu e adevărat!

IANACHE: Nu mai tăgădui, că i-a spus Colettei, Anișoara Viatos, că era bărbatul ei în cabinetul președintelui, cînd i-a dat avocatul tău, Maxim, cererea.

MIRCEA: Maxim nu e avocatul meu și n-ăm prezentat nici o cerere tribunalului. Minciuni și intrigi. (*Se plimbă agitat.*)

LENA (*impăciuitoare*): Dacă spune el că nu e adevărat, credeți-l.

MIRCEA (*către Lena*): Nu pricep, tanti, ce au toți cu mine... M-au înnebunit. O să-mi iau într-o zi lumea în cap...

ANETA: Ei lasă... lasă că nu-ți iei tu nici o lume în cap... Uite, mai bine, du-te de adu o cană cu apă, dar lasă să curgă mai mult țuturoiul, să vie rece. (*Îi dă lui Mircea o cană de cristal. Mircea o ia, iese prin dreapta. După ieșirea acestuia, lui Ianache.*) Mi-ai plăcut... parcă ai fost în sufletul meu... (*Wandei.*) Ei, cum îl găsești?

WANDA: Simpatie. „Dar Margareta? Aș vrea s-o văd și pe ea.

ANETA: Trebuie să pice. Nu poate un minut fără el. (*Sus în capul scării s-a ivit Margareta.*) Vă spusei eu?

MARGARETA (*coboară treptele*): Ce, aici erați? Dar Mircea unde e?

ANETA (*aducând tava cu dulceturi și servind pe fiecare*): O, că nu ți l-a furat nimeni. Tot cu inima sărită după Mircea: „Ce face Mircea? Unde o fi întârziat Mircea?”

MARGARETA (*simplu*): E singura mea dragoste pe lume.

ANETA (*printre dinți*): De el să ai parte.

MARGARETA: *Bonjour, Ianache.*

IANACHE (*mofluz*): *Bonjour.*

LENA: A fost și Colette, dar a plecat.

ZOIA (*Vine la Margareta, tainic*): Știi că tața Aneta i-a dat cerceii de briliante. Și i-a scos din urechi și i-a dat.

MARGARETA (*cu un surâs trist, Anetei*): Parcă spunea că mi-i dai mie...

ANETA: Am spus că ți-i dau, dacă renunți la Mircea.

MARGARETA: Aha...

ANETA: N-ai renunțat!... Să-ți cumpere bărbatu-tău. (*Apoi arătându-i pe Wanda.*) Dar pe dumneaei o cunoști?

MARGARETA (*cu un strigăt de bucurie*): Wanda... (*Se îmbrățișează.*) Cind ai venit?

WANDA: Alaltăieri... (*O privește.*) O, dar ce bine arăți, Margot. Uitați-vă la ea, parcă e un trandafir...

ANETA (*printre dinți*): Trandafir ofilit.

WANDA: Dar ia seama, că ai început să te îngrași.

ANETA: S-a îngrășat de-i atîrnă pielea pe ea. (*Apoi Margaretii.*) Tu vrei o dulceață?

MARGARETA (*subit posomorîtă*): Nu, mulțumesc.

ANETA: Foarte bine, n-o să te poftesc cu lăutari. Să nu iei, că e otrăvită. (*Celorlalți.*) Nu știu cui s-a izbit!...

MARGARETA: Dumneatale.

ANETA: Mie nu, fetițo, că eu știu să mă port în lume. (*Celorlalți.*) Dar parcă nu era așa, frate... Țifnoasă a fost ea de mică, dar de cind s-a măritat, nu mai mă înțeleg deloc cu ea.

IANACHE: Ei, eu mă duc. (*Sărutări de mîini etc.*)

WANDA (*lui Ianache*): Atunci, dacă nu mă pot descurea singură în formalitățile de vinzare, pot să vin la tine să mă ajuți?

IANACHE (*scuturîndu-se*): La mine? Degeaba vii la mine... Eu plec descară la moșie și nu știu cînd mă întorc. (*Se îndreaptă spre ieșirea din dreapta, dar în ușa se izbește de Mircea, care intră cu cana; lui Mircea.*) Du-te la țară, domnule, nu face pe monșerul de oraș. Ascultă-ne și pe noi, că nu-ți vrem răul! (*Mircea tace.*) Nu-mi răspunzi? (*Celorlalți, din prag.*) Nu-i convine. (*Iese.*)

ANETA: Ei, rece apa, domnule?

MIRCEA (*pune cana pe masă*): Cred că da, mămițo.

ANETA (*toarnă într-un pahar, gustă*): Clocită!... Ptiu, mă îngrețoșai!... (*Zbiară.*) N-ai lăsat să curgă țuturoiul, cum ți-am spus!... Nici o treabă ca asta nu ești în stare să faci!...

MIRCEA (cu un soi de nepăsare în voce. Margaretei): Tu te sens mieux, chérie?¹

ANETA (batjocoritoare): Da, șeri!

MARGARETA (lui Mircea): Un peu mieux chéri...²

WANDA (Margaretei): Quoi, tu es souffrante? Tu ferais bien d'appeler un médecin...³

ANETA (lui Mircea): Domnule, nu e frumos să vorbești într-o limbă pe care n-o pricepe toată societatea. Să știi de la mine. Așa a pus Tasse la locul lui pe un ungur la Tușnad, care vorbea ungurește cu nevastă-sa la masa noastră.

MIRCEA: Iartă-mă mămițo, dar sintem vinovați citeșitrei.

ANETA: Nu... nu... tu ai început. Dar am priceput cu médecin... De ce medic e vorba? E Margareta bolnavă? Spune-mi tu, Wanda, că de la ei nu aflu. Se ferește de mine, parcă le-ăș fi vrăjmașă.

WANDA: Margot nu se simte prea bine.

ANETA (spaimă exagerată): Și eu să nu știu, mama ei? De ce mai au atunci copiii mame pe lume!

MARGARETA (excedată): Dar n-am nimic. (Iute lui Mircea.) Nu-i spune, că nu mai isprăvim cu ea.

ANETA (furioasă): Să nu-mi spuie? (Wandei.) O auzi? Țsta e copil, sau fiară din pădure?

WANDA: Nu vor să te sperie, tanti...

ANETA: Mai bine să mă sperii acum, decît să-mi sară inima pe urmă. (Lui Mircea.) Ce are Margareta, domnule? (A zbierat așa de tare, că toți au tresărit.)

MIRCEA: Se plînge de vreo patru zile că are amețeli... din cînd în cînd grețuri...

MARGARETA (lui Mircea): Chéri, je t'en prie...⁴

MIRCEA: Azi, numaidecît după masă, a debordat.

¹ Te simți mai bine, draga mea? (n.a.)

² Ceva mai bine, dragul meu... (n.a.)

³ Ce, ești bolnavă? Ar trebui să chemi un medic... (n.a.)

⁴ Dragul meu, te rog... (n.a.)

MARGARETA (*tot lui Mircea*): *Voyons, chéri...*

ZOIA (sare-n sus): ... Are aia... menanțită.

WANDA: Meningita este la creier, tanti.

ZOIA: Nu mă învăța tu pe mine... (*După o scurtă gîndire*): Am vrut să zic asta... apendicită... să-i faci numaidecît operație. (*Margaretei.*) Să nu fugi de cuțit, puîsorule, că-ți găurește puroiul mătîșoarele și mori în douăzeci și patru de ore.

ANETA: Tacă-ți gura, coabe.

ZOIA: Ascultați-mă pe mine. N-am dreptate, Wando, spune tu, că ești fată deșteaptă. Eu sînt mai doctor ca toți doctorii. Am îngropat trei copii și pe mămița și pe tătuțu... (*Anetei.*) Că dumneata cum te-au măritat, ți-ai luat bărbatul și ai șters-o din casa părintească. (*La toți.*) Cuțitul e sfînt. Eu cred în cuțit, cum cred în crucea asta. (*Face semnul crucii.*)

LENA: Lasă Zoio, că or să cheme doctorul și o să spuie el ce are.

MIRCEA (*Margaretei*): *Tu pleurs, chérie?*¹

MARGARETA: *Elles m'énervent.*²

ANETA (*Margaretei*): Nervi... Altceva mai știi? Are nervi... Uite, mai bine, vino cu noi de fă pe a patra la *maus*. (*Wandei.*) Tu joci *maus*?

WANDA: Eu nu joc decît *bridge*.

ANETA: Bre, bre!... Cum te-ai subțiat pe-acolo pe la Paris... (*Margaretei.*) Hai, că s-o mai întoarce cartea. M-am săturat tot pierzînd.

MARGARETA (*scurt*): Nu joc.

ANETA: Haide, soro, numai două tururi.

MARGARETA: Ți-am spus că nu joc.

ANETA: Nu-mi faci tu și mie atîta plăcere?

MARGARETA (*exasperată*): Dac-am spus o dată că nu joc... nu joc!

¹ Plîngi, draga mea? (n.a.).

² Mă enervează (n.a.).

- MIRCEA: Las-o, te rog, mămițo dragă... Nu i-e bine...
Nu vezi și dumneata că...
- ANETA: N-am parte de nici o distracție cu voi. (*Wandei.*)
Degeaba îi țin în casă... Nu-mi fac nici o plăcere...
- LENA: Poate că joacă Mirciulică. (*Lui Mircea.*) Haide,
Mirciulică, fă gustul soacră-ti.
- MIRCEA: Eu nu știu să joc cărți, tanti.
- ANETA (*lui Mircea*): Hai, nu te mai preface, că mi-e
silă.
- MIRCEA: Dar nu mă prefac deloc, nu știu!...
- ZOIA: Bucureștean și să nu știi să joci cărți... Ce mai jo-
cui mi-oi fi învârtit dumneata pe la cluburi...
- ANETA: Ce „clubur”, soro? Pe la cafenele de-alea, din
Piața Mare.
- MIRCEA: Eu mămițo?
- ANETA: Nu mai tăgădui, că știu eu ce spui. Zi mai bine
că nu-ți place compania noastră (*Sună telefonul.*)
Aoleu, cum țirîie... Parcă-mi găurește urechile.
- ZOIA: D-aia e telefon, să țirîie.
- ANETA (*Zoiei*): Martie din post, se putea!... (*Apoi.*) O
să trimit vorbă la oficiu să vie să-l scoată păcate-
lor.
- LENA: Ba să nu faci asta, țațo... o casă ca a dumitale,
fără telefon...
- ANETA: Ce-mi trebuie mie telefon? Să vorbesc cu Tasse
la cimitir, la Ungureni?
- MIRCEA (*care în vremea asta a mers la telefonul din pe-
rete*): Alo!...
- ANETA (*arătînd pe Mircea*): Plătesc abonamentul pen-
tru dumnealui.
- MIRCEA (*în telefon*): Alo... (*Apoi Anetei.*) Luna asta
l-am plătit eu, mămițo...
- ANETA (*batjocoritoare*): Nu mai spune! Bine că te-ai în-
vrednicit de atîta lucru. (*Wandei.*) Îl țin în casă
ca pe un orbete, de pomană.

MIRCEA (*Anetei*): Cum „de pomană“? Nu-ți plătim trei mii de lei pe lună, afară de... (*În aparat.*) Aici casa Duduleanu.

ANETA (*zbierînd*): Casa Aneta Duduleanu, ți-am mai spus de o mie de ori... Duduleanu e și Ianache, și Georges...

MIRCEA: Da, eu... Mircea Aldea.

ANETA (*mormăind*): Dumnealui în persoană...

MIRCEA (*tot în aparat*): A, doamna Varlam? *Mes hommages...*¹

ANETA: Ce? Iar nebuna aia de Jana? Parcă n-ar avea bărbat și copii de stă toată ziua spînzurată de telefon.

MIRCEA (*în telefon*): Astă-seară? E un film nou la „Apollo“?

ANETA (*urlînd*): Ce „Apollo“? Astă-seară vă poftesc să stați acasă. Ți s-a făcut de cinematograf și nevastă-ta de-abia se ține pe picioare!...

MIRCEA (*în aparat*): Cu plăcere... Dar Margoton e cam suferindă.

ANETA: Ai dat-o gata! (*Apoi lui Mircea.*) Spune-i că a debordat toată ziua și e în pat...

MARGARETA (*o intrerupe*): Mămițo, lasă-l în pace; că știe el ce să spuie...

ANETA (*se scoală din fotoliu*): Să nu-mi tai tu mie vorba din gură... (*Vine repede la telefon, dă un brînci lui Mircea, începe să urle în pîlnie.*) Margot nu merge la cinematograf, că e în pat, a debordat toată ziua... a debordat, n-auzi ce-ți spun? Ai asurzit?

MARGARETA (*înnebunită*): Mămiță, încetează, te rog...

ANETA (*mereu în aparat*): Găsește-ți alți tovarăși, dacă ai poftă de saltanale. (*Lasă aparatul, vine spre masă, către Margareta.*) Nu vezi că se ține de bărbatul tău ca scaiul? De zece ori pe zi îl cheamă la telefon... Of, proastă ești!... Cui te-ai izbit nu știu, că eu tare am fost deșteaptă.

¹ Omagiile mele (n.a.).

ZOIA: Laudă-te gură.

MIRCEA (*din nou la telefon*): S-o mai întreb pe Margot, dar nu cred că putem merge.

MARGARETA (*iute*): Ba spune-i că mergem.

ANETA (*Margaretei*): Dar cine te lasă? Uită-te în oglindă ce mutră ai! Mai stai și acasă.

MARGARETA: Ba n-am să stau. (*Lui Mircea.*) Chéri, dis-lui...¹

ANETA (*zbiară*): Nici un șeri! Cînd am spus o vorbă, e vorbă.

MIRCEA: Mămișo, poate că nițel aer i-ar face bine.

FRAULEIN (*iese ca o leoaică, din camera ei*): Aer? Aer aici destul în gradin. Eu nu mai remli noaptea acas' numai cu batrin astăea cu ușe de la *entrée* destupata. Dacă doriți aer, sunați la Zamfir! Eu nu vrei să me stringi de beregaț' pungașili. (*Continuă să bolborosească pe nemțește. Apoi iese.*)

ANETA (*lui Mircea*): Adevărat. Sîntem trei bătrîne prăbuse. Ai auzit ce spunea ieri Georges, că se țin lanț spargerile în oraș.

MIRCEA (*în aparat*): Regretăm foarte mult, dar nu putem ieși astă-seară. *Mes hommages...* (*Ride.*) *Oui... Oui... Oui...* (*Agață receptorul.*)

ANETA (*înginîndu-l*): *Oui... oui...* carne de pui. (*Margaretei, bătînd cu palma în masă, cu o mare satisfacție răutăcioasă.*) Așa, mai stați și cu mine.

MARGARETA (*izbucînd*): Tot cu dumneata... tot cu dumneata... Mi s-a urit...! Nu mai pot... O să mă omor... (*Lui Mircea, într-o mare dezlănțuire de deznădejde.*) Mircea, eu nu mai stau în casa asta! Credeam că dacă mă mărit, scap de aici! Că o să am rostul meu, că o să fiu stăpînă la mine. Eu mă duc... Te las pe tine aici... Eu mă duc... Eu mă duc... (*Plîngînd cu hohote, urcă în goană scara. Dispare.*)

ANETA (*după o scurtă pauză, făcîndu-și cruce*): Doamne apără și păzește!... V-am spus eu că e năroadă rău...

¹ Dragă, spune-i... (n.a.).

(*Imitînd-o.*) Eu mă duc... Eu mă duc... (*Apoi.*) Parcă e Zamfira!... Bine că nu şi-a cerut şi socoteala de la birou... (*Lui Mircea.*) Duceţi-vă, frate, că eu nu vă ţiu cu sila. (*Străbate încăperea. Batjocoritoare.*) Aş vrea să vă văd la casa voastră!... (*Wandei.*) Eu zic că ar ţine-o numai cu brînză şi cu ceapă.

MIRCEA: Eu, mămiţo?

ANETA: Ba nu, Sulea!

MIRCEA: Îmi pare foarte rău, mămiţo, că vorbeşti așa...

ANETA: Ştiu eu ce vorbesc. (*Fioroasă.*) Doar n-oi pretinde că ai luat-o pe Margaretă din dragoste.

MIRCEA: Cum?

ANETA: Ai luat-o din interes, că e bogată... Ca să-ţi faci mendrele cu banii ei. (*Wandei.*) A speriat oraşul cu luxul dumnealui şi, slavă Domnului, oraşul plesneşte de milionari. La „Carnaval de Nissa“ aduce cămăşi de mătase numai pentru domnul. Nu mai prididesc croitorii şi cizmarii cu comenzile domnului Mircea Aldea. Alaltăieri ai dat cinci sute de lei pentru o javra de ciine...

FRĂULEIN (*apare iar, ca dintr-o trapă, din odaia ei*): Doi mii, doi mii... o scarba de javra... Ai se umpli casa cu puricili. (*Iese.*)

(*A început să se audă un murmur nedesluşit afară, care pe măsură ce se apropie devine mai clar.*)

MIRCEA: Cît? Două mii?

ANETA: Nu minţi, că fraila era după uşă cînd te tocmeal cu ungurul de la parc. (*Gest.*) Înghite omul cît înghite, dar i se suie şi lui...

(*Acum murmurul a devenit distinct. Se aude un cor intenînd un marş funebru.*)

LENA (*îţipă deodată*): Țață, trece cu moarta!

ZOIA: Ce moartă, soro?

LENA: Virginica Manoleaschii.

• ZOIA: Ce aiurezi și tu?

ANETA (*poruncitoare*): Tăceți... (*Apoi.*) Așa e!... Ascultați...
Corul!...

(Ca împinse de niște resorturi, se scoală citeșitrelle și, imbrincindu-se, dînd una peste alta, se reped în fund-stînga, dau buzna pe ușa care dă în grădină. Acum se aude foarte bine marșul „Mergi la cer și te înalță...” Au rămas în scenă Wanda și Mircea.)

WANDA: Ce distracție!...

MIRCEA: E cea mai mare petrecere a lor: să vadă trecînd morții.

WANDA (*incredulă*): Nuuuu...

MIRCEA: Au noroc că toate înmormintările din oraș trec pe la noi, pe bulevard.

WANDA: E un itinerariu de gală, după cum se vede...

MIRCEA (*ride*): Tocmai! Astă-toamnă, epidemia de tifos a fost pentru ele o fericire picată din cer. Două luni nu s-au dezlipit de la fereastră: Vesel, nu?

WANDA: Foarte... (*Apoi.*) Ce ciudat... M-am întors numai de două zile în orașul acesta și parcă îmi vine să mușe pe toată lumea!... Uite, simt cum mă furnică prin virful degetelor... De-abia aștept să-mi termin afacerile și fug înapoi.

MIRCEA: La București?

WANDA: La Paris.

MIRCEA: A... (*Repetă rar.*) Paris...

(Scurtă pauză.)

WANDA: De ce-ai rămas pe gînduri?

MIRCEA (*se scutură, apoi*): Sînteți căsătorită?

WANDA: Am fost. M-au măritat părinții la șaisprezece ani cu un bulgar de șaizeci, care făcuse milioane multe din arendășie. (*Ride.*) Trebuie să afli în definitiv de ce am fugit la miezul nopții în cămașă, cum spune tante Aneta.

MIRCEA: O...

WANDA: Am fugit, e adevărat că am fugit... A fost singurul moment romantic din viața mea... Cu un ofițer...

MIRCEA: După aceea?

WANDA (*îl privește*): Ești curios ca tante Aneta. Ai luat toate năravurile provinciale.

MIRCEA: Cum îți vine să...

WANDA (*îl privește*): Atunci... (*Gest larg.*) Viața...

MIRCEA (*repetă involuntar*): Viața... (*Apoi.*) De ce surizi?

WANDA: Ai spus atât de frumos: viața!... (*Reia.*) Am plecat în străinătate. Am cîntreierat capitalele, stațiunile de vilegiatură, plajele renumite. Mi-am risipit averea, acum am venit să vind cele din urmă hectare de pămînt, dar nu-mi pare rău.

MIRCEA (*profund*): Te cred.

WANDA: Nu-i așa? Ce însemnează toate acestea, pe lângă minutul negrăit, cînd te simți frumoasă, dorită?... De-ai ști ce senzație ce nu se poate descrie, cînd intri într-un... (*Scutură din cap.*) Nu, nu se poate descrie!... Lucrurile acestea trebuie simțite, gustate... (*Cu alt ton.*) Ascultă! Să nu te crezi obligat să-mi ții tovarășie... Aștept să se întoarcă bătrînele și plec.

MIRCEA (*cu un involuntar regret*): Pleci?

WANDA (*suris cochet*): Ai vrea să mai rămîn?

MIRCEA: De-abia te-am cunoscut.

WANDA: Du-te mai bine de mîngîie pe Margareta... sărăcuța...

MIRCEA: Nu, că e supărată pe mine.

WANDA: Atunci du-te de o împacă.

MIRCEA: Aș îndrîji-o și mai mult. O cunosc. O las mai bine singură. Plînge ce plînge...

WANDA: ... și-i trece... (*Apoi, privindu-l cu atenție.*) O iubști?

MIRCEA: Ce întrebare!

WANDA: Mult? (*Tăcere.*) Mult de tot? (*Tăcere.*) Fiindcă ea mi s-a părut... ceva îngrozitor!

- MIRCEA (*cu o curiozitate prefăcută*): Îngrozitor?
- WANDA: Am judecat-o de cum a intrat pe ușă. Părea o somnambulă rătăcitoare într-un vis coplesitor...
- MIRCEA: A, adevărat. A smuls din viața ei orice afecțiune, a făcut în jurul inimii ei un gol atât de imens, încât nimic nu mai palpiță, nu mai e viață și simțire, decît...
- WANDA: Dumneata!...
- MIRCEA (*surd*): Eu.
- WANDA: Oribilă făptură...
- MIRCEA (*uimit*): Cum?
- WANDA: Și egoistă... de un-egoism sălbatic.
- MIRCEA (*izbucnind*): Nu știi ce vorbești! N-ai cunoscut-o niciodată pe Margareta.
- WANDA: Dar sîntem prietene de mici. Am crescut împreună. După ce a murit mama, am stat în casa asta pînă m-au trimis în Elveția. O fetiță pe care toată lumea o socotea — iartă-mă că-ți spun — prostuță. (*La o mișcare a lui Mircea, cu grabă.*) În fond foarte fină, delicată... Însă ca orice fată... (*Gest.*) Cine ar fi crezut-o în stare...
- MIRCEA: De ce?
- WANDA: De o patimă atât de nebunească...
- MIRCEA (*cu un suris stînjedit*): Dacă ai fi văzut-o intrînd în camera mea de hotel la București...
- WANDA: A făcut ea asta?
- MIRCEA: O, să nu-ți inchipui... A intrat ca o somnambulă, asta e cuvîntul... ai găsit cuvîntul cel mai potrivit!... Am așezat-o pe un scaun, fiindcă aproape îi venise rău... De abia a putut îngîna: „De cum te-am văzut, domnule, acum trei zile la ceaiul de la vara mea, Jeni Valeriu... Nu vreau nimic de la dumneată...”
- WANDA (*cu un gest de nestăpînită revoltă*): Nu vrea nimic de la dumneata!... Vrea viața, trupul, răsuflarea, tot singele inimii dumitale. Și toate astea la ele înseamnă... nimic? A, vampiri cu aere de porumbițe înjunghiate!
- MIRCEA: Când a ieșit pe ușă...
- WANDA: ...era amanta dumitale!

- MIRCEA: N-o insulta!... N-a fost amanta mea! (*Pleacă fruntea.*) Îi făgăduisem că-i voi fi soț...
- WANDA (*urcă*): Cum s-ar spune, te-ai lăsat cucerit.
- MIRCEA (*moale*): Dacă vrei... (*Apoi.*) A așteptat să-i moară tatăl. A pornit apoi o luptă crâcnă pentru izbînda pasiunii ei, o luptă încăpățînată cu mama ei, cu frații.
- WANDA (*vine la el*): Ba bine că nu! (*Măsurîndu-l.*) Mărturisesc că vînatul merita nîcîcă osteneală.
- MIRCEA (*suride*): Crezi? Ai un fel de a judeca lucrurile...
- WANDA (*grav și senzual*): Știi că ești un tip fermecător? (*Îi smulge cravata.*) Cravata nu-mi place. Și găsește că ești prost îmbrăcat.
- MIRCEA (*se apucă de marginile vestonului*): Port hainele astea de trei ani. Și ai auzit-o pe mămița: am luat-o pe Margareta din interes, pentru că e bogată!
- WANDA (*urmînd cu inspecția*): Pun rămășag că nu ți-ai făcut unghiile, de cînd ai plecat din București. (*Mircea își privește iute mîinile.*) Caraghiosule!
- MIRCEA: De ce sînt caraghios? Mă jignești...
- WANDA: Nu știu cîm te-ai uitat deodată la mîini!... (*Apoi.*) Haide, frații, surorile... mătușile... sînt o familie! N-a mai murit nimeni în lipsa mea? Văd că toate stațiile bătrîne sînt în păr!...
- MIRCEA (*surd*): Sînt pîndit, urmărit ca un horfaș. Au umplut orașul de atîtea calomnii pe socoteala mea!... Dar sînt că devin ridicul...
- WANDA (*dulce*): Haide, ușurează-ți inima...
- MIRCEA: Își juraseră că nu voi intra niciodată în neamul lor de arhimilionari... Un coate-goale!
- WANDA: Îi văd, îi aud... îi cunosc atît de bine! Dar ce-ai căutat între ei? De ce te-ai făcut de bunăvoie prizonierul lor? Cum poți îndura să te umilească? Adineauri îmi venea să-i iau la palme în locul dîmîtale.
- MIRCEA: Într-adevăr, numai eu sînt vinovat. Însă aici, cînd am coborît din trăsura care mă aducea de la gară... pretutîndeni, numai stînjenei înfloriți, ce se săltau

parcă pe tulpine, întinzându-mi, care de care, drept salut de bun sosit, mănunchiuri liliachii... Și o liniște... o liniște de oraș de provincie, unde dacă bizie o muscă, ridici privirile spre cer, crezînd că trece un avion! Mămița apoi, m-a păcălit cu părul ei, alb ca argintul... rămăsesem orfan de la șase ani... Dar mai presus de toate, credeam cu sete, cu înverșunare, că am scăpat... că am scăpat pentru totdeauna de nemernicia în care mă tăvălisem pînă atunci...

WANDA (*uimită*): Nemernicie?

MIRCEA (*ridică ochii la ea*): Dai prilejul unui om... un biet om, să se desearce de o povară... (*Surd.*) Am fost gazetar.

WANDA (*suride ușurată*): O meserie ca oricare alta. Poate mai atrăgătoare...

MIRCEA: Atrăgătoare? (*Acum ca pentru el, dar foarte firesc.*) De dimineța pînă seara, alergam din „fruntaș” în „fruntaș” după știri... La unul așteptam în curte pînă ce se rădea și bea cafeaua cu lapte... După prinz, la Cameră, îl prindeam pe altul, la bufet, unde ciocnea frățește cu adversarul politic pe care îl înjurase de la tribună cu cinci minute înainte. Seara la club, moțăiam, frînt de oboseală, pe un scaun în vestibul, în vreme ce ei, ca niște dulăi încăierăți, se sfîșiau pe bugetul statului, smulgîndu-și unul altuia halca cea mai grasă!... La două dimineața, redacția: o cămăruță puțînd a fum de țigară răcit... În tavan, un bec bolnav de gălbînire... Și seriam! MINCIUNI!... Toate minciunile lor, învelite, poleite în minciuna mea!... Sub tălpile mele, duduiau rotativele... Va trebui să duc oamenii acelor... minciuna!... A, privirea lui moș Alexe, culegătorul, cînd îi întindeam manuscrisul! A doua zi, minciuna în zeci de mii de exemplare... Apoi, la ficcare sfîrșit de lună într-un palat măreț, un om în fața casei de bani deschise... Mă întreba cum mă cheamă... (*Revoltă surdă.*) Ticălosul îmi știa numele, dar ca să mă

umilească... „Mă cheamă Mircea Aldea“... Răscolea într-un maldăr de plicuri... plicuri galbene... le văd... Apoi îmi arunca unul... O dată plicul a zburat pe covor... m-am aplecat să-l ridic: „Vă mulțumesc, domnule ministru...“ În stradă mă pipăiam la buzunarul de la piept. Plicul... prețul vânzării era acolo...

WANDA (*îl privește*): Mircea...

MIRCEA (*sare de pe scaun, strigă*): Ce este? Ce te uiți așa la mine? Ce este?

WANDA: Mircea, uimitorul meu văr!... Cu obrazul acesta... cu umerii aceștia, cu ochii aceștia care mi s-au părut adineauri că scinteiază de nu știu ce licăriri pătimășe... cum a fost cu puțință!... Cu buzele acestea, croite parcă pentru sărutări... Mă obsedează gura dumitale!... Te miră? Nu ți-a mai spus-o nici o femeie? (*Ride încet.*) Ce știu ele!... Ce știu ele!... (*Gest clocvent de necaz.*) A... (*Apoi sarcastic.*) Dacă mi-ar fi sete, te-aș trimite să-mi aduci o carafă de apă rece... Dar să lași să curgă mai mult țuțuroiul!... (*Mircea face o mișcare.*) Unde te duci?

MIRCEA (*incurcat și oribil de palid*): Îmi dai voie... vreau să văd ce face Margareta... un minut... (*Se îndreaptă spre ușa care dă în grădină.*)

WANDA (*strigă*): Mircea!

MIRCEA (*se oprește*): Ce este?

WANDA: Nenorocitul!...

MIRCEA (*inlemnit*): Ce este? Ce spui?

WANDA: De ce fugi?

MIRCEA: Eu?

WANDA: Dar uită-te la oglindă... ce cap de fugar ai... de lighioană incolțită, care parcă cere să o cruți! Nu striga, că știu ce spui!... Cum a fost cu puțință? (*Apoi.*) Dar la urma-urmelor, cu ce drept mă amestec eu în lucruri care nu mă privesc?

MIRCEA (*cu necaz*): Asta era să spun și eu.

WANDA (cu gesturi nervoase): Margareta te iubește cu o patimă unică! Iar dumneata te-ai înrobii patimii ei cu un cavalerism fără pereche! Acum ești mulțumit? Dintre toate îndrăgostitele de pe lume, numai fetița asta e în stare de un sentiment... de un sentiment...

MIRCEA (apăsător): atât de deosebit de ceea ce fără îndoială dumneata numești... iubire.

WANDA (subit gravă): Adică?

MIRCEA: Știu eu... (Gest și ton de deriziune.) Aventură!...

WANDA (revoltată): Cum? Dar nu vorbești cu tonul ăsta despre lucruri pe care nu le cunoști!... De-ai ști ce minune este...

MIRCEA: Ce?

WANDA: Aventură!... Undeva, într-o stațiune intimplătoare, la restaurantul cazinoului, alături de scaunul tău la masa de bacara, sau în ascensorul care te suie la etajul tău... oriunde îi place destinului să se joace cu biete și păpuși care sîntem... Iată-l! Necunoscutul, pe care nu știi cum îl cheamă... Cei mai mulți au nume atât de muzicale încît nu pot fi cele adevărate... Dar nu te mai gîndești la nimic... fiindcă au priviri care te fac să leșini cînd se înfig într-ale tale. Despre care habar n-ai sub ce soare s-au născut... Iar tu, femeia căreia nimeni nu-i cunoaște trecutul, tristețea și nebulile... Două mistere față în față, care se înfruntă și se înțelează, două frenezii anonime și fără întoarcere. Și culegi voluptatea ca pe o poamă coaptă, grea de soare, care ți-a căzut în palma întinsă... (Apoi cu tărie.) Lașule!

MIRCEA: Cum?

WANDA: Înfrîntule!... Nu zău, ce ai face dacă aventura... aventura pe care o disprețuiești ca un idiot, ar intra pe ușa asta? (A arătat în dreapta.) Ce ai face?

MIRCEA (burzului): Aș pofti-o să iasă afară.

WANDA (într-o poză irezistibilă de seducție): Încearcă!... (Mircea stă foarte palid, în fața ei.) Imbecilule!...

MIRCEA (stringind din puni, cu o mișcare spre ea): Wanda, dacă nu încetezi...

WANDA (*sfidîndu-l*): Ce-mi faci? (*De astă dată cu dispreț.*)
Mortăciune!...

GEORGES (*intră prin ușa din dreapta. Înaintează cu un pas de automat. Scurt lui Mircea*): Unde e mămița?

MIRCEA: Alături, la fereastră... Trece un mort... E și țața Lena...

GEORGES: Dar ce, aia nu mai/stă acasă? Vine să tragă cu urechea pe aici și pe urmă umple mahalaua Căldărariilor de minciuni. (*Brusc.*) Unde e cafeaua mea?

MIRCEA: Nu știu.

GEORGES (*cu un soi de furie senilă*): Poftim! Mă cheamă să iau cafeaua cu dumneaei și stă cu gura căscată la morți! Dacă știam, o luam acasă.

WANDA: *Bonjour* Georges, nu mă mai cunoști?

GEORGES (*violent*): Dumneata ce cauți aici?

WANDA (*uimită*): Cum?

GEORGES (*acum alb de furie*): Casa mămiții nu e nici șantan, nici hotel de...

MIRCEA (*deodată, dominîndu-l*): Georges!

GEORGES (*de sus*): Ce poștești?

MIRCEA (*spumegînd*): Georges, măsoară-ți cuvintele!

GEORGES: Ce-ai spus?

MIRCEA: Că te plesnesc de-ți sar măselele.

GEORGES (*deodată surizător*): Ei, da ce te-ai supărat, frate, și tu așa?

MIRCEA: Dobitoc bătrîn!... (*Arătîndu-i pe Wanda.*) Cere-i iertare iute, iute, că te pocnesc.

GEORGES (*Wandei*): Îl auzi? Băiatul ăsta nu știe de glumă. Vrei să-ți cer iertare? Iacă-ți cer! Ce de fasoane în familie!... (*Vine apoi la Mircea.*) Hai să ne împăcăm. (*Îl apucă de umeri, îl sărută pe amîndoi obrazii.*) Tocmai mie să-mi faci tu una ca asta? Am fost enervat... mi-e Adeluța bolnavă... Tu știi cit te iubesc eu pe tine!... (*Trece repede pe unde au ieșit bătrînele. Iese.*)

(*Scurtă pauză. Wanda și Mircea se privesc adînc în ochi, apoi fără o vorbă, se prăbușesc unul în brațele celuilalt. Pauză.*)

Lungă îmbrățișare. Deodată se aud glasurile amestecate ale bătrinelor. Cei doi se despart. Intră Aneta, Zoia, Lena, urmate de Georges.)

ZOIA (*foarte animată*): Erau trei trăsură cu popi.

ANETA (*la fel animată*): Ba patru.

(Replicile următoare se întretaie și se încalcă.)

ZOIA: Țață, le-am numărat într-adins, ca să văz dacă erau mai multe ca la înmormîntarea băiatului lui Ghiță Pleșoiu... Erau trei trăsură!

ANETA: Ba era patru.

ZOIA: Ba trei.

ANETA: Ba patru.

GEORGES: Ba cinci. Ce tot bateti cimpii...

LENA: Stați, soro, să le luăm pe rînd: una cu protopopu Minzatu și cu popa de la Sfînta Treime, una cu popa Porumb...

ZOIA: Ce tot vorbești, Leno, că protopopu era cu popa Porumb...

LENA: Protopopu era cu popa de la Sfînta Treime, doar n-oi fi oarbă...

ANETA: Popa de la Sfînta Treime era cu popa Porumb și protopopu Minzatu era cu...

(Și cortina cade pe cearta care reîncepe.)

ACTUL II

Un salon-buduar. Ușă în dreapta. În stînga, *plan-coupé*, o largă ușă-fereastră dînd pe o terasă care coboară în grădină. Mobile de stil, chilimuri vechi pe podele etc. În stînga o mîsuță cu mai multe flacoane, medicamente... Un scaun lung de bolnav. La ridicarea cortinei Margareta, întinsă pe scaunul lung, privește pe Mircea, care îi prepară doctoria.

MARGARETA: *Chéri*, ți-am spus că nu o iau.

MIRCEA: Margoton, trebuie să o iei.

MARGARETA: Are un gust nesuferit. Toată ziua îmi vine pe gît.

MIRCEA: Numai la copiii mici se amestecă doctoriile cu zahăr și cu apă de flori. (*Vine cu paharul la ea.*) Haide, fii cuminte.

MARGARETA (*deodată răstită*): Nu vreau s-o iau. Nu mă mai sîcîi degeaba.

MIRCEA: Nu vrei?

MARGARETA: Nu, nu, nu.

MIRCEA: Ai nîtat ce rău ți-a fost azi dimineată.

MARGARETA: Parcă doctoria ta o să-mi ia răul cu mîna!

MIRCEA: Nu e a mea. Ți-a prescris-o doctorul.

MARGARETA: Nu cred nici în doctori, nici în prescripțiile lor.

MIRCEA: Se poate, dar în starea în care ești, nici o precauțiune nu e de prisos.

MARGARETA: Am înțeles.

MIRCEA: Ce-ai înțeles?

MARGARETA: Ți-e frică.

MIRCEA: Mie? De ce să-mi fie frică?

MARGARETA: Copilul.

MIRCEA: Ce e cu copilul?

MARGARETA: Nu te gîndești atît la mine, cît la el.

MIRCEA (*uimit*): Tu-mi vorbești așa?

MARGARETA (*nervooasă*): Dacă mă înnebunești cu stăruințele tale, cu picăturile tale, cu hapurile și cu siropurile tale... pe care mi le bagi cu sila pe gît.

(*Mircea ridică ochii în tavan, apoi scoate tabachera.*)

Te rog să nu fumezi aici. Ți-am mai spus că mă înecă fumul de tutun. Du-te pe terasă... uite-te la lumea care trece pe bulevard. (*Suspin.*) Iar ai nervi.

MIRCEA: Eu am nervi? Asta e bună!

MARGARETA (*strigînd*): Lasă-mă în pace... dar lasă-mă în pace... Nu vezi că mă plictisești? Dar ce ai cu mine? Vrei să mă scoți din minți? Nu mai pot!... Nu mai pot!...

(*Mircea iese pe terasă fără să scoată un cuvînt. Se aud ciocănituri în ușa din dreapta. Margareta nu răspunde.*)

ZOIA (*bagă capul pe ușă*): Pot să intru? E voie?

MARGARETA (*în silă, din scaunul ei*): Mai întrebî? De ce ai bătut la ușă? Ți-era teamă să nu tulburi cine știe ce alintări de îndrăgostiți? (*Repetă pe un ton dezamăgit.*) Îndrăgostiți!...

ZOIA (*se repede la ea*): Ce mai faci, fetiço? Cum îți mai e azi?

MARGARETA (*surîs veșted*): Bine, tanti.

ZOIA: De cînd nu vă mai dați jos la masă, nu ne mai tihnește la nici una. Țața Aneta, cît e dumneacî de ciudată, dar azi parcă...

MARGARETA (*violent*): Să nu-mi mai vorbești de ea!

ZOIA (*dulce*): Fetito, dragă, ți-e mamă...

MARGARETA: Nu mi-e mamă. Mi-e vrăjmașă. Și mie și lui Mircea. Să n-o văd în ochi. Dacă nu eram în starea asta, plecam din casă... la moșie, la București, oriunde. Nu mai ies din aceste două odăi, pînă nu mă ușurez... (*Apoi.*) Nu stai jos?

ZOIA (*încurcată*): Ba stau... dar vezi...

MARGARETA: Ce este?

ZOIA: Eu venisem să te rog...

MARGARETA: Spune, tanti...

ZOIA (*iute*): Vrea să te vadă țăta.

MARGARETA: A nu, asta nu!

ZOIA: Fetito, fii tu mai cu minte. Întotdeauna ai fost înțeleghătoare. Crede-mă și pe mine. Nu mai are liniște de cînd v-ați închis aici.

MARGARETA: Cred și eu!... Nu mai are la cine să strige, nu mai are pe cine să chinuiască...

ZOIA: Toată noaptea o aud cum umblă prin antreu și suspină de ți se rupe inima. Gîndește-te că e bătrînă și de supărare... ferească Dumnezeu!... o găsesc într-o dimineată cu mina și cu picioarele luate. Tot tu o s-o ai pe suflet. M-a trimis să te rog s-o ierți.

MARGARETA: O...

ZOIA: Numai să te vadă cinci minute. I s-a făcut dor de tine, de nu mai știe...

(*Dar ușa din dreapta s-a deschis. Intră Aneta.*)

ANETA (*din prag, ținînd numai capul. Voioșie silită*): E voie de la stăpînire? (*Tăcere.*) *Bonjour, madam!*... De cînd nu te-am mai văzut ți-am uitat chipul. (*Tăcere. A intrat.*) Dar ce miroase așa de tare la voi? Parecă ar fi la spitărie... (*Tăcere.*) O să-ți prăpădești stomacul cu atîtea doctorii... (*Altă tăcere. Arătînd spre podele.*) Dar chilimurile astea cînd le-ați cumpărat?

ZOIA: Ce? Nu le știi, soro? Le au de un an de zile.

ANETA: Azvîrlă banii pe prostii. I-am spus eu să nu-mi mai aducă tuberculoase în casă.

ZOIA: Ce „tuberculoase“?

ANETA (*arătînd chilimurile*): Trențele astea!... Sînt pline de microbi. Cine știe de pe la ce morți le adună arma-nul de la Fîntîna cu țap! (*Margaretei.*) Și le vinde lui bărbatu-tău, să-mi molipsească casa. (*Zoia îi face semn să înceteze.*) De ce nu le dă cel puțin Zamfîrei, să le spele, păcatelor, cu sodă? (*Apoi.*) Nu știu ce gust găsiți la ele, că eu nu le-aș lua să mi le dea de pomană. (*O nouă bătaie la ușă.*) Asta e Lena. A, se ține după mine, ca scaiul. (*Margaretei.*) Zice că te-a visat urît azi noapte și a dat fuga să vadă cum îți este. Aia e cu visele și cu semnele. Ți dai voie să vie?

(*Tăcere.*)

ZOIA (*Margaretei*): Să-i spui să între, fetițe?

MARGARETA (*în silă*): Spune-i tanti... (*Zoia merge în dreapta.*)

ANETA (*Margaretei*): Dar să nu-i dai ghes la vorbă, că nu mai isprăvește. Se înființează cînd e aproape de masă. Nu că mi-e de un tacîm mai mult, slavă Domnului, e mîncare pentru zece, dar n-are cine o duce pe urmă acasă. (*Ușa din dreapta se deschide, se ivește Lena.*) Intră, Leno, ce ai rămas stană de piatră în prag? Și închideți ușa că se face curent.

LENA (*intră. Se repede furtunică la Margareta*): *Bonjour* Margaretuțo, *bonjour*, puîșorule... Ce mai face tran-dafirașul nostru? (*O sărută cu efuziune, apoi.*) Ție-ți ard obrăjorii, maică.

MARGARETA: Ce idee, tanti.

LENA: Ascultă ce-ți spun eu... Uite și minușitele... parcă le-ai ținut în cuptor. (*Zoiei.*) Vîno, Zoio, de vezi și tu.

MARGARETA (*își trage mîinile*): Lasă, tanti, mi-a pus Mir- cea termometrul acum o oră.

LENA: Crez ce văd eu. (*Celor două.*) Ce să vă spun, mie nu-mi place fata.

ANETA: Fugi d-acolo, n-o mai speria și tu. N-auzi că i-a pus termometrul?

ZOIA (*a venit la Margareta. I-a apucat mâinile*): Ce tot spui că ard? Parecă sînt sloiuri de gheață.

LENA: Ei, așa sînt frigurile... Cînd îți fierbe sîngele în tine, cînd te răcești deodată. (*Margaretei.*) Mi-ai tras o spaimă, madam, azi noapte...

MARGARETA (*suride*): Eu?

LENA: Te-am visat... Dar ce vis!... M-am trezit leocă și tremurînd toată.

ZOIA: I-a spus țăța Aneta.

LENA (*cu necaz*): Ce i-a spus? Că nu știe nimic.

ZOIA: Așa face dumneaei. O ia înainte cu Doamne-ajută.

LENA (*Margaretei*): Stai să vezi: se făcea ca o apă mare și neagră... neagră... Tu erai pe mal cu Angelica.

ANETA: Care Angelica?

LENA: Angelica Păpușoaii, care a murit acum un an din naștere.

ANETA: Aha...

LENA: Și apa se umfla și venea... și venea și urla... (*Celor două.*) Parecă era Jiu cînd veni mare ăst an, de rupse podul de la Jitianu. (*Margaretei.*) Tu parecă ai fi vrut să sări în apă, parecă te codeai. Cînd, te apucă odată de umeri...

ANETA: Cine, soro?

LENA: Angelica, soro...

ZOIA: Taci, soro...

LENA (*Margaretei*): Și-ți dete brinei unde era puhoiul mai mare.

(*Pauză. grea.*)

ZOIA (*închinîndu-se cu teroare*): Doamne, păzește... dar ce vis năbădăios soro... Și cum a mai fost?

LENA (*agitată*): Nu mai știu, că am început să țip și m-am trezit. Vă spusei: curgea apa de pe mine și tremuram, de-mi sălta camizoul în spinare.

ANETA: Dar Angelica n-a murit din facere.

LENA: Dar din ce a murit?

ANETA: De peritonită.

LENA (*categorică*): Tot din facere!... S-a declarat peritonită și n-a mai scăpat-o nici Dumnezeu. Parcă nepoata Dumitreaschii, Anuța, a murit din altceva?

ANETA: Aia a murit de cancer... I-a mâncat cancerul tot pieptul, pînă a ajuns la inimă. M-am dus s-o văd cu două zile înainte de a-și da sufletul. Era neagră, neagră ca pămîntul și mirosea, de nu te puteai apropia de patul ei!

LENA (*apăsător*): Tot din facere. S-au încins sinii de lapte și a dat-o în cancer.

ANETA (*se închină*): Să ferească Dumnezeu pe toată lumea, s-o ferească și pe fetița mea... Eu, de cînd o știu așa, nu mai închid ochii noaptea.

ZOIA (*Anetei*): Fugi d-acolo, țată, n-o mai speria și dumneata... Margareta e voinică. În familia noastră n-am murit nici una din facere și slavă Domnului, am fost fătătoare ca iepuroaicele.

ANETA (*acără*): Daaa?

ZOIA (*Apăsător*): Da.

ANETA: Dar Cocuța, fie-ta, nu era din familia noastră?

ZOIA (*începe să plîngă*): Lasă-mă țată, și dumneata... De ce mi-aduseși aminte?

ANETA: Ți-aduseși aminte, că mie nu-mi place omul prefăcut.

ZOIA (*plîngînd și bocînd*): Cînd mi-a arătat doctorul fiarele, am început să țip. P-atita fiarele, Leno... M-au dus la o vecină pînă... pînă mi-au dat-o gata. Îi făcuse praf măruntaiele.

LENA (*începe să bocească și ea*): Dacă i-a fost dat mititica să aibă parte de fiare...

ANETA: Ce ți-e scris, în frunte ți-e pus. O să-i mănânce bărbatu-tău din colivă. Asta urmărește dumnealui. (*Celor două care se bocesc lugubru.*) Ho, cucumelelor, c-o să aveți destulă vreme s-o bocitiți!...

MARGARETA (*care a ascultat tot timpul nemișcată, deodată, în prada unei cumplite panici a întregii ei făpturi, începe să strige*): Mircea!... Mircea!... Mircea!...

MIRCEA (*năvălește de afară*): Ce e?... Ce s-a...

MARGARETA: Vino-ncoace... Vino-ncoace... Vino lângă mine... (*Mircea vine la ea. Apucându-i mâinile.*) Așa, stai cu mine...

MIRCEA (*speriat*): Dar ce e? Ce s-a întâmplat?

MARGARETA (*îi frământă mâinile*): Nimic. Stai cu mine.

LENA: *Bonjour*, Mirciulică, *bonjour*, draguțule... (*Apoi arătînd pe Margareta.*) Ei, ești mulțumit?

MIRCEA: Foarte, tanti.

ANETA: Dacă l-ar purta el nouă luni, tot așa de mulțumit ar fi?

MIRCEA (*Lenei*): Tanti, cînd mă gîndesc că o să fiu tată, îmi vine să strig de fericire. Un copilăș... copilășul meu... Să-l strîng în brațe, să-l mîngii... Să-l văd cum crește... Cum minunea se împlinește sub ochii mei... Băiatul tatii, băiețelul tatii drag și mic...

ANETA (*rea*): Dar dac-o fi fată?

MIRCEA: O să fie băiat, sint sigur.

ANETA (*suris batjocoritor*): Ai făcut tu înscris cu Dumnezeu!

MIRCEA: Nu se poate să nu fie băiat. Prea îl doresc cu furie, cu patimă, ca să nu se îndeplinească visul meu întocmai... (*Margaretei.*) Ce mă strîngi așa de mină? Nu ți-e bine?

MARGARETA (*ca un suflu*): Îmi vine... îmi... (*Înclină capul pe marginea șezlongului, închide ochii.*)

MIRCEA (*alarmat*): Tanti, mămițo... Tanti... un pahar cu apă... Nu, sticluta cu eter... e colo pe masă... (*Bătrînele, într-un mare tumult, se scoală de pe scaune. Aneta*

se repede la masa cu medicamente. Mircea bate în palmele Margaretei, spre a o readuce în simțiri.) Margot... Margoton... fetițo... (Ia sticla de eter din mîna Anetei, o plimbă pe la nările Margaretei.) Mămițo, ia-le te rog la dumneata. (I-a arătat cu o mișcare din cap pe bătrîne.) Au obosit-o cu vorba... (Apoi.) Nu te speria... e lucru obișnuit în starea ei.

ANETA *(cu o ură nestăpînilă):* Da, obișnuit... Eu opt sarcini am avut și n-am știut ce e aia leșin și bătăi de inimă. Doar nițică greață din cînd în cînd. Dar luam bicarbonat și-mi trecea. *(Suspînă.)* Nu știu cum o să se isprăvească comedia asta!... *(Margaretei, care a deschis ochii.)* Ți-a trecut fetițo?

MIRCEA: Încet mămițo, pină-și revine... *(Margaretei.)* Sint eu, Mircea...

MARGARETA *(cu un suris aproape vesel):* Te văd... *(Ridică capul, se uită împrejur. Către bătrîne retrase acum pachet lîngă ușă.)* Ce stați acolo lipite de ușă. V-ați speriat? Pentru atita lucru? Eu m-am obișnuit. *(Lui Mircea.)* O, ce palid ești, Mircea!... Știi că tanti Lena a visat un vis... Mă lua o apă mare... Mă și văd moartă și îngropată... Vesel lucru, nu? *(Lenei.)* Tanti, spune-i și lui Mircea visul...

MIRCEA *(după ce a făcut un semn Lenei):* Tanti se duce acasă.

MARGARETA *(sare din fotoliu, iute, cu o jovialitate febrilă):* A, nu se poate... Astă-seară mîncîci cu noi... aici sus, în odaia noastră...

LENA *(mirată):* Cum, aici?

MARGARETA: A, nu știi? Noi ne-am retras aici. *(Arată pe Aneta și Zoia.)* Nu vrem să mai avem de-a face cu dumnealor!... Să vezi ce caraghios e, tanti!... Ne aduce mîncarea pe tavă ca la sanatoriu!... Să nu zici „nu”, că mă supăr. *(Apoi arătînd pe Mircea.)* Se poartă cu mine pareă aș fi gata să-mi dau sufletul... *(Lui Mircea.)* Ai noroc că am caracter bun și mă

supun la toate capriciile tale. *(Apoi.)* Hai dă-mi doctoria... doctoria minunată care-ți dă puteri!... *(Pufnește.)* Ce copil ești să crezi în toate fleacurile... *(Mircea agită o sticlă, toarnă într-un pahar.)* Și verișoarele mele au fost în starea în care sînt eu azi, și bărbații lor nu le mai incremeneau într-un fotoliu, și nu mai chemau doctorul să le examineze de trei ori pe zi. *(Mircea i-a înțins paharul.)* În sănătatea ta!... *(Îl duce la buze, bea, se scutură.)* Și am un chef de petrecere!... U, parcă n-am fost niciodată așa de veselă, de ușoară... *(Lui Mircea.)* Știi ce, Mircea? Mi s-a făcut chef de șampanie! Vreau să beau șampanie... cu tanti Lena... aici la noi!... O să-mi faci plăcerea asta!... *(Către Lena, care împreună cu celelalte două, a rămas stază de piatră în ușă, cu ochii holbați la Margareta.)* Tanti, o să-i tragem un chef... *(Apoi iute.)* Cum zici că era puhoiul? Negru și umflat? *(Către Mircea.)* Ce zici, cîte un pahar cu șampanie?

MIRCEA: Dacă ții atît de mult...

MARGARETA: Enorm... *(Apoi tace. Pauză la toată lumea. Margareta merge la ușa-fereastră care dă pe terasă.)*

O, ce miros frumos de trandafir!... Mă ametește...

ZOIA *(din ușă)*: Să ne ducem să-ți culegem un buchet?

MARGARETA: Mulțumesc, tanti... cobor eu.

(Zoia face un semn Anetei și Lenci și aproape le împinge afară.)

LENA *(din prag lui Mircea)*: A poftit la șampanie... O să iasă un bețiv fiu-tău, musiu Mircea!...

ANETA *(printre dinți, în vreme ce iese)*: O să-i semene lui tată-său.

(Scurtă pauză. Mircea așază sticlele pe măsută. Agitația Margaretei a scăzut deodată. Acum e țeapănă, rezemată de fotoliu.)

MARGARETA *(decodată)*: Mircea...

MIRCEA *(dereticînd înainte)*: Da.

MARGARETA *(simplu)*: Tu nu mă mai iubești.

MIRCEA (*cu același ton*): Nu.

MARGARETA (*strigă*): Mircea e adevărat atunci?

MIRCEA (*gest*): Îmi pare bine că-ți arde de glume.

MARGARETA (*grav*): Nu e așa?

MIRCEA: Te felicit pentru voioșia ta. (*Apoi văzînd că Margareta îl privește cu ochi mari, căscați.*) Ce ți se pare ciudat de te uiți așa la mine?

MARGARETA: Tonul... necunoscut cu care îmi vorbești.

MIRCEA: Ți se pare că...

MARGARETA: Înfățișarea străină pe care o ia chipul tău, de îndată ce rîmii cu mine.

MIRCEA: Serios?

MARGARETA: Vezi că-am început să nu mai glumesc? (*Apoi.*) Ochii... în sfîrșit, Mircea, purtarea ta de la o vreme încoace. Pînă și preocuparea ta siciitoare de sănătatea mea, grija ta de mine.

MIRCEA: Iată un chip de a judeca atențiunea mea, stăruința mea, care mă uimește.

MARGARETA: Prețuiesc pe noul meu infirmier...

MIRCEA: Mulțumesc.

MARGARETA: Dar mie îmi trebuie vechiul meu îndrăgostit.

MIRCEA: Aha!...

MARGARETA (*uimită*): Așa îmi răspunzi?

MIRCEA (*scoate tabachera*): Îmi dau seama că în starea în care te găsești, trebuie să-ți trec cu vederea anumite ciudățenii... (*Închide tabachera.*) Uitasem că nu e voie... trebuie să mă duc să-mi fumez țigara în grădina publică. (*Apoi.*) Dar sînt unele lucruri care depășesc răbdarea mea... (*se rectifică*) sau puterea mea de înțelegere... (*gest*) în sfîrșit...

MARGARETA (*profund*): Iată unde am ajuns!...

MIRCEA: Iată.

MARGARETA (*cu oroare*): Mirceo, ce sînt răspunsurile astea? Mirceo, dă-ți seama că...

MIRCEA (*exasperat*): Dar ce vrei de la mine? Ce vrei cu mine? Ce ți-au mai virit în cap bătrînele?

MARGARETA: Lasă-le în pace! Ce ai cu ele? Uită-te mai bine cum stai în fața mea: încrunțat și gata să țipi... Altă dată ai fi fost în brațele mele, pe pieptul meu... cu buzele lipite de buzele mele... Buzele tale... le-am și uitat gustul...

MIRCEA (*cu un suris stinjenit*): Dacă vrei...

MARGARETA: Nu, mulțumesc. Chiar și cei mai nenorociți cerșetori au momente cînd nu primesc anumite pomeni... azvîrlite în silă, de nevoie.

MIRCEA (*plictisit, cu ochii în tavan*): Foarte nou... foarte original!... De o originalitate oarecîm neprevăzută, dar pentru un început, găsesc că este un început promițător... (*Apoi ride ușor, ca pentru el.*) Am început să mă timpesc: „un început pentru un început”... dacă mai rămîn mult în casa asta... (*Ride mai tare. Dar deodată Margareta începe să plîngă cu hohote.*) Ce mai e și asta? Nu mai înțeleg nimic... Crede-mă, te rog să mă crezi, că nu înțeleg nimic.

MARGARETA (*printre hohote*): Eu înțeleg... și nu de azi... de... de...

MIRCEA (*vine la ea*): Haide, nu mă mai chinui, nu te mai chinui nici pe tine... Ce-ți trece prin cap? Ce gânduri absurde? Ce lucruri copilărești de care eu habar n-am? Ce înțelegi de așa multă vreme? Că nu mi-ai spus pînă acum? Ai început să ai mistere față de mine? O, dar cum plingi!... Dar nu mai plînge așa!... Asta e nebulie curată... Margoton... fetițo...

MARGARETA (*se agață de el, cu deznădejde*): Mircea, tu nu mă mai iubești!... Tu fugi de mine!... Te-ai înstrăinat de mine!... (*Începe să tremure.*) U, ce frig mi-e!... Iar mi s-au răcit minile... (*Se tînguie.*) Sînt o nenorocită... Sînt o nenorocită...

MIRCEA (*o mîngîie*): Margot... Margoton...

MARGARETA (*se cuibărește în brațele lui*): Așa... așa... (*Dar Mircea s-a îndepărtat instinctiv. Cu un țipăt.*) A, te tragi înapoi... Nu tăgădui că te-am simțit!... (*Se*

depărtează de el.) Nu-ți fie frică, nu mă mai apropii!...
Ce aş mai căuta, ce aş mai aştepta de la brațele acestea?
(Îi mângie brațele, apoi tînguitor.) Nu mai sînt dorința
ta învăluindu-mă, gata să mă prindă... Cînd mă dădeam
ametiță, pradă îmbrățișării tale, cu ochii închiși, cu
dinții strinși... *(Apoi jalnic.)* De ce aş mai lipi de
trupul tău, trupul meu care nu-ți mai place!... Știi
eu că nu-ți mai place, dragul meu... adoratul meu...
M-am slujit pînă într-atîta? O femeie în starea mea de-
vine o oroare de care bărbatul se ferește cu teamă și
se îndepărtează cu scîrbă? Spune-mi tu, fiindcă tu știi
mai bine ca mine.

MIRCEA: Ce idee!... Ge năzdrăvănii îți trec prin minte!

MARGARETA *(se smulge dintr-un salt. Acum e în fața lui, cu vocea albă)*: Atunci ce este? *(Mircea tace.)* Atunci,
va să zică... *(mare gest)* s-a isprăvit?

MIRCEA *(acum realmente plictisit)*: Ce?

MARGARETA: Tu și cu mine... dragostea noastră...

MIRCEA: Iar? *(Brutal.)* Ai început să mă...

MARGARETA *(tragică, silabisind aproape)*: ... să te... plic-
tiresc?

MIRCEA *(iute)*: N-am vrut să spun asta...

MARGARETA: Nu minți, Mirceo, e nedemn de tine!

MIRCEA *(gest)*: Dacă o iei așa... *(Apoi.)* Mă simt dezarmat...
năucit cu desăvîrșire...

MARGARETA: Te simți stînjinit... nelalocul tău... Miști din
cap, parcă porți un guler care te strînge... Ai vrea să
fii pe stradă... cu cîinele la parc... oriunde, cu lume...
Odaia asta să fie plină de necunoscuți... numai cu mine
singur, nu!... Numai cu mine, nu!... În clipa asta mai
ales, cînd ai ghicit că nu mai tac, că nu mai e în puterea
mea să tac, nici într-a ta să mă oprești! *(Apoi, deo-
dată.)* Mă doare... U, cum mă doare... *(Cu un surîs
sfîșietor.)* Așa e că ți se pare ciudat că eu, naiva — pe
care familia, prietenii mă socot o proastă — pricep
dintr-o dată atîtea lucruri?

MIRCEA: Recunosc?

MARGARETA: Tu ce zici de asta? „Proasta de Margaretă!”
„Muta de Margaretă!” Cum îmi zic frații!...

MIRCEA: Aștept să isprăvești.

MARGARETA: Și dacă n-o să isprăvesc prea curînd?

MIRCEA: Aș dori ca răbdarea mea să fie fără margini.

MARGARETA: O, Mirceo, n-o să fie nevoie, te încredințez...

MIRCEA: Slavă Domnului.

MARGARETA (*rar și apăsător*): Dacă mizeria de acum a ființei mele nu e pricina răcelii tale...

MIRCEA (*imitînd-o*): Daaa...

MARGARETA: Atunci este altceva.

MIRCEA (*ironic*): Dacă nu e una, e alta. Anume?

MARGARETA (*parea vrînd să înlăture o primejdie*): Nu știu.

MIRCEA (*triumfător*): Iată unde am vrut să ajungi...

MARGARETA (*urmînd*): Dar simt...

MIRCEA (*exasperat*): Ce simți? M-ai înnebunit cu nălucașirile, cu insinuările tale! De un sfert de ceas îmi picuri un venin care pătrunde prin toate fibrele simțirii mele. (*Strigă.*) Dar isprăvește odată!... (*Vine la ea, îi apucă mințile cu violență, apoi privind-o în albul ochilor.*) Spune... spune tot... dă-i drumul... Nu te mai înnece, nu mai ocoli, spune tot, tot ce vrei, tot ce crezi, tot ce bănuiești! (*Cu forță.*) Dar tot... tot!... (*O zguduie, în prada unei cumplite cnescări care-i aduce lacrimi în voce.*) N-auzi?

MARGARETA: Cineva s-a strecurat între noi.

MIRCEA (*îi dă drumul*): Ai ghicit. Cine?

MARGARETA (*tragică*): Mirceo, dă-ți seama că tu m-ai îndemnat...

MIRCEA: Eu.

MARGARETA: Tu m-ai împins la această...

MIRCEA (*apăsător*): Eu... eu... eu!...

MARGARETA: ...destăinuie.

MIRCEA (*o zguduie, urlă*): Cine? Cine? Cine?

MARGARETA (*într-un mare spasm*): Copilul!...

MIRCEA (*deodată într-un mare hohot*): Cum? (*Apoi foarte palid, cu înfrigurare.*) Ce e eu copilul? Ce amesteci copilul în nebunia ta? Ce vrei cu făptura aceea care n-a văzut încă lumina zilei? Ce legătură este între copilul nostru...

MARGARETA (*il întrerupe, cu brațul întins spre el*): Copilul tău!... Pe care îl dorești, după care tremuri cum n-ai tremurat pentru mine niciodată!... Care a devenit soarele și soarta ta!... Viața ta, agățată de viața lui!... Mă simt rău? Înnebunești!... Ți spune doctorul: „Azi starea doamnei Aldea este mult mai satisfăcătoare“, dansezi de bucurie! O să-l ai!... Nădejdea ta e în el!... Plutești într-o sărbătoare nesfârșită a bărbăției tale, din care eu sînt dată afară de pe acum! (*Deznădăjduită, într-un soi de vaier neîntrerupt.*) Ce primejdie port în mine? O hrănesc cu sîngele meu? O simt cum crește, cum zi de zi devine tot mai amenințătoare? Peste cîteva luni, iată-l, visul tău, aieva!... Neîndurarea ta de mine, osînda mea, vie, surizătoare... Copilul pe pieptul tău... Pe inima ta, copilul!... (*Sălbatică.*) Și eu unde sînt? (*Într-un rinjet cumplit de dureros.*) Copilul!

MIRCEA (*înfiorat*): Margot!

MARGARETA (*și mai sălbatic*): O, dacă aș muri înainte... Cum să fac să mor înainte?...

MIRCEA (*strigînd*): Margot, dă-ți seama de ce spui... Margot, nu mai continua, fiindcă cu adevărat mă îndepărtezi de tine...

MARGARETA: Îmi dau seama... N-ai idee ce limpede le văd acum toate... Și dacă n-ai auzit bine, dacă n-am fost destul de lămurită, dacă vrei tu, dacă îmi poruncești tu, sînt gata s-o iau dacapo. Ți spun iar tot, fără să scap o vorbă. (*Se izbește cu palma pe frunte.*) Sînt aici în mintea mea, de săptămîni întregi... Vrei să repet pînă mîine, pînă la sfîrșitul răsufării mele?

MIRCEA: Nu te mai cunosc. Mi-e groază de tine!...

MARGARETA (*cu un mare strigăt de triumf*): În sfârșit!...
De asta aveam nevoie!...

MIRCEA (*vine acum la ea, înnebunit*): Ce e, ce ai pus la cale?
(*Rar.*) La ce grozăvie te gindești? (*Ghicind deodată,
după tăcerea Margaretei; înfiorat.*) Ai fi... în stare?

MARGARETA (*iluminată*): Te iubesc mai mult decât viața
mea!...

MIRCEA (*cu o nespusă oroare*): Dar viața... lui? (*Margareta
nu face decât un singur gest: taie larg aerul cu brațul
drept. El urlă.*) Nebuno!...

MARGARETA (*iși astupă deodată urechile*): O...

MIRCEA (*îi urlă în față*): Fiaro... Ești cu adevărat din nea-
mul tău de bestii!

MARGARETA (*cu deznădejde*): Nu e așa? Nu e așa? Nu e
așa?

MIRCEA (*îi apucă mâinile, i le desprinde de la urechi, le
ține prizoniere într-ale lui, îi suieră în obraz*): Acum te
văd... Iată-te cu armele tale înduioșătoare. Cu ochii
tăi lărgiți de lacrimi. Cu mâinile acestea care acum
se zbat și vor să scape, dar care atunci când ai venit
la mine la hotel, atirnau ca două lucruri moarte de-a
lungul trupului tău... Și mie, mi-a fost milă de arătarea
aceea!...

MARGARETA (*se zbate într-o adevărată convulsie*): O, milă!
Milă!... Dă-mi drumul să-mi astup iar urechile... dă-mi
drumul!

MIRCEA (*urmînd*): ...de minciuna aceea, cutremurată de
spasme...

MARGARETA: Nu e așa? Nu e așa?

MIRCEA: ...pînă ce m-ai prins...

MARGARETA: Nu e așa? Nu e așa?

MIRCEA: Așa e!... Bine faci că repeți ca o imbecilă!... Pînă
ce m-ai adus aici zălog, legat burduf în senzualitatea
ta, în ipocrizia și în furia mereu nesățioasă a lăcomiei
tale de mine... M-ai abrutizat cu pasiunea ta, după

cum mama ta, frații tăi m-au năucit cu obrăznicia, cu bîrfelile și cu urletele lor!... Ce bine vă întregiți, nevropaților, bestiilor, egoiștilor!... Ce? Tacî acum? Dar ce, m-ați cumpărat într-un tîrg de sclavi? Cine vă dă dreptul asupra vieții mele, gîndurilor mele, tainelor ființei mele? (*Formidabil.*) Banii voștri? (*Își trece mîna pe fruntea asudată.*) Uite, simt că-mi plesnesc timplele!... (*Acum istovit.*) Credeam că am ajuns la capătul tuturor aberațiilor, cînd... (*Urlă.*) Tu!... Tu!... Tu!...

MARGARETA (*frîntă*): Ai dreptate... Uite că-ți dau dreptate!

MIRCEA: Monstrule!... "Ucigașo!... E cu puțință?

MARGARETA (*cu lacrimi în glas*): E cum spui tu, dragostea mea...

MIRCEA (*îi vine să se repeadă la ea*): Nu-mi mai spune așa, că te string de gît!...

MARGARETA: Dar haide odată!... (*Apoi, ca deșteptată dintr-un vis, își trece mîna pe frunte.*) Ce mi s-a întîmplat? Ce-a fost cu mine? (*Acuma e în fața oglinzii. Se privește.*) Bună seara, fiară, bună seara, monstrule... U, feroasă ești!... Ochii tăi sînt gropile astea două? E adevărat că am o figură de nebună! (*Mircea se îndreaptă spre ușă.*) Unde te duci? Nu mă lăsa!... (*Aleargă spre Mircea, se lipește de el, apoi îi alunecă încetisor la picioare.*) Iartă-mă... iartă-mă... (*Mircea o ridică.*) Mulțumesc, dragostea mea...

MIRCEA (*întoarce capul; printre dinți*): Isterică...

(*Bătăi în ușă, o dată, de două ori. Nimeni nu răspunde din odaie. În sfîrșit intră Colette; e în rochie și mantie de seară.*)

COLETTE: *Bonsoir*... Dar ce, stați pe întuneric?

MARGARETA (*încurcată, potrivindu-și în grabă părul*): Adevărat că s-a făcut întuneric. Ești bun, Mircea? (*Mircea face lumină.*) *Bonsoir*, Colette... (*O privește.*) U, dar ce e eleganța asta pe tine?

COLETTE: Am venit îmbrăcată gata, fiindcă mi-am dat
întîlnire cu Ianache la voi. (*Margaretei.*) Vrea să-ți
vorbească.

MARGARETA: (*surprinsă*): Mie? Ce are să-mi spuie?

COLETTE: Habar n-am. Nu mă interesează chestiunile de
familie, deși mămița susține că eu îl influențez pe Ia-
nache... Ca și cum l-ar putea scoate cineva pe Ianache
din ideile lui. O, a fost un adevărat consiliu de familie
azi după dejun la noi!... S-au închis în birou Ianache,
Georges, *oncle Michel*¹... N-au lăsat să intre nici servi-
toarea cu cafelele. (*Gest.*) În sfîrșit, treaba voastră.
(*Apoi.*) Dar ce, nu sinteți gata?

MIRCEA: Cum, gata?

COLETTE: E șapte și jumătate. Nu v-a trimis vorbă *oncle*
Michel că face logodna mai devreme?

MARGARETA: A, da, adevărat... Dar noi nu mergem.

COLETTE: Cum se poate? Dăr e peste putință. Sinteți verii
lui Joujou. (*Margaretei.*) Tu ai copilărit cu ea. Ce ar
însemna să lipșiți? Tocmai voi!... Uite, așa faceți tot-
deauna și pe urmă vă mirați că vă vorbește lumea de
rău.

MARGARETA: O, despre asta...

COLETTE: Țsta este un lucru foarte important, *ma chère amie*.
Dar vouă ce vă pasă!... Stați aici singuratici, ca doi
îndrăgostiți din vremea veche. Ia spuneți, nu vi s-a
mai urit? Mie mi-ar veni nebunie să stau o zi întreagă
închisă între patru pereți cu Ianache. Cînd mă gîndesc
ce asalturi va trebui să îndur astă-seară dacă nu veniți...
(*Tăcere.*) Serios că nu veniți?

MIRCEA (*în silă*): Dacă vrea Margot...

MARGARETA: Nu pot, Mircea. Știi că nu mi-a fost bine toată
ziua. (*Colettei.*) Mă pregătesc să mă sui în pat.

COLETTE: Dar nu e nici șapte și jumătate. Exagerezi, draga
mea. Eu eram în opt luni cu Radu și ți u minte că am

¹ Unchiul Mihai (n.a.).

dansat la prefectură pînă la ziuă. (*Apoi.*) Se cunoaște că n-ai rasă.

MARGARETA (*resemnată*): Se poate.

COLETTE: Știi că au invitat-o și pe Wanda... cum o mai cheamă... Creatura aia... vara voastră...

MIRCEA (*încruntat*): Wanda Serafim. Nu pricep de ce o faci creatură.

COLETTE: Te rog, Mircea... Este elegant din partea ta că o aperi, dar mie să-mi dai voie să am părerea mea, care este a orașului întreg.

MIRCEA: Orașull... Nu știu cine a scăpat nebîrfit, neîntinat, nesfișiat de voi!...

COLETTE (*atinsă*): Pardon!

MIRCEA (*corectîndu-se*): De lumea voastră.

COLETTE: Nu mai stăruiesc, fiindcă văd că-i iei apărarea cu o căldură... (*Margaretei.*) La început nimeni n-a vrut să creadă că *oncle* Michel a făcut greșeala să o invite... Dar am auzit că ea s-a dus, a stăruit, a cîrut lui *oncle* Michel ca un serviciu, ca o mare favoare... Dacă își închipuie că-și face cu mijlocul acesta reîntarea în lumea noastră, se înșală. Gilberte Chelu nu vine la logodnă, ca să n-o întîlnească. Eu aș fi făcut la fel. Dar muream dacă n-o vedeam cum e îmbrăcată...

(*Ușa din dreapta se deschide, apare Wanda, tot în rochie și mantie de seară. Colette o vede.*)

Asta e culmea! (*Se depărtează, privește pe pereți.*)

WANDA (*cine la Margareta*): Nu m-am anunțat fiindcă mi-era teamă că n-o să mă primești.

MARGARETA: Eu?

WANDA: Tante Aneta nu mă lăsa deloc să viu încoace. Dar țineam așa de mult să te văd... (*Lui Mircea.*) *Bonsoir.*

MIRCEA: *Bonsoir.*

WANDA (*își scoate mantaua, o aruncă pe un scaun, apoi vine lingă Mircea, cu o oarecare teamă*): Dar ce e? Ești bolnav?

MARGARETA: Se obosește prea mult cu mine... I-am spus
să... *(Dar e întreruptă de glasul Colettei.)*

COLETTE *(cu voce afectată)*: Margot...

MARGARETA: Da, Colette...

COLETTE: Vrei să vii nițel încoace? Ce scrie pe hrisovul ăsta?
E cu litere slavone, nu? *(Cînd Margareta e lângă ea.)*
Vai, e goală... *(În același timp lasă să-i cadă de pe umeri*
mantia de seară. E și mai decoltată decît Wanda.) Eu
cred că tante Sevastie o s-o dea afară. Și ce spate!
Cînd ai un spate ca ăsta, nu-l scoți seara în lume!...
(Începe să rîdă provocator.)

WANDA *(lui Mircea, cu care stă de vorbă)*: Mă enervează cu
risul ei. Fă ceva... spune ceva, ca să înceteze...

MIRCEA *(Margaretei)*: Margot, nu vrei să-i arăți Colettei
cum au înflorit violetele care ne-au sosit de la Codlea?
Știi, Colette, că Ianache m-a rugat să-i dau și lui adre-
sa... dacă-ți plac și ție...

COLETTE *(ironică)*: Violetele? Cum să nu-mi placă? Mă înne-
bunese după violete! Mergem, Margot? *(Apoi cînd să*
iasă pe terasă, încet lui Margot.) Ea i-a spus... A inven-
tat violetele ca să mă scoată de aici... *(Lui Mircea.)*
La revedere, Mircea... Atunci hotărit, nu veniți la lo-
godnă? Păcat! Ne-a făgăduit *oncle* Michel ceva senza-
țional... o femeie de șantan... sau cam așa ceva... de
la Paris. Trebuia să puie intrare. S-ar fi strîns o sumă
bună pentru sugaci... *(Iese pe terasă.)*

(De îndată ce au rămas singuri, Mircea se repede la Wanda,
o îmbrățișează cu putere.)

WANDA: Dragul meu... Amantul meu!...

MIRCEA: Ce gînd te-a adus în casa asta tocmai acum?

WANDA: Am venit să mă vezi cum sînt îmbrăcată. Îți place
rochia mea?

MIRCEA: Nespus!

WANDA: Dar nici nu te-ai uitat la ea.

MIRCEA (*mercu lipit de ea*): Nu e nevoie. O să fii cea mai frumoasă. O să-i înnebunești pe toți. Dar tu ești a mea, Wanda, numai a mea!

WANDA: Numai a ta.

MIRCEA (*într-aceeași grabă gîfîită de a se bucura de prezența ei*): Încă o dată... Nu mi-ajunge... Lasă-mă să mă bucur, să mă îmbăt de minutul ăsta... Cum de-ai venit tocmai acum?

WANDA (*surîde*): Ți-am spus...

MIRCEA: Nu, altceva te-a trimis... Instinctul tău de îndrăgostită ți-a șoptit să alergi... să te văd... să te respir... să mă liniștesc... O cum s-au luminat și cîntă toate în preajma îmbrățișării noastre... (*Cu pasiune.*) Wanda, dragostea mea... Wanda, mintuirea mea...

WANDA (*veea să se desprindă*): Fii cuminte... să nu ne vadă... să nu ne audă cineva... (*Mircea îi dă drumul din îmbrățișare.*) Intru cu o frică în casa asta!... Am impresia că după fiecare perdea este un ochi care ne pîndește! Mă mir cum de n-au aflat pînă acum!

MIRCEA: Avem un Dumnezeu al dragostei noastre, care ne ocrotește. Cineva, ceva, care s-a îndurat de mine pînă la urmă. (*Cu patimă.*) Nu te-am mai văzut de ieri...

WANDA: E așa de mult?

MIRCEA: O veșnicie.

WANDA: N-am mai întîlnit altul ca tine. Tu te azvirli în iubire, parcă te-ai azvirli într-o prăpăstie...

MIRCEA (*o privește adînc, îi prinde mîinile*): Cum a fost cu putință, Wanda?

WANDA: Ce?

MIRCEA: Fericirea asta care s-a abătut asupra mea, atît de întregă și de neprevăzută? E adevărat că sînt oameni revoltător de norocoși? Eu trebuie să fiu dintr-aceia.

WANDA: Crezi că mai pot răspunde la asemenea întrebări? Crezi că mai știu unde sînt, ce mai fac, ce mai am de gînd să fac? Eu, care mă mîndream cu energia mea!... Am venit în orașul ăsta pentru patru-cinci zile! Iată

o lună de cînd m-am înșurubat în nebunia noastră și nu știu cînd voi pleca. Frumoașă ispravă ai făcut, domnule...

(Decodată, din grădină, se aude glasul Margaretei.)

MARGARETA: Colette, te poștește tanti Zoia în chioșc...

(Mircea tresare violent, se desparte de Wanda.)

WANDA: De ce-ai tresărit?

MIRCEA: I-ai auzit glasul?

WANDA *(nedumerită)*: Ei, da... Ce e?

MIRCEA *(cu o reală spaimă)*: Margareta...

WANDA *(liniștită, ridică din umeri)*: Din moment ce n-a aflat nimic...

MIRCEA: Nimic...

WANDA: Atunci?

MIRCEA: Dar nu știu ce instinct trezit, speriat... setea ei de mine, care nu pot să mai mă prefac... Nu vreau să mai mă prefac... I-o strigă trupul, nervii... E o alarmă cumplită în toată făptura ei... Caută... caută... Alcargă pe o sută de cărări, fără s-o găsească pe cea adevărată. O, de-ai fi auzit... de-ai fi auzit...

WANDA: Ce?

MIRCEA *(o prinde iar în brațe)*: Nu! Ești aici, pe gura mea... pe pieptul meu!... Ce-ți trebuie mai mult? Sint fericit!... Sint fericit!...

(Ciocănituri în ușa din dreapta.)

WANDA *(cu necăz)*: Și aici dau năvală!

MIRCEA: Intră!

IANACHE ȘI GEORGES *(intră. Sint în frac. În același timp)*:
Bonsoir!... (Se înclină amîndoi rece în fața Wande.)

GEORGES: Margareta nu-i aici?

MIRCEA: E în grădină.

GEORGES: Ești bun să trimiți să o cheme?

IANACHE: Lasă că o chem eu. *(Se duce spre terasă. Strigă.)*
Margareto!...

MIRCEA (lui Georges): Vreți să-i vorbiți? Ne-a spus ceva Colette.

IANACHE (iute): Ce v-a spus?

MIRCEA (cu ironie): De un conciliabul... un consiliu de familie... azi după-amiază la dumneata...

IANACHE (și mai tare): Margaretol!...

MARGARETA (din grădină): Daaa... Cine mă cheamă?

IANACHE: Eu, Ianache. Sint cu Georges la tine.

MARGARETA: Vin numaidecît.

GEORGES (brusc): Cum i-a mai fost azi? Temperatura?

MIRCEA: Treizeci și șapte și cinci.... Acum o oră însă...

IANACHE: Sincopă?

GEORGES: Leșin?

MIRCEA: Da, a leșinat. (Cei doi se privesc. Mircea, iute.)
O, nimica grav.

IANACHE (gest): Mă rog...

(Intră Margareta cu oțiva trandafiri. Merge drept la Wanda.)

MARGARETA: Uite, Wanda, ce frumoși trandafiri!... Alege unul. Uite, ăsta galben. (În vreme ce-i prinde trandafirul la cingătoare.) Frumoasă ești, Wanda!... Chipul tău este atît de neted, de curat... Nouă ne lucesc nasul, obrații... (Apoi, către cei doi.) Bonsoir, Georges, bonsoir, Ianache... O, dar voi sinteți în frac!... (Cu un suris dureros.) Pentru mine v-ați făcut atît de frumoși?

GEORGES: Ne ducem la logodnă la Michel.

MARGARETA: A, da... Eram poftiți și noi, dar... (Apoi.)
Mircea, am o idee...

MIRCEA: Da...

MARGARETA: Du-te și tu.

MIRCEA: Singur? Ce cap aș face?

MARGARETA: Cap de bărbat care și-a lăsat nevasta acasă, fiindcă e invalidă. Foarte natural, nu?

MIRCEA: Nici nu mă gîndesc.

MARGARETA: Dacă te rog eu...

MIRCEA: Ții atât de mult?

MARGARETA: Te mai distrezi... Vezi lume... Te vede lumea...

Ai auzit-o pe Colette! Mereu cu mine, mereu în casă...
(*Apoi, văzînd că Mircea nu consimte.*) Vai, Mirceo, ce de mofturi pe tine!... E ridicol!... Uite, îi faci un serviciu și Wandei... Tot n-are ea însoțitor.

WANDA: O, eu sînt învățată să mă duc în lume fără însoțitor.

GEORGES (*brutal*): Găsești acolo!...

MIRCEA (*încruntat*): Cum?

WANDA (*după ce-i aruncă o privire care-l potolește*): Deși cîteodată e dureros să n-ai pe nimeni care să te apere de impertinențele atîtor imbecili. (*Rîde.*) Sînt semne că astă-seară o să petrec de minune în sinul grațioasei mele familii.

MIRCEA (*deodată apăsător*): Merg și eu.

MARGARETA: Bravo. Să știi că mi-ai făcut o mare bucurie.

MIRCEA (*la toți*): Mă iertați. În cinci minute sînt gata. (*Iese.*)

IANACHE (*pctrivindu-și cravata*): Margareto, noi am vrea să...

GEORGES (*categoric*): Am venit să stăm de vorbă... (*apăsător*) cu tine.

WANDA: Atunci eu mă duc.

IANACHE (*se înclină cu un surîs strîmb*): Dacă nu te superi... Chestiuni de familie...

MARGARETA (*celor doi*): Mă nelăsațiți... Mi-a spus Colette ceva... Wanda, așteaptă pe Mircea... la mămîța...
(*Wanda iese, scurtă pauză.*) Spuneți!

IANACHE (*repede*): Margareta, noi frații...

GEORGES (*iritat*): Îmi iei înaintea, va să zică? Parcă ne înțelesesem să vorbesc eu întîi!

IANACHE: Dacă și din asta faci chestie de ambiție...

GEORGES: Sînt frate mai mare ori nu sînt?

IANACHE (*gest de invitație*): Poftim!

GEORGES: Fetișo dragă, tu știi cît te iubim noi frații. Ești singura noastră soră. În ce mă privește, pot să spun

că te-am socotit drept copilul meu. Între tine și Ade-
luța mea, n-am făcut nici o deosebire. Am dreptate?
MARGARETA: Ai, dar dați-mi voie să stau întinsă. Am

eules doi trandafiri și am ostenit. (*Se așază pe șezlong*).
GEORGES (*lui Ianache*): O vezi?

IANACHE: Biata fată!...

GEORGES (*Margaretei*): Starea ta de la o vreme ne îngrijeste
pe toți.

MARGARETA: Starea mea?

GEORGES (*autoritar*): Margareto, nu e momentul să ne
ascundem după deget. E în joc sănătatea ta.

IANACHE (*izbucind*): Ce sănătate? Viața, n-auzi? Viața
ta!

GEORGES (*lui Ianache, iritat*): Era nevoie să-mi iei vorba
din gură? Dai buzna peste mine!... Eu, dacă vream,
nu știam să-i spun!... Trebuie să umbli cu precauțiuni
în împrejurări de astea... S-o iei cu încetul... Nu vezi,
ai speriat-o.

MARGARETA: Dar nu m-am speriat deloc, Georges... Ei bine,
e în joc sănătatea mea, viața mea... Iată!...

GEORGES: Recunoști?

MARGARETA (*cu un suris veșted*): Dacă așa vreți voi...

GEORGES (*cuscă ochii*): Cum, noi?

IANACHE (*lui Georges*): Ți-am spus eu să nu ne amestecăm.

GEORGES: Cum să nu ne amestecăm? Ce, e străină de pe
drumuri? E sora noastră. Eu nu sint un egoist și un
fără de inimă ca tine... Eu m-am sacrificat pentru
familie.

IANACHE: Grozav...

GEORGES (*spumegînd*): Eu dacă ceream guvernului să mă
numească în diplomatie, mă trimetea ministru sau la
Paris, sau la Londra. Dar n-am cerut. M-am mulțumit
cu un loc în consiliul județean, să fiu lingă mămița,
s-o îngrijesc, să-i dau ce-i trebuie... Dacă aş fi lăsat-o pe
mina ta...

IANACHE (*sarcastic*): S-ar fi prăpădit...

GEORGES : Să ştii dumneata!... (*Duce mna la guler, parcă s-ar înăbuşi.*) Blestemată familie!... Nu ne putem întâlni doi, fără să ne certăm. (*Suspină.*) Fui!... (*Iar panză. Îşi face vînt cu batista. Apoi.*) Fetiţă dragă, eu voiam să te scutesc de anumite detalii care te-ar fi putut impresiona prea tare...

IANACHE (*prindre dinţi*): La el sînt detalii...

GEORGES: Dar pentru că domnul mă provoacă, uite că dau tot pe faţă. (*Văzînd că Margareta se uită în altă parte.*) M-ascuţi?

MARGARETA (*înloarce plictisită capul spre el*): Da, Georges...

GEORGES: Aseară a venit doctorul Faustin alarmat la mine...

MARGARETA: Alarmat?

GEORGES: Nu-ţi inchipui în ce hal era. Mi-a spus: „Coane Georges, ca şef al familiei...” (*Ianache pufneşte.*) De ce rizi?

IANACHE: Te rog, urmează...

GEORGES (*după ce l-a săgetat pe Ianache cu privirea*): „...ca frate mai mare, sînt dator să te pun în curent cu starea coanei Margareta. S-ar fi convenit să vorbesc cu coana Aneta, dar la vîrsta dumneaei o emoţie prea mare i-ar putea fi fatală”. *Bref*, m-a pus în curent cu toate. (*Către Margareta.*) Leşinurile tale, sincopete tale, slăbiciunea ta... A întrebuinţat şi un termen tehnic, de-al lor, din medicină, dar l-am uitat.

IANACHE: De ce nu l-ai scris pe manşetă?

GEORGES (*spumegînd*): Sînt momentele prea grave, ca să-ţi răspund cum meriţi! (*Reia.*) Şi a încheiat: „Sarcina o va duce poate pînă la termen cu îngrijiri şi precauţiuni. Dar uşurarea îi va fi fatală. (*Cu tărie.*) Inima, coane Georges, inima...” (*Se încacă.*) Boala lui bietu tătutu!...

MARGARETA: A...

GEORGES (*exagerat*): Nu-ţi mai spun ce a fost pe mine!... N-am dormit toată noaptea... Am fumat o cutie întregă de tutun de Macedonia. (*Lui Ianache.*) Dacă

n-aş uita să spun colonelului Popescu să-mi aducă alta de la Bucureşti, că mahorca de-aici e o nenorocire... Tuşesc de-mi sar ochii. (*Gest către Ianache.*) Acum poţi continua dumneata.

IANACHE: Da, la greu mă laşi pe mine... Eram sigur.

GEORGES: Doar n-o să trăncănesc numai eu!... Am răguşit. Haide, să te văd! Ce, ți s-a pus nodul în gît? Ai făcut dreptul la Paris... Tătuţul credea că o să dărimi pămîntul cînd te-oi întoarce în ţară... (*Batjocoritor.*) Păcat de doctoratul ăla! Vorba dumnealui: „Dacă ştiam că o să ajungă tot logofăt pe moşie, nu mai cheltuiam banii cu el...”

IANACHE (*îl întrerupe*): Mai bine ți-i dădea ție... De zece ori ți-a plătit datoriile. Să vedem cine o să te mai scape acum de peceți şi de tobă.

GEORGES (*ironic*): Tu!

IANACHE: Eu muncesc pentru Colette şi pentru fetele mele. (*Apoi Margaretei.*) Dragă Margareto, tu mă ştii pe mine: eu spun omului drept în faţă ce am de spus. Dacă ții la viaţa ta, leapădă-l!

MARGARETA (*sub lovitură*): Ianache, nu pricep. Fii bun şi vorbeşte mai... (*Apoi cu un strigăt.*) A!...

IANACHE (*spre Georges*): A priceput.

GEORGES (*spre Ianache*): Asta e o fată deşteaptă... E din familia noastră.

MARGARETA (*începe să ridă convulsiv*): Adevărat!... Mi-a mai spus-o cineva. Dar ce avem, Georges, atît de ciudat, de ne deosebim de toată lumea? (*Intră Mircea în frac.*) O, ce frumos ești, Mircea! Nu-i așa, Georges, nu-i așa, Ianache, că bărbatul meu e nespus de frumos? Petrecere bună...

MIRCEA: Stai că n-am plecat...

MARGARETA (*cu febrilitate*): Nu, du-te... du-te... N-o face pe Wanda să aştepte...

(*Intră Wanda.*)

WANDA: Mi-am uitat mantaua... (*O vede pe un fotoliu.*)
Uite-o!

MIRCEA: U, dar aici s-a răcorit de tot... (*Merge iute la ușa-fereastră, o închide.*) De ce n-ai închis mai devreme?
A intrat toată umezeala din grădină.

MARGARETA: Nu mi-e frig...

MIRCEA: Tu nu simți acum... (*Vine la Margareta, îi ia mîna. Apoi Wandeî.*) Wanda, fii bună... Pledul de col...
(*În vreme ce Wanda aduce pledul.*) Ceva temperatură?
Să-ți pun termometrul?

MARGARETA (*cu vocea stinsă*): Nu cred că e nevoie.

MIRCEA: Mai bine să-l pui. Tu nu-ți dai seama...

(*Wanda a adus pledul. Amîndoi o înfășoară.*)

WANDA: Așa... Picioarele mai ales... Dacă ai picioarele calde...

MIRCEA (*care a adus termometrul, i-l dă Margaretei*): Pune-l tu.

MARGARETA (*în vreme ce-și pune termometrul la subsuoară, cu ochii pierduți în ochii lui Mircea*): Te ador dragostea mea...

MIRCEA (*cu gîndul în altă parte*): Să sun să-ți aducă o sticlă cu apă caldă?

WANDA (*plictisită de stăruința lui*): Exagerezi, dragul meu!...
(*Gest.*) Îi ajunge pledul.

MIRCEA (*Wandeî*): Da, dar parcă o aud mîine...

MARGARETA: N-o să auzi nimic.

WANDA (*lui Mircea, întinzîndu-i mantaua*): Ești bun să-mi ajuți?

(*Mircea se precipită, îi pune mantaua pe umeri.*)

MARGARETA (*deodată lui Mircea*): Mircea, stai așa... (*Mircea și Wanda fac grup.*) O, ce pereche minunată ați face amîndoi!...

WANDA (*ride nervos*): Crezi? (*Apoi lui Mircea.*) Știi că ar fi nostim?

MIRCEA: Ce?

WANDA (*idem*): Când ne-or vedea intrind împreună la *oncle Michel*... ar fi în stare...

MIRCEA (*ride și el*): De asta poți fi sigură.

WANDA (*scoate brusc de la cingătoare trandafirul pe care i l-a oferit Margareta, și-l petrece în butoniera lui Mircea*): Puțin îmi pasă! (*Apoi.*) Ei, mergem? (*Ride.*) Nu știu ce m-a găsit astă-aseră... Am o poftă de dans, de șampanie...

MIRCEA (*Margaretei*): Parcă și tu ai dorit șampanie... Să spun să-ți urce o sticlă?

MARGARETA (*cu un glas din altă lume*): O, eu șampanie!...

MIRCEA (*Margaretei*): La opt și jumătate o linguriță din sticluta galbenă.

MARGARETA (*mașinal*): Știu... Valeriobromină...

MIRCEA: Și două pastile de Easton-sirup... Eu aș fi de părere să iei patru. Azi ai fost cam agitată.

MARGARETA (*privindu-l intens*): Mircea, dragul meu... (*Wanda vine și o sărută; acesteia.*) Să vii mline să-mi spui cum ai petrecut.

WANDA (*vag*): Vin, vin negreșit. (*Se îndreaptă spre ușă, urmată de Mircea.*)

MARGARETA (*lui Mircea*): Mirceol... (*Mircea se întoarce.*) Nu mă săruți?

MIRCEA (*vine. O sărută pe frunte în fugă. Apoi îi scoate termometrul*): Treizeci și șapte și opt... Te rog să te sui imediat în pat...

MARGARETA: Cum vrei tu... Știi că poți să te întoreci cât de tirziu. Sint atât de obosită că n-o să te simt. (*Apoi din nou, când Mircea a ajuns la ușă, unde-l așteaptă Wanda nerăbdătoare.*) Dragul meu... (*Ride ușor. Îi face semn cu mâna.*) Hai, du-te...

(*Mircea iese. Scurtă pauză.*)

IANACHE (*care tot timpul a stat cu Georges în fund, urmărind din ochi cu ironie cele petrecute între Mircea, Wanda și Margareta, acum vine grăbit la ea*): Ei, bine?

MARGARETA (*simplu*): Nu.

GEORGES (*se repede și el*): E ultimul tău cuvânt? Nu ne mai dai nici o speranță?

MARGARETA (*simplu*): Nu.

IANACHE: Foarte bineee...

GEORGES: Noi ne-am făcut datoria. De consecințe ne spălăm pe mâini.

MARGARETA: Mircea ține atât de mult să aibă un copil, încît îl va avea.

IANACHE: Chiar cu prețul vieții tale?

MARGARETA: Chiar cu prețul vieții mele.

IANACHE (*infierbîntat*): Și crezi că merită sacrificiul ăsta?

MARGARETA: Mircea merită toate sacrificiile.

GEORGES (*lui Ianache*): Du-te și cheamă pe mămița.

IANACHE (*indignat*): Du-te și o cheamă tu!... Ce, sînt servitorul tău?

MARGARETA (*tresare*): De ce o chemați pe mămița? De ce o amestecați și pe dumneaei?...

GEORGES (*tot indignat*): Du-te și cheam-o pe mămițal
(*Ianache iese.*)

MARGARETA (*rugătoare, dulce ca un copil*): Georges, ce vreți să faceți? Lăsați-mă în pace. Am atîta nevoie de liniște... Nu mă chinuiți... Ce vreți cu mine? Fie-vă milă de mine...

(*Intră Aneta urmată de Ianache.*)

GEORGES (*Anetei*): Ai scrisorile la dumneata?

ANETA (*arată un pachet de scrisori*): Uite-le!

MARGARETA (*se ridică pe jumătate din fotoliu*): Ce scrisori? Ce înseamnă comedia asta?

ANETA (*izbucnind*): Ar fi bine să fie comedie, că ar fi de ris... Dar ce avem noi aici, e de plins!... Ai să vezi numaidecît

pe cine iubești ca o nebună, pentru cine o să intri în groapă!... A, vrea copil, domnul? Să nu-i scape averea ta! Să intre în Galiciuca și în milioanele noastre, domnul și copilul dumnealui!

GEORGES (*perfid*): Dar nu e vorba de asta, mămițo...

ANETA: Ba da e vorba! Dar n-are să apuce el ziua aia!... Din milioanele lui socru-său n-are să se înfrupte veneticul... orbetele!... (*La un semn supărat al lui Ianache, se oprește.*)

MARGARETA: Mămițo, pentru numele lui Dumnezeu, ce este? Nu înțeleg...

ANETA: Nu înțelegi? Ai să înțelegi numaidecît. (*Agită pachetul cu scrisorile.*) Scrisori de la bărbatu-tău pentru Wanda. Îi scrie cite trei pe zi... și i le trimite prin Cris-tea... Pînă a prins fraila de veste... Aia e deșteaptă, nemțoaica afurisită... S-a înțeles cu camerista Wandei — nemțoaică și ea — și a pus mîna pe ele. Doamna le păstra într-o cutie de lemn de trandafir, parfumată... (*Duce pachetul la nas.*) Miros de te apucă capul... (*Apăsă.*) Au plătit băieții zece mii de lei, dar facet!...

MARGARETA (*care urmărește un fir încîlcit*): ... către Wanda...

IANACHE: Scrisori de dragoste.

MARGARETA (*sub lovitură*): ... de... de...

GEORGES (*brutal*): Mircea te înșală cu Wanda... Mircea e amantul Wandei.

MARGARETA (*de un calm cumplit*): Nu e adevărat.

GEORGES (*cu glas tunător, lui Ianache*): Citește!... (*Anetei.*) Dă-i-le, mămițo.

(*Aneta trece pachetul lui Ianache.*)

IANACHE (*foarte stînjănit*): N-am... n-am ochelarii la mine... (*Către Georges, iute.*) Citește tu.

GEORGES (*mușcător*): De cînd porți ochelari? Nu știam... (*Margareta în vremea asta a lăsat capul pe speteaza fotoliului și așteaptă înțepenită. Georges citește.*) „De abia m-am smuls din brațele tale și tremur de dorința de a

te vedea din nou. Ce filtru mi-ai picurat în singe, Wanda?" (*Se oprește.*)

MARGARETA (*într-un suflu*): Citește...

GEORGES (*desface altă scrisoare*): Alta... (*O parcurge repede.*)
Aici e vorba de tine.

IANACHE (*revoltat*): De mine?

GEORGES (*arătînd pe Margareta*): De...

MARGARETA (*într-un suflu*): Citește...

GEORGES (*citînd*): „Am ajuns acasă, am intrat în odaia noastră — celula noastră, cum îi zici tu. Margareta, prăbușită în șezlongul pe care nu-l mai părăsește, mi-a azvîrlit un suris mort. Mirosea oribil a eter și a bromură împrejurul ei... Wanda, Wanda, dacă n-ar fi iubirea ta care să mă...” (*Se oprește.*)

MARGARETA (*tot într-un suflu*): Citește...

ANETA (*nerăbdătoare*): Ce te împotmolești mereu? Nu vezi că fata vrea să afle tot?

GEORGES (*supărat*): Stați că nu pot descifra... e o zmingăleală...

IANACHE (*sarcastic*): I-a tremurat mina... era emoționat...

GEORGES (*descifrînd*): A, da... (*Urmează cu cititul*)... „Care să mă ție, să mă remonteze...”

ANETA: Ce e aia... remonteze?

IANACHE: Să-l întărească, să-l împuternicească...

ANETA: Aha!...

GEORGES (*enervat*): Nu mai întrerupeți, că...

ANETA: Hai, citește... Are dreptate Margareta, să auzim tot.

GEORGES (*urmează*): „...care să mă remonteze, aș goli sticla de laudanum pe care o văd pe măsuta cu medicamente, băutură a uitării și a neantului...”

ANETA: Cine-i ăla... neant?

GEORGES: Un spițer! (*Reia.*) ... „Dar cum o să dispar, cînd miine vom lua dacapo nebunia noastră? Wanda, Wanda, ce miracol al reînvierii mele e în tine, adorata mea?” (*Margareta se scoală de pe șezlong.*) Vrei ceva?

MARGARETA (*simplu*): Citește... (*Merge la măsuta cu medicamente și toarnă un pahar plin dintr-o sticlă cu eticheta roșie, în vreme ce Georges citește înainte, iar Aneta și Ianache sînt cu ochii pe paginile lui.*)

GEORGES (*citind*): ... „Și cînd mă gîndesc că am îndurat-o pe femeia asta, pe străina asta, pe care o privesc acum cu ochi uimiți, cu gîndul la tine, la tine, la tine...” (*Vorbit.*) De trei ori, la tine... (*Decodată Margareta scapă paharul pe care îl ținea în mînă, și care se sparge cu zgomot. Se prăbușește la pămînt. Georges, cu vocea sugrumată.*) Margot!...

ANETA (*îșipă*): Ce a băut? Ce a băut? (*Către cei doi care au rămas înmărmuriți.*) Sticlă aia cu eticheta roșie... Ce a băut?

IANACHE (*se repede la măsută, ridică sticlă, citește*): Laudanum.

ACTUL III

O grădină mare și frumoasă. În dreapta, intrarea din dos a casei Dudulenilor. Cîteva trepte duc la ușa de la intrare. Două ferestre. Masă și fotolii de grădină. Sînt orele zece dimineața. La ridicarea cortinei, Aneta, în drăptul scării, strigă spre una din ferestre. Este în rochie de doliu.

ANETA: Zoio!... Zoio... N-auzi, surdo? Zoio!...

ZOIA (*apare la fereastră*): Ho, soro, nu mai striga așa, că ți se rupe ceva în piept.

ANETA: Se rupe-n pieptul meu, nu intr-al tău. (*Merge apoi repede la cealaltă fereastră.*) Fraila, nu trimiți colacii, că trebuie să plecăm la biserică? Isprăvește popa Porumb slujba și coana Zoia nici nu și-a pus rochia.

ZOIA (*apare acum în capul scării. E cu pălăria de doliu, cu căluri*): Nu mai țipa, țată, că sînt gata. Dumneata văd că te foiești de colo pînă colo.

ANETA: Mă foiesc!... Nu vezi dobitoaca de fraila cum ține colacii la bucatărie?

FRÄULEIN (*scoate capul pe fereastra ei*): Dobitoc? Warum „dobitoc“? Ich werde wahnsinnig. Ich kann's in diesem Haus nicht mehr aushalten!...¹

ANETA: Ce latri acolo? Adu colacii (*Țipă.*) Colacii!...

¹ O să-mi ies din mințil Nu pot să mai rămîn în casa asta!... (n.a.).

- FRĂULEIN (*din fereastră*): *Nicht colaci!... Kein colaci... (Trîn'este geamul.)*
- ZOIA (*Anetei*): Ce colaci vrei să-ți dea, că nu i-a adus încă de la brutărie. Zamfira așteaptă acolo să vie cu ei.
- ANETA (*alarmată*): Cum se poate? Ce mă fac eu? Vezi ce pocinog imi face Iani? O să-i dau o gură... (*Suspînă.*) Eu... Tot eu să am grijă de toate... Tare m-au făcut Dumnezeu și maica precista!...
- ZOIA (*potrivindu-se la cap*): Nici nu știu cum pusei pălăria.
- ANETA: O puseși foarte bine. De, că ești destul de frumoasă.
- ZOIA (*cochetă*): Da? Cum mă aranjează?
- ANETA (*batjocoritoare*): Grozav...
- ZOIA (*fericită*): Spui drept, țăță?
- ANETA (*tăios*): Părcă ești un ciine cu oala-n cap!...
- ZOIA (*bosumflată*): Mulțumesc. (*Apoi.*) O păcătoasă de oglindă aveam și eu la lavoar și mi-ai scos-o și p-aia.
- ANETA: Nu-ți mai trebuie oglindă, ești femeie bătrână.
- ZOIA: Ba nu mă las, pînă dau din degetul ăl mic.
- ANETA: Sapa și lopata!... Nu știu de ce ne mai ține Dumnezeu pe lume!... Să suferim și să ne omorîm ochii de lacrimi... Nu ne lua pe noi mai bine moartea, în locul Margaretei? Draga mamei, fetița mamei dulce...
- ZOIA: Ce să ne ia, că în neamul nostru toți au trăit de li s-a urit cu zilele.
- ANETA: Adevărat. Bietul tătuțu, dacă nu-l dădea să bea păcătosul de Franz, spițerul, șoricioaică în loc de sare amară, apuca suta de ani. (*Către Zamfira, care apare prin fund cu coșul de colaci.*) Ai adus colacii? A dat maica precista? (*Arătînd masa.*) Pune-i ici. Și adu-mi repede cățuiul.
- ZAMFIRA: Ce cățui?
- ANETA (*răstită*): Ce cățui? Cățuiul de tămîiat colacii... În ce poștești să aprind tămîia? În palmă? Dă fuga, timpito, și adu cățuiul... Dar să nu-mi vii cu oala de roșit ouăle, că-ți dau cu ea în cap!... (*Apoi, cum Zam-*

fira a pornit spre casă.) Stai!... Și pune vreo doi cărbuni... Dar să nu mi-i aduci stinși, că...

ZAMFIRA (*dă din mâini*): Știu... știu... nu mă mai turba... (*În vreme ce urcă scara.*) Coana Margareta, plinea lui Dumnezeu, o înghiți pământul și hodoroaga asta rămase să ne mănince sufletul din noi... (*Intră în casă.*)

ANETA (*cotrobăind în coșul cu colaci*): Să-ți fie colacii de cap, Zoio! (*Îi întinde unul câte unul pe masă.*)

ZOIA: Dar de ce să-mi fie de cap? Ce au?

ANETA: Ce au! Vino de bagă degetul... rămîne gaură... Te-am trimis la Iani să-i spui să-i coacă mai bine...

ZOIA (*moale*): I-am spus.

ANETA (*o imită*): I-ai spus! Te-ai miorlăit la el și și-a bătut greul joc de tine. Ia uite ce burdușiți sint. Țștia sint colaci de orbete, sau de parastas boieresc?

ZAMFIRA (*vine cu cățuiul*): Poftim cățuiul.

ANETA: Pune-l colea pe masă, ce ai rămas cu el stîlp în mină? Zoio, adu-mi tămîia și dă mai iute, că se sting cărbunii.

ZOIA (*supărată*): Unde ți-e tămîia?

ANETA (*o fulgeră cu privirea, dar cu glas dulce*): Așa se întreabă? Nu poți să vorbești frumos, cum vorbesc eu? (*Zbiară deodată.*) Sus în bufetar!... Dacă nu e sus în bufetar, e jos, în cutia mesei din antreu... (*Apoi.*) Eu să știu de toate... eu să vă dau, ca la orbi... O să mă puneți și bucătura să v-o bag în gură... (*Reia.*) Dacă nu e jos, în cutia mesei, e tot...

ZOIA (*plictisită*): Bine... bine, oi găsi eu... (*Urcă scara.*)

ANETA (*Zamfirei*): Să vă fie de cap colacii, și coanei Zoii și ție.

ZOIA (*se întoarce supărată de pe trepte*): Nu-ți mai aduc nici o tămîie!

ANETA: Te-ai bosumflat? Și într-o zi ca asta îmi scoți sufletul din mine! Trăiesc să-mi îngrop copiii și mă lupt cu toți nărozii! (*Suspînă.*) S-au împlinit patruzeci de zile și parcă ieri a fost!

(*Zamfirei, răstită.*) Nu căsca ochii la ea și dă fuga de-mi adu tămîia, că azi ți s-a împlinit cu mine!...
(*Zamfira urcă repede în casă. Zoiei.*) Pomelnicul l-ai scris?

ZOIA (*scoate o hîrtie din corsaj*): Uite-l.

ANETA (*poruncitoare*): Citește!

ZOIA (*desface hîrtia, citește cu glas popesc*): „Ana, Grigore, Tinca“. (*Vorbit.*) Nici față de slugi nu mă scutești de insulte și de... (*Fără tranziție*). „Bălașa, Androne...”

ANETA: ... cu neamul lor... (*Apoi.*) Lasă că știe și Zamfira cît îți poate pielea...

ZOIA (*continuînd*): ... „Tasse, Marghioala, Ioncieă...”

ANETA (*o întrerupe*): Dar ce ai înșirat toți mitocanii din neamul lui Tasse? Dă-i dracului, Dumnezeu să-i odihnească!...

ZOIA (*urmînd*): ... „Arghirița, Sofronie, Marița...”

ANETA (*împă*): Marița? Ce face? Uite, Zoio, iar mă faci să-ți spun o vorbă...

ZOIA: Spune... că nu mi-ai spus destule...

ANETA: Marița în pomelnicul Margaretei? Mama Wandei? Unde ți-au fost mințile, Zoio?

ZOIA: Adevărat, din stricată aia ni s-a tras toată nenorocirea.

ANETA: Parcă piaza-rea a adus-o la mine în casă.

ZOIA: Că nu sîntem noi d-alea și nu stă în caracterul nostru să blestămăm, dar i s-ar cuveni... (*Fără tranziție.*) Praful să s-aleagă de ea... praful și pulberea, să dea maica precista. (*Își face cruce mare.*)

ANETA: N-am blestemat pe nimeni în viața mea! Și nici nu blestem... (*Fără tranziție.*) S-o îngroape fără pantofi în picioare și fără fanșon pe cap! Maica precista și sfînta Filofteia... (*Cruce și mai mare. Vine Zamfira cu tămîia, o dă Anetei. Aceasta pune cîteva boabe pe cărbunii aprinși din cățui. În vreme ce tămîiază colacii, printre lacrimi și suspine.*) Dacă nu era popa Porumb, nu știu ce se alegea de mine. El m-a mai mîngîiat, că despre partea voastră, a surorilor, mă aruncam după

ea, să ne astupe pământul pe amîndouă!... Că tare ne-simțitoare v-ați nimerit și una și alta!... Parcă vă pare bine și ție și Lenei cînd vedeți nenorocirea altuia!... (*Iar se înecă de plîns; cu glas popesc.*) Domnul a dat, Domnul a luat, coană Aneta... (*Răstîtă.*) Mai ales pe mine, nu știu ce aveți, că parcă v-am mîncat averile și v-am luat strachina de dinaintea!... (*Iar popeste.*) Fie numele Domnului binecuvîntat!... (*Zamfirei, zbie-rînd.*) Dacă aduceai un bulgăre de tămîie mai mult, plesneai!... Uite, că s-a isprăvit!... (*Reia, din nou, smiorcăită.*) A avut dreptate popa Porumb!... Voia lui Dumnezeu!... Că și ea, mititica mamei, parcă nu-i era d-a bună!... Din toate se supăra și țipa la mine, mama ei!...

ZAMFIRA: Las-o și dumneata, coană mare, să se odihnească în pace. Nu e frumos ce vorbești.

ANETA (*țipă*): Ce-ai zis? Mă înfrunți tu pe mine? Piei de-aici, piei din ochii mei... (*În vreme ce Zamfira fuge spre casă.*) Am să spui băieților să-i dea socoteala de la birou. (*Apoi Zamfirei.*) Unde fugi? Vino de ia cățuiul de aici. (*Începe să tușească din cauza fumului de tămîie.*) Gata... il tămîiai destul!... (*Zamfira iese. Se aude claxonul unui automobil. Meru tușind.*) Aștia sînt Colette cu Ianache.

ZOIA: Dar Georges de ce n-o fi venind, că stă la doi pași?...

ANETA: Așteaptă să trimit să-l aducă cu lăutari. Dă-mi un pumn în spate, că mă înecă tusea. (*Zoia dă tare.*) Încet, că mă dărimi.

(*Intră prin fund Colette cu Ianache.*)

COLETTE: *Bonjour.* Dar ce, nu sînteți gata?

ANETA: Ho, că tămîiai colacii! Fără reproșuri nu se poate?

COLETTE (*lui Ianache*): Ai auzit cum mi-a dat cu „ho”? *Même malheureuse, elle est grossière.*¹

¹ Chiar și în nenorocire, tot vulgară e (n.a.).

ANETA (*Colettei, înțepată*): Dar ce, madam', nu te-ai îmbrăcat în negru?

COLETTE: Nu pot suferi negrul. (*Lui Ianache.*) *Encore des observations.*¹

ANETA: Foarte frumos, noru-meo, n-am ce zice...

COLETTE: Am citit în *Vogue* că în afară de marile ceremonii, ești foarte corectă cu o simplă bandă neagră la braț.

ANETA (*arțăgoasă*): Și asta nu e... (*o imită*) mare ceremonie?

COLETTE (*ridică din umeri*): După patruzeci de zile...

ANETA: Aha... (*Apoi lui Ianache.*) Și tu ai lăsat-o?

COLETTE: Dar ce, Ianache să-mi poruncească mie cum să mă îmbrac? Asta ar mai lipsi!... Și la urma urmelor mi s-a acrit cu doliurile!... Prea muriți des în familia asta....! Întii tătuțu, după tătuțu, *oncle* Androne, după *oncle* Androne, *tante* Marghiolița, după *tante* Marghiolița, cuscra aceea a dumitale, pe care nu știu cum a chemat-o... Fel de fel de neamuri pe care nici nu le-am văzut la față. Și acum, Margot!...

ANETA: Dacă așa a vrut Dumnezeu...

COLETTE: Mereu în negru, mi s-a urit... (*Lui Ianache.*) La Paris nu m-ai dus, dar înmormintările și parastasele din familia ta nu le scapi.

IANACHE (*Colettei*): Ți-am spus că plecăm lună viitoare. Ai văzut că am scos și pașapoartele.

COLETTE: Lasă, m-ai mai păcălit o dată cu pașapoartele. Le-ai scos și le-ai lăsat să expire în sertarul biroului.

IANACHE: De data asta, e sigur. Vreau și eu să mai respir. Prea am avut multe necazuri și emoții în ultimul timp. Mai ales nenorocirea cu Margareta m-a deprimat cu desăvîrșire.

ANETA (*Colettei*): Auzi, madam', avuseși noroc cu Margareta. (*Lui Ianache.*) Va să zică, te-a întors cum a vrut ea? Halal bărbat, n-am ce zice...

¹ Iarăși observații (n.a.).

GEORGES (*intră*): Că? Pe mine mă așteptați?

ZOIA: Era să trimitem să te cheme.

GEORGES: Cît p-aci să nu viu.

ANETA: Frumos ți-ar fi stat!...

GEORGES (*Anetei*): Stai întâi să afli pentru ce și pe urmă să taberi pe mine. Închipuiți-vă ce a pățit Adeluța mea...

ANETA: Ce-a pățit?

GEORGES: Era undeva.

ZOIA (*curioasă*): Unde, maică?

GEORGES (*incurcat*): Ei, unde? (*Gest.*) Undeva.

ANETA (*Zoiei*): Ei, acum ai priceput?

COLETTE (*lui Ianache*): *Il est écoeurant avec son histoire.*¹

GEORGES (*urmînd*): ...și a mușcat-o o viespe...

ZOIA: De unde, drăguță?

COLETTE (*Zoiei*): Încetează, *tante*, cu întrebările. E dezgustător.

GEORGES (*răspunzînd Zoiei*): Ei, de unde? (*Gest.*) De unde!...

COLETTE (*lui Ianache*): *J'ai envie de vomir.*²

GEORGES: De abia am potolit-o. Plîngea mititica!... Ce nu i-am făcut; am spălat-o cu spirt... am uns-o cu tinctură de iod...

ZOIA: Scurpat cu sare, drăguță. Numai decît dă înapoi.

(Intră prin fund Lena, purtînd în mînă o luminărică înfipță într-un buchetel de flori. Cum îi vede pe toți adunați, începe să se bocească.)

ANETA (*Lenei*): Să nu te bocești, Leno, că sînt sătulă de bocete. Dacă ai poftă de jelete, du-te de te jelește acasă la tine.

LENA (*miorlăindu-se*): Lasă-mă, țață, lasă-mă și dumneata!... Cînd am văzut la automobil coroanele și luminările, mi-a venit să caz lată pe caldarim. (*Începe să se bo-*

¹ E dezgustător cu povestea lui (n.a.).

² Îmi vine să vomit (n.a.).

cească.) Draga mamei, trandafirașul nostru... cum se duse...

ANETA (*tăioasă*): Se duse... N-ai s-o întorci tu înapoi.

IANACHE (*Lenci, arătându-i pe Aneta*): Țață, îi faci rău. Nu te uita la dumneaci că vorbește și...

ANETA: Are dreptate Ianache... Eu sînt d-alea de nu arăt. Voi chirăiți și vă ușurați... Eu strîng și sufăr și mă zdrobesc în mine... (*Se clatină. Cade pe scaun.*)

IANACHE, GEORGES (*se reped*): Mămițol!...

ZOIA, LENA (*împreună*): Țață! Țață Anetol!...

ANETA (*le face semn să nu se apropie, bătînd aerul cu mîin'le. Rămîne mută; numai din buze mișcă convulsiv, apoi ia batista, se șterge la gură. Reia*): Mie nu-mi pică o lacrimă. E mai periculos. Mi-a spus și doctorul Faustin... Pot să mă țepense într-o zi, să nu-mi mai viu în fire. (*Apoi.*) Zamfiro!...

LENA: Ba să te ferească Dumnezeu...

ANETA: Te ferește, pînă te nimerește. (*Din nou.*) Zamfiro!...

ZOIA (*Lenci, ironică*): Merci, madam', pentru colivă.

LENA: A ieșit frumoasă? V-a plăcut?

ZOIA (*în batjocură*): Pandișpan, nu altceva.

LENA (*făloasă*): A, nu ca să mă laud, dar nu sînt două ca mine să potrivească griul din fier. Bob și bob...

ANETA (*fîroasă, Lenci*): Aia e colivă din cinci kile de griu?

ZOIA (*Anetei*): Mai întrebă și dumneata! Dar găinile ei ce să mănînce?

LENA (*arsă, Zoii*): Cum, Zoio, am oprit eu din griu?

ANETA: Griu ales și spălat cu mîinile mele.

ZOIA: Dă uruială se apleca găinilor dumneaci.

LENA (*furioasă*): Așa!... Faceți-mă și hoată acum!... Așa-mi trebuie. (*Anetei.*) Că sînt proastă și mă supun la toate capriciile dumitale... De ce n-ați făcut coliva aici, că vă scăldați în slugi și bucătărește, și ați trimis să v-o fac eu?

ZOIA (*supremă*): Noi nu sîntem colivărește.

ANETA (*incântată, Zoiei*): Bravo, Zoio, aici ai nimerit-o și tu o dată!...

LENA (*furioasă*): Și eu sint colivăreasă?

ANETA: Tacă-ți gura că n-am poftă de ceartă într-o zi ca asta!...

LENA: Să poftiți să vă fac și altă dată, că o să mai muriți careva!...

ANETA (*către Zamfira, care a apărut*): Ia colacii de aici și du coliva la automobil. Dar să n-o dai în primire șoferului, că mănincă cofeturile de pe ea.

COLETTE (*atinsă*): Vai, mămițo? Ernest? (*Lui Ianache.*) O auzi? Ernest al nostru...

ANETA (*imitînd-o*): „Ernest al nostru“... Dar ce e Ernest al vostru? Os domnesc?

(*În acest moment izbucnește cu putere un marș militar, foarte vesel. Tresărire generală.*)

LENA: Ce mai e și asta?

GEORGES: Ce să fie? Cîntă muzica în grădina publică.

LENA: Simbăta?

ZOIA: Nu e azi sfîntul Alexandru? Luarea Griviței?

LENA: Așa e... uitasem... (*Apoi.*) Unde e'capul meu acum...

ANETA: La prostii și la vise... Ei, ce-ai mai visat, că pe fetița mea ai visat-o cum o lua Jiul... A luat-o!.. Ești mulțumită? (*Printre dinți.*) Coabel...

LENA (*iscoditoare, cu ochii în toate părțile, cu glas misterios*): Dar... jalnicul unde este?

ANETA (*firoasă*): Ce jalnic?

LENA (*miorlăind*): Văduviorul... Mirciulică...

ANETA (*izbucnind*): Mai fă-l și văduvior!... Zău, Leno, mi-e silă!... Mai bine taci, că mi se suie singele în cap. (*Zoiei.*) Du-te de-i spune să nu se mai dichisească atîta, că nu merge la nuntă...

IANACHE: ...merge la parastasul nevastă-si.

ZOIA: Mai lăsați-l și voi în pace, că o să-și facă și el seama într-o zi.

IANACHE: Despre partea mea, facă ce-o vrea.

GEORGES: Atîta pagubă.

ANETA: Cît a trăit Margaretuța, mereu spunea că pleacă din casă, că se înăbușă la noi. O convertise și pe ea, sufletul mamei, să mă lase singură la bătrînețe. „Eu mă duc... Eu mă duc...” (*Se înecă de lacrimi.*) „Eu mi-liau pe Mircea și mă duc...” (*Apoi.*) Ea s-a dus...

IANACHE: Și pe el ni l-a lăsat nouă plocon.

ZOIA: Știți de ce nu pleacă? Să vă spui eu. Vrea să fie lingă ea.

IANACHE: Mofturi!

COLETTE (*inflăcărată, lui Ianache*): Tu nu poți înțelege asemenea sentimente. Eu, care l-am citit pe Paul Bourget, îl pricep. Am întîlnit un caz la fel cu al lui, în romanul *La duchesse bleue* sau în *André Cornelis*. *En-fin...*

ANETA: Nu mai iese din odaie, nici la masă. La urma urmei, treaba lui, dar s-o lase pe Zamfira să facă curățenie. Stă praful de două degete pe mese și pe scaune.

COLETTE (*lirică*): Ține să nu tulbure atmosfera de reculegere, de pietate. Absent la tot ce nu este amintirea lui Margot, se învăluie în... (*gest inspirat*) *au-delà!*...

ANETA: Să se învăluie în cîte odelele o pofti, dar să nu-mi umple mie casa cu păduchi de lemn.

ZOIA (*patetică*): Stă, stă ceasuri întregi cu fotografia Margaretei înaintea ochilor...

COLETTE (*dă ochii peste cap*): Adevărat, tanti? Vai, ce poetic! Uite, așa bărbat mi-ar fi trebuit mie!

ANETA: Ce bați cîmpii, Zoio? Nu se zgîiește la nici o fotografie! Umblă de colo pînă colo prin odaie și fumează țigară după țigară...

ZOIA (*atinsă*): Cum, tață Aneto, mint eu? (*Tuturor.*) Că de patruzeci de zile nu mă dezlipesc de la gaura cheii...

COLETTE (*care a pierdut răbdarea*): Ei, pornim? Că văd că v-ați așezat la sindrofie. Eu vă anunț dinainte că nu pot merge la cimitir.

ANETA (*albă deodată de furie*): Și pentru ce, doamnă?

COLETTE (*agresivă*): Am invitați la dejun, doamnă.

ANETA (*spumegînd*): Pe *papa* și pe *mamă*!

COLETTE: Nu te privește pe dumneata!

ANETA: Puteai să nu faci zaiafet într-o zi ca asta.

COLETTE: Fac ce poftesc. Sint stăpină la mine în casă.

ANETA (*urlînd*): Ba ai să mergi!...

COLETTE (*sugrumată de indignare*): Cum? Ce ai spus?

IANACHE: Mămițo!...

ANETA (*dezlănțuită*): Să mergeți cu toții!... Să vă turnați cenușă în cap! Să-i sărutați piatra!... Să-i cereți iertare, că voi ați băgat-o în groapă!...

(*Aici, mari exclamații de uimire și de indignare.*)

GEORGES, IANACHE (*împreună*): Mămițo!...

LENA (*către Zoia*): Ce i-a venit?

GEORGES: Noi am băgat-o în groapă?

IANACHE: Asta este extraordinar!

ZOIA, LENA (*împreună*): Țată Aneto, țăță dragă!...

(*Toate aceste replici sînt spuse în același timp, într-un mare iureș de glasuri amestecate.*)

GEORGES : Mămițo!...

ANETA (*tot dezlănțuită*): Ce, mămițo? O soră ați avut și n-ați lăsat-o să se bucure de tinerețele ei!... Fiarelor!... Ați dat-o gata!...

IANACHE: Mămițo, sper că nu faci aluzie și la mine!...

GEORGES (*lui Ianache*): N-oi fi poftind să facă numai la mine.

ANETA (*lui Ianache*): Și la tine!...

GEORGES (*lui Ianache*): Aha!... Îți convenea să port numai eu ponosul.

COLETTE (*strigă*): Cum, mămițo, Ianache e vinovat?

IANACHE (*apucă pe Colette de braț*): Tu să nu te amesteci!

COLETTE: Cum să nu mă amestec? Mă exasperează. (*Vine la Aneta.*) Ianache e vinovat? Ianache e vinovat?

LENA (*Zoiei*): Bine că nu spuse și de noi, păcatele noastre...

COLETTE (*în vreme ce muzica militară a început să cînte valsul Barca pe valuri, se repede la Ianache. Arătîndu-i pe Aneta care a rămas departe, în zăpăceala generală, ca o fiară încoșită*): Îți place că nu răspunde? Ce zici de asta? Va să zică tu ești... tu?... tu?... (*Se apropie o criză de nervi.*) De ce taci? De ce nu spui nimic? Vrei să-mi vie o criză de nervi? Nu te revolți? Nu spumegi de indignare?

IANACHE (*făcîndu-și curaj*): Ba spumeg!... (*Amenințător Anetei.*) Mămițo, nu dau voie la nimeni...

ANETA (*se înalță deodată în toată autoritatea ei de mamă feudală*): Să nu ridici glasul la mine, că tot copilul meu rămîi pînă la o sută de ani! V-am permis prea mult și văd că v-ați luat nasul la purtare!...

COLETTE: Mămițo, să nu ne insulți, că o să-ți pară rău!...

ZOIA: Ce te apucă, tață, pentru numele lui Dumnezeu!... Eram așa de bine dispuși!

LENA: De unde mai veni și asta, maică precistă?

FRÄULEIN (*apare la fereastră. Cu o mare bucurie diabolică*): *Sie sind wahnsinnig geworden!... Sie sind wahnsinnig geworden!...*

ZAMFIRA (*la fereastra subsolului*): Aoleo, a înnebunitără, a înnebunitără boierii...

(*Aceste replici sînt zberate într-o lurmă infernală.*)

GEORGES: Noi sîntem vinovați? De ce sîntem vinovați?

ANETA: Voi, cu scrisorile voastre.

GEORGES: Cum, ale noastre?

IANACHE (*furios lui Georges*): Nu face pe timpitul că nu știi de ce scrisori spune!...

GEORGES: Timpit ești tu!...

IANACHE: Porcule!...

GEORGES: Măgarule!...

(*Se azeviră unul asupra altuia.*)

LENA (*intervine*): Georges, Ianache, fiți cu judecată, dragii mamei.

ZOIA (*lui Georges și Ianache*): Se poate să vă iasă asemenea vorbe din gură?

GEORGES (*Lenei*): Și ce te privește pe tine, căzătură?

IANACHE (*Zoiei*): Stai la locul tău, cotoroanță!...

LENA (*îipă*): Nu ți-e rușine, Ianache? Mă faci tu pe mine căzătură?

ZOIA (*urlă*): Eu... eu... cotoroanță! Cotoroanță!

GEORGES (*Lenei*): Nu țipa la el! Țipă la mine, că eu te-am făcut.

LENA: Tu? Și mai și spui, obraznicule!...

COLETTE (*Anetei*): Mămițo, dar potolește-i dumneata! Cum poți suferi să se terfelească în bahul ăsta?

ANETA (*acum liniștită*): Lasă, frate, că simtem în familie! (*Apoi.*) Se făcuse gaură în cer că o înșela bărbatul său!.. Toți bărbații își înșală nevestele!...

COLETTE (*sufocată*): Așa vorbești, mămițo? Va să zică dumneata admiti ca bărbatul să-și înșele nevasta?

ANETA: Admit. Bărbatul fără ibovnică, ca piftia fără usturoi!

COLETTE (*lui Ianache*): Frumoase lecții îți dă mama ta, n-am ce zice!...

IANACHE (*Colettei*): Ce are a face una cu alta? Ai înnebunit și tu?

COLETTE (*îipă*): Ianache, să nu fii mitocan și prost crescut. Ce, fiindcă ești în familia ta, mă insulti pe mine? *Goujat, triple goujat!*...

IANACHE (*ridică mâna*): Colette!... (*Apoi.*) Lasă, că-ți arăt eu ție acasă!...

ANETA: Da, eu știu o vorbă: bărbatul să fie fătet, nu ouat! Parcă pe mine nu mă înșela Tasse, Dumnezeu să-l ierte!

LENA (*rea*): Numai noi ce știm!...

ANETA (*cască ochii*): Și acum spui, după ce a murit? (*Apoi.*) Avea una la Strehaia. Când îl căutai, o ștergea la Strehaia. Zicea că are afaceri! Afaceri ochenate și

sprincenate!... Și eu n-am mai băut d-aia... cum Dumnezeu îi zice...

ZOIA (*importantă*): Laudanum.

ANETA: Merci, învățato!...

FRÄULEIN (*a ieșit din casă. Din capul scării*): Dat la dracu...

Nu plecat odat?... Întreabă șofer... (*Nu termină vorba.*)

GEORGES (*cu brațul întins spre ea, urlă*): Uite-o!...

IANACHE (*de asemenea*): Ea e!...

GEORGES: Singura vinovată!... Mizerabilo!...

IANACHE: Criminalo!...

ANETA (*către Fräulein*): Tu ai omorît-o. Băieții au dreptate!...

ZOIA: Ce te uiți așa?

LENA: Tu, iazmo!...

ANETA: Tu, ca să te faci grozavă că știi tot!...

FRÄULEIN (*aiurită*): Ce știi tot?

ANETA: Că nu se întâmplă nimic pe lume fără de tine...

GEORGES: N-ai venit să ne spui tu că ai aflat de niște scrisori ale lui Mircea către Wanda?

IANACHE: Eu o mie de ani să fi trăit, că habar n-aveam...

ZOIA: Mă mir cum nu te roade remușcarea de ce ai făcut?

LENA: Cum îți mai tihnește bucătura pe care o bagi în gură...

ANETA: Când te aud cum sforăi noaptea, îmi vine să te string de git...

(*Aceste replici se succed cu repeziciune, toți fiind îndreptați spre Fräulein, aiurită de această avalanșă de invective.*)

IANACHE (*fioros*): Ce, mai și sforăie?

ANETA: Sforăie, Ianache, de se cutremură casa...

FRÄULEIN (*albă de furie*): Ich sforăiești? Was ist das „sforăiești“?

ANETA: Faci... (*imită zgomotul sforăitului*) când dormi...

FRÄULEIN (*înnebunită*): Ich mach... (*Imită și ea zgomotul sforăitului.*)

GEORGES: Ja, du machst... (*Imită la rîndul lui.*)

FRÄULEIN (*innebunită, se pornește pe o imprecăție în care cuvintele nemțești se amestecă cu cele românești, într-o turuială indescriptibilă*): Pezevenchi... nebun... verruchtes... putore... schamlos... țigan...

IANACHE (*se repede pe scară*): Țigancă ești tu... Ai să înce-tezi, putoare?

(*Dar Fräulein, repede ca fulgerul a intrat în casă, a incuiat ușa de la intrare. Ianache se izbește de ușa incuiată, lovește cu pumnii, cu picioarele, în prada unei furii cumplite.*)

ANETA (*strigă*): Ianache, îmi spargi ușa... Îți pui mintea cu o nebună!

ZOIA: Aici se întâmplă o nenorocire!

FRÄULEIN (*apare acum când la o fereastră, când la alta, urlând*): Țigan... verruchtes... putor...

(*Georges și Ianache înhață pernele de pe scaunete de paie, aruncă cu ele în Fräulein. Aceasta le prinde din zbor, aruncă la rindul ei în cei doi, adăugind și alte perne, obiecte din casă. Agitație. Femeile strigă. Tumult.*)

ANETA: Maică precistă, unul mai nebun ca altul...

COLETTE: Ianache, pentru numele lui Dumnezeu, e ridicol ce faci.

IANACHE (*în vreme ce tumultul se potolește, gîfîind și potrivindu-și părul și manșetele*): Lasă că-i arăt eu... (*Apoi, furios.*) Mergem o dată? Mămițo... țată... dacă mai rămînem aici...

ANETA: Haidem, frate... De mine vă e? Ia-o înainte, Zoio, că mă împiedic de tine... Leno, să nu începi să te bocești în biserică... pui dascălul să te dea afară... Ce-o să zică lumea de tine, Colette? Dacă era cineva din neamul tău, te infofoleai în voaluri pină-n călcîiel! Să-mi spui în automobil, Georges, cum a mușcat-o pe Adeluța, că n-am priceput...

ZOIA (*deodată*): Dar ce, țată, pleci cu capul gol?

ANETA (*duce repede mâinile la cap*): Dacă nu vă mai tace gura! Uităi să pui pălăria!... (*Urcă spre casă. A ajuns la ușa încuiată de Fräulein. Bate în ușă, cu voce nespus de dulce.*) Fraila... fraila... Eu sint, fraelico scumpă.. (*Printre dinți.*) Lua-te-ar dracu de nebună!... (*Apoi iar tare.*) Fraelico, deschide!... (*Ușa se deschide, intră.*)
(Foarte scurtă pauză.)

LENA (*cu oarecare teamă*): El... cu cine... merge?

IANACHE (*se încrunță*): Care „el“?

LENA (*gest*): El, dê...

IANACHE (*violent*): Cu mine, nu.

COLETTE: Noi te luăm pe dumneata și pe țața Zoia.

GEORGES: Niei cu mine.

COLETTE (*lui Georges*): În mașina ta e loc pentru șase persoane.

GEORGES: Da, dar am umplut-o cu flori. Am smuls trei ronduri de „Ochiu-boului“. O frumusețe de „Ochiu-boului“. Dar nu-mi pare rău. (*Se înecă.*)

E pentru... Margaretă!...

ZOIA: Cu cineva trebuie să meargă.

GEORGES: Dar ce, singur nu poate?

IANACHE: Să-și fi angajat trăsură.

GEORGES: Ce, e copil mic, să-l ducem noi de mână?

(*Pe această replică, pornesc cu toții spre fund. Dar Georges prinde de braț pe Ianache, care i-a luat-o înainte.*)

Eu trec întâi!...

IANACHE (*furios*): Și pe poarta cimitirului, tot dumneata să treci întâi!... (*Au ieșit.*)

ANETA (*coboară din casă, urmată de Fräulein*): Ce avem azi la dejun, că nici nu te-am întrebat?... ,

FRÄULEIN: Ciulama de cain...

ANETA (*o privește*): Ce ciulama? De ciine?

FRÄULEIN (*făcând sforțări desperate*): De cain... cain...

ANETA: A... de găină... caraghioasă ești. Altceva?

FRÄULEIN: Stufata de miala... Zarmaliț în foi de flit...

ANETA (*furiogsă*): Dar ce, n-ai făcut friptură?

(*Se aude din stradă claxonul automobilului.*)

FRÄULEIN: Friptur? ja, *sicher*... Cotlet de berbeaca...

(*În stradă apelurile se fac mai dese. Se aud strigăte: Mămișo!...*

Mămișă!... Țașă Aneto!... Țașă!...

ANETA (*continuînd*): Ce? Știi că nu-mi place berbecul. Să-mi vie mirosul de oaie toată ziua pe git? Unde-ți sînt mințile, fraila? Ai înnebunit? (*Dar cum apelurile au ajuns la exasperare, se duce repede spre fund, strigă.*) Ho, că viu, numaidecît! (*Apoi iar către Fräulein.*) Să taie numaidecît curcanul ăl mare și trimete pe Cristea la Georges după varză. (*Apoi.*) Nu știu cum o fi la lumea ailaltă, dar pe mine durerea mă leșnuiește la stomac!... (*La strigătele celor din stradă.*) Uite că viu... viu... viu... (*Dispare prin fund.*)

(*După ieșirea Anetei, Fräulein cercetează din ochi grădina, apoi merge repede în stînga, face un semn de încitație.*)

FRÄULEIN: Schnell...¹ schnell... (*Se iesește Wanda.*) Sietzen sie hier...² (*Îi arată un fotoliu.*) Chem eu la el... (*Dar în capul scării s-a ieșit Mircea. Fräulein îl vede... îl arată Wandei, apoi dispare după casă.*)

WANDA (*a sărit din fotoliu... așteaptă... Mircea coboară încet... încet: ea, cu glas mișcat*): Mircea... Bună ziua, Mircea... (*Acum sînt față în față.*) Ce te uiți așa la mine? Arăt rău? De o jumătate de ceas stau acolo... în fundul grădinii, pitită ca o hoală. I-am văzut pe toți... i-am auzit. Sînt nebuni... nebuni de legat!... O, cum te-ai schimbat! (*Între-adevăr Mircea a albit pe la temple...*) E cu puțință? Dar ce-ți fac? (*Mircea, fără o vorbă, pornește spre fund; ea strigă.*) Nu... nu te las... Vreau

¹ Repede... (n.a.).

² Așază-te aici... (n.a.).

să-ți vorbesc... trebuie... (*La altă mișcare a lui Mircea.*)

Nu te las... ți-am spus... (*Se îneacă.*)

MIRCEA: Ce ai căutat aici?

WANDA: Pe tine.

MIRCEA: Ce vrei cu mine?

WANDA: Să te iau... să fugim. Mi-am terminat afacerile, am vândut tot. (*Cu ardoare.*) Să te scap din casa asta plină de stafii, din orașul ăsta lugubru! Să trecem granița... să punem între ei și noi depărtări... Uite, mergem în Italia... Ai fost în Italia? Ascultă, Capri... într-o noapte la pescuit... De la Piccola Marina pînă la Arcul lui Tiberiu, marea să fie roșie... roșie și scăpărătoare de jocul făcliilor... Ai să vezi... (*Dar cum Mircea parcă nici n-a auzit-o urmează și mai stăruitor.*) Sau Parisul... Parisul despre care ți-am pomenit cînd ne-am văzut întîia oară... N-ai uitat, nu e așa? În Montmartre știu un local de mexicani... (*Își frînge mîinile: cu lacrimi în ochi.*) Dar răspunde... spune ceva... nu mă chinui...

MIRCEA: Să merg cu tine? Pribeag din hotel în hotel? Încă un aventurier dînd tircoale în jurul meselor de joc? Unul fără de nume, sau cu un nume atît de muzical, că nu poate fi cel adevărat? Nici eu n-am uitat întîia noastră întîlnire... după care totul s-a prăvălit! Ce cumplit, ce fără de milă s-au ținut de cuvînt! Și cu toate astea, îți sînt recunoscător, profund recunoscător. Wanda! Datorită firii tale, gusturilor tale de femeie, mi-ai aruncat cheia de aur a descătușării. O descătușare după care năzuiam de mult. O, de cite ori în acești ani îmi venea să săr noaptea din pat, și să fug... să fug... ca dintr-o casă în flăcări... (*Cu putere.*) Da, iubirea ta sau capriciul tău...

WANDA: Cum poți... cum poți spune asta...

MIRCEA: ...mi-au dăruit o încredere în mine, pe care n-am avut-o niciodată. A fost întăritoare, ca un balsam minunat. Cu mireasma sărutărilor tale pe buze, lașul, caraghiosul — cum chiar tu m-ai numit — se rupe de

lumea lor chiar azi. Ce izbîndă mai deplină rîvnei... dragostea mea? (*Cu o mare dulceață în glas.*) Fiindcă ai fost singura, adevărata mea dragoste și mi-e de ajuns să închid ochii, ca să-ți simt căldura... parfumul tău, care mă învăluie... (*Închide ochii, surd*) mă învăluie... Adio!

WANDA (*nimicită*): Pleci...

MIRCEA: Chiar în seara asta. Numai cu banii de drum în buzunar, sărac cum am pășit aici...

WANDA: Dar eu? (*Mircea o privește.*) Crezi că mă poți azvirlî așa, dintr-o dată? (*Se repede, îl prinde de braț.*) Ia-mă cu tine! Oriunde... te iubesc Mircea... te iubesc...

MIRCEA (*încet*): Lasă-mă să trec... (*Dar Wanda s-a încleștat de el: mai puternic.*) Lasă-mă... (*Și cum ea nu-i dă drumul, se smulge strigînd.*) Lasă-mă să trec! (*Pornește în goană spre fund.*)

WANDA (*întinde brațele pe urma lui*): Nu... nu... nu! (*S-a prăbușit pe nisipul aleii; plînge încetîșor...*)

(*Muzica militară cîntă un vals molcom. Din dreapta intră Fräulein.*)

FRAULEIN: Pîngi? Strici la tine oachele frumoase...

WANDA (*se ridică; printre sughițuri de plîns*): Vai, Fräulein, ai văzut?

FRAULEIN: N-ai văzut... dar ai auzit!... *Ich* auzești tote!... (*Apoi.*) Lasa la el foata draga. Tu foata frumoasa... tu, foata frumoasa...

WANDA (*enervată*): Ce tot spui de o sută de ori!...

FRAULEIN: Și de o mie de ori și tot faci plăcere la tine!... *Er, ein armer, ein unglücklicher Kerl!*¹ Tu mergi Momtîr... La tine trebuie *so und so...* (*mimică de dans dezamățat*) coalacaiala... *Tanz und Musik...* La tine trebuie negăr...

WANDA (*cu imputare*): Fräulein!... (*Apoi.*) O să mor... O să mor!...

¹ El e un biet om nefericit (n.a.).

FRÄULEIN: Ai se mori și ai se te înviești la loc... (*Ris încețitor.*) Al dracului fomece ești tu!...

(*A reînceput muzica militară în parc.*)

WANDA: Și muzica asta care mă înnebunește... (*Tingindu-se.*) Sint o nenorocită... (*Apoi deodată.*) Unde mi-e poșeta?

FRÄULEIN (*ia poșeta de pe masă, -i-o dă*): Uite poșet!...

WANDA: Mulțumesc. (*Scoale batista din poșetă; roșul de buze i-a căzut jos. Fräulein se apleacă și-l ridică. Wanda a scos puful și oglinjoara. Se privește în oglindă. Spe-riată.*) Vai, ce oribil arăt... (*Repede își dă cu pudră.*)

FRÄULEIN (*vine la ea*): Acum ești mai puțin nenorocit?

WANDA (*o privește, suride*): Ai haz, Fräulein. (*Apoi văzînd că Fräulein îi întinde roșul de buze.*) Ce e asta?

FRÄULEIN (*ii dă scîrbită, cu vîrfurile degetelor, tubul*): Asta baț roș pentru buze la voi!...

WANDA (*il apucă repede, apoi, în vreme ce își face buzele*): Și il iubesc... il iubesc Fräulein...

FRÄULEIN (*după o scurtă reculere*): Ich nu știi bine rumu-neșt, aber ich ai se spui la tine ceva.

WANDA (*deodată curioasă*): Ce?

FRÄULEIN: Iubir la tine este ca un persic prea incarcat cu persica. Mai dai și la vecinu, ca se nu se rupe cracele. (*Apoi.*) Ai pricipit?

WANDA (*se scoală furioasă*): Am pricipit!... (*Se aude un claxon de automobil, apoi voci în dreapta. Terorizată.*) Vin...

FRÄULEIN: Schnell... Schnell... (*Wanda se îndreaptă spre dreapta.*) Nu, nu acolo... (*O apucă de braț, îi face un cînt spre stînga.*) Schnell... Jesus-Maria...

(*Iese Wanda. Prin dreapta apar Aneta, Georges, apoi pe rînd Lena, Zoia, Colette, Ianache, Zamfira.*)

ANETA (*lui Georges*): Ai văzut, păcătosul de popa Porumb, Dumnezeu să mă ierte, cum a rasolit slujba?

GEORGES: Noi i-am spus, mămițo... ca să nu suferi prea mult... Simțitoare cum ești dumneata...

ANETA: Adevărat. Nu sint două simțitoare ca mine pe fața pământului. (*Urcă în casă.*) Dar la colivă a știut să se infigă... Ai văzut cită halcă a înhățat? (*Dispare în casă.*)

(*Toată lumea vine în jurul mesei. Lena și Zoia își scot pălăriile cu crep.*)

LENA: Uf, pareă aveăm plumb pe cap.

ZOIA: Ce ziceți de căldura asta?

(*Bărbații scot tobacherile, aprind țigări. Muzica militară din parc cîntă acum un vals dulce.*)

GEORGES (*în reverii*): Ce frumos cîntă muzical

ZOIA: Pareă niciodată n-a cîntat frumos ca azi.

GEORGES: Valsul ăsta e de pe vremea mea. Cînd am ieșit sublocotenent de cavalerie... Am fost cel dintîi ofițer de cavalerie în urbea noastră. (*Fanfaron.*) Într-o noapte, la șantan la Gaizer, două fete s-au tăiat cu cuțitele pentru mine!

IANACHE: Mare scofală! Pe mine să mă fi văzut la Paris, la bal la Bullier... Dar se supără Colette...

COLETTE: O, dragul meu... gusturile tale...

IANACHE: Ba să mă ierți... aveam o spaniolă!...

COLETTE (*visătoare*): Pareă mă văd intrind la balul Crucii roșii, la prefectură... întîiul meu bal. Maman imi făcuse o rochie de muselină albă... (*Suspină.*) Iluzii spulberate!... :

(*Coboară scara Fräulein urmată de Zamfira, purtînd o tavă mare de argint cu păturițe și o carafă.*)

LENA (*se așvirlă ahtiată*): Ce e asta?

FRÄULEIN: Bautur la voi...

GEORGES: Biata mămița, cum se gindește la toate... (*Toarnă în păhăruțe, bea.*) Tescovină de-a mea de la Băilești.

IANACHE (*turnînd*): Mai bine dădea țuică de-a mea de la Ișalnița...

LENA (*după ce bea*): Bună fuse. Te unge pe beregată!

FRÄULEIN (*care a băut*): Unjii pe beregaț!

LENA (*care iar și-a turnat*): Valsul ăsta îmi aduce aminte de cînd eram tinere, la noi, la Bechet. De două ori pe săptămînă — joia și duminica — aveam *piknik* în pădure. Ne aștepta muzica și după ce mîncam pe iarbă verde, dansam... (*În reverii.*) Lancier, polca în trei pași... nu prostii ca acum...

ZOIA (*umflîndu-se*): Eram cea mai teribilă dansatoare! Și aveam la curtezani, unul și unul!

ANETA (*care cobora scara a auzit-o*): Ce tot bălmăjești Zoio? Erăi o mucoasă. Nu te băga nimeni în seamă.

ZOIA (*supărată*): Pe mine? Vai, țată, l-ai uitat pe Panaio-tache, grecul, care ținea biroul de sare? Avea niște ochi care te ardeau ca jeraticul.

LENA: Eu îmi găsisem un căpitan de voluntiri...

ANETA: Lasă căpitanul Leno... mai bine bea și mănîncă... Bunătăți d-astea n-ai tu acasă la tine.

ZOIA: Ce căpitan de voluntiri? (*Dar Lena, tot bînd, n-a auzit-o. Zbiară.*) Ce căpitan de voluntiri, Leno, că te mai întrebai o dată...

LENA (*zbiară și ea*): Ghițică al Moruzanchii!... Avea niște mustați și un barbișon... Tocmai ieșise cîntecul ăla, după căderea Vidinului... (*Cîntă.*)

„Ferentarul mîndru și frumos ca crinul

Cînd pe mal s-arată, tremură Vidinul..."

(Cîntecul este reluat în cor. Beția se întărește... Zoia începe să joace polca. Lena umple un pahar și vine la Fräulein.)

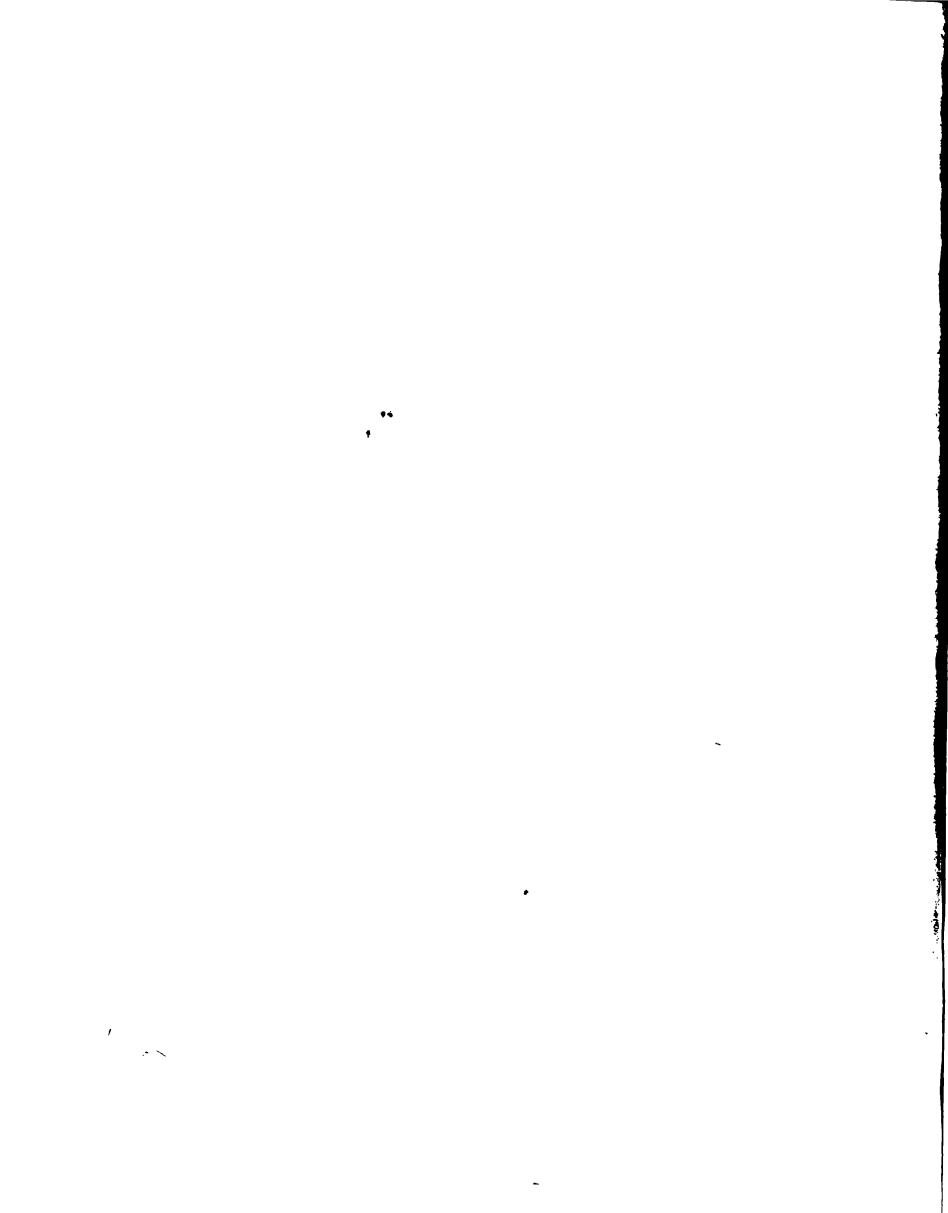
Fraila, ia bea și tu un pahar! Unge pe beregată...

FRÄULEIN *(bea)*: Unjii pe beregaț!...

(Dar în fund s-a ivit Mircea... Tăcere subită... Înaintează, fără să privească în jur, urcă scara în tăcerea încordată a tuturor...)

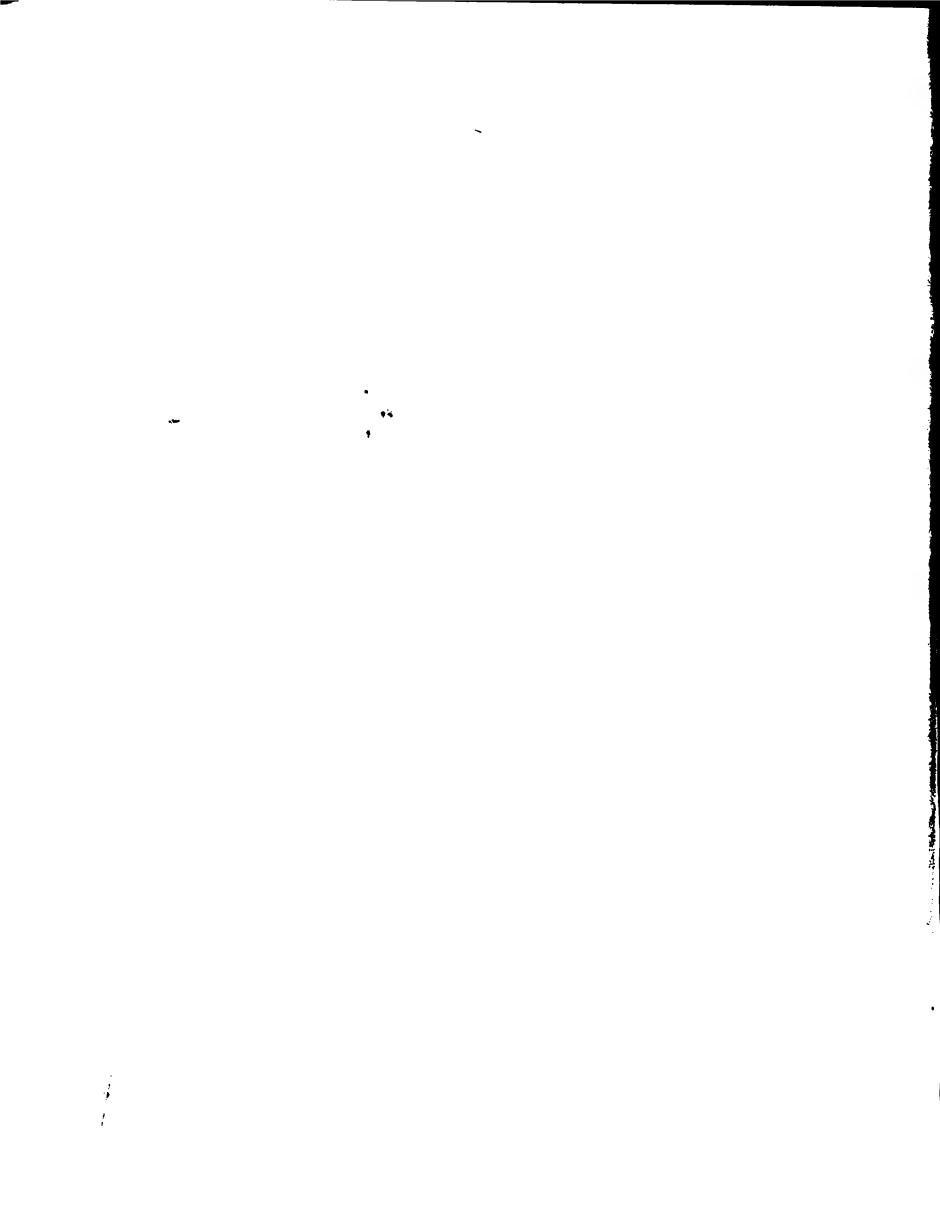
GEORGES *(cu un pahar în mînă)*: Mircea, vino de bea și tu o tescovină cu noi!

C O R T I N A

BORGIA

PIESĂ ÎN TREI PĂRȚI
(13 tablouri)

P E R S O A N E L E

PAPA ALEXANDRU AL VI-LEA BORGIA
CEZAR BORGIA

JUAN, DUCE DE GANDIA } fiii săi
GODFREDO BORGIA

CARDINALUL SAVELLI
CARDINALUL SANSEVERINO
CARDINALUL PICCOLOMINI
CARDINALUL SFORZA
CARDINALUL LOYS BORGIA
CARDINALUL ZENÓ
CARDINALUL DELLA ROVERE
CARDINALUL VICI

ÎNȚIUL CARDINAL
AL DOILEA CARDINAL

FRA BEATO
BURCHARDT ,
ANTONIO CORNAZARO
GUIDO

FRANCESCO CAPELLI
ZBIRUL SUPREM
CĂPITANUL GĂRZILOR PONTIFICALE
SENIORUL DE MONALDESCHI.
IL PRETE ILARIO
UN PAJ

NICCOLÒ MACHIABELLI
 MICHELETTO
 UCIGAȘUL
 UN CAPITAN CATALAN
 UN PRISTAV
 UN SERGENT
 ÎNȚIUL CATALAN
 AL DOILEA CATALAN
 AL TREILEA CATALAN
 ÎNȚIUL ROMAN
 AL DOILEA ROMAN
 ÎNȚIUL MERCENAR
 AL DOILEA MERCENAR
 SIRELE DE CHATHILLON
 VICONTELE DE ARGENTEUIL
 ANTONIO
 GIORGIO
 UN CĂLUGĂR
 UN BURGHEZ
 ÎNȚIUL NEGUTĂTOR
 AL DOILEA NEGUTĂTOR
 ÎNȚIUL AVENTURIER
 AL DOILEA AVENTURIER
 ÎNȚIUL OSTAȘ FRANC
 AL DOILEA OSTAȘ FRANC
 AL TREILEA OSTAȘ FRANC
 ÎNȚIUL CETĂTEAN
 AL DOILEA CETĂTEAN
 AL TREILEA CETĂTEAN
 UN PRIVITOR
 UN MAJORDOM
 UN ZBIR
 UN HALEBARDIER
 ÎNȚIA VOCE
 A DOUA VOCE
 LUCREZIA BORGIA, fiica papei Alexandru

SANCIA DE ARAGON, soția lui Godfredo
INES

GIULIA FARNESE

ADRIANA MILA

O MAMĂ

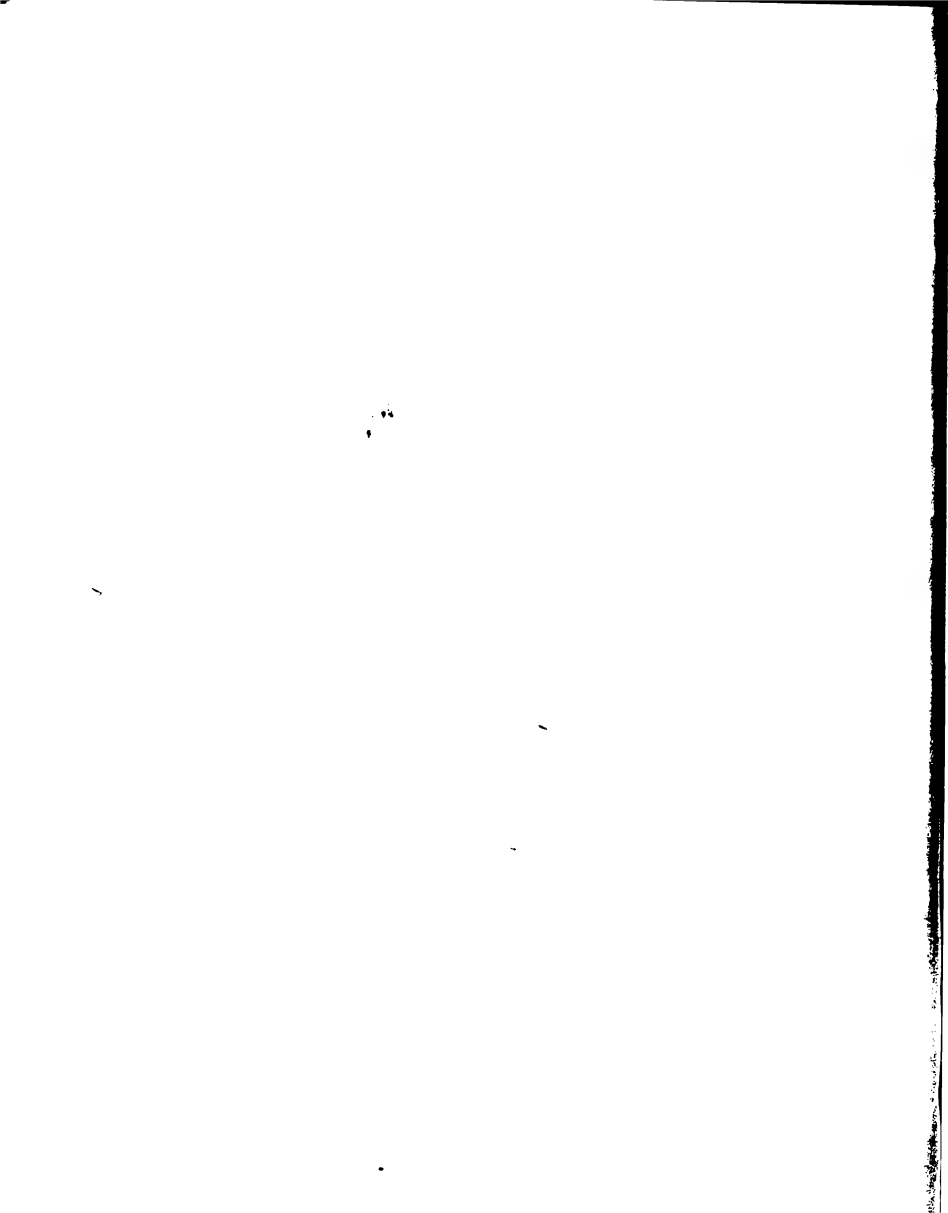
O FEMEIE

A DOUA FEMEIE

BĂTRÎNA

BIANCA

Halebardieri, ostași catolici, ostași franci, romani, romane, slujitori.

PARTEA ÎNȚIIA

TABLOUL I

O tavernă în Subbur. Ostași mercenari, femei beau sau joacă zaruri. La o masă în stînga, un căpitan catalan ține de după umeri o femeie foarte frumoasă, cu fața arămie, cu ochi de jeratic. Opaițe de fier, înfipite în zidurile afumate, răspîdesc o lumină tulbure.

UN OSTAȘ (*cîntă lăbărlat*)

Tata bea zeamă de vie,
Bea pînă ce nu mai știe.
Nici eu n-am de ce mă plînge...
(*Duce cupa la gură, bea.*)

Numai Borgia bea singe!

FEMEIA (*rîde deșănțat*): Ha... ha... ha!... Ia mai spune, stradiotule: Tata bea... Numai Borgia bea singe...

OSTAȘUL (*reia*): Tata bea zeamă de vie...

UN CATALAN (*dintr-un colț*): Dar ce, Alfio, ți s-a făcut poftă să te bălăbănești în furci?

FEMEIA: Cîntă Alfio, nu-ți fie frică... cîntă, cînd îți spun eu...

CĂPITANUL (*îi prinde umerii*): Dar cine ești tu de nu te temi de Borgia?

FEMEIA: Nu te privește... sărută-mă.

CĂPITANUL: Dar dacă te sărut, îmi spui?

FEMEIA: Îți spun. (*Căpitanul o răstoarnă, o îmbrățișează cu foc*). A, numai spaniolii știu îmbrățișa...

CĂPITANUL: Nu cumva ești spaniolă?

FEMEIA: Cam așa ceva.

(*În crenga asta a intrat prin fund un tânăr înceșmintat în negru; haine foarte strâmte, poartă părul retezat pe umeri, o tichie cu pană de sturz; este urmat de un uriaș cu părul creț, belciug mare de aur în ureche, sabie grea la sold: don Micheleito. Amândoi poartă obrăzare.*)

CĂPITANUL (*care i-a căzut, către femeie*): Ia uite-te laăștia doi... poartă obrăzare...

FEMEIA: Nu vor'să fie recunoscuți. Cel tinăr este subțirel și gingaș ca o femeie...

CĂPITANUL: Trebuie să fie vreun scopit pontifical. Umblă după ostași. (*Scuibă!*)

TÎNĂRUL (*care s-a așezat cu don Micheleito la o masă în față*): Ce soi de oameni sintăștia, Micheleito?

MICHELEETTO: Amestecătură, eminentă altissimă. Cei mai mulți, catalani din garda monseniorului duce de Gandia, fratele altetei voastre...

TÎNĂRUL (*ride*): Atunci, are dreptate cîntecul:

*Don Juan pe la matroane,
Oastea lui pe la putane.*

MICHELEETTO (*ride și el gros*): Adevărat, stăpîne. (*Ahtiat.*)
Ce de femei!

TÎNĂRUL (*il izbește cu cotul*): Nu e așa, ticălosule? E mai plăcut în lavernele Subburului decît în sihăstria noastră de la Spoleto...

MICHELEETTO: De o mie de ori, monseniore. Jur pe adevărata suliță a sutașului că, dacă nu dădeai poruncă să ne întoarcem la Roma...

(*A intrat prin fund un sergent, urmat de un pristav, care poartă — bătăbănindu-se în cîrful unei prăjini — un manechin înfățișînd un ostaș burtos, foarte roșu la față.*)

PRISTAVUL (*urlă, spre a acoperi larva*): Care vitează roman, care flăcău voinic vrea să intre în oștirea care se întocmește?

ÎNȚIUL ROMAN (*în tăcerea care s-a așternut*): Și care este al de-o întocmește, pristavule?

PRISTAVUL: Ilustrul rege al Neapolelui, Ferrante de Aragon.

AL DOILEA ROMAN: Și cu cine pornește război napoletanul?

SERGEANTUL: Cu regele Carol al Franciei, care fără de drept și fără de omenie a năvălit în Italia și coboară să-i cotopească țara.

AL DOILEA ROMAN: Carol a năvălit în Italia? De ce nu și-a urcat ostașii în corăbii? Ajungea mai curînd la Neapole.

TÎNĂRUL (*deodată, de la locul lui*): Fîndcă francul rivnește întîi la peninsula și la Roma noastră și numai după aceea la Neapole. Orașele italice și cetatea eternă gem de bogățiile palatelor și bazilicelor, pe cînd țara lui Ferrante este mai săracă decît o cerșetoare din Campo de' Fiori.

FEMEIA (*țișnește de la locul ei*): Săracă? Ce știi tu de țara lui Ferrante de Aragon, fătălăule?

ÎNȚIUL ROMAN (*către femeie*): Lasă-l să vorbească, *gitano*. Cuvintează, tinere... (*Apoi.*) Va să zică, altă năvală, alte jafuri și omoruri!...

TÎNĂRUL: Drept ai grăit, omule. Și asta, pentru că peninsula este fărîmitată și învrăjmășită — ducatul Milanului împotriva Florenței, Ferrara împotriva Savoiei, Urbino și Forlì — încăierate ca niște muieri bete. Iar serenissima Veneție, pîndind pe toată lumea: leul lui San Marco preschimbat în hienă, gata să sară în beregata fiecăruia pe rînd.

ÎNȚIUL ROMAN: Dar Borgia ce păzește?

TÎNĂRUL: Sfîntul părinte este încolțit din toate părțile de baronii răzvrățiți, care s-au ferecat în cetăți

întărite: Orsini la Soriano, Colonna la Bracciano, Gaetani la Cerveteri și Anghiari — încît statul pontifical e numai sulite înălțate, ca un arici cu țepile zbirlite. Și se mai uimește careva că Italia e pradă binevenită pentru năvălitori! (*Cu o arzătoare încredințare.*) Dar va veni într-o zi unul care va pune rînduială în toate. Despre asta vă dau încredințare.

FEMEIA (*într-un mare hohot de rîs*): Nu cumva ești tu acela, stirpitor?

(*Micheletto duce mina la straja sabiei. Tînărul îl oprește cu un gest.*)

TÎNĂRUL (*străpunge numai o clipă pe femeie cu privirea, apoi către pristav*): Și acum fă-ți meseria, toptangiu de suflete călătoare.

PRISTAVUL (*cu același ton de negustor de bîlci*): Care flăcău, care viteaz roman vrea să intre simbriaș în oștirea ilustrului Ferrante al Neapolelui? Haide, nu vă înghesuți, voinicilor, fiecare să-și aștepte rîndul, că-și încurcă sergentul catastifele!... Oștirea cea mai falnică ce s-a adunat sub soare de la Cezar Iuliu și de la Frederic Franconianul, ce-i mai zicea și Barbarossa!... (*Bălăgăbind manechinul.*) Priviți, priviți pe Giuseppe! La douăzeci de bătălii a luat parte și din toate a scăpat cu toți dinții în gură! Ca el o să vă umflați, slăbănogilor, de mîncare grasă și îmbelșugată! Spune tu, Giuseppe însetaților de aici, cite barilce de Lagrima Cristi ai dat pe gît de cînd ești ostaș al ilustrului Ferrante? Haide, Giuseppe!

UN MERCENAR: Isprăvește cu Giuseppe al tău, pristavule, că acum îi înfig cuțitul în burtă de curg tărițele din el ca untdelemnul din burduful de bivoli! Să ne spuie mai curînd sergentul ce simbrie plătește Ferrante al vostru?

SERGEANTUL: O zecime de ducat de aur pe lună.

MERCENARII: Puțin!

SERGEANTUL: Și prada legiuită.

ÎNȚIUL ROMAN: Mulțumim, sîntem pățiți.

SERGEANTUL: Tot ce se găsește asupra vrăjmașului ucis de mina ta.

UN MERCENAR: Da, platoșa o ia căpitanul, chivăra o ia sergentul, barda și încălțările le ia căprarul, iar mie îmi rămîne...

ÎNȚIUL ROMAN: ... stîrvul!

(*Mari risete.*)

AL DOILEA ROMAN: Și pe care condotier l-a arvunit Ferrante?

SERGEANTUL (*cu glas umflat*): Pe vestitul Gonzalvo di Cordoba.

UN MERCENAR (*scurt*): Nu cunosc.

SERGEANTUL: Nu cunoști? Dar este căpitanul cel mai viteaz din toată creștinătatea! A făcut praf pe mauri la Ceuta, pe genovezi în Cipru, a trecut și marea dinăuntru la sarasinii pirați...

AL DOILEA ROMAN: Fleacuri! Dacă ar fi ceva de capul lui, nu s-ar încurea cu Ferrante!

FEMEIA (*sare ca arsă de pe scaun*): Pentru ce, ticălosule?

AL DOILEA ROMAN: Pentru că nu plătește.

FEMEIA (*urlă*): Minți, mirșavule!

ÎNȚIUL ROMAN: Își face treaba cu mercenarii, după aia, pe ai care au scăpat cu pielea pe ei îi zvîrlă în lanțuri și-i trimite la Puzzole să-i scoată pucioasă de sub pămînt...

AL DOILEA ROMAN: ... sau în bălțile din Basilicata, să moară de malarie. Așa a făcut cu frate-meu Girolamo, cîrnul.

FEMEIA (*spumînd*): Sînteți niște mincinoși, niște nerușinați amîndoi!

AL DOILEA ROMAN (*se ridică amenințător*): Femeie, să nu te întinzi la ocări, că pe urmă...

CĂPITANUL (*se ridică și el*): Ia seama la gură, roman puturos! (*Apoi, femeii.*) Ce-ți pasă ție dacă-l injură pe aragonez? Nu cumva ești fata regelui. Neapolelui și al Siciliei?

(*Ride zgomotos a bățjocură.*)

FEMEIA (*se trage din strînsoarea lui*): Lasă-mă în pace.
TÎNĂRUL (*iși prinde deodată tovarășul de braț*): Micheletto...

MICHELETTTO: La poruncă, stăpîne...

TÎNĂRUL: Îmi place femeia aceea.

MICHELETTTO: Care, seniore eminentissim?

TÎNĂRUL (*întinde brațul spre femeia căpitanului*): Gitana de colo.

MICHELETTTO: Numaidecît. (*Se scoală de la masă, vine la căpitan.*) Ei, aventuriere...

CĂPITANUL (*sare de la masa lui*): Nu sint aventurier! Sint don Alvarez de Procida, nobil catalan și ajutor de căpitan în garda alteței sale Don Juan, duce de Gandia, grande de Castilia, fiul cel mai mare al părintelui nostru Alexandru.

MICHELETTTO: Oricine ai fi, seniorului de față (*a arătat pe tânăr*) îi place femeia ta.

CĂPITANUL (*amenințător*): Să vie s-o ia! (*Către tânăr.*) Te aștept, scopitul!

(*Ca o fiară tânărul se repede, se zvîrlă pe căpitan, îi înfige pumnalul de la șold în inimă. Oștenii, mercenarii, romanii au sărit de la mese; larmă; pocale s-au rostogolit cu zvon pe podele, lavițele sint zvirlite în lături.*)

FEMEIA (*urlă*): L-a înjunghiat pe căpitan!

ÎNȚIUL ROMAN: Drept în inimă!

ÎNȚIUL CATALAN: (*tunător*): Seniorii ăștia au început să-și facă de cap!

AL DOILEA CATALAN: Au întrecut măsura! (*Scoate sabia.*) Țincule, viață pentru viață!

AL TREILEA CATALAN (*scoate și el sabia*): Mucosule, ai să dai socoteală în infern de uciderea căpitanului nostru!

GLASURI: Pe el!... Pe el!... Tot în inimă!...

TÎNĂRUL (*către Micheletto*): Micheletto, la mine!

(*În vreme ce Micheletto a scos sabia lui groasă, tânărul înhață o laviță, azvîrlă cu ea în ostași. Încăierare. Sabia lui Micheletto*

\

se răsucesce gemind. Acum, înfricoşaţi de puterea uriaşului, cei din faţă s-au înghesuit într-un colţ. În vremea asta, tânărul a venit la femeie.)

FEMEIA *(cu mâinile în şolduri, sfidătoare):* Ce poţteşti, femeiuşcă? Socoteţi că mi-e frică de tine? Degeaba, că n-o să mă ai, castratule! *(Dar tânărul a prins-o în braţe, o strânge. Femeia geme).* M-ai muşcat!... Ce braţ!... *(Apoi, înmuiată, cu o negrăită dăruire.)* Demon dulce, cine eşti?

TABLOUL II

O încăpere la Cezar Borgia. Uşă de intrare în fund, alta mai scundă, în dreapta. Jeturi şi o masă de stejar sculptat. Spre stînga, o credenţă pe care se găsesc cupe şi amfore de aur şi argint. Înfipte în zid, faclă aprinse. La ridicarea cortinei, Cezar Borgia stă întins pe un soi de divan acoperit cu catifea neagră; citeşte. Numaidecît pătrunde prin dreapta Micheletto, îmbrîncind înaintea lui pe ucigaş. Acesta este o făptură ciudată, foarte arămiu la obraz, înveşmîntat ca un maur; şalvarî, turban, dar totul zdrenţuit. Micheletto îl aduce în faţa lui Cezar, i-l azvîrlă la picioare.

CEZAR: Domol, domol, Micheletto... *(Apoi îi face semn să plece. Micheletto iese. Către ucigaş.)* Cum te numeşti?

UCIGAŞUL: N-am nume. Îmi zic maur, sarazin, cine păgîn şi stîlp al infernului.

CEZAR: Care este ţara ta?

UCIGAŞUL: Nici una. Rătăcesc cu fraţii mei din hotar în hotar. Ţara mea e unde mi-e bine.

CEZAR: Credinţa ta?

UCIGAŞUL: Nici una!

de la el coif, jungher și pieptar, strigînd că își va înfrunta vrăjmașul numai cu sculele lui obișnuite: praștia și cuțitul. Asta înseamnă, *messer*, că nu cu ajutor dinafară, dar cu propriile tale arme îți făurești biruința. Dar ce faci acolo?

MACHIAVELLI: (*care a scos tabletele și un cui din tasca ce-i atîrnă la brîu*): Însemn, pe tabletele acestea, înțeleptele vorbe ale alteiei tale.

CEZAR (*lasă să-i cadă brațul*): A, vorbesc, vorbesc... vorbesc într-una. (*Se așază în jîlț.*) Ce-aș putea face alta?

MACHIAVELLI: Și de data această găsește pe slăvitul meu ocrotitor în aceeași tulburată apăsare a simțirii și a minții...

CEZAR (*profund*): Nu mai pot îndura nemernicia în care mă înăbuș, umbra în care sînt zvirlit. Mă muncește — ca o boală cumplită — nevoia de a săvîrși fapte mărețe, de care să-și amintească veacurile. Sînt răbufnind vijelios în pieptul meu chemarea celor opt paladini din Xativa Castiliei — cei opt frați Borgia, strămoșii mei, care cu un veac înaintea noastră au pornit, sub steagul lui Leon Campeadorul, să izbăvească Iberia de maurii păgîni. Vreau să stăpînesc! Vreau să înfăptuiesc! Prin orice mijloc! Minciuna, prefăcătoria, intriga, sînt acestea vicii demne de un stăpînitor?

MACHIAVELLI: Cînd devin unelte ale rațiunii de stat se prefac în virtuți care alcătuiesc arta de a guverna.

CEZAR (*sare din jîlț la el; cu ardoare*): Prin crimă chiar, *messer*? Ce crezi despre crimă?

MACHIAVELLI: Filozoful Seneca a spus că sînt crime pe care împrejurările le fac cinstite și aducătoare de slavă. Oamenii, sau ți-i ciștiți, sau te scapi de ei. Dar vrăjmașul trebuie astfel izbit încît să-i ridici orice putință de a se răzbuna. (*Încet și șerpuitor.*) Sîngele intră în prescripțiile medicinei politice, don Cezar. Dar toate cruzimile pe care le socotești neapărate înăltării tale trebuie să le săvîrșești dintr-o dată. Dacă stai tot tim-

pul cu pumnalul sau eupa cu otravă în mină, pierzi încrederea și respectul supușilor.

CEZAR: Atunci, după părerea voastră, un stăpînitor dă dovadă de omenie săvîrșind aceea ce înțeleptul Seneca numește crime cinstite și demne de laudă?

MACHIAVELLI: De mai multă omenie decît înlesnind, prin milă și îndurare, jafurile, răzvrătirile, luptele fratricide între cetățeni. (*Suride.*) O, dar ce îndrăzneală pe preaplecata slugă a eminenței tale; un scrib să dea lecții unui... principe!...

CEZAR (*cu avînt*): Principe! Stăpînitor! Spintecător de hotare, făuritor de legi, părinte al patriei! Minunate intruchipări! Și eu sînt un cardinal bicisnic, împleticindu-mă în poalele mantiei de purpură, morfolind în fața altarelor verbul — verset cu verset — tot atîtea osinde ale mele pe lumea aceasta, așteptînd neîndurata scrișnire a dinților pe cealaltă. (*Rar și pătimaș.*) Vezi, messer, în singurătatea mea de la Spoleto am eugetat adînc asupra rănilor Statului papal, asupra decăderii bisericii. Rîvnesc în peninsulă instaurarea eugetării politice care a făcut gloria patricienilor și a Senatului roman. Puterea! Strășnicia... Mi-aș hate joc de drepturi, m-aș război cu principii, cu tiranii, cu cetățile, pentru stăpînirea pămîntului italian, azi ciopîrit, învrăjmășit!... Un principe — cum ai rostit atît de marele — și cetățeni bine hrăniți!

MACHIAVELLI (*dulce*): Nu cetățeni, magnifice — selavi!

CEZAR: Atunci, orice libertate trebuie nimicită?

MACHIAVELLI: Cetățenii umflați de drepturi și privilegii cheamă vrăjmașul în cetate și vînd pe stăpînitor.

CEZAR (*se întunecă*): Iată ce eu greu va înțelege judecata oamenilor.

MACHIAVELLI: Principele n-are judecători printre oameni!

CEZAR (*care pînă acum a străbătut încăperea în lung și în lat, ca o fiară în cușcă, vine la Machiavelli; profund*): Eu n-am nevoie să însemn pe tablete cele ce buzele

de la el coif, jungher și pieptar, strigînd că își va înfrunta vrăjmașul numai cu sculele lui obișnuite: praștia și cuțitul. Asta înseamnă, *messer*, că nu cu ajutor dinafară, dar cu propriile tale arme îți făurești biruința. Dar ce faci acolo?

MACHIAVELLI: (*care a scos tabletele și un cui din tasca ce-i atîrnă la brîu*): Însemn, pe tabletele acestea, înțeleptele vorbe ale alteiei tale.

CEZAR (*lasă să-i cadă brațul*): A, vorbesc, vorbesc... vorbesc într-una. (*Se așază în jîlț.*) Ce-aș putea face alta?

MACHIAVELLI: Și de data această găsește pe slăvitul meu ocrotitor în aceeași tulburată apăsare a simțirii și a minții...

CEZAR (*profund*): Nu mai pot îndura nemernicia în care mă înăbuș, umbra în care sînt zvirlit. Mă muncește — ca o boală cumplită — nevoia de a săvîrși fapte mărețe, de care să-și amintească veacurile. Sînt răbufnind vijelios în pieptul meu chemarea celor opt paladini din Xativa Castiliei — cei opt frați Borgia, strămoșii mei, care cu un veac înaintea noastră au pornit, sub steagul lui Leon Campeadorul, să izbăvească Iberia de maurii păgîni. Vreau să stăpînesc! Vreau să înfăptuiesc! Prin orice mijloc! Minciuna, prefăcătoria, intriga, sînt acestea vicii demne de un stăpînitor?

MACHIAVELLI: Cînd devin unelte ale rațiunii de stat se prefac în virtuți care alcătuiesc arta de a guverna.

CEZAR (*sare din jîlț la el; cu ardoare*): Prin crimă chiar, *messer*? Ce crezi despre crimă?

MACHIAVELLI: Filozoful Seneca a spus că sînt crime pe care împrejurările le fac cinstite și aducătoare de slavă. Oamenii, sau ți-i ciștiți, sau te scapi de ei. Dar vrăjmașul trebuie astfel izbit încît să-i ridici orice putință de a se răzbuna. (*Încet și șerpuitor.*) Singele intră în prescripțiile medicinei politice, don Cezar. Dar toate cruzimile pe care le socotești neapărate înăltării tale trebuie să le săvîrșești dintr-o dată. Dacă stai tot tim-

pul cu pumnalul sau eupa cu otravă în mină, pierzi încrederea și respectul supușilor.

CEZAR: Atunci, după părerea voastră, un stăpînitor dă dovadă de omenie săvîrșind aceea ce înțeleptul Seneca numește crime cinstite și demne de laudă?

MACHIAVELLI: De mai multă omenie decît înlesnind, prin milă și îndurare, jafurile, răzvrătirile, luptele fratricide între cetățeni. (*Suride.*) O, dar ce îndrăzneală pe preaplecata slugă a eminenței tale; un scrib să dea lecții unui... principe!...

CEZAR (*cu avînt*): Principe! Stăpînitor! Spintecător de hotare, făuritor de legi, părinte al patriei! Minunate intruchipări! Și eu sînt un cardinal bicisnic, împleticindu-mă în poalele mantiei de purpură, morfolind în fața altarelor verbul — verset cu verset — tot atîtea osinde ale mele pe lumea aceasta, așteptînd neîndurata scrișnire a dinților pe cealaltă. (*Rar și pătimaș.*) Vezi, messer, în singurătatea mea de la Spoleto am eugetat adînc asupra rănilor Statului papal, asupra decăderii bisericii. Rîvnesc în peninsulă instaurarea eugetării politice care a făcut gloria patricienilor și a Senatului roman. Puterea! Strășnicia... Mi-aș hate joc de drepturi, m-aș război cu principii, cu tiranii, cu cetățile, pentru stăpînirea pămîntului italian, azi ciopîrit, învrăjmășit!... Un principe — cum ai rostit atît de marele — și cetățeni bine hrăniți!

MACHIAVELLI (*dulce*): Nu cetățeni, magnifice — selavi!

CEZAR: Atunci, orice libertate trebuie nimicită?

MACHIAVELLI: Cetățenii umflați de drepturi și privilegii cheamă vrăjmașul în cetate și vînd pe stăpînitor.

CEZAR (*se întunecă*): Iată ce eu greu va înțelege judecata oamenilor.

MACHIAVELLI: Principele n-are judecători printre oameni!

CEZAR (*care pînă acum a străbătut încăperea în lung și în lat, ca o fiară în cușcă, vine la Machiavelli; profund*): Eu n-am nevoie să însemn pe tablete cele ce buzele

tale rostesc acum, deoarece s-au săpat în mintea mea
ca într-un bronz nepieritor.

MACHIAVELLI (*il privește*): Ce înțelepciune! Ce dogoritoare patimă! Și n-ai împlinit decât șaisprezece ani!

CEZAR (*suride*): Optsprezece, prietene drag...

MACHIAVELLI: Și acum, pentru a încheia, îmi voi îngădui să vă amintesc un singur cuvânt.

CEZAR: Care?

MACHIAVELLI: Cuvântul pe care Alexandru cel Mare l-a rostit către generalii săi când, ajuns pe pământul Asiei, le-a dăruit tot ce-i aparținea: pocale, odoare, veșminte scumpe. Unul „dintre aceștia întrebându-l: „Dar ție ce-ți mai rămîne, cuceritorule?“ — Alexandru a răspuns „Speranța!“

(*Cezar se repede la Machiavelli, îl îmbrățișează. Dar prin fund s-a ivit Micheletto.*)

MICHELETTO: Eminența sa cardinalul Sforza (*Iese.*)

(*Intră cardinalul Sforza. Cezar îi sare bucuros înainte.*)

CEZAR: O, eminență, aproape că nu mai nădăjduiam că o să fiți oaspetele meu...

SFORZA: Nu mi-aș fi îngăduit în nici un chip, eminență altisimă și prea iubit frate, să nu răspund gingașei voastre poftiri.

CEZAR: Dar mi s-a spus că astă-seară este ospăț mare la Vatican. După aceea, s-ar fi orinduit o adunare în sala papagalului.

SFORZA (*pleacă fruntea, cu întristare*): Sanctissimul nu m-a poftit la cina pontificală. Mi-a îngăduit doar să mă amestec după aceea în adunare.

CEZAR (*prefăcut uimit*): Cum se poate? Tocmai eminența voastră?

SFORZA: Părintele meu Alexandru iar mă bănuiește de nu știu ce nelegiuite uneltiri. Și asta, pentru că fratele meu...

CEZAR (*se închină*): ... ilustrul duce al Milanului, Lodovico Sforza...

SFORZA: ... a deschis lui Carol al Franciei porțile orașului... Dar cum era să se împotrivească năvălitorului și cumplitii lui oștiri?

CEZAR (*iute*): Este atât de cumplită? (*Apoi.*) Să aruncăm de la noi grijile și spaima, fiindcă nici eu n-am fost poftit.

SFORZA (*uimit*): Cum, nici alteța ta?

CEZAR: Tatăl meu nu știe că m-am întors de la Spoleto. Astfel încît cinăm numai între noi; eminenta voastră... (*arată pe Machiavelli*) messer aci de față, cel mai drag mie prieten—și puținătatea mea. (*A intrat prin dreapta Micheletto.*) Gata, iscusite sufragiu?

MICHELETTO: Gata, stăpîne.

(Cei trei, precedați de Micheletto, care a smuls o faclă din zid, ca să-i lumineze, pornesc spre dreapta. Cînd să iasă, Sforza se adresează lui Machiavelli.)

SFORZA: Pot ști cine e fericitul senior pe care magnifica noastră gazdă îl împodobește cu porecla de cel mai drag prieten?

MACHIAVELLI (*umil*): Sînt doar un biet copist în slujba marelui consiliu al Florenței.

SFORZA: Numele vostru?

MACHIAVELLI: Niccolò Machiavelli.

TABLOUL III

O sală mare, prelungită spre dreapta-fund printr-o colonadă, prin care se vede un minunat colț de grădină. Mare intrare prin fund, împodobită cu stema papală: tiara și cheile. Este seară, tirziu... Lampadare înalte luminează sala din zecile de

facii groase de ceară... Se aud lăutele de la ospăț... La ridi
carea cortinei, în colțul din stînga, cardinalii Zeno și Picco-
lomini, seniorul de Monaldeschi, tănuiesc între ei.

MONALDESCHI: Aflați, *porporatissimi*¹, că regele Carol al
Franciei a hotărît să adune la Asti sau la Bologna un
conciliu de cardinali franci și franconieni...

ZENO: Tot ce în sacral colegiu este protivnic lui Borgia...

MONALDESCHI: Tocmai, eminență... și să-l depună din tri-
regn pe Lucifer...

ZENO: Adevărat să fie? Este prea minunată vestea care mi
unge urechile; Roma și creștinătatea mintuită de Bor-
gia...

PICCOLOMINI: ... și de neamul lui de spanioli spurcați? (*Foarte
bătrîn și slab, rîde isteric:*) Ha... ha... ha... (*Dar rîsul
îi amuțește; s-a ivit prin fund Burchardt, magister cere-
moniarum.*)

BURCHARDT: După ospăț, sanctissimul a poruncit jocuri
și mascarade prin logii și prin grădini... (*Arată în dreap-
ta-fund.*) Însă cum petrecerea va dăinui, după obicei,
pînă în zori, eminențele voastre și seniorii care ar dori
să se ducă la culcare au învoirea de a părăsi palatele
sacre...

ZENO (*cu avînt*): Să mă duc la culcare înainte de a con-
templa obrazul serafic al părintelui nostru Alexandru?
Te rătăcești, messer magister ceremoniarum.

PICCOLOMINI: Să părăsesc palatele sacre înainte de a înge-
nunchea la adorabilele picioare ale stăpînului nostru?
Glumești, Burchardt...

(*Din fund năvălește furtunoasă Giulia Farnese, femeie tină ră
și foarte frumoasă, urmată de dona Adriana Mila, bătrînă și
sulemenită.*)

GIULIA (*vede pe Burchardt; acestuia*): Litiera mea... litiera
mea numaidecît.

¹ *Porporato* — cardinal (n.ed.).

ADRIANA (*speriată*): Giulia, ce faci? Madona, superi pe sfîntul părinte! Ai văzut ce erunt te-a privit cînd te-ai sculat de la ospaț! (*Rugătoare.*) Pe staulul și ieslele din Betleem...

GIULIA (*către Burchardt*): Litiera mea! Litiera mea! Ce mai aștepți, Burchardt? Litiera mea, am spus...

BURCHARDT: Cum? Plecați, pulcherrima, tocmai cînd încep desfătările cu lăute și jocurile?

GIULIA: Desfată-te și țopăie tu!... Eu plec.

BURCHARDT: Dar ce va spune sfîntul părinte?

GIULIA: Nu-mi pasă de ce va spune.

MONALDESCHI (*înaintează slugarnic*): O, dar ce năprasnică minie, întocmai ca trăsnetul prăvălindu-se din cerul senin, tulbură dulcea privire a madonei mele! Putem ști din care pricină?

GIULIA: Ascultă și-o să-mi dai dreptate: papa nu vrea să-l facă pe frate-meu cardinal.

ZENO (*apăsător*): Alexandru Farnese nu are nici treisprezece ani împliniți.

GIULIA: Un Farnese poate foarte bine fi cardinal și la doisprezece ani.

ZENO: Asta a fost în vremurile de-a pururi execrabile, de prostituire a bisericii apostolice, sub Sixt¹ și Pedro de Luna², antipapi. Stăpinul cerească să ne ferească de reîntoarcerea lor.

GIULIA (*care nici nu l-a ascultat*): Mona Adriana, haidem acasă.

ADRIANA (*furioasă*): *Messér magister ceremoniarum*, mai stăruie... Ce, ai rămas fără de glas, că și măgarul din Balam a vorbit într-o zi...

BURCHARDT: Pe imaculata concepțiune, dona Giulia...

GIULIA: Și ciulește urechile, codoș bătrîn: să nu trimiți în puterea nopții vreun camelier secret să mă aducă la Vatican, fiindcă maimuței bătrîne i s-a făcut poftă de

^{1,2} A se vedea notele și comentariile, p. 527 (n. ed.).

mîngîieri, că pun slujitorii să-l cresteze cu vergile.
(Giulia, urmată de Adriana, iese prin fund. Burchardt,
ridicînd brațele la cer a deznădejde, dispăre și el.)

MONALDESCHI: Farnesina întrece măsura.

ZENO (ridică din umeri): La așa desfrinat, așa tîritură!

MONALDESCHI (liric): A, ibovnicele prea-fericitului Inocențiu al optulea...

PICCOLOMINI (în extaz): Dar ale lui Clemente al cincilea!
Ce ținută, ce falnice purtări!

MONALDESCHI (mîndru): Trei au fost și citeșitrele, nepoatele mele.

(Intră prin fund don Juan de Gandia, urmat de Guido. Don Juan este tînăr, frumos, acoperit tot de nestemate: colan de diamante, bumbi de diamant la veșmîntul de mătase viorie.)

ZENO (în șoaptă, către ceilalți): Uite și pe ducele de Gandia, tirfa Vaticanului.

MONALDESCHI: Feciorul cel mare al papei este mai înzorzonat decît stregatele plimbărețe de pe parapetul lui Adrian.

PICCOLOMINI: Am auzit că papa i-a dăruit safirele de la tiara lui Sixt al patrulea să-și facă copci la pantofi...

GUIDO (la urechea lui Don Juan): Potăile roșii se închină pînă la pămînt, alteță, dar i-am auzit mîriind cînd am intrat.

JUAN: Ei sînt numai bătrînețe și venin, Guido. Noi, numai tinerete și iubire. (Strigă.) Seniore de Monaldeschi...

MONALDESCHI (se repede): Alteță... (I se închină.)

JUAN: Ce face minunata ta fiică?

MONALDESCHI (mîeros): Magnificul duce de Gandia binevoiește să-și aducă aminte de Girolama?

JUAN: De cînd am zărit-o — mai frumoasă decît crăiasa paradisului — în fruntea tinerelor patriciene care așteptau la poarta Laterană intrarea în Roma a fratelui meu Godfredo și a cumnatei mele, Sancia de Aragon, nu mai mînînc și nu mai beau.

MONALDESCHI: Să fie cu putință, monseniore?

JUAN: Arhanghelul negru să mă răsucească în frigarea lui de foc dacă spun minciuni. (*Trece la cardinali.*)

MONALDESCHI (*prinde de braț pe Guido*): Seniore Guido...

GUIDO: Ce doriți?

MONALDESCHI (*glas de taină*): Spuneți altetei sale că Girolama va fi miine pe înserate pe Belvedere, numai cu o roabă bătrină și surdă...

GUIDO (*ride*): Dar oarbă nu este?

MONALDESCHI (*repede*): Și oarbă — la toate cutezanțele altetei sale.

(*Guido vine repede la Juan.*)

GUIDO: Stăpîne, vine încoace... (*Arată spre grădină.*)

JUAN: Cine? Ce te-ai speriat așa?

GUIDO: Dona Lucrezia!

JUAN: Să fugim cît mai e timp...

GUIDO: Prea tîrziu... Ne-a văzut.

JUAN (*înaltă privirile*): Vai nouă, sintem pierduți!

(*Vine la ei, dintre coloane, Lucrezia Borgia, urmată de Antonio Cornazaro, un bătrîn cu barbă foarte lungă și subțire, îmbrăcat într-o levită de stofă brună.*)

LUCREZIA (*foarte tînără și foarte bălaie*): Bine că te găsește, frate Juan. (*Arătînd pe bătrîn.*) Messer Antonio Cornazaro mi-a închinat două poeme foarte savante, scrise în limba latină, cu privire la viața cuvioasei Ana — mama fecioarei — și a preafericitului ei tată, monseniorul teslar Ioachim. Vîno, împreună cu acest strălucit senior, să ni le citească în grădină.

JUAN (*către Antonio*): Este vorba de iubire în poemele tale?

ANTONIO (*profund jignit*): Seniorul duce vrea să glumească! Iubire în niște poeme în care m-am străduit să tîlmădesc într-o formă pe cît de doctă, pe atît de meșteșugită, cele mai încălcite controverse ale exegezei sacre?

LUCREZIA (*doctorală*): Dacă scumpul meu frate înțelege prin „iubire“ numai pe cea de categoria a doua, adică josnica atragere a sexelor unul spre altul — ceea ce filozoful Plotin numește, cu drept cuvânt, în partea a treia a dialogului său...

JUAN: Îngeri ai paradisului, săriți-mi în ajutor! Mona Lucrezia mă afundă cu capul în apele stătute ale filozofiei! Tină ră și frumoasă cum ești, dulce surioară, mă uimesc cum de nu cauți alte indeletniciri mai plăcute. (*Lui Guido.*) Tu cite categorii de iubire cunoști, Guido?

GUIDO: Una și bună, menseniore.

LUCREZIA (*supărată*): Haidem de aici, messer Antonio. Și fratele meu, și prietenul său sînt niște grosolani și niște desfrînați. (*Iese prin grădină.*)

(*În vremea aceasta, sala s-a umplut de cardinali, prelați, seniori papali. Prin fund s-a ivit Burchardt.*)

BURCHARDT (*anunță*): Eminența sa de Valencia și primat al Spaniei.

(*Intră Cezar Borgia cu cardinalul Sforza. Cezar poartă aceleași veșminte negre, strîmte, dar de umeri îi atîrnă o foarte lungă mantie de purpură. Pe cap, tichie tot de purpură, la piept o cruce de safire. Uimire în jur.*)

JUAN (*către Guido, cu mare uimire*): Cum? Cezar la Vatican?

MONALDESCHI (*cu prefăcută bucurie*): Don Cezar din nou la Roma și la Vatican! Ce bucurie pentru toată curtea sanctității sale!

ZENO: Cînd v-ați întors, eminentă altissimă?

CEZAR: Chiar în seara aceasta.

JUAN (*răstit*): Cu invoirea cui?

CEZAR (*suride*): A preaiubitului nostru stăpîn și tată.

JUAN (*scurt*): Nu cred.

PICCOLOMINI: V-a fost plăcută șederea la Spoleto?

MONALDESCHI: Plăcută, în colțul acela pierdut din Umbria?

CEZAR (*cu glas molcom prin care răzbate o umilită smerenie*): Nimic n_u prieste într-atîta măsură unui suflet despu-

ial de lăstărele deșertăciunii ca liniștea și uitarea de toate. De cum se lăsa înserarea, mă suiam pe metereze. În fața mea, munții Sabini, înroșiți de cele din urmă lumini ale asfințitului, păreau nemăsurate torțe fumeginde. Și sub tălpile mele înviau milenile. Străvechii etrusci au durat cetatea. Strămoșii romani au cucerit-o. Barbarii, ostrogoții și vandalii au nimicuit aevilele și au poposit în curți cu hoardele lor trecătoare. Sfântul imperiu roman a înlocuit pe barbari; pe ruinele acestuia, biserica apostolică și-a săpat tiara și cheile. Citi consuli, tribuni, imperatori și preafabricați papi nu și-au perindat pe rind trufia, nădejile, ambițiile pe sub bolțile mincate de mușchi, unde azi liliacii și vampirii își atârnă cuiburile! (*Suspina.*) Zădărnice a zădărniciilor, totul este zădărnice!

JUAN (*printre dinți*): Gușter de ruine!

CARDINALUL VICI (*care s-a alăturat*): Oricum, opt luni de zile singur! O, de-ați ști cum v-am plins maștera soartă!

JUAN (*batjocoritor*): Singur? A tirit după el un harem întreg de roabe sarazine.

CEZAR (*suris trist*): Dulcele meu frate mă socoate drept Baiazet, emirul necredincioșilor...

IL PRETE ILARIO: Sau drept Carol, regele franc care, de cînd a coborît în peninsulă, poartă din oraș în oraș cel puțin zece frumuseți, una mai răpitoare decît alta.

MONALDESCI: Tiritori france de-ale lui.

IL PRETE ILARIO: Și italiene de-ale noastre. Contesa Matilda de Savoia i-a ieșit înainte la porțile Turinului, tolnită goală într-o litieră de purpură, înconjurată de tot senatul cetății... Carol a descălecat, s-a suit în litieră...

PICCOLOMINI: ... senatorii au tras perdelele...

JUAN: Am auzit de o noutate pe care regele a adus-o în Italia. Poartă pretutindeni cu el un sipet de fildes, plin cu miniaturile tuturor ibovnicilor. De cum îi pică una

în palmă, îi și poruncește portretul. O să fac și eu la fel.

CEZAR (*descoperă în mulțime pe Francesco Capelli*): Messer Francesco Capelli, ni se pare, sau te ascunzi de privirile noastre?

CAPELLI (*vine în față*): Alteță eminentisimă, nu mai am nici o cădere de a mă arăta cu fală la curtea augustului suveran pontif. Nefericita mea patrie, Florența, sfîșiată de luptele dintre cetățeni, a gonit pe stăpinul ei legitim, ilustrul duce și preagratiosul meu stăpin, Pietro di Medici. Dogele și cei zece au îngăduit proscrisului să se adăpostească între zidurile serenissimei Veneții. Nu mă înfățișez aici decît o inimă sfîșiată de durere și chinuită de grija cataclismelor ce vor veni.

CEZAR (*dulce*): Messer Capelli, nu înțeleg această tristețe. Am știri că Florența a devenit cetatea lui Isus pe pămînt. Bazilicile gem ziua și noaptea de mulțimea credincioșilor, psalmii regelui David îmbălsămează toate buzele. Inima mi s-a muiat de duioșie cînd am aflat că meșterul Boticelli își arde pinzele, că se zdrobesc cu ciocanele statuile antice, că bogații își împart averile la săraci — acestea, fiindcă belșugul și bezmeticele intruchipări ale artiștilor minjesc smerenia care trebuie să domnească în orice nou Ierusalim. Este adevărat că pînă și copiii cercetați de duhul sfînt smulg cerceii de la urechile madonelor, că le taie degetele cu inele cu tot?

CAPELLI (*înăbușit*): Din nefericire...

CEZAR (*acum rar și apăsător*): Iar din amvonul domnului, fra Savonarola slăvește sosirea arhanghelului izbăvitor al peninsulei... și pieirea lui Nabucodonosor. (*Ridică din umeri.*) În zadar mă strădui să ghicesc cine sînt aceștia...

CAPELLI: Ticălosul numește arhanghel izbăvitor pe Carol al Franceiei...

CEZAR (*înveselit*): Adevărat? Dar... Nabucodonosor?

CAPELLI (cu greutate): Sfintul nostru părinte și papă!

(Aici, un uragan de strigăte se înalță.)

GLASURI: Vipera spurcată!... Scorpia dominicană!... Pe rug!... Pe rug!... Să fie ars pe rug!... Ca Iohan Huss!...

CEZAR (cu un gest moale potolește vuietul): Mie nu-mi displace deloc acest dominican dezlănțuit. Însă de trei ori nefericit acela care-și întemeiază puterea pe plebea mișcătoare a cetăților. Cu adevărat că este mai nepuținicios decît slăbănogul din Cafarnaum... (Din grădina s-au ivit dona Sancia de Aragon; cu soțul ei, don Godfredo Borgia. Sancia este femeia din taverna Subburului. Godfredo, slab, cu picioarele strimbe. Cezar a văzut femeia; prinde cu putere de braț pe il Prete Ilario; gîfîind.) Seniore il Prete Ilario...

IL PRETE ILARIO (uimit): Ce este?

CEZAR (într-un mare zbucium): Femeia care a intrat cu fratele meu... Pe moartea lui Abel, cine este femeia?

IL PRETE ILARIO: Dona Sancia de Aragon, cumnata altei tale.

CEZAR (încremenit): Ce?

JUAN (care l-a auzit): Nevasta lui Godfredo, sosită de la Napoli în vreme ce tu erai surghiunit la Spoleto. (Către Sancia). Madona pulcherrima, fratele nostru Cezar era să leșine de uimire cînd te-a văzut intrînd — atît de desfătătoare — alături de stirpitura de bărbatu-tău. (Ride.) Nu te uita la el că și-a trîntit astă-seară, atît de ștregărește, tichia de purpură pe ureche, fiindcă pecinginea din creștetul capului tot îi rămîne. (Cu dispreț.) E popă!

CEZAR: Cardinal de Valencia și primat al Spaniei.

JUAN (ride): Și titular a încă douăzeci de episcopate, vicariate, urbate și suburbicate... în sfîrșit, maimuțării de-ale lor popești... (Trece rîzînd).

CEZAR (șuierător se închină): Mă înfățișez ilustrațiunii voastre de Napoli și Aragon...

SANCIA (*foarte trufașă*): Uitați Castilia și Leonul, Indiile și ținuturile de peste mări, eminență. Pentru un principe al bisericii apostolice, care mai are cinstea atât de pizmuită de a fi primat al Spaniei — deci duhovnic al casei mele auguste între toate monarhiile universului — găsesc că este vimitor. (*Îi întoarce spatele... În clipa asta, Lucrezia Borgia trece pe lângă ea. Sancia, furioasă.*) Dona Lucrezia, pentru a doua oară treci astă-seară pe lângă mine fără să-mi faci închinăciunea.

LUCREZIA (*dîră*): Nu sînt datoare nici o închinăciune altetei tale. După orînduielele statornicite la curtea pontifului și, părintelui meu, alteța ta îmi datorează închinăciunea.

SANCIA: Eu urmez orînduielele de la curtea Castiliei.

LUCREZIA: Aici sîntem la Roma.

SANCIA: Borgia, vasali ai iluștrilor mei unchi și mătușă Ferdinand și Isabella, sînt datori — în Spania, ca și la Roma — să-mi dea cuvenita închinăciune.

LUCREZIA: Spuneți asta sfîntului părinte...

SANCIA: Voi căuta judecători mai nepărtinitori! Mă voi plînge ambasadorului spaniol, ca și celui de Napoli.

CEZAR (*deodată, către Lucrezia*): Fă-i închinăciunea, surioară.

(*Lucrezia îl privește uimită, dar este atîta poruncă în ochii lui, încît se pleacă adînc în fața Sanciei, care de-abia îi răspunde.*)

SANCIA (*privind acum în toate părțile*): Dar unde a fugit neprețuitul meu soț? (*Strigă.*) Godfredo! Godfredo!

GODFREDO (*care în răstimp s-a cocoșat pe jilțul papal*): Ce e? Ce vrei cu mine?

SANCIA: Vino lângă... soția ta.

GODFREDO: Nu vreau...

SANCIA: Nu mă asculti? (*Îl amenință cu degetul.*) Iar nuești cuminte? Atunci află că la noapte vin în patul tău.

GODFREDO (*speriat*): Să nu vii... să nu vii... (*Sare din jilț, aleargă la ea.*)

SANCIA (*ride cu hohote*): Priviți, priviți la soțul Sancierii de Aragon!

(*Prin fund au intrat halebardieri pontificali. Imediată și sugrumată tăcere. Se iese Burchardt.*)

BURCHARDT (*izbind cu toiagul în lespezi*): Sfântul părinte!

(*Intră papa Alexandru al VI-lea Borgia. Este înalt, foarte arătos, fața măslinie. Are în ținută, în gesturi, în voce ceva nespun de cuceritor dar, în același timp, diabolic; mai ales un ris incetșor și gilgitșor, care este fioros și care-i întrctăie adesea vorbele. Este îmbrăcat într-o mantie albă, pe cap tichie de asemenea albă, cruce pectorală de smaragde. Cardinalii Sanseverino și, Savelli, vicecancelari ai sacrului colegiu, îl urmează.*)

PAPA (*s-a oprit în mijlocul sălii, printre plecăciunile tuturor*): A, niciodată nu ne-am simțit mai bine, mai vesel, mai slobod!

ZENO (*din nou în dreapta, către Piccolomini*): Se preface Borgia.

PAPA: Adineauri la ospăț; într-atita voioșie, ne-am amintit de trecut: cind eram student la Bologna, apoi doctor tinerel la Siena... A, petrecerile din grădinile scumpului nostru Juan de Bilitis! Roabe chipriote închipuiau, despuiate, privescți antice printre tufele de iasomie — teorbele și maiurile murmurau sub cerul scinteietor de stele... (*Ride.*) Iar prea-fericitul nostru unchi, Calixt al treilea papă, ne repezea epistole peste epistole pline cu muștrări apostolice. Sanseverino...

SANSEVERINO: Sfinte părinte...

PAPA: Ți mai aduci aminte ce scria despre noi Gasparo di Verona?

SANSEVERINO: Ca atunci cind le-am citit întâia oară.

PAPA: Grăiește, să audă și fratele nostru de Bergamo.

(*Cardinalul Piccolomini a tresărit. Papa vine lângă el, îl prinde pe după gât, ascultă.*)

SANSEVERINO (*ca și cum ar recita*): „Este frumos. Chipul lui falnic e o desăvirșită desfătare pentru privirile omenesti. Se rostește cu dulceață și întreaga lui făptură atrage femeile, după cum magnetul atrage fierul“.

PAPA: Ai auzit, Piccolomini, ce seria despre noi Gasparo di Verona? (*Apoi către toți.*) Adevăr zic vouă: cine n-a fost mare drac la tinerețe, nu poate fi mare sfânt la bătrânețe!

ZENO (*înăbușit*): Heliogabal!...

PAPA (*mereu către Piccolomini*): N-am spus drept, moșnege? Dar în vreme ce noi am cîntat și am iubit, tu... (*acum este în pieptul lui*) ca o coțofană bătrină, ai îndesat ducatul de aur peste ducatul de aur...

PICCOLOMINI (*alb, ca varul*): Sanctitatea seniorul meu poate avea orice părere despre mine, dar știu că sînt mai sîrac decît Iovul Scripturii.

PAPA (*șuierător*): Pe cine prostești tu, slujitor al lui Baal?

PICCOLOMINI (*tremurînd cu varga*): Arhiepiscopia mea de la Quadrata abia de mi-a îngăduit să-mi cumpăr o litieră nouă, că în cea veche ploua ca într-un șopron părăsit...

PAPA (*ris încet, gilgîtor*): Da? Cu ce ai plătit atunci vila și grădinile cu ape țîșnitoare de la Frascati?

PICCOLOMINI (*îngrozit*): Sfinte..

PAPA (*îi astupă gura cu palma*): Taci! (*Apoi.*) Hippolito d'Este a vrut să le cumpere pentru ibovnica lui, Perugia, dar i s-au părut prea scumpe: cincizeci de mii de fiorini genovezi. (*Cu glas tare și amenințător.*) Pe cămașa și pe zarurile de pe Golgota, cardinalii mei au ajuns mai bogați decît principii! (*Cardinalii pleacă frunțile.*) Nu faceți mutrele astea de procesiune plouată, că noi știm tot... tot!... (*Apoi, cu glas rar și deznădăduit.*) Cu părintească sfișiere de inimă aducem la cunoștință eminențelor și seniorilor de față că azi dimineată a fost pescuit în Tibru... (*tăcere cumplită*) cu un pietroi legat de git, trupul preaiubitului... (*se înecă de plîns*)

și preacredinciosului nostru servitor... (*acum plinge cu hohote*) arhiepiscopul Bernardo di Sansovino. (*Mișcare, strigăte de uimire.*) Tezaurul lui Petru moștenește întreaga avere a răposatului, care este foarte mare.

ZENO: Bernardo di Sansovino are o fiică.

PAPA (*apăsător*): Curia apostolică nu recunoaște copiii din flori.

VICI (*în șoaptă*): Dar copiii tăi, sugrumătorule?

PAPA: Ai auzit Piccolomini, bogat nemilostiv, care ai uitat învățătura: să strângi comori în cer, iar nu pe pământ?

PICCOLOMINI (*plângător*): Dacă dulcele meu stăpîn nu-mi tăia vorba, ar fi aflat...

PAPA (*răstit*): Ce?

PICCOLOMINI: ...că vila și grădinile de la Tivoli le-am cumpărat ca să le las moștenire după moartea mea...

PAPA: ...bisericii apostolice? N-are nevoie de vile și grădini de cortegiane...

PICCOLOMINI: ...dragului meu fin, feciorului preaiubit al stăpînului meu, Juan, duce de Gandia. Chiar mîine voi îndeplini cele de trebuință.

PAPA: Îndeplinește, Piccolomini, îndeplinește, fiindcă nimeni nu știe cît are de trăit! (*Ridică ochii spre cer.*) Zilele noastre, în minile creatorului...

PICCOLOMINI (*cum papa se depărtează, ridică repede crucea de pe piept, o sărută*): În minile tale așez sufletul meu!...

PAPA (*care a auzit, întoarce capul*): Amin!... (*Dar acum papa îl vede pe Cezar; vine la el.*) Tu la Vatican? Cine ți-a dat voie să părăsești Spoleto? Te-am chemat noi din surghiun?

CEZAR (*cu voce scăzută, țintind în ochi pe papă mușcă vorbele*): Dacă surghiun a fost, binecuvîntez porunca ce m-a trimis departe de dezmățul și ușurința care au preschimbat palatele sacre și cortul creștinătății în culcușuri ale pierzaniei casei noastre și bisericii apostolice!

PAPA (*alb de furie*): Cum îndrăznești?

CEZAR (*liniștit*): Îndrăznesc și o să îndrăznesc și mai virtuos!
PAPA: Mline să nu cutezi să deschizi ușa iatacului meu.
CEZAR: Eu nu deschid ușile — le sparg!

PAPA: Jivină! (*Dar l-a văzut pe Juan. Avîntat.*) Vino încoace, lumina ochilor mei! Adineauri ai pierit de la ospăț și cupa de pe urmă mi s-a părut ca buretele pe care sutașul l-a întins răstignitului: amară și greu de lunecat pe gitlej. (*Apoi către toți cei de față.*) Uitați-vă la el, seniori și cardinali: cînoașteți un flăcău mai frumos, mai șăgalnic ca acesta, în toată creștinătatea? Aflați ce a spus ducele Guidobaldo de Urbino, cînd a văzut un portret al nostru care ne înfățișa la douăzeci de ani? Întocmăi chipul ducelui de Gandia. (*Îl prinde de gît, se îndreaptă cu el spre jilțul pontifical.*) Știi că Ferdinand al Neapolelui îți dăruiește în sfîrșit principatul de Calabria cu un apanaj de o sută de mii de ducăți pe an?!

JUAN (*bucuros*): O sută de mii? Pică tocmai la vreme! Mă stringe un cămătar lombard de-mi sar ochii, și ibovnica mea...

PAPA (*ațîlat*): Care dintre ele?

JUAN: Beatrice Pagollo... îmi cere un pieptar nou, cusut numai cu mărgăritare...

PAPA (*îl respinge, rîzînd*): Și nouă ni le spui astea, dezîmățatule? (*Juan vrea să plece.*) Stai!... Sărută întîi inelul pescarului! (*În vreme ce Juan sărută inelul papei, acesta îl îmbrățișează cu mare dragoste.*)

(*Prin fund intră în grabă un căpitan pontifical.*)

CĂPITANUL PONTIFICAL (*gîfîind*): Sfinte părinte, un senior franc, însoțit de gasconi îmbrăcați în fier, a descălecat la porțile Vaticanului. Strigă...

PAPA: Mai încet, deșucheatule, că te aud...

CĂPITANUL PONTIFICAL (*acum în șoaptă*): ... strigă să fie primit numaidect de sfîntul părinte...

PAPA (*se încruntă*): Străinul este cutezător. La ceasul acesta?
(*Apoi.*) Cine-l trimite la noi?

CĂPITANUL PONTIFICAL: Stăpînul său, regele Carol al Fran-
ciei, care a pornit din Milano spre Roma.

PAPA (*tresare cumplit*): Ce? (*Apoi.*) Îl primim... îl primim
numaidecît. (*Pornește cu familia pontificală spre grădină.*)

SANCIA (*rea*): Sfîntul părinte pare nespus de tulburat.
Beatissimul ne îngăduie să-l întrebăm ce veste a adus
ofițerul pontifical?

PAPA: Ce veste? (*Apoi, spre a-și ascunde tulburarea, strănută
zgomotos.*) Satanele de bucătari au turnat atîta corian-
dră în umplutura fazanilor că, de mai luam o înghiți-
tură, ne sărea nasul. (*Începe-să rîdă. A ajuns în drep-
tul cardinalului Sforza. Rîde înainte. Sforza, neștiind
ce să creadă, se pornește și el; acum rîsul papei a devenit
un gîlgîit fioros.*) Cardinale Sforza, ni s-a adus o știre...
o știre.. Anume că maurul...

SFORZA (*supărat*): ... ilustrul duce Lodovico Sforza și
fratele meu...

PAPA: ... de trei ori felon și uzurpator...

SFORZA (*ridică glasul*): Sfînte părinte...

PAPA (*apăsător*): ... și otrăvitor al nepotului său și stăpîn
de drept al Milanului, Galeazzo Visconti...

SFORZA (*tremură de minie*): Sanctitatea voastră pleacă
urechea la birfeli bune pentru cumetrele din Transte-
ver?

PAPA: Maurul a dus pe Carol la dom sub baldachinul care
plimbă sfîntul trup și sînge în zilele de procesiune.
(*Îl prinde pe după gît; suierător.*) Ce, nu e adevărat?
Frate de Pampeluna, mîine seară ospătezi cu noi...

SFORZA (*pălește*): Mîine seară... mîine seară... (*Izbucnind.*)
Nu pot, sanctissime, mîine seară...

PAPA (*fioros*): Cum?

SFORZA (*într-o mare răvășire a simțirilor*): Plec la... vicaria-
tul meu.

PAPA (*din nou, și mai apăsător*): Mîine seară ospătezi cu noi.
SFORZA (*pripit*): Nu pot. Pe lance și pe cununa de spini,
nu pot! Am poruncit butca și caii de olac.

PAPA (*la urechea lui*): Să nu găsești butca cu roțile sfărî-
mate și caii cu burțile în sus la olac. (*Deodată Sforza*
sloboade un geamăt prelung. Papa, privindu-l.) Pentru
ce ai gemut?

SFORZA (*cu chipul schimonosit de suferință*): Iertare, prea-
sfinte. Pentru a doua oară în seara asta parcă o sulită
de foc mi-a străpuns măruntaiele. (*Încearcă să surîdă*).
M-am îndopat poate peste măsură cu pepene de Can-
dia la don Cezăr la cină... (*Deodată începe să urle,*
ținîndu-și cu amîndouă minile pîntecele.) Mor!... Au,
pîntecele! Mor!... Borgia, vampirilor!... Otrăvitorilor!...
Blestemați... blestemați... (*Se prăbușește.*)

PAPA (*în groaza din jur*): Adevăr zic vouă, ca Paul în epistola
către corintieni: „Și de va grăi cu glas de om sau de va
grăi cu glas de înger, dacă prin gura lui nu se va rosti
iubirea, va fi asemenea talgerelor în van sunătoare,
chimvalelor asurzitoare! (*Acum Cezar, care de la cele*
dintii vaiete ale lui Sforza s-a prelins pînă în preajmă,
este în fața papei. Acesta cu o nespusă ură.) Mi-ai
luat-o înainte, satană...

TABLOUL IV

Același decor din tabloul III, numai că sala este în întuneric.
În schimb, grădina este puternic luminată, scaldată într-o
lumină pilpîitoare... Orgia este în toi. Larmă de risete, stri-
găte, prin care răbufnesc viole și tamburine; larmă ce s-a
pornit de la finele tabloului III, după replica papei: „Mi-ai
luat-o înainte...” La ridicarea cortinei, scena goală. Prin ușa
din fund a sălii s-a strecurat Cezar Borgia. A lepădat mantia

de purpură, ca și crucea pectorală; la șold, pumnalul. Pe cap, tichia cu pană de sturz înlocuiește pe cea cardinalică. Mască. Este întocmai tânărul din tabloul I (*taverna din Subbur*). Cezar înaintează spre colonadă, dar se trage îndată înapoi... S-a ivit între coloane Sancia de Aragon, cu mîna răzîmată de umărul unui halebardier din garda papală. Caută un colț ferit, dar îl zărește pe Cezar.

SANCIA (*către halebardier*): *Sai pronto... salta...*

(*Halebardierul fuge în grădină, Cezar a venit la ea.*)

CEZAR (*înăbușit*): Putană!

SANCIA (*sfidîndu-l, repetă*): Putană!

CEZAR: Otreapă!

SANCIA (*la fel*): Otreapă! (*Acum așîtată.*) Cătea de răscruce! Lepădătură de sub poduri! Îți ajunge? Tîritură! Tîrfă! Mai vrei? Știu ocări cîte poștești! M-au învățat ibovnicii mei! Cu toate că patricienii romani, cardinalii, monseniorii, toată liota pontificală și quirină ar da ani din viață pentru o noapte în brațele mele, eu cu tot ce e mai murdar și mai josnic îi terfelesc și-i improșc! (*Arată stema papală deasupra ușii din fund.*) Toată Cetatea eternă și Italia s-au întins cu nora Papei Borgia!

CEZAR (*strigă*): Cu fiica lui Ferrante, regele Neapolelui!...

SANCIA (*ris prelung*): Ai aflat, prin urmare? Așa e! Tîrguierile stăpînitorilor și nemernicia cancelariilor m-au vîndut stîrpiturii de Gotfredo — bastardul de popă; eu mă dăruiesc cui vreau sau cui se nimerește!... (*Deodată, cu glas sugrumat.*) Ce vrei cu mine? Pentru a doua oară îmi ieși înainte!... Cine ești? (*Acum aproape cu deznădejde.*) Cine ești? Îmi pari ca o năpîrcă înălțată pe coadă, șuierînd din limba-i împărțită! Cine ești?

CEZAR (*se apropie din ce în ce*): Sînt unul după chipul și asemănarea voastră și, monstru din plămadă de monstru, caut drumul măruntaielor voastre — numărînd

zilele și ceasurile, ca boabele de năut, pină la darea socotelilor!

SANCIA (*strigă*): Scoate... scoate masca! Nu vrei? Ți-e rușine să despoi chipu-ți hid de scopit? (*Ride dezmățat, dar risul îi îngheață pe buze. Cezar zvrile masca.*) Don Cezar!... (*Se trage înapoi.*)

CEZAR (*vine la ea*): Ascultă, doña Sancia... (*Arată spre grădină.*) Mascarada se înnoadă și se deznoadă și ca mărgăritare rostogolindu-se dintr-un colan rupt, perechi, perechi, alunecă, înlănțuite, sub umbrarele de mirt. Vino!... Auzi țipetele măscăricilor? Vino!... Știu un belvedere înecat de glicină și ferit de priviri. Vom găsi acolo poame și vin...

SANCIA (*triumfătoare*): Mă dorești din nou, cuceritorul meu tainic și furtunos?! N-o să uit niciodată taverna în care m-ai smuls căpitanului și odaia din fund unde m-ai supus, sub opaițul care fumea! Nici tu nu m-ai uitat! A! Ce regăsire a simțurilor noastre aței, în locul lui Petru! (*Cu glas pătimăș.*) După ce se va năntui orgia și Vaticanul se va tăvăli în somn, ca bivoul în noroiul lui, mă găsești în încăperea mea... este cea unde a locuit Inocențiu al VIII-lea. În patul în care și-a dat duhul pontificele, te aștept... goală, sub polo-gul creștinătății! (*În ochii, pe buzele lui Cezar.*) Ai să vii!... Ai să vii!... Incestul îți umflă nările și te simt cum tremuri, don Cezar!...

(*Năvălește din grădină un pitic purtând în mână o cupă. Piticul e beat, cîntă subțire. Ajuns în dreptul lui Cezar, îl privește, sloboade un țipăt de spaimă, scapă cupa, fuge. Orgia clocotește.*)

SANCIA (*dă cu piciorul cupei; cu ris drăcesc*): Borgia pe-trece!...

TABLOUL V

Un oratoriu la Vatican. În fund, câteva trepte pe care se găsește un jilt. În jilt, prăbușit, papa. Este de nerecunoscut: alb la față, cu mădularele moi, pare cufundat într-o mare toropeală. În dreapta și în stînga jiltului, țepeni, cardinalii Savelli și Sanseverino... Două sfeșnice înalte, cu făclii groase de ceară, ard pe lături. Întregul tablou, datorită atitudinii personajelor și luminii care le scaldă — aurie — trebuie să dea înfățișarea de triptic. Intră prin stînga Burchardt.

BURCHARDT (*vestind*): Prea-strălucitul sire...

**(Dar un braț îmbrăcat în fier îl zvrle în lături. A intrat sirele de Chatillon.)*

CHATILLON (*cu glas mare*): Chatillon, Nérac, Armeney și alte locuri... (*În lumina tulbure ce îneacă oratoriul, caută pe cineva.*) Pe tigva marelui sfînt Denis, ocrotitorul Franciei, unde e papa?

SAVELLI (*întinde brațul spre papă; glas mormîntal*): Sanctitatea sa vicarul lui Crist...

SANSEVERINO: ... și locțiitorul proto-apostolului Petru pe pămînt. Alexandru al șaselea, papă!

CHATILLON (*privește pe papă*): Căzătura asta?

SAVELLI (*sever*): Rugăm pe senioria ta să scoată coiful.

(Chatillon scoate mirînd coiful cu penele foarte înalte și-l așază pe un scăunaș. Vede pe papă că face semne ciudate și mormăie ceva printre dinți.)

CHATILLON (*arată pe papă; mirat*): Ce vrea?

SANSEVERINO: Sfîntul părinte vă îngăduie să spuneți pricina sosirii voastre la Vatican.

CHATILLON (*brutal*): Dar ce, nu vorbește? E mut?

(Savelli îi face semn că papa este bolnav.) Aha! (Apoi cu tonul unei lectii învățate pe dinafară.) Maiestatea sa regele Franciei, Carol al optulea cu acest nume,

ocrotitor al Savoiei, comitatului de Montferrat, al ducatului...

(*Papa, foarte aplecat spre Chatillon, face semn că nu aude.*)

SAVELLI: Mai tare, seniore ...

CHATILLON (*acum urlă de-a binelea*): ... ocrotitor al Savoiei, comitatului de Montferrat, al ducatului...

SANSEVERINO: ... de Milano...

CHATILLON (*supărat*): Știu, nu mă încurca!... (*Printre dinți.*) Afurisite bufnițe roșii!... (*Din nou tare și apăs.*) Cere de la seniorul papă investitura regatului de Neapole, spre care ne îndreptăm ca vintul să-l cucerim!

PAPA (*repede*): Adevărat?

CHATILLON (*către Savelli*): Parcă a început să audă mai bine.

SAVELLI (*dulce*): Se mai nimerește, seniore...

CHATILLON (*incepe să ridă gros*): Dar ce, pe aici, prin cui-burile astea de păianjeni, nu s-a aflat că am intrat în peninsula ca firul de cînepă în turta de unt? Principii veștri ne deschid cetățile, iar muierile lor, brațele! Dacă merge tot așa, pînă în două săptămîni sintem la Neapole! Sirele rege este deznădăjduit...

SANSEVERINO: Deznădăjduit?

CHATILLON: Bineînțeles! Rîvnea să se acopere de gloria paladinilor Roland și Lancelot! Dar tare mi-e teamă că nu va întîlni nici un Roncevaux!

SANSEVERINO (*mușcător*): Regele și stăpînul vostru este tinăr și cutezător.

CHATILLON (*sarcastic*): O să aveți bucuria să-l cunoașteți cit de curînd! (*Văzînd că papa iar a ciulit urechea, se apleacă asupra lui. Zbiară.*) Seniorul papă va avea bucuria să-l primească pe sirele rege aici, la Roma... (*zbiară mai tare*) aici... Roma... Roma... la Vatican!...

SAVELLI (*mieros*): Dacă providența va hărăzi locotenentului lui Crist și nevrednicilor lui slujitori asemenea cîste, vom întîmpina cu osanale pe invincibilul cuceritor!...

SANSEVERINO (*și mai mieros*): Sulamita încinge fruntea cu mirt, își unge trupul cu mirodenii, în așteptarea

mirelui Salomon! (*Ironie.*) De altminteri, biserica apostolică este obișnuită de mult cu asemenea sărbătorii!... (*În vremea asta, Savelli a mers la un mic altar din dreapta, a ridicat o casetă de aur, vine cu ea la papă. Îngenunchează, ridică capacul. Papa, cu mîna-i tremurînd cumplit, scoate din casetă roza de aur.*) Seniore, îngenuncheați!...

CHATILLON (*cade în genunchi, rîde*): O să mă puneți să fac și tumbe, ca saltimbancii din piața Notre-Dame...

SANSEVERINO (*solemn*): Biserica apostolică și suveranul ei pontif trimit fiului lor prea-creștin, Carol de Valois...

CHATILLON (*supărat*): Ce... Valois? Rege al Franciei și ocrotitor al... (*gest*) cum v-am mai spus!... (*Sare în picioare.*)

SANSEVERINO (*urmează netulburat*): ... această neasemuită dovadă de cinstire și dragoste...

SAVELLI (*sever*): În genunchi!...

CHATILLON (*se lasă din nou în genunchi. Acum ia din mîna papei roza de aur; o privește, o răsucește*): Ce e asta? Investitura?

SANSEVERINO: Roza de aur!

CHATILLON (*sare în picioare, zîrle roza*): Nu-mi trebuie jucării! Eu am venit după investitură! Destulă aghiazmă pontificală am înghițit! (*Brutal.*) Ori mi se dă investitura, ori... (*Duce mîna la straja sabiei. Îndată papa, fără un gest, fără un strigăt, se rostogolește de pe pernele jilțului, pe trepte.*)

SAVELLI (*cumplit de speriat*): Părinte ceresc... (*Se repede la papă în același timp cu Sanseverino. Strigă.*) Nu e nici-
meni pe aici? Inima aproape nu-i mai bate!...

SANSEVERINO: Sfîntă fecioară, ai milă de noi! (*Către Chatillon.*) Vedeți, seniore, ce groaznică întimplare...

CHATILLON (*privește la papă prăbușit; după o scurtă gîndire*): Bine. Mă întorc la Arezzo. Însă peste două zile sînt înapoi și atunci, viu sau mort... (*Zbiară.*) Ați auzit?

Viu sau mort... (*Iese furtunatic prin dreapta, trîntind uşa.*)

(*Cum a dispărut Chatillon, papa sare de pe trepte şi, în prada unei furii cumplite, îşi smulge crucifixul de la gît, îl zvîrle pe podele, îşi sfişie veşmintele.*)

PAPA: Vizigotul! Albigenzul! Puiul de nevăstuică! „Căzătura asta e papa?” — Arianul! Biserica apostolică, cea de o mie cinci sute de ani împărăteasa lumii? Cerşetoare de răscruci a ajuns, iar vicarul ei — alungat din triregu — va cîrpi năvoadele într-o colibă de humă, pe malul Tibrului, ca Petru pescarul pe lacul Tiberiadei! (*Urlă.*) Ce vor barbarii aceştia? Ce prăpăstii mai cască sub paşii noştri? Carol! Regele prea-creştin! A, de ce nu l-a cunoscut florentinul Alighieri! Plăsmuia un cerc al infernului anume pentru el! Vrea investitura şi binecuvîntarea noastră, fără de care aşezările lor lumeşti sînt pulbere în vînt? (*Urlă.*) Nu le vei avea, nu le vei avea, scutier al lui satan, surlaş al blestemului origi... (*Dar amuţeşte: uşa din dreapta s-a zvîrlit în lături. Intră sirele de Chatillon.*)

CHATILLON: Mi-am uitat coiful... (*Îl arată pe scăunel.*) Iată-l. (*Dar vede pe papă. Cotropitor hohot de ris.*) Ha... ha... ha... Mortul a înviat! De cînd am intrat în ţara voastră diavolească, am văzut şi am păţit multe! Dar asta întrece toate şiretlicurile voastre italieneşti! Însă am eu leac pentru voi! Sirele rege s-a gîndit la toate... (*Apăsă.*) În numele maiestăţii sale Carol, pînă la îndeplinirea cererii stăpînului meu, iau zălog pe... pe... (*scoate din pieptar o fişie de pergament şi citeşte*)... Juan, duce de Gandia.

(*În vremea asta, s-a prelinş în încăpere Cezar.*)

PAPA (*tresare din toate mădularele*): Dar ce, suveranul pontif şi copiii lui sînt prinşi de război, ca să...

CHATILLON (*cu un gest violent, îl intrerupe pe papă*): Unde il găsește?

SAVELLI: Monseniorul duce nu se află la Vatican... E plecat de trei zile la Ostia...

PAPA (*înnebunit*): Juan? Podoaba zilelor noastre și mîntuirea noastră de mai apoi. Nu vi-l dăm! Nu vi-l dăm! Vreți zălog? Ia-l zălog pe suveranul pontif! Zvirle-l la butuc pe urmașul lui Petru pe pămînt! Să vadă universul și această zi de apoi!

CEZAR (*înaintează spre Chatillon*): Seniore, mă dau eu zălog în locul fratelui meu Juan, duce de Gandia.

CHATILLON (*il măsoară*): Cine ești?

CEZAR: Cel de al doilea fiu al sanctității sale, Cezar Borgia, cardinal de Valencia și primat al Spaniei.

CHATILLON (*după o scurtă chibzuință*): Spada voastră.

CEZAR (*se descinge, îi dă spada*): Ia-o, seniore.

CHATILLON (*apucă spada*): Ce ciudat! Un preot poartă spadă, ca un căpitan de oști! (*Privește teaca*). U, ce lucrătură!... (*Trage spada*.) Văd și ceva scris pe tăiș... O deviză, fără îndoială... (*Se căznește să citească*.) Aut...

CEZAR (*cu o neasemuită trufie*): Aut Caesar, aut nihil!¹... (*Chatillon pornește spre dreapta. Cezar îl urmează. Cînd ajunge în dreptul papei, îi zvirle.*) Comediantel!...

¹ Sau Cezar, sau nimic (n.a.).

PARTEA A DOUA

TABLOUL VI

O încăpere la Vatican. Mare neorînduială: o masă mutată de-a curmezișul, jilțuri nelalocul lor, pe care stau trîntite sfeșnice, odoare, podoabe sacerdotale, de brocart și de aur... De-afară vine o larmă surdă și neîntreruptă. Prin fereastra din stînga, cu vitralii, răzbesc din cînd în cînd lumini de incendiu. La ridicarea cortinei, doi slujitori îndeasă de zor, într-o ladă mare, îmbrăcată în piele, odoare, țesături scumpe... Cardinalul Sanseverino, urcat pe un jilț, desprinde de pe perete o tapiserie...

SANSEVERINO (*către cardinalul Savelli, care trebăluiește la masă*): Nu știu dacă s-au strîns și tapiseriile din capela paolină...

SAVELLI: Tot s-a strîns. Vaticanul e jumuit de podoabe, ca un păun de penele din coadă...

(*Intră prin fund un paj.*)

PAJUL (*anunță*): Senioria sa căpitanul gărzilor...

SANSEVERINO: Să intre. Și să nu aștepte nimeni pofteli, că nu mai e vreme de ceremonii.

(*Pajul dă în lături ușa din fund. Intră căpitanul pontifical, iese pajul.*)

CĂPITANUL PONTIFICAL: Eminență, garda svițeră s-a răsculat.

SAVELLI: De-abia au așteptat ca să se întoarcă împotriva bisericii. (*Către slujitori, dându-le două șfeșnice.*) Astea cui le lăsați, orbilor? Și mai repede, că nu vă sint mâinile legate... (*Apoi către căpitan.*) I-ai aruncat în fiare? I-ai închis în cazemate?

CĂPITANUL PONTIFICAL: Cu cine, clarissime? Cu cele două sute de halebardieri pontificali care tremură în pieptarele lor cu fireturi?

SANSEVERINO: Dar catalanii ducelui de Gandia?

CĂPITANUL PONTIFICAL: Au fugit de îndată ce au auzit de apropierea francilor. S-au risipit prin taverne, zvirbind armele și semănând spaima peste tot. (*Cu necaz.*) La așa căpitan, așa oștire...

SAVELLI (*apăsător*): Nu uita că vorbești despre feciorul preaiubit al sanctității sale!

CĂPITANUL PONTIFICAL (*se pleacă*): Beatitudinea ta să mă ierte...

SAVELLI (*nerăbdător*): Dar stradiotii... stradiotii...

CĂPITANUL PONTIFICAL: Sint singurii care au rămas credincioși.

SANSEVERINO: Domnul fie lăudat!

CĂPITANUL PONTIFICAL: Dar două căpităni pornesc să însoțească pe drum carele cu lăzile și sipeturile sfintului tezaur...

SANSEVERINO (*arată în jur*): Ce-a mai rămas de strîns, poagă îndată cu slujitorii. (*Gest spre cei doi slujitori.*)

CĂPITANUL PONTIFICAL: Am înțeles, clarissime...

SAVELLI: Celelalte două căpităni...

CĂPITANUL PONTIFICAL: ... așteaptă în curți litierele cu sanctitatea sa și familia sanctității sale, cu sacrul colegiu...

SANSEVERINO: ... eminența sa cardinalul Savelli, aci de față, monseniorii de Malaga, Xativa, de Cartagena...

CĂPITANUL PONTIFICAL (*uimit*): Cum, eminența ta nu însoțește curtea?

SANSEVERINO: Sint singurul cardinal-cancelar care rămin în Roma să ocrotesc palatele sacre de furia prădalnică a lui Carol și a barbarilor lui. (*Suspină.*) Dacă voi putea ocroti ceva! (*Intră grabnic prin fund zbirul suprem.*) Ce arde la miazănoapte, excelență zbir suprem? (*A arătat spre fereastră.*) Răzvrățiții au și dat foc Romei?

ZBIRUL: Neamul Orsinilor a aprins focuri pe acoperișurile palatelor, ca să le vadă Carol din depărtare și să nime-rească fără greș Cetatea Eternă...

SAVELLI (*cu ură*): Orsini...

ZBIRUL SUPREM: Iar principii Colonna au repezit iscoade printre pribegii care au înecat campania romană de frica năvălitorilor franci, să spună în dreapta și-n stînga că din vina sfintului părinte se întîmplă toate, și impart facile, pumnale și topoare...

(*Din stînga intră Burchardt.*)

BURCHARDT: Sfintul părinte întreabă dacă altetele lor dona Lucrezia și seniorul duce sint gata de plocare.

ZBIRUL SUPREM: Pe dona Lucrezia am înștiințat-o de două ori... Cît despre seniorul duce, îl caută zbirii mei prin toată cetatea.

CĂPITANUL PONTIFICAL: Prin culcușuri de putane, acolo trebuie căutat.

SAVELLI (*furios*): Senior căpitane, pentru a doua oară...

BURCHARDT (*către zbirul suprem*): Excelența sa zbirul suprem a hotărît pe unde pornesc litierele cu sfîntul părinte și cei care-l însoțesc?

ZBIRUL SUPREM: Pe poarta sfîntului Damasc, *messer magister ceremoniarum*...

CĂPITANUL PONTIFICAL (*apăsă*): Pe poarta sfîntului Marcelin, *messer magister ceremoniarum*...

ZBIRUL SUPREM (*către căpitan*): Cine a poruncit așa?

CĂPITANUL PONIFICAL: Eu! Poarta sfântului Damasc dă pe ulițe întortocheate și pline de gropi, unde carele se frîng și caii.

ZBIRUL SUPREM (*îi taie furios vorba*): ... dar ferite și pustii la ceasul acesta. Pe cînd poarta sfântului Marcelin...

CĂPITANUL PONTIFICAL: ... dă numaidecît pe Borgo, pe cale largă și pietruită...

ZBIRUL SUPREM (*strigînd*): ... dar înțesată de plebea stîrnită de zvonuri, tălăzuită de iscoadele Orsinilor și ale seniorilor răzvrătiți. Eu mă spăl pe mîini! Eu mă spăl pe mîini!

CĂPITANUL PONTIFICAL: Să nu te speli! Răspunderea voastră de-abia acum începe.

SANSEVERINO: Rogu-vă, nu vă mai înfrunțați unul pe altul!

CĂPITANUL PONTIFICAL (*măsurînd pe zbir cu dispreț*): Eu... înfruntat de un spion și un vînzător...

ZBIRUL SUPREM (*măsurîndu-l la fel*): Eu... de un slugoi pîntenat?

(*Amîndoi scot săbiile în același timp, se zvrile unul asupra celuilalt. Dar din fund a intrat papa Alexandru; are brațele încărcate cu odoare, potire.*)

PAPA: Așa, coabelor, spintecați-vă! (*Cei doi vîră repede săbiile în teacă.*) Socotiți că prea mulți mi-ați rămas credincioși, de-ați pornit să vă căsăpiți între voi? (*Ridică ochii la cer.*) Adevăr zic vouă, că fariseii și doctorii legii răstignesc pentru a doua oară pe Fiul Omului!

SAVELLI (*se închină*): *Gloria in excelsis...*

PAPA (*supărat îi taie vorba*): Nu mai trîncăni și vino de mă ajută. Nu vedeți că mi-au rupt brațele? (*Către căpitan și zbir.*) Voi, afară! Afară! (*Cei doi ies prin dreapta. Savelli, Sanseverino, Burchardt se reped, iau din brațele papei odoarele. În vremea asta, papa.*) Burchardt, potirul Fredegondei s-a băgat în lăzi?

BURCHARDT (*cască ochii*): Potirul...

PAPA (*zbiară*): Potir, nu troacă pentru porci! Potirul scobit într-un singur smaragd, din care s-a împărtășit

pentru întâia oară cu sfântul trup fericita Fredegonda, regina Ostrogoților. Cui îl lăsa? Lui Carol? Găsește — mirșavul — destule bogății în birlogul lui Petru — cit n-a visat neam de neamul lor în sărăcia de la Blois! (*Apoi, în vreme ce Burchardt se îndreaptă spre stînga, culege o cruce de pe masă.*) Uite și crucea papei Calixt... Și pe-asta o uitați, zăpăciților! (*Vine la slujitori.*) Gata!

SLUJITORII (*speriați, amîndoi deodată.*): Gata, sanctissime.

PAPA (*arată lada*): Atunci, repede cu ea la căruțe... (*Degrabă, slujitorii izbesc lada de ușa din fund.*) Domol, domol satanelor, cu zestrea lui Petru! (*Slujitorii ies. Au început să sune clopotele în toată Roma. Papa tresare. Ascultă, apoi.*) De ce sună elopotele?

SANSEVERINO: A fost porunca sfântului părinte — și noi am împlinit-o — să se deschidă largi porțile bisericilor, să se aprindă candelile...

SAVELLI: ... să se expuie potirele pe altare, iar preoții, în veșminte sacerdotale, să aștepte...

PAPA (*îl întrerupe. Cu ură*): ... pe Carol? Cum vă pripiți, iscarioților! (*Deodată.*) De ce-ai tresărit, Sanseverino?

SANSEVERINO (*tremurînd*): Eu?

PAPA (*printre dinți*): Tu, Iudă! Așteptați voi...

(*Intră prin fund pajul.*)

PAJUL: Alteța sa dona Sancia de Aragon...

PAPA (*mormăie*): Să intre.

(*Pătrunde furtunatică, prin fund, Sancia de Aragon.*)

SANCIA (*obraznică*): Ce înseamnă asta, stăpîne?

PAPA: Ce?

SANCIA (*sarcastică*): Te faci că nu știi, prea-sfinte?

(*În vremea asta cei doi cardinali și-au făcut semne. Ies prin fund.*) Sînt gata de plecare, dau poruncă să mi se coboare boccelele, slujitorii fug. A trebuit să le car cu femeile mele.

La porți, nici urmă de litiere, deși le poruncisem de două ceasuri...

PAPA (*vine la ea, o țintește; apăsă*): Fiindcă mergi unde-am hotărât noi, nu unde ai pofți tu.

SANCIA: Anume?

PAPA: La Subbiaco, în creierii munților Albani, între zidurile durate de Grigorie cel Mare, nemaicucerite de nimeni până azi...

SANCIA (*dîrză*): Eu plec la Civitavecchia!

PAPA (*batjocoritor*): Nu mai spune!

SANCIA: Și de-acolo, cu o galeră, la Neapole, la iubitul meu rege și tată, Ferrante...

PAPA (*prinde un potir de pe masă, îl zvîrle de podele*): Ba ai să mergi cu noi și cu bărbatul tău!

SANCIA (*vină de furie*): Socoți că ai să mă iei cu sila, seniore?

PAPA (*rău*): Legată cobză, păzită de căpităniile noastre...

SANCIA (*strigă*): Sfinte părinte, înfrunți casa de Aragon?

PAPA (*urlă*): Ce, maștero, ne ameninți? Pe ce te bizui și tu? Nu se mai găsește nimeni să-l înfrunte pe Borgia? Degeaba... mergi cu noi, *gitano*!

SANCIA: Roabă atunci? Preț al păcii sau al războiului cu părintele meu?

PAPA: Drept ai grăit, smolito! Aragonezul n-are decît să aleagă! (*Apoi.*) Neagră ești! Toată cenușa Vezuviului pe chipul tău!

SANCIA (*sfidătoare*): Și toată lava Etnei în vinele mele!

PAPA: Știm! Știu și căpitani gărzilor noastre, și aventurierii simbriași, și cioplitorii de piatră de pe puntea nementană, și asinari, și plutași de pe Tibru... Cu noi, ocară neamului nostru, cu noi, rugină pe stema casei Borgia!

SANCIA (*se pornește pe ris*): Stema casei Borgia! Un taur stacojiu! (*Arată taurul Borgilor, săpat deasupra ușii din fund.*) Asta, stemă de agățat pe frontispiciul bise-

ricii apostolice; Tablă de măcelar mai curind deasupra unei tarabe însingerate!

PAPA (*spumînd*): Teme-te, femeie!

SANCIA (*ca o fiară*): Nu mă tem! Nu mă mai tem!... N-ai să mă răpui! Ai nevoie de mine!... Merg, uite merg... Merg pînă în fundul infernului, numai să te văd fugind, ascunzîndu-te ca un mistreț încolțit, tremurînd și la un foșnet de frunză, pribegind fără tron, fără supuși, fără tiară... papă! (*Apăsă.*) Cu voi! (*Trece.*) La urma urmelor, nu ai totdeauna putința să-ți alegi tovarășii de drum.

PAPA (*scos din minți*): Cum, blestemato, noi, copiii noștri, curtea noastră...

SANCIA (*mare hohot de ris*): Adevărat!... Toată corabia lui Noe! (*Iese, rîzînd mereu, prin dreapta.*)

(*Prin fund năcălește Cezar Borgia. Cezar este înveșmîntat ca războinic. Papa îl vede. Parcă nu l-ar recunoaște; apoi, cu un mare strigăt de bucurie:*)

PAPA: Cezar! Fiule! Te-a trimis Carol la noi! Eram încredințat că pînă la urmă, smintitul își va reveni în simțiri! Care păstor de noroade, de la Atila și Maric, a mai înfruntat pe Petru în tăria și vicariatul lui? Nu se putea ca pescarul să îngăduie pînă la urmă nelegiuirea! (*În prada unei bucurii deșănțate.*) Am scăpat! Am scăpat! Furtuna s-a risipit! (*Fuge la ușa din fund, o dă în lături, strigă:*) Savelli, Sanseverino, diavolilor, unde v-ați ascuns? (*Închide ușa.*) Poruncim o sărbătoare cum nu s-au mai învrednicit mileniile! (*Acum, regăsindu-se, vine la Cezar, îl prinde de braț.*) Haide, ce taci? Grăiește! Ne este poftă de laptele și mierea de pe buzele tale! Ce vești de bine ne aduci, fiule? A, și tu ești Borgia! Vino să te sărut! În brațele părintelui tău, iscusitul! (*Îl prinde în brațe, îl sărută îndelung.*) Cu ce făgăduieli, cu ce ispite l-ai îndulcit pe Carol? Nu, n-avem nevoie de nici o lămurire!

(*Repede.*) Și-a afundat capul în pulberea drumului? Ne cere să fie iertat? Nu, nu poftim rugăminți de iertare! Iertăm și uităm tot! Mizericordia noastră e nesfârșită pentru păcătoși! Va să zică zălogul s-a schimbat în sol de împăcare!

CEZAR (*scurt*): Am fugit!

PAPA (*se zvrile în lături, ca sub mușcătura unei vipere*): Cum... ai... fugit?

CEZAR (*posomorît*): Mi-au așezat în jurul cortului gardă gasconă... și eram doar zălog de bunăvoie, nu prins de război. La Veletri, n-am mai putut răbda. Am îmbrăcat pieptarul și, botforii unui slujitor de la cai... paznicii nu m-au recunoscut... Într-o pădurice mă aștepta Horatio Vitale cu doi armăsari numai foc. La scăpăratul soarelui, eram în Cetatea Eternă.

PAPA (*în șoptă, rar*): Și cînd... Cînd s-a petrecut... asta?

CEZAR: Ieri s-au împlinit trei săptămîni.

PAPA: (*ca mai sus*): Trei... săptămîni. Și în Roma... unde ai stat ascuns?

CEZAR: În casa lui Alberto Monreale, auditor la rota. (*Apoi cu acîni.*) A, sanctissime, am văzut pe franci-nemijlocit, în taberele lor. Par fioroși, dar sînt niște flecari. I-am urmărit, i-am ispitit, ca să învăț moșteșugurile lor ostășești. Sînt istoviți de căldură și de malarie, au început să flăminzească... Căpitanii se ceartă între ei... Regele lor, un schilod cu picioarele strîmbe, cu măduarele innodate. Godfredo al nostru, pe lingă el, este Apollo cel scinteietor. Un schilod și un desfrianat! (*Sîrigă.*) Nu mai mi-e teamă de el! Nu mai mi-e...

(*Dar papa începe să urle.*)

PAPA: Vinzător! Paricid! Priviți pe călăul lui Petru! Tu ești vinovat de prăpădul de acum! Zălogul a fugit! Cînd și unde s-a mai pomenit asemenea felonie? Carol și-a spus — pe bună dreptate — că din îndemnul și cu știința mea ai fugit! Că eu am sfîșiat legămîntul! Îmi

răsuceam mintea să ghicesc de unde necazul și turbarea lui de acum? (*Incepe să se răsucească prin încăpere în neștire, bolborosește ca izbit de dambla.*) Paricid... felon... paricid... (*Deodată se pipăie la frunte.*) Întreita coroană... întreita... mă vor depune din vicariat, ca pe Clemente... ca pe Formoso... or să-mi scoată ochii și să-mi taie limba ca lui Leon al treilea... (*Ridică privirile la cer.*) Petre, pescărule, o să mi le dai înapoi, ca aceluia? Or să mă... Or să mă... sfintul Erasm... Erasm... (*Se înalță, detunător.*) Vitale și Monreale, ștreangul! Ștreangul! Iar tu, în lanțuri groase, în mau-soleul gol al lui Adrian, fără hrană, fără ulcior și fără feștilă, să lițgi de pe lespezi cenușa imperatorului, să-ți roadă guzganii coapsele, cu trupul pină la briu în Tîbru! (*Aleargă la ușa din fund, o deschide, strigă.*) Zbirul suprem! Zbirul suprem! (*Fuge acum la ușa din dreapta, o zvrile de perete.*) Zbirul suprem, Zbirul! Zbirul la mine!

CEZAR (*liniștit*): Numai de-ar putea roade cu dinții frin-ghiile și desfunda cu genunchii ușa de fier din turnul de la miazănoapte!

PAPA (*înlemnit*): Cum?

(*Intră prin dreapta giflind, îngrozit, Burchardt.*)

BURCHARDT: Stăpine, tilhari și oameni cu chipuri firoase au năvălit în curți, leagă slugile și le proptesc căluse în gură. Stradioții se amestecă și se înfrățesc cu străinii!

PAPA (*înțepenit deodată*): Cum?

BURCHARDT (*și mai deznădăduit*): ...au pus stăpînire pe porți, unii golese carele gata de plecare și suie lăzi și sipeturi înapoi pe scări.

PAPA (*îi face semn să înceteze*): Cine... Cine sînt?

BURCHARDT (*cu ochii ieșiți din cap*): Tilhari! Tilhari sînt!

CEZAR (*cutremurat de un năvalnic avînt*): Tilhari sînt — bine ai grăit, șoarece de sacristie! Pribegi din țările

lor... Osindiți la galere, fugiți cu o mână lipsă, rămasă în lacătele de sub punți... mercenari care și-au vândut principii și au înjunghiat căpitani... munteni din Umbria, păroși ca niște urși... pelerini care nu se mai pot întoarce în septentrionul lor... greci limbuți care scriu epistole lui Baiazet să le dea Bizanțul înapoi... șmecheri din zaruri și din oscioare, excomunicați și relapși, preoți zvirlți de la altare și călugări bigami... pulberea etern schimbătoare a Cetății Eterne — dar adunată de mine, strunită ziua și noaptea de mine, întăritată de mine... (*Năvălește prin fund Micheletto.*) Micheletto, izbăvim biserica apostolică de prăpăd și pe vicarul lui Crist de rușinea pribegiei?

MICHELETTO: Stăpine, cu tirnăcoape, cu spângi, cu ce s-a nimerit am desfumat ulițele. Forul lui Nerone și forul lui Caracala sint numai gropi, să alunece caii în fund cu călăreți cu tot. Am grămădit bușteni și sirmă încilcită pe la răspintii și smoala sfirîie în cazane, de pute Roma ca peștera lui Satan!

CEZAR (*bate cu piciorul în podea*): Dar năvălitorii franci... năvălitorii?...

MICHELETTO: Straja de la mormîntul Ceciliei Metella vede focuri din ce în ce mai lămurite înroșind zarea și adineauri m-am culcat cu urechea la pămînt în piața lui Petru. Dudaie pămîntul din ce în ce mai întetît, *don Cezar!*

CEZAR (*în prada unei bucurii nebune, clocotitoare*): Veniți! Veniți! Veniți!... Veniți!...

TABLOUL VII

O piață la Roma străjuită de case înalte și strîmte, înghesuite unele într-altele, cu acoperișuri foarte țuguiate... Soarele dé-abia pătrunde... Profilat pe case, un schituleț cuibărit în

umbră, cu un portal foarte vechi, înălțat pe cîteva trepte. Larma luptei clocotă în toată cetatea... Se aud și bubuituri de bombardă... La ridicarea cortinei o ceată de ostași franci se năpustesc în goană prin dreapta...

ÎNȚIUL OSTAȘ FRANC: Încotro ne îndreptăm acum? Unde sînt căpităniile ducelui de Nemours?

AL DOILEA OSTAȘ FRANC: Ni s-a spus că le găsim lingă turnul Cartularia. Dar, pe racla sfintei Genevieva, unde este turnul Cartularia?

AL TREILEA OSTAȘ FRANC: Pierim cu toții! Blestemată capcană pontificală!

ÎNȚIUL OSTAȘ: Regele! Unde este regele?

AL DOILEA OSTAȘ: Ne-a lăsat pradă lui Borgia și ostașilor lui...

AL TREILEA OSTAȘ: Ostași spui, Loys? Lupi! Smulg beregățile cu dinții! (*Strigă.*) Uite-i!

(*O iau la goană spre stînga; se ivesc în dreapta Cezar Borgia și Micheletto, cu spadele ridicate.*)

CEZAR (*ride cu hohote*): I-ai văzut cum fug, Micheletto? Paladinii lui Carol! Sugrumătorii peninsulei! Mi-a înțepenit brațul de cît am lovit, dar se va încorda din nou, să izbească pînă cînd mă voi prăvăli cu cel de pe urmă trup găurit de spada asta! (*Strigă.*) Aventurieri, la mine! (*Năvălește prin dreapta o ceată de aventurieri. Cezar arată spre stînga.*) Pe aici au luat-o! Să nu scape unul!

MICHELETTTO: Lasă, stăpine, că sînt pierduți! S-au îndreptat spre Palatin, unde îi așteaptă muntенii cu baltage și cu topoare...

CEZAR: Atunci, spre Palatin! Micheletto, pune-te în fruntea lor.

MICHELETTTO: Aventurieri, la mine! Pe Palatin!

ÎNȚIUL AVENTURIER: La Palatin! (*Către ceilalți.*) Ne așteaptă pradă bogată, zdrențăroșilor!

AVENTURIERII: Pe Palatin! Borgia! Borgia! (*În frunte cu Micheletto, ies prin stînga.*)

(*Rămas singur, Cezar privește în toate părțile, apoi pornește spre dreapta, dar se dă înapoi, se ascunde după o ieșitură din portalul schitulețului. Intră prin dreapta viconte de Argenteuil, foarte tînăr, foarte bălai; platoșă și coif de argint cu pene înalte.*)

ARGENTEUIL (*plin de sînge, se îndreaptă în fugă spre schi, urcă treptele de la intrare, bate cu pumnul în ușa grea*): Deschideți, deschideți, oameni sfinți! Scăpați-mă! (*Dar se prăbușește pe trepte.*)

CEZAR (*dintr-o săritură este la el, se apleacă asupra lui*): Degeaba strigi, cocoșelule! Nu scăpați nici unul din cei cu penelă de la coif măturînd cerul! Trufașilor, cum plingeți și cereți îndurare? Cine ești tu?

ARGENTEUIL (*printre gemete*): Ce vrei cu mine? Sint ciuruit de pumnale! Nu mai pot!

CEZAR (*Acum urlă*): Cine ești?

(*Speriat de zbieretul lui Cezar, Argenteuil sare în picioare, vrea să fugă, dar puterile nu-l țin, se reazimă de poarta închisă a schitului.*)

ARGENTEUIL (*printre vaiete*): Sint viconte de Argenteuil, purtător de lance al maiestății sale Carol. Au!... simt că-mi dau dubul! (*Dulce.*) Mamă... surioară... (*Intr-un suspin.*) Heloisa, logodnica mea gingașă...

CEZAR (*cu o ferocitate cumplită*): Și-ai lăsat acolo, în Franția ta, mamă, soră, logodnică... Pentru ce, puișorule? Pentru ce?

ARGENTEUIL: A fost porunca sirelui rege și l-am urmat.

CEZAR (*șuierător*): Dar sirele rege ce-a căutat la noi? A poftit la vilele și grădinile noastre cu poame dulci, la palatele și la odoarele altarelor noastre? (*Vede o cruce de diamante la gîtul rănitului.*) Porți o cruce de diamante la gît... ai furat-o, drăgălașule...

ARGENTEUIL: Nu, seniore... mi-a dăruit-o...

CEZAR (*urlă*): Ai furat-o!

ARGENTEUIL: Nu, pe Isus care ne vede! Mi-a dăruit-o o frumoasă italiancă la Faienza. Nu-mi aduc aminte cum o chema.

CEZAR: Te-ai lăfăit în așternuturile femeilor noastre... Pe care nu s-a învoit, ai siluit-o.

ARGENTEUIL: Nu-i adevărat! De bunăvoie m-a strins în brațe!

CEZAR: De bunăvoie? Și erau calde brațele de italiană? Cum e Heloisa ta? Spălăcită și lălie? Fetele noastre au foc pe buze, știu să te strângă și să te înnebunească de mîngieri... așa este?

(Dar Argenteuil, istovit, a alunecat iar pe trepte.)

ARGENTEUIL: Seniore, fie-ți milă... nu mă mai chinui... nu mai pot răsufla... lasă-mă să mă întind pe treptele astea... să mor liniștit... (*Suspină.*) Cum aș vrea să mă împărtășesc... (*cum Cezar este aplecat asupra lui, adălmecîndu-i răsuflarea, îi vede tonsura; cu un strigăt.*) O, binecuvîntat fie ceasul! Mizericordia divină s-a coborît asupra mea! Porți tonsura! Dă-mi absoluțiunea, seniore... Ești preot!

CEZAR (*cu un rînjel satanic*): Da, preot! Ține, preot! (*Îi vîră spada în inimă. Argenteuil țipă fioros. Cezar intră în schit.*)

TABLOUL VIII

Interiorul schitului. O singură coloană foarte veche în mijloc, care taie în două, în perspectivă, un vitraliu rotund pe care lumina de afară joacă în scăpărări de nestemate... Aproape întuneric... Răzbate, scăzut, vuietul din tabloul VII. La ridicarea cortinei, Ines vine în fugă dinspre altar... Îndată

se ivește și Cezar Borgia, care a urmărit-o... Ines, o copilă foarte tinărară și fragedă, se oprește în stînga coloanei... Cezar de asemenea, în dreapta, astfel că grosimea coloanei îi desparte.

CEZAR (*cald*): Porumbițo, îți bate inimioara?

INES (*abia răsufîind*): Cumplit, seniore...

CEZAR: De ce ai fugit? Ți-e frică de mine?

INES: Da, seniore...

CEZAR: Am o înfățișare atît de cumplită?

INES: Nici nu te-am văzut bine...

CEZAR: Atunci...

INES: (*aproape plîngînd*): Ce sînt strigătele astea, vaietele? Cine a țipat, lovit de moarte, afară, pe trepte? M-am furișat la altarul acesta singură, să mă rog Fecioarei... Deodată, parcă cerul s-a prăvălit pe mine! Cum să mă întorc acum la Vatican? Ce va spune — văzînd lipsa mea — dona Sancia?

CEZAR (*tresare ușor*): Ești fiică nobilă pe lîngă Sancia de Aragon?

INES: Supusă însoțitoare a alteței sale...

CEZAR: Cum te cheamă?

INES: Ines.

CEZAR: Și mai cum?

INES: Nu mai știu. Sînt orfană, crescută de maici într-un schit pe Posillipo.

CEZAR: A, schitul ridicat de cel dintîi Alfons după cucerirea Neapolelui? Cunosco... Este o ctitorie măreață pe malul mării...

INES: O, nu... unul mic... micuț... nici nu se vede vară din mormanele de iasomie. Este cel înălțat pe locul unde a fost ucis faunul...

CEZAR (*suride*): Faunul? Ce faun?

INES (*înviorată*): Să vezi, seniore... Într-o pădurice de lauri, se adăpostise un faun venit — se credea — tocmai de

peste apă, din Sicilia. Dar astea nu sint de povestit acum...

CEZAR (*cu acînt*): Ba da, ba da, copilule. Grăiește...

INES: ...și faunul acela pindea pe înserate, mai ales în vremea culesului, pe fecioarele care se întorceau în cetate cu poala plină de struguri. A prins chiar o soră conversă și i-a dat drumul abia a doua zi dimineăta, cu scufia boțită și cu crucifixul dintre sini, încilcit în fire de păr sălbatic. Părintele arhipreot a pornit atunci împotriva lui cu tot soborul catedralei. Au stropit fiecare scorbură cu apă sfințită... Deodată s-a auzit un pocnet... și un geamăt scurt. O picătură de aghiazmă atinsese bestia, care a plesnit ca o castană pe jeratic.

CEZAR: Și era bătrîn faunul, știrb și cocoșat?

INES: Dimpotrivă, seniore. Arăta ca un flăcău de optsprezece ani, fără țulei în barbă, iar între cornițe îi atirna o cunună de iederă...

CEZAR (*încetîșor*): Floare de portocal smulsă de vînt de pe crenguța ei, taină micuță învălmășită în larma nemăsurată a lumii... Ines, mi-ești dragă...

INES (*cu glas tremurător*): Adineauri m-ai văzut întîia oară, seniore...

CEZAR (*acum pătimaș*): Un veac să te fi avut sub priviri și nu m-ai fi robit mai temeinic, fecioară. Dante Alighieri a zărit numai o clipită pe frumoasa Beatrice, cînd trecea podul de peste Arno cu alte două fecioare de seama ei, și de atunci Florența și universul răsună de stihurile lui, împletite din bucurii și durere. Micuță Ines, ce dulce, ce pătrunzător m-ai tulburat! Dă-mi mîna... (*Ines îi întinde mîna fără să întoarcă fața spre el.*) O, tremură în palmele mele ca ciocîrlia prinsă în laț... Dar încotro te uiți?

INES (*cu privirile pierdute pe o vedenie suprapămîntească*): Văd paradisul și pe Madona Fecioară Maria cu pruncul sfînt pe genunchi și, în jurul lor, poame de aur și flori de nestemate și cîntă harfe nevăzute și sint atit de

fericită, încît aş dori să se lungească ceasul pînă la judecata din urmă. Crezi în viaţa viitoare, seniore?

CEZAR: Cred în cerul întruchipat în făptura ta, în mintuirea sufletului meu prin iubirea de fecioară, în viaţa veacului ce va veni pentru mine, dacă mă vei mîngîia, dacă mă vei primi...

(În întinericul care s-a lăsat, Cezar, este acum în faţa ei, întinde braţele... Ines se prăbuşeşte...)

TABLOUL IX

Piaţa din tabloul VII. La ferestre şi balcoane atîrnă fişii de mătase sau pînză de culoare violetă, cîteva tivite cu aur. Înainte de lăsarea cortinei pe tabloul VIII, încep să sune clopotele în toată Roma; mare vuiet de mulţime. Pe alocuri, trimbiţe îndepărtate şi bubuituri de bombardă... La ridicarea cortinei, mare înghesuială de norod. Halebardierii nu mai prididesc să-l ţină în frîu; vociferări de bărbaţi, ţipete de femei...

UN HALEBARDIER: Unde aţi pornit-o? Înapoi!

ÎNTHIUL CETĂŢEAN: Dar ce, noi n-avem voie să vedem procesiunea?

(Între un călugăr prin stînga. Mulţimea îl înconjură.)

AL DOILEA CETĂŢEAN: Cuvioase părinte, o mai fi mult de aşteptat aici, că ne storcoşese ca boabele de strugure sub tălpile călcătorilor?

CĂLUGĂRUL: Viu chiar de la Vatican, fiule.

AL DOILEA CETĂŢEAN: Romani, ascultaţi! Mai aproape! Mai aproape! Grăieşte, cuvioase!

CĂLUGĂRUL: Ambasadorii şi oratorii au suit pe cai. Madona Lucrezia s-a ivit sub portice, mai frumoasă ca Laura,

cea cîntată de Petrarca, dar cînd să se salte în şa, scutierul ei a băgat de seamă că asina şchiopăta de un picior...

O BĂTRÎNĂ: Semn rău... Semn rău...

AL TREILEA CETĂŢEAN: Tacă-ţi gura, căteia a infernului!

CĂLUGĂRUL: Sfîntul părinte porneşte sub un baldachin de aur atît de greu, încît douăzeci de purtători abia dacă-l pot duce.

O FEMEIE: Dar relicvele ni le arată?

MULŢIMEA: Relicvele! Relicvele!..

CĂLUGĂRUL: Mi-a spus un frate convers că vor fi cele mai venerate, care n-au mai ieşit pînă acum din umbra sanctuarelor: adevărata suliţă a sutaşului care a găurit adorabila coapsă a Mintuitorului — cine se va nimeri mai aproape, va vedea urmele de sînge închegat — apoi vâlul sfîntei Veronica, pe care s-a întipărit obrazul crucificatului.. *(Cu avînt.)* Va fi cea mai măreaţă procesiune de mulţumire de care s-a învrednicit Cetatea Eternă!

(Un neguţător de relicve străbate mulţimea.)

NEGUŢĂTORUL: Doi ducaţi... doi ducaţi de aur, trei fire din barba preafericitului Gauderis.

UN BURGHEZ: Adevărate să fie, omule?

NEGUŢĂTORUL: Am dovada la mînă, cu pecetea abatelui superior de Alvar, unde odihneşte prea-fericitul Marcellinus...

BURGHEZUL: Parcă ai spus Gauderis...

NEGUŢĂTORUL: Gauderis am spus? Atunci Gauderis este! Ce vrei, messer, cum să-i mai ţii minte? Sînt azi mai mulţi prea-fericiţi adormiţi, decît prea-păcătoşi în viaţă... Doi ducaţi...

BURGHEZUL: Cîteşitrele?

NEGUŢĂTORUL *(supărat)*: Unul! Doar n-oi vrea barba întregă!

BURGHEZUL: Cinci oboli, dacă vrei...

NEGUȚĂTORUL: Pentru cinci oboli, nu capeți, jupine, nici o unghie de spinzurat. Vindecă malară și brinca bășicată, iar de le plimbi pe așternutul ibovnicei, se încinge de o patimă dogoritoare.

BURGHEZUL: Eu și... ibovnică...

NEGUȚĂTORUL: Chiar și unui moșneag prăbușit de bătrânețe îi dăruiește putere ca unui ostaș stradiot de douăzeci de ani!

BURGHEZUL: N-am atîția bani...

NEGUȚĂTORUL (*rînjind*): N-ai? Dar în punga ce-ți atîrnă pe burtă ce ascunzi? Boabe de năut? (*Îi smulge punga de la cîngătoare, se face nevăzut prin mulțime.*)

BURGHEZUL (*zbiară*): Puneți mina pe tilhar! Nu-l lăsați să scape! Mi-a furat punga cu un talant de aur...

UN PRIVITOR DE LA BALCON: Cîștigul de azi-noapte al nevastă-ti, borțosule?

(*Risete în mulțime.*)

AL TREILEA CETĂȚEAN (*către nevastă*): Bianca, hai acasă, că mi s-a făcut foame...

BIANCA (*oșărită*): Ai înnebunit? Nu mă mișc de aici. Vreau să-l văd pe sfîntul părinte!

AL TREILEA CETĂȚEAN (*o privește chiorș*): Pe sfîntul părinte... sau pe fecioru-său Juan?

AL DOILEA NEGUȚĂTOR (*se dă pe lîngă o tină ră*): Suliman, suliman pentru madonele frumoase... Cele urite să se spoiască cu funingine de pe coș. Adevăratul suliman al Giuliei Farnese: pulbere de gărgărită, amestecată cu ulei de trandafir și cu grăsimă curată de bursuc... Care vrea să ajungă ibovnică de papă, să se grăbească! Lăptișor pentru albit obrazul! Lucrezia Borgia numai de la mine cumpără... Dacă nu mă credeți, așteptați-o, că vine, și întrebați-o!

(*Se ivește un majordom.*)

MAJORDOMUL (*strigă*): Loc... loc. Faceți loc să treacă lectica ilustrei madone Giulia Farnese... loc!

ADRIANA (*scoate capul din lectică*): De ce, neghiobule pentru ilustra Adriana Mila nu strigi să se facă loc? (*Strigă.*)
Loc, loc, loc...

(*Dar mari strigăte îi taie glasul.*)

MULȚIMEA: Farnesina! Farnesina este! Giulia Farnese!

(*Mare îngrămădeală în jurul lecticei.*)

FEMEILE: Care este? S-o vedem și noi!

O VOCE: *Vivat ibovnica lui Sfântul Petru!*

„ (*Mari risete.*)

MULȚIMEA: *Floreacă* nevasta lui Crist! Aleluia! Aleluia!...
(*Mulțimea înconjură lectica, oamenii se prind de mână, topăie.*) Aleluia! Aleluia!

ADRIANA (*scoate capul dintre perdele*): Ajutor! Scăpați-ne!

O VOCE: Ce vrea soacra lui Isus?

(*Mari hohote.*)

GIULIA (*scoate și ea capul, țipă*): Să vie garda! Halebardierii!

ADRIANA: Halebardierii! Halebardierii!

(*Halebardierii spintecă mulțimea. Ciocnire, huiduieli.*)

O MAMĂ (*intră prin dreapta cu un prunc în brațe*): Faceți loc... Pe Fecioara, lăsați-mă să trec! Mi-e copilășul bolnav... de o săptămână zace și nu știu ce are... s-a uscat ca o crenguță de chiparos! Faceți loc, milostive *messer*... dulce madona, îngăduie să mă apropii de locul pe unde va trece părintele nostru Alexandru... Să-l ajungă binecuvîntarea apostolică... să-i gonească năduful și fierbințeala... Spuneți, adevărat este că va trece pe aici? Puiul mamei, să te vindece binecuvîntarea...

(*Acum clopotele sună mai tare; bubuiturile de bombardă se întesc. Se ivesc din dreapta Cezar Borgia cu Micheletto.*)

CEZAR: Ne oprim aici, Micheletto. Piața aceasta micuță, strivită de înălțimea palatelor și de trufia stemelor de pe capituluri este dulce inimii mele... ca și biseri-cuța de colo, pitulată ca o porumbiță în umbra eretelui coborînd s-o sfișie. (*Murmură.*) Ines...

MICHELETTTO: Don Cezar, ce va spune sanctissimul că nu luați parte la procesiune?

CEZAR: Eu? Să pășesc în coada fraților mei Juan și God-fredo, pierdut în gloata porporaților, adunîndu-mi poa-lele mantiei cardinalice ca să mă salt pe asină? (*Ride amar.*)

(*Din stînga a năvălit un aventurier.*)

AVENTURIERUL (*zbiară*): Nerușinare fără de nume! Asta este procesiune de mulțumire pentru biruința asupra Francilor lui Carol? Dar cine a frînt pe năvălitori? Cine i-a izbit pe ulițe și în piețe? Cine i-a rostogolit în gropile căscate în foruri cu palmele noastre? El, cu halebardierii lui? Dar pe Palatin cine i-a înghesuit, de erau ca vitejii gata de tăieră? Papa? — Noi, aven-turierii! Noi, cei fără de țară și fără de vatră, bleste-mații și excomunicații, care mărturisim: căpitanul nostru a fost don Cezar, iar noi, ostașii lui de strîn-sură!

MULȚIMEA (*aprobator*): Așa a fost!... Don Cezar!...

AVENTURIERUL (*vede pe Cezar, vine la el*): Tinere, îmi pare că te-am văzut chiar pe locul acesta, cînd am por-nit iureșul spre Palatin.

CEZAR (*liniștit*): Pe mine? Te rătăcești, aventuriere...

(*Se stirnește quiet. Cîțiva zbiri au năvălit din fund, se zvirlă asupra aventurierului.*)

UN ZBIR: Spureăciune, te învățăm noi să împrști cu ocări sfîntitul obraz al părintelui nostru Alexandru... (*Prinde pe aventurier, care se zbate.*)

(*Deodată Micheletto cu pumnii, cu picioarele, izbește pe zbiri.*)

UN ZBIR (*strigă*): Zbiri, la mine! Prindeți pe nelegiuit!
Legati-l, și cu el la Sant' Angelo!
MULTIMEA: Huo, iscoadelor, vinduților!

(*Mare încăierare. Dar răsună trîmbițe. Larma amușește. S-a ivit un pristav însoțit de trîmbițași.*)

PRISTAVUL (*urcă pe treptele schituleșului, desface un sul, citește*): „Cancelaria sfintelor rescripte aduce la obșteasca cunoștință că, din apostolică îndurare față de păcătoșii localnici și față de străinii pelerini aflători în Cetatea Eternă, a pus în vînzare numai pentru ziua aceasta, care veșnică va rămîne în memoria oamenilor, cinci mii de „indulgențe minore pe prețul de două sute de ducați fiecare, cu reducere pentru cel ce cum-pără iertarea a cel puțin douăzeci de păcate deodată. Și o sută de indulgențe majore, absolvind inceste, sodomie, paricide și sacrilegii de întîia și a doua categorie pe preț de zece mii de ducați fiecare...”

UN CETĂȚEAN (*vecinului*): Am avut dreptate, cumetre? Borgia scoate cheltuiala cu procesiunea, ba îi rămîne și lui destul...

(*Trîmbițașii sună a doua oară din trîmbițe.*)

PRISTAVUL (*își scoate pălăria, citește rar și apăsător*): „Sfin-tul nostru părinte Alexandru vestește — *urbi et orbi* — că astăzi chiar a înălțat la treapta de gonfalonier...”

(*Cezar a încheștat de braț pe Micheletto.*)

MICHELETTO (*înăbușit*): Stăpîne, îmi zdrobești brațul...

PRISTAVUL: și căpitan general al oștirilor bisericii pe preaiubitul său fiu...”

GLASURI: Cezar! Don Cezar! Cezar!

PRISTAVUL: Juan, duce de Gandia!”

(*Mare uimire. Se aud risete de batjocură. Cezar prinde iar de braț pe Micheletto.*)

CEZAR (*vînat de minie, cu glas şuierător*): Micheletto, zarurile au fost aruncate! (*Ies amîndoi prin dreapta.*)

PRISTAVUL (*urmînd*): „Chiar mîine, monseniorul duce va porni în fruntea oştirilor bisericii să izbească în fortăreaţa Soriano pe Virginio Orsini, răzvrătit împotriva scaunului papal. Nemernicul, ferecat în lanţuri, va fi adus la Roma spre legiuita ispăşire...”

(*Alte risete... fluierături... Pristavul iese. Acum corurile se aud puternic.*)

A DOUA FEMEIE: Minunate glasuri! Cine cîntă oare, messer?
AL DOILEA CETĂŢEAN: Cine vrei să cînte? Scopîţii pontificali.

CĂLUGĂRUL (*dulce*): ...privighetorile bisericii, madona...

(*Trimbiţele prind a suna. Larmă mare de clopote. Mulţimea cade în genunchi. Trece papa. Pontiful nu se vede, dar prin spaţiul dintre cele două case înalte de la stînga se face o mare lumină, care încet dispare.*)

O VOCE (*urlă în fund*): Nu ne-a binecuvîntat!

(*Mulţimea sare în picioare.*)

A DOUA VOCE (*în larma şi vînzoleala tuturor*): Nu ne-ă binecuvîntat! Nu ne-a dat binecuvîntarea apostolică!

MAMA (*îpă*): Nu l-a binecuvîntat! Mi-a murit copilaşul! Nu l-a bine... (*Se porneşte pe un plîns sfişietor.*)

A DOUA VOCE (*tunătoare*): Şi binecuvîntarea apostolică să i-o plătim cu bani?

MULŢIMEA (*se dezlănţuie într-un fîrios uragan*): Huo, Borgia! Huo, vameşul! Huo, măcelarul! (*Dau năvală halebardierii.*) Huo, papagalii papei! Săriţi pe rozătorii de prescuri! Pe ei! Pe ei! Săriţi, romani!

PARTEA A TREIA

TABLOUL X

O încăpere la Șăncia de Aragon, în incinta Vaticanului. Uși în dreapta și în stînga. Jilțuri, o masă acoperită cu o stofă de aur. Doi halebardieri, de pază la cele două uși. La ridicarea cortinei, Sancia de Aragon șade la masă, cu capul înfundat în palme. Intră prin dreapta Cezar Borgia.

SANCIA (*sare de la locul ei*): Ai venit în sfîrșit, don Cezar! Ai venit, mintuireo! Te așteptam cu inima pustie. Mă zbat în amarnică cumpănă! (*Cu un semn spre halebardieri.*) Sanctissimul mi-a așezat halebardieri la uși. Nu mă părăsese o clipă. Adineauri, ca să schimb rochia, însoțitoarele mele au făcut zid împrejurul meu, ca să mă ferească de privirile lor pofticioase.

CEZAR: Nu te știam atît de rușinoasă, dona Sancia.

SANCIA (*plîngătoare*): Vai, dulcele meu senior, nu ți-e milă de mine? (*Apoi în șoaptă.*) Poruncește să ne lase singuri... (*Cezar face un semn. Halebardierii ies. Îndată ce au rămas singuri, Sancia se zvîrlă la picioarele lui Cezar.*) Don Cezar, scapă-mă... scapă-mă! Nu vreau să mă duc la Sequilace! Dacă sfîntul părinte a hotărît să mă trimită în surghium, mă supun voinței lui. Dar acolo nu mă vor țiri decît moartă. Mi s-a spus că este o fortăreață de cremene, împrejmuită cu bălți vinete...

numai vampiri agățați de grinzi... Stăpînul meu, fie-ți milă de mine!

CEZAR: Cînd împrîșcai Vaticanul cu scirba ta, pe pontifice și neamul lui cu ocări, îți ședea mai bine... (*Îi întinde mîna, ea se scoală.*)

SANCIA: Tatăl meu Ferrante a răposat, fratele meu mai mare, regele cel nou, mi-a trimis vorbă că dacă îndrăznesc să mă apropiu de Neapole, îmi scufundă corabia cu bombarde de pe țarm.

CEZAR (*suride*): Întept a chibzuit Ferrantino...

SANCIA (*care s-a prefăcut că n-a auzit*): Sint părăsită înaintea răzbunării sfintului părinte! (*Se cutremură.*) Fiîndcă nu voi fi cruțată nici la Sequilace! Parcă văd călăul intrînd pe ușă, tirînd ștreangul ca un șarpe rotindu-și nodurile pe lespezi! Mi-e frică! Mi-e frică! Izbită din toate părțile, unde să cerșesc ocrotire și mîngiere?

CEZAR: Aș răspunde că în Subbur, dar nu te mai lasă să ieși halebardierii de la ușă...

SANCIA: Așa grăiești? Ai uitat stringerile mele și urmele de sărutări s-au șters.

CEZAR (*brusc*): Am treburi mai grabnice care mă cheamă.

SANCIA: Stai! (*A sărit din jîlț.*) Don Cezar, o clipă! Numai o clipă! Am uitat să-ți mulțumesc pentru darul ce mi-ai trimis. (*Ridică de pe masă o carte îmbrăcată cu catifea albastră, cu colțurile de aur.*) Aseară, tocmai îmi adusesese cina: toate bucatele îngrămădite pe o tavă de aramă, ca la întemnițați... cînd intră un paj. „Ce ne aduci acolo, copilule?” Îmi întinde cartea aceasta! „Un dar din partea alteței sale don Cezar pentru ilustrațiunea voastră”. (*Ridică cartea.*) Sonetele lui Petrarca. (*Muscătoare.*) Nu te știam iubitor de stihuri, don Cezar...

CEZAR: Nu mă cunoști îndeajuns, dona Sancia...

SANCIA (*vine la el; foarte rar și apăsător*): Bunicul meu Alfonso, în plină bejenie a baronilor lui răzvrătiți, a primit și el un dar — tot o carte — de la sfetnicul lui cel mai de aproape, prietenul lui cel mai drag. Era o

carte sfântă, aceea: „Legenda aurită a martirilor lui Isus“. În aceeași noapte, în așternut, a deschis cartea. Dar n-a apucat să citească a zecea filă, că era mort... (*Privește cartea.*) Ce îmbrăcăminte minunată! Scoarțele de catifea, închise cu copei de aur... Stemele Aragonului și Castiliei, înfrățite! Darul altetei sale, don Cezar, scinteie ca o relicvă cu oase sfinte! Dar deschide, dona Sancia, la oricare filă... la nimereală, apropiie, nesocotito, șirele mărunte de obrazul, de răsuflarea ta... și drum bun în paradis!

CEZAR (*inciudat că a fost descoperit*): În infern, nu spui...

SANCIA (*îl privește*): N-avea grijă, o să ne întâlnim într-o zi! (*Apoi bate din palme. Intră prin dreapta Ines. Îl vede pe Cezar, tresare. Ar vrea să se tragă înapoi, dar Sancia, foarte dulce:*) Intră, mi pequene Ines... intră porumbișo... (*Arătând pe Cezar.*) Este de față un falnic senior pe care tu nu-l cunoști... n-ai de unde să-l cunoști, închisă aici în cămărilor femeiești... De ce-l privești țintă în ochi? O, nu te speria, mi pequene... Este podoaba creațiunii însăși... (*Răstit.*) Apropie-te, îți poruncesc! (*Ines coboară.*) Așa, nu te tulbura... (*Din nou, cu semne spre Cezar.*) Sufletul îi este ca și chipul... numai bărbăție mărinimoasă... (*Șuierător.*) Este ziua scăldată în soare, după cum don Cezar Borgia — de pildă — este noaptea cercetată de duhuri infernale... (*Suride.*) Ai auzit, poate, copilă, de don Cezar?

INES (*cumplit de tulburată, întinde brațele ca și cum s-ar apăra de-o lovitură. Strigă*): Stăpină, nu rosti numele ăsta blestemat! E, păcat de moarte! Am auzit că a otrăvit un clarissim părinte și cardinal! Nu rosti... nu rosti, stăpină. Aduce nenorocire!

SANCIA (*în vreme ce Cezar a înlemnit, cu ochii în pământ*):

Dar dacă bărbatul pe care l-ai întâlni și l-ai iubi...

INES (*tresare; roșie ca focul*): Eu... stăpină?

SANCIA (*ride*): Nu tu, prostuțo,... vorbim așa... (*Apăsat.*) Ar fi chiar... don Cezar Borgia?

INES (*freamătă adînc*): Aș vrea să fiu moartă în clipa asta!
SANCIA (*cu o drăcească încîntare*): Adevărat? Drept gră-
iești? Atunci... Atunci, vrei să iei cartea de colo și
să ne citești un sonet din cele cuprinse în ea? (*Ines
înapoiată spre masă; privește pe Cezar cu o nesfîrșită
supunere și adorațiune. Sancia, cîntătoare.*) Ne este
inima numai încîntare astăzi... vrem să auzim stihuri...

INES: Unde să deschid, stăpînă?

SANCIA: Unde se nimerește... (*Cu înțeles.*) E același lucru...

INES (*deschide cartea*): Unde messer Petrarca asemuiește
iubirea cu un fluture?

SANCIA (*bate din palme, bucuroasă*): Da... da... trebuie să
fie nespus de gingaș... Citește cum asemuiește poetul
iubirea cu un fluture! (*Sarcastică.*) Iubire! Fluture!
(*Ride încetișor.*) Dar citește...

CEZAR (*cu toată făptura lui încordată într-o așteptare deznă-
dăjduită, aproape șoptind*): Privindu-te, copilă, îmi
amintesc de o altă fecioară, care îți semăna cum o
dimineată de primăvară seamănă cu altă dimineată
de primăvară... Și mi-a spus cînd am întîlnit-o întîia
oară: „Văd paradisul și pe Madona Fecioară Maria...”
Urcă, citind, spre paradis, copilă...

INES (*citește*):

Ca fluturile care, atras de o lumină
Ce scînteie departe, se-ndreaptă aiurit
Bătînd din aripioare spre țelul ce-a rîvnit
Și arde în văpaia ce viața îi termină...

★

Asemenea de ochii tăi negri subjugată,
(*Ines a furișat o privire spre obrazul lui Cezar.*)
Încerc să mă apropiu de para lor de foc...
Să tacă judecata, cînd e iubirea-n joc!
Și mă îndrept orbește de calea apucată...

★

(*Acum Ines se oprește, își trece mîna pe frunte.*)

SANCIA: Mai departe, mai departe, copilă! Minunat citești, Ines!

INES *(cu glas din ce în ce mai slab; în curînd este doar o adiere):*

Primejdie, nici teamă — nimic nu mă oprește —
Cu viața mea plăti-voi avîntu-mi nebunese;
Cunosc mai dinainte ce soartă mă pîndește...

(De-aci înainte, glasul lui Cezar, care a început să recite ultime versuri, depășește pe-al lui Ines muribundă; este ca o ultimă, și deznădăjduită îmbrățișare.)

Dar dragosted-i mai tare ca gîndul pămîntesc,
Privirea adorată simțirea mi-o robește —
Mă cheamă dulce moartea și nu mă-mpotrivesc...
(Se prăbușește... Cezar se repede, îngenuche în fața ei.)

SANCIA: Lacrimi în ochii tăi, Borgia? Sînt răzbunată!

TABLOUL XI

Piața Maurilor, la Roma. În fund, riul Tibru clipește sub scînteierea stelelor... Pe celălalt mal, silueta castelului Sant' Angelo. În dreapta, zidul unui palat. În planul întîi, dreapta, două stive de lemne, în dreptul cărora, pe niște butuci, stau Antonio și Giorgio, țărani albi. O lumină albastră de cer nocturn mediteranean scaldă decorul. Bombarda de la Sant' Angelo, încă înainte de ridicarea cortinei, o bubuit de zecce ori...

GIORGIO: Să fie într-adevăr ceasul al zeccelea?

ANTONIO: N-auziși bombarda de la Sant' Angelo? Hai să ne culcăm. Noaptea asta mai dorm pe butuci. Mîine vine

corabia de la Ostia, încarc lemnele și după aceea mă întorc la Albano cu ce apuc pe ele.

GIORGIO: Ferice de tine. Eu n-am cumpărător pentru ale mele. Ieri începusem tocmeala cu un maur din cei aduși de papa Alexandru din Andaluzia, dar nu m-am putut înțelege cu el, fiindcă vorbea spaniolește...

ANTONIO (*ride*): De ce nu l-ai chemat pe papă să-ți tâlmăcească... și el e spaniol...

GIORGIO: Gura! Ai înnebunit? Ori ți s-a făcut foame de nămolul din fundul Tibrului?

ANTONIO: Tibrul nu e pentru prostime! Nouă, securea, sau ștreangul! Tibrul e pentru mărimi, prea-luminați cardinali, prea-slăviți seniori... Papa Alexandru le agață pietroiul de git, iar pe urmă îi moștenește... (*Se aude un cîntec pe-aproape.*) Cine o fi cîntînd?

GIORGIO: Unul care nu se teme nici de zbirii papei, nici de catalanii lui fecioru-său Juan.

ANTONIO: Atunci e beat mort. (*Ride.*)

GIORGIO: Pe nunta din Galileea, Antonio, mi-aduseși aminte că m-a chemat crișmarul de pe pod să-i gust un chianti care i-a sosit azi dimineață. Spune că e gros, să-l mesteci în măsele, și dulce ca sfînta cuminecătură cu trupul domnului. Rogu-te, păzește și stivele mele pînă mă întorc. (*Se ridică, vrea să pornească, dar se oprește.*) Vine cineva...

(*Cei doi se ascund după stive. Coboară spre țârm întîi un om mascat care cercetează locul cu un felinar orb, apoi urcă, face un semn... Înaintează alți patru inși, purtînd un trup înfășurat într-un lînfotiu alb. Ajunși pe țârmul rîului, cei patru leagănă de cîteva ori trupul, apoi îl zvîrlă în Tîbru... Se depărtează toți în fugă, privind în jur.*)

ANTONIO (*face semnul crucii*): Petru proto-apostol să-i scurteze șederea în purgatoriu.

GIORGIO (*cu un gest spre Tîbru*): Mă mir cum nu dă pe dinafară, rîul ăsta, de cîte stîrvuri înghite!

(De o clipă a intrat prin dreapta un tânăr purtînd un sul. Tânărul se uită în toate părțile, apoi repede desface sulul și-l lipește pe zidul palatului. Dispare.)

ANTONIO: Ce-o fi lipit acolo? Vreo poruncă de-a lui Alexandru? Altă excomunicare, sau noi biruri pe sărăcimea Romei?

GIORGIO: Acelea le lipesc pristavii ziua în nămiaza mare, cu strigări și trîmbițe. Trebuie să fie ceva tot cu papa și fiică-sa Lucrezia.

ANTONIO: Se poate. Am auzit că i-au lipit stihuri pînă și pe zidurile Vaticanului. A ieșit și un cîntec, dar e pe latinește și nă l-am putut prinde. Se cîntă pe *veni creator*. *(Apoi.)* Tu crezi ce se spune?

GIORGIO: Minciuni neobrazate! Măgării de-ale lui alde Colonna și altor păgîni, vrăjmași ai sfîntului părinte.

ANTONIO: Ei, dar ce, te-ai dat cu Borgia? Nu cumva ți-a făgăduit că te face auditor la rota?

(Intră prin stînga un cortegiu purtător de torțe, încadrînd pe Juan de Gandia și Cezar Borgia, apoi Micheletto și Guido. Juan are un plăsture destul de mare pe obrazul drept. Micheletto este mascat.)

JUAN *(vesel, dar impleticindu-se ușor în limbă)*: Guido, stricatul...

GUIDO: Alteță...

JUAN: Pe șarpe și pe mărul Evei, habar n-am unde ne găsim. Vinul donei Vanozza trasteverina a fost cam tare.

CEZAR: Iar tu ai băut cam peste măsură...

JUAN: Îmi faci muștrări acum? Dar cine mi-a turnat cupă după cupă, îndemnîndu-mă: „bea Juan, bea virtos, e din via mamei noastre“. *(Duce mina la obraz.)* Au... iar a început să mă doară! Meșterul Scipione nu e bun de nimic și unsorile lui nu fac nici cît doi oboli de aramă.

CEZAR (*batjocoritor*): Ești crestat pe obraz ca un pepene gata de pus la murat. Bine că nu ți-ai lăsat și nasul la Soriano!

JUAN (*infuriat*): Bagă de seamă, că sint gata să-ți vir ocările înapoi pe beregată, popă!

CEZAR (*liniștit*): Aș face la fel, dar văd că nu mai este loc de oblojeli pe chipul tău, schiloditule! Virginio Orsini te-a trimis înapoi sanctității sale plin de peceti ca o enciclică de postul mare! (*Privindu-l cu silă.*) Gonfalonierul sfintului scaun și căpitan general al oștirilor bisericii a mâncat bătaie de la un biet baron răzvrătit!

JUAN: Așa crezi tu! Ai fost acolo să vezi ce grozăvie? Bombardele cutremurau văzduhul, iar Virginio, însuși Hercule sub platoșa-i de piele de bivoli! Și pe urmă, ce vorbă urită: ai mâncat bătaie! Se spune: soarta armelor i-a fost potrivnică... sau: fortuna cea schimbătoare și-a întors fața de la seniorul duce... Așa se spune despre principi și mai-marii cetăților. (*Privind în jur.*) Dar unde ne găsim, oare? Guido, încornoratule!

GUIDO: Senioria voastră ilustrisimă nu cunoaște piața?

JUAN: Senioria noastră ilustrisimă o să poruncească miine dimineată pentru senioria voastră impudentisimă douăzeci de vergi pe spinare.

GUIDO (*speriat*): Sintem în Piața Maurilor, alteță...

JUAN: Va să zică am ajuns.

GUIDO: Uite, colo e Tibrul... (*A arătat spre râu.*)

JUAN (*supărat*): Îl văd, că nu sint beat... Beat ești tu, călcii al satanei.

GUIDO (*arătînd palatul din dreapta*): Brrr! Nici o lumină! Eminentisimul dearme somnul dreptilor!

CEZAR: Cine? Cardinahul primat? A fugit din Roma la doge să pîrască pe sfintul părinte că a trecut de partea spaniolilor. Și dogele, fără îndoială, a și scris regelui Franciei. (*Înaltă pumnul spre palat.*) Răbdare... răbdare, năpircilor! Nu pierdeți nimic așteptînd! (*De-*

odată, vede hîrtia lipită pe zidul palatului.) Iar o murdărie împotriva noastră! Ei, o torță!

(*Slujitorul cu torța se repede să-i lumineze. El citește.*)

Lucrezia, tîrfa quirină,
Lui Alexandru-i concubină...
Dar nesătulă, s-a mai dat
Lui Cezar, cardinal spurcat.
Iar ca să fie-ntreg incestul,
Juan culege și el restul!

*Un scrib pontifical a scris aceste
stihuri în anul de grație...*

(*Urlă de furie:*) Ticăloșii! Monștrii! De o lună ne terfelesc în toate noroaiile! Asemenea spurecăciuni lipsesc pe palate și pe bazine... și a doua zi, toată Roma și le trece din gură în gură... oratorii și ambasadorii le copiază și le trimit în țările lor... (*Juan a început să ridă zgomotos.*) Tu rizi, Juan? Te veselești?

JUAN: Găsesc că blestematul are duh cît zece Boccaccio la un loc.

CEZAR (*il privește adînc, apoi apăsător*): Ți se cuvine să zaci în fundul Tibrului, cu trupul ciuruit de pumnale!

JUAN (*ride acum nebunește*): Ha... ha... ha... Gonfalonierul bisericii și feciorul preaiubit al suveranului pontif... în fundul Tibrului? Iată ce n-au mai văzut pînă astă-seară universul și creștinătatea!

CEZAR (*cu jumătate glas*): Dar pot să vadă mîine dimineață...

JUAN (*care n-a luat seama la vorbele lui*): Și acum, Guido...

GUIDO: Monsenior...

JUAN: Mănușile... punga... (*Guido i le trece pe rînd.*) Și dacă nu mă întorc pînă la ceasul al douăzecilea, du-te și te culcă!

GUIDO: Am înțeles, alteță...

JUAN: Rămii cu bine, frate Cezar.

CEZAR (*prefăcut uimit*): Dar ce, nu urci cu mine la Vatican?

JUAN (*ride*): Am nițică treabă pe-aici. (*Arată o ulicioară întunecoasă spre dreapta.*)

CEZAR: Am înțeles. (*Cu glas încropit.*) Frumoasă?

JUAN (*fălos*): Minu-na-tăă!

CEZAR (*ca mai sus*): Ești incredințat?

JUAN: Așa cel puțin mi-a spus.

CEZAR: Cine?

JUAN (*ii arată pe Micheletto mascat*): Mascatul!

CEZAR: Și tu te încrezi în spusele lui?

JUAN: Ca în lumina ochilor mei.

CEZAR: Știi măcar cine este?

JUAN: Nu. Dar tu știi?

CEZAR (*tresare ușor*): Eu? (*Apoi rar, cu ochii în ochii lui Micheletto.*) *Obrazul ăsta de cirpă nu l-am văzut în viața mea.*

(*Micheletto rinjește sinistru.*)

JUAN: Atunci...

CEZAR: Dar se ține de-o săptămână de tălpile tale ca huma nericăită.

JUAN (*deodată bănuitor, merge la el*): De unde știi că de-o săptămână?

CEZAR (*ridică din umeri*): Așa cel puțin mi s-a spus. Cum îl cheamă?

JUAN: Habar n-am. Nu l-am întrebat niciodată.

CEZAR: Nesocotitule!

JUAN: Dar mi-a dibuit pînă acum cîteva puicute... una și una. Dacă ai și tu poftă...

CEZAR (*apăsăt*): Eu îmi văd singur de rosturile mele!

JUAN (*suride*): Și eu am înțeles.

CEZAR (*ton profund*): Nu cred.

JUAN: Iar acum... (*Se apropie de Cezar, acesta, instinctiv, se trage înapoi, Juan vrea să-i treacă brațele după gît, ca să-l îmbrățișeze... Cezar se trage violent mai departe...*)

Cu un ton de muștrare drăgăstoasă de om beat.) Ei, lasă-mă să te sărut. De ce ești ursuz? Vezi ce frate bun sînt? Nu s-ar cuveni după felul în care m-ai batjorcorit! Dar am eu poftă să te sărut astă-seară. Nu vrei? Noapte bună, popă!

CEZAR: Noapte bună, gonfaloniere. *(Apoi rar, cu un glas drăcesc.)* Și înainte de-a ajunge în brațele... iubitei, roagă-te pentru mîntuirea sufletului tău...

(Cei doi frați se despart, fiecare precedat de cîte un purtător de torță. Juan prinde de gît pe Micheletto și se afundă amîndoi în ulicioara întunecoasă... Cezar pornește spre stînga, dispare... Guido, rămas șîngur, se plimbă o clipă în sus și-n jos, apoi se așază pe un butuc și fluieră incetșor. Din stînga intră tiptil trei spadasinii mascați; se reped, îl izbesc cu pumnalele. Geamăt scurt. Guido se prăbușește... Spadasinii au dispărut.. Scurtă pauză... Antonio și Giorgio se ivesc de după stive.)

ANTONIO: Ce zici de asta?

GIORGIO: Treaba lor! Eu mă duc la cîrciuma de pe pod.

Să-mi spui mîine dimineață ce mai vezi noaptea asta...

ANTONIO: M-aș duce să chem străjerii... poate nu e mort...

GIORGIO *(îl prinde de umeri)*: Nu te amesteca!

TABLOUL XII

Cubiculul papei. O încăpere joasă... Pereți acoperiți cu fresce vechi ale primitivilor... Ușă scundă în fund. Lumina de la un singur opaiț face să licărească aurul înverzit al frescelor. Spre fund, la stînga, un pat acoperit cu purpură, perne tot de purpură... La ridicarea cortinei, papa Alexandru, în mantia-i albă, stă prăbușit între perne... La oarecare depărtare, în penumbră, cardinalii Savelli, Sanseverino, Vici, Piccolomini...

PAPA: Bombarda de la Sant'Angelo! Ceasul al doisprezecelea! Și Juan nu s-a întors încă...

SAVELLI (*cu glas îmbietor*): Sfintul părinte se înșală: nu s-a tras nici o bombardă.

PAPA: Nu? Atunci nu este ceasul al doisprezecelea. Isus fie lăudat. (*Începe să ofteze.*) Of... of... of...

PICCOLOMINI (*către Savelli*): Stăpinul nostru se tulbură în zadar. Don Juan a întârziat la vreo întâlnire de dragoste...

SAVELLI: De-aseară și pină la ceasul acesta? Au trecut o noapte și o zi întreagă...

PICCOLOMINI: Juan e flăcău voinic și matroanele romane sint nesățioase după îmbrățișări... (*Ride molcom.*) Mi-aduc aminte că și eu în tinerețe...

SAVELLI (*ride*): Pe vremea împăratului Conrad, eminentissime frate?

PICCOLOMINI (*supărat*): Ba pe vremea robiei Babilonului!

(*Savelli și Vici nu se mai pot stăpîni de ris.*)

PAPA (*ridică deodată capul din perne*): Cine a ris?

VICI (*cu teamă*): Sfinte părinte...

PAPA (*fioros*): Pe Ghethsimani și pe noaptea vinzării, voi rideți și vă hirjoniți? Afară, nesimțiților! Pieriți din fața mea! (*Cardinalii se îndreaptă spre ușa din fund.* Acum plîngăreț.) Unde fugiți? Nu mă lăsați singur în întunericul ăsta...

SANSEVERINO (*coborînd*): Să se mai aducă feștile, preasfinte?

PAPA: Nu vreau feștile... Nu vreau lumină! Nu luați seama la un bătrîn zănatîc și tată sugrumat de grijă. Cardinale Savelli... Vino încoace... în brațele mele... (*Savelli vine la papă. Acesta îl strînge în brațe.*) Numai tu știi cit de drag ne este... Juan... Juanito, flăcăul meu neprețuit... Ce ți-am făcut, fiule, cu ce ți-am greșit, de-mi răsucești inima și-mi înfigi jungherul în

măruntaie? (*Apoi, fremătător, îl respinge pe Savelli.*)
Aud tropot!

VICI: Tropot, preasfinte? Eu nu aud...

PAPA (*strigă*): Eu aud. Tropot de cal în curți. Uitați-vă
careva. Sanseverino, cine a sosit în curți?

SANSEVERINO (*merge la fereastra din stînga... privește afară*):
Nu văd...

PAPA (*furios*): Cască ochii și-ai să vezi!

SANSEVERINO: Un căpitan catalan, stăpine...

PAPA: Catalan? Este din oastea lui Juan. Ce face? Descal-
lecă? Suie scările la noi?

SANSEVERINO: Spune ceva halebardierului de strajă;
acum se depărtează...

PAPA (*bucuros*): Ne-a adus veste de la Juan! Repede,
ce-așteaptă străjerul? Nu este încă în fața noastră?
Sanseverino, dă fuga! Află ce-a spus căpitanul.

(*Sanseverino iese prin dreapta. Prin stînga intră Burchardt.*)

VICI (*vine repede la Burchardt*): Nimic nou?

BURCHARDT (*în șoptă*): Nimic. Zbirii răscolesc cetatea,
pătrund prin case, opresc pe trecători...

PICCOLOMINI (*ahțiat*): Au fost cercetate toate gitanele și
stregatele, gazdele de cortegiane?

BURCHARDT: Pină și cele mai păcătoase lăcașuri de desfrii.
Nici urmă de don Juan...

PICCOLOMINI: Vai nouă!

BURCHARDT: Au întemnițat un paj al lui Virginio Orsini,
pe care un sergent de strajă l-a prins furișîndu-se pe
Belvedere. Acum îl supun la cazne.

SAVELLI: Pe Isaac și pe fumul jertfei, ne paște o mare
nenorocire!

(*Pătrunde prin dreapta Lucrezia Borgia.*)

BURCHARDT (*se apropie de pat*): Sanctissime, dona Lu-
crezia...

PAPA (*gemînd între perne*): Lucrezia, copilă.

LUCREZIA (*înaintează*): Pentru ce m-ai chemat, sfinte părinte?

PAPA: Ca să te vedem... să te simțim în preajma noastră...

LUCREZIA: Numai pentru atita? Vai, ce frică mi-estel!

PAPA: Ți-e frică așadar și ție? Surioară dulce și iubitoare...

LUCREZIA: ...să nu alle *messer* Giulio di Padova că l-am părăsit tocmai cînd începuse tălmăcirea unui capitol din nemuritorul Empedocle.

PAPA (*o fulgeră cu privirea*): Așa vorbești? Deznădejdea noastră, pieirea fără de urmă a fratelui tău Juan, sînt... nimica toată?

LUCREZIA (*doctorală*): Ilustrul filozof Seneca și ucenicii lui numiți indeobște stoici, cu toate că această poreclă nu li se cuvine decît într-o mică măsură — după cum arată compilatorul Serafino Sangallo il Giovane — ne învață...

PAPA (*fioros*): Ce?

LUCREZIA: ... că trebuie să primim cu resemnare și loviturile soartei, nu numai bucuriile ei...

PAPA (*zbiară*): Afară, nesimțitoare! Scoateți-o de aici! Scoateți-o! (*Savelli și Burchardt scot pe Lucrezia din încăpere. Intră prin stînga Sanseverino.*) Cine a intrat?

SANSEVERINO (*încet*): Eu, prea-sfinte...

PAPA: Care... tu?

SANSEVERINO: Eu, Sanseverino... Credeam că sfîntul părinte mi-a recunoscut glasul...

PAPA (*mușcător*): Privighetoare, nu ți l-am recunoscut.

SANSEVERINO: Căpitanul catalan...

PAPA: Repede, nu te încurca...

SANSEVERINO: ... a întrebat dacă monseniorul duce s-a întors la Vatican...

PAPA (*se ridică*): Va să zică nu numai noi ne frămîntăm. Și alții au pierdut răbdarea... (*Privește pe cardinal.*) Numai voi stați cu limbile cusute și mă înțepați cu privirile... (*Printre dinți.*) Coabelor, vă arăt eu mine dimineată! (*Deodată începe să-și smulgă ochii.*)

SANSEVERINO: Sfinte părinte...

SAVELLI: Săracul... să nu-l lăsăm... își rupe veșmintele...

SANSEVERINO: Sfinte...

(Aceste replici trebuiesc spuse toate dintr-o dată.)

PICCOLOMINI *(cu glas dulce și convingător)*: Dulce stăpîn, ascultă-ne și pe noi. O să se întoarcă. Nu s-a despărțit de don Cezar în Piața Maurilor?

PAPA *(în neștire)*: ... în Piața Maurilor...

PICCOLOMINI: Atunci s-a dus la vreo Fatima de-acelea de curînd sosite din Spania și care — după năravul păgînilor — șed zăvorite în odăi, infofolite în văluri și unse cu mirodenii, ca Ester în culcușul lui Assuerus. Și pe flăcău l-au apucat zorile în patul ibovnicei, maurii au început să forfotească sub ferestre...

SAVELLI *(cu tărie)*: Așa s-a întimplat!

PICCOLOMINI: ... și i-a fost frică să se arate în uliță...

PAPA *(se înalță)*: Frică? Frică feciorului lui Alexandru Papă? Gonfalonierului bisericii apostolice... frică? Ți-ai pierdut mințile, moșnege!

PICCOLOMINI *(repede)*: Nu pentru alteța sa, stăpine... pentru femeie... Don Juan va fi aflat la ce cazne cumplite, la ce moarte feroasă supun maurii pe soțiile, fetele, surorile lor necredincioase...

SAVELLI *(dulce)*: Năravuri păgîne, neîndulcite de mizericordia noastră creștină.

PAPA *(ride acum, cu ris gîlgîitor)*: Și băiatul stă cu păgina, cuibărit în culcușul cald... și după o îmbrățișare, alta... și alta... Piccolomini, ce porumbiță ți-a zburat dintre buze! Binecuvîntat fii pentru încrederea ta! Cu ce bucurie ne-ai miluit, frate suav! Uite, ca să-ți dovedim recunoștința noastră, îți dăruim vicariatul de la Nepi... Îți place? Treizeci de mii de ducăți pe an...

PICCOLOMINI *(înecat de fericire)*: Sfinte... Sfinte...

PAPA: O să ne spună el, Juan, cum a fost. Ne-a mai povestit asemenea isprăvi. Ce-o să mai ridem amîndoi! Numai

noi o să știm! Mie nu-mi ascunde nimic... *(Cu o mare duioșie.)* Neobrăzat copil! Să nu se rușineze el de taică-său! *(Ride cu un ris bezmetic, dureros.)* Ce-o să ridem noaptea asta... numai cu Juan. *(Dulce.)* Juanito... Masa să fie pregătită dinainte cu toate bucatele pe ea. Să nu ne tulbure nimeni. Și să se aducă vin... vin mult, mult... de cel spumos, de Toscanello, de care-i place lui. *(Intră un paj.)* Ce este, copile? Ai venit să ne poștești la cină? *(Suride.)* Am hotărît să ospătăm cu Juan...

PAJUL *(tremurînd din tot trupul)*: Stă... stă... *(Începe să plîngă.)*

PAPA: Ce vrei? *(Speriat.)* Ce te uiți așa la mine? Ce știi? Ce-ai aflat?

(Au început să se audă fluierăturile unei furtuni care se pornește. Pînă la final, bubuituri de tunet din ce în ce mai dese, largi fulgere taie fișii orbitoare de lumină.)

PAJUL: Stăpîne, este afară un paracliser al bazilicii San Pietro în Vaticano...

PAPA: Nu primim pe nimeni...

PAJUL *(strigă)*: Strigă că vrea să vorbească sfîntului părinte! Spune că s-au arătat semne în criptă!

PAPA *(murmură, de-abia se aude ce rostește)*: Semne... criptă... *(Tare.)* Ce semne? Adu-l încoace. *(Pajul iese. După o clipă năvălește fra Beato.)*

FRA BEATO *(se aruncă la picioarele papei, gîfînd)*: Stăpîne, cripta bazilicii este cutureierată de duhuri...

(Foială printre cardinali.)

CARDINALII *(unul către altul)*: Duhuri? Ce spune? Este de crezut?

FRA BEATO *(către papă, care a încremenit)*: Prea-sfinte, eram în capela clementină... stingeam luminările... Cînd deodată aud un geamăt... Mi-am spus la început că este vreun pelerin care s-a rătăcit prin bolțile

subpământene și a rămas încuiat acolo... Am coborît să-l caut... Geamătul venea din firidele prea-fericiților adormiți părinți și papi...

(Un tunet urmat de un trăsnet fiores cutremură stihile.)

PICCOLOMINI: Nu știe ce spune... diaconul și-a pierdut mințile...

SAVELLI: Uitați-vă la el! Ce priviri rătăcite! Și parcă-i curg bale din gură!

FRA BEATO (*strigă*): Ascultați cum geme în catacombe!

SAVELLI (*urlă*): Să vie careva să-l ridice de aici pe smintitul acesta!

FRA BEATO: Geme adormitul întru Domnul, Calixt al treilea, papă!

PAPA (*urlă*): De unde știi tu, demone? Cine ești, arhanghel al morții?

FRA BEATO (*se prăbușește pe lespezi, începe să plângă*): Nu blestema, stăpîne! Am auzit și am mărturisit! Geme raela prea-fericitului Calixt!

VICI (*înăbușit*): Gem cei osîndiți la cazne, iar nu stafii! Călăul le răsucește mădularele cu cleștele înroșit... Bolțile subpământene se cutremură de pătimirea lor, Borgia!

PAPA (*urlă*): Juan a murit! Băiatul meu a murit! Unchiul ține în minutul ăsta încheștat la pieptul lui pe Juan Borgia! Cielul s-a încheiat! Sobolii se întîlnesc pe sub pămînt!

(Intră prin dreapta zbîrul suprem.)

ZBIRUL SUPREM (*cumplit de frămîntat*): Sfînte părinte...

PAPA (*parcă transfigurat*): Știm!

CARDINALII: Ce știe? Ce știe?

SANSEVERINO (*speriat*): Cum s-a înnegrit deodată!

PAPA (*rar*): După o grămadă de butuci, pe Cheiul Maurilor, zace, străpuns de pumnale, scutierul lui Juan...

ZBIRUL SUPREM (*repede*): ... cu cinci rănji...

PAPA: ... șapte! Aiurează și nu poate vorbi... Nu poate
grăi ce s-a întimplat...

ZBIRUL SUPREM (*strigă*): Dar nădăjduim că-și va veni în
fire și ne va destăinui cine l-a lovit.

PAPA: Prea tirziu! Își dă duhul!

(Acum frământarea, groaza printre cei de față nu mai cunoaște
frii.)

SAVELLI: Alexandru vede...

SANSEVERINO: ... și aude...

VICI: Demonul este în el!

(Cardinalii au rostit acestea cu glas înăbușit.)

SAVELLI, SANSEVERINO, PICCOLOMINI (*înghețați de spaimă*):
Cum?

VICI (*gîfîind*): Satana sparge zăgazurile cunoștinței, încă-
lecă hotarele dintre viață și moarte și locotenentul lui
pe pămînt... (*Dar nu mai poate urma.*)

(Piccolomini, cu spume la gură, urlă.)

PICCOLOMINI: Pisica neagră... Ați văzut pisica neagră? A
sărit dintre pernele de colo... (*Arată patul papei.*)

VICI: Satana a fost! Adorabilă treime, ai milă de noi!

PAPA (*sare din pat*): Ascultați!

PICCOLOMINI (*strigă*): Să se aducă lumini! Odaia e plină
de duhuri!

PAPA (*într-aceeași infernală transfigurație*): Uite-l și pe
Juan! Primăvară, cum te-au măcelărit! Are o rană
la cap, două la piept, coapsa stîngă îi este tăiată pînă
la genunchi. Și beregata îi e deschisă, ca la ieziile de
șase luni.

ZBIRUL SUPREM (*strigă*): Nu se poate! Alteța sa don
Juan nu e mort! Jur pe zilele care mi-au mai rămas.

PAPA: Nu te jura, nesocotitul! Aleargă mai curînd și adună
barcagiii și răscoliți apele Tibrului...

CARDINALII (*murmură*): Apele Tibrului...

PAPA: Zace cu un pietroi de gît, cu mîinile legate, în locul unde cloaca *maxima* se varsă în rîu... Uite-l, în straziile-i de mătase viorie, cu mînuşile parfumate prinse în cingătoarea de aur... uite-l pe don Juan de Gandia, *grande* de Castilia, feciorul cel mare al lui Alexandru papă, mustind în lăturile cetăţii, laolaltă cu stîrvurile spinzuraţilor!...

CARDINALII (*în acelaşi timp, pipăindu-şi crucifixele de la piept, murmură*): *Vada retro satana!*¹

TABLOUL XIII

Sala consistoriului. Înalte arcade gotice. În fund, ridicat pe trepte, un altar fără de cruce, nici altă podoabă... Totul trebuie să apară gol, fără de nici un ornament... Numai în fund, deasupra altarului, un uriaş vitraliu bogat şi felurit alcătuit din toate culorile. Întregul tablou se desfăşoară pe întuneric, sfişiat des de largi fişii de lumină de la fulgerele de afară, care taie în vitraliu scăpărări scinteietoare. De altminteri este furtună cumplită.. Mugetele ei se împreună cu mugetele orgilor, cu corurile deznădăjduite, cu clopotele care sună bezmetic. La ridicarea cortinei, cardinalii şi seniorii papali sînt toţi înghesuiţi în incintă, ca o turmă împresurată de fiare... Se aud deodată nişte urlete feroase care înecă larma înconjurătoare... Urletele se apropie... Cardinalii şi mulţimea seniorilor se prăbuşesc la pămînt... Năvăleşte în sală papa Alexandru al VI-lea. Pontificele are un chip de nebun în veşmintele pontificale albe, ochii rătăciţi... Cuvîntarea lui este un vaier neîntrerupt, sincopăt cu lacrimi, suspine...

¹ Piei, satană! (N.a.)

PAPA: Părinți și principii ai bisericii apostolice și voi, ambasadori și oratori! Tu Romă, tron al împărăției lumii și tu, creștinătate, vai mie! Vai păcătosului, vai lui Alexandru papă! Uitați-vă... uitați-vă la vicarul lui Crist! Petru pescarule, ce s-a ales din urmașul tău pe pământ? Ni s-au sleit lacrimile în gropile ochilor, ne-au rupt coșul pieptului suspinele și beregata ne-au jupuit-o urletele! Deznădejdea noastră zguduie stihile, numai tu nu ne auzi, surdule! Juan... Juan! Cîrja, și inelul, și șapte tiare să avem, pe toate le dăruim numai să te mai vedem, minune, crin, vin al vieții, Juan! Te înălțasem gonfalonier, sutaș al tronului nostru, grămadisem pe capul tău bălai tezaure, pămînturi, titluri și privilegii cît să înzestreze din belșug douăzeci de principii prea-credincioși! Toate le-ai lăsat și zaci la picioarele papilor căzuți de bătrînețe, tu, mugur care n-ai dat încă rod!

CARDINALII și SENIORII (*împreună*): Ucigașul... ucigașul! SAVELLI: Să fie tras pe roată!

SANSEVERINO: Să i se sfredească măruntaiele cu piroane înroșite!

CARDINALII și SENIORII (*împreună*): Ucigașul! Ucigașul!

SAVELLI: Virginio Orsini este! Nu i-a iertat monseniorului duce că l-a înfruntat la Soriano...

CARDINALII: Orsini, măcelarii roșcovani!

SANSEVERINO: Colonna! Colonna! Din porunca sfintului părinte le-au fost prădate palatele și un prunc de trei ani a fost înjunghiat de un stradiot pontifical!

CARDINALUL LOYS: Lodovico Maurul, otrăvitorul și vinzătorul Italiei este! Cardinalul Sforza, care acum se zbate în flăcările infernului, nu i-a fost frate și unealtă?

PAPA (*care după fiecare nume a rostit*): Nu... Nu! (*întinde brațele*): Nimeni dintre aceștia cu neamurile, clienții, paraziții și spadasiinii lor! Și nici unul din cei aflători în Roma, sub călcîiul lui Petru! Pe toți îi scoatem de sub vină!

CARDINALII: Atunci cine?

PAPA: Eu l-am ucis! Eu mi-am măcelărit feciorul!

(Acum un trăsnet cumplit face să se clatine zidurile.)

CARDINALII și SENIORII (*împreună*): Vai nouă, ce ne este dat să auzim!

PAPA: Noi, nemernicul, care am furat tiara apostolică și am uzurpat tronul și domnia lumii după prea-fericitul Inocențiu...

SAVELLI (*strigă*): Sfinte, fie-ți milă de tine, fie-ți milă de noi!

CARDINALII (*împreună*): Fie-ți milă de noi!

PAPA (*cu o cumplită ură*): Milă? Acum urlați, tigri de Numidia! Toți ați fost părtașii ticăloșiei fără nume! Singele lui Juan să cadă asupra voastră și urmașilor voștri pînă la împlinirea veacurilor! Toți mi-ați vîndut glasurile în conclav, pe toți v-am cumpărat ca pe niște bivoli în iarmaroc! (*Întinde brațul pe rînd spre cardinalii numiți.*) Tu, Sanseverino, căruia ți-am făcut vinzător palatul meu de pe Borgo, via din Montefiascone, ți-am făgăduit că te înalț pe deasupra vicecancelar al sacralului colegiu! Ce, nu-î adevărat? Te rușinezi acum, precupeț al cununii de spini? Tu, Piccolomini, nu te-ai mulțumit cu fortăreața din Terracina, cu episcopia din Erlau, cu arhiepiscopia din Quadrata... ne-ai cerut și cele două roabe libiene care ne slujeau la ospăț! Desfrinat bătrîn!

PICCOLOMINI: Sfinte părinte, ai îndurare!

PAPA: Îndurare să aibă de tine satana, vampir fără dinți în gură! Tu, Loys Borgia, nepot și sperjur, care ne-ai vîndut în două rînduri!

LOYS: Eu?

PAPA: Tu! Pe trîmbițele și pe spaima judecății din urmă, nu se dovedește în toată creștinătatea un al-doilea ticălos ca tine! Ți-am dat episcopia din Cartagena... Nu te-ai săturat nici cu vicariatul de Oporto! Nu-ți

ajunge? Ce mai vrei? (*Scoate inelul papal din deget, i-l azvirlă.*) Ține inelul lui Petru! Cite glasuri ne mai vinzi pe el? Dar nu mai e nevoie! Sint Alexandru al șaselea, papă! (*Își plimbă privirile printre cardinali.*) Degeaba vă întoarceți privirile de la mine, mironosițe purtătoare de mirodenii, fecioare neprihănite! Prea tirziu! (*Întinde brațul spre Savelli.*) Tu, Savelli, cel mai nerușinat din seminția ta, ți-ai aduce destui ducați de aur episcopia din Subbiaco? Dar Civita Castellana, cu pășunile și tamazlicurile ei? (*Arătând pe cardinali, grămadă.*) Și pe tine! Și pe tine! Și pe tine! Pe tine, Palavicini, te-am cumpărat cu diaconatul Pampe-lunii, cel mai mănos din occidentul roman, pe Giovanni Michele cu vicariatul suburbicar din Xativa, pe Riario, pe Scaferlati... (*Urlă.*) Pe tine, della Rovere!

DELLA ROVERE (*urlă*): Pe mine?

PAPA: Pe tine! Ce, ai uitat? Până la urmă te-ai lăsat greu! Ziceai că sint spaniol! Că fusese destul Calixt al treilea Borgia pe tronul lui Petru! Să mai vie rîndul și unui italian! (*Rînjind.*) Pe tine, excomunicatul! Te-ai tocmnit ca un zaraf genovez! Conclavul ținca de trei săptămîni. Pe toți vă cumpărasem! Toți îmi vinduserăți cheile și întreita coroană, numai tu mă răsuceai în frigare! Mi-ai luat și cămașa de pe mine! Iar cînd m-am văzut papă, ca să mă despăgubesc, am jefuit și eu! Vameșilor, voi m-ați învățat să vămuiască! Am vîndut purpura și pălăriile, episcopatele și vicaria-tele... Care dădea mai mult primea tabernacolul cel mai slăvit, pelerinajul cel mai cercetat! Fie că era nevrednic, nevîrstnic, slab de minte! Am făcut episcopi de șaisprezece ani, am împărțit ordinele majore pînă și unui scamator din Campo di Fiore! (*Cu lacrimi curgîndu-i șiroaie, cu brațele ridicate spre cer.*) Cum de-ai îngăduit, stăpîne, atîția ani de zile, Sodoma în țarcul mielului, Gomora în Tiberiada lui Petru...

UN CARDINAL (*strigă*): Prea-fericita Caterina din Siena a spus că trebuie să țe supui papei și să-l slăvești, oricare ar fi greșelile lui omeneste.

AL DOILEA CARDINAL: Iar prea-cuviosul Antonio din Padova ne-a învățat să nu credem, ci să preamărim pe pontificul

CARDINALII și SENIORII (*rotesc în ritm sacadat*):

Petrus es.

Et super hanc petram

aedificabo

ecclesiam meam.

Et dabo tibi

claves

*regni coelorum*¹...

(*Frazele sînt însoțite de risul dement al papăi.*)

PAPA: Ha... ha... ha... ha... haaaaa... (*Acum un fulger prelungește pîlpîie în vitraliu — și urmează:*) Pe tronuri și pe dominațiuni, pe cele șapte stigmat, pe soboarele cerești, pe cele treizeci și două de glasuri ale înțelepciunii, pe cele cincizeci de porți ale înțelegerii, pe virtuțile cardinale și teologale, pe arcanele celor zece sefi-roți, jur! Jur că am văzut bestia cea cu șapte capete și cu zece coarne!...

INTÎIUL CARDINAL: Din apocalipsul evanghelistului Ioan grăiește!

CARDINALII: Îndurare, stăpîne! Fie-ți milă de noi!

PAPA (*urmînd*): Și o femeie o călărește, gătită în strai de aur, împodobită cu mărgăritare și purtînd în mină

¹ Petru ești

Și pe această piatră

voi înălța

biserica mea.

Și-ți voi da ție

cheile

împărăției cerești... (n.a.).

o cupă de aur plină cu scîrnă și plină cu spurcăciunile
împreunărilor ei!

CARDINALII (*în vreme ce tunete bubuie fără încetare*): Asur-
zește-ne, părinte ceresc...

ÎNȚIUL CARDINAL (*strigă*): Nu mai putem asculta!

CARDINALII și SENIORII (*își astupă urechile*): Nu vrem să
mai ascultăm!

(*Papa pornește să coboare treptele altarului. Sudoarea îi curge
pe frunte, se împleticește ca un om beat.*)

PAPA: Și văzui femeia aceea beată de singele sfinților și
beată de singele martirilor lui Isus... (*Aici un trăsnet
cumplit se descarcă peste lume, flăcările lui luminează
sala ca ziua; în pîlpîiala lui, se ivește Cezar Borgia.
Papa îl vede. Cu o ură copleșitoare.*) Cain!

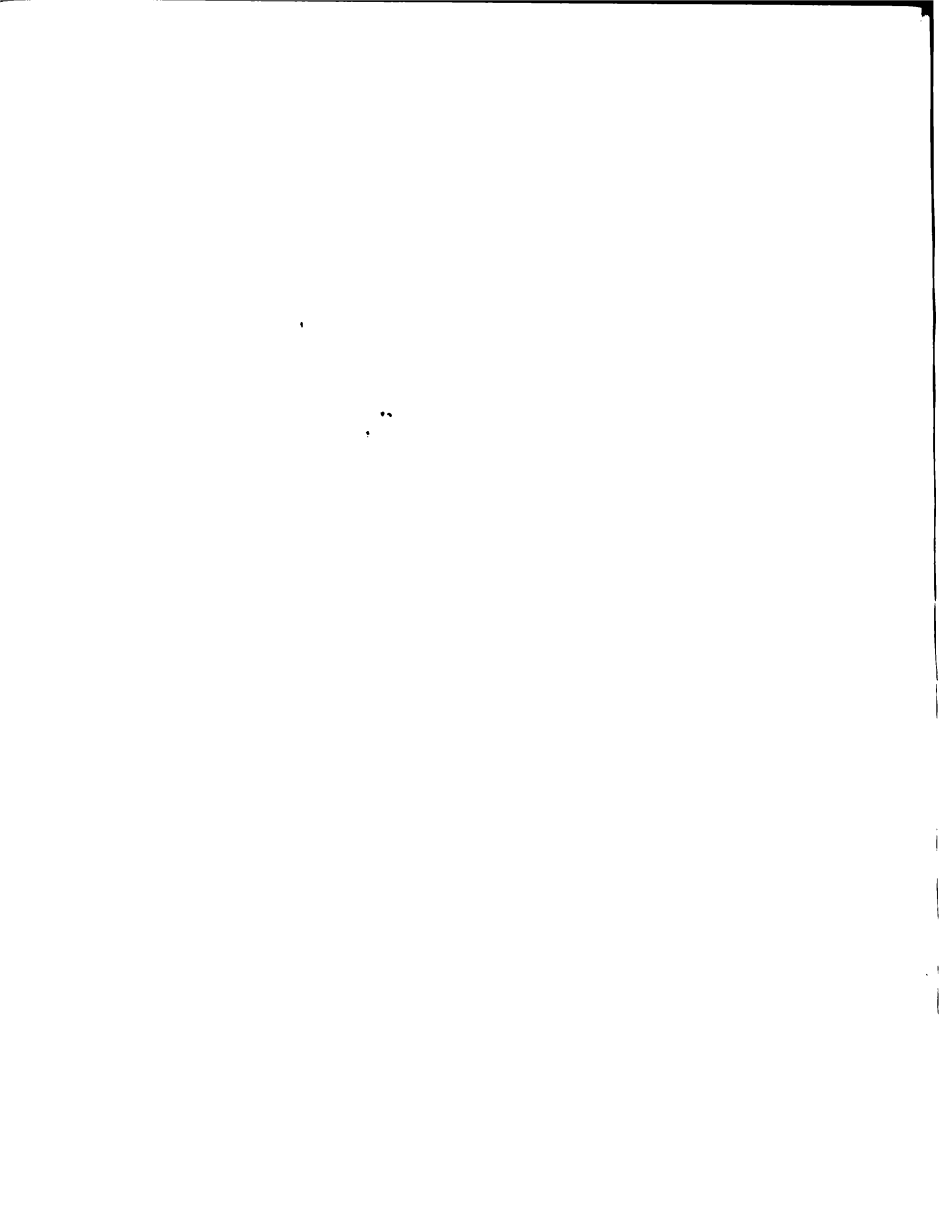
CEZAR (*la fel*): Anti-Crist!

C O R T I N A

NUNTA DIN PERUCIA

PIESĂ ÎN DOUĂ PĂRȚI
(7 tablouri)

P E R S O A N E L E

GRIFFONE BAGLIONI

MARCHIZUL GUIDO BAGLIONI, tiranul Perugiei

MARCHIZUL RIDOLFO, fratele său

GIAMPAOLO BAGLIONI, fiul lui Guido

ASTORRE BAGLIONI, fiul lui Guido

ANNIBALE BAGLIONI, fiul lui Ridolfo

IULIUS CAESAR VARANO, tiran de Camerino

DON SIGISMONDO DI ODDI, senior perugin

BALDASSARE CENI

NERONE PANDOLFI } cetățeni perugini

MANFREDO

BOCCAFORTE } aventurieri

BATTISTA

RAFAEL SANZIO, PICTOR

MAJORDOMUL

UN HALEBARDIER

UN SCUTIER

UN TÎNĂR

RENZO, FIERAR

UN ȚESĂTOR

UN NEGUȚĂTOR

ÎNȚIUL CETĂȚEAN

AL DOILEA CETĂȚEAN

AL TREILEA CETĂȚEAN

ÎN CĂLUGĂR

UN PAJ

ATALANTA BAGLIONI, mama lui Griffone

ZENOBIA BAGLIONI, soția lui Griffone

LAVINIA COLONNA, logodnica lui Astorre

SORA COLOMBA DI RIETI

SORA CLEMENTINA

SORA ANGELICA

CAMILLA

JERONIMA } donzele ale Zenobiei Baglioni

PERONELLA, donzelă a Laviniei Colonna

ÎNȚIIA FEMEIE

A DOUA FEMEIE

Acțiunea se petrece în anul 1500, în Perugia.

Muzica de scenă de Palestrina, Frescobaldi, Zipoli, Bach și Gh. Dumitrescu. Partiturile în biblioteca Teatrului Național „I.L. Caragiale” din București.

PARTEA ÎNȚIIA

TABLOUL I

Chilia surorii Colomba di Reti, în mănăstirea dominicanelor din Perugia. O încăpere strîmtă, goală; doar un mic crucifix în perete, la capul patului... Este o laviță îngustă de călugăriță, pe care zace palidă, de o paloare mortală, sora Colomba, în veșminte albe... Sora pare adormită... La căpățiul ei, sora Clementina și sora Angelica, dominicane.

SORA CLEMENTINA: Madona fie lăudată! S-a liniștit, doarme...

SORA ANGELICA: De două zile porumbița noastră n-a mai singerat. Semn bun pentru noi și pentru Perugia.

SORA CLEMENTINA: Ce s-o mai fi petrecînd în cetate, soră dulce?

SORA ANGELICA: Nu mai știu nimic. Sora econoamă a ieșit azi dimineață din mănăstire, să adune de pe la porțile milostive ulei, bob și ierburi pentru fiertură. Dar cum e bătrînă și surdă, n-a văzut și n-a auzit nimic.

SORA CLEMENTINA (*suspină*): Pe noi, cele tinere, nu ne lasă să trecem de ziduri, și cu toate astea, prea-fericitul Dominic, patronul nostru, ne-a poruncit să purcedem...

SORĂ ANGELICA (*speriată*): Soră dulce, cazi în păcat!... Asemenea vorbe în preajma prea-fericitei... (*A arătat cu brațul spre pat.*)

SORA CLEMENTINA: *Felicissima* nu m-a auzit...

SORA ANGELICA: Se cuvine să ne primim soarta cu înțelegere și supunere, iar nu cu...

SORA CLEMENTINA (*o întrerupe, speriată*): Se aud pași... pași afară... Cine o fi? (*Îngrozită.*) Pași de oșteni!...

SORA ANGELICA: Să fugim!

SORA CLEMENTINA: S-o trezim întâi pe sora Colomba...

SORA ANGELICA (*cu o privire spre pat*): S-a trezit...

SORA CLEMENTINA: Madona și pruncul sfânt să ne ocrotească! (*Intră prin ușa din dreapta Guido Baglioni și fratele său, Ridolfo Baglioni. Sînt doi seniori în vîrstă. Guido poartă o barbă scurtă. Clementina, fericită.*) Seniorul Guido și seniorul Ridolfo! O! Cum ne-am speriat! Fiți bineveniți, seniori ilustrișimi! Iată, prea-fericita vă suride... Și mai virtos, sînteți bineveniți!

GUIDO (*îrde*): V-ați speriat, porumbițelor? Iată că în loc de ereți, s-au abătut spre cuibul vostru de pace doi buni prieteni, doi buni și vechi prieteni!...

SORA ANGELICA: Fii binecuvîntat, seniore marchize, în casa și în seminția ta.

SORA CLEMENTINA: Dacă stăpînul Perugiei binevoiește să glumească cu noi, asta înseamnă că în cetate e liniște și pacea Domnului s-a abătut peste palatele și parclisele ei...

GUIDO: Nu tocmai, nu tocmai, soră Clementina... Nu te grăbi să aduci anghinarele nefierte la ospăț, fiindcă atunci foile lor jupoaie limba și stăpînul ceartă pe bucătarul pripit! Cetatea nu e liniștită! Ulițele mocnesc, răspîntiile murmură, pe sub bolți se strecoară iscoade cu mantiile trase pe ochi și Piața Municipiului va mai vedea zile de sînge și nopți de vîlvătaie ce vor înroși, peste ziduri, cerul Umbriei!

SORA COLOMBA (*din patul ei, într-un mare suspin*): O, Perugia, cetate a pierzaniei!

GUIDO (*înapoi spre patul ei*): Bine ai grăit, soră Colomba! Dar nu din vina noastră, nici a fratelui nostru aici de față! Ridolfo, mărturisește pentru mine!

RIDOLFO: Fratele și stăpînul meu are dreptate!

GUIDO: Vrăjmașii noștri, neamul Oddilor, cu ciracii, oamenii de casă și breslele, cite au apucat să tragă de partea lor — după cum bine știți — de luni de zile amenință de aici, din Gubbio, din Spello, din Trevi, chiar din Assisi!... Cetatea Sărmanuțului, jertfelnicul franciscanilor, plină de sulite, e ca un arici cu toate țepile zbirlite spre noi!

SORA COLOMBA (*cu un ton profetic*): Trimite-le vorbe de împăcare și de iertare și vor părăsi gîndurile vrăjmașei!... Îngăduie surghiuniților să se întoarcă în Perugia... Îi așteaptă mame, soții, prunci! Fii îndurător, Baglioni, pentru ca cel străpuns de piroane să fie cu tine!

GUIDO: Acesta e sfatul beatitudinii tale?

SORA COLOMBA: Dacă ai venit să-l cauți, iată că l-ai aflat, marchize Guido!

GUIDO: Îți mulțumesc, soră Colomba. Știu că totdeauna ne-ai dorit binele.

SORA COLOMBA: Și în rugile mele, n-am pregetat a cerși îndurarea cerului pentru Perugia, pentru stăpînii ei! Marchize Ridolfo, sinteți frați! Încordați-vă puterile frățește și aduceți pacea între oameni! Perugia să scinteie, datorită vouă, în ochii creștinătății, ca noul Ierusalim... (*Capul îi cade istovit pe căpătii.*)

SORA CLEMENTINA: A leșinat...

RIDOLFO: E istovită... S-au mai arătat stigmatelc?

SORA CLEMENTINA: De două zile singele s-a oprit... cel din palme și din tălpile picioarelor. Dar în dreptul inimii a rămas urma roșie care mustește într-una și este ca un trandafir cu toate foile lui de purpură, învoalte.

Monseniorul arhiepiscop, crezind că e vindecată, n-a mai venit s-o cerceteze (*Cu dispreț.*) Ca și cum ar fi boală omenească, iar nu semnele crucificării, însele, pe măduarele ei!

RIDOLFO: Nu credeți că ar trebui readusă în fire?

SORA COLOMBA (*cu glas slab*): Văd și aud, seniore Ridolfo...

GUIDO (*înaintînd*): Atunci, soră Colomba, ascultă marea noutate care ne umple sufletele de bucurie: peste patru zile, fiul nostru prea-iubit Astorre se căsătorește cu Lavinia, principesă Colonna! Mare cinste pentru casa noastră, *beata!* Colonna sînt coboritori din imperatorii romani Flavii și tatăl miresei s-a împăcat în sfîrșit cu papa Alexandru. Borgia nă-a trimis binecuvîntarea lui apostolică... taurul roșu s-a preschimbat în miel... Va fi o nuntă care va uimi Italia și creștinătatea!

SORA COLOMBA: Am auzit ciocanele care înalță arcuri în Piața Municipiului, și mi s-a spus că domul va fi împodobit cu aur în falduri grele. Dar dacă la nunta fiului tău nu vei pofti proscrisii și pe cei care dorm pe praguri străine și rod pîinea amară a surghiunului, pe cei care plîng și blestemă o vină care nu e a lor, atunci va fi ca o îngropăciune, unde în două sicrie alăturate, vor odihni un flăcău și o fecioară în albe veșminte...

GUIDO (*cu un strigăt de durere, ascunzîndu-și chipul în mantie*): Soră Colomba, fie-ți milă de mine și de casa mea!...

SORA COLOMBA: Fie-ți milă de cei ce suferă și așteaptă îndurarea ta!

GUIDO (*iluminat deodată*): Atunci, voi deschide porțile, voi chema în cetate pe Oddi cu neamul lor, pe ostașii și pe slujitorii lor, voi pofti proscrisii în palatul și la masa noastră, nu va rămîne nici unul în afară de

brațele și îmbrățișarea noastră părintească! Perugia, te așteaptă zile de lumină: Veniți, veniți din toate zărilor, nuntași la nunta Laviniei Colonna cu Astorre Baglioni!

(Afară se aud tropote de cai, glasuri, Guido și Ridolfo tresar. Celé două novice încep să țipe. Sora Clementina alungă la fereastră.)

SORA ANGELICA: Mizericordie, ce înseamnă larma asta?

GUIDO: Sint călăreți intrați dincoace de ziduri...

RIDOLFO: Cum de le-a deschis sora portăreasă?

SORA CLEMENTINA: Au spart porțile!

SORA ANGELICA *(care a fugit și ea la fereastră, privind afară)*: Călăreți sint! Vai, copitele cailor ne-au spulberat răzoarele cu mieșunele! Îngeri ai paradisului, fie-vă milă de noi!

SORA ANGELICA *(decodată)*: Sint ostași ai ducelui Erocle d'Este! Vin să ne răpească pe prea-fericita!

RIDOLFO: Erocle? Pește puțință!

SORA ANGELICA *(cu o încăpăținare tragică)*: Estensele este! Sint incredințată! A mai încercat să fure acum o lună pe sora di Narni, care vede și prorocește viitorul! Pentru mănăstirea cea nouă, *Corpus Domini*, pe care a înălțat-o la Ferrara, îi trebuie o prea-fericită și a trimis călăreți să ne răpească pe *dolcissima*! Zvonul stigmatelor ei a umplut Italia... și Erocle vrea s-o închidă pe *beata* între zidurile ctitoriei sale! *(Se repede la patul Columbei, întinde brațele spre apărare.)* Apărați-o, seniori, nu lăsați lupii să sfișie oia sfintului Dominic!

(Ușa din stînga se dă violent în lături și intră Griffone Baglioni, tînăr foarte frumos, îmbrăcat în zale, urmat de Julius Caesar Varano, tiran de Camerino.)

.. GRIFFONE (*cu un larg surt sarcastic*): Oho, dar după cum văd, aici este un adevărat consistoriu! Iluștrii mei unchi pun la cale o nouă bulă împotriva ereticilor chemați husiți? Lăsați grija asta lui Borgia și neamurilor lui de spanioli execrați! Sinteti^m marchizi, stăpînit^r ai Perugiei, seniori — îmi pare rău că trebuie să vă aduc aminte — și indeletnicirea voastră în clipa de față nu e de a veghea la căpătiul unei domnicane zănatice!

GUIDO: Griffone, batjocorești o sfîntă!

GRIFFONE (*ride*): Sfîntă? Pentru că la anumite dați i se pornește sînge din niște răni nevindecate?

SORA CLEMENTINA (*strigă deodată, arătînd spre pat*): Priviți... priviți... stigmat^ele s-au ivit, roșii și scînteietoare!

SORA ANGELICA (*idem*): Și curge sînge... sîngele ei nevinovat!...

GRIFFONE (*ride*): Ce vă spuneam? Chemați în grabă pe messer Amedeo Vanucci s-o tămăduiască cu cataplasme și ierburi de-ale lui!

SORA CLEMENTINA (*întinde brațul spre Griffone*): La ivirea ta s-a pornit sîngele! Piei de aici, păgînule! Amalecit!

SORA ANGELICA (*idem*): Piei, Nabucodonosor!

GRIFFONE (*duce mîna la mînerul sabiei*): Femei, dacă nu încetați!...

RIDOLFO: Griffone, bagă de seamă... ești în loc sfînt!

GRIFFONE: Loc unde se urzește pieirea Baglionilor, marchize Ridolfo! Da, da, știu eu ce spun! Ați venit voi, cei mai bătrîni, cei mai ascultați din neamul nostru, să auziți vorbele adormitoare ale bezmeticeⁱ acesteia, care înoată în sîngele ei, ca un crap de Bracciano în sosul de capere! (*La o mișcare a lui Guido își duce mîna la sabie.*) Nu mișca, Guido Baglioni, că atunci mișc și eu! (*Reia.*) Știu ce v-a sfătuit! Împăcare cu răzvră-

tiții; cele cincisprezece porți ale Perugiei date în lături... hoarda lor întoarsă, înecînd ulițele și pâlatele... Împăcare, împăcare!... Iar de-a doua zi alte urzeli, alte trupuri găsite în zori pe lespezile de la San Ercolano! Împăcare... împăcare!... Pe urmă răscoala, voi, soțiile voastre, copiii voștri, neamul nostru, noi toți, sugrumați în așternuturi sau înjunghiați sub peristile... Oddi și oamenii lor, stăpîni pe Perugia, în vreme ce ștafete sărind în goana cailor peste străjile omorite la porți, vor duce lui Borgia, la Roma, lui Ludovic Maurul, la Milano, știrea cea dulce, știrea cea mult așteptată, că neamul Baglionilor a fost nimicit! Asta vreți?

VARANO: Ai dreptate, marchize Griffone. Prin glasul tău se rostește înțelepciunea și prevederea.

GUIDO (*foarte trufaș, către Griffone, arătîndu-i pe Varano*): Cine este seniorul acesta?

GRIFFONE: Iulius Caesar Varano, tiran de Camerino, prietenul și fratele meu.

GUIDO (*către Varano, nedînd nici o atențiune lui Griffone*): Deoarece nepotul nostru a găsit cu cale, seniore, să vă aducă aici și să vă împărtășească gînduri care trebuiau să rămînă numai între noi, iată că răspund senioriei tale că hotărîrea noastră, a fratelui nostru Ridolfo — singurii răspunzători de soarta Perugiei și a casei noastre — este luată! Iertare, uitare și înfrățire! Prin glasul nostru, păcătosul, se rostește duhul sfintei de colo... (*a arătat spre patul beatei*) care în clipa asta se gătește a urca la cer!... Și pentru a întregi opera noastră, hotărîm să poftim la nunta feciorului nostru Astorre cu Lavinia din principii Colonna, pe fugarii și proscrisii ce se vor întoarce în cetate și vor da semne vădite de supunere.

GRIFFONE (*adîncă închinăciune ironică*): Sper că mă veți pofti și pe mine!

TABLOUL II

O sală în palatul Baglioni. O mare deschizătură în fund, care dă pe o terasă înflorită... Soare, ghirlande de iasomie, atmosferă de tinerețe... Se văd prin fereastră, siluete de palate. Uși în dreapta și în stînga. E dimineată. La ridicarea cortinei, Lavinia Colonna, o fermecătoare fecioară, stînd într-un jeț înalt, se privește în oglindă. Peronella, însoțitoarea ei, se uită în stradă prin deschizătura din fund. Se aud lovituri de ciocane, glasuri de teslari...

PERONELLA: Stăpînă, au isprăvit de înălțat arcul! E tocmai ca cel al lui Constantin imperatorul din Roma noastră... Ba nu, mai înalt și mai boltit!

LAVINIA (*suride*): Însă acesta e de lemn, Peronella...

PERONELLA: Da, dar îl acoperă în întregime cu trandafiri... numai trandafiri albi, stăpînă!... Mîine, cînd alaiul nunții madonei mele va trece pe sub el, mirosul trandafirilor va îmbălsăma aerul și vă veți crede pășind spre paradis!

LAVINIA: Pînă mîine, trandafirii vor fi ofiliți...

PERONELLA: O, dulcea mea stăpînă, nu vorbi așa! Cetatea va fi toată o grădină! Și ce minunate lucruri au închipuit meșterul Perugino și ucenicii lui!... O fîntînă uriașă în fața Ufficiului Schimburilor din care va curge vin de Montepulciano și malvoazie... În piața din fața bazei San Pietro din Cassinate, au înălțat o Proserpină care arată ca o fecioară de optsprezece ani. Obraji și sinii îi sînt de ceară vopsită, albi ca sinii și obrajii altei tale.

LAVINIA (*rizînd*): Peronella!

PERONELLA (*urmînd*): Zeița va lăsa să-i curgă din brațe o ploaie de cofeturi și de turte de anison pentru prostime. Iar pentru cei ce doresc să vadă isprăvi vitejești, s-a clădit — unde începe Via Deliciosa — o cetate

amintind Troia, cu meterezele, punțile și porțile ei! Priam regele, Hecuba regina, monseniorul Paris și frumoasa frumoaselor Elena vor sta privind de pe metereze jos în uliță, unde grecii cu prea iscusitul Ulisse vor porni să cucerească cetatea, care pînă la urmă va arde cu pocnete de țipirig, de pucioasă și pulbere de bombardă!

LAVINIA (*uimită*): Dar de unde știi tu toate astea?

PERONELLA: Vorbesc slugile și pajii, pînă și ajutoarele de la bucătărie. Toată casa senioriei sale Guido Baglioni este în fierbere... A, dar va mai fi ceva, ce n-a mai văzut nici o nuntă și nici o altă serbare pînă azi!

LAVINIA: Ce va fi atît' de nemaivăzut?

PERONELLA: Din virful domului, un saltimbanc, purtînd aripile și pieptarul de aur al proto-arhanghelului Mihail, își va da drumul în jos, alunecînd pe o sîrmă groasă, în clipa cînd senioria voastră și gîngășul mire veți ajunge în dreptul lui... Și va așeza la picioarele voastre o urare în versuri latinești scrisă pe foi de pergament. (*Admirativă.*) Douăzeci de foi, stăpînă, uite, pe-atît de maril! Este cea mai lungă urare ce s-a plăsmuit de cînd există poeți și pergament!... Ce spui de astea, stăpînă?

LAVINIA: Spun că nu se cuvenea să mi le dezvălui înaintel! Mi-ai stricat, nesocotito, bucuria de a le descoperi eu! (*Intră prin stînga Astorre Baglioni, foarte tînăr și foarte frumos. Strigăt de fericire.*) Astorre, seniorul meu!...

(*Peronella face o închinăciune și iese.*)

ASTORRE (*vine repede la ea, îi prinde mîinile*): Lavinia, cu ce nerăbdare așteptam să te revăd! Dar a trebuit să primesc cu tatăl și unchii mei, pe solii curților italiene la nunta noastră! Ce de daruri, madona mea!... Isabella d'Este îți trimite o scufie din panglici împletite și cusută cu mărgăritare, după moda cea mai nouă

de la Curtea Franciei!... Iar soțul ei, marchizul Gonzaga, îmi dăruiește mie un armăsar din vestitele lui herghelii! Guidobaldo și Elisabeta de Montefeltro ne-au trimis o ladă pentru păstrat veșmintele, din lemn prost, dar capacul este împodobit după obiceiul lor, cu semne astrologice și cu devize poetice, pe care nimeni n-a izbutit să le deslușească! (*Ride.*) Seniorii de Urbino își ascund sărăcia sub născociri care de care mai ciudate!... Pe deseară sînt așteptați ambadorii serenissimei republici a Veneției... S-a zvonit că ne aduc două bucăți de brocart cusut cu fir de aur curat și o scrisoare cu urări scrisă de mîna dogelui... Toată peninsula ia parte, cu inimile și cu minile pline, la nunta noastră, madona și mircasa mea!

LAVINIA: O, seniore, vorbele tale, ca niște păsări cu aripile de lumină, se așază toate pe inima mea și sînt toată cîntec și ciripit și îmbătătoare primăvară!... Numai privindu-te, serafimul meu dulce, în tinerețea și subțirimea și mlădierea trupului tău, orice teamă fuge de la mine și mă simt înviorată ca și cum aș fi băut un balsam făcut dintr-o mie de ierburi întăritoare!

ASTORRE (*mirat*): Teamă, minunea mea? De cine? De ce?

LAVINIA: Ești crescut și născut aici, ești obișnuit cu înfățișarea lucrurilor și obrazele oamenilor!... Dar eu, care vin de la Tivoli, care am părăsit vila însorită a părinților mei, grădinile de mirt, fîntîile de ape vii! O, cînd am străbătut în litiera mea Umbria tăcută ca o nesfîrșită piatră de mormînt, cînd am văzut satele pustii, poderele arse, semnele războiului și ale morții rinjind sub norii plumburii și atît de jos, încît le simțeam mirosul de fum greu. Cînd am zărit în depărtare Perugia, înălțată pe un munte de cremene, numai turnuri de pază și metereze deasupra cărora în zadar o cruce de bazilică încearcă să se salte spre Dumnezeu... O, seniore, m-am întrebat ce destin năprasnic m-a îndreptat încoace! (*Cu avînt.*) Dar te-ai arătat,

Astorre, și toate s-au risipit și mi-am spălat gândul de zgura fricei și te ador, stăpinul meu!... O, ești ca un crin înălțat în gingașa trufie și frățezimea lui...

ASTORRE: Mai fragedă ca toți crinii ești tu, mireasa mea!... Și dacă este vorba de adorațiune mai presus decît pot rosti cuvintele omenesti, iată-mă la picioarele tale, îmbrățișînd genunchii tăi! (*I-a căzut la picioare.*)

(*În aceeași clipă ușa din stînga se deschide și intră Giampaolo Baglioni.*)

LAVINIA (*către Giampaolo*): O frate, mirele meu mi-a căzut la picioare și sînt rușinată că ai intrat tocmai acum!

GIAMPAOLO: Mai degrabă să se rușineze el!... Iată cum nu m-a văzut nici o femeie și nu mă va vedea!

ASTORRE (*Laviniei*): Fratele meu prea iubit este ostaș... căpitan al gărzilor. Astfel încît el are, cu privire la dulcile legături dintre sexe, păreri de... ostaș!

GIAMPAOLO (*care a înțeles ironia fratelui său, brutal*): Sînt ostaș! Nu puteam deveni amîndoi discipoli ai filozofilor și cercetători de mucegăite manuscrise!... E de ajuns un lunatic în casa părintelui nostru!

ASTORRE (*atîns*): Un lunatic nu s-ar fi învrednicit de laudele lui messer Marsille Ficin, magistrul școalei platoniciene și astrul curții magnificului Lorenzo!

GIAMPAOLO (*batjocoritor*): Mai-marii cetăților s-au învrednicit întotdeauna de laudele magistrilor, chiar cînd au fost niște mărginiți! (*Apoi.*) De te nașteai din Medici, te puteai răsfața în voie printre poeți și filozofi. Dar ești Baglioni și marchizul Guido, părintele nostru, avea poate la bătrînețe nevoie de un braț mai mult! (*Înălță brațul drept.*) Dar pe Jupiter, acesta este de ajuns!

(*În acest moment se aud în stradă pași de trupă în marș și izbucniri de trimbițe.*)

LAVINIA (*speriată*): Seniori, ce se petrece în piață?

GIAMPAOLO (*merge repede la fereastră, privește în stradă*):
Vărul nostru își plimbă halebardierii în pas războinic,
cu toate gonfaloanele¹ desfășurate!... (*Furios, se
întoarce.*) Asta este ușurință și trufie nepotrivită!
Când de-abia s-au întors proscriși!... Ce vrea Griffone?
Să-i sperie? (*Se duce iar la fereastră.*) Uite, palatul
Bonfiglio se închide... slujitorii trag porțile... Palatul
Fabriano la fel... Când abia se potoliseră urile, când
pregăteam, în bucuria regăsită, nunta voastră! E
nebun... nebun... sau... trădător!

ASTORRE: Giampaolo...

GIAMPAOLO: Cunoșc fiara de Gubbio însetată de singele
cetățenilor! Dar nu-ți voi îngădui, Griffone Baglioni,
alte crime împotriva Perugiei și alte primejdii pentru
casa noastră!... Vom nunti miine împărătește... V-o
jur pe spada asta! (*A scos spada, o înalță, dar deodată
dă un strigăt de durere. Scapă spada din mână.*)

ASTORRE (*se repede la el*): Frate... ce este?

LAVINIA: Frate...

ASTORRE: Ce este? Ce s-a întâmplat?

GIAMPAOLO (*ținându-și brațul drept cu mâna stângă, cu o
strîmbătură*): Au tras... au tras cu arcu în mine!

TABLOUL III

O încăpere de primire în palatul lui Guido Baglioni. Uși în
dreapta și în stînga; fereastră în fund. Mobilă severă de nuc;
o masă masivă, jețuri înalte. La ridicarea cortinei Guido
Baglioni este în picioare, în dosul mesei. În stînga lui, Ridolfo
Baglioni. În fața lor, Sigismondo di Oddi.

¹ gonfaloane = drapel, steag de război sau de breaslă (n.ed.).

GUIDO: Seniore di Oddi, ție, casei tale, fugarilor de la vetrele lor întorși în Perugia, pace și iertarea greșelilor! (*Sigismondo se înclină adînc.*) Prea multă vreme ne-am sfișiat între noi, prea multe lacrimi au curs din ochii soțiilor, mamelor, logodnicelor... Prea mult singe au sorbit șanțurile din piețele noastre! La ceasul acesta meterezele se golesc de bombarde, fierarii zdrobesc cu ciocane lanțurile care închideau ulițele — două sute de zbiri au fost îndepărtați din însărcinările lor... Toate, dovezi ale credinței și tăriei legămîntului nostru!

SIGISMONDO: Guido Baglioni, în numele casei mele, al credincioșilor mei și al tuturor celor ce m-au urmat în pribegie, primesc și legămîntul tău și dovezile pe care le aduci de temeinicia lui! Pacea să domnească de aici înainte între noi!... Casele noastre sînt tot atît de antice, după cum stemele noastre înfrățite strălucesc pe frontispiciul municipiului! Nu mă cobor, recunoscîndu-te ca stăpîn și ocrotitor al Perugiei! Marchize Ridolfo, fii chezaș al cuvîntului dat!...

RIDOLFO: Seniore Sigismondo di Oddi, cunoscînd mai bine decît oricare altul gîndurile ilustrului meu frate și stăpîn, primesc cererea senioriei tale!...

GUIDO (*lui Sigismondo*): Veți fi auzit de fericita împrejurare care va uni casa noastră cu magnificii principi Colonna?

SIGISMONDO: Am auzit și ne-am bucurat! *Ilustra madona* Lavinia strălucește printre cele mai nobile principese ale peninsulei, iar mirele este prețuit de maeștrii filozoficelor speculațiuni, drept un vultur de știință! De aceea pregătisem cununii de flori și covoarele prețioase pentru foișoarele noastre, înfipsesem tortele de rășină în belciugele lor de bronz de-a lungul zidurilor... hotărisem să iluminăm încă de astă-seară palatele noastre ca pentru cele mai memorabile sărbători... (*Se oprește. Pleacă capul cu tristețe.*)

RIDOLFO (*cu neliniște*): Și... nu veți mai face nimic?

SIGISMONDO: Eu și casa mea, da! Însă ceilalți s-au închis în palatele lor sau au poruncit cai, spre a fugi din cetate!... Sanctuarul sfintului Bernardino se umple de femei și de copii, care caută scăpare!

GUIDO (*uimit*): Scăpare? Pentru ce?

SIGISMONDO: Marchizul Griffone Baglioni, nepotul ilustrațiunii voastre și căpitan general al oștilor Perugiei, a ridicat aventurierii, halebardierii svitieri și toată pleava care de obicei înecă tavernele din ulițele joase... îi plimbă cu mari strigăte de jaf și de moarte pe sub ferestrele noastre!

GUIDO (*furios*): Se poate, seniore? Nu-mi vine a crede! Și eu să nu știu nimic!

RIDOLFO (*către Sigismondo, îngăduitor*): Nu vă temeți, seniore, de un tânăr zănat și infamurat!...

GUIDO (*preocupat*): Ce urmărește el cu asta?

RIDOLFO: Nimic altceva decît să-și arate trufia!...

GUIDO (*cu tărie*): Nul... Învrăjbirea din nou a cetățenilor!... (*Strigă.*) Nu mai pot răbda nici necuviințele, nici neînfrinarea dezmățatului acestuia! (*Intră prin stînga Griffone Baglioni.*) Ce mi se spune, Griffone? Fără încuviințarea și știința mea îți vînturi aventurierii amenințînd? Uîți de legămîntul încheiat cu seniorul de față pe care adineauri l-am semnat împreună, întărindu-l cu sigiliul nostru?

GRIFFONE (*cu o uimire prefăcută*): Ai făcut asta, seniore?

- GUIDO (*arată spre stînga*): Treci la cancelaria peceților și ai să vezi!

GRIFFONE (*sarcastic*): Frumos legămînt!

SIGISMONDO (*atîns*): Ce vreți să spuneți, marchize Griffone Baglioni?

GRIFFONE: Nu te face că nu pricepi, don Sigismondo di Oddi! În vreme ce unchiul meu se-ncurcă printre pergamente și peceti, oamenii tăi intrați în cetate ascut pumnalele, cei rămași în afară de ziduri stau la pîndă... ștafetele tale ȧes drumurile dintre Perugia,

Assisi, Spello și Trevi, deoarece — încă o dovadă că legământul e sfânt — străjile au fost ridicate de la porți!...

SIGISMONDO (*strigă*): Nu e adevărat! Născociri și învinuiri netrebnice!

GRIFFONE: Stăpîne, îi îngădui să mă înfrunte înaintea se nioriei tale?

GUIDO: Nu-l pot mustra, deoarece spune adevărul.

SIGISMONDO (*către Griffone*): Și dacă asemenea zvonuri bezmetice răspindești pretutindeni și cu ele întărești spadasinii, asta înseamnă, Griffone Baglioni, că azvîrlind din nou pe cetățeni unii împotriva altora... (*rar și apăsător*) țintești mai departe și mai sus!

GRIFFONE (*tresare violent*): Ce vrei să spui?

SIGISMONDO (*lui Guido*): Guido Baglioni, ia seamă! Un nou măcel se pregătește!

GRIFFONE (*urlă*): Dacă un nou măcel va fi, atunci voi, femeile voastre, credincioșii și slugile voastre, veți pieri în singel...

(*Mare tresărire la toți.*)

GUIDO: Griffone!

SIGISMONDO (*aproape în același timp urlă*): Griffone Baglioni, ameninți?

RIDOLFO: Îți pierzi mințile!...

GRIFFONE (*către Sigismondo*): Despre asta îți dau încredințare! Fiindcă de nu pieriți voi, pierim noi!...

RIDOLFO: De noi nu te îngrijii!

GRIFFONE: De soția mea Zenobia, mai dragă inimii mele decît viața-mi viitoare, de maică-mea Atalanta Baglioni, pe care nici Cornelia, nici altă matroană ilustră a antichității n-au întrecut-o în înțelepciune și în virtute — de ele mă îngrijesc! Guido și Ridolfo Baglioni, dacă ilustrul meu tată, Roderigo Baglioni, *primogenitus* și șef al casei sale, nu pieria de pumnalul tilharului Fortebraccio — execrată fie-i memoria

pină la stingerea veacurilor — apărindu-și soția și puținul avut ce-l tirise cu el din Perugia în flăcări — dacă părintele meu prea iubit trăia, Perugia aceasta era azi mărgăritarul Umbriei, iar nu ziduri mustind sudoare de singe, de frica ucigașilor!

SIGISMONDO: Iar? Seniori, nu mai pot răbda!

GRIFFONE: Da, ucigași, Sigismondo di Oddi! Cine știe dacă la ceasul acesta n-au și început opera lor infamă!

(Intră prin dreapta Giampaolo Baglioni, cu brațul drept în eșarfă.)

GUIDO *(cum îl vede, speriat)*: Giampaolo, ești rănit?

GIAMPAOLO: O zgîrietură...

RIDOLFO: Au tras asupra ta...

GIAMPAOLO *(rar, privind fix pe Sigismondo)*: De la feres-trele palatului Aldobrandini!

(Guido și Ridolfo întorc și ei privirile spre Sigismondo.)

GRIFFONE *(triumfător, întinzînd brațul acuzator spre Sigismondo)*: Dovada!

SIGISMONDO *(vehement)*: Palatul Aldobrandini e pustiu! Principele nu s-a întors încă în cetate!

GUIDO: Pentru ce?

SIGISMONDO: Îi e soția bolnavă la Trevi! Pe cununa de spini și pe sulița sutașului, jur că spun adevărul!... *(Rare și apăsate.)* Alteineva a înarmat brațul și a plătit pe ucigași! *(Griffone începe să ridă. Furios.)* Marchize Guido, nu mai pot îndura înfruntările și cutezanța nepotului senioriei tale... Îngăduie-mi să mă întorc la palatul meu! *(Se închină.)*

GRIFFONE *(sarcastic)*: Drum bun, Sigismondo di Oddi, numai să ajungi departe!

GUIDO *(alb de mînie)*: Ai să-l împiedici tu?

GRIFFONE: Eu!

GUIDO: Uită că trufia și puterea ta, nouă ni le datorezi!

GRIFFONE: Mie și virtuților mele!...

GUIDO (*spumînd*): Da? Află atunci că din clipa asta te ridic din căpitănia oștilor Perugiei! (*Către Sigismondo.*) Dacă asta poate liniști pe senioria ta și pe pribegii reînorși...

(*Sigismondo se înclină adînc.*)

GRIFFONE (*se clatină sub lovitură*): Cum?

GUIDO (*lui Sigismondo*): Mergeți, seniore, orice s-ar fi petrecut aici, cu gîndurile noastre de pace!

(*Sigismondo se înclină adînc, iese prin stînga.*)

GRIFFONE (*după o scurtă pauză*): Și cine îmi va lua locul?

GUIDO: Păa-iubitul nostru fiu Giampaolo, aici de față!

GRIFFONE (*sarcastic*): Tu, Giampaolo? De ce nu Astorre, fătălău! Mă întreb cum o să se descurce în noaptea nunții! Îmi vine să-i trimit un scutier de-al meu în-tr-ajutor! (*Ride.*) Tu, Giampaolo? Ciungule, neputinciosule, care nu poți trage nici spada!

(*Giampaolo cu mina stîngă smulge eșarfa, cu un scîncet de durere, dar iute ca fulgerul; cu dreapta scoate spada, se năpustește asupra lui Griffone. Acesta înfruntă lovitura; încrucișări furioase de spadă.*)

GUIDO (*înnebunit*): Giampaolo, oprește... ți-e brațul înțepenit, nu vezi? Griffone, te-azvîrl în fiare! Și pe tine, Giampaolo... Cutezați în fața mea? Ridolfo, cheamă gărzile!... Griffone, nu vezi că nu mai poate lupta?

(*Giampaolo trece spada în mînă stîngă, însă dintr-o încucișare Griffone i-o doboară la pămînt.*)

GRIFFONE (*îtră spada lui în teacă; cu o mare ironie*): N-am poftă să mi se zvirle învinuirea că am trimis în infern pe unul ce nu se poate apăra!

GIAMPAOLO (*furios, ridică spada de jos*): Nu triumfa, Griffone Baglioni, fiindcă simbriașul tău a nimerit prost.

GRIFFONE (cu o ardoare extraordinară): Alții vor nimeri
 mai bine! Sint sute, sint mii, care așteaptă de la
 mine semnalul: flamura cu stema mea: zgriptorul!
 Zgriptorul pe care-l veți smulge de pe platoșele de
 piele de bivoli ale halebardierilor, din vârful gonfaloa-
 nelor care se umflă ca niște piepturi în vîntul bătă-
 liilor... pe care-l veți desprinde cu dalta de pe chivă-
 rele căpitanilor! Pornește, Giampaolo, măcelul zgrip-
 torilor, voi porni și eu măcelul celălalt, cel adevărat,
 (dulce părilor umflăte, fiindcă miroase îmbătător a
 singe! *(Mare mișcare la toți; exclamații: „E nebun...
 iată, mărturisește... ce îndrăzneală!”... Dar deodată
 Griffone începe să ridă; un rîs clocotitor, dement, care
 înecă strigătele.)* Ha... ha... haaaa... Ce-am spus?
(Își trece mîna pe frunte.) Pe ce tărîmuri rătăcesc?
 Ce femeie despletită mă așteaptă la capătul potecii?
 Înapoi nefericito, fiindcă măcelul a început! *(Strigă
 ca ieșit din minți.)* Aventurieri, la mine! Baglioni!
 Baglioni! *(Începe să fluture în vînt spada, o azvîrlă
 apoi la picioarele lui Giampaolo, își prinde capul în
 mîini.)* Sint nebun, unchiule. Guido... sint nebun,
 unchiule. Ridolfo... N-ați crezut nimic din tot ce-am
 aiurit și bine ați făcut! Ce mai sint eu? Ce mai pot
 înfățișa eu de-acum? Un gonfalonier căzut... nu, un
 bufon printre donzele soției mele Zenobia, printre
 slujitoarele mamei mele Atalanta!... Dați-mi caierul
 de lînă și furca Omfalei, să torc la picioarele zeiței
 firul mereu rupt și mereu innodat al bezmeticului meu
 gînd! *(Reîncepe să ridă ca un nebun.)* Ha... ha... haha-
 ha... *(Se îndreaptă repede spre stînga.)*

*(Dar ușa se deschide și în cadrul ei se ivește Annibale Baglioni,
 un tînăr de 18 ani... Griffone îl fulgeră cu privirea și iese.)*

ANNIBALE (către Guido, cu un gest spre ușa pe unde a ieșit
 Griffone): Stăpîne, monstrul acesta urzește pieirea
 noastră, a tuturor Baglionilor! Îngăduie-mi stăpîne..

(Întorcându-se acum spre Ridolfo) și tu prea iubite tată, să-i iau înaintel (*Scoate un pumnal.*) Îngădui-ți-mi să-l omor! Cu binecuvîntarea voastră, devine operă mintuitoare, pe care rațiunea de stat o înalță și o dă pildă urmașilor ca fapta ilustră a unui Brutus! (*Iar strigă.*) Lăsați-mă să-l omor!... Fiindecă altminteri, v-am spus... v-o strig acum: ne omoară el pe noi!

GUIDO: Annibale, fiule! ți-ai pierdut judecata! Mai virtos decît el!

ANNIBALE (*cu ardoare*): Se preface, seniore! E îmbelșugat în vîcleșuguril (*Din pricina înflăcărării, izbucnește în plîns; o descărcare nervoasă.*) Dar ascultați-mă... credeți-mă... Bestia adulmecă sîngele nostru! Dacă vă par rătăcirii sau născociri ale minții mele cele ce vă spun, atunci... atunci... Iată... mi-a destăinuit un om sfînt, are ordinele minore... *Fra* Clemente îl cheamă... Întrebați-l... (*Cu țârie.*) A pus la cale cu Iulius Caesar Varano, execrabilul tiran de Camerino, răscoala... Împreună vor cuceri cetatea! Apoi va începe măcelul! (*Tăcere. Implorînd.*) O, ce soartă, nemiloasă ne pregătiți cu tăcerea voastră. (*Îndreptîndu-se spre Giampaolo, ca spre ultima lui speranță.*) Giampaolo, frate...

GIAMPAOLO: Aștept hotărîrea stăpînului și părintelui meu!

GUIDO (*cu hotărîre*): Nu, sînge nu va curge în zilele acestea de bucurie! Să plătim cu un nou omor — și ce omor — nunta fiului meu Astorre? Ce vor spune Colonna? Ce vor spune ambasadorii principilor și oratorii republicilor sosiți în cetate? Aștept din clipă în clipă pe legatul sanctității sale, Alexandru! Vrei încă o excomunicare și Baglioni scoși pentru a doua oară din creștinătate ca paricizi și scelerați? După nuntă vom chibzui ce este de făcut!

ANNIBALE: Guido Baglioni, ai rostit martiriul rasei tale! Slăbiciunea e pieirea stăpînitorilor! Dacă nu izbesc cînd trebuie, sint izbiți!

GUIDO: Văd, fiule, că n-ai citit în zadar sfaturile pe care florentinul Machiavel le dă principilor! Noi mai bucurăm ne călăuzim după mintea noastră! Mergi, Annibale! Zvirlă de la tine pumnalul și petrece în jurul gitului colanul de aur al nuntașilor!

(Annibale pleacă capul, nimicî, și iese repede prin dreapta.)

RIDOLFO: Copilul știe ce vrea!

GUIDO (*supărat*): Vom hotări împreună despre asta și despre toate! Dar mai înainte... (*Izbește cu ciocanul în tipsia de aramă de pe masă. Se ivește din dreapta un paj. Acestuia.*) Să fie căutat și poftit din partea noastră la palăt seniorul de Camerino! (*Pajul se înclină și iese prin dreapta. Către Giampaolo.*) Îți trimit îndată pe messer Amedeo.

GIAMPAOLO (*brusc*): N-am nevoie nici de balsamele, nici de descintecile lui! Am spus că e numai o zgîrietură! Bestia nu m-a nimerit! Dar pe îngerul cel negru și pe cazanele lui cu smoală, eu îl voi nimeri! (*La o mișcare a lui Guido strigînd.*) Duceți-vă, ce mai așteptați? Solii s-au adunat! Le-am văzut caretele intrînd sub portice... (*Intră prin dreapta majordomul.*) (*Aproape urlînd.*) Iată messer magister ceremoniarum! (*Acestuia.*) Ia-i de aici... Du-i de aici!

GUIDO (*speriat de frămîntarea fiului său*): Ne ducem... ne ducem... (*Face un semn majordomului, care se îndreaptă spre stînga.*)

(Guido și Ridolfo ies, precedați de majordom, prin stînga. De abia s-a închis ușa și prin dreapta intră într-o mare tulburare, Zenobia Baglionî.)

ZENOBIA: Giampaolo, mîntuirea mea!

GIAMPAOLO (*cu un gest spre stînga*): Mai încet... de-abia au ieșit!

ZENOBIA (*cu voce scăzută, gîfîitoare*): Te-au rănit! I-a spus Jeronimei mele un paj de-al lui Griffone. Dragostea

mea, unde ești lovit? (*Giampaolo îi arată brațul drept.*)
La braț... O, se putea întâmpla și mai rău! (*Cu un strigăt.*) Giampaolo, păzește-te! Soțul meu Griffone îți vrea pieirea!...

GIAMPAOLO (*suride*): Ce-ți trece prin cap? Un pedestraș de-al meu, în loc să nimerescă ținta, m-a nimerit pe mine în braț! Vream să-l pedepsesc, dar s-a căit amar-nic. De altminteri, mi-a și trecut! O, dar ce înseamnă asta? Plîngi? Pentru atîta lucru? Se cunoaște că ești florentină!... Peruginele noastre sînt mai aspru!

ZENOBIA (*printre lacrimi*): Nu mă muștra, mizericordiei! Mi-ești atît de drag și m-am speriat atît de cumplit! A, madona își întoarce fața de la mine.

GIAMPAOLO (*suride*): Madona nu ocrotește iubirile vinovate!

ZENOBIA (*cu o mare ardoare*): Vinovată, iubirea mea? Atunci e vinovată și luna, care aleargă neistovită de la începutul lumilor după strălucitorul Phoebus! Vinovată e și biata păuniță care-și cuibărește nemernicia cenușie sub penele păunului, scînteietoare ca aripile îngerilor! Dar pricepe, seniore, că nu mai pot trăi decît în preajma bărbăției tale, care se indulcește atît de galeș într-un suris, într-o aruncătură de privire! (*Cu mare patimă.*) Te adulmec în aerul pe care-l sorb, te fac carnea și sîngele meu în pîinea pe care-o frîng... Ești vinul care mi se coboară în genunchi, de mă împleticesc, beată de tine, între poalele mele femeiești! Uite, ascultă și crede: m-am dus cu donzelele mele la San Ercolano, să mă prostern la picioarele prea-fericitului! Și cum îl imploram, deodată minune! Mitra episcopală i-a alunecat de pe tîmple, care s-au acoperit cu coiful tău, cîrja i-a căzut din mîini, care înălțau acum, printre făclii, spada ta strălucitoare! Și nu mai era chipul blind, ci obrazul acesta arămiu... (*Îa mîngîiat pe obraz*) ochii aceștia culezători și gura ta, seniore... M-am înălțat, atunci în vîrfurile picioarelor, ca

să te ajung, ca să-mi potrivesc buzele și suflarea pe buzele și pe suflarea ta! Dar vedenia s-a topit! Am dat un țipăt, care însă mi-a căzut înapoi pe inimă, astfel încît m-am prăbușit acolo, printre femeile mele speriate! (*Cu o mare înflăcărare.*) Giampaolo, fie-ți milă de mine, roaba ta! Ridică-mă pînă la dragostea ta... învăluie-mă în dorința ta, să-mi fie și mie o dată cald, celei cu mădularele înțepenite de gerul morții! Lasă-mă să mă culc pe pieptul tău, ca pe o pajiște înflorită, între hotarele de ape vii ale brațelor tale!

GIAMPAOLO (*întunecat*): Femeie, mă tirăști în păcat de moarte!

ZENOBIA (*uimită*): Păcat de moarte?

GIAMPAOLO (*grav*): Sintem veri.

ZENOBIA (*vehement*): Nu, nu, m-au azvirlit în culcușul lui Griffone Baglioni e drept, dar am fugit din el; parecă luaseră foc și patul și pletele mele! De-atunci în zadar fiara încearcă să mă răpună! Infernul, cu chinurile lui, mai bucuros decît îmbrățișarea monstrului! (*Radioasă.*) Sint curată ca în ziua cînd am venit întii pe lume!

GIAMPAOLO (*cu un strigăt de triumf*): Atunci... (*Întinde brațele. Zenobia, cu un urlat de fericire, se prăbușește la pieptul lui... Lungă îmbrățișare... În vremea asta, ușa din dreapta se deschide fără zgomot și se strecoară în încăpere, ca o umbră, Iulius Caesar Varano, senior de Camerino.*)

VARANO (*mieros*): Mă iertați monseniore și ilustră madonă... (*Cei doi se despart foarte tulburați. Către Giampaolo.*)

Dar sint chemat chiar de altissimul vostru părinte!

GIAMPAOLO (*care și-a regăsit stăpînirea de sine, se îndreaptă spre masă, bate în tipsia de aramă. Intră prin dreapta un paj. Acestuia*): Vesteste pe senioria sa Guido că... (*cu un vizibil dispreț*) străinul acesta așteaptă să fie primit.

PAJUL (*către Varano*): Numele vostru?

VARANO (*cu o mare umilință prefăcută*): Iulius Caesar Varano, pe nedrept poreclit de hîrfitorii mei, tiran de Camerino.

TABLOUL IV

La Griffone Baglioni. În fund două ferestre mari care dau în Piața Municipiului. Uși în dreapta și în stînga. La ridicarea cortinei, Zenobia Baglioni privește pe fereastră. Semne de mare neliniște. Aleargă de la o fereastră la cealaltă, scrutează piața cu mare nerăbdare. Intră în sfîrșit, din stînga, Camilla, donzelă, ținînd în mînă o găteală de cap.

ZENOBIA (*se întoarce brusc*): Cum m-ai speriat, Camilla! Nici nu te-am simțit cînd ai intrat!

CAMILLA: Ilustrațiunea voastră să mă ierte, dar am venit să vă întreb dacă vă place găteala asta pentru nunta de mine. (*Îi arată o scufie de panglici, împodobită cu diamante.*)

ZENOBIA (*foarte nervoasă, de abia privind găteala*): Diamantele sînt prost așezate. Le vreau adunate pe frunte, iar nu risipite pe ceafă... Să facă stemă...

CAMILLA: Stăpînă, e croită anume după o găteală a ducesei Beatrice d'Este, madona cea mai pricepută în podoabe femeiești din toată Italia.

ZENOBIA (*răstîtă*): Beatrice să-și poarte scufiile la ea la Milano, iar nu să le trimeată, drept izvoade ale gustului și priceperii sale, la toate curțile peninsulei! Du-te lasă-mă! (*Camilla iese repede prin stînga. În același moment ușa din dreapta se deschide. Intră Jeronima, altă donzelă. Zenobia îi sare înainte gîfîind.*) Repede, sufletul meu... L-ai găsit pe Giampaolo?

JERONIMA: Cu mare greutate stăpi...

ZENOBIA (*îi ia vorba din gură, febril*): Din ce pricină? Era păzit? Rănit de moarte și nimeni n-are voie să intre? Brațul... (*Își frînge mîinile*).

JERONIMA: Nu, stăpină, dar de abia m-am putut strecura printre căpitani și stradiotși neobrzăați. Le-am spus însă că trebuie să duc un răvaș stăpinului lor. Au înțeles că e vorba de dragoste și m-au lăsat în sfîrșit să trec, rizind și făcînd glume deșănțate. Rog pe stăpina mea să nu mă mai trimeată altădată...

ZENOBIA (*cu un gest*): Lasă asta... (*Avidă.*) L-ai văzut?

JERONIMA: Da, stăpină.

ZENOBIA: O, de ce ău ți-am împrumutat ochii mei, să mi-i dai înapoi acum, plini de chipul lui adorat! (*Apoi.*) Rana de la braț i-a trecut?

JERONIMA: N-avea înfățișarea că suferă, stăpină.

ZENOBIA: Madona și pruncul sfînt fie lăudați! (*Apoi.*) Dă-mi repede răspunsul la rîndurile mele.

JERONIMA: Nu mi-a dat nimic...

ZENOBIA (*nimicîță*): Nefericită...

JERONIMA (*apăsă*): În scris, stăpină.

ZENOBIA (*chinuită*): Cum mă răsucești pe jăratec, Jeronima... Atunci ce ți-a spus pentru mine?

JERONIMA: ... Că va fi astă-seară, înainte de *angelus*, în veșminte cafenii, fără colan și fără cingătoare, ca un om de rînd, în bazilica San Domenico... în fața mormîntului prea-fericitului Benedict al XI-lea papă...

ZENOBIA (*tristă, pentru ea*): ... Cel ucis de Filip cel Frumos al Franciei cu smochine otrăvite... Putea găsi alt loc...

JERONIMA: E cel mai ferit, stăpină. Și a adăugat: să spui madonei mele...

(*Amuțește... Prin dreapta a intrat Griffone Baglioni.*)

GRIFFONE (*se oprește în prag*): Tulbur cumva pe madona și stăpina mea?

ZENOBIA: Stăpîna? Senioria ta vrea să glumească. (*Către Jeronima.*) Du-te, fata mea.

(*Jeronima iese prin dreapta.*)

GRIFFONE (*cu un gest, pe urmele Jeronimei*): E o slujitoare a madonei mele?

ZENOBIA: O biată orfană... o cheamă Jeronima... adusă din Neapole de către Caterina de Aragon la curtea din Ferrara... După moartea ei, noua ducesă, Lucrezia Borgia, a gonit-o. Bastarda papei fără îndoială că nu voia să păstreze în preajma ei o martoră a virtuților înaintașei sale. (*Ride silit.*) Dar după cum văd, senioria ta nu-mi cunoaște donzelele.

GRIFFONE (*grav, străpungînd-o cu privirea*): Nu-mi cunoști nici soția! (*Pășește spre ea.*)

ZENOBIA (*face un pas înapoi*): Iar, seniore?

GRIFFONE (*apăsător*): Numele meu e Griffone!...

ZENOBIA: Mi-e groază de el! Cînd îl aud, parcă o gheară cu unghii de fier se înfige adînc într-o inimă înșingărată. Harpiile trebuie să fi avut unghii de-acestea!

GRIFFONE: Alte buze l-au rostit totuși printre suspine și lacrimi de fericire.

ZENOBIA (*cu repulsie*): Întoarce-te la ele, ca să-i auzi din nou sunetul dorit!

GRIFFONE (*decodată violent*): Zenobia, iar mă înfrunți!...

ZENOBIA: Seniore, iar mă cercetezi cu gînduri vinovate!...

GRIFFONE: N-am dreptul să intru în încăperile tale?

ZENOBIA (*cu un gest spre ușa din dreapta*): Dreptul senioriei tale se oprește la pragul de colo!

GRIFFONE (*înaintea amenințător*): Pînă cînd ai să mă înfrunți nepedepsită, femeie? (*Se repede la ea dintr-un salt, îi apucă mîinile, vrea s-o supuiască... Ea se zbate, cu strigăte de împotrivire și de durere... El, spunînd.*) Nimeni nu m-a înfruntat și nu m-a umilit ca tine!... Dacă ai avea un frate, i-aș împlînta spada în piept, ca să spăl injuria! Te folosești peste răbdarea ome-

nească, te folosești că ești femeie... dar femeia mea!... *(Îi dă deodată drumul; cu un mare strigăt de deznădejde.)* Femeia mea! Nu-ți cunosc moliciunea pielii, nici căldura trupului! Nici gustul buzelor acestoră, mereu strinse pe un ți-păt de groază! Ce ți-am făcut, femeie? Ce urmărești cu mine? De două luni sînt soțul tău! Dar aș fi în stare să impresor o cetate singur, să mă zvirl în șanțuri, să agăț scări, să sar pe metereze, să improșc cu ulei clocotitor o întreagă oștire... eu, Griffone Baglioni, eu, unul și o sută de Griffone Baglioni, fiecare fărîmă din mine un luptător invincibil... și pe tine... *(urlă)* și pe tine, jivină!... să nu te pot supune nici cu așteptarea, nici cu îndurarea mea de slăbiciunea ta, nici cu dorința mea de tine, care mă răsucesce în așternutul meu pustiul! *(Îi dau lacrimile.)* Uite, pling... fiindcă, uite, pling! M-a văzut pe mine vreodată cineva plîngînd? *(Deodată feroce.)* Să nu șoptești ceva despre asta femeilor tale, nici chiar mamei mele, că te sugrum... *(Urlă.)* Să se isprăvească odată! Te sugrum! *(Înaintează spre ea... E atît de fioros, încît Zenobia fuge la zidul dinspre fereastră. Se lipește de zid.)*

ZENOBIA *(bîlbîie)*: Nu mă ucide... nu mă ucide... gîndește-te la viața ta veșnică...

GRIFFONE *(vine la ea, care-l așteaptă cu ochii măriți de oroare. El o privește)*: O, Zenobia, cum ai putut crede? Dar te iubesc, madona mea, cum nici o femeie n-a fost încă iubită! *(Cu mare freamăt.)* Femeia mea, Zenobia... urmă de delectațiune... Harfă pe care îngerii cîntă epitalame lui Dumnezeu! Căpății azuriu unde caut un colț, să-mi reazim capul acestă bîntuit de furtuni!... Zenobia, cunoaște-mă, înțelege-mă!... Tot ce năzuiesc, tot ce urmăresc, tot ce voi desăvirși pentru tine va fi! Nu mai îngădui să rămii printre Baglioni o rudă de-abia băgată în seamă, care la marile sărbători, pășește în coada feciorilor lui Guido și lui Ridolfo!

Te vreau stăpîna Perugiei, purtînd diadema și mantia! Cum ar fi fost maică-mea, dacă tatăl meu Roderigo, trăia! (*Cu putere.*) Și Guido, și Ridolfo sînt niște uzurpatori! Perugia este moștenirea mea!... Dar ca să împlinesc cele ce ți-am spus, Zenobia, am nevoie de tine! Izvorul bărbăției mele seacă sub arșița așteptărilor mele zadarnice la ușa ta! (*Cu o mare ardoare.*) Am nevoie de un pic de dulceată! Madona mea, îngăduie-mi să te îmbrățișez!

ZENOBIA (*privindu-l drept în ochi*): Mai bine ucide-mă! Acum sînt gata!

GRIFFONE (*cu groază se trage înapoi*): Femeie, atît de cumplit îți par?

ZENOBIA (*cu un ton de deznădejde înnebunită*): Ți-am spus să mă ucizi! Nu vrei? Ascultă și o să vrei! Ascultă și dacă pînă la urmă nu sînt moartă, o iau de la început! Ascultă și află! M-ai smuls tatălui meu după amenințări cumplite! Te-am urmat la altar ca la butucul călăului... simțeam pofta ta dogorîndu-mă cu dogoarea infernului... dar din toată făptura ta priveam minile care au împlîntat pumnalul, care au sugrumat, care au turnat otravă!... Toți cei uciși de tine îmi făceau alai la ieșirea din dom și clopotele nupțiale sunau rugăciunea morților! Nu vreau, nu pot să fiu soția ta! Văd singe pe urma pașilor tăi; Perugia, cerul, lumea, sînt pentru mine singe... Adugă-l și pe al meu; scaldă-te, Griffone... iată, te chem Griffone, Griffone, Griffone, vampir care capătă în sfîrșit un nume și un obraz și care ești tu!

GRIFFONE (*se repede la masă, apucă ciocanul și izbește ca un nebun în tîpsia de aramă, strigînd*): Mamă... mamă... mamă! (*Intră speriată din stînga Jeronima.*) Să vie numaidecît mama! Căutați-o pe madona Atalanta! (*Jeronima a ieșit. Griffone cu glas de implorare.*) Marchiză! Mamă! (*Apare prin stînga Atalanta Baglioni, patruzeci și cinci de ani, splendidă de-o măreție liniștită.*)

Mamă, intră... apropie-te! (*Arătându-i pe Zenobia.*)
Ascultă! (*Acesteia*). Grăiește! Nu vrei?

ZENOBIA (*zdrobită*): Nu mai pot!

ATALANTA (*lui Griffone*): Ai speriat-o! Urletele tale au cutremurat palatul. Cred că după fiecare coloană, un slujitor îngrozit își face semnul crucii, așteptându-și clipa din urmă! Griffone, cînd ai să încetezi a fi spaimă pentru casa ta și izvor de lacrimi nesecate pentru ai tăi?

GRIFFONE: Mamă, pe mine mă învinovățești? Madona, nu mă copleși! Ziua morții nu va fi pentru mine mai cumplită ca ziua mea de azi! Mai vezi înnodată pe șoldul meu năframa de gonfalonier? Guido Baglioni m-a despuiat de căpitănie! Și-atunci, singur, pălmuit, am venit la căminul meu să găsesc dulceață și mîngiere... Ei bine, madona... soția mea... A, furiile n-au șuierat la urechile lui Oreste mai groaznice învinuirii!... Obrazul meu e spoit cu sînge, mîinile mele sînt jilave de sînge? Coboară privirile, marchiză Baglioni, spre fiul tău nefericit! (*A căzut la picioarele ei.*)

ATALANTA (*privindu-l*): Nu e pentru prima oară cînd, după o smintită fărădelege, vii să te prăbușești la picioarele mele, cerîndu-mi dezlegare mie, care n-am putere nici să leg nici să dezleg. Guido Baglioni te-a scos din căpitănie? A avut prîcinile lui pe care le cunosc.

GRIFFONE (*sare în picioare*): Cum?

ATALANTA: În silința lui de a împăca Perugia, tu ești drojdia care umflă aluatul amar al discordiei între cetățeni!... Pînă cînd, Griffone Baglioni, lacrimi și sînge și trupuri azvîrlite sub bolți? Pînă cînd neamul Baglionilor, frumoși ca niște zei, împodobiți cu toate darurile firii omenești, să fie execrațiunea oamenilor? O, îmi aduc aminte cînd am venit din Siena mea, mireasă a scumpului meu Roderigo! Umbria era o grădină de ape cîntătoare pe canale, toate roadele creațiunii se înălțau în soare, sau se aplecau grele de must, spre brazdele

grase! Era pământul făgăduinței, iar Assisi, un chivot de aur și psalmii pelerinilor îmi însoțeau litiera, care înainta pe drumuri înflorite, în tropotul domol al asinilor! S-ar fi crezut că prea-fericitul Francesco însuși a coborât din paradis și toate păsările cerului veneau să-i grăiască Poverelului bucuria clipelor, în pilpiirea vâlmășită a aripioarelor! Umbrie francescană, ce-ai devenit? Brazdă întelenită și fintină secată, întinsă ca o femeie stearpă între hotarele tale blestemate, ziduri fumegînde și spînzurători, movile din care hoiturile scot cîte un braț înălțîndu-l zadarnic spre cerul dispărut! Și stăpînind zarea de sînge, Perugia, fortăreața lui antierist, unde Baglioni, slujitori ai lui Baal, au așezat moartea pe altare!

GRIFFONE (*îngrozit*): Marchiza Atalanta, încetează! Dar ce e de făcut, dacă mai e ceva de făcut?

ATALANTA: Să vă împăcați, să vă dați unul altuia îmbrățișarea apostolilor lui Crist! Readuceți zilele de aur și evul va răsuna de numele vostru, spălat de oroare și de rușine!... Miine, îmbrăcați veșminte de sărbătoare, palatele să ridă de mulțimea florilor prin toate fereștrele și porțile lor date de perete! Băieți și fete să pornească cîntînd spre dom la nunta Laviniei Colonna cu Astorre Baglioni... să mergem cu toții în urma mirilor la altar... să-i lăsăm acolo în taina iubirii lor fragede, iar noi să pornim mai sus, mereu mai sus, ca pe scara lui Iacob, străjuită de serafimi, spre paradisul mîntuirii noastre!

(*Se aud clopotele sunînd Angelus.*)

ZENOBIA (*murmurînd*): Angelus...

ATALANTA: Aleluia, Griffone Baglioni...

GRIFFONE (*într-o mare exaltare*): Aleluia, Atalanta Baglioni!... (*Apoi către Zenobia.*) Zenobia, grăiește cu noi...

ZENOBIA (*izbucnește în plîns*): Alelu... (*Se înecă, nu mai poate urma.*)

GRIFFONE: Mamă, fii binecuvîntată și numele tău, slăvit!

(Intră prin dreapta un slujitor.)

SLUJITORUL: Stăpine, seniorul de Camerino cere să fie primit de ilustrațiunea voastră.

(Griffone face un semn de supărare, privește spre Atalanta.)

—ATALANTA (lui Griffone): Primește-l. Zenobia și cu mine avem pregătiri de făcut pentru serbarea de mîine.
(Face semn slujitorului să primească; apoi iese prin stînga cu Zenobia.)

(Intră prin dreapta Iulius Caesar Varano.)

VARANO *(coboară repede spre Griffone. Vorbește în șoapte)*:
Totul e gata!

GRIFFONE *(cu un ton foarte îndepărtat)*: Ce?

VARANO *(acum tare și apăsător)*: Totul e gata!

GRIFFONE *(care parcă n-a auzit bine, cufundat în obsesia lui)*:
Totul?

VARANO: La două leghe de Gubbio m-am întîlnit cu Luigi Donati... Proscrișii de sub porunca lui sînt înarmați. A închiriat și un condotier, fost căpitan al ilustrului Colleone, cu o mie de aventurieri și trei bombarde! Cetățenii din Trevi, la cel dintîi dangăt de clopot, ne sar într-ajutor, dacă le redai libertățile lor municipale, ceea ce eu am făgăduit... Bineînțeles că rămîn cu făgăduiala! Țăranii de pe poderele nimicite; în împrejurarea că oștirea lui Giampaolo se revarsă afară din cetate, se zvîrlă asupra ei cu topoare, cu furci, cu drugi de fier!... De pe acum femeile au pus smolă la topit...
(Cum Griffone nu-i dă nici o atenție, îl privește neliniștit.)
Dar ce este? Parcă nici n-auzi ce spun, seniore...

GRIFFONE *(se duce la fereastră)*: Zadarnică osteneală v-ați dat și tu și Luigi Donati cu condotierul lui.

VARANO *(uimit și iritat)*: Lămurește, seniore... Pe trîmbițele judecății din urmă, lămurește!

GRIFFONE: Nu mai rîvnesc măriri, nici stăpînirea oamenilor!
Le las în seama celor de aici!... Vreau pacea... vreau înfrăţirea!

VARANO (*il intrerupe urlînd*): Pacea, de cînd? Înfrăţirea, de cînd? Odată cu năframa de gonfalonier, Guido Baglioni ţi-a smuls şi inima ce bătea sub ea?

GRIFFONE (*care privea pe fereastră, se întoarce spre el*): Ce-ai spus?

VARANO (*cu dispreţ*): Du-te la Roma şi cere papei Borgia, purpura şi pălăria dacă, bineînţeles, ţi le va da!

GRIFFONE (*incruntat*): Seniore de Camerino...

VARANO (*sarcastic*): Ai început să înviezi? Slavă zeilor de sub pămînt, fiindcă cei de deasupra au destulă! Acum ascultî?

GRIFFONE: Am ascultat... urmează.

VARANO: Eu am cele opt căpităanii ale mele din Camerino şi înţelegere cu mulţi dintre fugarii reînţorşi în Perugia — cei care nu iartă bătrînului fariseu pocăit confiscările, temniţele şi surghiunul printre străini... Aceştia au împărţit pumnale la slujitori... Iscoade ţin mereu legătura între ei şi mine... Apoi, peste cinci sute de „în-afară-de-lege“ din toată Italia: ucigaşi, tilhari, excomunicaţi, plăsmuitori de indulgenţe şi de ducaţi de plumb, au intrat slobozi în cetate... (*ride*) sub cuvînt că vor să arunce mîine ramuri de mirt şi cununi de iasomie în calea mirilor porniţi spre dom... (*Cu avînt.*) În mai puţin de un ceas vei fi stăpînul Perugiei, Griffone Baglioni! (*Cu intenţie.*) Slabă înălţare, cînd alta mai măreată te aşteaptă!...

GRIFFONE (*tresare*): Ce vrei să spui?

VARANO: Dar priveşte în jurul tău, marchize!... Peninsula geme în durerile unei noi faceri şi graniţele principal-telor şi republicilor trosnesc! Caesar Borgia a cotropit Romagna, şi în visurile lui se vede rege al Italiei de mijloc, a cărei cetate de scaun va fi Florenţa... Şi va izbuti, dacă papa trăieşte! Înaintea lui, Guidobaldo de

Montefeltro și-a croit un ducă din Urbino — și acela e un bicusnic înțepenit de podăgră... L-au dus la bătaie pe targă! Cu sabia, cu violența, principii își durează state! Se scutură de papă, de serenissimă, de imperator!... Chiar cu otrava! Da! Lodovico Maurul toarnă în fiecare zi otravă în mîncarea și băutura nepotului său, Juan Galeazzo Sforza și bietul copil, duce legitim al Milanului, e azi pe moarte! Numai tu, seniore, să te înăbuși în zidurile strîmte ale Perugiei, cînd Umbria suspină după stăpîn, ca femeia năvălășă după îmbrățișarea voinicului? Dar te-ai suit vreodată pe metereze, dar ți-ai urcat privirile spre Assisi, spre Trevi, spre Gubbio, spre ogoarele nesfîrșite care, printre șiragurile de cipreși, merg pînă în Lombardia? Ai văzut cum seînteie Apeninii în soarele înserării? Iată, îți dăruiesc Camerino al meu feud ilustrațiunii tale — de o mie de ori mai bucuros a-mi pleca genunchii înaintea altetei tale, decît în fața legatului papei de la Roma! (*Își pleacă genunchii în fața lui Griffone.*) Serenissime stăpîn, grandissime senîor, sint vasalul tău!

GRIFFONE (*deodată, într-un mare strigăt*): Nu vasal, ci aliat și frate, Iulius Caesar!... Ridică-te! La dracu, văicăre-lile muieresti, înduioșările și predicile! A predicat destul iubirea de oameni sfîntul Bernardino di Siena și Piața Municipiului era totuși o baltă de sînge în care bălăceau tălpile lui goale! Vino la pieptul meu, Iulius Caesar — îți meriți numele!... (*Îl trage la piept.*) O, ce dulce, ce sănătos, ce înviorător e să simți o inimă bărbătească pe inima ta! Mă pui în fruntea voastră! Teme-te, Guido Baglioni! Îți arunc sfidarea și mînușă de fier, Giampaolo Baglioni, căpitan neîntărcat al oștilor Perugiei!... (*Începe deodată să rîdă ca un demont; dar încetează brusc... parcă totul a murit în el... Au început, departe, să sune iar clopotele... Griffone murmură.*) Angelus... Angelus domini... Nu pot... am jurat... a fost

mai mult decât un jurămint... (*Cu o mare strîmbătură de durere.*) Mai mult decât un jurămint!

VARANO (*atent*): Cui?

GRIFFONE: Marchizei și soției mele... Zenobia, aleluia...

VARANO (*rar*): Cui ai jurat, nu merită jurămintul!

GRIFFONE (*formidabil*): Lepră, insulti pe maică-mea?

VARANO: Marchiza e o sfîntă asemenea slintelor din paradis!

GRIFFONE: Alunci... (*Se repede, se năpustește asupra lui Varano, îl apucă cu amîndouă mîinile de gît, strînge. Acesta se zbate.*)

VARANO: Seniore, mă... mă înăbuși... dă-mi drumul... ascultă... ascultă...

GRIFFONE (*il azvîrlă violent de la el*): Repede... repede... dăr să nu scoți spada, că în zadar îți va fi!

VARANO (*giftind*): ... Ascultă... către ceasul al cincisprezecelea, m-a chemat la el, Guido Baglioni...

GRIFFONE (*bate cu piciorul în podea*): Asta știu!

VARANO: Cînd am intrat în încăperea unde-mi spusese să aștept, am prins pe Giampaolo și pe Madona Zenobia îmbrățișați... (*De frica lui Griffone, care acum are într-adevăr un chip de ucigaș, Varano strigă într-o neîntreruptă giftială.*) Strîns îmbrățișați!... Mă jur pe viața mea viitoare! Pe rănile și patimile mintuitorului mă jur! Îmbrățișați strîns...

GRIFFONE: Minți, minți, ca să mă ațîți! (*Apoi, trecîndu-și mîna pe frunte.*) Ba ai spus adevărul, scorpie! A, cum mi se lămuresc toate! Ura ei... scirba ei de mine... Această noutate îmi mai trebuia!... Ce înseamnă Perugia, Italia, lumea, pe lingă jignirea mea! Vói dărîma firmamentul pe ei, Varano, de-o mie de ori ticălosule, fiindcă mi-ai spus... dar cum să-ți mulțumesc izbăvitorule că-mi așezi în pumn unealta răzbunării? Bucurați-vă, nuntași... va fi mîine o nuntă de care se va duce într-adevăr vestea în toată creștinătatea! Zenobia, Zenobia, încinge podoabele cu diamante, dar nu te uita la poățele rochiei... le duc, îmbucînd pașii lor

Intr-ai tăi, pajii! Uite-te la ibovnicul tău, fiindcă-l vezi pentru ultima oară! (*Afară, în piață, s-a lăsat inserarea. Se aud muzici de ghitară, coruri... Griffone aleargă la fereastră, privește afară.*) Aha! Breslele au început să cinte sub ferestrele miresei! Cântați argintari, țesători, scărmanători de lână, boiangii! Cântați teslari! Mîine vor cînta bombardele și vor urla lupii înjunghiați!... Seniore de Camerino, deschide larg ferestrele... E porunca mamei... Cel puțin pe asta s-o îndepînesc! Să împodobim palatul!... (*Se repede, smulge de pe pereți bogatele tapiserii de brocart de aur și de argint, aleargă, cu ele, tirindu-le la ferestre; le agată astfel încît să atîrne afară.*) Să împodobim palatul lui Griffone Baglioni! Palatul lui Griffone Baglioni să fie cel mai desfătător!... Așa, ajută-mă, Iulius Caesar, virtos, pînă la capăt, după cum mă vei ajuta mîine! (*Încep să sune clopotele.*) A, clopotele! Și ele cîntă! De cînd nu ți-a mai gidilat urechile, Perugia, atîta belșug de armonii!... (*Se aud voci de fete cîntînd imnuri.*)¹ Trec fecioarele! O, ce dulce răsună glasurile voastre! Bucurați-vă, mieluşelelor, mîine noapte se vor tăvăli în paturile voastre, căpitanii mei!... Ce să mai smulg de pe pereți? Încăperea asta nu mai are nici o podoabă? (*Fuge la fereastră, se pleacă în afară.*) Ce aşteaptă slujitorii de n-au aprins încă torțele pe ziduri? Atunci să dea foc palatului, să dea foc Perugiei, pentru nunta lui Astorre Baglioni cu Lavinia Colonna!

¹ Fecioarele perugine cîntă Imnul primăverii compus de Laurențiu Magnificul în cinstea maiului florentin:

„Tinerete minunată
Ce dispare în veșnicie,
Cîntă, joacă și iubește.
Mîine, nu știi ce-o să fie!”
(n.a.)

PARTEA A DOUA

TABLOUL V

Marea sală de serbări a palatului lui Guido Baglioni... O frumoasă perspectivă de colonade, statui, boschete de flori... La ridicarea cortinei, atmosferă de veselie... Viole, flaute, cimbale cîntă... Tineri seniori și madone joacă în fund. Madonene țin în mînă cîte un cerc îmbrăcat în flori, seniorii cîte un buchet. Evoluază grațios într-un soi de pavană-cadril; fețele prind în cercurile de flori pe tineri. Joacă. În dreptul draperiei din dreapta un halebardier face de pază. Camilla, Peronella, Jeronima coboară treptele din fund, ținîndu-se de mînă...

CAMILLA: Și acum îmi răsună în urechi cîntecele de orgă...
Ce minune!

PERONELLA: V-a plăcut monseniorul arhiepiscop în dalmatica lui de aur? Pe urmă, mirii nu se mai vedeau din florile înalte care crescuseră parcă pe tulpinele lor lingă altar. Rochia miresei era atît de grea de mărgăritare, încît atunci cînd pajii au dat drumul poalelor, sărmana era să se răstoarne pe spate! (*În extaz.*) Și frumoasă mai era madona mea Lavinia...

JERONIMA (înțepată): Zenobia noastră era și mai frumoasă!

PERONELLA: Frumoasă? Îi ardeau ochii și părea sculată după zăcere!

JERONIMA {
CAMILLA { (*împreună*): Peronella!...

PERONELLA: Spune tu, Camilla, dintre toți nuntașii, care ți-a plăcut mai mult?

CAMILLA (*în reverie*): Don Astorre!

PERONELLA: Mie nu-mi place.

CAMILLA: Vai, cum poți grăi așa?

PERONELLA: Prea e gingaș! Parcă e o femeiușcă!

JERONIMA: Don Giampaolo, acela, da!

PERONELLA (*fericită*): Așa e, Jeronima? L-ați auzit cu ce strășnicie a poruncit halebardierilor — care pe dată au încremenit — de a trecut după aceea alaiul printr-un îndoit zid de pieptare de argint? (*Tainic.*) L-am privit tot timpul... (Pleacă ochii.) Cred că a băgat de seamă...

CAMILLA: Nu ispidi lupul, că te sfișie!

PERONELLA: Sînt mușcături de care nu mori, mai degrabă învii. (*În fund s-au auzit Lavinia și Astorre.*) Iată mirii!... Frumoși sînt!

CAMILLA: Par doi crini îngemănați, două lumini arzînd în aceeași văpaie...

JERONIMA: Să fugim... să-i lăsăm singuri...

CAMILLA (*în creme ce iese prin stînga.*): Ah, don Astorre...

LAVINIA (*rizînd*): Peronella mea și cele două donzele s-au risipit ca măgelele dintr-un colan... fiindcă au ghicit că vrem să rămînem singuri.

ASTORRE: După atîta larmă și cîntece, după atîtea îmbrățișări și urări, iată-ne cu noi, mireasa mea! (*Își trece mîna pe obraji.*) Solul marchizului de Mantova mi-a lăsat pe obraji urma buzelor lui, mirosînd a rachiu de fragi... (*Lavinia suride.*) Surizi, minunea mea, surizi ca luna să devie mai bună și soarele să răsară minne mai strălucitor!... A, magnificul meu tată avea dreptate! Nunta noastră aruncă în negura trecutului ura și zavistia, ca pe niște păsări de noapte... În așternutul nostru nupțial se va plămădi fericirea Perugiei!

LAVINIA (*cu o umbră de tristețe*): O, dulcele meu... Perugia... mereu Perugia!

ASTORRE (*cu avânt*): Ai dreptate! Fericirea cetății s-o lă-săm pe seama celor ce-i poartă destinele! Noi, de fericirea noastră să ne îngrijim! (*Se pleacă la urechea ei.*) Știi că odaia e îmbrăcată toată în mătase albă... cu mătase, de asemeni, patul! O, pleci privirile, fecioară? Toate bucuriile îngăduite de zei oamenilor, ca să-și aducă aminte că sint coboriți din Olimp, după cum învață divinul meu maestru Platon,— ne așteaptă în noaptea asta!... (*Cu năcaz.*) Dar iată pe tatăl meu, pe don Ridolfo, toată curtea lor!... Pe Venus, hai să fugim!

LAVINIA: Nu se cuvine... ne-au văzut!

(*Coboară în cortegiu, precedați de majordom: Guido și Ridolfo Baglioni, urmează Atalanta Baglioni singură, apoi Giampaolo cu Zenobia, la urmă Sigismondo di Oddi însoțit de cei doi credincioși ai lui, Nerone Pandolfi și Baldassare Ceni.*)

GUIDO (*foarte vesel*): Seniorul nostru fie laudat, iată o nuntă cum n-au mai văzut Italia și cetatea noastră! Perugia este în ceasul acesta ea însăși o împodobită mirăasă!... (*Vede pe miri.*) A, șăgalnicilor! (*Laviniei.*) Diletissima, treci la dreapta noastră! (*Lui Astorre.*) Iar tu, nerăbdătorule, așteaptă ceasul! Desfătările se cumpără cu răbdare!... (*Către Ridolfo, rîzînd.*) Cred că am băut mai mult decît se cuvenea unui bătrîn ca mine! N-am dreptate, frate Ridolfo?

RIDOLFO: Bucuria s-a așezat pe creierii altetei tale, iar nu vinul de Montepuleciano, care — după cum mi-ai șoptit la ureche — e dulce și lunecos pe gîtlej!

GUIDO (*îrîde*): Vrînd să mă acoperi, mai mult m-ai copleșit, iubite frate! Ne rușinezi în fața cumnatei noastre *ilustrissime*...

ATALANTA: Prea iubitul meu cumnat să nu se rușinezel! Fiecare ne simțim astăzi mai ușor, mai slobod. Parecă

inimile noastre au prins aripi și se zbat să scape din închisoarea prea strîmtă a piepturilor.

GUIDO (*ușor amețit*): Marchiza are dreptate! Marchiza are mereu dreptate, fiindcă le potrivește cum nu se poate mai bine! (*Apoi.*) Monseniorul de Orvieto, legatul sanctității sale, s-a uimit de atîtea cîntece, de atîtea arcuri înălțate, de atîtea torțe înflăcărînd palatele. Mi-a spus că nici cetatea eternă, la intrarea ambasadorilor împăratului Maximilian, nu era mai scăpărătoare. (*Strigînd.*) Seniore di Oddi... seniore di Oddi, unde te-ai ascuns?

SIGISMONDO (*vine în fața lui*): Aici sînt...

GUIDO (*cu un măt看 gest învăluitor*): Ce spui de astea și de toate?

SIGISMONDO (*cu avînt*): Spun, marchize Guido, că analele de aur ale Perugiei s-au întors printre noi! Am văzut peristilele goale de gărzi... am străbătut slobozi toate încăperile... (*Adresîndu-se către Ceni și Pandolfi.*) Spun drept, prieteni? (*Aceștia se înclină afirmativ.*) Unde să se ascundă atunci trădarea? (*Face un gest spre fund, unde tinerii cîntă și joacă.*) De cită vreme tineretul nostru n-a mai săltat în sunetul dulce al violelor și al flautelor!

ATALANTA: Sînt mulțumită ascultîndu-vă, seniore Sigismondo, deoarece și mie mi se datorează, într-o slabă măsură, cele ce s-au îndeplinit. Rămîne ca senioria ta... (*arată pe însoțitorii lui.*) și prietenii senioriei tale, să întregiți silințele unei firave femei!

SIGISMONDO (*se înclină*): N-aveți nici o îndoială despre asta, ilustră madonă! Numele vostru de mult îmbălsămează buzele și zvonul duhului vostru a trecut hotarele Perugiei... Am fi de trei ori scelerați în fața celui bătut în piroane și în fața conștiinței noastre, dacă am mai nutri gînduri de răzvrătire! (*Apoi.*) Dar nu văd printre noi, n-am văzut nici la ospăț, pe fiul madonei mele, magnificul Griffone...

ATALANTA: Fiul meu n-a luat parte la ospăţ, dar va fi mai târziu printre noi. Se găteşte de plecare.

(Sigismondo şi prietenii lui tresar violent.)

SIGISMONDO (*speriat*): De plecare? Unde?

ATALANTA: La Assisi.

SIGISMONDO (*şi mai speriat*): La Assisi? Marchizul Griffone iese din cetate? Cu gărzile sale? Cu alţi însoţitori? Ciţi?

ATALANTA (*suride*): Singur, don Sigismondo, don Sigismondo... singur! N-a poruncit nici măcar o asină. Pe jos pleacă... doar un însoţitor, să-i poarte legăturical! Se duce să treacă două luni în cuvicioase meditaţiuni! Şi cum nu se scoate vrednic de a se apropia de la început de sanctuarul prea fericitului Francesco, a cerut adăpost în schituleţul sfântului Domenico, cel agăţat de cipreşi, ca un cuib de privighetoare. Acolo va aştepta, în post şi rugăciuni, iertarea răătăcirilor sale — acolo unde prea-fericita Chiara a oprit năvala sara-zinilor păgîni, înălţînd în ploaie de săgeţi potirul sfînt şi chipul ei deopotrivă de strălucitor!

SIGISMONDO: Cunosc schitul şi chilia prea-fericitei, unde odihnea pe lepezile reci... şi grădiniţa unde se ruga pe înserate, privind la picioarele ei întinsele cîmpii ale Umbriei...

(În fund s-a ivit Griffone Baglioni, în mantie aspră de pelerin; se strecoară, parcă ferindu-se...)

ATALANTA (*care l-a văzut*): Griffone, iată-te în sfîrşit...

GRIFFONE (*coborînd*): Am întîrziat, mamă, dînd porunci slugilor înainte de plecare. Celelalte orînduieli ale casei le las în seama ilustraţiunii tale şi a prea-iubitei mele Zenobia... (*A văzut-o pe aceasta lipindu-se instictiv de Giampaolo... Păleşte cumplit.*)

GUIDO (*cu un sincer avînt*): Griffone, fiul meu, vino să te îmbrăţişez!

GRIFFONE (cu un mare strigăt de fericire se aruncă în brațele întinse ale bătrînului): Prea adoratul meu unchi și stăpin!

GUIDO (într-o lungă îmbrățișare): Am fost nedrept cu tine... iată, mărturisesc în fața tuturor! Și te-am asuprit fără să te cunosc îndeajuns.

GRIFFONE (cu un ton nespus de umil): Dacă arzătoarea mea rivnă de a sluji casei tale, stăpine, a depășit marginile cuvenitei ascultări, ea și ale rațiunii de stat, iartă-mă, te roagă robul tău supus!... (A alunecat la picioarele lui Guido.) „

GUIDO: Ce? Ridică-te desucheatule! (Îl înalță spre el.) Înapoi, în brațele mele!... (Îl îmbrățișează iar. Decodată.) Dar ce înseamnă asta?

GRIFFONE: Ce, stăpine?

GUIDO: În loc de cămașa aspră de păr de capră a penitențului, pipăi sub pieptarul tău plasa de zale a război-nicului!

GRIFFONE (nevinovat): O, stăpine dulce, călătorește noaptea pe drumuri împănate de aventurieri înarmați, iar venetici așteaptă cu gînd de jaf, la răspîntii, pe cei întîrziati... Astfel încît... (Se apropie de Atalanta. În șoptă.) Mamă, ai face bine să lași serbarea. E tirziu și pari obosită...

RIDOLFO (care a auzit): Cum? Dar nu-i îngăduiam noi să ne părăsească! Marchiza e cunuma casei noastre și podoaba falnică a serbării acesteia.

GRIFFONE: Bine ai grăit, scumpul meu unchi... Dă-mi sărutul păcii... (Vine la Ridolfo, se îmbrățișează, apoi din nou Atalantei.) Cred, totuși, mamă, că ai face bine să te întorci acasă...

RIDOLFO: Iar?

GRIFFONE: Am a-i vorbi.

RIDOLFO: Puteți vorbi și aici.

ATALANTA: Unchiul tău are dreptate, Griffone.

GRIFFONE: Fie atunci pe voia senioriilor voastre! (*Vede pe Sigismondo.*) O, don Sigismondo, sint fericit că vă văd!... M-ați iertat pentru nesăbuita mea izbucnire de ieri?

CENI (*la urechea lui Pandolfi*): Prea cere iertare la toți!
PANDOLFI (*idem, lui Ceni*): Pocăința lui miroase a pucioasă...
Infernul nu e departe!

GRIFFONE (*văzînd șovăiala lui Sigismondo de a-i răspunde, urmează cu tărie*): Spuneți că m-ați iertat, ca să plec spre Assisi împăcat cu sufletul meu!

SIGISMONDO (*cu răceală*): Nu poate fi vorba de iertare între senioria voastră altisimă și nemernicia mea!

GRIFFONE (*cu o ușoară batjocură*): O, cită umilință, seniore di Oddi! Scriptura spune, că e drept, că cei ce se vor umili, se vor înălța! Vă doresc, în Perugia pe care o las atit de fericită, sarcini strălucite! Cred că ilustrul meu unchi a și hotărît ce slujbe vrednice de voi să vă încredințeze!... (*Cu un surîs sarcastic.*) Altminteri, împăcarea n-ar avea nici un rost!...

CENI (*către Pandolfi*): Ce spuneam?... Își bate joc de noi!

SIGISMONDO (*lui Griffone*): Nu rîvnesc altă slujbă decît aceea de vrednic cetățean al Perugiei... (*Dar Griffone nici nu l-a ascultat.*)

GRIFFONE (*acum a trecut la Atalanta. Cu un ton apăsător*):
Marchiză, aș vrea să te știu în palatul nostru... în încăperile tale...

ATALANTA (*privindu-l drept în ochi*): Ce ascunde stăruința asta?

GRIFFONE (*îndurîndu-i privirea*): Nimic, decît grija mea de sănătatea mamei mele.

ATALANTA: Atunci, ca să te liniștesc, voi răspunde că mă simt foarte bine.

GRIFFONE (*se înclină*): Cerul fie lăudat...

GUIDO: Griffone, iată mirii... verii tăi. N-ai nimic a le spune?

ASTORRE (*suride*): După cîte ştiu, iubitul nostru văr este singurul care în seara asta...

(*Este întrerupt de un tînăr senior şi de o fată, purtînd cercuri înflorite. Tînărul petrece cercul său în jurul grumazului Laviniei, tînăra prinde într-al său pe Astorre. Trag fiecare de partea sa şi, în risetele celor de faţă, dispar prin fund. În acelaşi moment majordomul coboară la Guido.*)

MAJORDOMUL: Stăpîne, ambasadorii şi oratorii se pregătesc de plecare.

GUIDO (*cu grabă*): Să mergem... să mergem să ne luăm rămas bun. (*Atalantei.*) Haidem, marchiză!... Seniorii străini trebuie să se fi uimit de lipsa noastră. Mai ales legatul apostolic poate privi asta ca o necuviinţă. (*Lui Griffone.*) La întoarcere te aşteaptă mari onoruri. Vei fi sfătuitorul nostru cel mai de aproape şi împreună cu prea-iubitul nostru fiu Giampaolo, a doua coloană pe care se va rezema gloria casei Baglioni.

GRIFFONE (*cu o mare umilinţă*): Fumul măririlor nu mă mai ameteşte. Tinjesc după linişte, lîngă mama şi... (*accentuînd*) prea adorata mea soţie, ca cel istovit de arşiţă după o gură de apă limpede. (*Se înclină adînc.*)

MAJORDOMUL (*a şi pornit strigînd*): Loc... loc iluştrilor seniori Guido şi Ridolfo... loc... loc!...

RIDOLFO (*lui Griffone, cînd trece prin dreptul lui*): Drum bun, Griffone şi roagă-te prea-fericitului Francesco pentru mintuirea sufletelor noastre.

GRIFFONE (*ca mai sus*): Dacă glasul păcătosului va ajunge pînă la urechile sărmanuţului, nu voi înceta de a-l implora, seniore dulce... (*Toţi urcă în cortegiul, ca la sosire. Cînd Atalanta ajunge în dreptul lui, Griffone prinde vîlul care-i atîrnă pe umeri şi-l sărută cu patimă. Trec şi Zenobia cu Giampaolo. Către Zenobia, în vreme ce majordomul strigă înainte:*) „Loc, loc iluştrilor seniori Guido şi Ridolfo...” Madona mea, o clipă!

ZENOBIA (*de-abia murmură*): Ai să-mi vorbești, seniore?
GRIFFONE: Dacă ar fi să vorbesc, n-aș isprăvi pină la sfirșitul lumilor. Numai să te privesc... să te privesc înainte

de... de plecarea mea. O clipă... o singură clipă!...
(*Zenobia tresare violent. Privește cu groază înaintea ei. S-a ivit, prelingându-se printre coloane, Iulius Caesar Varano... Acesta înaintază, Griffone a observat tulburarea Zenobiei.*) Tremuri... Zenobia? Seniorul acesta să fie pricina tulburării tale?

ZENOBIA (*stăpînindu-se cu mare greutate*): Nici-nu-l cunosc... astfel încît...

GRIFFONE (*șuierător*): Adevărat... Nu l-ai văzut niciodată. Atunci seniore de Camerino, vino să te înfățișez preaiubitei mele soții, Zenobia. (*Către ea.*) Este Iulius Caesar Varano, cel mai drag și cel mai de aproape mie. (*Lui Varano.*) Ce zici de asemenea podoaabă?

VARANO (*foarte galant, dar cu o evidentă ironie*): Că grațiile, văzîndu-vă madona, ar fi geloase de-atîtea farmece intrupate într-o făptură pieritoare!... Că nici frumoasa Angelica cea iubită de invincibilul Ruggiero, nici...

GIAMPAOLO (*care de abia își poate stăpîni furia*): La dracu, seniore, cu Angelicele... încetează.

GRIFFONE: Urmează, Iulius Caesar... Vorbele tale sună dulce urechilor mele de soț iubitor...

VARANO (*urmînd, ca mai sus*): ...Nici Laura, nici chiar Beatrice, cînd florentinul Alighieri a întîlnit-o pe podul de peste Arnò, cu alte două fecioare de seama ei...

ZENOBIA (*chinuită*): O, seniore...

GRIFFONE: Acum, oprește, prietene... Madona mea pe cît de frumoasă, pe atît e de sficioasă!... Virtutea e cuibărită la sinul ei ca porumbița în brazda de iasomie... (*Deodată, arătînd un mănunchi de flori la pieptul Zenobiei.*) O, ce minunat mănunchi!

ZENOBIA (*repede, foarte tulburată*): Mi l-a dat tovarășul meu de joc... e obiceiul.

GRIFFONE (*oribil de hilar*): Tu, Giampaolo?

GIAMPAOLO (*sfidător*): Ai ghicit.

GRIFFONE (*Zenobiei*): Atunci dăruiește-mi-l...

ZENOBIA (*în șoaptă*): Seniore...

GIAMPAOLO (*cu ris obraznic*): Ție? Cum ți-ar sta cu flori la cingătoare?

GRIFFONE: A poposit la sinul madonei mele... Rivnesc să-l duc în singurătatea mea de la Assisi... să-mi grăiască de tine, *amatissima*!...

ZENOBIA (*pleacă privirile*): Seniore...

GRIFFONE: Și Giampaolo, și Iulius Caesar știu cât de mistuitor te îndrăgesc... (*Dulce.*) În mireasma lui să regăsesc făptură ta refăcută aievea din toate fiorurile amintirii mele, ca o cupă de preț din cioburile ei risipite.

ZENOBIA (*fără voce privește la Giampaolo*): Atunci...

GIAMPAOLO (*brutal*): Dă-i-l! Îți trimit în schimb mine toate florile din toate grădinile Perugiei!

ZENOBIA (*smulge mănunchiul de la piept, îl întinde lui Griffone*): Dacă dorești...

GRIFFONE (*ia cu aviditate mănunchiul*): Mai mult decît îți închipui! (*Îl prinde la cingătoare. Apoi.*) Voi mai avea bucuria să te văd înainte de plecarea mea?

ZENOBIA (*cu grabă cuiva care ar dori să fugă*): Nu știu!... Petrecerea este în toi! Marchiza mi-a spus că va întirzia! Poate că mă caută... Cu îngăduința senioriilor voastre... (*Se înclină. Iese prin stînga, urmată de Giampaolo...*)

(*Imediat Varano se apropie de Griffone.*)

VARANO (*la ureche, pătimaș*): A jucat cu el... tot timpul cu el! I-am văzut! Coapsă de coapsă s-au prelins în molcoma îmbinare a pașilor!... La ospăț au stat unul în fața celui alt... locuri alese mai dinainte... Se mistuiau din priviri!

GRIFONE (*scos din minți*): Repede, Camerino, repede Iulius Caesar!... Nu mai pot răbda! Toți, toți, toate viperele pe numele lor, care mine în zori, va fi pomelnicul lor: Guido și Ridolfo... pe Giampaolo îl vreau găurit de înțepături ca o sută de sfinți Sebastieni la un loc! Annibale și Astorre...

VARANO: Și mirele?

GRIFONE: Îl crezi turnat din alt tipar?

VARANO: E un copilandru...

GRIFONE: Va crește un monstru!

VARANO: ...Și atât de frumos!

GRIFONE: Toți Baglioni sîntem frumoși ca niște zei — a spus maică-mea Atalanta — dar avem suflete de satan, adaug eu, fiul ei supus. Fericitul de trei ori Astorre Baglioni! Îți furăm noaptea nunții, dar ți-o dăruim pe-a veșniciei! (*Vede un halebardier care stă de pază în dreptul draperiei din dreapta. Dintr-un salt de panteră e la el.*) Ce cauți aici, halebardier?

HALEBARDIERUL: Excelența voastră a dat poruncă să nu intre nimeni în galeria asta.

GRIFONE (*mirat*): Eu?

HALEBARDIERUL: Nu este excelența voastră căpitanul nostru?

GRIFONE (*cu o imensă ură*): Am fost, tinere... acum nu mai sint! Giampaolo este de-acum căpitanul vostru! El e blind, e îngăduitor! Eu vă legam butuc și vă suceam gleznele în calțavete de plumb pentru cea mai mică vină! Vă bucurați că nu mai sint gonfalonier, nu ei așa, viperele? Ce taci? Grăiește, ticălosule! Bucură-te și acum... iată, bucură-te!... (*Scoate ca fulgerul un pumnal, îl înfige în pieptul halebardierului care, cu un țipăt înăbușit îi cade în brațe, mort, dînd drumul halebardei. Griffone duce trupul după draperie, îl așvirlă acolo, în vreme ce Varano ridică halebarda căzută.*)

VARANO: Uite și frigarea!... (*O duce, o așvirlă după draperie.*) Să aibă satana cu ce-l răsuși în jericul veșnic... (*Dar*

Griffone se repede la Varano, îl apucă, gîfîind de braț.)
GRIFFONE: Palatul e plin de oamenii noștri! Dar halebardierii lui Giampaolo?

VARANO: Închiși în cazemate... ferecați cu trei rînduri de străji... Toți căpitani au fost omoriți, astfel încît sînt o turmă bezmetică, tremurînd de spaimă.

GRIFFONE (*din ce în ce mai înfrigurat*): Condotierul?

VARANO: A intrat în cetate cu bombardele lui... așteaptă în dosul Madonei del Monte Luce cu fitilele aprinse.

GRIFFONE: Crezi că era nevoie să înconjurăm palatul? Dăm de bănuît mulțimii de sub ferestre...

VARANO: Aventurierii mei nu se deosebesc de plebea care așteaptă pajii cu tăvile pline cu pînișoare și cofeturi rămase de la ospăț. Chiar dacă s-ar găsi vreunul să dea de știre, e prea tîrziu!...

GRIFFONE (*într-un mare strigăt*): Atunci, Camerino, să înceapă adevărata nuntă din Perugia!... (*Smulge mănunchiul Zenobie de la cîngătoare, îl aruncă în aer.*) Varano, cheazășia iubirii să fie cheazășia morții! (*Varano aleargă spre fund, dispare...* Imediat o fîroasă larmă izbucnește în tot palatul... Se aud strigăte: „Trădare! Trădare! Baglioni! Baglioni! Camerino!” (*Acum urlate de moarte, țipete de femei...* În depărtare, bubuituri de bombardă, clopote, larmă infernală. Griffone, într-o dezlănțuire nebună): Urați, heruvimilor, care pină acum ați cîntat! Coapsă de coapsă prelînsă? Și în mormînt veți fi la fel! Da, Giampaolo, toate florile din toate grădinile Pêrugiei, pe mormintele voastre, Baglioni!... Baglioni!... Baglioni!

(*Din fund năvălește, inebunită, Lavinia Colonna. Îl vede pe Griffone, aleargă la el.*)

LAVINIA: Seniore, ce grozăvie!... Seniore, pe femeia care ți-a dat viața, nu ai văzut pe mirele meu? (*Strigă.*)

Astorre! Iubitule! Astorre, mintuire! Dar ce te uiți așa la mine? Te omoară!... Astorre!... Nu mi-l înjunghiați!... Seniore, dacă nu mă înșel ești...

GRIFFONE (*cu o jubilațiune demonică*): Sint unul dintre cei mulți, dintre cei păcăliți, batjocoriți, scuipați în obraz! Femeie, ce nume are șubrezenia noastră, pe lângă scelerata voastră eternitate? Mireasă, și eu am dus la dom mireasa mea printre chiote și cimbale... Una din sexul tău, tîrfă!

LAVINIA (*înnebunită*): Cum?... Ce aud?... Nu pricep... nu... (*Își frînge mîinile.*)

GRIFFONE (*continuînd*): O iubeam ca un bezmetic, era stăpîna și mintuirea mea, apa mea de viață... Dar vai mie! Nu vai mie, ci vai vouă, tuturor, care veți plăti pentru ea!... Cunoști, femeie, o lege a tilharilor de inimi? Atunci ce să zică tilharii mei care golesc acum palatul?... Îl golesc de sufletele voastre, Baglioni! Răcniți, răcniți și răcnetele voastre străpung cerurile și arhanghelii își ascund chipurile sub aripile deznădăjduite!... (*Lavinia începe să țipe.*) Țipi, mireasă, țipi după mirele tău?

LAVINIA (*șipînd mereu*): Astorre!... Astorre!... Sfinți din paradis, aveți milă de mirele meu! Astorre! Pe cine omoară? Scăpare! Astorre!

GRIFFONE: Nu-l mai chema că vine îndată! A venit! (*Într-adevăr, din fund coboară, împleticindu-se, de o paloare mortală, Astorre Baglioni. Lavinia cascadează ochi nemăsurați de durere... Astorre o vede, ar vrea să facă un gest, dar se prăvale la pămînt. Griffone, cu o voce teribilă.*) Mireasă, iată-ți mirele! Mai bine mort de o mie de ori, decît să îndure și el pe viitor, ceea ce îndur eu acum! (*Între tablourile V și VI, intermezzo de balet: „Infernul”. Muzica în biblioteca Teatrului Național „I.L. Caragiale” din București*)

TABLOUL VI

Același decor ca la tabloul IV. La ridicarea cortinei, întuneric desăvârșit în scenă. Doar ferestrele din fund sînt luminate de incendiile din Piața Municipiului. Mare rumoare: strigăte, bubuit de bombarde... O clipă... Ușa din stînga se deschide și intră Peronella, cu veșmintele răvășite, cu pletele căzute pe umeri...

PERONELLA (*încubunită de groază*): Unde să mă ascund? Sfîntă fecioară, ocrotește-mă!... (*Strigă.*) Cine mă urmărește? Fie-vă milă!

JERONIMA (*intră după ea, în aceeași stare*): Sînt eu, Jeronima... nu te speria.

PERONELLA: Jeronima, surioară, să fugim!... Aud pași pe scări... vin după noi să ne omoare! Unde ai lăsat pe Camilla?

JERONIMA: În urma noastră! A leșinat și seniorii care ne-au adus pînă aici, o urecă în brațe... Binecuvîntați să fie amîndoi!... Dacă nu era bunătatea și îndrăzneala lor, pieream amîndouă...

PERONELLA: De o mie de ori mai curînd pieream eu, decît madona Lavinia! Prințesă porumbiță, ce-am căutat noi în cetatea asta blestemată? Unde ești acum, stăpînă dulce? (*Iar țipă.*) Ne-au luat urma! (*Arată spre stînga.*) Intră, uite-i... Intră pe ușa de colo! Vin cu torțe, să dea foc și palatului acestuia! (*Cu un gest spre ferestre.*) Cum arde în Piața Municipiului!

(*Intră prin stînga Baldassare Ceni, purtînd o torță, urmat de Nerone Pandolfi, care o duce în brațe pe Camilla.*)

CENI (*celor două*): Nu strigați!... (*Lui Pandolfi.*) Așaz-o în jețul de colo!... (*Către cele două.*) Frecați-i timplele, să-și vie în simțiri!... (*Peronella începe să plîngă.*)

Acesteia.) Nu mai plinge... O sperii... (Înfinge torța într-o torceră de pe masă.)

PERONELLA (*plângînd mereu, ajutată de Jeronima, dă îngrijiri Camillei*): Camilla, nefericito!

PANDOLFI (*în vremea asta, lui Ceni*): Ce dreptate ai avut, cumetre...

CENI: Acum recunoști?

PANDOLFI: Recunosc. Dacă nu găseam, printr-o minune dumnezeiască, scara aceea dosnică din palat, apoi portita... Sint mulțumit că am scăpat pe sărmanele acestea...

CENI: Asemenea măcel nu s-a mai pomenit, nici nu se va mai pomeni. Ya rămîne în anale. (*Văzînd că cele două se luptă să reție pe Camilla.*) Ce este? Ce vrea?

PERONELLA: Vrea să pornească... Vai, cum se zbate! *Messer*, nu pot s-o mai țin!

CAMILLA (*în picioare acum, halucinată, se zbate în brațele Peronellei și ale Jeronimei*): Lăsați-mă să mă duc!... Stăpinele mele... Dona... Zenobia... (*Către Baldassare, care a sărit într-ajutorul celor două.*) Uciagașule, îmi rupi brațul... Dar las brațul în minile tale și mă du! Dona Atalanta, alerg... așteaptă-mă! Vă scap!... Vă scap!... (*Urlă.*) Dați-mi drumul!... (*Peronellei.*) Cine ești tu, iasmă? Înapoi... înapoi!...

CENI (*lui Pandolfi*): Cumetre, vino și dumneata... A căpătat o putere fioroasă... Nu pot s-o mai stăpînesc...

CAMILLA (*se smucește deodată, e liberă*): Iată-mă, alerg! (*Dar rămîne dreaptă, zgîtită pe o viziune groaznică.*) Cade... cade ciuruit de pumnale... Marchizul Guido să fie? Nu-i deslușese chipul... Marchize Ridolfo, în zadar îi alergî într-ajutor!... O, cum curge singele din piepturile lor!... Niște bătrîni pot avea atîta singe?

JERONIMA (*dulce*): Camilla...

CAMILLA (*ca mai sus*): Și don Astorre...

PERONELLA (*iși ascunde fața în palme*): Vai nouă!

CAMILLA: Împresurat de douăzeci... de o sută de ucigași cu spadele îndreptate spre inima lui!... Cum să scapi dintr-o sută de tăişuri lucitoare? Veşmintele tale albe sînt acum de purpură, nefericitule!

JERONIMA (lui Ceni): Crezi, cumetre, că don Annibale a scăpat?

CENI: N-a scăpat nimeni. Toți Baglioni sînt un morman de trupuri ciopîrțite.

JERONIMA: Mintuitorul și răscumpărătorul păcatelor noastre primească-i în paradisul lui.

CENI (se descoperă): Amin...

(Camilla s-a repezit spre ușa din stînga.)

PERONELLA: Opriți-o! (Ceni se repede după ea dar, iute ca fulgerul, Camilla îi scapă, se repede acum la fereastră.) Fugi de la fereastră, nebuno!... Luați-o de la fereastră, că ne văd din piață!

PANDOLFI: Vrea să se arunce... (Aleargă în ajutorul lui Ceni; se străduiesc s-o tragă în încăpere. Cînd, deodată, din stînga vine larmă și o lumină roșie străbate pe sub ușă.)

JERONIMA: Pași... urcă scările în goană... glasuri groase de bărbați! Da... aud... aud zăngănit de pinteni! (Îngenuche împreună cu Peronella. Se aud frinturi de fraze: Pater noster... în manus tuas... misericordiam tuam...)

(Ușa sare în lături; intră un scutier purtînd o faclă, urmat de Atalanta Baglioni, de Zenobia, de Giampaolo și de-al doilea scutier, de asemenea cu o faclă. Cei doi scutieri înfig faclele în torcerele de pînă ziduri.)

CAMILLA (cum vede pe cele două femei, cu un glas din altă lume): Iată-vă, suflăte călătore! Ați și ajuns în paradis? (Arătînd pe Giampaolo.) Dar de ce ați luat cu voi și pe monstrul acesta?

ATALANTA (foarte stăpîină pe sine, arătînd celor două pe Camilla): Ce înseamnă asta?

JERONIMA: Ilustră stăpînă, și-a pierdut mințile de teamă că ilustrațiunea voastră și madona Zenobia...

ATALANTA: Îndată în încăperile voastre! (*Peronellei.*) Stăpîna ta e în viață. Tilharii s-au temut de principii Colonna.

PERONELLA (*iluminată de fericire*): O, prea-curata fie lăudată!

(*Pornesc, sprijinind pe Camilla, spre dreapta. În vremea asta, Giampaolo vede pe cei doi bărbați.*)

GIAMPAOLO: Cine sînteți și ce căutați aici?

PERONELLA (*din ușă, se întoarce*): Seniore, ne-au scăpat... ne-au adus la palat prin foc și trecînd peste trupuri...

GIAMPAOLO (*răstit*): Nu te-am întreat pe tine!...

(*Peronella dispăre.*)

CENI: Sîntem doi proscriși, monseniore...

PANDOLFI (*repede*): Credincioși lui don Sigismondo și legămîntului...

GIAMPAOLO: Să vă cred?

SCUTIERUL: Stăpîne, scorpiile s-au strecurat în palat cu gînduri ucigăse...

CENI: Scutier, nu sîntem înarmați! (*Către Giampaolo.*) Seniore, pentru datoria creștinească ce aveam de a scăpa trei femei nevinovate, am azvîrlit de la noi alta, mai însemnată: stăpînul și căpetenia noastră, don Sigismondo, a fost părăsit de noi!... Îngăduiți-ne, prin urmare, să ieșim din palat și să alergăm acolo unde ne cheamă datoria, dacă mai putem fi de folos!

GIAMPAOLO: Numele dumitale?

CENI (*inclinîndu-se*): Baldassare Ceni, plecat senioriei tale.

GIAMPAOLO: N-ai fost starostele breslei argintarilor?

CENI: Da, seniore, pînă la fuga în pribegie. (*Arătînd pe Pandolfi.*) Iar cumătrul de față este Nerone Pandolfi, care din părinți și strămoși avea masa și jilțul său în sala cea mare a Colegiului schimburilor, în dreptul

frescei în care meșterul Perugino a zugrăvit pe Leonidas, pe Lucius și pe Cincinatus. Am fost cetățeni și negustori vrednici în cetate.

GIAMPAOLO: Și veți mai fi! Messer Baldassare, am nevoie de un om de încredere.

CENI: Ascultăm, seniore Giampaolo, dacă ce ne spui nu jighește inimile și onoarea noastră.

GIAMPAOLO: Veți ieși, dumneca și tovarășul dumitale, pe o ușă care dă în curtea mănăstirii San Lorenzo...

CENI: Cunoaștem zidul jos din spatele chiliilor.

GIAMPAOLO: Alergați, căutați-l pe don Sigismondo... Dacă nu mai e în viață și asta ar fi o mare pierdere pentru noi, pentru casa noastră și pentru Perugia — răspîdiți-vă printre cei întorși: prietenii, credincioșii voștri. Spuneți-le că aștept să se ridice doar noaptea asta blestemată, ca să ies din palat. Să aibă încredere în mine! După omorul părintelui și unchiului meu... (*și-a scos coiful: cei doi scutieri s-au descoperit de asemenea*) a fratelui și vărului meu și a nuntașilor de la nunta de singe din Perugia, ucigașii s-au așezat la băut, alții s-au răspîdit după jaf. Infamul tiran de Camerino a fugit din cetate cu aventurierii lui. Halebardierii mei, închiși în cazemate, vor sparge zidurile cînd mă voi arăta în fața lor! Iar pe ceilalți, pe cei momiți cu vorbe și făgăduieli, nu se poate ca grozăvia crimei să nu-i fi îndepărtat de făptuitori! Iată că vă încredințez тайна mintuirii noastre, a voastră, a Perugiei! Pe cel care ne vede și ne aude, pe cel care n-a lăsat paricidul lui Cain nepedepsit, mă jur că Griffone Baglioni va fi în mîinile noastre, viu sau mort! (*În acest moment privirile lui Ceni și Pandolfi se îndreaptă împreună spre Atalanta Baglioni. Giampaolo a priceput. Cu un ton grav.*) Aceasta, cu învoirea și binecuvîntarea marchizei Atalanta Baglioni!

PANDOLFI (*lui Ceni*): Să mergem, prietene, pînă ce nu se face ziuă.

GIAMPAOLO (*arată spre dreapta*): Pe aici, prieteni... Scutier, luminează!

(*Un scutier desprinde o torță din zid, pornește spre dreapta urmat de cei doi. Ies. De-abia s-a închis ușa, că un mare tumult se ridică în stînga. Un glas sălbatic îl depășește: „Aventurieri, la mine!”*)

ZENOBIA (*strigă*): Griffone! E glasul lui groaznic!... Mamă, ascunde-mă! (*Arătînd pe Giampaolo.*) Ascunde-l și pe el!... Fugi și tu, mamă!

ATALANTA (*cu o mare stăpînire de sine, arată Zenobie și lui Giampaolo ușa din dreapta*): Intrați!... (*Zenobia s-a și repezit spre dreapta, dar Giampaolo a rămas nemîșcat. Acestuia poruncitor.*) Intra, îți spun!

GIAMPAOLO (*hotărît*): Marchiză Atalanta, nu te pot lăsa singură!

ATALANTA (*poruncitoare*): Marchize Giampaolo Baglioni, am rămas stăpînă în casa și seminția ta!... Îți poruncesc! (*Giampaolo se înclină, pornește spre dreapta, urmat de Zenobia. Atalanta, către scutierul care a rămas țepăn.*) Piei și tu, nătingule!... Luminează-ți stăpîni!

(*Ies prin dreapta Giampaolo, Zenobia, precedați de scutierul care a desprins și a doua torță din perete. Acum încăperea este din nou în întineric, slab luminată de zorile care se ivesc. Ușa din stînga sare în lături. În lumina de incendiu a torțelor care au înecat odaia, Atalanta se înalță: este de o maiestate grandioasă. Griffone Baglioni a intrat. Spumegă de mînie. Către cei ce intră în urma lui: Manfredo, Boccaforte, Batista și alții, mutre de asasini lugubre, cu pălării mari de pîslă, pistoale, pumnale.*)

GRIFFONE: Aici este? Cum? A fugit? A, Varano, de trei ori vînzătorule, de ce l-ai lăsat să scape? Dar ce, încăperea e goală? Giampaolo Baglioni, unde ești? (*Strigă.*) Dă-mi torța ta, Manfredo!... După mine!... Să-l stră-

pungem fără șovăire, chiar dacă în învălmășeală, jumătate din pumnale s-ar înfige în pieptul meu!... Înainte, prietenii! După mine! (*Se repede spre dreapta urmat de asasinii, dar vede pe Atalanta, dreaptă, aproape lipită de ușă. Se oprește.*) Mamă... (*Văzînd că Atalanta rămîne mută.*) Sint eu, Griffone...

ATALANTA: Văd. (*Arată asasinii.*) Dar aceștia?

GRIFFONE: Sint ostașii mei. Acesta-i Manfredo, condotier ilustru. Aceștia, Boccaforte și Battista, căpitani de aventurieri, care în nenumărate lupte s-au acoperit de lauri... Prietenii mei...

ATALANTA (*strigă, arătînd spre ușa din stînga*): Afară!

GRIFFONE (*în freamătul de indignare al asasinilor*): Cum?

ATALANTA: Sint de ajuns tălpile unui ucigaș ca să-mi murdărească pragurile!

MANFREDO: Asta e jignire neauzită...

BOCCAFORTE: Seniore, nu putem îngădui...

GRIFFONE (*se repede la el, îl oprește*): E maică-mea!

BATTISTA: Dacă maica senioriei tale este, nu se cuvine să ne acopere de ocări pe noi, care ne-am vîndut sufletele ca să te înălțăm stăpînul cetății!

ATALANTA: Stăpînii cetăților nu se înălță pe brațe de scelerăți!

BOCCAFORTE (*furios, scoate pumnalul*): Marchiză, uite-te la pumnalele noastre!

ATALANTA: Mă uit la chipurile voastre... mi-e de ajuns!

GRIFFONE (*urlă*): Destulă vorbărie!... (*Către Atalanta.*)

Mamă, Giampaolo este aici!

ATALANTA: Da!

GRIFFONE: Împreună cu soția mea!

ATALANTA: Da!

GRIFFONE (*urlă*): În lături, atunci!

ATALANTA (*strigă*): În lături tu, tilharule!

GRIFFONE (*pălînd sub insultă*): Mamă, sint stăpînul Perugiei... Toată suflarea dintre zidurile ei mi se supune, potrivit legii de fier a învingătorului! Am sugrumat

împotrivirile, nimic nu mai răsuflă, nu mai mișcă, decît cu învoirea mea!... Nu îngădui nici o șovăire, nici o neascultare, chiar dacă ar veni de la aceea care mi-a dat viață. Lasă-mă să trec!

ATALANTA: Numai peste trupul meu!

GRIFFONE (*scoate pe jumătate spada*): Marchiză Atalanta Baglioni...

ATALANTA: Lovește, fiară...

GRIFFONE (*șovăie, se întoarce spre asasini*): Prieteni, este aici o neînțelegere cumplită... Toate în noaptea asta au fost cumplite! Și în afara naturii omenеști... Coboriți!...

MANFREDO: Marchize Griffone Baglioni, noi pe Giampaolo îl căutăm... Pe el îl vrem...

GRIFFONE: O să-l aveți!... Cu toate că nici unul nu-l urîți cum îl urăse eu! Fără de el, atîta sînge se va fi risipit în zadar!... (*Strigă.*) Giampaolo, dacă mă auzi, vei fi cununa răzbunării mele și mi-o voi așeza pe tîmple, chiar dacă, văzîndu-mă, aurora care se ridică, de oroare s-ar prăvăli în neant, lăsînd pămîntul să orbecăie într-o nesfîrșită noapte! (*Apoi.*) Coboriți, numai cîteva clipe... Vă rog eu, căpitanul vostru, care mai degrabă ar trebui să poruncesc! (*Asasinii se îndreaptă spre stînga, cu mîrțeli de nemulțumire și cu amenințări. În vremea asta, zorile au început să lumineze ferestrele. Griffone se întoarce spre Atalanta.*) Mamă, iată-mă singur! Știi foarte bine că în fața ta sînt un nevolnic, fiindcă dragostea mea pentru tine îmi înnoadă încheieturile și mă uimesc cum de-am fost în stare să ridic spada adineauri! Cum mă privești! Nu ți-am văzut privirea asta niciodată. (*Apoi.*) Dacă privirea ta grăiește că sînt un monstru, apoi un monstru și mai fioros este acela pe care l-ai primit sub aco-perișul tău! (*Cu un strigăt de deznădejde.*) Mamă, Giampaolo mi-a furat soția!... (*Atalanta pare mereu de piatră. Nici o mișcare, nici măcar o clipire.*) Mamă,

mă auzi? Ești vie? Ori glasul meu se sparge de o iazmă de piatră? Dar mișcă... înalță un braț... clipește măcar, să văd că trăiești... Mamă, oriunde ți-ar fi sufletul, în orice sferă ar pluti departe de trupul acesta nesimțitor, mamă, ascultă-mă și înțelege-mă! Vreau pe Giampaolo Baglioni, nu ca cel din urmă din neamul lui, dar ca pînguritorul casei mele! Legea divină și umană îl așază sub călcîiul meu și tu nu poți, n-ai dreptul să-l scapi de pedeapsă! Atalanta Baglioni, soțul tău și prea adoratul meu tată Roderigo Baglioni, te vede și te judecă!

ATALANTA (*rar și apăsător*): Roderigo Baglioni nu este tatăl tău!...

GRIFFONE (*ca izbit de dambla, de-abia articulează*): Ce... ce ai... spus?

ATALANTA (*idem*): Ești fiul lui Fortebraccio, tilharul!

GRIFFONE (*sare în lături, ca sub o puternică locitură*): Nu e adevărat... nu e adevărat!... Nu e... nu e... Ce răzbuțare ai născocit, Gorgonă, pierzanie a sufletului meu? Nu e adevărat! Grăiește, dar nu prea mult, fiindcă îmi plesnește țeasta asta!... (*Își apucă capul în palme; se tînguie încetîșor.*) Vai ție!... Ce-a ieșit de pe buzele tale? Cum să te eruț? Mamă, poate chipul meu, înfățișarea mea te-au împins la... Uite, mă întorc de la tine... mă rușinez... mă ascund... (*Împleti-cindu-se, merge la un mare jilt, se sprijină de speteaza lui, apoi se lasă să alunece în genunchi, pînă ce capul îi ajunge pe perna jiltului. Își pleacă capul pe ea, se ghemuie acolo, ca o fiară rănită.*) Uite, m-am ghemuit... m-am prăbu... (*Cade pe lespezi. De-acolo, de jos, foarte încet.*) O, glasul tău dulce, mamă... Aștept... Dacă sînt unii care socot că pentru fapta mea merit pedeapsă, m-ai pedepsit tu, neîndurătoare! Mai crîncenă decît cel ce-a orînduit cerul și pămîntul, vrei și moartea păcătosului? M-auzi, mamă? Aștept... Dar teme-te pentru sufletul tău! (*Sare decodată în picioare, ur-*

lind.) Nu, pentru zilele tale teme-te! Grăiește!... (*Vine la ea.*) Ce, nu vrei?

ATALANTA (*cu o imensă ură înăbușită*): Ba vreau! Acum vreau! ai spart cu fapta ta zăgazurile tainei, și ee ce ți-am ascuns atita vreme se revarsă în puhoi!... Acum vreau! (*Întinde brațul spre el.*) Sămînță de tilhar, cum semeni cu tatăl tău! Iată-l aievea în fața mea, ca în noaptea aceea cînd, fugind cu scumpul meu Roderigo din Perugia înăbușită de pumnale, de ți-pete, de trupuri răpuse — ca în noaptea asta — am ieșit pe furiș, pe Porta Maggiore, la cîmp... la întîmplare... Tilharul a prins de veste... și-a repezit spada-sinii pe urmele noastre... El însuși n-a întîrziat să so-sească, plin de sînge, cu gura strîmbată de-atîtea strîgăte de moarte... Pe Roderigo l-a înjunghiat acolo, sub privirile mele... iar pe mine... pe mine... (*închide o clipă ochii.*) m-a supus într-un șant!... Cum de n-am murit, strivită, răvășită, înăbușită? Pămîntul n-ar fi fost mai greu deasupra-mi! Cînd m-am trezit, eram singură... Să-mi ridic zilele? Dar ce vină avea sufletul meu, să rătăcească veșnic pe malurile infernului, fiindcă trupul meu fusese pîngărit? O, cînd te-am simțit în măruntaiele mele, mugur al blestemului!... De ce n-am avut după aceea puterea să te sugrum în leagăn, cînd întindeai spre mine două mîini care, dacă nu erai fiul lui Fortebraccio, ar fi fost ca două bune-vestiri spre primăvara regăsită a inimii mele! Dar singele de ucigaș care-ți alerga în vine n-a întîrziat să-și arate semnele! Mușcai sinii care te alăptau și două nefericite au murit înveninate... Copil fiind, n-a fost vietate în jurul tău cărcia să nu-i retezi mădularile... Sînge... Cînd vedeai sînge, fiu al lui Fortebraccio, rideai și, înmuindu-ți degetul în roșeața lui, înșirai semne pe tăblii albe, sub privirile îngrozite ale pajilor!... Cele dintii slove scrise de mina ta au fost slove de sînge! Mai tîrziu... cîți slujitori ai sugrumat,

i-ai îngropat noaptea fără făclii, pe furiș... iar a doua zi, te uimeai că nu răspund la chemarea ta!... Fortebraccio trăia, răsufla, rinjea în tine, chiuia, ucidea și ridea și se desfăta în tine! *(Cu putere.)* Fortebraccio secleratul care a rămas, ca Herod și ca uciderea pruncilor din Iudeea, în execrațiunea oamenilor!... Fortebraccio care în încremenirea zgîită a creștinătății a dat foc cetății eterne, cu bazilicile și cu sanctuarele ei, de-au gemut după aceea mormintele proto-apostolilor două luni, ziua și noaptea! Fortebraccio care, odată, auzind cincisprezece cuvioși călugări, pe care-i închisese într-un turn înalt, cîntînd psalmii Domnului, i-a aruncat de acolo de sus, unul după altul, în sulite înălțate ale tilharilor lui, de erau ca niște miei înșipți în frigări, printre risete și batjocuri!... Fortebraccio, care, răpus pînă la urmă, rănit de moarte, a îndepărtat de la el hrană, apă și balsam — rugă și cuminicătură — și s-a chinuit singur... părăsit pe o lespede de piatră timp de-o săptămînă — fiindcă cel ce nu iartă uciderea și pe ucigași, i-a tăgăduit suflarea din urină — binecuvîntare îngăduită și cinilor aruncați de pe poduri!... *(Tot timpul Griffone a ascultat ingenuncheat lingă jilț. Din cînd în cînd buzele lui s-au mișcat într-un geamăt sugrumat. Atalanta încheie.)*

- Acesta ești, fiul lui Fortebraccio, Griffone Fortebraccio, cuvioase pelerin la Assisi...

GRIFFONE *(acum, lacrimi mari îi curg din ochi. S-a ridicat, întinde brațele spre Atalanta, murmură cu un glas de copil în adorație):* Madona... Mamă...

ATALANTA: Iar dacă este adevărat că Giampaolo... *(Griffone nu mai are puterea să răspundă; lasă doar să i se prăbușească capul pe piept. Atalanta merge la ușa din dreapta și o dă larg în lături.)* Ți-l dau... Cheamă ucigașii. Intrați! *(Dar Griffone nu mișcă. Doar privirile i s-au pironit pe Atalanta. Acum zorile intră triumfale pe ferestre, luminează de o mare lumină, o lumină*

de singe, pe Griffone Baglioni. Atalanta cu nerăbdare.)
Ce mai vrei, pustiitor al rasei mele? Ce mai dorești,
Griffone Fortebraccio?

GRIFFONE (*se îndreaptă, deodată, parcă transfigurat. Rar*):
- Să mor... să mor ca tatăl meu!

(Între tablourile VI și VII intermezzo de balet: „Paradisul“.
Muzica, la biblioteca Teatrului Național „I. L. Caragiale“
din București.)

TABLOUL VII

Piață în fața bazei San Ercolano. În fund, portalul bazei
la care duce o scară de marmură, monumentală. Prin ușile
larg deschise se văd arzind făclii. În dreapta, intrarea unei
ulițe înguste. E în amurg... un magnific amurg. La ridicarea
cortinei o mare mulțime, printre care călugări și neguțatori,
este ținută la distanță de câțiva halebardieri. Mijlocul scenei
este absolut gol... Din bazilică vine zvon de orgi și de rugă-
ciuni. Atmosfera este de teroare mută... Pe una din treptele
de marmură, zace în nesimțire Griffone Baglioni... Primele
replci se spun cu voce înceată, ca într-o încăpere mortuară...

UN CĂLUGĂR: ~~Pace~~ sufletului marchizului Guido Baglioni,
pace sufletului marchizului Ridolfo Baglioni și fiilor
lor, adormiți întru Domnul...

MULȚIMEA: Amin... Amin...

ÎNȚIIA FEMEIE: Și copilul meu a căzut, apărindu-și stăpi-
nul... era pajul lui don Astorre. (*Începe să plângă.*
Alte femei încep și ele să bocească.)

A DOUA FEMEIE (*către Baldassare Ceni, amestecat în mul-
țime*): I-ai văzut messer? Cum arată?

CENI: Marchizul Guido pareă doarme... Ceilalți sint acoperiți... Se spune că nu pot fi priviți, fără ca mintea să se rătăcească.

A DOUA FEMEIE: Cine-o fi slujind acum în bazilică? Toți preoții și călugării din Perugia s-au perindat la căpățiile lor.

ÎNȚIUL CETĂȚEAN: Cred că dominicanii, pină la sosirea întregului capitol franciscan, care a pornit din Assisi cu relicvele cele mai venerate ale sanctuarelor.

A DOUA FEMEIE: Nădăjduim că vor lăsa norodul să se perinde prin fața raclelor.

CENI: Sint prea numeroase... Cei vii n-ar încăpea de mulțimea morților.

ÎNȚIA FEMEIE: Mi-a spus un frate dominican că San Ercolano a plins lacrimi adevărate cînd raclea lui don Astorre, dulcele mire, a ajuns în abside.

(Femeile încep iar să plîngă.)

ÎNȚIUL CETĂȚEAN: Sărmanii!... Sărmanii de ei și sărmanii de noi! *(Către Ceni.)* Iată o fărădelege, cumetre, care va cutremura universul... Ce ne vom face, singuri, în execrațiunea oamenilor?

CENI: Perugia nu e vinovată, cum nici unul din noi nu sîntem vinovați de crimele citorva.

ÎNȚIUL CETĂȚEAN: Fie ca judecata dumitale să fie a tuturor! Dar mi-e teamă că de-acum străinii ne vor ocoti, pelerinii pentru Assisi nu vor mai poposi la hanurile noastre.

CENI: Ești hangiu, cumetre?

ÎNȚIUL CETĂȚEAN: Din tată în fiu la „Zgriptorul de aur“. Dar am pus să se dea jos tabla, am zgîriat de pe ea și am improșcat cu necurătenii lighioana infernului... Și era zugrăvită toată cu aur curat!... Ce pagubă, cumetre! Dar era stema și semnul sceleratului de colo! *(A arătat trupul lui Griffone. Apoi.)* Să fie adevărat că

meșterul Perugino a închis atelierul lui de pictură și împreună cu toți ucenicii, pleacă la Florența?

AL DOILEA CETĂȚEAN: Și foarte bine face!... Cine-î va mai cumpăra madonele, transfigurațiile, bunele vestiri, știind că sînt zugrăvite în cetatea blestemată? Vor spune că în loc de imagini ale credinței, plătesc cu ducați grei de aur niște simulaere ale pierzării!

AL TREILEA CETĂȚEAN (*furios*): Ce vorbe! Dar ce, vopsea, pinza și uleiul meu sfînt... simulaere ale pierzării? Vin din infern, sau din prăvălia mea? (*Deznădăjduit.*) Iată-mă azvirlit pe drumuri cu Santina mea și cei șase copii!... Seniorii aceștia nu se gîndesc decît la ei!...

A DOUA FEMEIE (*cu putere*): Lasă să plece și meșterul Perugino, și dezmățații lui de învățăcei! Ați văzut pinza pe care au așezat-o acum o lună în capela Vanucci din mănăstirea franciscanilor? O cortegiană sulemenită, cu priviri îndrăznețe, duce o mină la siml care i se saltă de-o suflare vinovată... La picioarele ei, o citeră și un flaut... Iar în juru-i, niște paji tunși ștengărește, îi azvirlă ocheadе înfocate. (*Se înăbușă de indignare.*) Și asta se cheamă la ei... „Sfînta Cecilia cu ingerii“! De la asemenea nelegiuiri și alți excomunicați de teapa lor, ni se trag toate nenorocirile!... Cînd pierе credința...

RAFAEL: Plecăm din Perugia, nu pentru cele ce-a spus cunătrul de față. (*A arătat pe al doilea cetățean.*) Dar pentru că artele nu pot înflori pe pămîntul selaviei, că florile spiritului se ofilesc și mor atunci cînd sînt udate cu sînge omenesc. Plecăm la Florența! În foruri se fac săpături! Se scot la iveală statui scînteietoare! Mîntea se minunează și inima tresaltă de un fior necunoscut!... Atena, secolul lui Pericles, revin printre noi!... Artele, știința, dreptatea, licăresc la căpătuil

veacului ce naște! Pornim!... Cu dalta, cu pensula, cu compasul, cu slova, să durăm destine de lumină omenirii pînă acum ingenuncheate! Plecăm la Florența!

CENI: Ai dreptate, tinere! Iată vorbe frumoase, făgăduitoare de și mai frumoase înfăptuiri. Care sint numele dumitale și locul de unde vii?

RAFAEL: Rafael Sanzio, pictor, ucenic al meșterului Perugino, iar dulcele Urbino, m-a văzut născîndu-mă între zidurile sale.

(Prin mulțime și-a făcut loc sora Clementina.)

SORA CLEMENTINA: A murit? Care puteți să-mi spuneți? Aș vrea să aflu dacă și-a dat duhul...

ÎNȚIIA FEMEIE: Nu știu. De trei zile se chinuiește!... Nici infernul nu vrea să-i primească sufletul! Dar pentru ce mă întrebi, soră?

SORA CLEMENTINA: Ca să mă rog pentru mîntuirea lui!

AL TREILEA CETĂȚEAN (*roșu de mînie*): A monstrului, a bestiei, rușinea creațiunii?

SORA CLEMENTINA: Biserica ne poruncește să ne rugăm pentru toți adormiții...

AL TREILEA CETĂȚEAN: Dar e în afară de biserică și în afară de rugăciune!... De două ori monseniorul arhiepiscop cu tot soborul bazilicei a ieșit în procesiune, purtîndu-i potirul și rugîndu-l cu lacrimi în ochi să primească sfînta împărtășanie. L-a gonit cu strigăte fioroase și cu blesteme!

SORA CLEMENTINA: I-aș duce atunci un strop de apă, să-și înmoaie măcar buzele...

A DOUA FEMEIE: O femeie bătrînă i-a adus și apă, dar cu o zvirlitură de picior a doborît de-a rostogolul și pe milostiva și cupa ce-i întindea.

(Deodată se aude un neguțător strigînd.)

NEGUȚĂTORUL: Halebardieri, la mine!... Nu e nici un zbir pe-aproape să ridice pe ticălosul acesta? (*Ține de braț un tânăr care se zbate violent.*)

(*Mare mișcare în mulțime. Halebardierii își fac loc. Merg spre locul gălcevei.*)

ÎNȚIUL CETĂȚEAN: Ce e? Ce s-a întâmplat?

AL DOILEA CETĂȚEAN: L-a prins tăindu-i punga de la cingătoare, fără îndoială...

NEGUȚĂTORUL: Halebardier, prindeți-l... legați-l!... Ticălosul a luat apărarea monstrului de pe trepte! Asta este jignire a stăpinului nostru Giampàolo și îndemn la o nouă răscoală!

TÎNĂRUL (*care se zbate în mâinile halebardierilor, strigă.*): N-am luat apărarea monstrului și n-am jignit pe nimeni!... Am spus că ar fi mai omeneste să i se înfigă un pumnal în inimă, să se isprăvească odată!... (*Mari exclamații în mulțime.*) Priveliștea trupului acestuia, de trei zile zăcînd pe trepte, ațîță închipuirile și bi-ciuie fiara care sălășluiește în fiecare din noi! Strig încă o dată să fie înjunghiat!... Să se isprăvească cu el și cu noi!...

(*Din mulțime a năvălit un fierar... Se vede după fața înnegrită, după port și șorțul de piele groasă.*)

FIERARUL (*cu glas puternic*): Să se isprăvească cu toți nobilii!... Să se curme suferințele noastre! De treizeci de ani se înfruntă și se măcelăresc între ei!... Pentru poftele lor nepotolite, pentru setea lor de putere și de averi plătim noi! Mercenarii și slugile lor ne pustiesc satele, ne jefuiesc casele, ne pîngăresc femeile și copilele!...

A DOUA FEMEIE (*strigă*): Așa e, fierarule! Așa e, cumetrel! Copilașii mei au uitat gustul piinii, fiindcă slugi înarmate au jefuit hambarele! Să se isprăvească cu simbriașii și cu stăpînii lor!...

FIERARUL (*în creme ce din mulțime se desprind oameni și se adună în jurul lui*): Să ne adunăm toți cetățenii la municipiul... Să le smulgem stăpînirea Perugiei!... Au cîrmuit-o timp de veacuri părinții noștri cu dreptate și cu milă pentru cei mulți!... Pînă au venit seniorii și au nimicit libertățile cetății!... (*Decodată un urlet fioros spintecă murmurul cetățenilor.*)

ÎNTÎIA FEMEIE (*urlă*): Mișcă! A mișcat brațul!... Nu, nu mi s-a părut... l-am văzut eu cum a mișcat!... Nu e mort... vă spun că nu e mort!

(*Toate privirile se îndreaptă spre treptele bazei. Unii se ridică în vîrfurile picioarelor. Enormă emoție sugrumată... Într-adevăr, Griffone s-a mișcat, a ridicat întîi brațul, apoi dintr-un salt supraomenește, a sărit în picioare. Chipul îi e înfiorător. Părul năclăit; veșmîntul, deschiat, lasă să i se vadă pieptul gol. E o sfișietoare apariție în larma clopotelor care au început iar să bată.*)

GRIFFONE (*întors spre bazilică, la început cu glas stins, apoi din ce în ce mai puternic*): Baglioni, nu v-a ucis unul din rasa voastră... nu mai scrișiți sub capacele de plumb!... Ci fiul lui Fortebraccio!... Oroare! (*Se întoarce spre piață.*) Fiul lui Fortebraccio a vrut să fie stăpînul tău, Perugia! Nu te-ai dărîmat încă de rușine cu bolțile și turnurile tale? (*Cu un strigăt sfișietor.*) Fortebraccio tilharule, îmi tăgăduiești și mie suflarea de pe urmă... și acela se mai cheamă Dumnezeu!... (*Începe să bolborosească oribil.*) Uuuu! (*Se prăcălește din nou pe trepte.*)

(*Acum clopotele au reînceput să sune. Din stînga intră în goană un țesător.*)

ȚESĂTORUL (*strigă cu mare însuflețire*): Renzo, fierarule, aici erai? (*Renzo îi iese înainte.*) Ascultă!... Ascultați, perugini!... A sosit în goana calului o ștafetă de

la Florența!... Cetatea s-a răsculat!... Tiranul Piero di Medici a fost gonit! Breslele au pus mână pe palatul senioriei!... Au ales pe Soderini gonfalonier și căpitan al poporului!... Adună-ți fierarii, Renzo, eu vin eu țesătorii mei... Mergem la Municipiu și smulgem seniorilor stăpinirea Perugiei!... După mine...

(Ies în goană prin stînga Renzo și breslașii, cu strigăte de luptă. Au rămas în scenă femeile, Ceni, negustorul. Clopotele sună înaintea. Acum se aud din nou corurile. Din ulița din dreapta vine un zvon de voci care sporește:)

„Faceți loc... faceți loc...”

VOCI *(în șoaptă)*: Loc!... Faceți loc!... Loc!...

SORA CLEMENTINA *(privește spre dreapta. Uimită, se repede într-acolo)*: Marchiză!... Loc, loc marchizei!... Faceți loc madonei Zenobia... Loc ilustrisimelor!

(Intră prin dreapta Atalanta Baglioni și Zenobia. Femeile se trag în lături. Ambele poartă lungi văluri, Atalanta, cenușii, Zenobia, violeti.)

A DOUA FEMEIE: Sint fără însoțitoare... nici măcar un paj...

SORA CLEMENTINA *(către cele două)*: O, stăpine magnifice! De ce n-am murit înainte de a vă vedea în vălurile astea!... Ce repede ați schimbat bogatele podoabe de nuntă! *(Femeile se pornesc pe plîns. Atalanta și Zenobia înaintază spre spațiul liber. Clementina, cu un gest spre porțile bazilicii.)* Priviți!... Priviți!... dacă ochii voștri mai pot, după atîtea lacrimi, desluși lespedeau și pe cel întins pe ea!

(Atalanta și Zenobia, fără o corbă, străbat piața. Atalanta dreaptă, cu chipul ei de marmură. Cînd își zărește soțul, Zenobia duce iute mîna la inimă, șocăie, dar la o privire a Atalantei, își reia mersul. Au ajuns acum în fața trupului lui Griffone.)

ATALANTA: Griffone! *(Nici o mișcare.)* Griffone...

GRIFFONE (*smuls dintr-o imensă toropeală*): Nu... nu pot...
Nu pot să mor... Giampaolo, ajută-mă să mor... îți spun că nu pot...

ATALANTA: Ai suferit totuși îndeajuns...

GRIFFONE (*intr-o supremă izbucnire de trufie*): Nu, n-am suferit!... Cine spune că am suferit? Dar vreau să mor și nu pot... asta e tot!... (*Deodată, mai mult o presimte pe Atalanta, decît o vede.*) Marchiză... ai venit...

ATALANTA: E lingă tine și soția ta...

GRIFFONE: Zenobia... dragostea mea dulce... Nu te văd.. (*Răgușit.*) Mai bine!

ATALANTA: A venit să-ți spună că nu ți-a fost necredincioasă... că a gonit de la ea ispita... rămîne a ta pe veșnicie...

GRIFFONE: A mea...

ATALANTA (*apăsât*): Pe veșnicie... mă auzi?

GRIFFONE: Da, pe veșnicie...

ATALANTA: Întră mîine călugăriță la mănăstirea dominicanelor. I-au pregătit chilia sorei Colomba... *Beata* Colomba... Au socotit-o vrednică... Ai auzit și asta?

GRIFFONE: Da, marchiză... O, Zenobia...

ZENOBIA (*incepe să plîngă. În același timp cîteva femei încep și ele.*): Soțul meu... stăpînul meu...

(*Deodată, făcînd o teribilă sforțare, Griffone se ridică pe coate.*)

GRIFFONE: Marchiză, nu pot să mor... de trei ori s-a lăsat noaptea peste mine... (*Cade, iar se ridică.*) Credeam că s-a isprăvit... dar soarele a răsărit din nou de trei ori... Marchiză, nu pot muri, fiindcă nu vrei tul... (*Sfîșietor.*) Nu vrei să mă ierți...

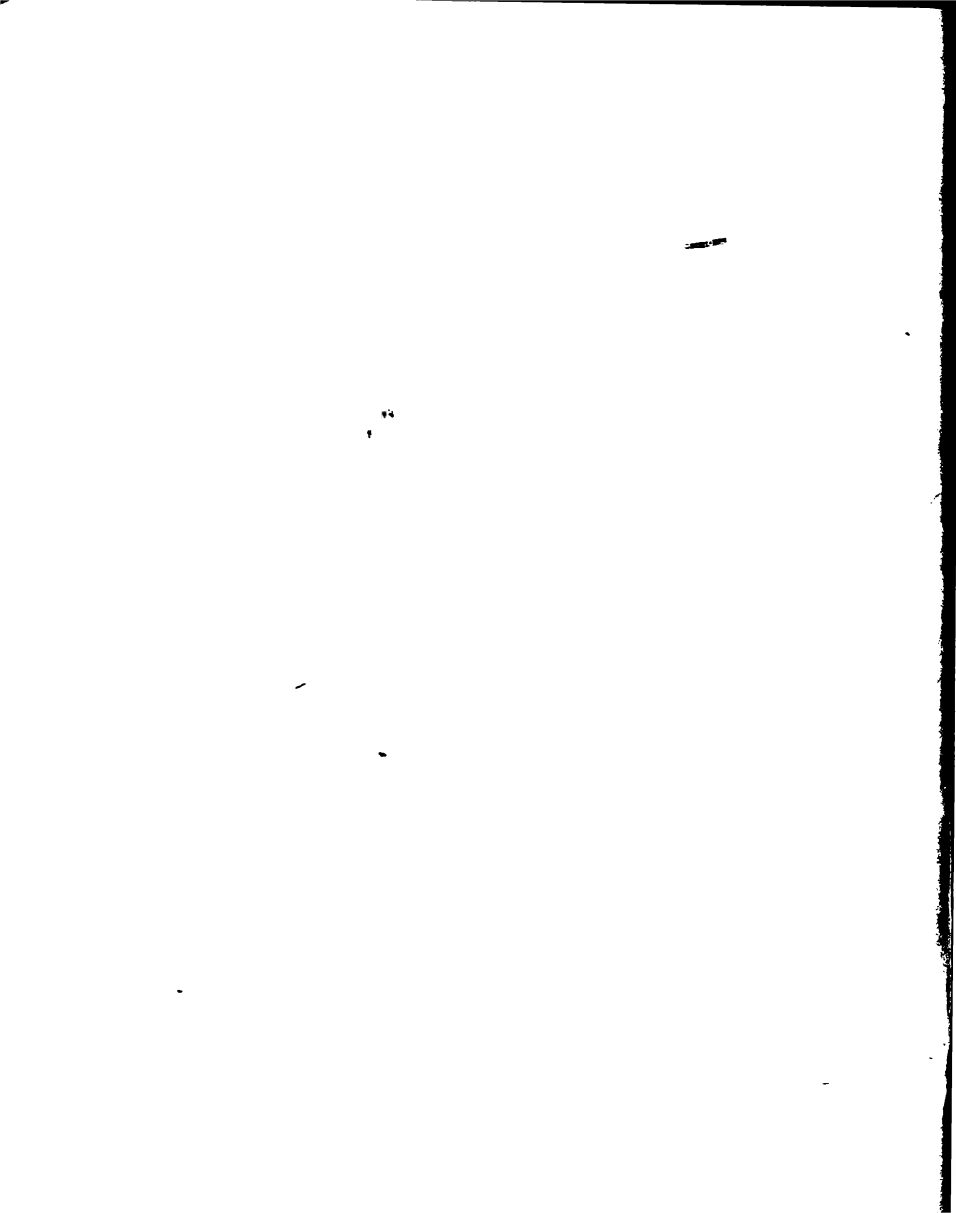
ATALANTA (*pentru prima oară cu lacrimi în voce*): Te iert din adîncul sufletului meu... În fața cerului și a morților mei, te iert! Și fie ca iertarea mea...

GRIFFONE (*cade pe spate*): Ai spus!... (*Cu o voce schimbată, muzicală.*) Simt că mă duc... O, ce brațe de lumină mă ridică... mă leagă... plutesc... plutesc... Ai spus! Iertarea ta!... Atunci m-au iertat toți... (*Din bazilică se aude un cor.*). Serafimilor, e mama care a venit... a venit... (*Ridică capul. Cu o jubilațiune extraordinară*): Mor... binecuvîntează, mamă!

ATALANTA: Fii binecuvîntat, fiule!...

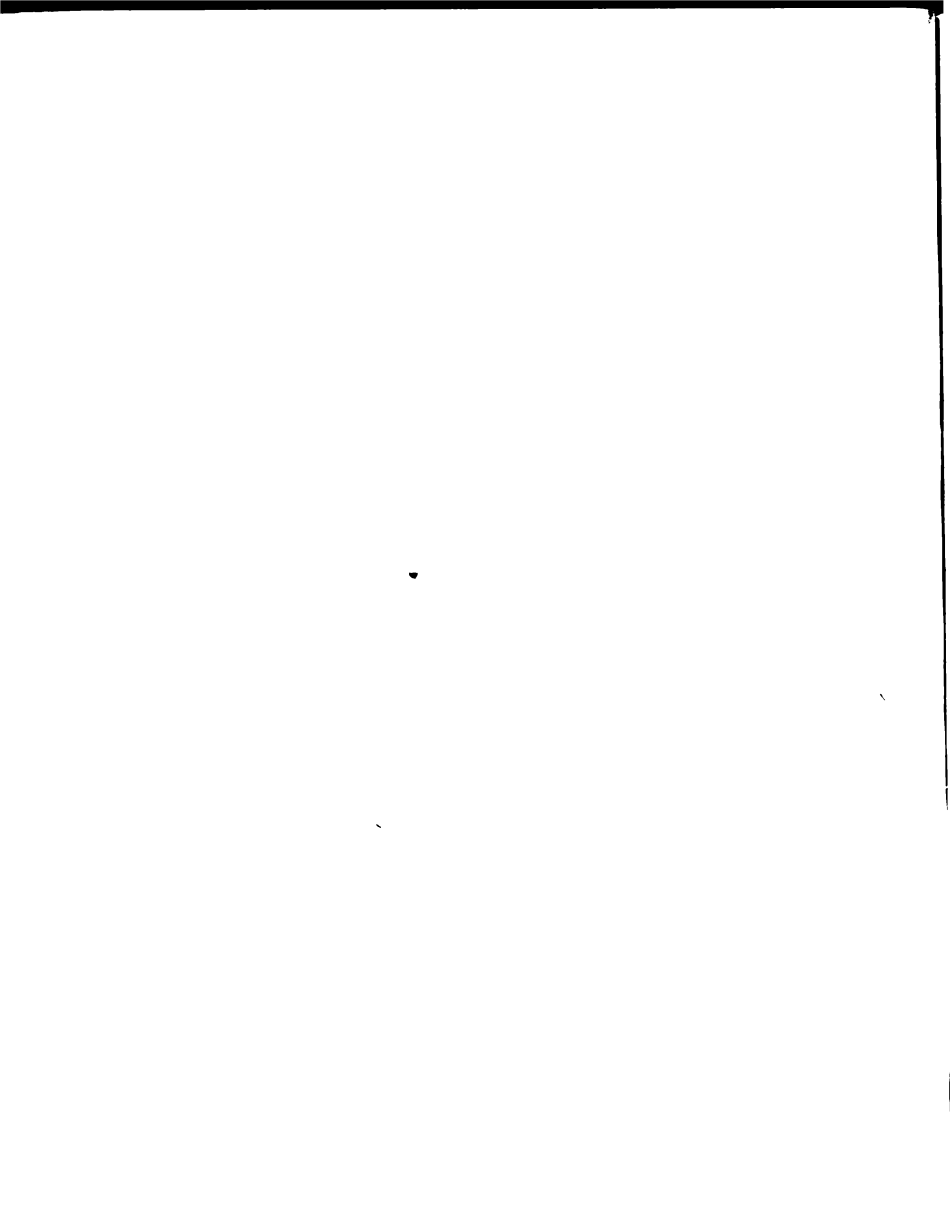
(*Griffone se înalță, întinde brațele spre cele două femei, saltă într-un ultim spasm și se întinde pe lespezi, mort. Mare răbufneală de orgi, coruri.*)

CORTINA

MICHELANGELO

PIESĂ ÎN DOUĂ PĂRȚI
(7 tablouri)

P E R S O A N E L E

MICHELANGELO BUONARROTI, sculptor

RAFAEL SANZIO, pictor

BRAMANTE, arhitect

PAPĂ GIULIO AL II-LEA

CARDINALUL GIOVANNI DI MEDICI

UN NOTAR APOSTOLIC

PRINCIPELE GAETANO COLONNA

PRINCEPELE ALDO COLONNA

Ser ANTONELLO

Ser GIOVANNI

Ser BOCCACINO

GIANNINO, paj

BATISTA DELLA PALLA

RINALDO CORSINI

GHERARDO GHERARDI

} nobili florentini

ÎNȚIUL CETĂȚEAN FLORENTIN

AL DOILEA CETĂȚEAN FLORENTIN

AL TREILEA CETĂȚEAN FLORENTIN

ANTENORI, CETĂȚEAN FLORENTIN

ÎNȚIUL MILIȚIAN

AL DOILEA MILIȚIAN

AL TREILEA MILIȚIAN

AL PATRULEA MILIȚIAN

BEPPLO LUNATICUL

FRANCESCO DA URBINO

LELIO

CHERCIO GHERCIA, BENEDICTIN

UN OSTEAN

UN CRAINIC

UN UCENIC

BELTRAMO

BRIGIDA }
IMPERIA } corteziane

INTIA FEMEIE

A DOUA FEMEIE

A TREIA FEMEIE "

Halebardieri, spatasini, mulfime.

PARTEA ÎNȚIIA

TABLOUL I

Terasă acoperită în vila lui Rafael. Coloane de marmură — printre ele, statui de zeițe antice. În stînga, înconjurată de trandafiri agățători, o Venus calipige. Scaune în X, o masă în mijloc, multe flori. Intrare prin fund, printre coloane. O ieșire prin stînga, care dă în atelierul lui Rafael. Spre dreapta, așezat pe un șevalet, portretul aproape terminat al Fornarinci. Este ceasul înserării. La ridicarea cortinei, ser Boccacino ascultă sunînd clopotele Romei, mai aproape, mai departe. Ser Antonello este în preajma lui.

BOCCACINO (*arătînd în zare*): San Giovanni in Laterano... Santa Maria del Popolo... Toate bazele Romei salută lăsarea serii...

ANTONELLO: Santa Maria Maggiore...

BOCCACINO: San Silvestro... Aracoeli agățată de stînga tarpee... Mai departe, pe Gianicolo, o zărești — viorea ascunsă în pădurea de cupole și campanile — Santa Maria in Domenica?...

ANTONELLO: Iar dincolo de Tibru și de castelul Sant'Angelo, acolo unde ochiul nu mai întîlnește decît un spațiu deșert, Bramante se istovește să înalțe noul San Pietro. Pînă atunci, papalitatea va rămîne fără altar major și fără Dumnezeu văzut.

(*Decodată izbucnește departe un mare ciuit de mulțime.*)

BOCCACINO (*speriat*): Ce aud? Ce înseamnă asta? Parcă o mulțime în mers... Ori mi se pare mie?

ANTONELLO: Privește!... Plebea din Trastever urcă spre Capitoliu... Urlă a moarte, auzi?

BOCCACINO: Cum?

ANTONELLO (*cu putere*): Urlă a moarte, îți spun. (*Pe un ton profetic.*) Un nou zeu se ridică din forurile și termele desfundate. Este cel care a scrișnit din dinți când Sabaot a zvirlit din rai pe Adam și pe Eva, fiindcă mușcaseră din mărul adevărului. Cel, care cu mii de ani în urmă, a înălțat în cerul latin, pumnul lui Spartacus, din care, scăpărau fulgere!... (*Înălță brațul.*) Nume, slavă ție!...

(*Prin fund intră repede ser Giovanni.*)

BOCCACINO: Ser Giovanni, ce se petrece?

GIOVANNI (*gîfînd*): Plebea din Trastever...

ANTONELLO: Am spus...

GIOVANNI (*ca mai sus*): ...din zori cutureieră cetatea. Plutașii de pe Tibru sînt cei mai înverșunați!... Au oprit cu urlete în Piața Navona lectica eminenței sale de Monreale și sărmanul moșneag era să-și dea duhul de spaimă. Mi s-a spus că din pricina tulburărilor, sacrul colegiu s-a adunat în grabă.

BOCCACINO: Dar ce vor? Ce vor?

GIOVANNI (*cu ură*): Nici mai mult, nici mai puțin, decît izgonirea preoților și reîntoarcerea cetății eterne la anticele ei libertăți! (*Cu groază.*) Se întorc oare vremurile lui Mucius Scaevola și Cola di Rienzi? Vai nouă!...

BOCCACINO (*cuprins de o furie epileptică*): Nemernicii!... Ar trebui excomunicați!... Nu, zvirlți la Sant Angelo și gituiți!... Sau, mai curînd, arși pe rug și cenușa lor aruncată în Tibrul... (*Strigă.*) Ca Arnolfo di Brescia!... Ca Arnolfo di Brescia!...

GIOVANNI: Și sanctissimul e departe de Roma... Ce ne facem, orfani de apostolica lui ocrotire?

BOCCACINO: „Sanctissimul“ ai spus? Mai curînd, locotenentul lui Lucifer în scaunul lui Petru!...

GIOVANNI (*speriat*): Ser Boccacino...

BOCCACINO (*cu putere*): Papa Giulio a stricat credința, a chemat tirfa apocalipsului în așternutul apostolilor!... Pictorii, sculptorii, arhitecții și alte dihănii mirositoare au spurecat evangheliile, au surpat ascultarea oamenilor la legile bisericii!... La Vatican, în țărucul creștinătății, nechează amaleciții. (*Întinde brațele, cu mare obidă.*) Mi-e inima ca a Esterei în culcușul lui Assuerus.

GIOVANNI (*ca să schimbe vorba*): Ce vești de la Bologna, ser Antonello? Ai un nepot auditor în cancelaria della Rota. (*Apăsă, cu o privire spre Boccacino.*) Ca supus credincios al bisericii și al părintelui nostru Giulio, urmăresc cu inima strînsă întîmplările...

ANTONELLO: Rele, ser Giovanni. Papa Giulio ne trage în grea cumpănă!... Înainte de a părăsi Vaticanul, a strigat în consistoriu: „Afară cu barbarii din Italia!“ iar acum îi adună din toate vîturile. „Afară cu Heliodor și zarafii lui din templu!“ Și a îngăduit legatului său, cardinalul de Pavia, să jupoaie pe bolognezi. Astfel încît cetățenii s-au răsculat și au chemat înapoi pe Bentivoglio¹ — jefuitor și el — dar nu cît principii bisericii apostolice. Acum, pontificele vrea să pedepsească Bologna, dar tare mă tem că va rămîne în afara zidurilor, cu mercenarii săi neplătiți.

GIOVANNI (*fulgerîndu-l cu privirea*): Și te veselești?

ANTONELLO (*ușor batjocoritor*): Să nădăjduim că zeița războiului nu-și va întoarce fața de la sanctitatea seniorului nostru... (*suride*) cu toate că nu cred că Belonna să îndrăgească moșnegii — deoarece este și ea femeie... (*În fund, pe terasă, s-a ivit cortegiana Brigida.*) Dacă nu mă credeți, s-o întrebăm pe cea mai frumoasă dintre ele.

BRIGIDA (*coborînd*): Eu sint aceea, ser Antonello?

¹ A se vedea nota la p. 533.

ANTONELLO: Tu, *pulcherrima*. Nu credeam — prietenii tăi și eu mine — că vom mai avea bucuria să te vedem astă-seară.

BRIGIDA: Adevărat. De abia am ajuns aici. Pretutindeni se închid ulițele cu lanțuri — cu toate că soarele este încă sus. Stradiotii care păzesc Poarta Pia — dacă nu recunoșteau pe lectica mea stema casei d'Este, nu mă lăsau să trec.

GIOVANNI: Dacă sanctissimul mai întârzie departe de Roma, ne așteaptă zile furtunoase.

BRIGIDA: La vârsta lui, atita încăpăținare!...

GIOVANNI (*mustrător*): Brigida, ai un chip șăgalnic de a judeca pe părințele nostru Giulio...

BRIGIDA (*foarte răsfățată*): Și n-am dreptate? De când Toscana este împănată cu spanioli și mercenari șvițeri, toate drumurile dinspre Francia sînt închise. Și dresurile pe care le așteptam, nu mai știu cînd vor sosi. Am ajuns să umblu prin cetate cu obrajii cojiți ca o precupeată de midii.

ANTONELLO (*acîntat*): Obrazul madonei mele, fără dresuri și boieli, este ca Phoebus care, ieșind din norii care-i ascund strălucirea, se arată privirilor muritoare și mai desfătător.

(Mai deoreme, s-a ivit pe terasă principele Gaetano Colonna.
A auzit.)

COLONNA (*coboară. Tăios*): Cîntă-l atunci în stihuri, messer. (*Cu un vîdit dispreț.*) Dacă nu mă înșel, ești... poet.

ANTONELLO (*se înclină ironic*): Ceea ce am și făcut, seniore. (*Apoi.*) Mantova mă cinstește ca pe noul ei Vergilius...

BOCCACINO (*printre dinți*): La Roma o să fie mai greu...

COLONNA: Spun asta pentru cei care-și pierd vremea cîstind artele și poezii. (*Cu fală.*) În ce ne privește pe noi, Colonna, sîntem războinici — de la cel dintîi din stirpea noastră — legendarul Hercules, care înfrunta hidrele și ciclopii...

BRIGIDA (*apăsât, dar foarte grațioasă*): Aștept, ser Antonnello, și stihurile și pe cel care le-a scris, jos în asfințit, la mine...

ANTONELLO (*surîzător, către Colonna*): Vedeți, monseniore: a înfrunța hidrele și ciclopul este treabă ușoară pe lângă a înfrunța o femeie frumoasă...

(*Se înclină,¹ pleacă la ceilalți.*)

COLONNA (*este acum lângă ea, Ștercător*): Te-ai rostit astfel, ca să mă întăriți? (*Cu un gest spre fund.*) Vrei să afli mine că a fost găsit cu un stilet în inimă, în fața porții tale?

BRIGIDA (*suride*): Poate că mi-ar face plăcere. De sub peristilul Pomponiei a fost ridicat un protonotar apostolic ciuruit de lovituri de pumnal... (*Suspină.*) A, e minunat să fii iubită!...

COLONNA (*întuneacă*): Mie-mi spui asta, Brigida?

BRIGIDA (*ea pentru ea*): Dar și mai minunat, să iubești!

COLONNA (*întuneacă*): Asta înseamnă...

BRIGIDA (*ridică fruntea spre el*): Că nu te iubesc, seniore...

COLONNA (*grosolan*): N-am nevoie de iubirea ta!

BRIGIDA: A...

COLONNA: Astfel că va fi ușor să cădem la învoială...

BRIGIDA (*suris trist*): Știu : o cortegiană!... (*Cu alt ton.*)
Însă cardinalul Hippolito d'Este pe lângă tot ce mi-a dăruit pînă acum, mi-a cumpărat o vilă la Tusculum și încă ceva, cu adevărat neprețuit: un manuscris rarissim al *Eiticei* lui Aristot: Este tot ce mai rivneam.

COLONNA (*ride zgomotos*): Un pergament mucegăit!... Eu mai virtos rivnese la pielea asta... (*mingie brațul ei gol*)...
Iunecoasă și dulce la pipăit...

BRIGIDA (*șterge cu palma locul atins de Colonna*): Astfel încît, seniore, nu știu ce aș mai putea dori... (*Suride.*)
Ba știu.

COLONNA: Spune, și Roma va fi la picioarele tale!...

BRIGIDA (*suride*): Pentru asta, senioria ta ar trebui să fie papă... și nu vād...

COLONNA (*trufaș*): Un Colonna nu-ți ajunge?

BRIGIDA: Trist lucru, să dormi pe același căpătii numai cu o stemă: (*La un gest furios al lui Colonna, se înclină.*) Cu îngăduința senioriei tale, nu am spus nimic. (*Vrea să se depărteze.*)

COLONNA: Nu pleca!... (*Apoi.*) Cine este? (*arătînd spre terasă*). Vreunul din filozofii și poeții aceștia care urcă în fiecare joi la vila ta?

BRIGIDA: Ei îmi împodobesc spiritul, iar eu îi prețuiesc — supusă discipolă.

COLONNA (*chinuit*): Atunci... Rafael...

BRIGIDA: Toate femeile din Roma, patriciene sau populane, tirite de o furie dionisiacă, se azvîrlă la pieptul sau la picioarele lui. Și sărmanul se istovește, dăruindu-se atîtor nesățioase menade. Dar inima lui este departe, plutitoare în visul lui nemăsurat... (*Cu alt ton, cald, pătimaș.*) Iubesc totuși, principe. Primească-mi ilustrațiunea ta mărturisirea, ca o dovadă de aleasă prețuire. Iubesc ca în ziua dintîi cînd a fost creată iubirea! Iar sufletul meu, iubind, e curat ca tălpile noului-născut. Cred că Maria Magdalena...

COLONNA (*violent*): Destul!...

BRIGIDA (*se înclină*): Aveți dreptate. Era să făptuiesc o profanare...

COLONNA (*o intrerupe*): Destul pentru ce doream să aflu.

BRIGIDA (*suride trist*): Taina unei inimi de femeie? Ați aflat-o. (*Către cei din fund.*) Prieteni; unde o fi întîrziind oare Rafael?

ANTONELLO: Ca de obicei, la săpături, *belissima*. (*Suride.*) Acolo uită de oaspeți și de lumea vie.

(*Prin fund intră Rafael, tînăr, frumos, cu mișcări și intonațiuni armonioase.*)

RAFAEL (*cu avînt*): Principe, madona, prieteni, iertare.
În forul lui Adrian am dezgropat un androgin minunat.
Sîinii și coapsele îi sînt de fecioară, iar celelalte podoabe,
bărbătești.

BRIGIDA (*ahtiată*): Unde ai spus, Rafael? În forul lui Adrian?
Alerg...

RAFAEL: Așteaptă, așteaptă Brigida, să fie mai întii curățat
de pămînt și spălat...

BRIGIDA (*cu avînt*): Îl curăț, îl spăl cu mîinile mele...

RAFAEL (*ride*): Oprește!... E tîrziu și paznicii au încuiat
porțile. Mîine dimineată.

BRIGIDA (*se trîntește într-un jet cu deznădejde*): Pînă mîine
dimineată, voi fi moartă de nerăbdare.

ANTONELLO (*arătînd spre stînga*): Rafael, am văzut în atelierul
tău schițele pentru „Școala din Atena“. Ce concep-
ție grandioasă! Gînditorii anticei Elade: Platon și
Aristot, Pitagora și Anaxagora, Arhimede și Heraclit,
prelingîndu-se pe sub arcade ce par desenate de Bra-
mante. Iar jos, pe treptele de marmură, singur și
rinjind, Diogene, cinicul, își prăjește la soarele de aur,
rănile făcute de scărpinături... Josnica materie înfrun-
tînd spiritul...

GIOVANNI (*avîntat*): Aș dori să trăiesc peste milenii ca, îm-
preună cu nesfîrșite generații de oameni, să slăvesc
opera lui Rafael și pe divinul ei creator.

RAFAEL (*zîmbind*): Divin este numai Dumnezeu și a te lua
la întrecere cu el, înseamnă a te rostogoli ca Lucifer
în fundul infernului, ser Giovanni...

BRIGIDA: Vei rămîne peste secole, fiindcă în operele tale
măgulești natura, înfrumusețînd-o prin dulcea îmbi-
nare a proporțiilor, prin gingășia liniilor, mlădiind ideea
în jurul formelor, ca un vâl de purpură pe coapsele unei
zeițe. Culorile tale sînt culese de pe aripile îngerilor,
de pe buzele întredeschise ale femeilor. Tu pictezi liniș-
tit, ca un nemuritor... cum Apolo cînta... (*Apoi galeșă,
cu un semn spre portretul de pe șevalet.*) Rafael, toată

Roma spune că în portretul de colo m-ai zugrăvit pe mine.

RAFAEL (*care în răstimp a smuls o floare dintr-un vas și-o mângâie*): Se poate.

BRIGIDA (*ușor supărată*): Cum, se poate?

RAFAEL: Am nevoie de multe femei frumoase, pentru ca sub pleoapa mea să se zămislească imaginea uneia singure.

BRIGIDA (*mușcătoare*): Chiar cînd se nimereste să fie nevasta unui brutar din Transtever? (*Iar a arătat spre portret.*)

ANTONELLO (*ridică din umeri*): Nu știe încă ce va spune inima — geniului său.

(*S-a ivot pe terasă Bramante.*)

RAFAEL: Bramante, credeam că n-ai să mai vii.

BRAMANTE (*apropiindu-se*): Închipuiți-vă ce mi s-a întîmplat. Pe Borgo m-am pomenit înconjurat de o ceată de popolani, printre care cioplitori în piatră și zidari de-ai mei. Mi-au înhățat asina de dirlogi, au început să strige: „Trăiască Bramante, arhitectul noului San Pietro!...” și m-am depărtat în mijlocul însuflețitei lor inflăcăărări. Cred că în republica pe care o năzuiesc — ca și în cea a lui Platon — artiștii vor fi fala și cununa cetății, iar nu tăvăliți în pulbere, ca azi. Și asta, de către cei asemenea lor — sau care se cred asemenea lor.

RAFAEL : Nu pricep...

BRAMANTE (*spumînd, deodată*): Schilodul acela cu nasul rupt, burduful plin de venin, monstrul care sculptează monștri ca el... Michelangelo...

RAFAEL și BRIGIDA (*împreună*): Michelangelo?

BRAMANTE (*ca mai sus*): Florentinul pripășit la Vatican ca un cîine riios pe prispa unei taverne... Știți ce a îndrăznit să spuie sfintului părinte înainte de plecarea lui la Bologna? Că sînt un vizigot și un tilhar!...

(*Mari strigăte de indignare.*)

ANTONELLO: Bramante!... Cel mai ilustru arhitect al tuturor timpurilor! Dar limba trebuia să i se răsucescă de trei ori în gură, chiar dacă — pornită pe drumul rătăcirii — i-ar fi poruncit să rostească o asemenea apostazie...

BRAMANTE: Vizigot — fiindcă am zdrobit coloanele de porfir ale vechiului San Pietro — care veneau de la templul din Efes, ca să fac mortar din ele... (*Ridică din umeri.*) Templul din Efes!... Voi înălța eu altul, cum n-a văzut antichitatea și n-or mai vedea secolele!...

BRIGIDA: Dar... tilhar, pentru ce?

BRAMANTE: Pentru ce, Brigida? Ascultă și uimește-te! Știi că noile temelii dinspre turnul Borgilor s-au dărîmat de două ori: ape ascunse sub pămînt le-au ros, de abia zidite. Aflați ce-a născocit ticălosul: am întrebuițat cărămidă proastă, pe care am plătit-o mai ieftin... am jefuit tezaurul lui Petru!

GIOVANNI: Să fie gonit de la Vatican!... Să fie trimis înapoi în Florența lui!... Străinii aceștia, florentini, pisani, venețieni, care n-au izbutit să înfăptuiască nimic la ei acasă, năvălesc în Roma, prin intrigi și lingușiri se lipsesc de părinții bisericii — ca tăunii de pîntecele bivoliilor — și într-un an — doi, se saltă la Vatican, smulgînd pînea de la gura artiștilor noștri romani. Mai mult chiar, cutează să minjească gloriile noastre!... (*Cu un gest.*) Chiar pe tine, Rafael...

RAFAEL (*suride*): Pe mine?

GIOVANNI: Da. Sînt unii venetici de-aceștia care au nerușinarea să facă o apropiere între tine — unicele — și... Michelangelo, despre care e vorba...

ANTONELLO: Sînt bezmetici care susțin că te depășești!...

RAFAEL (*liniștit*): Între adevărații artiști nu poate fi vorba de depășire, ci de falnică întrecere spre culmile Empireului!...

L-am cunoscut pe Michelangelo la Florența. Eram — după plecarea mea din Perugia — ucenic în atelier

cul lui *fra* Angelico, seraficul meu meșter. Într-o dimineață ne-am dus noi — pictorii — să cercetăm pe tinerii sculptori care, în grădinile de la schitul lui San Marco, copiau frinturi de statui antice. Vreo zece se străduiau în jurul unui cap de satir. Cind deodată, de după o tufă de mirt, se ivește un bărbat întunecat, cu părul încleștit, cu o bărbuță care îi minca obrazul — ca mușchiul, steiul de piatră. În orbitele adânci, ardeau ochii, mistuindu-se de propria lor văpaie. Ceea ce însă m-a uimit cu adevărat, a fost nasul: părea strivit cu o lovitură de ciocan. Am aflat mai târziu că i l-a zdrobit cu pumnul, un oarecare Torregiano, fiindcă își bătuse joc de el, poreclindu-l măgarul lui Praxitel. Era, acest Michelangelo, printre nefericiții care, numai trecindu-și palma pe obraz, își pipăie urîtenia. Cu un suris strîmt, parcă în batjocură, scoate de sub pulpana mantiei, un cap, tot de satir, pe care îl cioplise în ascuns de tovarășii săi. Ei bine, capul acesta era mai frumos decît cel antic: satirul își exalta urîtenia într-o furtunoasă sete de iubire!... Am auzit apoi — eu plecasem la Roma — că a sculptat un David uriaș într-un bloc de marmură părăsit timp de patruzeci de ani, deoarece nici un artist nu cutezase să-i înfrunte măsurile. Că, terminat fiind, au trebuit trei săptămîni ca să-l lunece pe butuci pînă pe Piața Senioriei, unde se găsește azi. Aci, la Vatican, îl întîlnesc deseori... Pictăm doar la doi pași unul de altul: el, în capela lui Sixt, eu în *stanza della Segnatura*... La salutul meu curtenitor, răspunde mormăind și se prelinge pe lingă ziduri. Vedeți, prieteni: anumiți oameni se cuvine să-i privești ca pe munți, din depărtare!... (*Tușește ușor.*)

BOCCACINO: M-am întrebat — și toată Roma cu mine — ce a îndemnat pe sfîntul părinte să facă pictor dintr-un cioplitor în marmură, care n-a ținut în viața lui o pensulă în mină...

RAFAEL: Adorabilul nostru stăpîn, Giulio, își îngăduie jocuri de acestea. Cînd l-a chemat pe Michelangelo la Vatican... *(Tușește mai tare; suride.)* Acum un ceas, în săpăturile din for, m-a străpuns un fior rece... Am întîrziat toată după-amiaza în umezeala aceea subpămînteană...

BRIGIDA: Gîndește-te și la sănătatea ta, Rafael.

RAFAEL *(cu ardoare):* Vreau să fiu cel dintîi care să zărească sclipind un umăr sculptat de Fidias, printre bulgării răsturnați de tîrnăcoape! Alaltăieri, dacă nu eram acolo, niște săpători din Latium erau gata să zdrobească cu răngile de fier coapsele unei Venere, pentru că duhovnicul lor le-a spus că zeția este o diavoliță și, o dată scoasă la lumină, seacă rodul viilor ca și sinii mamelor tinere... *(Rîde cu poftă, dar risul i se schimbă pe dată într-o tuse zbuciumată... Scoate din pieptar o năframă, o duce la buze, o privește, apoi o ascunde repede. Reia.)* Cînd, după cum spuneam, papa Giulio l-a chemat pe Michelangelo la Vatican și i-a poruncit să zugrăvească din nou tavanul capelei sixtine, nefericitul s-a împotrivit, a strigat că el este sculptor, iar nu pictor, s-a zbatut ca un diavol căzut în cristelniță... Dar, pînă la urmă, a trebuit să se supuiască... Am aflat că acum pictează chircit în virful schelelor, pictează cu deznădejde, chiar noaptea... și-a închipuit un coif de hîrtie cu o feștilă aprinsă în vîrf — și este atunci ca un rug de suferință, spintecînd tenebrele palatelor sacre...

BRIGIDA *(așîțată):* Ai văzut ce lucrează? Cum arată?

RAFAEL: Nimeni n-a văzut nimic.

BRIGIDA *(uimită):* Cum... nimeni?

RAFAEL: Pictează încuiat pe dinăuntru. Pontificele însuși a încercat într-o zi să intre în capelă. Dar Michelangelo i-a strigat pe gaura cheii: „Răbdare, sanctissime, răbdare... biserica e doar eternă“.

BRIGIDA: Ar trebui cineva totuși să intre în lipsa lui...

BRAMANTE: Cheia e în păstrarea unui paznic credincios...

COLONNA *(brutal):* Să se înjunghie paznicul...

BRAMANTE (*suride*): Sint alte mijloace mai puțin cumplite, monseniore...

BRIGIDA: Care?

BRAMANTE: Asta e o taină între Rafael și mine. Nu e așa, Rafael?

RAFAEL. (*ca să schimbe vorba*): Brigida, inima mea, cînd ne vei citi noul tău poem în latinește?

BRIGIDA: În italiană, Rafael... După Dante și după Petrarca, cine mai serie în... latinește?

RAFAEL. (*gest de nepăsare*): O, diletissima, tot ce nu este arta mea... (*Acum merge la Colonna.*) Dacă nu mă înșel, monseniore, doreați să-mi vorbiți... Asta a spus azi dimineață scutierul ilustrațiunii voastre, lui Giannino... al meu... Vă ascult.

COLONNA (*crea să-l prindă de braț, dar Rafael se smulge*): Rafael, am știri proaspete din Francia. Medici uneltesc eu regele reîntoarcerea lor în Florența. Mai mult chiar, cel mai desfrînat dintre ei, cardinalul Giovanni, țintește să ajungă papă. Ceea ce se va întimpla foarte curînd, dacă — după cum se spune — părintele nostru Giulio este greu bolnav la Bologna. Ori, Medici sint vrăjmași de moarte ai casei noastre. Trebuie împiedicată înălțarea în scaun a lui Giovanni. Cunoști aproape pe toți cardinalii din sacralul colegiu... în conclav vor fi numai prieteni care te iubesc. Iscodește-i... stîrnește-i... (*Apăsă.*) Colonna îți vor fi recunoscători... (*Deodată, cu alt ton.*) Ori mi se pare mie, ori n-ai ascultat o vorbă din cele ce ți-am spus...

RAFAEL. (*care într-adevăr, tot timpul a privit în zare, face un gest*): Priviți, ilustrissime, cum apune soarele în dosul cipreșilor, acolo departe, pe Gianicolo... întocmai ca în tablourile bătrînului Giotto. (*Întorcîndu-se spre Colonna.*) Așară la Faustina, eram așezat la ospăț în fața unei cortegiane cu sinii ca ai Junonei. Însă lîngă mine, un refugiat florentin, îmi povestea — nu mai știu ce — despre nenorocirile patriei sale. Cînd

iată că intră pajii cu tăvi pe care erau prepelețe împănate cu trufe. Floréntinul se tînguia înainte. N-am putut gusta din pricina lui, cum se cuvine, nici prepelețele, nici sinii... Vedeți, senşore, pe mine năzuințele oamenilor, ca și frămîntările cetăţilor, mă lasă nepăsător... (*Se îndepărtează.*)

COLONNA (*furios*): Mizgălitor obraznic!...

(*Cu o clipă mai înainte, a intrat pajul Gianino, care a şoptit ceva la urechea lui Bramante. Acesta coboară la Rafael.*)

BRAMANTE: Rafael, e ceasul...

RAFAEL (*către toţi*): Monsenior, *pulcherrima*, scumpi prieteni, curînd voi fi înapoi. Pînă atunci, pajii vor pregăti tot ce trebuie pentru ospăţ. (*Către Gianino.*) Coprile, să nu lipsească nimic. (*Se repede spre fund pe urmele lui Bramante. Ies.*)

BRIGIDA: Gianino, ştii unde s-a dus stăpînul tău?

GIANINO: La Vatican, madona...

BOCCACINO: Peste putinţă... la ceasul acesta...

GIOVANNI: Apoi papa este plecat din Roma... Te înşeli, copilule...

GIANINO: Treceam prin *triclinium*, cînd l-am auzit pe unul din purtătorii de lectică, spunînd altuia: „Iar o să ne rupem şalele pînă la Vatican, Pepino...”

COLONNA (*care tot timpul a urmărit-o pe Brigida, vine la ea. Încet, în urechea ei, cu patimă*): Brigida, la noapte... (*Ea se trage înapoi, el o prinde de braţ.*) Nu, că nu-mi scapi... (*Ținînd-o de braţ.*) La noapte, o caretă înhămată cu patru telegari zdraveni va fi sub peristilul tău...

BRIGIDA (*chinuită*): Senioria ta glumeşte...

COLONNA: Mergem la Ostia. E acolo o vilină pentru vînătoare de porumbiţe...

BRIGIDA (*care s-a smuls din strînsoarea lui, usturătoare*): Şi cine este eretele care se azvîrlă asupra nevinovatelor zburătoare?

COLONNA: Vulturul — vrei să spui...

- BRIGIDA: Vultur? Atunci, ghearele lui sînt și mai ucigătoare.
- COLONNA (*și mai pătimas*): Ascultă, o căsuță printre pinii coborînd în mare... O noapte, o singură noapte, Brigida... Mă mistuie, mă tufbează dorința... (*O prinde de mijloc.*)
- BRIGIDA (*se smulge din nou*): Găsiți destule femei pentru care patima voastră e mai mult decît au visat vreodată...
- COLONNA (*grosolan*): Tê socoți din altă plămadă?
- BRIGIDA (*îl privește*): O, cum poți dori pe una pe care o disprețuiești atît...
- COLONNA: Nu știu ce sînt simțămintele întortocheate și-mi bat joc de ele! "
- BRIGIDA (*îl măsoară*): Vă cred: un principe!... (*Venind de pe terasă, coboară cortegiana Imperia, urmată de cardinalul Giovanni Medici. Brigida vine repede la Imperia, Cu căldură.*) O, Imperia, *diletissima*...
- IMPERIA (*și mai avîntată*): Brigida, *gratiosissima*...
- BOCCACINO (*tăios*): Dar ce văd, Imperia? Ești mai împodobită cu giuvaieruri decît racla preafericitei Lucia, fecioara din Siracuza...
- IMPERIA (*mîngîindu-și colanul*): Smaragdele sînt de la coroana lui Benedîct al șaptelea...
- ANTONELLO (*ride*): Atunci între sinii tăi se răsfață odoarele creștinătății, Imperia...
- GIOVANNI: Asta te uimește, ser Antonello? Știm doar că Agostino Chigi, seniorul și stăpinul ei, este de treizeci de ani bancherul papilor și al tuturor principilor creștinătății.
- IMPERIA (*ride*): Pentru cit ciștig îi aduc și unii și alții!... Zac în sipeturile lui tiare, cruci pectorale, dalmatice, rămase zălog. Dacă ar vrea să le vîdă, nu găsește cumpărător pe vremurile acestea tulburi. Ducații, speriați, se ascund. Sărmanul Agostino!...
- BOCCACINO: Cu toate acestea, la banchete, poruncește sufragiilor lui să zvîrle în Tibru talgerele de aur, după fiecare fel de bucate.

IMPERIA: Numai atunci cînd papa este oaspete... E felul său de a cinsti pe vicarul lui Crist. (*Rea.*) Dacă te-ai nimeri în Tibru, cu apa pînă la briu, laolaltă cu plebea îngîrămadită, poate că ai prinde și tu unul din talgerele de aur zvîrlite de slujitori. (*Îi întoarce spatele.*)

BOCCACINO (*printre dinți*): Cățea!

IMPERIA (*e acum lingă Brigida, ... făcînd cu ochiul spre cardinal*): Ce spui de noua mea cucerire?

BRIGIDA: Un cardinal... și pe deasupra, un Medicil... Oricare alta, în locul meu, te-ar pizmui, Imperia...

IMPERIA (*ride*): O, să nu crezi că mă înnebunesc după satirii aceștia în fuste stacojii!... Dar Giovanni va fi papă. Ibovnica sanctității sale — gîndește-te...

BRIGIDA (*ride și ea*): Ca Giulia Farnese, atunci? Îmi povestea bătrîna Adriana Mila — mătușa ei — că de cîte ori urca la Vatican, la papa Borgia — plebea îi înconjură lectica, țopăind și cîntînd — „*Vivat logodnica lui Isus!... Floreat mireasa lui Crist!...*”

(*Rid amîndouă; în vremea asta, Colonna a venit la cardinal.*)

COLONNA (*tare și apăsător*): Eminentă altisimă. Rîma și Italia au aflat cu uimire de cele ce se petrec la Florența: ducele Pietro, nepotul eminenței tale — gonit cu toți ai lui — palatele voastre pustiite, stemele Medicilor zdrobite cu ciocanele...

MEDICI (*de sus*): Uimire? Pentru ce? Nenorocirile casei noastre au început de cînd bunicul Lorenzo a risipit aurul băncilor medicee ocrotind artele și pe artiști, în loc să cumpere conștiințele cetățenilor. Și pentru asemenea isprăvi a fost poreclit „magnificul”. (*Suride.*) Dar florentinii au atîta duh! Astfel încît bandele de paleschi, arabiatti, discipolii lui Savonarola, au pus mina pe marele consiliu. Soderini, gonfalonier și unealtă a răzvrătiților, vestește în fiecare zi poporului, de la una din ferestrele senioriei, pieirea Medicilor și instaurarea republicii — fereastră de care va atîrna curînd

cu limba scoasă — despre asta să nu se îndoiască nimeni.
Republica florentină va fi gituită!...

(*Prin fereastră s-au ivit Rafael cu Bramante.*)

RAFAEL (*coboară în prada unei mari emoții*): Dacă ați fi văzut... dacă ați fi văzut...

TOTO (*mare uimire*): Ce este? Ce spune?

ANTONELLO: În ce stare este!... Rafael, lămurește!...

BRIGIDA: Ce s-a întâmplat, meștere Bramante?

BRAMANTE: L-am dus la sixtină, unde pictează Michelangelo, după ce am cumpărat paznicul — care ne-a deschis...

RAFAEL (*il întrerupe. Într-o mare exaltare*): M-am repezit cu torța aprinsă sus pe schele, sub tavan. În pîlpîitul sfîrșit al rășinei... o delectațiune pe care pieptul nostru muritor — prea strîmt — n-o poate cuprinde!... Iată-i: Ieremia profetul și Ezechiel... Zaccaria... Joel... fiecare dintre ei, altă față a spiritului omenesc, descoperind tainele lucrurilor, trecînd prin toate porțile cunoștinței pînă la contemplarea adevărului, într-o neasemuită beție triumfală! Iată pe sibila din Cume și pe cea din Eritreea!... Jonas scăpat din pîntecele balenei, șovăitor în lumina zilei regăsite!... Iar, spintecînd abisurile, Dumnezeu, arhitectul universului, filiiilor din mantia-i viorie, întinde lui Adam degetul din care scapără scînteia vieții!... Numai un titan putea concepe și plăsmui o asemenea...

(*În acest moment, prin fund năvălește principele Aldo Colonna.*)

ALDO (*privește în toate părțile, îl descoperă pe Gaetano, aleargă la el; gîfînd*): Frate, te caut în toată Roma...

COLONNA (*în neliniștea tuturor*): Ce este, Aldo? Ce se petrece?

ALDO: Papa Giulio s-a întors de la Bologna!... (*Mari exclamații.*) ... Ca un fugar, într-o litieră, fără alai... L-am zărit cînd intra în Vatican pe poarta sfîntului Damasc... Teapăn, părea fără de suflare...

COLONNA: Dacă într-adevăr a murit? Aldo, repede la palatul nostru... Adună mercenarii, încuie porțile!... Eu alerg la Braciano, să mă închid în fortăreață!

(În nemișcarea celorlalți, cei doi Colonna ies în fugă.)

TABLOUL II

La Michelangelo, înșă Santa Caterina. Încăpere sumbră și joasă. Se văd grinzile groase și afumate, cioplite grosolan. Prin unghere, pânze de păianjen. În fund, dreapta, o laviță joasă și altă de lată, încât să încapă mai multe trupuri culcate de-a curmezișul. Pe lespezi, mormane de marmură sfărâmată. În stînga, pe un pedestal scund, statuia neterminată a unui tinăr uriaș, cu șalele răsucite în jurul unui lanț gros — lanț care-i cuprinde și umerii: „Sclavul înălțuit”. Pe alte pedestale, mădulare nemăsurate, capul lui Moise, un genunchi — tot al lui Moise. Scaune fără spetează, un jet. Cîrpe aruncate pretutindeni. O poliță de lemn grosolan cu dălți, ciocane, gradine, compasuri, unelte de sculptor. O ușă joasă, în fund, dă afară. Alta în stînga. Între ele, o fereastră cu cercevele strimbe, cu geamul înecat de praf. Dar pe pereți, luminînd încăperea, schițe sumare colorate, cu personaje colosale din fresca tavanului capelei sixtine. E noapte. La ridicarea cortinei, scena este luminată de un lampadar de fier pe picior, în care sînt înfipte făclii aprinse. Lumina cade pe blocul de marmură înfățișînd sclavul înălțuit. Michelangelo cioplește la sclav cu dalta. În picioare, în spatele lui, Francesco da Urbino, ucenicul lui. Întins pe laviță, cu ochii zgîți la Michelangelo, Beppo lunaticul.

MICHELANGELO *(cioplește un timp în bloc, apoi)*: Francesco, altă daltă.

FRANCESCO: Numai decît, meștere... *(Merge la poliță, caută.)*

MICHELANGELO (*nerăbdător*): O dalta, am spus...

FRANCESCO: Să caut, meștere...

MICHELANGELO: Mai repede, înțepnitule!...

(*Pe lașiță, Beppo ride.*)

FRANCESCO (*furios*): Să nu rizi, Beppo, că viu la tine și
cînd te-oi inhăța de cîlții din creștetul capului...

MICHELANGELO: Lasă-l în pace. Ai uitat că nu e în mințile
lui?

FRANCESCO (*cu necăz*): Nu mă dumiresc pentru ce meșterul
Michelangelo a pripășit în casa lui pe lunaticul ăsta.

MICHELANGELO: Ca să mă mîngii că te-am pripășit pe tine.
Ai găsit dalta?

FRANCESCO (*bosumflat, vine cu dalta*): Uite dalta.

MICHELANGELO (*o privește, o aruncă*): Prea mică, una mai
potrivită. (*În vreme ce Francesco ridică dalta.*) N-ai
ghicit pentru ce am cerut-o? N-ai să ajungi niciodată
sculptor. Du-te la Bramante, să te tocmescă cioplitor
de piatră, pentru temeliiile cele noi ale lui San Pietro,
care mereu se înalță și se dărimă mereu! (*Îa altă dalta
din mîna lui Francesco.*) Asta da. Ia seama.

FRANCESCO (*acum lingă el*): Iau, meștere...

MICHELANGELO (*cioplind cu dalta în bloc*): Marmura cea
mai bună este cea scoasă din inima carierei; cea fragedă,
în care dalta intră mai ușor și o face să tremure. Mar-
mura de la Carrara... Cea de la Pietra Santa e tare și
dușmănoasă, ca o femeie bătrînă. Ia dalta și ciocanul.
(*Francesco face cum i-a poruncit.*) Izbește!... Simți
freacă în virful degetelor? Nu simți nimic!... Dă
încă!... (*Ia de la Francesco dalta și ciocanul, ciopleș-
te.*) Deodată, începe să sufere... cum suferă carnea
femeiască... o doare zămislirea... O sîșii!... așchiile
zboară în toate părțile... te aștepti să picure sînge...
Începe zbuciumul stîncii, contopindu-se cu zbuciumul
tău de creator și cu deznădejdea că nu vei izbuti... că
adevărul îți va scăpa... îți va scăpa... Prinde-l în piatră...

aşa... aşa!... Se zbate, dar izbeşte!... Izbeşte... iar... iar...
Dalta cîntă acum ca un arcuș... marmura cîntă... cînte-
cul întins al creațiunii!... Uite-te bine!...

FRANCESCO: Mă uit, meștere...

MICHELANGELO: Te uiți cu ochii cîrpiți, 'adormitule!...
Cască-il!... Așa!... (*Cioplin.*) Am ajuns în dreptul
inimii... Cînd rotunjești un piept de piatră, spune-ți că
găzduiește o inimă umflată de singe... că inima bate...
Îi auzi bătaia? Că e viață... viață!... Altminteri, faci
ce face moartea: stirvuril... (*Apoi privindu-l.*) De-o
săptămîină nu mi-ai mai adus nici unul.

FRANCESCO: Diaconul de la Santa Maria del Popolo nu se mai
mulțumește cu un ducat de trup... cere doi.

MICHELANGELO: Tilharul vrea să mă sărăcească!... Și cu
toate astea, nu trece noapte fără opt sau zece trupuri
înjunghiate, aruncate pe la răs pintii.

FRANCESCO: Așa i-am spus și eu, dar mi-a întors-o că mește-
rul Michelangelo vrea numai trupuri de tineri frumoși.
Acelea costă mai scump. Eu zic să ne înțelegem mai
curînd cu plutașii de pe Tibru.

MICHELANGELO: Să-mi aducă hoituri umflate de șederea
în apă?

FRANCESCO: Mă mir ce nevoie mai ai, acum că nu se mai află
taină pentru tine.

MICHELANGELO: Trupul omenesc este un firmament pe
care mereu descoperi cite o nouă constelație. (*Apoi.*)
Ia seama, urbinatule, ia seama! Pieptul... dar un piept -
în care să răbufnească răsuflarea lumilor! Urletele
oamenilor!... (*Se oprește.*) Afurisită lumină!... Nu văd
nimic! Cioplesc beznă!... Cum să crezi eroi în orbecăiala
asta? Eroii, Francesco, nu omuleți mărunți, cu mădu-
larele înodate, cu patimile lor de bursuci în călduril...
Oameni cum trebuie să fie... cum vor fi într-o zi!...
Eroi!... (*Descurajat.*) Nu merge!... (*Aruncă dalta și
ciocanul, se așază pe laviță. Beppo pune capul în poala lui.
Mîngiindu-l.*) Cînd am arătat papei Giulio schițele pentru

mausoleul pe care mi l-a poruncit, s-a speriat: „Cinci-
zeci și doi de uriași străjuindu-mi sarcofagul, nebunule?
Ce sînt eu! Titan?“ I-am răspuns: „Chiar dacă sub
capac zăce un pigmeu, secolele îl vor cîntări cu măsurile
geniului meu, sanctissime!“ Însă Bramante, iscariotul,
i-a șoptit pontificelui că a-și clădi mormînt — în viață
fiind — își taie singur firul zilelor. Și moșneagul s-a
speriat: a oprit lucrul și n-a plătit nimic. Ajutoarele
pe care le chemasem din Florența mea, s-au risipit prin
taverne, numindu-mă înșelător și eretic!... Ce vrei,
florentinii mei sînt iuți la minie, dar îmi sînt dragi...
(*Mîngie fruntea lui Beppo.*) A, Florența, copile!...
(*Se scoală.*) Am vindut pat, masă, pină și căldarea de
aramă în care arde jeraticul, iarna... (*Își trece mîna pe
frunte.*) Să vedem cu ce-o să ne mai încălzim... (*Cu
putere.*) Dar n-am rămas dator nimănui!... (*Încep să se
audă afară bubuituri... o furtună care se apropie.*)
Sînt dator numai artei mele, dar de ea nu mă plătesc
oricît aș munci, oricît aș singera!... Îndrăcită cămătă-
reasă, îmi pindești răsuffarea, să mi-o drămuiești —
bobul de sudoare, să-ți cadă în palma întinsă!... (*Ride
amar.*) Ori socoți că este mărgăritar de preț? Demon
care mă întăriți, mă călărești prin uraganul năzuințelor
mele nemăsurate!... Îmi viri pîntenii în burtă!... Creează
Michelangelo, creează!... Depășește-te!... Mai mare!...
Mai sus... Sparge arta și tiparele!... (*Se frînge ca
de o mare durere: cade pe scaunul fără spetează.*) Nu
mai pot!... Nu mai pot!... Aș vrea să mor!... De cînd
mă știu, n-am avut o clipă care să-mi aparțină. Mi-e
foame de moarte! Numai ea mă scapă de deznădăjduita
mea selavie!... (*Acum furtuna s-a dezlănțuit feroasă:
tunete urmate de trăsnete violente zguduie căsuța; scli-
piri orbitoare de fulgere răzbat prin ferestre. Totul este
scăpărare și vuiet. Michelangelo tresare, țîșnește de pe
scaun, înhață dalta și ciocanul. Cu glas tunător.*) Smulg
trăsnetul tău, Jupiter, și din el fac dalta, fiindcă eu,

Michelangelo Buonarroti, sculptor, nu ciopleşe în marmură sarbede contururi, ci forma de viaţă pentru genul uman!... Lumină, lumină, Francesco!... În sfîrşit, lumină!... Scăpăraţi fulgere, înflăcăraţi pervazul!... *(Ciopleşte cu furie în furtuna dezlănţuită.)* Aşa! Aşa!... Saltă, robule, din butucul de piatră!... Rupe lanţul, să sară în lături ca o viperă tăiată în jumătăţi!... Firea s-a răzvrătit!... Răzvrăteşte-te ca ea!... Haide, robule!... Nu vrei? Nu poţi? Ce înseamnă asta? Braţele îţi atîrnă ca două otrepel! Capul ţi se dezlipеşte de junghietură!... Ce mai aştepţi, neputinciosule? Nu, neputinciosul eu sînt!... *(Se aruncă spre stînga, zvîrlă dalta, înhaţă de jos un ciocan greu de fier, se năpusteşte asupra statuii, o sfarmă.)*

FRANCESCO *(speriat, strigă, în creme ce Beppo urlă)*: Ce faci, meştere?

MICHELANGELO *(lasă să-i alunceze ciocanul din pumn, merge la fotoliu, se prăbuşeşte în el)*: Cum să prîdidesc ce cokăie sub ţeasta asta? *(Şi-a prins tîmplele în palme... Francesco a zvîrlit o pînză pe sfîrîmăturile de marmură. Michelangelo, în silă.)* Avem ceva de mîncare?

FRANCESCO *(hucuros că Michelangelo s-a potolit)*: Avem, meştere, cum să nu avem. Ți-e foame... n-ai mîncat nimic toată ziua... Avem patru turturele dichisite cu busuioc.

MICHELANGELO *(posac)*: Hm... ospăţ de arhiepiscop. Nu   pentru burţile noastre. De ce-ai zvîrlit banii pe asemenea...

FRANCESCO *(repede  i taie corba)*: Ni le-a trimis eminenţa sa cardinalul di Medici.

MICHELANGELO *(urlă deodată)*: Şi tu le-ai primit? Nu  i-am poruncit să nu primeşti daruri de la nimeni? Eu, ce-ar pofţi să le dau în schimb? Ce să le trimit din sărăcia mea? Schiţe? Desene? F indc  asta cer toţi. Iar Medici vor să mă c ştige cu orătăniile lor? Mai curînd ard tot!... *(Apoi.)* Imbuib -te cu ele!...

FRANCESCO: Atunci, tu meștere?

MICHELANGELO: Brinză de capră cu o coajă de piine.

FRANCESCO: Piinea e uscată.

MICHELANGELO: O înmoi într-un strop de vin. (*Privindu-l bănuitor.*) Ori mi l-ai băut? Ce te uiți așa la mine? Din toate mă furi... (*Apoi.*) Grăbește, am de lucru. Mi-am răpit ceasurile astea ca să sculptez, în zori tre-buie să fiu la Vatican, pe blestematele de schele. Papa Giulio vrea să mă boteze pictor? Dar eu sint sculptor și sculptor rămân!... Îi sculptez tavanul cu vopsele. (*Ride.*) Afurișit zgriptor, tot Michelangelo își bate joc de tine!...

FRANCESCO (*care tot timpul a cotroăuit într-o ladă veche, ridică capul, își face semnul crucii*): Meștere, nu blestema... e vicarul lui Crist...

MICHELANGELO (*ride*): Vorbești ca o tîrfă plimbăreață pe poduri, căzută în cuvioșie.

FRANCESCO (*deodată trîntește cu zgomot capacul lăzii; se ridică furios*): Nu găsesc turturelele!... Și doară le-am pus în ladă cu mîna mea. (*Pornește spre Beppo, amenințător.*) Excomunicatul, m-ai lăsat flămînd...

BEPP0 (*se pornește pe urlat*): Meștere, mă omoară... Meștere, scapă pe Beppo...

MICHELANGELO (*către Francesco*): Poruncesc, lasă-l!... (*Dar acesta a și înfipt mîinile în părul lui Beppo. Michelangelo se scoală, merge la el.*) Trebuie să vă despart ca pe ciini! (*Apucă pe Francesco.*) În lături, mai nerodule decît el!...

FRANCESCO (*vine la el, hotărît*): Meștere, eu plec.

MICHELANGELO (*strigă*): Ia-ți boarfele și pleacă!... Du-te de mă vinde și tu!... Uplete Roma de minciuni!... Vinzătorilor!... Și Giovanni di Arego și Polidoro și cel mai negru — fiindcă cel mai drag mie — Cero di Neni!... Tu, cel puțin, ești buba pe care o sparg și întind balsamul deasupra. S-a vindecat!... A trecut!... (*Înaltă privirile spre cer.*) Parce adorate, de ce nu veniți cu

foarfecele voastre? Singur! Pînă la încheierea zilelor, singur!... Bufniță... liliac... Michelangelo!... (*Francesco, care a strins într-o legăturică cîteva boarfe, este acum în fața lui. Măsurîndu-l.*) Ce mai aștepti? Oi pofti simbrie? Spune, lombard, ahtiat de arginți...

FRANCESCO (*dirz*): Poftesc ce mi se cuvine.

MICHELANGELO: Atunci întinde obrazul, să primești ce ți se cuvine. Ai fost ucenicul meu, te-am plătit cu tainele artei mele... (*Apoi, cu alt ton.*) Să-mi aduci întîi gradina pe care mi-ai vîndut-o.

FRANCESCO: Eu? Care... gradină? (*Merge la polița cu scule, aduce o gradină.*) Poftim gradina.

MICHELANGELO: Nu asta... cea nouă.

FRANCESCO (*arătînd pe Beppo*): El a vîndut-o... îngerășul lui tăicuțu... pe un pumn de smochine.

MICHELANGELO (*se încruntă*): Adevărat? (*Pornește spre lavită.*)

BEPP0 (*iar se pornește pe urlat*): Nu mă bate, meștere... Nu-l bate și tu pe Beppo... săracul Beppo.

(*Se aud deodată ciocănituri repezi la ușa din fund.*)

FRANCESCO: Ciocănește în ușă... să deschid?

MICHELANGELO: Nu deschide. E o ștafetă de la papă... mă cheamă la Bologna.

FRANCESCO (*posac*): Sfîntul părinte s-a întors la Vatican.

MICHELANGELO: Și-acum îmi spui?

FRANCESCO (*obraznic*): M-ai întrebat?

(*Alte ciocănituri, mai puternice.*)

MICHELANGELO (*către Beppo care, în neștire, urlă mai departe*): Nu mai urla!

(*În dosul ușii se aud acum tînguiri de spaimă.*)

FRANCESCO (*merge la ușă, ascultă*): Glas de femeie care cere ajutor...

MICHELANGELO: Atunci deschide, ce mai aștepti?

FRANCESCO (*către Beppo*): Nu mai urla, stîrpitură!... ¹

(*Beppo se potolește... Francesco dă în lături greul drug de fier al ușii, apoi întoarce cheia... dar deodată Beppo începe din nou să urle.*)

BEPPO: Nu deschide, unchiule Francesco! Intră strigoiul!...
Intră moartea!...

(*Francesco deschide ușa. Se iese în prag mona Brigida cu ochii rătăciți, cu părul răvășit, ținînd după ea o grea mantie de purpură cu aur. Beppo și-a sugrumat urletul, cascadează ochii la arătarea de lumină. Francesco s-a tras uimit înapoi.*)

BRIGIDA (*cu glas întretăiat de goană, către Francesco*): Messer, iertare... (*vede pe Michelangelo.*) Și vouă, messer... (*Apoi, din nou către Francesco.*) Încuie ușa... mă urmăresc...

MICHELANGELO: Cîne?

BRIGIDA (*iși trece mîna pe frunte, adunîndu-și gîndurile*): Din dreptul cercului lui Marcellus... poartă măști și mantii negre... Jefuitori, sau și mai rău: zbiri pontificali... Mi-au înconjurat lectica... m-au dat jos... slujitorii s-au împotrivit... pe unul, l-au înjunghiat sub ochii mei. Am luat-o la fugă... Printre coloanele „Madonei della Pace” mi-au pierdut urma... Însă iar le-am auzit pașii iuți și înjurături cumplite... (*Cade în jilt. Către Michelangelo.*) Binecuvîntat fii messer, și tu, oceritoare noapte...

MICHELANGELO: Madona, un pic de vin... și acela, prost...
că altă băutură întăritoare n-am.

BRIGIDA: Mulțumesc, nimic... numai să-mi vin în fire...

MICHELANGELO (*cu o ușoară muștrare în glas*): Nu se întîrzie pînă noaptea în cetate, pe vremuri ca aceste...

BRIGIDA: M-am recules îndelung la monahele de la schitul sfintei inimi...

MICHELANGELO (*privind-o pătrunzător*): Înveșmîntată ca o cortegiană?

BRIGIDA (*suride trist*): O, messer...

MICHELANGELO (*ca mai sus*): Și pînă la ceasul ăsta?

BRIGIDA (*repede*): Pe urmă, m-am dus să cercetez pe o mătușă bolnavă de malarie... era singură... I-am făcut așternutul, am vegheat-o... pînă a adormit... Nu mă lăsa să plec: „Mai stai... mai stai cu mine... Properzia...” (*Cu o reală sfială.*) Fiindcă Properzia este numele meu... (*Acum cu putere.*) Properzia mă cheamă... mona Properzia...

MICHELANGELO (*murmură*): Properzia... (*Apoi.*) Bărbatul madonei mele o lasă să cutureie noaptea, singură, prin Transtever?

BRIGIDA (*repede, intrerupîndu-l*): Sînt văduvă...

MICHELANGELO: A...

BRIGIDA (*cu o grămadă nefirească de corbe*): Bărbatul meu a fost scutier în slujba senioriei sale ducelui de Urbino, gonfalonierul bisericii. A căzut la Modena, unde francii lui Chaumont au nimicit oastea sfîntului părinte. Pandolfo di Cena era numele lui... nobil din Pisa...

MICHELANGELO (*iar o întîniecește cu privirea*): Cunosce bine Pisa, însă nici un Pandolfo di Cena...

BRIGIDA (*șovăie o clipă, apoi*): Orfan fiind, a plecat de tînră la un unchi, care l-a crescut... La Cesena... de aceea...

MICHELANGELO: Se poate...

BRIGIDA (*ca să ocolească alte întrebări stînjenitoare, privind în jur*): Mă găsește, dacă nu mă înșel, în casa unui ciopli-tor în piatră...

MICHELANGELO: Sînt Michelangelo Buonarroti, sculptor!

BRIGIDA (*tresare puternic, sare din jîlt*): Michel...angelo?

MICHELANGELO (*nimit*): Pentru ce atîta tulburare?

BRIGIDA (*ca pentru ea, mîncîndu-l din priviri*): Este... Michel-angelo... Michel...

MICHELANGELO (*incruntîndu-se*): Ce are numele meu ca să...

BRIGIDA: ...artistul care pictează pe tavanul sextinei, profeții și sibilele?

- MICHELANGELO (*nerăbdător, aproape strigînd*): Cine ți-a spus?
- BRIGIDA (*acum încurcată de-a binelea*): Ună... una dintre monahe...
- MICHELANGELO (*sarcastic*): De cînd cuvioasele femei știu de artiști și de operele lor?
- BRIGIDA (*care și-a recăpătat stăpînirea, surizătoare*): Monaha aceea urcă de două ori pe săptămînă la Vatican după ulei sfințit. (*Izbucnește cu înflăcărare.*) Este o operă grandioasă, care depășește concepția umană!...
- MICHELANGELO (*rîde scurt*): Tot monaha a spus asta?
- BRIGIDA (*schimbă tonul*): Dar văd că întîrzii mai mult decît se cuvine. O să rog pe prietenul vostru, meștere Michelangelo, să mă însoțească o bucată de drum... (*A arătat pe Francesco.*)
- MICHELANGELO (*tăios*): Nu mi-e prieten. E ucenicul meu, Francesco da Urbino... (*Profund.*) Eu nu am prieteni... nu vreau să am.
- BRIGIDA: Ciudat!... Pentru căre pricină?
- MICHELANGELO: Dacă au inimă isteată și suflet înțelegător — de alții nu vreau să știu — te prinzi în mrejele simțirii lor, te dăruiești cu atîta uitare de tine, încît nu te mai poți smulge decît cu mari suferințe.
- BRIGIDA (*suride*): Asta nu mai este prietenie. E mai degrabă iubire...
- MICHELANGELO (*aproape strigînd*): Eu nu știu ce este iubirea... (*Apoi.*) Francesco, poți pleca... uită-mi mînia... Mîine în zori să fii la Vatican, dar să nu te atingi de vopselele mele... le amestec singur...
- FRANCESCO (*supărat*): Atunci ce nevoie mai ai de mine?
- MICHELANGELO: Am nevoie de tine să-mi urci gălețile în... paradis. (*A spus asta cu ton de batjocură, ridicînd un deget spre tavan.*)
- FRANCESCO (*lasă legătura lui într-un colț*): Noapte bună, meștere...

(Iese Francesco. Scurtă pauză.)

BRIGIDA (*deodată, cu o spaimă prefăcută*): A plecat... m-a lăsat...

MICHELANGELO (*se repede la ușă, o deschide, strigă în noapte*): Francesco... Francesco...

BRIGIDA (*sare din fotoliu*): Nu-l mai chema...

MICHELANGELO (*strigă și mai tare*): Francesco!... Francesco!... (*Închide ușa.*) L-a mistuit întunericul. (*Apoi.*) Ce vei face acum?

BRIGIDA (*firesc*): Rămân aici.

MICHELANGELO (*scurt*): Nu se poate!...

BRIGIDA (*cu o gingașă uimire*): Mă zvîrli afară? Dacă urmăritorii mei m-au văzut intrînd aici și mă pîndesc?

MICHELANGELO (*ursuz*): Eu am de lucru...

BRIGIDA (*dulce*): Voi sta supusă și te voi privi sculptînd... N-am văzut niciodată cum se sculptează...

MICHELANGELO (*cu un surîs*): Dar cum se pictează, ai văzut?

BRIGIDA (*mințind cu tărie*): Nu cunosc nici un pictor.

MICHELANGELO (*mușcător*): Nici chiar pe... Rafael, divinul? Mă uimesc. Pe acela îl cunoașteți... toate. (*A spus cu o vădită batjocură în glas.*)

BRIGIDA (*idem*): Nici chiar pe Rafael. (*Dar, deodată, speriată.*) Meștere, colo pe lavișă, mișcă ceva...

MICHELANGELO (*ride*): Este Beppo, lunaticul meu...

BRIGIDA (*mirată*): Ții în casă... lunatici?

MICHELANGELO: L-am găsit la Carrara, într-o peșteră rămasă după ce s-a scos marmura... cu alți zece, fugiți de pe poderele lor de spaima seniorilor, de arsura bicelor... Din zece fiare flămînde, am ales-o pe cea mai blîndă. Cînd simt că cerbicia mi-e gata să se frîngă, că s-ar putea să mă plec legii de sînge a tiranilor, strig: „Beppo, vino în fața mea“!... (*Beppo ride încetîșor.*) Înaintea lui, am avut altul... îl botezasem tot Beppo... dar a murit, fiindcă mi-a mîncat huma pentru culori.

BRIGIDA (*se înfioară*): O!...

MICHELANGELO (*o privește*): Inimă slabă de femeie...

BRIGIDA (*tulburătoare, privindu-l drept în ochi*): Nu-ți plac... femeile?

MICHELANGELO (*brusc*): Nu!... Femeia e o taină, o minune, un rug arzător și fiecare din mișcărilor ei trezește în mine o sfișietoare umilință, în locul rivnei de a o stăpini.

BRIGIDA (*văzînd că Beppo a alunecat de pe lavită și înaintează pe brînci spre ea, speriată*): Poruncește-i să nu se apropie de mine!...

MICHELANGELO (*surîde strîmb*): De ce? Lui îi plac femeile.

BRIGIDA (*se scoală din jilț*): Ești fioros. Plec!...

MICHELANGELO (*strigă*): Nu pleca!... (*Brigida s-a oprit. Pe măsură ce el vorbește, ea se apropie. Michelangelo, la început cu greutate, apoi din ce în ce mai avîntat, într-o nestăpînită înflăcărare.*) De ce-ai venit? Cine ți-a mînat pașii încoace? Nu-mi plac femeile, dar aș vrea să fiu fusta care-ți acoperă șoldul și coboară pe pulpe, fericiată, toată ziua. Plasa de aur care nu mai ostenește, mîngîindu-ți fruntea, obrazii și gîtul!... Nu-mi plac femeile, dar pîzmuiesc panglica cusută cu mîrgăritare care-ți atinge, ușurel, sinul rotund. Cîngătoarea, parcă spune: „Vreau s-o string mereu!...” Nu-mi plac femeile, dar de ce în locul ei, nu sînt brațele mele, femeie?

TABILOUL III

Capela sextină la Vatican. Înfățișare de paragină. Capela este cu desăvîrșire goală. Pe pereți se văd urme de fresce rase. Spre stînga, scheletele de brad și scara care urcă în tavan. Ferestră în ogivă, cu vitralii foarte frumoase, prin care pătrunde soarele de vară. În stînga, ușă joasă, cu pervaz de marmură sculptată; altă ușă în dreapta, aceasta simplă. Prin colțuri, zviruite clăie peste grămadă, statuete de îngeri poleiți,

sfeșnice înalte de lemn polihrom, podoabe de altar schilodite. În preajma schelelor, găleți cu vopsea; pe un scăunel, pensule de toate mărimile... La ridicarea cortinei se aude un cor de castrați exersînd cîntece bisericești în latinește; revin meréu pe același motiv. Este o dimineață scăpărătoare... Într-un jilt, în poza din vestitul portret al lui Rafael, papa Giulio al II-lea.

PAPA (*după o scurtă pauză, ridică fruntea spre tavan*): Ce faci acolo? (*Tăcere. Pentru el.*) Se preface că nu aude.

(*Mai tare.*) Ce faci acolo, huhurez cu penele zbirlite?

MICHELANGELO (*nevăzută din vârful schelelor*): Pictez!

PAPA: Pictezi? (*Mormăie.*) Neobrăzatule, așa răspunzi papei? (*Apoi tare.*) Și ce pictezi?

MICHELANGELO (*mormăie*): Pe sibila din Eritreea.

PAPA: Sibila din Eritreea? Cine mai e și excomunicata aia?

MICHELANGELO: Acea, -care, înaintea celei din Cume, a prorocit venirea mîntuitorului...

PAPA. O să-mi umpli tavanul cu muieri!... Ai noroc că sînt încă slăbit de boală și nu mă pot urca la tine, să văd ce zîmghălești acolo...

MICHELANGELO: Am spus sanctității tale că eu nu sînt pictor.

PAPA: Minți!...

(*Se aude acum duduind treptele. Michelangelo a ajuns în capul de jos al scării. Obrazul lui este de nerecunoscut, minjit de culori.*)

PAPA (*apăsut, sarcastic*): Te-ai lăudat față de San Gallo că ești mai meșter în zugrăvitul frescelor decît Rafael. (*Cu drag.*) Rafael, căldura oaselor noastre!... Atunci B'amante ne-a spus: „Sfinte părinte, pune-l la încercare!... Prea i-a sporit faima în toată Italia!... (*Aici Michelangelo mirîie.*) Sînt nebuni care-l așază mai presus decît Rafael!... (*Michelangelo ride încetișor, dureros. Papa suspină.*) Zece tiare să avem, pe toate le-am lepăda, să-l știm sănătos!... A răcit, tot răscolind

sub pământ... tușește... (*Mormăie în barbă ceva de neînțeles, amestecat cu suspine.*) Mai presus decît Rafael!
MICHELANGELO (*după ce papa a terminat, cu uimire*): Și pentru asta, sanctitatea voastră a poruncit...

PAPA (*apăsător*): Pentru... asta!

MICHELANGELO: A fost cu putîntă?

PAPA: N-am să-ți dau ție socoteală.

MICHELANGELO (*aruncă pensula pe care o ținea în mînă*):
Plec...

PAPA (*tresare*): Cum?

MICHELANGELO: Plec la Florența!...

PAPA (*rinjește*): Numai spune!... Crezi că o să-ți mai meargă?
Ai mai fugit odată — ori ai uitat? — dar te-au adus
înapoi de la Forlî... Am certat zbirii că nu te-au zvrilit
în lanțuri!... Așa că acum, în dosul fiecărei uși, te păzește
cîte un halebardier, iar în curtea clementină sînt destui
svîțeri, ca să te înhațe de ceafă. Urcă-te iar pe schele!...

MICHELANGELO: Nu mă ure!...

PAPA: Mă infrunți?

MICHELANGELO: Înfrunt pe cei care mă jignesc ca om și ca
artist.

PAPA: Și eu... (*privindu-l chiorș*): te-am jignit?

MICHELANGELO: ...Cînd sfîntul părinte m-a pus la întrecere
cu Rafael...

PAPA (*cu patimă, strîngînd din pumni*): Ne plac încordarea,
întrecerea, lupta și triumful, cu călcîiul pe grumazul
celui înfrînt!...

MICHELANGELO (*cu jumătate voce*): Iată o plăcere pe care
n-ai gustat-o pînă acum.

PAPA: Ce ai spus? Mai tare!...

MICHELANGELO: Am vorbit destul de tare.

PAPA (*zbiară*): Mai tare!

MICHELANGELO: De două ori ai încercat să nimicești Bologna.

PAPA: Și-a treia oară, vom izbuti!... Dacă nu a treia, a patra...
a cincea... Dar o vom rade de sub soare și, întocmai ca
africanul Scîpione la Cartagena, vom trage brazdă pe

ruinele ei!... Ce, nu crezi? Ce, nu mă crezi? (Apoi.)
Urcă-te la sibilele tale!...

MICHELANGELO: Am spus că nu mă urc:

PAPA (de furie, își smulge tichia de purpură și zvrile în Michelangelo. Pauză grea): Ce, nu vrei să-mi ridici tichia? Aștepți s-o culeg eu?

MICHELANGELO (se apleacă, culege tichia, o întinde papei):
Uite tichia.

PAPA (punînd-o pe cap): Rafael nu mi-ar fi făcut asta. Știu eu de ce-l iubesc...

MICHELANGELO (mormăie): Nu cer să fiu iubit.

PAPA (în ris): Atunci, să fii temut, poate?

MICHELANGELO (cu putere): Cer să fiu lăsat slobod, să lucrez ce-mi place și cît îmi place... Nici o voință străină — oricare ar fi ea — să nu-mi siluească gîndul și să nu-mi slujească făptura!

PAPA (cu răutate): Ești destul de slut.

MICHELANGELO (cu o sfișiere grăbită în glas): Știu. (Apoi.)

De cinci luni, de cînd stau frînt în două, strivit între podeaua schelei și tavan, ceafa mi s-a înțepenit și am făcut o gușă ca a pisicilor din Lombardia, cînd beau apă cu viermuși. Burta mi s-a ascuțit și s-a ridicat spre sîni. Capul mi-e o ghiulea de plumb, căzută pe spatele în care mă fulgeră pumnale. Mi s-a scobit pieptul, ca la harpii. Și privește chipul meu, sanctissime!... Vopsea mi picură în ochi, îmi curge pe obraz, și se prelinge pe gură. Beau vopsea!... Nici burețele, pe care centurionul l-a întins crucificatului, nu era mai amar!... (Dureros.) Pînă cînd ai să-ți mai bați joc de mine, seniore?

PAPA: Pînă cînd vei mîntui!...

MICHELANGELO: Nu mai pot.

PAPA: Poruncește-ți ca să poți. (Cu o cumplită cerbicie.)

De cînd mă știu mi-am poruncit!... Am poruncit brațului meu să nu șovăie, inimii mele să nu se spargă, cînd, frînt în două pe șa, ca tine pe schele — cu tîm-

plele viijind și cu picioarele moi, am intrat în Bologna. Întreita coroană mă apăsa ca un munte, dar am vrut să fiu uriașul care duce în creștet, muntele!... Norodul urla osanale, se lungea sub copitele asinei. Știam că tot el o să mă vinză lui Bentivoglio, însă porunceam buzelor mele să suridă și dextrei mele să nu tremure, cînd le risipeam binecuvîntarea apostolică!... De Mirandola ai auzit? (*Michelangelo mișcă din cap că „nu”*.) În ianuarie, în zăpada pînă la genunchi, eu ăsta, scheletul — îmi mai lipsește numai coasa ca să fiu moartea pe care Mantegna a zugrăvit-o în cimitirul din Pisa — eu, vicarul lui Crist, mai pustiit de prieteni și de nădejdi ca Iov pe gînoii lui, într-o biserică de sat fără acoperiș, am adunat sacul colegiu. (*Ride.*) Să-i fi văzut pe eminentissimi vineți de frică, în vreme ce bombardele spaniolilor mișcăiau în crivă! Am aruncat afurisenia majoră asupra fiului nostru prea-catolic al Spaniei, asupra serenissimei Veneții, asupra Ferrarei... Am scos din legea divină și umană: regate, republici, noroade... Și eram ca puțul de sturz sub dințele dihorului! Cînd o ghiulea căzu, între poalele porporaților!... Cel de Pampeluna zgîi ochii și se prăbuși. Vitale tot ricia cu unghiile lespedea și-mi cerea să-i iert păcatele. L-am iertat cu o lovitură de picior!... Mă vinduse pe rînd lui Lodovico milanezul, lui Alfonso d'Este, spaniolilor, lui Soderini florentinul... Am poruncit scirbei, am poruncit milei... (*Cu o acerbă strășnicie.*) Am poruncit!... (*Între un notar apostolic.*) Ce vrei?

NOTARUL (*tremurînd*): Sanctissime stăpin, în cancelaria pecetilor am pregătit rescriptul... și eminența sa vice-cancelarul...

PAPA (*se saltă în jilt, urlă*): Leși afară!... (*Notarul iese speriat.*) Rescriptul pentru vămile de sare din Calabria!... Vice-cancelarul mi le cere pentru nepotu-său, episcopul de Sequilace. Ecclesiasticii mei fac negustorie!... Birlogul lui Petru pescarul, preschimbat în gazdă de

tilhari!... (*De furie, mestecă din gură ca oamenii foarte bătrâni.*) Știi ce ne-a scris Malatesta Baglioni din Perugia? Să-i dăm dispensa, să se însoare cu soru-sa!... Miine, Gravina o să-mi sărute pantoful, implorindu-mă să binecuvîntez împreunarea lui cu scopitul care-i slujește de muiere!... Incestuoși și sodomiți!... Dar schimb eu tot! Îi trimit sub pază la mănăstiri: la Subiaco, la Capodimonte, să învirtească oale la strung!... Și fac alți cardinali: pe Bramante, pe Rafael... pe tine!... Da, și pe tine!... (*Acum rîde încetîșor*) Eminența sa de Nas-teșit!... Da, da, biserica trebuie schimbată! O să vestesc miine în consistoriu.

MICHELANGELO (*cu putere*): Prea tîrziu!...

PAPA (*îl fulgeră cu privirea*): Cum adică, crezi că mor? Și tu îmi vrei pieirea? Toți au vrut și vor să mă vadă fără suflare!... Cînd m-am întors de la Bologna, mă credeau sfîrșit. Ridicaseră în sala papagalului, baldachine pentru conclav. (*Rîde.*) Dar dacă mor, nu au unde să mă îngroape!... Smintitul de Bramante a spulberat cripta papilor, ca să înalțe nu știu ce coloană a noii bazilici și a zvîrlit sîcriile preaferiților. Nu m-am gîndit să ard stîrvurile, să topesc bronzul și plumbul. Turnam bombarde și le botezam cu numele adormiților: Pia, Bonifacia, Calista... (*Apoi.*) De ce spuneai că e prea tîrziu ca să schimb biserica?

MICHELANGELO: Pentru că reforma nu o vor mai săvîrși papii — nici sanctitatea ta, nici următorii.

PAPA: Dar cine?

MICHELANGELO: Spiritul liber, stăpînitor al veacului!...

PAPA (*ris drăcesc*): Asta au strigat-o pe Capitoliu răzvrătiții, în lipsa mea. Erai și tu printre ei? Nu, pentru că zăceai acum în „cloaca maxima“ cu o sută de trupuri deasupra ta!...

MICHELANGELO: Nu o sută — mii să fi fost, și de greutatea lor să se aplece universul — dar spiritul cel nou nu va putea fi înăbușit! Se apropie vremurile cînd papii,

Imperatorii, tiranii, vor fi siliți să se gindească de zece ori înainte de-a trage spada sau a zornăi cătușele!... Beatitudinea ta ai simțit aceasta și ai pornit — ultim paladin al secolelor moarte — să înăbuși viața care se ridică!... Cu toate acestea, ce-ai cules la Bologna? Ce vei culege la Florența? Îmi cunosc cetatea!... Savonarola n-a ars degeaba pe rug!...

PAPA (*urlă*): Vei arde și tu, stîlp al infernului!...-

MICHELANGELO (*urlă și el mai tare*): Urmașul lui Petru preschimbat în condotier! Fluturînd spada, în locul crucifixului... "Arde-mă pe rug, dar ia seama!...

PAPA (*sare din fotoliu*): Taci!...

MICHELANGELO: Nu tac!... (*Papa se repede cu bastonul ridicat, vrea să izbească pe Michelangelo. Acesta, amenințător.*) Sfinte părinte...

PAPA (*spumînd, în prada unei furii senile*): Taci, că te omor!... (*Se clatină. Michelangelo se apropie să-l sprijine.*) Înapoi satană! Nu mă atinge! Nu mă atinge doborîtor al credinței!... (*Se îndreaptă, fioros.*) Sînt etern! Apărător a tot ce a fost și va fi!... Opresc evul în mers!... Strivesc cu tălpile acestea două, duhul nou!... (*Își freacă tălpile de podele.*) Auzi nemernicule, mă sui pe Sinai și, printre fulgere, ca păstorul popoarelor, smulg pietrele și cioplesc — fiindcă și eu sînt cioplitor — legea cea nouă, cu slove de foc — a căror citire numai — să pirjolească ochii muritorilor!... (*Apoi deodată se liniștește.*) Ce te uiți așa la mine? Mi-ai sări în beregată!... Și eu, ție! Ne potrivim... Mi-ar place să mă tăvălesc cu tine!... Să ne descaiere grăjdarii!... (*Merge la jilț, se așază.*) Urmează!...

MICHELANGELO: Am isprăvit.

PAPA (*cu o veselie sinistră*): N-ai isprăvit!... Îți saltă gușa de blesteme!... Dă-le drumul, că pică pe inimă și mori înveninat!... (*Ca pentru el.*) Ce frămîntă mintea unui artist!

MICHELANGELO: Artistul care nu e și cetățean, e ca un clopot spart în care nu sună chemarea oamenilor.

PAPA (*morfolind corbele printre gingii*): Smintit, ca și ceilalți. Dar mai smintit eu, că le dau să mănince!...

MICHELANGELO: Smintiții aceștia...

PAPA (*il fulgeră*): Ai auzit...

MICHELANGELO: Nu sînt surd!... (*Reia*). Smintiții aceștia muncesc, nu pentru piinea sanetității tale — ei ca să dezrobească pe om...

PAPA: În ce chip?

MICHELANGELO: Creînd frumusețea. Fără frumusețe binele nu e bine și adevărul nu este adevăr.

PAPA (*rar și apăsător*): Atunci... învățăturile bisericii nu sînt nici bune, nici adevărate?

MICHELANGELO: Le preschimbăm în principii izvoritoare de viață.

PAPA: Viață și iar viață!... Viață aici, pe pămînt!... (*A spus asta în batjocură. Ridică bastonul.*) Adevărata viață e în cer!...

MICHEI ANGELO (*din ce în ce mai avîntat*): Apuc cerul de toarte și-l răstorn peste mine, cu martirii lui, cu fecioarele stafidite, și mulțimea sfinților șchiopi, ciungi, roși de lepră și de jeg, cu cerul gurii jupuit de lăcustele pe care le ronțăie, ca scîrnave migdale! Cărora de la începutul credinței, le suciti mădulele, le înțepați albușul ochilor, le lărgiți găurile de piroane și de ghearele fiarelor în circ și le dați drumul la răspîntiile secolilor, ca să vă cerșească suflete, pontifice! Cu dalta și cu pensula intru în schiloada lor turmă!... Astup rănile și usuc bubele!... Îndrept picioarele și potrivesc oasele!... Apoi, din pieptul ăsta, suflu asupra lor suflarea vieții!... Vieții noi și uimitoare! Îi înfrăgezesc la căldura patimei mele de creator, le umflu mușchii și toracele, le cîmîntez pletele și le scobesc, în colțul gurii, surisuri de care să se agățe soarele!... Rotunjesc simii fecioarelor și le așez în virf, floarea poftelor. Umplu pereți,

tavane, altare și firide cu eroi și cu titani care cîntă bucuria de a trăi aici, pe pămîntul redat zilelor — zile atît de lărgite — încît să fie loc pentru toți!...

PAPA (*care l-a ascultat tot timpul într-un soi de somnolență, ridică fruntea, pironeste ochii la Michelangelo, apoi bate puternic cu toiagul în lespezi. Intră doi halebardieri. Le face un semn. Halebardierii înaintează spre Michelangelo. Acesta tresare, se trage înapoi, dar deodată papa îi oprește cu un semn*): Nu, că îmi rămîne tavanul neisprăvit!...

.TABLOUL IV

Capela sixtină. Același decor din tabloul III. Este seară. Michelangelo, la ridicarea cortinei, este în scenă. Și-a spălat minile de vopsea și se șterge cu un ștergar. Francesco adună și curăță pensulele de vopsea, spălindu-le într-o găleată.

MICHELANGELO: Miine pornesc să tivesc cu aur și am încheiat-o cu... pictura. Zugravul se preschimbă iar în cioplitor...

FRANCESCO: Meștere, am să-ți fac o rugăciune...

MICHELANGELO (*ride*): Mă iei drept sfînta Ecaterina din Siena?

FRANCESCO (*supărat*): Mereu îți bați joc de mine!... Așa faci cu toată lumea. De aceea ai atîția vrăjmași.

MICHELANGELO (*ridică din umeri*): Vrăjmași!... (*Apoi.*) Spune, nerodule.

FRANCESCO (*arată schelele*): Dăruiește-mi schelele. Am auzit că la Florența ai dăruit unui fierar frînghiile care au tirît pe „David“ al tău în piața senioriei. Cu banii ciști-gați, și-a măritat fata.

MICHELANGELO: Tu ce vrei să faci cu ele?

FRANCESCO: Vind lemnăria.

MICHELANGELO (*fulgerîndu-l*): Ca să ai ce bea prin taverne...

FRANCESCO: Ca să mă duc să-mi văd logodnica la Urbino.

MICHELANGELO (*mușcător*): Te-a încins dragostea...

FRANCESCO (*apăsător*): Nu m-a încins numai pe mine...

MICHELANGELO (*se încrunță*): Cum? (*Apoi.*) Cere-le papei.
Sînt ale lui.

FRANCESCO (*descurajat*): Atunci Benedetta mea poate să mă aștepte pînă la judecata de pe urmă.

(*Din dreapta vin glasuri vesele, risete.*)

MICHELANGELO (*nemulțumit*): Cine vine din capela paolină?

FRANCESCO (*merge spre dreapta, privește*): Meșterul Rafael cu ucenicii lui. Dacă ai poruncit să lăsăm ușile deschise...

MICHELANGELO: Am poruncit, fiindcă răspindiseră zvonul că mă încui, deoarece mi-e rușine de ce fac acolo, sus.
(*Arată spre tavan*).

(*Acum Rafael, în cîșmînt de mătase viorie, s-a ivit în dreapta urmat de ceata ucenicilor, toți tineri și șagălnici la înfățișare, care rid și sporocăiesc.*)

RAFAEL (*ajuns în fața lui Michelangelo*): Meștere Michelangelo, Rafael Sanzio se închină geniului tău...

MICHELANGELO (*ursuz*): Și Michelangelo Buonarroti la fel, îndărătniciei tale.

RAFAEL (*surizător*): A mă strădui să te ajung, nu este faptă măreață? Ce spuneți, prieteni? (*Mari aprobări la ucenici. Apoi.*) Nu te-ai ostenit să-mi vezi „Școala din Atena“...

MICHELANGELO: Îmi dau destule dezamăgiri zîmgălelile mele...

UN UCENIC: Ai face totuși bine s-o vezi, meștere. Fiindcă este o bună livadă de păscut... idei!...

MICHELANGELO (*tăios*): Întrucît judeci ca un bou, „Școala din Atena” poate fi într-adevăr un bun loc pentru păseut.

(*Murmure la ucenici. Cu un semn, Rafael îi potolește.*)

RAFAEL: Peretele meu e aproape gata.

MICHELANGELO: Tavanul meu n-o să fie niciodată. Opera începută, o termin în inima mea.

RAFAEL (*mereu surîzător*): E un fel de a lăsa secolelor ce vor veni sarcina de-a întregi capodoperele cu propria lor frământare. Fericit cel ce poate socoti cu veșnicia!...

MICHELANGELO (*scurt*): Eu socotesc!

RAFAEL: Gloria tă!...

MICHELANGELO (*i-a tăiat vorba*): Gloria e un pat de aur, în care colcăie păduchii. (*Apoi.*) Mergi cu bine.

RAFAEL (*cu o ușoară undă de tristețe*): Mă crezi atît de grăbit să te părăsesc?

MICHELANGELO (*măsurîndu-l cu o privire de dispreț*): Înveșmintat cum ești, îmi inchipui că femeii frumoase te așteaptă la vreo petrecere de noapte cu obrăzare și lăule. Iar șăgalnicii aceștia...

RAFAEL: Sînt ucenicii mei...

MICHELANGELO (*profund*): Dacă n-ar învăța de la tine decît arta de-a se face iubiți — și încă ar fi coplesitor de ciști gați!...

RAFAEL (*surîde*): Mă pizmuiești?

MICHELANGELO: Ca licuriciul — luceafărul de seară.

RAFAEL: Rămii atunci cu bine, Michelangelo — ursuzule.

MICHELANGELO (*care acum cotrobăiește prin jur, nemaidîndu-i nici o atenție*): Mergi cu bine, Rafael — desfătătorule... (*Rafael iese cu ucenicii într-o involburare de veselie. Michelangelo, pe urmele lui, bombănind.*) Francesco, numără pensulele, să nu-mi fi șterpelit vreuna, dezmățațiiăștia!...

(*Se iese din stînga, de după schele, Brigida. Cel dintîi o vede Francesco, lasă pensulele, se strecoară afară prin dreapta. Brigida înaintează.*)

MICHELANGELO (*o vede. Cu glasul sugrumat*): Madona mea... aici?

BRIGIDA (*surizătoare*): Șiretenia unei femei nu cunoaște margini, ca și bănuții de aramă împrăștiați paznicilor... (*Îl privește.*) Dar ce este?

MICHELANGELO (*copleșit*): Cînd te văd — dulcea mea stăpînă adorată — ești ca hrana pentru cel infometat. Cînd îmi surizi, iau foc ca pulberea de bombardă. Cînd îmi vorbești, mă înroșesc și glasul îmi pier...

BRIGIDA: Meșterul meu, cine-ar fi crezut? Atîtă inflăcărare!...

MICHELANGELO: Purtam în mine o mie de inimi de îndrăgostiți!... Le simți, în jurul tău, alai de zefiri, încurcîndu-se printre florile ce se îmbulzesc pe fruntea ta — madona — zorind, care s-o sărute mai întîi?

BRIGIDA: Nu știu dacă sînt zefirii — al căror filfiit îl simt în jurul meu — sau aripile nemăsurate ale geniului tău. (*Se uită în jur.*) Aceasta este capela... și acestea, schelele...

MICHELANGELO (*profund*): Iar sus, sub boltă, opera mea de singe și de pătimire.

BRIGIDA (*uimită*): Michelangelo, pînă într-atîta...

MICHELANGELO (*cu o patimă mistuitoare*): Plîng, mă mistui și inima nu mi se îndestulează cu durerea mea! (*Brusc.*) Nu te uita la mine!...

BRIGIDA: Pentru ce?

MICHELANGELO: Pentru că cerul — pe bună dreptate — se supără, cînd, urît cum sînt, mă oglindesc în ochii tăi frumoși!...

BRIGIDA (*cu avînt*): Dar nu ești urît!... Ai dori să ai obraz de Ganimed, trăsături moi de femeie? Îmi place fruntea ta, ca o boltă sub care roiesc aștrii, obrazul acesta tăiat în bronzul cel mai crîncen, gura bărbătească... buzele...

MICHELANGELO (*sfișietor*): ... al căror gust nu-l cunosti...

BRIGIDA (*cu o caldă, pătrunzătoare rugămintă*): Îngăduie-mi... îngăduie-mi să mă cunosc pe mine — cea nouă — cunoscându-te pe tine!... Ce-ar însemna o pripită dăruire? Cu ce simțirea ta ar fi mai îmbogățită, dacă — bacantă nerușinată — m-aș întinde în așternutul tău prea devreme? Va veni, va veni și ceasul acela și-atunci... muritoarele cercetate de zei nu vor fi fost mai fericite ca sclava'ta — Michelangelo! Până atunci, îndeplinește cele ce mi-ai făgăduit: contopește-mă în visările tale, iubește-mă în operele tale și ele vor înfrunța veacurile, dacă în plămăda lor vei amesteca chipul meu vremelnice!... Oamenii le vor simți mai aproape de inima lor!... (*Cu un suris fermecător.*) Mă pot urca pe schele? E cum aş cere învoirea să mă urc în paradis...

MICHELANGELO: Repede... repede atunci, cât mai este lumină. Și tu cea care nu ești milostivă cu omul, fii cu artistul!...

(*Brigida urcă repede pe schele. Michelangelo a rămas cu privirile pironite pe urmele ei; un adânc oftat îi saltă pieptul.*)

BRIGIDA (*de sus*): O, minune!... Cum o mină de muritor a putut zugrăvi asemenea... Michelangelo!...

MICHELANGELO: Ce este?

BRIGIDA (*idem*): Cine e tinărul care doarme, frumos ca un discobol — și spre care un bătrîn se îndreaptă în zbor?

MICHELANGELO: Adam în somnul preființei... Iar bătrînul, ca un nor vioriu, Dumnezeu...

BRIGIDA (*idem*): Dar n-o văd pe Eva...

MICHELANGELO: Alături este nașterea ei. Privește bine...

E lipită de Adam. Picioarele ei sînt ascunse după coapsa lui... S-ar crede că-i iese din șold, cum au înfățișat-o vechii pictori... Însă ea se desprinde, cea dintîi dintre frumoase... (*Duce mîinile la ochi, urmează — cum ar descrie mai degrabă propria lui vedenie — cu patimă.*) ... se desprinde cu brațele înălțate, cu palmele

împreunate... lungile-i plete de aur i se împrăstie pe
mneri... și o șuviță îi alunecă între sinii ce par doi
prunci gemeni. Înainte de păcat, este toată freamăt
și rugă de iertare spre Dumnezeu, pentru toate păcatele
ce le va mai făptui peste milenii și ne va sili să le înfăp-
tuim!...

(*Dar Brigida a coborît în grabă; pare răvășită de o mare emo-
ție.*)

BRIGIDA (*pune mîna pe umărul lui Michelangelo care, copleșit
de contemplarea lui lăuntrică, n-a auzit-o coborînd. El
tresare, ia mîinile de la ochi*): Michelangelo...

MICHELANGELO (*trezît din vis*): Ce vrei?

BRIGIDA (*înlăcărată*): Eva... Eva sint eu!...

MICHELANGELO (*profund*): Atunci ești o nemuritoare,
deoarece niciodată n-am pictat și nu voi picta un obraz
omenesc. (*Brigida începe să plîngă.*) Plîngi? Pentru ce?

BRIGIDA (*cu o arzătoare amărăciune*): Plîng slăbiciunea și
micimea mea și zilele cînd nu știam că trăiești și te voi
întîlni. (*Își trece palma pe obraz. Cu însuflețire.*) Eva...
vinovată? Dar mereu, mereu va rămîne așa, pîngărită
peste milenii, femeia care v-a dăruit neprețuitele îmbă-
tări ale bucuriei și ale suferinței? Ce ar fi fost viața
fără de păcat? O năclă-tă desfătare — căreia nu i-ați
fi știut fiorul, nici prețul! V-am pierdut eternitatea —
e drept — dar v-am dăruit clipa!... Moartea ați desco-
perit-o pe sinii noștri — dar după cîte amețitoare
învieri? Întoarceți-vă în paradis! Iată, vă descătușăm
din lanțurile brațelor noastre!... Dar veți veni din
nou!... (*Brusc.*) Mă duc!...

MICHELANGELO (*întinde brațele spre ea; rugător*): Dar să te
întorci! Îmi trebuiești!... Cu ochii tăi văd o dulce lumină,
pe care n-o mai pot desluși cu ai mei — încetșoșatii!
Picioarele tale mă ajută să port mai departe o povară,
pe care bietul meu trup înțepenit, n-o mai poate duce!...

Duhul tău mă avîntă spre cer!... În voința ta, e toată voința mea! Gîndurile mele se zămislesc în mintea ta și vorbele mele zboară de pe buzele tale!... Părăsit în nemernicia mea, sint ca luna pe care n-o deslușești decît atunci cînd soarele a pierit!

BRIGIDA (*cu o mare dulceață*): Michelangelo...

MICHELANGELO: Properzia!.... Numele acesta să rămînă în mine ca o urnă pecetluită, a cărei formă numai, mă înfioară... (*Murmură.*) Properzia! (*Dar Brigida a fugit. El întinde brațele, după vedenia ei. Din nou, adînc.*) Properzia!

PARTEA A DOUA

TABLOUL V

La mona Brigida, pe Gianicolo. Un hemiciclu format din cipreși tăiați conic. O bancă de marmură ovală, cu sculpturi; alături, două scaune de stejar, în formă de X. O balustradă de marmură joasă, desparte acest colț de odihnă și de tihnite convorbiri, în fund, de restul grădinii, prin care răzbate o lumină scinteietoare — ca de ape vii. La ridicarea cortinei, intră din dreapta Brigida, Imperia, ser Antonello, ser Boccacino, ser Giovanni. La un semn al Brigidei, toată lumea se așază; Imperia pe un scaun în formă de X, Brigida pe bancă, în mijloc. La dreapta ei, ser Boccacino, la stînga, ser Giovanni. Pe alt scaun în X, ser Antonello.

BRIGIDA: *Pulcherrima*, prieteni, înainte de a supune subiectul ales de mine pentru astăzi — judecății voastre filozofice, ca și dialecticului vostru duh — îngăduiți să spun ce am pregătit pentru cină.

ANTONELLO: O minte isteată nu poate dăinui decît într-un trup bine hrănit.

IMPERIA (*surîde*): Dar nu prea bine hrănit!... Eu, de-o săptămînă mănînc numai anghinare fierte în apă. Foile lor aspre mi-au jupuit cerul gurii.

BOCCACINO (*rău*): Pentru păcatele tale, Imperia, ispășirea e prea dulce.

(*Imperia îi aruncă o privire furioasă.*)

BRIGIDA: Ser Antonello, se vede că vii din Mantova cea imbelșugată. (*Apoi.*) Vom începe cu caracatițe și fructe de mare, care de dimineată fierb în sosul de coriandră. Urmează găini și bibilici scăzute în zeama lor, pulpe de căprioară și boturi de mistreț fripte pe foi de rosmarin, ca să le piară mirosul de sălbăcieune — sitari euleați pe măruntaiele lor — apoi turte de ciuperci, smochine în untdelemn ... La urmă, lămii dulci, migdale verzi și cei dinții struguri din via mea de la Frascati. (*Modestă.*) M-am gândit că pentru o masă de seară, felurile să fie puține și ușoare...

GIOVANNI (*suride*): Prețuiesc grija madonei mele pentru măruntaiele noastre ostenite. Dar pe Cupidon și pe areul lui, treci la băuturi...

BRIGIDA: Iată, ser Giovanni: Lagrima Cristi, păstrată anume pentru mine de un pustnic care-și are palma de vie chiar în buza Vezuviului. Vin de Montepulciano...

BOCCACINO (*speriat*): Pentru gitlejurile argășite. Eu îl vreau îndoit cu miere.

IMPERIA (*batjocoritoare*): Băutură de stareță sculată după lingoare.

(*Boccacino mîrîie furios.*)

BRIGIDA (*împăciuitoare*): Va fi cum dorești, ser Boccacino. (*Apoi.*) Rachiul de portocale și o băutură nouă, pe care mi-a trimis-o eminenta sa Ippolito d'Este: înceapă la limbă și vine de la Asti. (*Ride.*) N-am gustat încă ceva mai șagalic. (*Acum cu alt ton, rar și recules.*) Și acum cer preafrumoasei Imperia și prietenilor mei *doctissimi*, să se rostească asupra următoarei întrebări...

ANTONELLO (*se saltă din scaun, se înclină*): Grăiește și ne vom osteni să-ți mulțumim spiritul, după cum și tu ne mulțumești inimile — privindu-te.

BRIGIDA (*după ce a mulțumit la închinăciune*): Este lucru virtuos și demn de laudă ca o femeie împodobită cu

toate farmerele sexului ei, să primească dragostea înflăcărată a unui bărbat de geniu, cînd ea nu simte nici o aplecare pentru el? Nu făptuiește ea o trădare față de acest bărbat, cu toate că simțirea ce răscolește în pieptul lui are darul să-i sporească puterea creațiunii pînă la înălțimi ametoitoare? (*Scurtă lăcere.*) Aștept răspunsul vostru, ser Giovanni...

GIOVANNI: Vreau să știu dacă femeia i s-a dăruit trupește.

IMPERIA (*ridică din umeri*): Bineînțeles... ce întrebare...

BRIGIDA (*cu putere*): Nu, Imperia!... Deși el se răsucește în tufișul arzător al dorinței.

GIOVANNI (*categoric*): Atunci, această legătură nefiind între ei, femeia făptuiește — după cum madona mea a spus — o trădare.

BRIGIDA: Voi, ser Antonello...

ANTONELLO: Bărbatul mistuit de o iubire atît de cotropitoare este ca inițiatul în anticele taine de la Eleusis. Spiritul și toată ființa lui se întregesc în etern — operele ce va crea, călite în focul patimii, vor purta semnul nemuririi.

BRIGIDA (*cu emoție*): Dar... femeia iubită?

ANTONELLO: Femeia iubită, părtașă acestei înălțări este, prin urmare, demnă de laudele filozofilor. (*Se înclină, Brigida la fel.*)

BRIGIDA: Voi, ser Boccacino...

BOCCACINO: Bărbatul despre care e vorba, fiind om de geniu — *sapientissima* ne-a spus doară — e vrednic de jertfa pe care o frumoașă între frumoase o face, dăruindu-i năluca iubirii drept iubirea însăși. (*Imperia începe să ridă în batjocură. El urmează, slăpînindu-se greu.*) Cred însă că femeia nu va deveni părtașa nemuririi lui. (*Se înclină către ser Giovanni.*) *Doctissime*, aici sînt de păreră voastră — dacă nu i se dăruiește și trupește.

BRIGIDA (*se saltă pe bancă; cu putere*): Aceasta nu se poate! Femeia iubește cu aceeași patimă ca și bărbatul... dar pe altcineva!... (*Apoi.*) Imperia, te-am lăsat la urmă,

ca picătura pe fundul unei cupe de cleștar — dar prin aceasta, și mai prețioasă. (*Gest.*) *Gentilissima*.

IMPERIA (*categorică*): Chiar dacă femeia iubește cu patimă pe altcineva — după cum ai rostit, Brigida — ea se poate dărui, fără de nici o remușcare, și bărbatului care o dorește mistuitor, atunci când el, pe lângă geniu — ceea ce nu este lucru rar în vremea noastră — mai are și mari bogății.

(*Ser Boccacino se răsuțește scandalizat pe locul său.*)

BRIGIDA (*suride*): E sărac, și de grinzile lui păianjenii își agață leagănele.

ANTONELLO (*se ridică. Grav*): Femeia să rămină vestala care hrănește — mereu nestins — focul inspirației lui. Este de ajuns.

BRIGIDA: Ceea ce și face, ser Antonello. (*Se scoală.*) Vă mulțumesc la toți. Cele auzite au fost dulci simțirii mele și răcoritoare pentru grija ce purtam. Acum, pînă cînd cîna va fi gata, răspîndiți-vă prin tufișurile de mirt, vorbiți despre lucruri frumoase și, în așteptarea ghitariștilor și a cîntăreților din lăută, priviți — în amurgul auriu — cetatea eternă la picioarele voastre.

(*Bărbații se îndreaptă spre fund. Imperia vine la Brigida.*)

IMPERIA: Brigida, porumbița mea, din nou îndrăgostită?

BRIGIDA: O, Imperia, toate iubirile mele trecătoare s-au vărsat — ca tot atîtea piraie — într-un fluviu furtunatic, care este patima mea de acum.

IMPERIA (*suride*): Este un bărbat atît de puternic și de coplesitor simțurilor tale?

BRIGIDA (*simplu*): E un copil.

IMPERIA (*uimită*): Un... copil?

BRIGIDA: Fiul unui fugar florentin, ascuns în Roma. Și atît de frumos, încît femeii care l-a născut, văzîndu-l acum, nu i-ar veni să-și creadă pintecului. Tremur pentru tinerețea lui, tremur pentru fericirea mea!... Sînt toată spaimă și beție la un loc.

IMPERIA: Te pizmuiesc, Brigida. De cînd Giovanni al meu a devenit papa Leone Medici, iar eu sînt „logodnica lui Crist“, ceasurile mi se scurg cenușii și sterpe! Cînd îi văd mai ales mîinile de codoasă grasă — de care este atît de mîndru — mereu jilave de unsori, cînd le simt plimbîndu-se pe umerii, pe spinarea mea ca niște broaște grețoase, nu știu de ce-aș fi în stare...

(Brigida dă un țipăt scurt. Prin dreapta s-a ivit principele Gaetano Colonna.)

BRIGIDA (*gîfîind, într-o mare răscoleală*): Imperia, du-te... du-te!... (*Imperia merge la grupul bărbaților. Colonna vine la Brigida.*)

COLONNA (*văzînd că Brigida îl privește fără de nici o mișcare*): Ce înseamnă? Ai împietrit ca nevasta lui Lot? (*Sarcastic.*) Poate bucuria că mă revezi...

BRIGIDA: Seniore...

COLONNA: Nu ți-am trecut, cu toate acestea, pragul de șase luni...

BRIGIDA: N-am băgat de seamă. (*A spus, înfruntîndu-l.*)

COLONNA (*profund*): Pentru mine a fost un veac. (*Tăcere.*) M-am închis la Braeciano cu patima mea, cu sefa mea de tine. Mă arde jeraticul dorinței, aici!... (*Se bate cu pumnul peste pieptarul de piele de bivol.*) Gaetano Colonna, să fi innebunit? Te-ai preschimbat într-un nevolnic tălăzuit de simțiri josnice?

BRIGIDA (*fără să vrea*): Josnice?

COLONNA (*Cu putere și cu vădită deznădejde*): Fiindcă este lucru josnic să rîvnești cu toate puterile bărbăției tale o femeie!... O femeie, cînd sînt atîtea grumaze de frînt, atîtea cerbicii de îngenuncheat ... cetăți de năpădit în urletele înjunghiaților, gloria și prăzile! Și reîntoarcerile tropăitoare în fortăreață... Mî le spuneam... mi le spuneam... în fiecare ceas, ziua și noaptea... (*Cu o*

vădită suferință.) Noaptea mai ales... Odată în zori, am sărit din pat, am răbufnit pe metereze. Am găsit arcașul de pază, dormind. L-am implintat pumnalul acesta în inimă. *(Desprinde pumnalul de la briu. Brigida sloboade un strigăt de groază.)*

BRIGIDA: A...

COLONNA *(îi întinde pumnalul)*: Ți-l dăruiesc... cheazășie a nebuliei mele.

BRIGIDA *(cumplit de speriată, întoarce capul)*: Seniore...

COLONNA: Nu-l vrei? Ai dreptate. *(Îl vîră în teacă. Străpungînd-o cu privirea.)* Va mai sluji.

BRIGIDA *(înnebunîlă)*: Seniore, ce vrei eu mine? Ce soartă neagră te-a abătut în calea mea? E drept că n-ai mai venit de mult aici, cu chipul senioriei tale, cu furia senioriei tale de mine. Însă ai fost mereu... mereu în preajma mea!... Vila aceasta este încercuită... Nu pot arunca o privire jos, fără ca un zbîr cu mantia trasă pe ochi, să nu se ascundă după o coloană!... Ce vor? Ce le-ai poruncit? Ce așteaptă? Pe cine așteaptă? Acum patru zile, ajutoarele de la bucătărie au găsit un necunoscut pîtluat printre burdufele cu untdelemn... S-au uimit: cum de a pătruns acolo? *(Strigă deodată.)* Știu ce urmăresc!... Știu pe cine pindesc!... Și pentru cine pipăie pumnalele! *(Cu o forță deznădăjduită.)* Dar nu-l vor avea!... Nu-l vor avea!... La început, am bănuit... m-am încredințat mai apoi că este urmărit. Și l-am oprit să vie să mă cerceteze.

COLONNA *(stringe furios de mînerul pumnalului)*: A...

BRIGIDA: Nimeni nu-i cunoaște chipul de inger... Poate trece pe lângă ucigașii ilustrațiunii tale, poate trece pe lângă ilustrațiunea ta, fără să bănuiți că este stăpinul gurii acesteia, pe care n-o vei săruta niciodată, principe, al sinilor acestora, căroră nu le vei simți căldura!... *(Acum privește pe Colonna; el este liniștit, fîrios de liniștit. Ea, în prada unei cumplite spaime.)* Nu se

poatel!... Nu se poate, seniore!... E un copil!... Întrucît este el de vină dacă... E un copil, dar îl iubesc mai mult decît orice!... Decît viața mea viitoare!... Iată!... (*Urlă.*) Omoară-mă pe mine!... Scoate pumnalul!... Sint gata!... Și pe urmă azvîrlă-te pe trupul meu!... S-au mai văzut vampiri dintr-ăștia!

(*Din fund coboară Imperia.*)

IMPERIA (*într-o mare tulburare*): Brigida, în fața vilei tale... pe lespezile fîntinii apoline... într-o baltă de sînge, un tînăr...

BRIGIDA (*urlat de fiară*): Lelio!...

IMPERIA: Poate nu e mort... Suie-l la tine... ser̃ Antonello e și medic...

BRIGIDA (*care n-a mai auzit-o, se azvîrlă asupra lui Colonna*): Ucigașule!... Ucigașule!... L-ai răpus!... Lelio, nu te-am oprit, copilule? (*Către Colonna.*) Haide, bucură-te!... Strigă!... Urlă! Ne luăm la întrecere!... Eu să urlu de deznădejde, tu să urlu de bucurie! (*Din dreapta năvăleşte un tînăr foarte frumos... Brigida îl vede.*) Lelio, nu erai tu!...

IMPERIA: Cerul fie lăudat!... (*Iese prin dreapta.*)

BRIGIDA (*în creimea asta, s-a azvîrlit în brațele lui Lelio, îl sărută, îi mîngîie obrazul, îi pipăie — furtunoasă — brațele, printre zîmbete și lacrimi.*): Nu ești rănit! Spune... dar spune!... Vrei să mor de spaimă și de fericire pe pieptul tău?

LELIO (*neînțelegînd*): Rănit? De cine? Pentru ce?

BRIGIDA (*pe pieptul lui*): De ce-ai venit? De ce nu m-ai ascultat, mîntuired?

LELIO: Rîvnesc după făptura ta... nu mai puteam aștepta... am alergat...

BRIGIDA: M-au oprit aici prietenii mei. Dar ai dreptate!... Trebuie să arunc tot de la mine, neînțelegătoarea unei atît de mari bucurii: de-a ne iubi! (*Deodată strigă.*)

Pleacă! Fugi! (*Imediat.*) Nu te mișca... Rămii aici!... (*Către Colonna, martor mut și cumplit.*) Am avut dreptate? Privește! Dar nu-l vei răpune, cum nu m-ai răpus nici pe mine!... (*Astupă pe Lelio cu trupul ei.*) E platoșă mai de nepătruns, ca trupul unei femei care iubeste? Nici stiletul tău, principe, nici fierul înjunghietorilor tăi nu vor ajunge până la el! Fiindcă îl iubesc... îl iubesc... îl iubesc!...

(*Dar glasul îi piere. Sărind peste balustradă, năvălesc spadasiinii principelui Colonna... Brigida dă un țipăt... Colonna a rămas nemișcat în stînga... Spadasinii au scos spadatele, se năpustesc asupra lui 'Lelio... Brigida vrea să-l acopere din nou cu trupul ei, dar tînărul o dă în lături... Trage și el spada... Luptă inversunată... Lelio se apără minunat...)*

BRIGIDA (*îneebunită, aleargă spre dreapta, strigă*): Giuseppe, Arnoldo... slujitori, la mine... (*Acum aleargă spre fund, pe unde au ieșit prietenii ei.*) Ser Boccacino... ser... prieteni... Ajutor!... Ajutor!...

(*Încăierarea urmează. Lelio respinge atacurile furioase. Doi spadasiinii sînt la pămînt. Acum, alți doi năvălitori cad străpunși... Ceilalți, speriați, sar înapoi peste balustradă...)*

COLONNA (*apăsător*): Ce n-a fost cu puțință azi, va fi mîine.

LELIO (*vede acum pe Colonnă. Către Brigida*): Cine este seniorul?...

COLONNA (*cu un suris drăcesc*): Tinere, unul care împarte cu tine calcușul femeii, acesteia. (*Întoarce spatele. Pleacă.*)

LELIO (*strigăt de oroare și de durere*): O!...

BRIGIDA (*urlă îneebunită*): Nu e adevărat... nu e adevărat... Crede-mă, dragostea mea... nu e adevărat... nu... nu... (*Lelio și-a prins capul în mîini, fuge deznădăjduit prin dreapta.*) Lelio... Lelio... Lelio...

TABLOUL VI

La Michelangelo, lângă santa Caterina. Același decor din tabloul II. Pe masa îngustă și lungă din stînga, o formă ome-nească, acoperită cu un giulgiu. La ridicarea cortinei, noapte neagră. Un singur opaiț chior, așezat pe podele, aruncă o lumină slabă. Pe laviță dorm, așezați de-a curmezișul: Michelangelo, Francesco, Beppo lunaticul. Se aud sforăituri ușoare, apoi gemete din ce în ce mai puternice. O umbră mișcă pe laviță, apoi coboară pe lespezi: este Beppo. Acesta înaintează prin beznă, se împiedică de un scaun, îl trîntește. S-a lovit la picior, începe să scîncească. Apoi se ridică de jos, merge la masă...

BEPPO (*dulce, către forma de pe masă*): Uite-mă, băiețelule... Uite-l pe Beppo, e lângă tine... Hai la joacă, băiețelule... Ce joacă vrei să ne jucăm? Eu zic să ne întrecem la alergat... Numai să poți alerga...

MICHELANGELO (*de pe laviță. Voce somnoroasă*): Beppo, unde ești?

BEPPO: Lângă băiețell... Beppo vrea să se joace cu băiețelul...

MICHELANGELO: Băiețelul doarme... vino de te culcă și tu...

BEPPO: Nu mă culc, meștere Michelangelo, că atunci dorm și visez. U, ce vise feroase visează Beppo... Băiețelul visează vise frumoase, că suride în somn... Dar acum nici el nu mai vrea să doarmă...

MICHELANGELO: Francesco, scoală și adu-l înapoi pe laviță. (*Îl scutură.*) Francesco... dormi, parcă ai băut un butoi de malvoazie... Francesco.

FRANCESCO (*somnoros*): Aud... aud... Ce dorești? Iar te fulgeră prin șira spinării, de nu te potolești?

MICHELANGELO: Dă-te jos și adu-l înapoi pe Beppo.

FRANCESCO (*strigă la Beppo*): Blestematule, sus pe laviță, că acumă vin la tine.

BEPP0 (*speriat, începe să plîngă*): Zio Francesco, nu mă bate, că mă sui... (*Către forma de pe masă.*) Băiețelule, nu mă lasă să mă joc cu tine... Dar mă întore... Să nu te dai jos de pe masă, că ai picioarele moi...

FRANCESCO: Ai să vii odată?

BEPP0 (*tremurînd, face cîțiva pași spre laviță*): Vine Beppo, zio Francesco... vine... (*Dar lunaticul se întoarce la forma de pe masă.*)

MICHELANGELO (*coboară de pe laviță. Vine la Beppo*): Mi-ai stricat somnul. Îmi furi odihna — ca un cîine osul de la ospăț. Suie-te pe laviță și închide ochii... să nu te mai aud că suflî...

BEPP0: Dar băiețelul? (*Urcă pe laviță.*)

MICHELANGELO (*ridică opaițul, merge la masă; ridică opaițul deasupra formei. Cu mîna slobodă, dă lințoliul la o parte. În lumina scăzută se ivește capul și bustul gol ale unui tînăr foarte frumos. Michelangelo, aplecat pe trupul neînsuflețit, plimbă opaițul deasupra trăsăturilor înțepenite*): Sărman copil!... O singură împunătură de stilet... drept în inimă... Ieșit ucigaș!... (*Apoi.*) Francesco!...

FRANCESCO (*se răsuțește pe laviță*): Ce mai e, meștere?

MICHELANGELO: Să vie în zori să ridice trupul.

BEPP0 (*se saltă pe laviță; strigă*): Nu vreau... nu vreau să-mi ia băiețelul!... Beppo cu cine se mai joacă? Meștere Michelangelo, din cîți băieți ai adus tu, nici unul n-a fost mai frumos ca ăsta!...

MICHELANGELO: Ai auzit, Francesco?

FRANCESCO (*se ridică de pe pernă; în silă*): Am auzit. Dar ce, l-am cărat de pomană pînă aici? Nu-l deschizi?

MICHELANGELO (*cu o uimitoare dulceață în glas*): Nu... pe acesta, nu! Am găsit pe pieptul lui, agățat cu un lîntșor de argint, crinul Florenței. E florentin!... Să-l ridice în zori!... (*Îl acoperă la loc. Deodată, se aud lovituri în usa din fund.*) Cine-o fi? Pareă izbese cu mine-rul spadelor...

O VOCE (*de afară*): Sintem la meșterul Michelangelo Buonarroti, artist florentin?

MICHELANGELO (*a urcat; din dreptul ușii*): Cine sinteți? Ce vreți cu el?

VOCEA: Trimiși ai marelui consiliu și ai cetățenilor republicii!...

MICHELANGELO (*tresare de bucurie*): Așteptați să vă deschid. (*Alcargă la ușă, se trudește cu cheia.*) Blestemată încuietoare!... Asta trebuie să fie de pe vremea Tarquinilor!... Francesco... Francesco...

FRANCESCO (*furios*): Meștere, lasă-mă să dorm.

MICHELANGELO: Coboară și deschide... sint din Florența mea... haide, repede... împiedicatul...

FRANCESCO (*luncă de pe laviță, mîrînd*): Florența lui!... Pareă numai Florența lui e pe lume!... Ce să zic atunci de Urbino al meu... (*Descuie lacătul; dă în lături greul drug de fier.*)

(*Pătrund în încăpere Batista della Palla și Rinaldo Corsini.*)

MICHELANGELO (*care a înălțat opaițul în fața lor, îi recunoaște. Cu bucurie*): Batista della Palla! Francesco, e și Rinaldo Corsini cu el... ați fost împreună în atelierul lui Ghirlandaio... (*Rîde cu voce bună.*) Dar n-ați învățat nici unul desenul... Intrați... (*Văzînd că cei doi privesc stînjeniți.*) Mă treziseram și eram gata să mă ure din nou pe laviță.

PALLA (*uimît*): Ce, dormi cu eizmele în picioare?

MICHELANGELO (*iși privește și el uimît, picioarele*): Nici n-am băgat de seamă... Eram zdrobit cînd m-am întins. Muncese, prieteni. Noi toți, artiștii, sintem măgarii de povară ai papilor. Creăm cu halebardele în coaste! Întîi a fost Giulio... de cîte ori m-am încăierat cu acesta... acum doarme în San Pietro in Vincoli, străjuit de Moise al meu... (*arată capul lui Moise așezat pe un picdestal*) așezat ca un munte pe trupul lui. Odată, la Carrara, am văzut un munte... privea

marea pînă departe... Am vrut să-l sculptez în chip de uriaș... Un obraz nemăsurat, pe care să încapă toată durerea oamenilor... După Giulio, Leone... acum, Clemente...² toți la fell... Principi ai fariseilor, cum l-a botezat Dante pe Bonifaciu al VI-lea. (*Își pipăie cizmele.*) De trei zile și trei nopți nu le-am scos din picioare. De-o fi să le trag, ies cu fișii însingerate din carnea mea... (*Își trece palma pe obraz.*) Vai mie, vă spun!... De-abia găsesc răgaz să mănînc... De douăzeci de ani îmi istovesc trupul, lipsit pînă și de feștilă. Simțiți cum pute opaițul? Mi s-ar cuveni lumină de ceară curată, nu de seui mirositor! Îndur mii de suferințe... (*Apoi cu glas sugrumat.*) Prieteni, cînd soarele despoaie pămîntul de razele lui, întins pe lespezi, rămîn singur, ca măduva în scoarța copacului. Fiecare aruncă pensula și dalta și se duce la plăcerile lui... Numai eu singur... singur!... M-am dezgrădinat... m-am sfîșiat. (*Ride încetișor.*) Vorbesc... Vorbesc... Un bezmetic... asta sint.

RINALDO: Geniul tău te ține în robie și mistuitoarea ta sete de a crea. Ești Michelangelo, ca un templu grec unde nu încap decît zeul. Muritorii rămîn afară, sub portice.

MICHELANGELO: Nu, Rinaldo, sint o sperietoare, un strigoi. Și arțăgos. Cu toți m-am certat: Cu Sangallo, cu Signorellii... cu Rafael... (*Suspînă.*) Rafael!... Ce amar nic mă mistuia acum părerea de rău, dar mi s-a spus că în „Școala din Atena” m-a copiat pe mine... și eu, nemernicul, am crezut... A, cît l-a iubit papa Giulio! (*Întunecat.*) Pe mine nu m-a iubit nimeni, nimeni! Pe Bramante, însă, l-am urît, nu pentru că m-a dușmănit, dar pentru că a fost prost arhitect. Ia seama, Francesco...

FRANCESCO: Iau, meștere...

MICHELANGELO: Arhitectura este arta de a-ți apropia pămîntul, de a-l înnobila prin monumente. Să împodo-

² A se vedea notele și comentariile, la p. 533

bim pământul cu lăcașuri atît de armonicase, încît zeilor să le placă a-l locui. Așa am ridicat eu bazilica Santa Maria degli Angeli... dar n-am dărimat termele lui Dioclețian. (*Ride.*) Clemente mi-a cerut planurile pentru cupola noului San Pietro... aflate fariseul, că studiez în taină ... I-am răspuns: „Planurile sînt aici, sub țeasta mea! (*A dus un deget la frunte.*) Despica-ți-o, după ce voi fi mort, și le veți avea“. Fiindcă o să mor... o să mor curînd, prieteni.

PALLA: Dumnezeuul patriei noastre să nu adauge la nenorocirile ei și pe aceasta — cea mai cumplită!... Deoarece am venit — cumătrul Rinaldo și cu mine, să te luăm cu noi.

MICHELANGELO (*tresare puternic*): Eu... la Florența?

RINALDO: Papa Clemente și Medici din neamul lui au cumpărat pe regele Franciei, care a trădat cetatea...

MICHELANGELO (*cu amărăciune*): Florența și-a culcat capul în poalele Franciei, ca Samson într-ale Dalilei...

PALLA (*inflăcărat*): Dar Savonarola s-a reîncarnat din cenușa lui!... Breslele ciocănesc săbii, lustruiesc ghiulele!... Strigătele: „Libertate!... Libertate!... Poporul!... Poporul!“ cutremură bolta Domului!... Marele consiliu te cheamă!...

RINALDO: E nevoie de știința, de lumina ta!... Nu mai numărăm un arhitect, de cînd Brunelleschi a murit...

PALLA: Ești un geniu universal, Michelangelo!... Numai să calci pe lespezile noastre și Florența renaște în forța ei invincibilă! În jurul lui David al tău, fecioarele împletesc pînă noaptea tîrziu, scări de cinepă pentru coborît de pe ziduri...

RINALDO: Toate întăriturile care alcătuiau în jurul Florenței un colan de apărare, Sassetta, Musciano, Giramonte, del Gallo, au căzut în minile mercenarilor corsicani și gasconi ai papei Clemente. Ne-am tras frînturile singerate ale milițiilor noastre de cetățeni dincoace de zidurile dărimate. Urmează să fie neapărat

ridicate la loc. Apoi, trebuie aleasă o înălțime pe care să durăm o întăritură, de unde străjile noastre să poată urmări mișcările imperialilor principelui de Orania...

MICHELANGELO (*nimit*): Orania... imperiali.. Atunci și Carol Quintul...

PALLA (*pleacă fruntea*): Toți sugrumătorii popoarelor: papa, regele, imperatorul și-au dat mina pentru a nimici Florența, cel de pe urmă culeuș al libertății!...

MICHELANGELO (*care pînă acuma s-a frămîntat, frecîndu-și bărbia*): Spuneți că trebuie întărită o înălțime? (*Sare de pe scaun.*) San Miniato!...

PALLA (*către Rinaldo*): San Miniato! Ai auzit?

MICHELANGELO (*tu străbătut încăperea cu pași mari*): Și nu numai pentru străji, cum ai spus, Rinaldo — pentru așezat bombarde!...

PALLA și RINALDO (*cască ochii*): Bombarde?

MICHELANGELO (*cu însuflețire*): Gîndiți-vă: de pe înălțimea de la San Miniato, îi putem izbi în vale. Apoi, nu ridicăm la loc zidurile. Muncă zadarnică!... Săpăm șanțuri!...

PALLA: Șanțuri?

MICHELANGELO (*cu înfrigurare*): În dreptul fiecărei porți a cetății! Le umplem cu pulbere de pucioasă și cu țipirig... Cum vor pune piciorul năvălitorii, să zboare cu mădularele împrăstiate... (*Dar a amuțit... Scurtă tăcere înfrigurată... Michelangelo își trece palma pe frunte, apoi profund.*) Nu pot!... Nu pot pleca!...

PALLA (*tresare*): Cum?

RINALDO (*nevrînd să-și creadă urechilor*): Ce-a spus?

PALLA: Se pare că mă înșală, auzul, Michelangelo...

MICHELANGELO: Ai auzit bine: nu pot pleca din Roma!

PALLA (*înnebunit, sare de pe laviță, strigă*): Papa Clemente te-a cumpărat și pe tine?

(*Deodată, cutremurat de o furie nestăpînită, Michelangelo se repede, apucă un scaun și se năpustește asupra lui della Palla. Francesco, Rinaldo, îl întuiesc pe loc.*)

FRANCESCO (*speriat*): Meștere...

RINALDO: Michelangelo, ce faci?

MICHELANGELO (*lasă să-i cadă scaunul. Se așază pe laviță; cu o cumplită deznădejde în glas*): Nu pot... nu pot... Chiar dacă merg, voi fi ca unul orbecăind fără minte la tot ce așteptați de la mine... Nu-mi cereți... E deasupra voinței mele și deasupra a tot ce mi-a fost scump pînă acum!... Ceva supraomenește! Și sînt om... un sărman om... Orbului, îi înfigi din nou stiletul în albușul ochilor, după ce i-ai dăruit lumina? Oenașului, cum să-i mai fereci lanțurile de picioare, după ce i-ai spus: „Du-te, ești slobod“? Nefericită soartă, să am a alege între tine, Florență și... (*murmură*) Properzia... (*În tăcerea de moarte, își prinde capul în mîini. Deodată, ciocănituri în ușă. El n-a auzit.*)

PALLA (*tresare*): E cineva afară...

RINALDO (*fremătînd; în șoaptă, ca și della Palla*): Zbirii papei Clemente să ne fi dat de urmă?

PALLA (*tot în șoaptă*): Battista, unde ai ascuns caii?

(*Dar din dosul ușii, ajunge pînă la ei glasul Brigidei. Michelangelo, care a auzit și el, sare de pe scaun, se repede la ușă, o deschide larg. Năvălește Brigida cu părul răvășit, cu ochii răătăciți; se impleticește, e gata să cadă. În prada unei neliniști cumplite... Mantia-i neagră atîrnă pe lespezi... Mare uimire...*)

MICHELANGELO (*murmură*): Properzia...

BRIGIDA (*acum vede pe cei din jur*): Ce de lume!... Pe cine vegheați? Pe cine așteptați? (*Apoi.*) Cine sînt străinii aceștia, Michelangelo? Cine sînt?

MICHELANGELO (*neputînd crede ochilor și urechilor*): Prieteni de-ai mei... florentini... nu-ți fie frică...

BRIGIDA (*cu un strigăt*): Florentini? Dacă ar fi cu putință... Madona, ajută-le... ajută-mi și mie... (*Vine repede la cei doi; cu o grabă deznădăjduită.*) Poate îl cunoașteți... trebuie să-l cunoașteți... trebuie să-l fi văzut...

PALLA (*cu o mare nedumerire*): Pe cine?

BRIGIDA: E fiul unui exilat florentin, aflător de un an la Roma... vă cercetați între voi... vă adunați...

PALLA: Tovarășul meu și cu mine sîntem sosiți doar în noaptea asta...

BRIGIDA (*repetă cu același ton rătăcit*): Doar în noaptea asta... (*Apoi, ca pentru ea.*)... A dispărut... da... știam că-l pîndește primejdia... o grozăvie... i-am spus, nefericita... (*Ridică fruntea.*) Îl cheamă Lelio... (*dulce*) Lelio... ați auzit?

MICHELANGELO (*cu o cumplită încordare*): Fiul unui exilat florentin...

BRIGIDA (*vine acum la Michelangelo*): Da, Lelio... (*Apoi cu o feroasă încredere, întinde brațul spre el.*) Michelangelo, tu știi!... Ai tresărit!... Nu tăgădui!... (*Sfîșietor.*) Grăiește... Uite, îți cad la picioare... îmbrățișez genunchii tăi... (*S-a prăbușit.*) O, cum mă privești... cum taci... (*Îi sărută genunchii.*) Nu mă mai chinu cu tăcerea ta... (*Fără o vorbă, Michelangelo o ridică de pe lespezi, o prinde de mînă... o duce la masă... ridică lințoliul de pe chipul mortului: este Lelio... Brigida se trage înapoi, fără un strigăt, apoi se așvîrle asupra trupului; cu o sfîșietoare dulceță.*) Te-au ucis!... Unde te-au izbit, dragostea mea? Nu văd nimic pe trupul tău... nici chiar urma sărutărilor mele!... Tot a pierit... tot... și viața mea cu tine... Ce au pus la cale, ca să se răzbune pe un copil!... Pentru că era iubit!... (*Se ridică; urlă deodată.*) Nu, eu te-am omorît!... Cu dragostea mea smintită!... Cu nebunia mea de a crede că pot fi fericită!... (*Acum se întoarce spre Michelangelo, care a încremenit în fața revelației.*) Ce cauți aici? Răspunde! (*Către Francesco.*) Atunci, tu...

FRANCESCO (*foarte incurcat*): De multe ori... ne aduc trupuri găsite... (*Spre Michelangelo.*) Le cercetează...

BRIGIDA (*ca o fiară, către Michelangelo*): Pe acesta n-ai avut timp! Dacă ar mai fi un Dumnezeu, după asemenea nelegiuire, i-aș mulțumi!...

MICHELANGELO (*cu o mare durere în glas*): Properzia...
BRIGIDA (*dezlănțuită*): Nu sint Properzia!... Sînt Brigida, cortegiană! Acum pot urla! El nu mă mai aude, dar tu auzi!... Ce, nu-ți vine a crede? Întreabă cardinalii, patricienii, pelerinii bogați!... Roma, Italia, Flandrele, toți mă cunosc! Toți m-au plătit și am fost a tuturor! Haide, ce mai aștepți, zdrobește-mă în picioare, monstrule în afara firii omenești, cu geniul tău... cu patimile tale!... Întunecatul, trebuia să ghicesc că-mi vei aduce nenorocire!... Arhanghel trist, primește măturisirea... (*Un plîns nebun, copleșitor, o prididește — se prăbușește pe lespezi.*)

MICHELANGELO (*într-un mare strigăt de deznădejde și descătușare*): Francesco! Urbinatul!... Plecăm la Florența!...

TABLOUL VII

Înălțimea de la San Miniato deasupra Florenței. Platoul este pietros; cîteva tufe de mirt și bolovani ici și colo. Spre stînga, o coloană dorică de marmură cu capitelul cu acante. În jur frînturi de coloane. Latura din fund-dreapta este străjuită de un șir de cipreși, care coboară în vale. Printre cipreși se văd ruinele unui templu, din care cîteva coloane și frontonul au rămas în picioare. În fund, stînga, siluete de bombarde, aproape astupate de pietre și dărîmături... La ridicarea cortinei, bubuituri de bombarde, vuiet de luptă în vale, în vreme ce lumini roșii de incendii înflăcărează pîlpîind cerul Florenței în asfințit... Mișcare și frămîntare ce durează tot tabloul, care trebuie jucat într-un ritm foarte viu... Cetățeni purtînd pieptare de piele de bivol — cîțiva, armuri de metal, coifuri de metal sau de pîslă, înarmați cu archebuze, urcă și coboară. Sînt milițienii, apărători ai înălțimii și ai porților orașului... Antenori, înconjurat de cetățeni, vestește...

BRIGIDA: E fiul unui exilat florentin, aflător de un an la Roma... vă cercetați între voi... vă adunați...

PALLA: Tovarășul meu și cu mine sîntem sosiți doar în noaptea asta...

BRIGIDA (*repetă cu același ton rătăcit*): Doar în noaptea asta... (*Apoi, ca pentru ea.*)... A dispărut... da... știam că-l pîndește primejdia... o grozăvie... i-am spus, nefericita... (*Ridică fruntea.*) Îl cheamă Lelio... (*dulce*) Lelio... ați auzit?

MICHELANGELO (*cu o cumplită încordare*): Fiul unui exilat florentin...

BRIGIDA (*vine acum la Michelangelo*): Da, Lelio... (*Apoi cu o feroasă încredere, întinde brațul spre el.*) Michelangelo, tu știi!... Ai tresărit!... Nu tăgădui!... (*Sfîșietor.*) Grăiește... Uite, îți cad la picioare... îmbrățișez genunchii tăi... (*S-a prăbușit.*) O, cum mă privești... cum taci... (*Îi sărută genunchii.*) Nu mă mai chinu cu tăcerea ta... (*Fără o vorbă, Michelangelo o ridică de pe lespezi, o prinde de mînă... o duce la masă... ridică lințoliul de pe chipul mortului: este Lelio... Brigida se trage înapoi, fără un strigăt, apoi se așvîrle asupra trupului; cu o sfîșietoare dulceță.*) Te-au ucis!... Unde te-au izbit, dragostea mea? Nu văd nimic pe trupul tău... nici chiar urma sărutărilor mele!... Tot a pierit... tot... și viața mea cu tine... Ce au pus la cale, ca să se răzbune pe un copil!... Pentru că era iubit!... (*Se ridică; urlă deodată.*) Nu, eu te-am omorît!... Cu dragostea mea smintită!... Cu nebunia mea de a crede că pot fi fericită!... (*Acum se întoarce spre Michelangelo, care a încremenit în fața revelației.*) Ce cauți aici? Răspunde! (*Către Francesco.*) Atunci, tu...

FRANCESCO (*foarte incurcat*): De multe ori... ne aduc trupuri găsite... (*Spre Michelangelo.*) Le cercetează...

BRIGIDA (*ca o fiară, către Michelangelo*): Pe acesta n-ai avut timp! Dacă ar mai fi un Dumnezeu, după asemenea nelegiuire, i-aș mulțumi!...

MICHELANGELO (*cu o mare durere în glas*): Properzia...
BRIGIDA (*dezlănțuită*): Nu sint Properzia!... Sînt Brigida, cortegiană! Acum pot urla! El nu mă mai aude, dar tu auzi!... Ce, nu-ți vine a crede? Întreabă cardinalii, patricienii, pelerinii bogați!... Roma, Italia, Flandrele, toți mă cunosc! Toți m-au plătit și am fost a tuturor! Haide, ce mai aștepți, zdrobește-mă în picioare, monstrule în afara firii omenești, cu geniul tău... cu patimile tale!... Întunecatul, trebuia să ghicesc că-mi vei aduce nenorocire!... Arhanghel trist, primește măturisirea... (*Un plîns nebun, copleșitor, o prididește — se prăbușește pe lespezi.*)

MICHELANGELO (*într-un mare strigăt de deznădejde și descătușare*): Francesco! Urbinatul!... Plecăm la Florența!...

TABLOUL VII

Înălțimea de la San Miniato deasupra Florenței. Platoul este pietros; cîteva tufe de mirt și bolovani ici și colo. Spre stînga, o coloană dorică de marmură cu capitelul cu acante. În jur frînturi de coloane. Latura din fund-dreapta este străjuită de un șir de cipreși, care coboară în vale. Printre cipreși se văd ruinele unui templu, din care cîteva coloane și frontonul au rămas în picioare. În fund, stînga, siluete de bombarde, aproape astupate de pietre și dărîmături... La ridicarea cortinei, bubuituri de bombarde, vuiet de luptă în vale, în vreme ce lumini roșii de incendii înflăcărează pîlpîind cerul Florenței în asfințit... Mișcare și frămîntare ce durează tot tabloul, care trebuie jucat într-un ritm foarte viu... Cetățeni purtînd pieptare de piele de bivol — cîțiva, armuri de metal, coifuri de metal sau de pîslă, înarmați cu archebuze, urcă și coboară. Sînt milițienii, apărători ai înălțimii și ai porților orașului... Antenori, înconjurat de cetățeni, vestește...

MICHELANGELO: Alergați la palatul Riccardi, împiedicați pe cei din neamul Medicilor să pătrundă în birlogul lor de fiare... Înapoi în cetate!...

(Ceata pornește în fugă spre dreapta, în vale. Din stînga vin strigăte: „Loc... loc... în lături...” Mulțimea se desparte; prin mijlocul ei, pătrund doi milițieni purtînd o targă făcută din crengi, pe care zace în nesimțire un oștean cu o rană la timplă, cu veșmintele sfișiate.)

AL PATRULEA MILIȚIAN *(către mulțime)*: L-am cules lîngă ziduri, ciuruit de pumnale... Crezîndu-l mort, năvăli-torii l-au părăsit acolo... Două zile și două nopți a zăcut... Atît a putut să ne... să ne...

(se tneacă de plîns.)

GHERARDI: Nu te poticni ca o codană în fustele maică-si!... Urmează...

AL PATRULEA MILIȚIAN: ...Să ne grăiască în sughițurile agoniei: „Sînt ștafetă de la Francesco Ferrucci...”³ pentru Michelangelo... cu vești...”

MULȚIMEA *(tălăzuită de o mare cutremurare)*: Ferrucci... Francesco Ferrucci...

MICHELANGELO *(vine repede la targă)*: Ce vești? *(Nici un răspuns. Se apleacă asupra oșteanului.)* Pe mintuirea ta și a noastră, dacă mă auzi — grăiește... *(Nici un răspuns.)*

GHERARDI *(dezvădăjduit)*: A murit!...

(Dar oșteanul a ridicat ușor capul.)

MULȚIMEA *(mare strigăt de ușurare)*: Trăiește!...

MICHELANGELO: Tăcerel!... *(Apoi către oștean.)* Frate... frate... eu sînt, Michelangelo... veștile...

OȘTEANUL *(în tăcerea cumplită, cu foarte mare greutate)*: Francesco Ferrucci a nimicit pe... imperiali... la Gavi-nana...

³ A se vedea notele și comentariile, la p. 533

MICHELANGELO (*luminat deodată*): A... nimic!... (*Oșteanul a amuțit din nou. Michelangelo se apleacă și mai mult pe trup; în urechea lui.*) Frate, spune... Iată, poruncim aerului să înțepenească... țipetelor de moarte să-și sleiască vaierea pe buzele învințite... O șoptă... dacă nu, un semn atunci... și vom desluși...

OȘTEANUL (*fără să deschidă ochii*): Principele de Orania a căzut luptând...

MULTIMEA: Ce-a spus? Michelangelo, ce-a spus?

MICHELANGELO: Francesco Ferrucci a nimic! pe imperiali la Gavinana, iar principele de Orania a căzut luptând... (*Apoi.*) Frate oștean, adună-te de prin hotarele unde se risipește acum substanța ta pieritoare și cu suflarea ta din urmă, dăruiește Florenței vestea cea mare...

MULTIMEA (*deodată strigă, într-un glas*): Mizericordie!... A săltat capul!...

OȘTEANUL (*într-adevăr a ridicat capul, se sprijină în coate; cu un glas ca o trîmbiță sfîșietoare*): Acum e în Apenini cu milițienii noștri biruitori... Așteaptă la o strîmtoare din munți — San Marcello numită — pe Maramaldo Napoletanul cu simbrăiașii papei, după care... (*se înalță pe țargă, cu ochii scăpărători*)... ca un uragan se va prăvăli asupra cardinalului de Cortona și va despresura Florența... (*Se prăbușește pe țargă.*)

(*Clopoțele din cetate au început să bată cu putere; sute de clopote din turle și campanile.*)

MULTIMEA (*în vreme ce țarga este scoasă prin dreapta*): Capitularea!...

GHERARDI: Trădare!... Să năvălim la seniorie!... Sosește Ferrucci!...

AL TREILEA CETĂȚEAN: Să spînzurăm de ferestrele palatului pe cei din marele consiliu...

MICHELANGELO (*strigă spre stînga*): Ochitori, la bombarde...

VOCI (*din ce în ce mai depărtate duc porunca*): Ochitori, la bombarde... Ochitori, la bombarde...

MICHELANGELO: Pușcași, aprindeți fitilurile toți deodată...

VOCILE: Pușcași, aprindeți fitilurile toți deodată... Pușcași, aprindeți fitilurile...

MICHELANGELO: San Miniato răspunde senioriei... Libertatea răspunde trădătorilor republicii...

VOCILE: San Miniato răspunde senioriei, libertatea răspunde...

(Michelangelo dispare spre stînga. Imediat o fîrioasă descărcare de bombarde.)

MULȚIMEA (*strigă*): Libertate!... Libertate!... Poporul!...

(Dar strigătele acestea se contopesc cu altul, sălbatic, care vine din fund, dintre țipreși: „Sacrilégiu!... Sacrilégiu!” Și, luminat de incendii, parcă mai înalt și mai fîrios, se iesește, alergînd, fra Chercio Ghercia, călugăr benedictin. Pe mantia-i albă, o cruce neagră de lemn.)

CHERCIO (*acum e în mijlocul mulțimii*): Sacrilégiu!... Neauzită pîngărire...

ÎNȚIUL CETĂȚEAN (*în nedumerirea și vinzoleala tuturor*): Este Chercio Ghercia, capelan la Santa Maria del Fiore... îl recunosc...

CHERCIO: Frați florentini, vin de la Roma...

MULȚIMEA (*murmură*): Roma?...

CHERCIO (*urmînd*): Din pelerinaj... M-am dus să cad la mormintele protoapostolilor... Și urcînd după aceea în Vatican... în capela sixtină... Sodomă și Gomoră!... ce-am văzut? Ce mi-a pîngărit privirile... privirile acestea, care au contemplat așchia din adevărata cruce? Deasupra altarului — foc și pucioasă peste Italia, peste lume! — o frescă... Judecata din urmă a lui Michel...

GLASURI: Judecata din urmă...

CHERCIO: ... a lui Michelangelo... Ascultați... pe singele lui Egizio și Pantaleone mucenici, ascultați!... Madona fecioară, sfințele, și martirele, înfățișate goale... goale ca prostituatele din Subbur! Mintuitorul, părinții și pa-

triarhii, despuiați... Paradisul și infernul, preschimbate în băi obștești!... *(Întinde brațul drept, ca spre a goni o vedenie.)* Uite-l și pe botezătorul ... Pareă acuma se botează: sceleratul de pictor i-a smuls năframa din jurul coapselor!... Dar pe cei șapte arhangheli, care sună din trimbițe să vi-i spui? În pielea goală, ca șapte gladiatori în cire!... Răposații se saltă din mormintele deschise de surlele într-aripaților... Dar pentru ce tot în pielea goală? Au fost doar îngropați cu veșmintele lor!... Vă grăiesc eu, pentru ce!... Pentru că altminteri opera infamă n-ar fi avut nici un preț pentru blasfemator!... *(Acum întinde brațul spre stînga.)* Priviți... priviți, colo în stînga! *(Mulțimea se întoarce spre stînga.)* Diavoli trage în focul cel veșnic pe păcătoși... Dar pentru ce pe desfrînați îi apucă de...

AL DOILEA CETĂȚEAN: Deoarece diavoli sînt, pot să-i apuce de unde le place...

(Muri risete izbucnesc, ca într-o descărcare nervoasă... Chercio așteaptă să se termine risul, apoi.)

CHERCIO: Adevăr zic vouă, acest Michelangelo vă trage în păcat de moarte și în viața aceasta și cea viitoare!... Luați seama cît mai e vreme! *(Cu putere.)* Înapoi, înapoi la tejghelele voastre, înapoi la tarabe!... Acolo puteți face război cît poftiți, dacă v-a încins patima asta bezmetică!... Da, război mușteriilor zgirciți, pungilor ferecate ale cumetrelor... Dar nu cu bombarde, pe care nu vă pricepeți să le minuiți, ci cu măsuri strîmbe!... *(Face semnul binecuvîntării.)* *Dixi et salvavi animam...* *(Dar nu mai poate urma. Mulțimea s-a azvîrlit asupra lui. Urlînd cumplit, este tîrît în dosul cipreșilor... un lung strigăt de moarte...)*

GHERARDI *(se întoarce în fruntea mulțimii)*: Florentini l-am trimis în iad, la fratele lui, Iuda!...

(Prin stînga năvălesc, într-o larmă cumplită, femeile. Sînt despletite, multe cu veșmintele sfișiate. Poartă în brațe prunci.)

1. LITIA FEMEIE: Gherardo Gherardi, scăpați-ne!... Diavolii papei dau foc caselor și zvirlă în flăcările care ling cerul, bătrini și copii!... Alții injunghie... Cazanele pentru smoală clocotită, golite de noi peste ziduri, sînt acum pline cu sînge florentin!... Cetățeni ai Florenței, scăpare!...

A DOUA FEMEIE: Am cerșit adăpost în sanctuare, dar preoții ne-au aruncat cu toiegele afară, strigînd: „Cățelelor, soții și frații voștri s-au ridicat împotriva papei Clementel... Pieriți, excomunicatelor, în sulițele apărătorilor bisericii! Pieriți!”

A TREIA FEMEIE: „Piară răzvrătiții și sămînța lor, acum și în vecii vecilor” — așa urlau... *(Se înăbușă de plîns.)*

A DOUA FEMEIE: Dacă n-ați fost în stare, nevolnicilor, să vă apărați copiii, scăpați cel puțin pe ăsta care a mai rămas viu! *(Desprinde pruncul de la sîn, îl azvîrlă în mulțime.)*

(Deodată năvălește din stînga o femeie, mai bine zis fantoma unei femei. Este Brigida. Poartă niște trențe lungi, cenușii; picioarele goale; minunatu-i păr de aur, despletit. Femeia cercează mulțimea, care se dă în lături ca la ivirea unei vedenii, caută cu ochii rătăciți o ieșire; se zvîrlă spre coloana dărică din stînga, se lipește de coloană, rămîne dreaptă, ca o statuie. În același moment, irup din stînga doi milițieni.)

ÎNȚIUL MILIȚIAN *(arată pe Brigida)*: Uite-o!... E în mîinile noastre!...

AL DOILEA MILIȚIAN: Mi-am pierdut răsuflarea alergînd după tine, vrăjitoare! *(Către înțiiul milițian.)* E făptură omenească, ori o nălucă scuipată de infern, Fabrizio?

ÎNȚIUL MILIȚIAN: O să aflu numaidecît!... *(Trage spada, se repede spre Brigida.)*

GHERARDI *(le sare înainte)*: Înapoi, ucigași, de femei!...

ÎNȚIUL MILIȚIAN: Bagă de seamă, sîntem și noi florentini și apărători ai cetății!

GHERARDI: Nu e adevărat!... În vinele voastre, feciori de mame nefericite, nu curge sînge de eroi! (*Către Brigida.*)
Cine ești, femeie?

BRIGIDA (*cu o voce care vine parcă din altă lume*): Una fără nume.

ÎNȚIUL CETĂȚEAN: De unde vii?

BRIGIDA: De la Roma.

ÎNȚIUL MILIȚIAN: Minte!... De la Gavinana vine!... Este iscoadă pontificală! Poate și mai rău...

A TREIA FEMEIE: A fost văzută deșertînd căldări cu plumb topit peste oștenii lui Francesco Ferrucci!...

(*Urlete de ură la femei.*)

BRIGIDA (*strigă și ea acum*): De la Roma vin!... Am pornit spre Florența pe jos, ca să mă răscumpăr de un mare păcat...

ÎNȚIUL CETĂȚEAN: Ce păcat?

(*Brigida pleacă fruntea.*)

AL DOILEA MILIȚIAN: Acum v-ați încredințat că minte?

GHERARDI: Lăsați-o să vorbească!... Grăiește, femeie!...

AL DOILEA MILIȚIAN: Ori spune adevărul, ori...

(*Scoate spada, o îndreaptă spre Brigida.*)

GHERARDI (*scoate și el spada*): Florentini, cît mai avem o inimă care bate în piepturile noastre...

(*Mai mulți cetățeni scot și ei spadele. Milițienii se trag înapoi.*)

GHERARDI (*către Brigida*): Acum grăiește!...

BRIGIDA (*în tăcerea de moarte din jur*): Am pătruns în Toscana ca în infern. Cetățile ardeau, turlele se frîngeau în două și, prăbușindu-se în vilvătaie, umpleau aerul de meteoril... Prin trimbele de fum, copitele cailor striveau țeste și piepturil... Fecioare se aruncau în fîntini și gasconi bărboși prăvăleau bolovani peste ele!... Crima și trădarea — cățelele lui Lucifer — lătrau la căpătiul clipekôr! Pînă într-o zi, m-au prins și pe mine.

Arhebuzieri, fanți, bombardieri m-au întins în iarba arsă, sau pe pieile de țap ale tobelor, de sunau dezmierdăurile lor, adunarea demonilor! Toată pleava mercenară a creștinătății mi-a frământat pînțele ca și ție, Toscană!... (*Glasul ei este curmat de bubuituri îndepărtate de bombardă.*) Cînd am ajuns în Apenini, războiul mugea ca un bivoli de foc. Văile, umplute de leșuri... Piraiele, gilgiitoare de sînge, ca vine deschise... Lupii ghiftuiți de carne botezată, iar vulturii zburau spre piscuri, purtînd în gheare măruntaie omenеști!... Ūrcam, urcam — cînd zvirlită înapoi, cînd tirită de iureșul năvălitorilor, culcată pe-o șa, sau călare pe cîte o bombardă cu pletele în vînt!... Pînă într-o seară, am poposit într-un loc în pădurea de castani... San Marcello îi spuneau...

(*Aici, un mare fior trece prin mulțime.*)

GHERARDI (*în uimirea tuturor*): San... Marcello?...

BRIGIDA: Într-o colibă, zăcea un războinic... gonfalonul Florenței îi străjuia căpătușul și toată gloria cerurilor înnopate pe chipul lui ascuțit!... Mi-a suris... am rămas acolo, alungîndu-i fierbințele cu apă de izvor... (*Dulce.*) Francesco...

MULȚIMEA (*murmură ca într-o invocație*): Francesco... Francesco Ferrucci...

BRIGIDA (*deodată ochii i se măresc; un obrăzar de groază i se așterne pe chip*): Pînă au năvălit oameni fioroși și l-au ridicat pe-o targă făcută din crengi... Și l-au dus... l-au dus printre sulii!

GHERARDI (*strigă*): Femeie, nu e cu putință!... Adu-ți aminte!...

BRIGIDA (*cu deznădejde*): L-au ridicat pe o targă făcută din crengi și l-au dus... l-au dus printre sulii!...

(*Bărbații au plecat fruntea, multe femei s-au prăbușit în genunchi și, cu bărbia în piept, plîng.*)

GHERARDI (*murmură*): Sintem pierduți... Republica este pierdută...

BRIGIDA (*deodată, săltată de o însuflețire supraomenească*):
Și carne, oase, nervi s-au topit și au curs de pe mine!...
Și am rămas duh purificat, aripă întinsă, zburînd spre
tine, Florență... Foc... foc... vuiet de elopote... Florență...

(Clopotele au început iar să sune în vale... Din dreapta vine un crainic, apoi însoțitori cu torțe aprinse, urmați de cîteva mîdulare din marele consiliu, printre care Batista della Palla și Rinaldo Corsini. Mulțimea se întoarce spre noii sosiți. Brigida se folosește de neatenția obștească și fuge spre fund. Se pierde printre cipreși...)

CRAINICUL: Loc... loc magnificilor seniori din marele consiliu!

MULȚIMEA (*sporită cu femeile*): Înapoi... înapoi, vinzătorilor!... Nu vrem capitularea!... Libertate!... Libertate!... Poporul!... Poporul!...

FEMEILE: În furci!...

ÎNȚIUL CETĂȚEAN: În furci cu trădătorii republicii!...

MULȚIMEA: În furci!...

O FEMEIE: Să-i zvirlim în prăpastia de colo... Veniți, femei și voi cetățeni... *(Se azvirlă asupra celor sosiți, îi începînd spre dreapta.)*

GHERARDI (*strigă deodată, în vuietul clocotitor*): Opritiți! Michelangelo!...

(Într-adevăr, din stînga înaintază Michelangelo. Della Palla îl vede, se zvirlă spre el.)

PALLA: Michelangelo, Florența este pierdută!...

MICHELANGELO (*cuprinde pe noii sosiți într-o privire întu-necată*): Ia seama, Battista della Palla; lanțurile se făuresc cu fierul spadelor aruncate!...

PALLA: Trebuie să scăpăm ceea ce mai este de scăpat!...
Altminteri ne așteaptă selavia...

MICHELANGELO: Sclavia unui popor nu se datorește forței
altui popor, ci propriei lui nemernicii!...

RINALDO: Patricienii Florenței sînt în cortul cardinalului
de Cortona... legatul sanctității sale...

MULTIMEA: Moarte vînzătorilor!

RINALDO: Căpeteniile milițienilor au fugit din fața porților...

MULTIMEA: Tot patricienii!...

MICHELANGELO: V-am spus să n-aveți încredere în ei!...

V-au adormit cu jurămintele lor fățarnice de credință.

Dar nu pierdeți cumpătul. Francesco Ferrucci va fi
mîine în fața Florenței și cardinalul-legat, imperialii
și mercenarii vîr fi siliți să primească lupta!...

RINALDO: Ferrucci nu mai estel!...

MICHELANGELO: *(cu un geamăt, își astupă ochii de durere)*:
A!...

RINALDO: Înconjurat de mercenarii papei la San Marcello,
rănit greu, l-au dus în fața lui Maramaldo Napoletanul.
Cînd sceleratul i-a împlîntat sabia în piept, el atît a
putut să spuie: „Lașule, ucizi un mort“!

PALLA: Michelangelo, vino cu noi la Cortona!... Pune-te în
fruntea noastră! *(Cu un gest spre însoțitorii săi.)*
Privește ce-a mai rămas din marele consiliu... Cardina-
lul-legat ne așteaptă... are puteri depline din partea
papei Clemente... Sînt în cortul său și Ippolito și Ales-
sandro di Medici...

MICHELANGELO: Mă îngrop sub ruinele cetății, dar nu mă
umilesc...

RINALDO: Vom muri cu toții... tu, cel dintîi!...

MICHELANGELO: Neauzită pagubă!... Voi striga cardinalu-
lui, ca Ferrucci lui Maramaldo: „Măcelare, ucizi un
mort“!

PALLA *(se întoarce spre mulțime)*: Florentini!... Vă aducem
din partea biruitorilor iertare pentru cei ce se supun...

GHERARDI: Dar pentru... ceilalți?

PALLA *(pleacă fruntea)*: Ștreangul!...

MICHELANGELO: Nu vor găsi destulă cină pentru a răsuși atâtea ștreanguri, și nici atâtea spânzurați nu vor ciopli, chiar dacă ar despoia Apeninii de codrii lor!...

PALLA (jalnic): Michelangelo, uită-te la noi!... Nu te înduioșezi de lacrimile noastre, de tălpile noastre goale?

MICHELANGELO (ride cumplit): Ca la Canossa, atunci? Ați uitat pulberea pe cap!... Spargeți mormintele Florenței, adunați cenușa artiștilor, poezilor și presărați-o pe creștetele voastre! Numai să puteți înainta măcar doi pași sub gigantica ei povară!... A, Dante, ce cuminte ai făcut, de ai murit la Ravenna!... (*Urlă.*) Repede, repede la Cortona!... Spuneți: iată, sintem zarafi, giuvaergii, neguțători de grîne și toptangii de lînă, tremurăm pentru ducații noștri, tremurăm pentru așternuturile noastre moi, pentru burțile noastre pline de mîncări grase... Spuneți să fie liniștiți, papa Clemente, Medici, aristocrații — toți vinzătorii și vînduții — pentru că cetățenii de rînd, calfele și ucenicii, norod mărunt — dar cohorte de uriași — care timp de zece zile lungi ca zece milenii a stăpînit Florența — au murit cu toții pe metereze sau sub zidurile prăvălindu-se în flăcări!... Înainte însă, răsturnați torțele aprinse pe gurile lor sucite, apăsați-le virtos, ca nu cumva să fi rămas vreunul — care cu suflarea lui din urmă — să szvirile spre cerul văduvit de zei, blestemul cetății martire!... Repede! Repede! La Cortona! Ce mai așteptați? (*Palla, Corsini, ceilalți pornesc spre dreapta cu capetele plecate, dar mulțimea face zid. Atunci Michelangelo se repede, cu gesturi violente, cu o mare deznădejde, sparge rîndurile.*) Cetățeni, dați-vă la o parte!... Loc! Loc!... Banchetul a început și comesenii morții se cuvine să nu lipsească nici unul!... Loc!... Loc, loc marelui consiliu! (*Ride dureros. Dar risul îi îngheață pe buze; în fața lui este Brigida.*)

BRIGIDA: Iată-mă!... Privește-mă cu nemernicia mea, cu setea mea mistuitoare de iertare!... Nemăsurată ispă-

șire, pentru că și tu ești nemăsurat!... Dar binecuvîntată fie, deoarece îți mai văd chipul pe care a strălucit iubirea!...

MICHELANGELO: Iubirea? Cine grăiește de iubire, cînd crima și spaima aleargă? Numai cine i-a pălmuit obrazul de inger poate zvirli unei inimi omenești o nouă suferință — mai ucigătoare decît cele ce de-abia poate îndura! Bine ți-ai ales ceasul, femeie!... Te recunosc cu puterea ta în stare să prăvălească munții, cu toate că răsuflarea ta nu mai poate săltă un fulg de pădăie!...

GBERARDI (*în așîțarea tuturor*): Michelangelo, o cunoști? Cine este? “

BRIGIDA (*înaintează spre el, cu ochii în ochii lui, cu o nemăsurată umilință*): Spune-le tu... spune-le... (*Se prăbușește în brațele lui.*)

(Acum larma clopotelor din Florența sparge căzduhul, ajunge puternic la cei de pe San-Miniato. Bombarde, trimbițe... Cerul de scoră, în flăcări, pare de singe.)

GBERARDI (*strigă*): Auziți? Capitularea!

TOȚI: Capitularea!

MICHELANGELO (*cu Brigida în brațe, cu o sfișietoare durere*): *Finis Fiorentiae!...*

CORTINA

NOTE ȘI COMENTARII

PIESE INCLUSE ÎN VOLUMUL DE FAȚĂ

Marcel & Marcel. Premiera piesei a avut loc în seara zilei de 30 ianuarie 1929 pe scena Teatrului Național din București. Regia a aparținut lui Soare Z. Soare. Din distribuție au făcut parte: Marcel — N. Bălățeanu; Dinu — Ion Sirbu; Anișoara — Agepsina Macri; Doamna grasă — Sonia Cluceru; Doamna slabă — Kitty Gheorghiu; Beatrice — Natașa Alexandra: (pe programul de sală lângă numele autorului era trecut în paranteze pseudonimul său de ziarist Cadet Roussel). Piesa a constituit una din cele nouă premiere originale din stagiunea 1928/1929 a Teatrului Național din București înregistrând un număr de 17 reprezentații. În aceeași stagiune *Papagalii* de C. Răuleț obținuseră 42 de reprezentații; *Coriolan Secundus* de Mihail Sorbul 21 spectacole; cu un număr mai mic de reprezentații se înscriu: *Anno Domini* de Ion Marin Sadoveanu — 15 reprezentații, *Petroniūs* de Mircea Rădulescu, — 12 reprezentații, *Meșterul Manole* de Lucian Blaga și *Fantoma celei care va veni* de Victor Eftimiu — 11 reprezentații.

Piesa nu a fost tipărită până acum în volum. Textul a fost dat după un exemplar din arhiva autorului.

Dintre cronicile scrise cu prilejul premierei desprindem pe aceea semnată de George Mihail-Zamfirescu în *Gazeta literară* (an 1, nr. 2, 7 februarie 1929) (apud *Mărturii în contemporaneitate*, ediție îngrijită, studiu introductiv, note, comentarii, bibliografie de Valeriu Răpeanu, Editura Minerva, București 1974, p. 158—160): „Precizînd cîteva mo-

mente caracteristice ale relației așa de complexă și în continuu antagonism dintre om și creator, în tangență cu conflictul spiritual dintre creator și medii înconjurător, autorul a plantat un conflict fulguitor și savuros într-o atmosferă surprinzător de originală, creionată în prim plan cu o finețe aproape feminină. Mr. Marcel proprietarul magazinului de rochii și mantouri nu-i un simplu profesionist cu preocupări meschine. Mr. Marcel e un artist al formelor, al efectelor de culoare și desen, un imperator al gustului feminin (...) Printr-o împrejurare comună o provincială modestă angrenează în ritm contrariu mecanismul psihologic al lui Mr. Marcel. Artistul iubește. Era fatal ca un creator al formelor să se intereseze, în primul rînd, de formele Anișoarei Vasiliu, deși rolul titular ar fi cîștigat în intensitate psihologică, iar finalul melodramatic oarecum ar fi fost mai precis motivat, dacă Mr. Marcel ar fi iubit, în adevăr. Cu finalul primului act, autorul începe să lucreze pe două planuri cari nu se vor suprapune: începutul de metamorfozare formală a provinciei, sub înfrurirea directă a vieții bucureștene și antagonismul psihologic dintre Mr. Marcel care iubește și celălalt Mr. Marcel, patronul. În special jocul uimitor de tangente în continuă respingere — a fost redat de autor cu o intuiție psihologică în adevăr rară (...) Scrisă într-o frumoasă limbă literară, alternînd spiritele de savoare specifică mediului cu punctări melancolice, comedia d-lui Alex. Kirîțescu s-a bucurat de o primire caldă a publicului într-o montare armonizată perfect de Soare Z. Soare.“

Florentina. Aflată în repetiție în cursul lunii ianuarie 1931 cînd era anunțată în presă cu titlul: „Ispășirea Florentinei“ (*Muzică și Teatru*, joi 15 ianuarie 1931) s-a jucat în premieră luni 2 martie 1931, direcția de scenă aparținînd lui V. Enescu. Din distribuție: Florentina — Maria Filotti; Lenuța — Elvira Godeanu; Puiu — Elena Galaction; Iorgu — I. Sărbul; Jean — Al Pop Marțian.

Piesa a întrunit un număr de 10 reprezentații.

Pentru a înțelege structura rolului principal vom citi aici prețioasele mărturisiri ale celei care a creat acest personaj actrița Maria Filotti:

„Cel mai complex dintre toate mi s-a părut Florentina, chiar dacă în opera atât de valoroasă a lui Alexandru Kirițescu piesa aceasta nu este cea mai realizată. Personajul principal era însă desenat de o mână de mare autor dramatic.

Ca stare civilă eroina piesei e o bucureșteancă periferică, al cărei soț urmărește, la o mină din Ardeal, o ipotetică îmbogățire. În lipsa lui de acasă, Florentina duce o viață de petreceri, iar pe cele două fete (cea mai mare are paisprezece ani), ce au toate șansele să devină și ele, mline, niște Florentine, le lasă în grija unei servitoare destrăbălate, care le face „educația“ în colaborare cu iubitul ei, un plutonier.

Florentina, mică burgheză care visează să fie mai mult decât atât, așa cum soțul ei se visează bogat, vrea să pară altceva decât este. Mai tânără, mai bogată. De aceea minte neîncetat, ca să se valorifice, să se întinerească, să se laude. De aceea vrea să placă și e cochetă până la nerușinare. Și fiindcă e vulgară și lipsită de gust, când vrea să pară elegantă îmbrăcămintea ei va trebui să fie stridentă, ca să corespundă voinței sale de a ieși în relief. Pentru a părea mai tânără, își prezintă fiica mai mare drept soră. Pentru a se convinge că mai poate place aproape că se aruncă de gîtul unui tînăr intrat pentru prima oară în casă, și asta sub ochii speriați ai soțului, în ciuda riscului, doar pentru vanitatea de a-l simți prins în mrejele cochetăriei și feminității sale. Iar mai apoi își introduce iubitul în casă, tot sub ochii soțului, numai din dorința de a înfrunta primejdia și a putea spune: „Una-i Florentina!“

Era, în adevăr, un rol de compoziție în care actorul putea să simtă bucuria creației. Și poate că tocmai această hipertrofie a personajului principal dăuna economiei piesei, făcînd să se piardă valoarea satirei sociale a mediului, căruia Florentina îi datora de fapt păcatele sale, totul reducîndu-se în aparență doar la descrierea unui „caz“ particular. (Maria Filotti, *Am ales teatrul*, Ediția a II-a. Prefață de Ov. S. Crohmălniceanu, București, Editura Meridiane, 1963, p. 162—163.)

„Vina aceasta pesimistă deschisă cu atîta succes în *Gaițele*, autorul a voit să o lărgească apoi în *Florentina*, fără a fi izbutit decât într-o stridentă de expresie și un mahalagism sufletească posibil“ (E. Lovinescu: *Istoria literaturii române contemporane 1900—1937*, p. 375).

„Tot de recuperarea familială a unei soții adultere se ocupă și *Florentina*. Aici corupția moravurilor o exercită cinematograful și romanul foileton, iar mama, pornită să-și jefuiască bărbatul și să fugă cu amantul, rămîne pe loc, în urma tentativei de sinucidere a fetei ei, Puia. Gestul copilului e inspirat iarăși de lecturi ale căror protagoniști sînt contesa Bianca sau Andrea cel roșcat.” (Ov. S. Crohmălniceanu: *Literatura română între cele două războaie mondiale*, vol. III, Editura Minerva, 1975, p. 55).

Gaițele. Premiera absolută a piesei a avut loc în stagiunea 1929—1930 pe scena Teatrului „Regina Maria”, compania „Bulandra, Manolescu, Maximilian, Storin” cu titlul *Cuibul de viespi*, întrunind un număr de 18 reprezentații. În aceeași stagiune, pe scena aceleiași companii au mai văzut lumina rampei încă două piese originale *Niculescu-Rasputin* de N. Kirișescu și N. Vlădoianu, 27 reprezentații și *Nae Niculae* de G. Ciprian, 8 reprezentații. Despre acest spectacol Camil Petrescu a scris o cronică pertinentă pe care o reproducem aici:

„*Cuibul de viespi* e o comedie în genul ultrancier, ca să vorbim puțin în stilul autdruului, cu care acesta ne-a obișnuit. În caricatură, în grotesc, în entuziasm, dl. Al. Kirișescu merge pînă la capăt. Nu i se poate tăgădui în grotesc oarecare vulgaritate, în entuziam puțină superficialitate, dar o reală savoare în caricatură. Poate că ar fi de obiectat și că în românește nu se spune „cuib” de viespi, ci „viespar”, ca să vorbim de titlu.

Poate iarăși, nejustificate de unitatea personajului, cîteva expresii tari sînt deplasate. Place însă publicului prin bogăția de material pe care o aduce și în privința asta poate alături de cei mai buni autori ai noștri și printr-o impresie de autentic în observație foarte valoroasă.

Mai multă concentrare și mai multă știință în tehnică ar face din acest sensibil și bogat înzestrat autor, un fruntaș al teatrului.

Interpretarea cuprinde elemente de mare preț. D-na Mania Antonova e un puternic temperament care, după atîtea succese de mina a doua, era cît pe aci să obțină o izbîndă definitivă aseară. D-ra Silvia Dumitrescu, plină de umor, fină în observație, d-na Nely Sterian, elegantă și cu replică punctuală, d-l Enescu, pe care-l urmărim cu plăcere,

d-l Talianu au fost elementele de precizie ale ansamblului, căci au avut și rolurile cele mai desenate și mai realizate.

D-na Bulandra a fost prea marțială pentru un rol care nu-i intra în mijloace, d-ră Elvira Godeanu și d-l Tony Bulandra m-au impresionat mai mult decât dacă ar fi avut succes. Numai un cunoscător adânc al teatrului știe ce minuni de acrobație trebuie să faci ca să joci asemenea roluri verboase și fără acțiune. Debutanta de la Studio se dovedește un element pe care se poate conta oricând în teatru.

Doamnele Gina Sandri și Sofica Ionescu au întregit ansamblul. Au fost aplauze multe și autorul a fost chemat la rampă insistent⁴. (vezi Camil Petrescu *Opinii și atitudini* antologie și prefață de Marin Bucur, E.P.L., 1962, p. 429—430.)

A fost reprezentată — de astă dată cu titlul *Gaițele* într-o versiune fundamental revizuită la 16 martie 1933 la Teatrul Național din București întrunind un număr de 26 de spectacole (în aceeași stagiune *Titanic Vals* de Tudor Mușatescu înregistrează 82 de spectacole și *Ion* dramatizare după romanul lui Liviu Rebreanu de M. Sorbul 31 de reprezentații).

Direcția de scenă a aparținut lui V. Enescu. Din distribuție Mircea Aldea — N. Bălățeanu; Ianache — Al. Ionescu-Gfîbericon; Georges — Al. Marius; Aneta — Sonia Cluceru; Margareta — Aura Buzescu; Wanda — Marioara Zimniceanu; Zoe — Cleo Pan Cernățeanu; Colette — Tantzi Bogdan; Fräulein — Natașa Alexandra.

Despre spectacolul Teatrului Național Victor Ion Popa a scris o cronică în care definește cu subtilitate structura socială și psihologică a personajelor. Reproducem textul apărut în revista *A.B.C.* (5 decembrie 1933) la rubrica *Săptămîna teatrală*:

„Îndrăzneț ca un spadasin neîndurat, dar avînd o strictă înțelegere a proporțiilor trebuitoare scenei, Alexandru Kirițescu și-a îngăduit în *Gaițele* să lucreze pe două planuri legîndu-le și întreșindu-le neînterupt fără a le pierde din mîină nici o singură clipă. Jos, pămîntie și timidă, dar adevărată, grea ca un bolovan de lut, e lumea primară a c'oanei Aneta Duduleanu. Cartea și bogăția nu schimbă nimic aici. Ascute doar vulgaritatea și-i dă îndrăzneți căci o face stăpînă și sigură pe sine, țănoșă și mîndră de autenticitatea ei.

Astfel doctorul în drept, de la Paris a rămas Vichie, așa cum fusese și înaintea plecării. Singura deosebire, e că s-a întors cu amintirea „unei spaniole” și admite să îmbrace fracul.

Alt plan e al celorlalți. E planul în care cititul și importul a creat o viață investimintată în artificiu, în poleială mincinoasă și tristă. Sufletul acestor oameni e trist și chinuit de întrebări cumplite. Traiul lor e fățiș complicat pentru că își îmbracă veșnic poftele și pornirile în gânduri inutile, remușcări nelalocul lor. Sînt osîndiții vieții. Oamenii care își înăbușă viața sub aurul fals al unei frumuseți nepotrivite, întocmai ca pruncul aurit din piesele bogate ale lui Lorenzo de Medicis. Și aceia, Leonardo da Vinci i-a pus aur peste piele ca să-l înfrumusețeze. Iar minciuna acestei frumuseți voite a ucis copilul.

Două lumi așa de deosebite au înscris în ele soarta lor. Știm de la început cine moare și cine rămîne. Îndrăzneala pornirii întărește astfel răspunderea și îndrăzneala desfășurării. Iar peste toate Alexandru Kirițescu trece zimbînd, cu ascuțit și sigur condei care seamănă dureros de mult cu un bisturiu de anatomist tot pe atît de pasionat în temeiurile inimii pe cît de rece se arată în deasupra operei.

Din toată virtutea construcției, din toată subțirimea observației se desprinde însă, biruitoare, o mare și unică figură. E Aneta Duduleanu, personaj care depășește cu mult cadrul unei piese. E creația cea mai întrecagă, cea mai rotunjită și cea mai autentică pe care ne-a dat-o teatrul românesc de după război. Ea se așază de-a dreptul în istoria dramei noastre și se poate intitula punct de plecare pentru dramaturgia originală, adevărata dramaturgie originală.

Rindurile de față sînt scrise ca să consemneze acest adevăr care doar astăzi are perspectiva trebuitoare să arate dreapta măsură. Adică la patru ori cinci ani după reprezentarea dintru început, vreme destulă să lase praf peste ce nu e vrednic să lumineze ceea ce e piatră de mare preț.

Notița noastră de marți, a vorbit în goană despre interpretare și a găsit-o una din cele mai fericite, lăudînd actorii la șir, în cap cu Aura Buzescu, Marioara Zimniceanu, Sonia Cluceru și Natașa Alexandra.

N-a vorbit însă despre regizorul piesei, Vasile Enescu, păstrîndu-și dreptul să vorbească aici. Căci în desăvîrșita rostuire a rolurilor, în jocul variat și suplu, în șotul minunat de bine rezolvit al mișcărilor,

mîna meşterului de seamă care este Vasile Enescu, a dat o lecţie care trebuie să văzută de toţi acei ce pretind lumii stimă ca regizori, cînd de fapt, nu sînt decît simpli copietori, ori oameni cu pretenţii deasupra înţelegerii şi puterilor lor.

Vasile Enescu ştie ce înseamnă o regie. Ştie ce înseamnă valoarea unei vocale, ştie ce înseamnă proporţionarea unui ritm.

Acela doar nu-i capriciu şi nu poate fi înlocuit cu nejustificată pînzărie vopsită frumos. Un scaun e şi el un personaj, o lampă are şi ea răsunetul ei de lumină. Dar aceste obiecte moarte sînt reprezentante materializate a duhului piesei. Djaburov sau Lengyel pot face vitrine bune, nu scene de teatru. Scena de teatru nu-i un aranjament frumos ci unul expresiv pentru ceva anume. Iar asta nu-i uşor de înfăptuit. Vasile Enescu este cel mai categoric vrăjmaş al acestei uşurătăţi. De aceea tot ce face are o şlefuială teatrală, are un înţeles scenic, are un rost dramatic. Şi de aceea, pe scena Naţionalului, cele mai mari succese de public, cele mai bune atmosfere, cele mai desăvîrşite atmosfere româneşti, el le-a creat. Vasile Enescu este astfel deschizătorul de drum al regiei româneşti.“

Reluată în stagiunea 1933—1934, cînd intruneşte 31 de spectacole *Gaiţele* va mai fi jucată şi în stagiunea 1934—1935 de 7 ori. În revista *A.B.C.* (miercuri 28 noiembrie 1934) Victor Ion Popa va menţiona reluarea piesei şi spectacolului despre care scrisese cuvinte atît de elogiatoare: „Neînduratul insectar pe care ascuţimea şi talentul lui Al. Kirîţescu l-a dat cîntarului public în anii trecuţi, s-a ivit iarăşi pe scenă, dovedindu-se şi de astă dată biruitor. Sînt în el virtuţi de artă dramatică, observaţie şi construcţie care nu pot îmbătrîni.“

Distribuţia, una dintre cele mai fericite pe care le-am văzut la Naţional, strînge un admirabil mănunchi de (actori), ceea ce trebuie tradus îndată: creaţii.

Aura Buzescu, Marioara Zimniceanu şi Sonia Cluceru, alături de minunata realizare a Nataşei Alexandra, trebuie să văzute şi aplaudate.

Publicul reluării a dat o indicaţie precisă în căldura cu care a primit piesa şi actorii. „*Gaiţele*“ se dovedesc astfel o reluare fericită“.

Între cele două războaie mondiale *Gaiţele* a mai fost jucată şi pe scena Teatrului Naţional din Cluj (titlul fiind *Cuibul cu viespi*). Pre-

miera a avut loc la 29 aprilie 1930 întrunind doar 2 reprezentații, fiind reluată în stagiunea 1930—1931 cînd se joacă de 6 ori.

Piesa și-a făcut reîntrarea pe scena Teatrului Național din București în seara zilei de 28 februarie 1945 întrunind în stagiunea respectivă 34 de reprezentații ce înseamnă jumătate din cele 68 de spectacole cu piese românești. De atunci *Gaițele* rămîn în repertoriul primei noastre scene timp de 14 stagiuni constituind unul din spectacolele cele mai populare din cîte a cunoscut Teatrul Național în epoca noastră. Dăm cîteva cifre asupra numărului de spectacole înregistrat de *Gaițele* pentru a avea o imagine asupra popularității ei: stagiunea 1945—1946 — 36 de spectacole; 1946—1947 — 6 spectacole; 1947—1948 — 35 de spectacole; 1948—1949 — 28 spectacole; 1949—1950 — 47 spectacole; 1950—1951 — 77 spectacole; 1951—1952 — 51 spectacole; 1952—1953 — 32 spectacole; 1953—1954 — 30 spectacole; 1954—1955 — 19 spectacole; 1955—1956 — 60 spectacole; 1956—1957 — 42 de spectacole. La aceste cifre trebuie adăugate numeroase spectacole jucate de Teatrul Național în turnee în diferite săli din București, pe scenele din parcuri etc. Joi 20 octombrie 1955 a fost sărbătorit cel de al 500-lea spectacol cu piesa „*Gaițele*” pe scena Teatrului Național din București. Cu acest prilej înainte de începerea spectacolului actorul Costache Antoniu a rostit un cuvînt introductiv.

Cum era și firesc pe parcursul celor peste zece stagiuni cît a rămas în repertoriul permanent al Teatrului Național din București distribuția a suferit modificări mai ales dacă ținem seama de schimbările intervenite între 1944—1948 în structura teatrelor noastre. Distribuția stagiunii 1945—1946 a fost următoarea: Aneta Duduleanu — Sonia Cluceru; Wanda Serafim — Cella Dima; Margareta Aldea — M'gry Avram-Nicolau; Colette Duduleanu — Tanți Economu-Weselowsky; Frăulein — Maria Burbea; Lena — Maria Vîluntaru; Zoe — Cleo Pan Cernățeanu; Zamfira — Margareta Dumitrescu; Mircea Aldea — A. Alexandrescu; George Duduleanu — A. Marius; Ianache Duduleanu — G. Ulmeni. Decoruri Traian Cornescu; Direcția de scenă V. Eneșcu.

O distribuție care cu unele schimbări a constituit „epoca de glorie” a *Gaițelor* mai ales în anii 1950 a fost cea de sub direcția de scenă a lui I. Șahighian (decoruri Traian Cornescu, costume Elena Barlo) și care avea următoarea structură: Aneta Duduleanu — Sonia Cluceru; Wanda

Serafim — Dina Cocea; Margareta Aldea — Marietta Deculescu; Colette Duduleanu — Eugenia Bădulescu; Fräulein — Natașa Alexandra; Lena — Angela Mateescu; Zoe — Maria Filotti; Zamfira — Margareta Dumitrescu; Mircea Aldea — Aurel Munteanu; Georges Duduleanu — Ion Talianu; Ianache Duduleanu — Nicu Dimitriu.

(Dintr-un program aflat în arhiva scriitorului rezultă că în mai 1945 Teatrul Național din București a efectuat un turneu în țară cu *Gaițele* în regia lui V. Enescu. Din distribuție făceau parte Sonia Cluceru, Marcela Demetriad, Maria Burbea, N. Făgădaru, I. Anastasiad, I. Ulmeni).

Ultima distribuție pe scena Teatrului Național din București (stagiunea 1956—1957) a fost următoarea: Aneta Duduleanu — Silvia Dumitrescu-Timică (Silyia Fulda); Wanda — Cella Dima (Anca Șahighian); Margareta Aldea — Marietta Deculescu (Elena Galaction, Tina Ionescu); Colette Duduleanu — Viorica Petrescu (Tantzy Economu); Fräulein — Natașa Alexandra (Maria Burbea), Lena — Angela Mateescu; Zoe — Fifi Mihailovici (Maria Voluntaru); Mircea Aldea — Aurel Munteanu (Al. Alexandrescu-Vrancea); Georges Duduleanu — I. Anastasiad, Ianache Duduleanu — Nicu Dimitriu (I. Ulmeni). Regia I. Șahighian; Decoruri — Traian Cornescu; Costume — Elena Barlo.

O mărturie privitoare la atmosfera în care a fost pusă în scenă *Gaițele* în anul 1950 pe scena Teatrului Național din București ne-a lăsat Maria Filotti:

„Cea dintâi a fost *Gaițele*, a bunului prieten și de atâtea ori colaborator Alexandru Kirișescu, piesă la a cărei reluare din 1950 am jucat pe Zoe.

Repetițiile piesei au decurs într-o atmosferă minunată. O ascultam pe Sonia, care se identifica într-o inegalabilă trăire cu rolul țatei Aneta. Personajul acesta tragicomic apărea în nenumăratele sale fațete: cică-litoare și autoritară, suferind și totuși chinuind în neștire pe cei pe care-i iubește — exponent al unei lumi al cărei huzur o făcea să creadă că totul i se cuvine. Vedeam apoi cum crește sub ochii mei creația realizată de Marietta Deculescu care, de la simpla schițare a rolului din primele repetiții, a urcat treptat, zi cu zi, pînă la tumultuoasa dezlănțuire dramatică a eroinei. Ce colorit, ce bogăție de nuanțe, ce minunată ascensiune pe culmi, pentru a reda dorul Margaretei de a evada

dintr-o lume bolnavă și deznădejdea ei de a se simți încătușată definitiv de acest putregai social — deznădejde ee o duce la sinucidere. Aurel Munteanu era veșnic grijuliu și nerăbdător să ne vadă plecați, pe cei care terminam de repetat, ca nu cumva prezența și șoaptele noastre să-l distreze și „să-l scoată din rol.“ Nota delicioasă o dădea Natașa Alexandra, prin pitorescul personajului creat, prin bogata fantazie cu care a întruchipat acest parazit ridicol ce se numește „Fraila“. Iar Nicu Dimitriu și Ion Talianu se angajaseră într-o întrecere creatoare, spre a găsi mijloace noi de expresie comică și de caracterizare psihologică, prin care să sublinieze abjecțiunea personajelor întru-chipate.

Piesa se închea sub ochii mei, căpătînd viață sub bagheta lui Ion Șahighian, care desfășura cu tact, cu autoritate, cu înțelegere adîncă a caracterelor, opera de analiză a personajelor piesei, adevărată disecție psihologică. Atmosferă aceasta caldă, de muncă plină de conștiinciozitate, a dominat nedezmîntită, la toate repetițiile, într-o adevărată înălțare sufletească. Domnea parcă o înțelegere tacită între noi, toți, o aprigă silință a tuturor de a ne încadra în ansamblul piesei cît mai veridic, nu numai trăind rolul izolat, dar ajutîndu-ne unul pe altul, într-o concepție nouă a muncii noastre.

Și succesul piesei, care atîția ani n-a mai părăsit afișul teatrului, a răsplătit eforturile tuturor“ (Marin Filotti, *Am ales teatrul* ediția citată p. 325—326).

Cronicile asupra spectacolului nu sînt în genere concludente deoarece ele își manifestau entuziasmul pentru piesă și interpretarea ei într-adevăr memorabilă. Se mai adaugă și considerațiile excesiv sociologizante pe care le agravau și mărturiile scriitorului ce vroia să ofere imaginea unei victime a trecutelor vremi și vom înțelege de ce cronicile de atunci nu mai prezintă decît un interes strict documentar. Despre o evaluare critică a dramaturgiei lui Alexandru Kirițescu nu se poate vorbi decît odată cu apariția volumului său de *Teatru* din 1956. Cronicile mai ample publicate în revistele lunare de N. Barbu, Mircea Tomuș, Mihai Florea, cuprind puncte de vedere care încearcă prime delimitări valorice care nu și-au pierdut valabilitatea. Așa de pildă, N. Barbu (*Îașul literar* nr. 2/1957) supunînd unei analize critice variantele. piesei subliniază unele incongruențe în ceea ce privește

caracterizarea lui Mircea Aldea personaj care nu a izbutit să capete o stare civilă artistică:

„Dealtfel autorul și-a dat seama singur că în construcția personajului există fisuri și, în ultima versiune, cea publicată în volum, a căutat să înlăture măcar unele din ele. Astfel, acțiunea actului III nu mai este plasată după un an de la moartea Margaretei, ci numai după patru-zeci de zile; Mircea urmează să plece „numai cu banii de drum în buzunar, sărac cum am pășit aici“. De asemenea, textul are unele adăugiri menite să precizeze mai mult situația soțului Margaretei (le aflăm tot din confesiunile către Wanda). Unele din ele sînt inadvertențe, atîta timp cît au rămas, în rest, date contradictorii: „Port hainele astea de trei ani“ — spune Mircea, deși despre preocupările lui vestimentare „mămăița“ vorbește la fel ca și înainte. Dealtfel, afirmația nu-i de crezut, pentru un membru al unei familii de arhimilionari, care își permite să dea mii de lei pe un cline, și chiar dacă ar exprima un adevăr, dezvăluirea lui, mai cu seamă față de o femeie pe care abia atunci o cunoscuse, pare neverosimilă. Ca intelectual nerealizat într-o societate bazată pe exploatarea muncii, Mircea poate fi un dezorientat lipsit de voință pe planul acțiunii sociale. Textul îl zugrăvește, însă, abulic în planul vieții personale și, uneori, laș: ce-l mai ținea legat de familie, atîta timp cît nu numai că n-o iubește pe Margareta, dar îi este groază de ea, așa cum rezultă din scrisorile pe care i le scrie Wandei?

Am insistat mai mult asupra acestui personaj pentru că profilul său este încă neclar și uneori forțat (aspectele lui intenționat pozitive rezultă mai mult din autocaracterizări care vin în contradicție cu fizionomia morală dedusă din acțiune) și autorul ar putea încă interveni pentru a aduce corectările necesare.“

O analiză judicioasă a teatrului lui Al. Kirițescu a realizat Mircea Tomuș în revista *Steaua*, (anul VIII, nr. 1, p. 99—102). „Aceasta din urmă, după un alt titlu al ei, *Cuibul de viespi*, este o comedie ce ne aduce în mijlocul realităților românești din preajma primului război mondial. Optica scriitorului, vioiciunea replicii, calitățile scenice între care mai ales textul compus din mici ciocniri dramatice pe linia conflictului principal, sau în momentele de pauză — lateral (Aneta-Colette, Aneta-surorile ei, Jorj-Janache), calitățile dramatice ale stilului și chiar cîteva personaje sau opoziții ne amintesc de teatrul lui Caragiale.

Deși piesa începe vioi, este greu de prins de la început firul pe care se va depăna conflictul principal. Până la intrarea Wandei în scenă, actul I se consumă în ciocniri mărunte între cele trei surori, sau între Aneta și nora sa Colette. Se reliefează, în câteva linii, portretul fiecăreia, mai ales al Anetei, pe care o caracterizează întrunirea celor mai contradictorii trăsături: arțăgoasă și duioasă, sau voluntară și totuși docilă — la cherecul fiului și nurorii sale. Nu este vorba de o aparență ce ascunde un fond contrar. O astfel de contradicție ne oferă, credem, în cazul acestui personaj, doar pretențiile ce-și arogă, în raport cu apucăturile și manierele sale. Aneta nu este deci o sentimentală mimind strășnicia. Toate aceste trăsături sînt proprii persoanei sale și mai ales capriciilor ei senile.“

La rubrica *Profiluri literare* a revistei *Tribuna* (5 iulie 1958) Radu Stanca a publicat câteva consistente *Note despre teatrul lui Al. Kirițescu*. Desprindem câteva considerații privitoare la *Gaițele*: „Chiar în *Gaițele*, o satiră atît de tipică, se deslușește un revers tragic mai ales în tonul cu care eroii vorbesc despre sentimentele lor. Totul este dus la culme și caricatura devine monstruoasă, încît cîțiva dintre eroii *Gaițelor* prefigurează prin grandoarea limbajului și „teatralitatea“ gestului, eroii viitoareii trilogii rinascimentale. Wanda e aproape o curtezană de Renaștere, iar Margareta urcă în violența sentimentelor ei pînă la fervoarea vendetelor aceluși timp. Totul e exacerbât — comicul monstruos, melodramaticul sfișietor, ceea ce fac eroii e fără drept de apel. Nevoia de acte totale, exhaustive, e un semn al nevoii de tragic pentru un cercetător perspicace, care ar fi zărit împletirea acestei nevoi de „totalitate“ cu gustul „grandiosului“ — cele două caracteristici de seamă ale scrisului lui Kirițescu — n-ar fi fost de mirare saltul dramaturgului de la temele dramei burgheze la temele dramei istorice.“

După încheierea seriei de spectacole pe scena Naționalului bucu-reștean *Gaițele* nu vor mai reintra aici pînă în momentul cînd ediția noastră pleacă la tipar (stagiunea 1975—1976). Două teatre din Capitală o vor juca ceea ce va permite nu numai viziuni regizorale și actoricești inedite dar și comentarii critice care mențin piesa în conștiința noastră literară și îi descoperă noi sensuri, deși cum vom vedea și rezervele vor fi mai numeroase.

În stagiunea 1963—1964, la Teatrul Giulești în direcția de scenă a lui Mihai Dimu piesa vede din nou lumina rampei în următoarea distribuție Neli Nicolau-Ștefănescu — Aneta; Iarodora Nigrin — Wanda; Dana Comnea — Margareta; Tamara Buciuceanu — Botez — Fräulein; Victoria Medcea — Zoia; Violeta Andrei — Zâmfira; Paul Ioachim — Mircea; Titu Vedeș — Georges; Traian Dănceanu — Iana-che. Scenografia Eugenia Bassa-Crișmaru.

Cum, premiera noii montări avea loc la aproape trei ani de la moartea scriitorului considerațiile de circumstanță au fost mai puțin numeroase și pentru prima dată criticii își pun întrebarea: ce răsunet din creația lui Alexandru Kirițescu. Radu Popescu (vezi cronică din *Magazinul*, nr. 333, 22 februarie 1964, p. 8) spune în acest sens: „Autor a încă zece alte opere locul lui Alexandru Kirițescu în dramaturgia română n-ar fi fost nici o cu iotă, nici cu un dram mai larg decât locul pe care îl ocupă prin *Gaițele*. Această selecție, uneori teribil de rapidă a judecării timpului, pare foarte severă, chiar foarte crudă când o raportăm la o întreagă viață de muncă a unui scriitor talentat“. Evoluția gândirii noastre critice, renunțarea la anume clișee pe care — așa cum am văzut — chiar autorul le pusese în circulație cu o anume fervoare și într-un chip ostentativ, permite și o definire mai exactă a „stării sociale“ a acestei lumi. Tot Radu Popescu în cronică citată face o distincție necesară și așază lumea „Gaițelor“ în zona socială ce le este proprie: „E vorba de lumea marilor proprietari din preajma primului război mondial, de moșieri, dar nu de boierimea cu rădăcini feudale ci de un fel de *ciocoi noi* deveniți latifundieri prin practicarea separată sau împletită a negoțului de cereale cu ârendășia (...) E vorba, deci, de o burghezie moșierească sau de o moșierime burgheză, cu centru și stil de existență orășenesc-provincială. De aici, o serie de trăsături secundare, ca să zic așa — mitocănia, incultura, brutalitatea grosieră, simplismul, fumurile ciocoiești, veleitățile cosmopolite, mahalagismul cras“.

Valoarea piesei era afirmată și de Dinu Săraru (cronică din *Gazeta Literară*, nr. 6 (516), 6 februarie 1964) care citind aprecierea lui Camil Petrescu prilejuită de premiera absolută a presei considera că *Gaițele*, „împreună cu *Titanic-Fals* de Tudor Mușatescu continuă strălucit în literatura noastră dramatică dintre cele două războaie, tradiția lui

Caragiale fără însă a-l imita". Mihai Florea (cronica din *Luceafărul* nr. 6 (139), 14.III.1964) adaugă acestei descendente și filiația Alecsandri: „am îndrăsnii să remarcăm că piesa evocă și comediile lui Alecsandri. Ni se pare că putem vedea în Aneta Duduleanu un fel de Chirița de peste Olt". Directorul de scenă Mihai Dimiu aducea față de precedentele înscenări o notă grotească aprobată de critică ce-a recomandat însă eliminarea caracterului „prea șarjat" al unor momente sau scene. Dinu Săraru aprecia „meritul îndrăsnelii, descifrarea în ansamblu destul de exactă a textului, siguranța în conducerea spectacolului, în asigurarea lui de ritm și idee".

La 26 octombrie 1971 pe scena Teatrului C.I. Nottara s-a prezentat o nouă versiune a *Gaișelor* în regia lui George Rafael. Din distribuție: Nineta Gusti, Liliana Tomescu, Cristina Tacoi, Marga Barbu, Migri Avram-Nicolau, Gilda Marinescu, Dodi Caian-Rusu, Rodica Tuțuianu, Dorin Varga, Sandu Sticlaru și Nucu Păunescu. S-au jucat 141 de spectacole cu 22 892 de spectatori. Reintrarea după opt ani a *Gaișelor* pe scena unui prestigios teatru bucureștean a prilejuit, noi comentarii critice. Unul din cele mai pertinente aparține și de data aceasta de Radu Popescu: „Operă valoroasă dar nu fără grave defecte, ferocea satiră a burgheziei moșierești și, poate, mai mult sau mai puțin atît, a ucigătoarei, în sensul cel mai propriu al cuvîntului, atmosfere morale a familiei provinciale — *Gaișele* s-a bucurat întotdeauna de o mare favoare a teatrelor, fiind, în cel mai înalt grad, o piesă de actori, cu multe roluri de comic gras și gros, care îngăduie interpreților compoziții memorabile, pe întinsul cărora își pot desfășura în deplină libertate capacitatea portretistică și virtuozitatea găselnițelor, și chiar a „cirligelor". Se va mai vorbi probabil multă vreme de creația Soniei Cluceru în Aneta Duduleanu, creație a cărei amintire face să pălească multe alte magnifice interpretări ale aceleiași, creație a cărei amintire, de asemenea, va stimula încă multă vreme ambiția unei neîncetate concurențe, cu o umbră și cu o legendă.

Aceasta explică, într-o bună măsură, și favoarea de care se bucură în fața publicului. Căci publicul iubește pe bunii actori care-i dau prilejul să facă haz de vulgaritate, prostie, ridicol, meschinărie și răutate vicleană, de trăsături de caracter și de veleități care pe el, publicul, în parte și în total, nu-l umbresc deloc și niciodată.

Dar, în cea mai mare măsură, desigur că succesul *Gaițelor* se explică prin tendința aspru demascatoare a unei lumi pe care marea masă a poporului nostru a urât-o, cu o ură care mai arde încă și astăzi, când această lume a dispărut, și se aprinde din straturi sufletești străvechi, ancestrale, chiar în cei ce n-au cunoscut-o niciodată. Satira moșierimii provinciale, a unei burghezii rapace care a început să unească exploatarea pământului cu profilul negustoriei, este, în comedia lui Kirițescu, de o virulență directă, fără subtilități, dar de reală intensitate. Sociologic, vorbind galeria „Gaițelor”, — a tuturor membrilor familiei Duduleanu, nu numai a celor trei bătrâne — nu e atât a moșierului, cât și a marelui proprietar de pământ, îmbogățit probabil prin vătăfie și arendășie. De unde, primitivismul, vulgaritatea, grosolonia și ifosele saltului social. Cu „neantul” lor, care e un „spîțer”, și cu „odelelele” (de la franțuzismul „au-dela”) lor; cu maniile mahalagești-provinciale (contemplarea nesătulă a înmormintărilor, strînsele relații cu popii, micul spionaj reciproc și catagrafia minuțioasă și calomnioasă a tuturor vieților private înconjurătoare), Dudulenii țin în mod evident de Tănase Scatiu.

Literar vorbind cele două mari vine ale comicului social; Alecsandri-Caragiale, pulsează în comedia lui Kirițescu, și uneori se sparg și provoacă hemoragii. „Fräulein” e un străin oploșit, care stropește cuvintele ca Monsieur Charles din Chirița... și dă prilejul de a i se zice „Fraila”, așa cum celui din urmă i se zice „musiu”. Colette Duduleanu are ifose de Madam Piscupescu, Aneta e numită „maimuța”, Georges citește scrisori în stilul timp al lui Ipănescu etc. Kirițescu a cules, n-a ales.

Am pomenit, mai sus, și de grave defecte ale comediei. Le are și nu pot fi trecute cu vederea, mai ales că ele pot duce la importante efecte negative, în înfățișarea spectacolului. Întemeiată prea decisiv pe portretul satiric, comedia e foarte stătătoare. Faptele, puține, dar deosebit de importante, care se petrec (aparitia Wandei și seducerea lui Miroea Aldea, descoperirea acestei legături adultere și sinuciderea consecutivă a Margaretei, despărțirea primilor doi) au caracter de explozie, de erupție, fără pregătire și fără ecou. Întregul caz Mircea-Margareta se rezolvă și se explică într-o singură scenă, întregul caz Mircea-Wanda se leagă și se dezleagă în câteva replici, în treacăt fie zis, de o teribilă platitudine. Actul III nu cuprinde absolut nimic, e

obositor prin monotonie și repetare. Las de o parte faptul că situația și fondul cuplului Aldea-Margareta, cu drama și melodrama iubirii și triumghiului, sînt zidite foarte șubred în structura generală a satirei, nefiindu-i acesteia, nici aderente, nici contrastante.

Cu toate aceste calități și defecte, *Gaițele* își urmează drumul triumfal în teatru, în timp ce în literatură și l-a încetat de mult". (*Cronici dramatice*, Editura Eminescu, București, 1974, p. 96—98).

Profilul ediției nu ne permite nici cel puțin să enumerăm toate montările comediei *Gaițele* care acoperă în fond toată harta teatrală românească. Vom aminti cu titlu exemplificativ cîteva din ele menționînd teatrul, stagiunea și direcția de scenă: Sibiu, 1950—1951, Radu Stanca; Reșița 1956—1957, I.M. Bîta; Bacău, 1956—1957, Al. Braun; Pitești 1956—1957, Constantin Dinischiotu; Galați 1956—1957 Virgil Sacerdoțeanu, Brașov 1957—1958; Craiova 1958—1959, Manu Nedeanu; Constanța 1958—1959 Petru Mihail; Timișoara 1958—1959 Dem Moruzan; Arad, 1971—1972 Petru Mihail etc.

Gaițele au fost difuzate de Teatrul Radiofonic în două versiuni. Prima în regia lui Constantin Moruzan a avut premiera în ziua de 2.I. 1956 distribuția fiind în linii mari cea a Teatrului Național din București. Rolul Anetei—Silvia Dumitrescu-Timică, (această versiune a fost reluată de 6 ori), cea de a doua a avut premiera în ziua de 6.II.1966 tot cu Silvia Dumitrescu-Timică în rolul principal restul distribuției cunoscînd substanțiale modificări: Maria Wauvrina, Ninetta Gusti, Stela Popescu, Carmen Stănescu, Nelașă Alexandra, Eugenia Popovici, Al. Giugaru, Colea Răutu, Dem Rădulescu, Coca Andronescu. În seara zilei de 23 decembrie 1975 Televiziunea Română a transmis *Gaițele* în regia lui Matei Alexandru.

Borgia. Premiera piesei a avut loc în seara zilei de 10 februarie 1936 pe scena Teatrului Național din București cu titlul *Borgia* frescă în 12 tablouri. Direcția de scenă Soare Z. Soare. Decoruri: Traian Cornescu. Din distribuție Papa Alexandru al V-lea — Romald Bulfinski, Cesare Borgia — Marioara Ventura, Don Juan — Al. Critico; Machiavelli — A. Pop Marțian; Cardinalul Sforza — C. Stănescu; Lucrezia Borgia — Puia Ionescu; Sancia de Aragon — Marietta Anca etc. În stagiunea respectivă s-a jucat un număr de 15 spectacole.

În interviul „Cu Al. Kirițescu despre...70...” scriitorul consemnează următoarele elemente despre premiera piesei: „Apoi încă un eșec:

Borgia la Teatrul Național cu Ronald Bulfinski, G. Galboreanu, A. Pop Marțian, Maria Ventura (în travesti). A șocat în această piesă imaginea unui papă: altfel decât cel zugrăvit în fresce, fără tiară și litieră, un papă om de rind care a surprins poate neplăcut: nu a avut succes nici Ventura în travesti“.

Piesa a fost transmisă la Radio la 5.VII.1959 (reluată în 1960, 1966, 1970), regia Mihai Zîră în rolul titular George Calboreanu.

Dintre articolele care surprind esența trilogiei Renașterii și îi definesc structura literară vom cită pe cel semnat de Radu Stanca în revista *Tribuna* (5 iulie 1958): „Al. Kirițescu s-a regăsit lesne în această lume și trilogia rinascimentală pe care a dat-o literaturii noastre e de o valoare literară apreciabilă. În această trilogie „teatralitatea“, „grandiosul“, „sensualul“, atît de proprii scriitorului se mișcă la largul lor. Fără să fie analize cu iz de filosofia culturii, precum de exemplu drama *Florența* a lui Thomas Mann, unde conflictele se dezbat între idei, iar oamenii sînt simboluri, frescele rinascimentale ale lui Kirițescu nu sînt totuși numai simple documentare istorice, oricît de vaste ar fi panourile pe care se desfășoară și oricît de veridice caracterele ce participă la aceste reconstituiri dramatice. Exploziile tragice abundă, limba literară e a unui meșter și o idee esențială se desprinde, ca un fir roșu, din întreaga trilogie. Este ideea de libertate spre care converg, în substanța lor, toate elementele acestor uriașe oglinzi dramatice care sînt *Borgia*, *Nunta din Perugia* și *Michelangelo*. Nu e vorba atît de ideea de libertate în sensul abstract al cuvîntului, cît despre un zburcîm continuu al eroilor de a se „elibera“ de timpul lor, de a depăși condițiile veacului spre un timp superior, un fel de „catharsis“ istoric, ce dă un plus de dramatism și de omenesc pieselor.“

În esența lor, cele trei fresce dramatice ale trilogiei Renașterii — care vor rămîne monumentul scriitorului — aparțin prin conținutul lor ideatic și prin factura tragismului intrinsec, clasicismului, în timp ce forma dispersată a construcției dramatice, limbajul cu emfaze hugoliene, dibăcia de a manevra, în scenă personaje numeroase sau mulțimi active, tîn de un tip romantic al dramei. Această caracteristică se datorește de bună seamă aceleiași „teatralități“ de care vorbeam la începutul notațiilor noastre. Puțini scriitori la care vocația „pentru teatru“ să fie atît de evidentă ca la Al. Kirițescu“.

Din cronica citată a lui Mircea Tomuş desprindem şi aceste consideraţii despre trilogia Renaşterii: „Dincolo de unitatea conflictului dramatic din punct de vedere al conţinutului, al forţelor care se înfruntă, se distinge în cele trei drame ale lui Al. Kiriţescu o apropiere în modalitatea de declanşare, în evoluţia dramatică a înfruntării din piesă. Prima dramă a trilogiei *Borgia* rămâne mai mult o succesiune de scene abil construite. Lipseşte în aspiraţiile lui Cezar un scop definit, care să-i limiteze şi să-i precizeze astfel piedicile. Se pare că autorul a intervenit prea puţin în materialul brut pe care istoria i l-a pus la dispoziţie. Totuşi piesa se citeşte cu plăcere şi credem că ar rezista şi în spectacol, întrucât lipsa unui conflict unitar şi puternic delimitat este suplinită, în măsura în care se poate suplini, de interesul pe care această epocă dramatică îl trezeşte întotdeauna, de o reuşită împletire de tonalităţi, de un dramatism al atmosferei.

Alternanţa tonurilor diferite revine şi în *Nunta din Perugia*, purtind de data aceasta un înţeles cu totul diferit de urmărirea efectelor scenice din *Borgia*. Prin cotitura bruscă a conflictului dramatic, în momentul în care Griffone Baglioni află adevărul asupra paternităţii sale, se dezvoltă profunzimea umană a sufletului eroului. Griffone a început măcelul din ziua nunţii perugiene ca un monstru setos de răzbunare şi de sânge. Moare însă ca un om copleşit de înţelegerea nimicniciei şi crimei sale.

Tot ce fusese nebulos, tot ce aparţinea atmosferei — în conflictul dramatic al primelor două drame din „trilogia Renaşterii“ — se converteşte la ultima în poezie. Un poem al creaţiei, al sufletului bîntuit de arzătoarea sete de a se realiza, de neîntreruptul efort de afirmare a forţei şi frumuseţii omului, întovărăşeşte figura lui Michelangelo de la primele lui apariţii în scenă.

Cu prilejul apariţiei volumului de *Teatru* (E.S.P.L.A. 1956) Mihai Florea în recenzie intitulată „Ce va prefera posteritatea“ avansa o idee îndrăznească pentru acea vreme când *Gaiţele* prin circulaţia lor pe scenele tuturor teatrelor din ţară şi prin succesul superlativ obţinut era considerată creaţia majoră a lui Alexandru Kiriţescu: „Dar pentru perioada de la primul război mondial şi pînă la 1948 Al. Kiriţescu rămîne un poet al Renaşterii, un cîntăreţ al lui Michelangelo şi Rafael şi așa ar trebui

să fie impus și publicului, nu numai prin *Gaițele* (...) Măsura talentului și originalității lui Al. Kirilescu o aflăm în trilogia istorică”.

★

Cum spuneam și în studiul introductiv piesa reprezintă o interpretare liberă a istoriei pornind de la personaje și situații reale dându-le uneori o altă interpretare decît cea cunoscută. Așa de pildă *Lucrezzia Borgia* pe care dramaturgul o prezintă ca pe o femeie pură, de o frumoasă distincție morală lăsînd numai svonului public colportările în legătură cu purtarea sa. Cît privește pe Alexandru IV se impun cîteva precizări: se numea *Rodrigo Borgia* și a trăit între 1431—1503. Papă între anii 1492—1503, perioadă în care se plasează și acțiunea piesei. Din legătura sa cu *Vannozza Catanei* au rezultat mai mulți copii, dintre care *Cesare* și *Lucrezzia*. A avut de asemenea o legătură sentimentală cu *Giulia Farnese* (personajul apare și în piesă). A căutat să potolească nobilimea răzvrătită. Acțiunea piesei se petrece în jurul anului 1495, în timpul expediției lui Carol al VIII-lea al Franței în Italia, expediție căreia Alexandru Borgia i s-a împotrivit și care s-a terminat prin înfrîngerea francezilor. Denunțat de Savonarola drept cel mai crunt reprezentant al vicieiilor ecleziastice, el l-a excomunicat în 1497.

1) *Sixt IV* (Francesco della Rovere), (1414—1484). A fost papă între anii 1471—1484. A avut conflicte cu familia Medici și pare a fi consimțit la complotul neizbutit al familiilor Pazzi și Salviati (1478). Mecenat, umanist, a invitat să lucreze la Roma pe Botticelli, Perugino, Pinturicchio. Lui i se datorează Capela Sixtină. Cunoscut însă și pentru corupția și nepotismul său. Din această perspectivă se face referire la el și în piesă.

2) *Pedro Martinez de Luna* (1324—1423). A fost ales papă la Avignon în 1394 sub numele de Benedict al XIII-lea. Nu este acceptat de clerul Franței, dar refuză să demisioneze, în ciuda insistențelor regelui Franței, Carol al VI-lea. Este demis de conciliul din Pisa (1409) și de conciliul din Constanza (1417). Este unul din antipapi. Se retrage la Barcelona și moare solitar fără a fi consimțit să abdice.

Nunta din Perugia. dramă în două acte (șapte tablouri) a avut premiera pe scena Teatrului Național din București în seara zilei de 19 ianuarie 1947. În stagiunea 1946—1947 piesa s-a jucat de 56 de ori. Reluată în stagiunea următoare (1947—1948) a întrunit 21 de spectacole.

Din distribuție: Atalanta — Agepsina Macri; Zenobia — Anca Șahighian; — Lavinia — Lia Șahighian; Griffone — Emil Botta; Giampolo — A. Alexandrescu-Vrancea; Guido Baglioni — C. Neacșu; Ridolfo Baglioni — G. Soare; Astorre Baglioni — G. Dănciulescu. În alte roluri: Marcela Demetriad, Raluca Zamfirescu, N. Făgădaru etc. Coregrafia și baletul sub conducerea doamnei Vera Proca-Giorte. Decoruri Traian Cornescu și Natalia Bragălia. Direcția de scenă Fernando de Crucciatti.

În programul de sală se specifică: „D. Alexandru Kirițescu a extras subiectul piesei d-sale din „Cronaco Perrugino“ a istoricului cincuinesc Francesco Materassa. Tot în caietul program menționează faptul că Rafaello a văzut scena morții lui Griffone și impresionat a pictat „cel dintii mare tablou al său *Coborirea de pe cruce* — aflat astăzi la British Museum din Londra. — unde una din femeile care plîng la picioarele lui Christ este Atalanta Baglioni, iar tinărul centurion de pază este însuși Griffone“.

Cu prilejul difuzării în aprilie 1958 a unui scenariu radiofonic după *Nunta din Perugia*, dramaturgul mărturisește că ideea piesei s-a născut citind lucrarea lui Fred Berence: *Rafael, ou la puissance de l'esprit* în care se descrie geneza acestui tablou:

„De la început chiar, vreau să curm o neînțelegere. *Nunta din Perugia* din care, am extras actualul scenariu radiofonic cu același titlu, și care s-a prezentat pe scena Teatrului Național nu este dramatizarea unei vechi legende culeasă din cine știe ce cronică a începutului Renașterii italiene, ci un eveniment istoric, care s-a desfășurat în cetatea Perugia în anul 1500. Principalele episoade sînt istorice — după cum istorice sînt și personajele.

Cum am scris *Nunta din Perugia*? Fiecare autor am auzit că are felul său particular de a crea; am și eu pe al meu personal.

Mă găseam într-o vară la Predeal. Printre cărțile luate cu mine se găsea și volumul, *Rafael, ou la puissance de l'esprit (Rafael sau puterea spiritului)* de Fred Berence. Povestind viața marelui pictor al

Renasterii, Berence s-a oprit asupra timpului pe care acesta l-a petrecut la Perugia, cînd sosind din Urbino, oraşul său natal, — intrase — proaspăt învăţăcel — în atelierul de pictură al bătrînului maestru Piero Vanucci, supranumit Il Perugino.

Într-o pagină şi jumătate de text, format mijlociu, privirile mi-au căzut pe un capitol intitulat *Nunta de sînge din Perugia*. Anume (citez din memorie): într-o seară de vară, Rafael împreună cu alţi tineri învăţăcei părăseau atelierul lui Perugino. Pe străzi, sute de cetăţeni, urlînd a moarte, se îndreptau în goană spre bazilica San Ercolano. Tinerii pornesc pe urmele lor. Cu greu răzbat în faţa bazei. Acolo, pe trepte, zăresc un trup însîngerat. Aflară că era al lui Griffone Baglioni, cel care încremenise Perugia de groază măcelărînd cu ajutorul condotierului Cezare din Varano, pe unchii săi Guido şi Ridolfo Baglioni, tiranii Perugiei, pe vărul său Astorre Baglioni, fărădelegea cu atît mai cumplită, cu cît se desfăşurase în timpul nunţii lui Astorre cu Lavinia Colonna. Griffone urmărise, prin sînge, să cucerească puterea în cetate.

Dar singurul Baglioni scăpat din măcel — Giampaolo Baglioni — adunîndu-şi partizanii, a răpus pe ucigaş — al cărui trup, ciuruit de pumnale, zăcea acum pe treptele bazei.

Cînd iată că se ivesc două femei, înveşmîntate în negru, care în bocetele stîrnite ale Peruginelor, în urletele de răzbunare ale cetăţenilor, se îndreaptă spre treptele jilave de sînge: sînt Atalanta Baglioni, mama monstrului şi Zenobia Baglioni, soţia lui Griffone.

Mulţi ani mai tîrziu Rafael Sanzio, devenit la Roma, împreună cu Michelangelo, una din făcliile scînteietoare ale Renasterii, îşi aminteşte de sîngeroasa privelişte pe care a văzut-o odinioară la Perugia. Pictează o *Coborîre de pe cruce*, unde splendidul centurion roman, care veghează pe Golgota, este Griffone Baglioni, iar cele două femei purtătoare de mîrodenii sînt Atalanta şi Zenobia Baglioni. Tabloul se află astăzi la British-Museum din Londra.

Cu patru ani înainte, vizitasem Perugia, străbătusem uliţele triste şi pustii, contemplasem îndelung zidurile mohorîte „asudînd sudoare de sînge“ — mă oprisem în faţa bazei San Ercolano — nu ştiam nimic despre cele ce se petrecuseră acolo, cu aproape cinci sute de ani în urmă... cînd iată că întîmplător, aflasem...

Atunci, în acest receptacol al morții—revenit în mintea mea cu o strigătoare luciditate — în trei săptămîni de muncă înfrigurată de frămîntare și de nesomn, uitînd aproape să mă hrănesc, cu țeasta gata să-mi plînească, cu inima bătînd să-mi sară din piept, am scris *Nunta din Perugia*.

Fiindcă orice operă de artă este bucurie și suferință trupească, exaltare a simțirii — pe care le dăruiești oamenilor — și numai astfel ajungi la inima lor“. (*Programul de radio*, 24 aprilie 1958).

Cu privire la pictura lui Rafael, facem următoarele precizări deoa-rece unele date sînt reproduse de autor din memorie și redată în chip aproximativ: este vorba despre *Pala Baglioni*, reprezentînd așezarea în mormînt a lui Hristos. Lucrarea, aflată la Galeria Borghese din Roma, este semnată și datată „Raphael Urbinas M.D. VII“. Comădată lui Rafael Sanzio de către Atalanta Baglione în memoria fiului ei Griffone mort în timpul luptelor care formează substanța piesei pentru signoria Perugiei (iulie 1500) — și care dorea ca în chipul fecioarei Maria să se răsfrîngă propria-i durere de mamă.

Elaborarea anevoioasă a picturii poate fi urmărită de-a lungul celor șaisprezece desene pregătitoare, împărțite între muzeul Ashmolean din Oxford, British Museum, Luvrul și Uffizzi; fazele succesive ale compoziției au fost serios analizate de Ragghianti (*Așezarea în mormînt de Rafael*, 1949), care e de părere că redactarea finală e rodul alăturării a două cartoane, împreunate nu fără oarecare discordanțe.

Baglioni era o familie de condotieri italieni, care, fără a fi oficial în fruntea guvernului, a dominat Perugia între anii 1488—1534. Ea s-a înfruntat adesea cu familia Oddi, dramaturgul acreditînd ideea că nunta dintre Astorre și Lavinia ar fi fost în intenția familiei Baglioni și un prilej de împăcare cu familia Oddi (un reprezentant al acesteia din urmă apare în acțiune).

Nunta din Perugia a fost montată pe scena Teatrului din Arad, premiera avînd loc la 10 ianuarie 1968. Direcția de scenă Dan Alexandrescu, scenografia Sever Frențiu. În rolurile principale Griffone — Liviu Mărtinuş; Guido — Costel Atanasiu; Ridolfo — Vasile Varganici Astorre — Ion Petrache; Atalanta — Lucia Georgian; Zenobia — Zoe

Muscan;; Lavinia — Gabi Daicu etc. Piesa a întrunit un număr de 32 de spectacole fiind vizionată de 13.873 spectatori.

Din cronicile spectacolului reținem: „Dan Alexandrescu, un regizor care a realizat nu puține spectacole remarcabile; își accentuează, în spectacolul cu drama lui Kirițescu, fantezia, capacitatea de a gândi scenic, spectaculos. Rezultatul e, cel mai adesea, fericit, nu însă întotdeauna. E cîștigată o atmosferă de epocă, sînt exploatate multe momente dramatice cu dibăcie, se cîștigă, cu ajutorul decorului, mai ales, dar și a unei bune ilustrații muzicale — atmosfera. Să mai notăm apoi, una din calitățile spectacolului cîștigată prin regia artistică: plastica vie a jocului actorilor, grupați sau diferențiați în scenă..” *Traian Liviu Bîrăescu, Tribuna* (22 februarie 1968).

Nunta din Perugia a mai fost reprezentată pe scena Teatrului Național din Iași în stagiunea 1967—1968. Direcția de scenă Sorana Coroamă. În rolul lui Griffone Baglioni—Constantin Diaulescu, în rolul lui Guido — Ion Lascăr, în rolul Atalantei — Margareta Baci, în rolul Zenobiei — Elena Bartok, în rolul Laviniei Colonna—Cornelia Hincu. Cu prilejul reprezentării piesei N.Barbu a publicat o cronică în *România Liberă* (12 decembrie 1967) subliniind faptul că: „regizoarea Sorana Coroană montind spectacolul a simțit nevoia depășirii interesului limitat al frescei istorice. Tentația aceasta explică în bună măsură reușita dar și aspectele mai puțin finisate ale reprezentației. Faptul că s-a utilizat avanscena presupune o intenție de modernizare, apropiind acțiunea de publicul actual. Simetria elevată a dansurilor lente în care participă într-o alură aproape extatică personajele principale, împreună cu balerinii tinde să esențializeze mișcarea sugerînd semnificații mai grave“.

Nunta din Perugia s-a mai jucat și pe scenă Teatrului din Pitești. Premiera a avut loc la 4 aprilie 1974. Regia a aparținut lui Const. Dinischiotu iar scenografia lui Const. Russu. Din distribuție Dem Niculescu (Griffone); Ștefan Moisescu (Guido); Mihai Dobre (Astorre); Julietta Strimbeanu (Atalanta); Angela Radoslavescu (Zenovia); Cornelia Chertes (Lavinia Colonna).

Michelangelo. Premiera piesei a avut loc în seara zilei de 10 aprilie 1948 pe scena Teatrului Național din București, sala Sf. Sava. A înregistrat un număr de 31 spectacole. Din numeroasa distribuție cităm:

Michelangelo — G. Storin; Papa Giulio al II-lea — N. Bălăţeanu; Cardinalul de Oporto — P. Dem. Dragoman; Cardinalul de Valencia — A. Marius; Cardinalul Rodriguez — N. Făgădaru; Cardinalul de Gortona — I. Ulmeni; Cardinalul San Severino — Dinu Ianculescu; Principele Gaetano Colonna — M. Gîngulescu; Ser Boccacino — C. Economu; Monna Brigida — Elvira Godeanu; Raffaell Sanzio — M. Motoc; Bramante — Titus Lapteş etc. Decoruri şi costume Traian Cornescu; Muzica: A. Mendelshon. Direcţia de scenă Fernando de Cruceşti.

În seara zilei de 9 iunie 1957 orele 20 pr. I a fost difuzat un scenariu radiofonic după piesa Michelangelo. Regia Mihai Zirra. În rolurile principale George Vrăca, Ion Manolescu, Forry Etterle, Tanţi Cocca, Constantin Codrescu. Cu acest prilej autorul a acordat un interviu publicat în *Programul de radio* (an VII, nr. 290, 6 iunie 1957, p. 4) în care precizează următoarele date cu privire la elaborarea Trilogiei Renaşterii: — *Celelalte două piese din Trilogia Renaşterii le-aţi scris în Italia sau după ce v-aţi înapoiat în ţară?*

— Le-am scris în ţară! *Borgia* îmi rămăsese la inimă — e piesa pe care o iubesc mai mult ca pe oricare dintre toate cîte le-am scris — şi voiam s-o continui. În Italia am avut prilejul să mă documentez asupra marilor artişti ai Renaşterii. Şi astfel am scris *Nunta din Perugia* şi *Michelangelo*, pe care le-am văzut jucate pe scena Teatrului Naţional din Bucureşti, cîrînd după 23 August 1944“.

În acelaşi sens a se vedea interviul „*Cu Al. Kirîşescu despre... 70...*“ publicat în revista *Teatrul* (mai 1958).

— „Am fost de multe ori întrebăat de măsura în care anii petrecuţi în Italia s-au făcut resimţiţi în piesele mele din ciclul numit al „Renaşterii“. De fapt, şederea mea în Italia a fost mai mult o confruntare pentru ceea ce simţişem dramatic de mult.

N-am să uit niciodată impresia pe care am simţit-o, pătrunzînd în apartamentul Borgia din Vatican, pe ai cărui pereţi mai-sclipeau încă frescele lui Pinturicchio, reprezentînd între altele şi pe Lucrezzia Borgia, care, departe de a fi fîroasă otrăvitoare din piesa lui Hugo, era o fetiţă cu păr de aur, surizătoare şi timidă.

Aşa am conceput şi eu personajul în piesa mea şi critica mi l-a imputat aspru.“

Cîteva sumare repere istorice sînt necesare și în ceea ce privește această piesă:

1) *Bentivoglio* — familie bologneză, în fruntea segnioriei cetății între anii 1400—1506. Giovanni II a fost demis din funcție în 1506 de către papa Giulio II (Giuliano della Rovere, 1443—1513) care a pus capăt puterii familiei Bentivoglio. În 1513 Bologna trece sub stăpînirea Bisericii.

2) Clemente VII (Giulio de' Medici, 1478—1513); papă între anii 1523—1534.

3) *Francesco Ferrucci* (zis Ferruccio) 1489—1530, căpitan florentin, apărător al republicii Florența împotriva Imperialilor (la Congresul de la Bologna — 1529—1530 — Carol Quintul îi promisese papei Clemente VII să recucerească Florența și s-o redea Medicilor); la Gavinana, copleșit de numărul dușmanilor, rănit de moarte, Francesco Ferrucci este ucis de Maramaldo la 3 august 1530, căruia i-ar fi adresat vestitele cuvinte: „lovești un om mort“.

Michelangelo s-a reprezentat pe scena Teatrului din Oradea (secția română). Premiera a avut loc la 14 septembrie 1969. S-au jucat 22 spectacole cu 8.771 de spectatori. Regia a aparținut lui Szomsati Gille Otto; Decoruri — Mircea Matcaboji. Michelangelo — Ion Măineea, Brigida — Andra Teodorescu-Dristaru. În seara zilei de 6 aprilie 1976, Televiziunea Română a transmis o adaptare a piesei în regia Sandei Manu.

ALTE PIESE ȘI ADAPTĂRI DE ALEXANDRU KIRIȚESCU

Învinșii piesă în trei acte Teatrul Național din București în seara zilei de 10 ianuarie 1914: Aristide Demetriad, Tony Bulandra, Ion Livescu, Al. Mihăilescu, P. (Ion) Iancovescu, G. Ciprian, Lucia Sturdza Bulandra, Marioara Cinsky, Ana Luca, Eugenia Ciucurescu. S-au jucat 4 spectacole.

„Aveam 26 de ani și eram inspector la Teatrul Național din București angajat fiind de profesorul meu de franceză de la Universitate, directorul Pompiliu Eliade (am studiat filozofia ca obiect principal, franceza secundar) (...) Spectacolul s-a jucat numai de patru ori (...) Explicația eșecului poate fi găsită în atmosfera zilei în care a avut loc

premiera: erau alegerile pentru Colegiul I la Cameră. Bucureștiul avea aerul unui oraș părăsit, cu bătăuși circulând gălăgioși pe străzi, cu casele zăvorâte și storurile trase, cu localurile goale și bineînțeles și cu sala Teatrului Național... goală (...) Eșecul, poate, m-a făcut să renunț la teatru aproape patru ani“.

În *Flacăra* (an III, nr. 14, 18 ianuarie 1914, p. 119—120). P. Locusteanu semnează o minuțioasă cronică literară din care desprindem în special aprecierile asupra piesei: „*Învînșii* este o dramă plină de cusururi, — prin urmare o piesă onestă. Autorul nu s-a căznit să creeze înșelătoare aparențe de meșteșug literar. Deși trăit în culise — d-l Al. Kirițescu este inspectorul Teatrului Național — autorul *Învînșilor* nu a căutat să izbească prin abilități ieftine, să surpindă interesul spectatorilor, prin neprevăzături meșteșugite. Șarlatanismul care rentează atât de mult azi pe scenă nu l-a ispitit. Succesele d-lui de Herz nu l-au ademenit (...), O, nu vrem să spunem că piesa d-lui Kirițescu oglindește profund viața și este frământată de la început pînă la sfîrșit de fiorul ei cutremurător. Nu. Dar d-l Kirițescu are un merit care nu trebuie să rămînă neaplaudat: d-sa prin onestitatea procedului său artistic, a izbutit să ne apropie de sbuciumul neprefăcut al inimii omenеști și să deschidă o mică fereastră prin care clocotul de acolo a izbucnit o clipă spre noi și ne-a îngrozit. Pentru un debut aceasta este de ajuns — și prin ceea ce s-a înfăptuit și mai cu seamă prin ceea ce ni se făgăduiește“(...)

După ce rezumă acțiunea primului act cronicarul îl caracterizează astfel: „Actul acesta de expoziție este foarte slab. Deși i s-a dat cadrul unei repetiții pentru o reprezentație de binefacere, el nu e distractiv de loc. Glumele (afară de una) sînt... serioase, personajele vorbesc mai mult prin pasagii lungi decît prin replici scurte, scăpărătoare, iar pregătirea acțiunii încezește așa încît spectatorul nu rămîne neliniștit să cunoască ce are să se întîmple în actele următoare. În sfîrșit, actul întîi a fost consacrat în întregime neîndeminării de debutant.“ Despre cel de al doilea act cronicarul revistei *Flacăra* spune următoarele: „Actul al doilea se sfîrșește cu această scenă violentă (o provocare la duel n.n.) care a scuturat publicul de încezeala la care-l dispusese actul întîi și începutul celui de-al doilea. Dealtfel, interesant în acest act — care după

părerea noastră cuprinde adevărata expoziție a piesei — primul act fiind cu desăvârșire nefolositor — a fost desfășurarea celor două caractere mai bine studiate ale piesei: Maria Mantu și bancherul Ștefanovici". După rezumarea celui de al treilea act Petre Locusteanu conchide: „Actul al treilea este admirabil. Cu toate șovăielile de tehnică ce s-au observat pe alocurea, el este profund ca răscolire de sentimente omenesti, subtil ca observație psihologică, înalt prin concepția etică ce determină sfârșitul tragic al eroinei. Acestea sînt calități remarcabile și originale de dramaturg cari sînt foarte prețioase oricînd (...) D-l Kirițescu are nervul dramatic, știe să observe mișcările sufletului omenesc, posedă o limbă aleasă — pe ici pe colo cam silit aleasă — și e însuflețit de rivna nobilă de a împreuna în formă de teatru o concepție de artă cu una etică. Iar această concepție etică creează teatrului său un privilegiu intelectual ce nu trebuie nesocotit."

În *Istoria literaturii române contemporane* (1900—1937) p. 375 Editura librăriei Sococ.) Eugen Lovinescu apreciază în același sens cu P. Locusteanu debutul lui Alexandru Kirițescu: „Chiar din *Învingătorii* din 1913 se întrezărește nervul unui dramaturg, nu însă în actul I și nici chiar în al doilea; abia actul al treilea arăta o remarcabilă abilitate scenică: gradată descoperire a unui soț, că a fost înșelat și de cine anume, adică tocmai de prietenul pe care și-l alesese ca martor într-un duel cu bancherul Ștefanovici care insinuase că soția lui avusese un amant. Descoperirea, mărturisirea femeii, iertarea bărbatului și sinuciderea Mariei constituiau verigile unei acțiuni strîns și patetic încordate."

Lăcustele comedie în trei acte, reprezentată în seara zilei de 22 ianuarie 1934, pe scena Teatrului Național din București. Direcția de scenă V. Enescu. În distribuție N. Soreanu, G. Calboreanu.

S-au jucat un număr de 18 spectacole.

Intermezzo piesă în trei acte. Premiera a avut loc în seara zilei de 25 ianuarie 1943 pe scena Teatrului Național, sala Studio. Au fost reprezentate trei spectacole. Direcția de scenă Soare Z. Soare. Decorațiuni și costume Traian Cornescu. Coregrafia Oleg Danovski. Muzica Ion Vasilescu. Din distribuție: Natașa Alexandra, Marietta Deculescu, Cella Dima, A. Pop Marțian, I. Ulmeni, M. Motoc etc.

Autorul a afirmat în diferite interviuri că piesa a fost interzisă în urma intervenției ministrului Spaniei la București. Unii martori ai epocii susțin însă că scoaterea ei de pe afiș s-ar fi datorat unor sugestii obscene prezente în interpretarea citorva roluri feminine.

Dictatorul a fost reprezentată la 25 octombrie 1945 pe scena Teatrului fostei Companii Bulandra (Teatrul Regina Maria) clădire care adăpostea Opera Română (azi Teatrul de Operetă). Din distribuție Nicu Dimitriu, Nelly Sterian, Lilly Carandino, Carmen Stănescu.

„Pe linie satirică, Al. Kirițescu a mai dat comedia *Dictatorul* (1944) în care personajul principal e Mihai Antonescu, nepotul „Mareșalului” și președintele Consiliului de Miniștri sub regimul acestuia. Piesa cade însă din capul locului în șarja groasă cu situații vodeviliste; modelele luate din realitate sînt tratate caricatural, fără nici o grijă de a le da o minimă credibilitate. Intriga se bazează pe reprezentări puerile ale mecanismelor administrative, fie ele și dictatoriale. La președenția consiliului, lumea circulă ca prin Gara de Nord. Afacerile de stat se rezolvă în stilul tocmelelor din Obor. Totuși, potopul acesta de trivialități cade bine uneori, atunci cînd sugerează caracterul de parodie jalnică, după modelul „Marelui Reich”, a regimului antonescian.” (Ov. S. Crohmălniceanu, lucrarea citată, p. 88)

Piesa a mai fost reprezentată și pe scena Teatrului din Oradea. Premiera a avut loc în seara zilei de 15 martie 1975, în regia lui Sergiu Savin. S-au jucat un număr de 33 de spectacole, la care au participat 13 342 de spectatori.

Dama cu camelii piesă în patru acte și un prolog (șase tablouri) de Alexandru Kirițescu după romanul lui Alexandru Dumas-fiul, reprezentată în stagiunea 1945—1946 pe scena Teatrului Maria Filotti. Din distribuție Marguerite Gauthier — Elvira Godeanu; Prudence Duvernois — Mimi Enăceanu; Georges Duval — G. Calboreanu; Armand Duval — Mihai Popescu. Regia — Fernando di Cruciatti, decoruri — Traian Cornescu.

În „Caietele Teatrului Maria Filotti” nr. 3 (anul VII, 1945—1946) Alexandru Kirițescu semnează articolul „Era nevoie de o nouă „Dama

cu cameliu" în care justifică noua sa dramatizare arătând că „fatura piesei lui Dumas-fiul e învechită, nu mai corespunde manierei de lucru a dramaturgiei actuale, că riscă să nu mai stîrnească același interes la publicul spectator de azi. Într-adevăr, e plină de monoloage, apartouri, scene parazitare“. Consideră că „prin universalitatea sa însăși, subiectul devine însă susceptibil de interpretare. Pot fi descoperite noi aspecte psihologice în evoluția femeii căzute, pot fi prezentate noi motivări a actelor sale pentru ca procesul reabilitării să devie valabil pentru generațiile de azi“.

„Și-apoi de ce n-aș mărturisi-o? Această tandră, misterioasă și nefericită Marguerite Gauthier, mi-a înlăcrimat adolescența și mi-a emoționat anii de mai târziu. Am văzut jucînd în „Dama cu cameliu“ pe Sarah Bernhardt de la galeria vechiului Teatru liric, pe Eleonora Duse de la galeria Teatrului Național, apoi pe Emma Gramatica la Eforie. Dintre artisteile noastre, ilustrațiunile teatrului românesc, am văzut pe marea Maria Filotti, pe Agepsina Macri-Eftimiu.“

Frou-Frou comedie în 4 acte (5 tablouri) de Alexandru Kirițescu după Meilhac și Halevy, reprezentată pe scena Teatrului Maria Filotti în stagiunea 1947—1948. Din distribuție: Marietta Deculescu, C. Bărbulescu, Florin Scărlătescu, Nelly Sterian, Sandina Stan, A. Pop Marțian.

Tarsița și Roșiorul operetă în 3 acte (șase tablouri) de Al. Kirițescu, muzică de Gh. Dumitrescu și Viorel Doboș. Direcția de scenă Puiu Maximilian și Emil Bobescu. A fost reprezentată pe scena Teatrului Armatei din calea 13 septembrie în stagiunea 1949—1950. Din distribuție: Petre Valentin, Elena Botez, George Groner, N. Gărdescu, Nae Roman, Bimbo Mărculescu, Maria Wauvrina, Silvia Fulda, Virgînica Romanovski etc.

Ruxanda și Timotei poem dramatic (un prolog și două părți), Editura de stat pentru literatură și artă, 192 pagini, 1957, cu indicația *mai 1955 — februarie 1957*.

Despre geneza piesei autorul a mărturisit într-un interviu publicat în *Gazeta literară*: „Sînt cîțiva ani de atunci — ca să fiu mai precis — peste o jumătate de secol — cînd elev tinerel la Liceul Lazăr am citit în „Universul literar“ al lui Luigi Cazzavilan o povestire *Dragostea Ruxandei și a lui Timotei* de bătrînul istoric V.A. Ureche. (...) Idila dintre Ruxanda fata cea mai mică a lui Vasile Lupu, domnul Moldovei și dintre Timuș (Timotei) Hmelnițchi, feciorul lui Bogdan Hmelnițchi, hatmanul Ucrainei m-a fermecat (...) *Ruxanda și 'Timotei* este un poem de dragoste, dar situat într-o anumită epocă, într-un anumit climat politic, social, moral.“

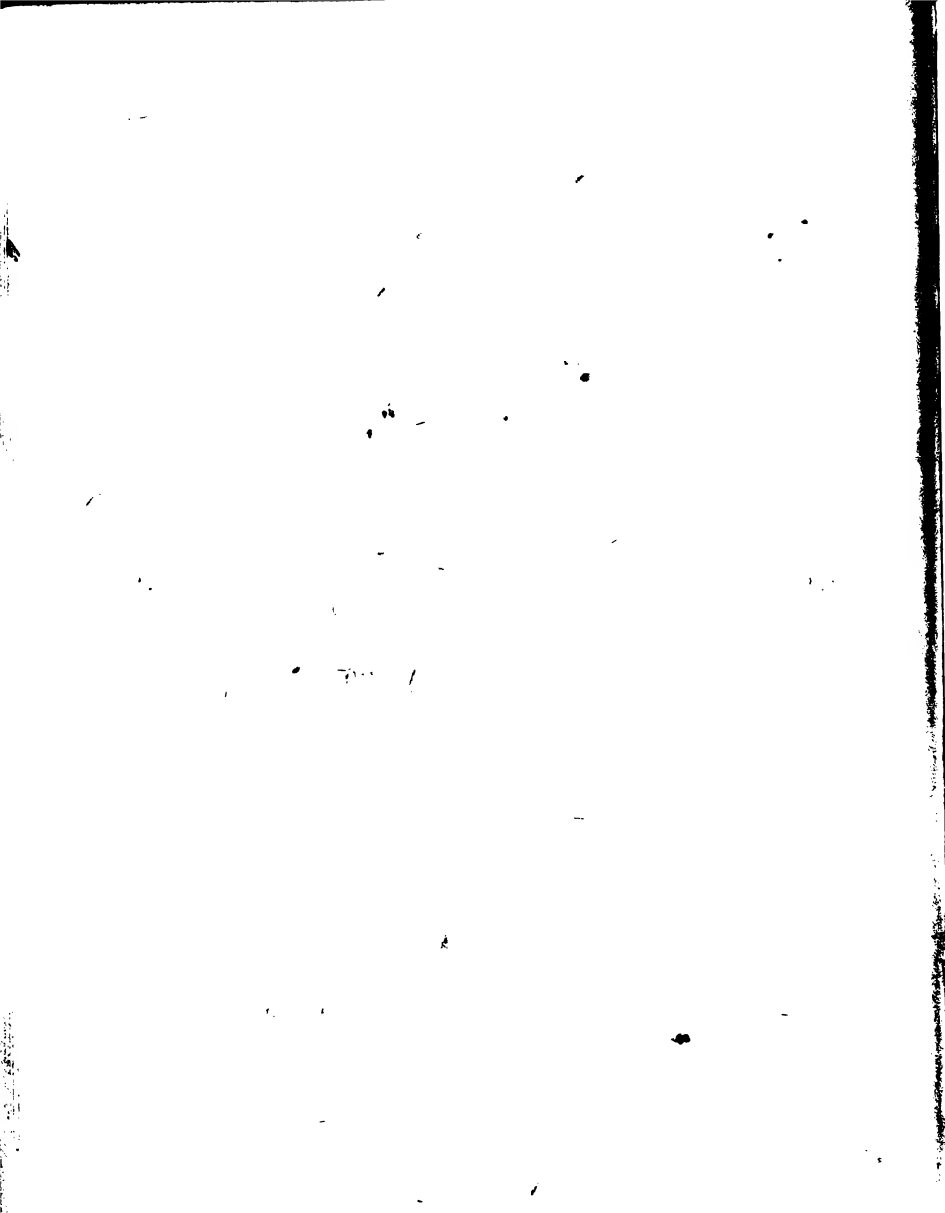
Despre *Ruxanda și Timotei* vezi recenziile semnate de Mihai Vasiliu în *Gazeta literară* (24 decembrie 1957, p. 2) și de Ion Potopina în *Luceafărul* (31 octombrie 1958, p. 2).

Moș Teacă a fost reprezentată pe scena Teatrului din Pitești. Premiera a avut loc în seara zilei de 10 aprilie 1960. Regia: Virgil Sacerdoțeanu. Decoruri și costume: Al. Brătășanu. Din distribuție: Ghi. Lascu (Căpitan Teacă) — Telly Barbu (Caliopi Teacă), Ion Focea (Major Petroacă); M. Milcoveanu (Locotenent Spanopol) etc.

Din cronicile asupra spectacolului desprindem mai întîi pe cea semnată de Valentin Silvestru în *Contemporanul* (15 aprilie 1960): „La lectură textul nu se prezintă ca o compunere dramatică rotundă, arhitecturată după un conflict ascendent și o evoluție gradată a personajelor ci ca o rînduire de scene legate între ele de revenirea continuă a unui număr relativ mic de personaje în distribuția impozantă de aproape patruzeci. În spectacol scenele capătă o unitate neașteptată datorată mai ales a unui procedeu simplu și ingenios regiei, care a construit citeva „fețe de cortină“ între tablouri, bine încadrate în întîmplările din piesă și în spiritul piesei îmbogățind surprinzător tipologia, mediul acțiunii și acțiunea însăși (...) Cu excepția finalului notele amare din piesă au fost dibaci punctate în orchestrația comică a spectacolului“.

Iar în revista *Teatrul* (mai 1960, p. 88—91) Florian Potra scria: „Aproape nimic din prisosul descriptiv și lexical al prozei nu răzbate

În dialog deoarece *Moș Teacă* al lui Kirițescu, mai mult decît o „dramatizare“, o reducere scenică a schițelor lui Bacalbașa, este o piesă de sine stătătoare, construită cu fața spre teatru. Acesta, credem, este meritul cel mai mare al dramaturgului: de a fi păstrat esențialul caracterizărilor și situațiilor din Bacalbașa într-o piesă care e cu evidență, a lui Kirițescu (...) Discutabil rămîne finalul, unde felul de a înfiera orînduirea burghezo-moșierească se face vinovat de exces: la căpățîiul soldatului Amarandei sucombat în urma „bătăii în armată“ vine tatăl acestuia și intonează o lungă și mult prea clarvăzătoare diatribă, în care se vestesc răscoala de la 1907 și toate luptele revoluționare ale poporului pînă aproape de zilele noastre“.

CUPRINS

<i>Prefață de Valeriu Răpeanu</i>	V
<i>Tabel cronologic</i>	XXVII
<i>Notă asupra ediției</i>	XXXII
 ANIȘOARA ȘI ISPITA	 1
FLORENTINA	95
GAȚELE	181
BORGIA	273
NUNTA DIN PERUĞIA	361
MICHELANGELO	433
 <i>Note și comentarii</i>	 509

Lector : CARMEN DUMITRESCU
Tehnoredactor : AURELIA ANTON

*Bun de tipar 26.V.1976. Tiraaj 22 130 ex. broșate.
Coli ed. 26,12. Coli tipar 18.*

Comanda nr. 60 128
Combinatul Poligrafic „Casa Scintei”
București — Piața Șintei nr. 1
Republica Socialistă România

Antic ExLibris

8628

0 2

5,00

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2025

